No

4. e

EXPOSITIO
F. HIERONYMI
A POLITIO SICVLI
ORDINIS FRATRVM MINORVM
CAPVCCINORVM.

Cum dubijs excussis in Regulam Seraphici Patriarchæ S. Francisci eiusdem Ordinis Fundatoris,

Cum duplici indice, altero punctorum, siue dubiorum; altero rerum notabilium.

Nunc denuò typis datur,

SVPERIORVM PERMIS

[redacted]

NEAPOLI,

Apud Io. Iacobum Carlinum M.DC.VI.

ILLVSTRISSIMO
ET REVER. DOMINO
D. F. ANSELMO
MARZATO
S. R. E. PRESBYTERO
Cardinali Monopolitano
TITVLI SANCTI PETRI
in Monte Aureo.

FRATER HIERONYMVS A POLITIO Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum. S. P. D.

MAXIMVS ille, Cardinalis integerrime cę li, & terræ, & rerum omnium, quæ amplissimo Empirei continentur amplexu, creator & opifex Deus; qui sempiterna sua voluntate, nouum hunc, vt ab æterno disposuerat, produxit mundum; non aliunde, vt tu optimè calles, ad hoc o-

pus, quam ex ſua bonitate, abſque ſui vlla mutatione, actus, creditur & agnoſcitur. Sic magnus ille, inquit Dionyſius. Diuina etenim bonitas, non dimiſit eum ſine germine eſſe. Sic S. Auguſtinus. Satis eſt Chriſtiano, rerum creatarum cauſam, ſiue cœleſtium, ſiue terreſtrium, ſiue viſibilium, ſiue inuiſibilium: non niſi bonitatem credere creatoris. Nec quidem, ob ſuam agere vtilitatem vnquam poterat; qui ſupereminenter, antequam vllas ederet creaturas, omnis celſitatis, & excellentiæ gradum, in ſeipſo complectebatur; Et omnis perfectionis plenitudine confertus, atque affluens erat: vt ex Diuino illo exemplari, hic ſic orbis eleganter diſpoſitus, exemplatus fuerit & productus. Vndè, Regius pſaltes in Dei perſona cecinit. Et pulchritudo agri mecum eſt. Et Beat. Boetius. Pulchrum, pulcherrimus ipſe, mundum mente gerens, ſimilique imagine formans. Quarè vt verè bonus, & in ſe ipſo ſufficiens; tantum vt ſuam in mundum

Dionyſ. de Diuinis nominibus. cap. 4.

Auguſt. Tom. 3. Enchirid. cap. 9.

Pſal. 19.

Pſal. 49.

Boet. De conſolat. philoſoph.

dum

dum hunc, pro varia creaturarum natura, prout possibile foret, diffunderet bonitatem, eas creauit, & ex nihilo ad esse produxit. Quò fit, vt huius vniuersi, concinnè perpolitèq. dispositæ, atque confictæ partes omnes; summi earum conditoris bonitatem, cuius participes factæ sunt, in se ipsis ostentent atque venditent. Ità vt Apostolus dicat. Inuisibilia Dei, à creatura mundi. per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus & Diuinitas. *Rom. 1.*

At, cum ea sit Diuino attestante Dionysio, boni natura, vt in alios diffundi velit: inde fit, vt cunctæ res creatæ, quæ bonæ ab inexhausta, & supereminenti bonitate fluxere: quæ, vt sanctus docet Augustinus, in quantū sunt, bonæ sunt: ipsæ quoque suam, & præsertim quæ ratione potiuntur, in alios bonitatem effundant & spargant. Vnde, præclarè, vt refert Cicero, scriptum est à Platone. Non nobis solum nati sumus, sed ortus quoq; nostri pa- *D. Dionys.* *S. August. Enchirid. cap. 12.* *Cic. lib. 1. De offic.*

tem patria,partem parentes vendicant, partem amici. Atque vt placet Stoicis. Quæ in terris gignuntur, ad vſum hominum omnia creari; homines autem hominum cauſa eſſe generatos: vt ipſi inter ſe, alij alius, prodeſſe poſſent.

Quoniam ergò, vt idem ſcribit Cicero, naturam debemus ducem ſequi, & cõmunes vtilitates in medium proferre: Cupiebam & ego ex mea tenuitate, Deo, vt par eſt credere, inſpirante, & natura ducente,aliquid in cõmune commodum, in medium producere. Itaq; continuum quoddam,ante annos duos & viginti deſiderium, & ſedula, dũ Romæ eſſem, me tenebat anxietas: commẽtarios,ſeu verius interpretationem, ac plurimorum dubiorum, ſuper Minoritana noſtra Regula reſolutiones edere,& in lucem producere. Quorum gratia, verum eius optantibus ſenſum ſententiamq. nanciſci, eoq. magis fratribus noſtris,quibus in Diuinis obſequijs, & alijs noſtri Ordinis labori-

bus

bus occupatis, vix paululum otij ſuppeditari dignoſcitur: tantus quæritandi ac varios volutandi codices adimeretur labor. Et in hoc vno libello, ex varijs probatorum auctorum, & noſtræ Regulæ expoſitorum, ſelectioribus ſententijs collecto, multisq. etiam doctrinis, quæ ad rem attinere duxi, tum ex ſacris Canonibus, tum etiã ex Theologis, & Canoniſtis, vt opus fuit, referto: clara, digeſta, ac vel vt in ianuis patenter expoſita, ipſius Regulæ vera intelligentia, & regularis perfectionis obſeruantia, eius poſſet amatoribus innoteſcere.

Quocirca, cum ad id peragendum, multorum piorum fratrum ſtudium, atque me vrgeret inſtantia: & non exigui Religioſorum profectus, quem inde ſperabam, me extimularet ardor. Eorum obtemperans voluntati, lucubrationibus ac plurimorum annorum laboribus, Dei opitulante gratia, libellum ex multorum Doctorum lectionibus, & doctrinis perfeci. Quem cum à

fratribus nostris probari, & efflagitari comperetim, typis tradi & Romæ excudi curaui: quòd eis profuturum sperabam, qui puram suæ Regulæ obseruantiam peroptarent. Sed iam excussus, & à domesticis parietibus ad communem omnium vtilitatem foras emissus; vel in ipsarum primo valuarum egressu, reiectionem perpessus, futuri, qui exoptabatur, fructus, hucusque sterilis permansit.

Verum, cum Dei ope, & tua (Cardinalis inclyte) fauente gratia, denuò sit, ad commune Religiosorum commodum, vtilitatemq. restitutus, te adit: vt sub tui nominis vmbra protectus tutus consistere, & percurrere possit vsquequaque. Tibi enim eum iurè, nec vna ex causa, dicare decreui. Nam qui tanto tuo in me officio, & gratiæ, debitum persoluere, aut saltem gratias referre, vt res expostulat, non valeo: tentarem tamen re hac, meæ in te voluntatis, & non ingrati animi propensionem ostendere; & potissimum hac in

te,

re, quam tibi non iniucundam fore sperari. Cui enim melius ea consecrarentur: quæ de perfectione Minoritanæ vitæ sunt, quam tibi? qui dum in Ordine fuisti nostro; acerrimum te semper regularis eius obseruantiæ zelatorem, & integerrimum obseruatorem præstitisti. Adeo, vt nunc etiam in tam excelso positus gradu, maximè ea oblecteris: tantoq. nostri Ordinis amore tenearis, vt, & si adhuc non ex munere, affectu tamen, & effectu, vbi expostularit euentus, te eius semper expositum Protectorem præstiteris. Et si securitas cupitur, à quo melius quisque studiosus, & virtutum amatór, certam ab omni iniuria, ac indignitate tutelam, sperare vnquam poterit, quàm à te vno? qui etiam à primis annis, ità virtutum & scientiarum te amore captum ostendisti semper, vt nulla tibi in rebus alijs, quàm his semper nauare, vera fuerit oblectatio atque voluptas. Quippè, quæ de die in diem adauctæ adeò extitere, vt à te nihil expectan-

dum portenderent, nisi magnum & memorabile valdè. Ità, vt iure optimo sperari possit, quòd sicut omni laude atque honore, quisque te semper degnissimum agnouit & censuit, vt ad Cardinalatus fastigium meritò æstimeris euectus: sic fore vt in Petri sedeas sede, ad vniuersam Dei Ecclesiam gubernandam. Et tandem, vt eandem obseruantiam, & pietatem, quibus te iure, vt benè nosti, semper colui, aliquo tibi argumento contestarer, confirmaremque: Opusculum hoc dolatum, & in plerisque locis sacrorum Canonum, & Doctorum citationibus adauctum: quæcunque ego ipse procudi, tibi Cardinalis optime, consecror & dedico. Etenim, non me fugit, quòd tam magni animi, atque æquè magnificum, & regium est: & præstare magna, & exigua serena fronte suscipere. Quare Dominationem tuam Illustrissimam & Reuerendissimam rogatam velim; ne aspernetur obsequentem: sed rem, licet exiguam, benignè suscipiat. Et id quicquid

quid eſt noſtri laboris,& hanc noſtram qualemcunque referendę gratię voluntatem ; & cum exiguo hoc, meæ paruitatis , opuſculo , me etiam tibi ſemper addictiſſimum accipiat . Et vale felix.

Datum Neapoli Kalendis Ianuarij M. D C. VI.

VNIVERSIS FRATRIBVS ORDINIS MINORVM CAPVCCINORVM.

FR. HIERONYMVS A POLITIO SICVLVS,

Eiusdem Ordinis Generalis (licet immeritus) salutem.

CVM superioribus annis, Romæ, Procuratorem Ordinis agerem; deuenit ad manus meas (præclarum sanè opus) Expositio admodum R. P. F. Antonij Cordubensis, Regularis obseruantiæ, super Regulam nostram. Cuius lectione, cum vehementer oblectarer; disposui, opus illud, in breue compendium redigere: & ex eo collectis selectioribus doctrinis reca-

recapitulationem, siue epilogum facere, quò libellum semper mecum habere possem, mecumq. deferre. Quod cum fecissem, multi à me, vt eis libelli copiam facerem, expetiuere. Cumq. opusculum perlegissent; rogabant, vt ad communem Religionis nostræ vtilitatem, & simplicium Fratrum consolationem, compendiosam illam Regulæ nostræ expositionem, à domesticis parietibus, in lucem ederem. Rogatus autem, & arbitratus non inutilem fore simplicibus fratribus, hanc Regulę elucidationem; operepretium duxi, illam in meliorem formam redactam, multis in locis adaugere. Et quoniam opus illud, ante Concilium Tridentinum compilatum fuit; multa in eo sunt, quibus dicti Concilij noua quædam decreta, & sanctiones refragantur. Quarè epilogo illi meo, determinationes has, suis locis interserere volui. Et cum determinassem, opusculum in lucem edere: visum fuit, omnes etiam alios Doctores euoluere, qui super Regulam

nostram

nostram scripsere: & omnes Pontificias Regulæ nostræ expositiones perlustrare: vt veluti ex macrocosmo, microcosmon efficerem; essetq. libellus iste meus, non vnius tantum Doctoris epilogus, & anacephalæosis; sed omnium sanctæ Regulæ nostræ expositorum, breuis,& succincta collectio; ac veluti fasciculus ex multis floribus hinc inde collectis, compositus. Sed paruus fons, creuit in fluuium; opusculum, factum est opus, multis incrementis adauctum; multisq. doctrinis, (quæ ad rem pertinere existimaui) tum ex sacris canonibus, tum etiam ex Theologis,& Canonistis, (vbi opus fuit) refertum. Adeò vt non compendium illius operis dici possit, sed noua Regulæ expositio. Quale autem sit opus, profectò multis est laboribus, & vigilijs partum; inter tam multiplices curas, & negotia Religionis: cum onus humeris sustinerem; de quo dici illud potest, quòd gemunt sub mole gigantes. Quoniam verò ad communem Religionis vtilitatem, opus

istud

istud compilandum suscepi, & perficiendum curaui, vt quisque suæ professionis zelator, in eo adinuenire possit, quod pro suæ pura Regulæ obseruantia, peroptat, agnoscere: ipsimet etiam Religioni, & eiusdem Fratribus vniuersis toto cordis affectu offero. Suscipiant igitur fratres, & filij, hunc, qualemqualem laborum meorum partum, & ex pharetra nostræ paupertatis, quantalacunque munuscula: vel potius suscipiant, non opus, sed animum, & ex animo opus: (Deum in hoc vtcunque imitantes) qui ad Abel respexit, & ad munera eius. Gen. 4. Et Christum, qui pauperculam viduam, duo æris minuta in gazophilacium mittentem, ex animi magnitudine plurimum commendauit. Et si indigna iudicauerint, quæ in lucem prodeant; nostro, (plusquam par erat) ampliori ignoscant desiderio, rogantibus obsequendi, cæterosquè iuuandi. Nec si quid boni, in eo perspexerint, negligant: sed magis prompto animo, satagant, obseruare.

De quo rogatos opto. Quò enim magis, in hac tam arcta Minoritani Ordinis Regulari obſeruantia, de amaritudine paſſionis, & Crucis Chriſti deguſtauerint; eò magis, hac corporis mortalitate depoſita, cæleſti replebuntur dulcedine; & cum beatiſſimis ſpiritibus exultabunt, & iucundabuntur in gloria ſempiterna. Quam nobis omnibus dignetur concedere miſericors Dominus, qui eſt benedictus, & glorioſus in ſæcula. Valete. Datum Romæ in ędibus S. Bonauenturæ Capuccinorum. Kalendis Martij. M. D. XCIII.

DE mandato Reuerendiſſimi Patris Fratri Bartholomæi de Miranda, Magiſtri Sacri Palatij meritiſſimi: Ego Fr. Chriſoſtomus Ceriolus Mediolanenſis Ordinis Fratrum Minorum Conuentualium, artium & ſacræ Theologiæ Doctor; necnon & Regens Collegij Sancti Bonauenturæ, in ædibus Sanctorum duodecim Apoſtolorum: vidi, & diligenter perlegi expoſitionem ſuper Regulam Seraphici Patris Sancti Franciſci, doctiſſimè, & accuratiſſimè à Reuerendiſſimo Patre Fr. Hieronymo à Politio Siculo, Fratrum Capuccinorum Generali æditam, & quia in ea nihil reperi, quod Fidei Catholicæ, ac bonis moribus aduerſetur; iudicaui nedum dignam eſſe vt typis mandaretur, ſed etiam maximam viris religioſis, ac ſtudioſis omnibus, tum ſacræ Theologiæ, tum Iuris Pontificij vtilitatem allaturam. Præter enim Regulæ ipſius P. S. Franciſci interpretationem exactiſſimam; multæ ſingulares, & præcipuæ difficultates, ac quæſtiones ita mirificè, & clarè examinantur, & reſoluuntur (quarum notitia, & determinatio ſummoperè neceſſaria eſt nedum Theologis, & Canoniſtis, ſed etiam Confeſſarijs, Concionatoribus, Religioſis,

ac

ac tandem omnibus animæ salutem exoptantibus) vt nihil amplius pro huiusmodi difficultatum, quæstionumq. resolutione valeat desiderari. In cuius rei fidem, & testimonium hoc propria manu subscripsi. Datum Romæ, in Conuentu Sanctorum duodecim Apostolorum, die 24. Martij. M. D. XCIII.

Ego frater Chrisostomus Ceriolus Mediolanen. Regens Collegij S. Bonauenturæ, qui supra.

Ego

EGo Frater Inachus de Brizuela, Præſentatus, & Sacræ Theologiæ Lector in Collegio Sanctæ Mariæ ſuper Mineruam, Ordinis Prædicatorum; ex commiſsione Reuerendiſsimi Patris Fratris Bartholomæi de Miranda Sacri Palatij Magiſtri digniſsimi; legi hanc Sancti Franciſci Regulæ explicationem, æditam à Reuerendiſsimo, doctiſsimo, & religioſiſsimo Patre Fratre Hieronymo à Politio Siculo Ordinis Capuccinorum Generali: quam digniſsimam iudico, vt typis mandetur. Quia illam non ſolum ſuæ Religionis, ſed & aliarum Religionum profeſſoribus vtiliſsimam cenſeo; cum contineat explicationem multorum, quæ Religionibus omnibus communia ſunt. In hoc opere nihil Fidei Catholicæ diſſonum inueni, ſed potius agnoui veram in illo doctrinam contineri, & ſacræ Scripturæ teſtimonijs, Sanctorum Doctorum dictis, Pontificum decretis, & Theologicis rationibus doctiſsimè comprobatam. In cuius rei teſtimonium, hoc, propria manu ſubſcripſi. Romæ in prædicto conuentu Sanctæ Mariæ ſuper Mineruam. Die 2. Maij, anni 1593.

Fr. Inachus de Brizuela Præſentatus.

RE-

REVER. PATRI

F. HIERONYMO A POLITIO

CAPVCCINO THEOLOGO, ET PRÆDICATORI.

FR. SILVESTER AB ASSISIO

EIVSDEM ORDINIS GENERALIS quamuis indignus ſalutem in Domino.

EXPLANATIONEM tuam (Reuerende Pater) in Regulam S. Franciſci Patris noſtri, multo iam labore elucubratam; à doctiſſimis viris recognitam, & approbatam; ac proinde illam imprimendi ab

Illu-

Illuſtriſsimis Sacræ Congregationis Cardinalibus facultatem nunc proximè tibi conceſſam fuiſſe, vehementer etiam, atque etiam gauiſi ſumus: fore enim ſperamus, vt per eam Religio noſtra, quæ alioqui, Dei gratia, à Maiorum tramite nihil deflexit, maiora indies obſeruantiæ incrementa ſit accep tura. Nos verò, & laborum tuorum; & publicæ Religionis noſtræ vtilitatis rationem habentes; quia noſtrarum partium eſt, ijs, qui in Vinea Domini quoquo modo elaborant, opem ferre; cupimus noſtras omnes (qualeſcunque ſint vires) impendere; quò opus tuum præclarum quidem, atq; adeò vtiliſſimum quàmprimum in

lucem

lucem edatur. Propterea per has noſtras literas in virtute Spiritus ſancti, & ad meritum ſanctæ obedientiæ tibi præcipimus, atque omnimodam facultatem concedimus, vt lucubrationem tuam in præfatam Regulam prælo ſubijcere, ac typis mandare valeas; obtenta tamen priùs ad id facultate ab ijs, quorum quidem librorum imprimendorum cenſura præcipuè intereſt. In cuius fidem præſentes noſtras manu propria ſubſcriptas, noſtroquè maiori ſigillo ſubſignatas dedimus. Dat. Veronæ die 3. Septembris, anno Domini M.DCV.

Fr. Silueſter qui ſupra manu propria.

IMprimatur Iuxta Decretum, & ordinem factum per Illustrissimos, & Reuerendissimos DD.S.R.E.Cardinales in Generali Congregatione Indicis habita die 27. Augusti seu alio veriori tempore. In qua quidem Congregatione inter fuerunt Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Asculanus, Columna, Camerinus, Baronius, Belarminius, Seraphinus, Pamphilius, & Monopolitanus. Vt ex Decreto dicti Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Monopolitani constat. Quod ad maiorē firmitatē & testimoniū hic imprimi mandamus.

Isid. Moscon. Vic. Gen. Neapolit.

Rutil. Gallac. Can. deput. vidit, & Regist. fol. xvi

M. Fr. Cornel. Tirab. Curiæ Archiep. Theolog.

CVm his annotationibus imprimatur supradicta expositio tanquā vtilis, et permittatur illa, quæ impressa iā reperitur; quia sic emendatæ, & correctæ, nō obstabit Decretū Illustrissimorum DD. Card. S. Seuerinæ, & Cusani, provt Illustrissimi DD. Cardinales Cōgregationis Indicis obstare noluerūt, nec volunt omni meliori modo, &c.

Fr. Anselmus Card. Monopolit.

ET QVICVNQVE HANC REGVLAM SECVTI FVERINT, PAX SVPER ILLOS, ET MISERICORDIA.

Galat. 6.

IN EXPOSITIONEM REGULAE SERAPHICI S. FRANCISCI

PRÆLUDIUM PRIMUM.

De Perfectione Regulæ Minoritanæ.

DECET quidem, tam Seraphici Patris, & Patriarchæ Francisci, obedientes filios; sedulam habere curã, totisq. niti viribus, ea agnoscere, & scire; ad quorum obseruãtiam, tã magni Patris Regulam profitendo, sese Deo voto astrinxerũt. Idq; iurè: cum & ipse Pater Sanctus, Diuino Spiritu afflatus, sedulò & studiosè curauerit, eam suis filijs præbere normam, & formam viuendi, quam etiam sua vitæ firmauit exemplo: quam si plenè seruare (cum Dei gratia) illu-

studuerint: perfacilè eis viam, ad virtutum culmen, perfectamq; Dei charitatem (vtcunq; in hac vita haberi potest) acquirendam; tribuisse agnoscatur. Hæc enim illa Regula est; quæ Euangelico firmatur eloquio, vitæ Christi roboratur exemplo, Apostolorum sermonibus, actibusque firmatur. vt dixit Pontifex Summus Nicolaus III. Ex quò, non immeritò ea censeatur Regulæ huius perfectio, & excellētia, vt cæterarum religionum omnium in Dei Ecclesia approbatarum regulis, nedum inferior ipsa non sit: sed fortè perfectissima, & omnium præstantissima inueniatur.

Cap. exiijt qui seminat. de verb. sig. in 6.

2 *Quòd, vt nobis id plenè innotescat, quò in eius obseruantiæ desiderium magis, ac magis in dies accendamur: illud prius annotasse oportet. Quòd dupliciter, iuxta S. Thomæ sententiam, 2.2.q.184.ar.1.& 4. hoc perfectionis nomen sumi consueuit. Vno modo, pro ipsa hominis iusti, absoluta perfectione; qua ipse verè, & realiter per inhærentem in se perfectā charitatem, perfectus est. Ita vt, absolutè esse perfectum, nil aliud sit, quàm virtutum omnium culmen attigisse, & præcipuè charitatis; quæ teste Apostolo ad Col. 3. vinculum est perfectionis. Vnumquodque namque eatenus perfectum esse dicitur; quatenus proprium finem attingit Nam finis, est, vltima rei perfectio. Charitas autem est, quæ vnit, seu aliqualiter*

Nomen perfectionis, duplex.

in via hac hominem Deo iungit; qui est vltimus finis humanæ mentis. Iuxta illud Ioan. 1. Ioan. 3. *Qui manet in charitate, in Deo manet; & Deus in eo. Et ideò, secundùm charitatem specialiter attenditur, perfectio humanæ vitæ. Alio modo sumitur pro perfectione alicuius status, ad quem requiritur obligatio perpetua ad ea quæ sunt perfectionis, cum aliqua solennitate. vt docet D. Thom. in dicto art. 4. Et sic accepta perfectio, modus quidam viuendi est,* Perfectio status q d sit. *certis legibus, & consuetudinibus institutus; quibus Dei adiutorio seruatis, essentialis ipsa perfectio acquiritur, vel exercetur acquisita. Duplex enim, secundùm eundem Thom: in eadem quæst. art. 5. et Ioannem Pirinum ex Sco-* 3. senten. dist. 38. *to, est perfectionis status. Vnus scilicet exercendæ acquisitæ; alter verò acquirendæ. Sicut & duplicem Theologorum statum dicimus: vnum, qui est doctorum, & magistrorum, quorum est acquisitam Theologiam alios docere, & instruere: alterum, qui est discipulorum, qui ad acquirendum eam addiscendo conantur. Nam status perfectionis exercendæ est, quem Episcopi, & prælati assumunt, non* Episcopi munus, & status. *vt Neophyti, vel nouitij, sed vt perfecti, & in virtutibus exerciti: ad exercendum erga subditos moribus, & doctrina, opera, exemplaq; virtutum. Horum enim est suos subditos perfectionem docere; & in via Dei gubernare, &*

regere. Quòd vt debitè fiat, omnium quidem virtutum requirit supellectilem. Nemo enim dat, quod non habet; Nec docere quidem alios potest, quod ipse non nouit. Iuxta Domini Saluatoris sententiam; Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Et hac ratione Episcoporum status, per sacros canones; Religionis cuiusuis statu, perfectior declaratur. Præsupponit enim perfectionem essentialem in actu; quam Religionis status necessariò minimè præsupponit. Et ideò Episcoporum status, dicitur iam acquisitæ, & exercẽdæ perfectionis status: vnumquodque namque cum natura perfectum est, sibi simile gignit.

c. licet de Regul.

Status Religiosorum.

3 *Status verò Religionis, quẽ Religiosi viri, ex desiderio perfectionis assumunt; status est perfectionis acquirẽdæ: vt quasi in schola virtutum, & disciplinæ proficiant; & de virtute, in virtutem ascendant. Religio enim strictissimè sumpta, pro emissione solennis professionis, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, de qua est noster sermo; quidam status perfectionis est, triplici quidem respectu, vt S. Tho. docet. Vno, quia per tria hæc emissa vota, humanum ab exterioribus sollicitudinibus quietat animum. iuxta illud Pauli 1. Cor. 7. Volo vos sine sollicitudine esse, &c. Alio, quia quoddam est holocaustum; per quod aliquis totaliter se, & sua offert Deo. Tertio, quia exercitiũ quoddam*

Religio quid.

2.2. q. 186 art. 7.

dam

dam est; ad charitatis perfectionem tendendi. Animi quietudo est; Nã secularis sollicitudinis inquietudo, præcipuè circa tria se ingerit homini: Primo quidẽ circa exteriorum rerũ dispensationẽ; quæ per paupertatis votum depellitur. Secundo circa vxoris, & filiorum gubernationem; quæ per continentiæ votũ amputatur. Tertio circa propriorum actuum dispositionem; quæ per obedientiæ votum, quo se quis alterius dispositioni, & imperio committit, præscinditur; vnde mens ipsa humana habet, vt ferè plenè possit à sæculari quiescere perturbatione. Similiter, & holocaustum est; cum Religiosus totum, quod habet, (iuxta S. Gregorium super Ezech.) hisce tribus votis offert Deo. Habet autem homo triplex bonum: Primum externarum rerum; quas plenè per voluntariæ paupertatis votum Deo offert. Secundum proprij corporis; quod præcipuè Deo per continentiæ votum, quo maximis corporis renunciatur delectationibus, dedicatur. Tertium bonum est animæ; quo aliquis per obedientiæ votum Deo se consecrat: dum propriã voluntatem per quam homo omnibus potẽtijs, & habitibus animæ vtitur, ob Dei amorem, prælatorum suorum supponit imperijs. Exercitium item acquirendæ perfectionis est; dum per prædicta tria vota, ea plenè remouentur, per quæ homo impediri potest, ne totaliter eius

Sollicitudo sæcularis versatur circa tria.

Hom 20.

Bonũ hominis triplex est.

affectus tendat in Deum; in quo ipsa charitatis perfectio consistit. Quæ præcipuè tria esse solent; exteriorum bonorũ cupiditas; quæ per paupertatis tollitur votum. Sensibilium delectationum concupiscentia, inter quas venereæ ipsæ præcellunt; quæ per continentiæ votum excluduntur. Humanæ item inordinatio voluntatis; quæ per obedientiæ votũ depellitur.

Vota essentialia sunt media perfectionis acquirẽdæ.

4 *Nec velim putes, prædicta obedientiæ, paupertatis, & continentiæ vota; & cætera quæ habentur in Regula, vt vigiliæ, ieiunia, nuditas, & huiusmodi, quæ præfata essentialia vota respiciunt: essentialem ipsam ex seipsis esse perfectionem; adeò vt sine ipsis (prout à Religiosis seruantur) aliquis perfectus esse nõ possit: quoniam ipsa essentialis perfectio (vt supra dictum est) in Dei perfecta charitate consistit. Et plurimi cum vxoribus, filijs, & diuitijs simpliciter perfecti in charitate, & lege Dei inuenti sunt. Vt de Abraham patet, Isaac, Iacob, Iob, Dauid, & alijs. Sed ipsa obedientia, paupertas, castitas, &c. aptissima ad acquirendam perfectionem media, & instrumenta sunt. Nam per ea remouentur; quæ sæpe impedimento esse solent, ad ipsam essentialem perfectionem acquirendam. Si quidem nemo sanæ mentis ignorat, quam magnum impedimentũ suapte natura afferre soleat spirituali vitæ, qua homo puro cordis affectu, perfectæq; charitatis*

ritatis vinculis Deo seipsum vnire conatur, ardens concupiscentia rerum venerearum: necnon, & anxia sollicitudo gubernandi familiam, vxorem, & filios. Et quantum obest cupiditas temporalium bonorum; & cura, vel thesaurizandi, vel conquisitos thesauros asseruandi, & dispensandi. Quantumue, etiam charitati officiat; voluntas propria, & innata propensio, sequendi, nostramq; tuendi sententiam; vt eam cæteris omnibus præferamus, & nostro arbitratu ad libitum, nostris de rebus disponamus. At dum per odoriferam castitatem omnis venereorum fugatur affectus: & sedula distractio, & cura gubernandæ familiæ remouetur: Per voluntariam paupertatem omnis voluptas rerum temporalium; & earum sollicita dispensatio depellitur: Et per humilem, promptamq; obedientiam omnis inordinatus propriæ volũtatis affectus, & propriorum actuum dispositio prohibetur: Clarè omnibus patere potest, quàm aptissima sint instrumenta, & media, ipsa obedientia, paupertas, & castitas (Dei gratia) plenè seruata; ad ipsam essentialem perfectionem acquirendam. Dum enim per ea, impedimenta tolluntur; liber, & satis benè dispositus redditur Religiosus, vt vigorosis actibus in Deum suum possit Creatorem, seipsum totum conuertere; & in eo totum suum ardentissimum amorem

locare: in quo vera, & realis perfectio cōsistit. Ex quibus omnibus constat, quòd Religionis status, dum per prædicta vota, humanam mentem quietat; holocaustumque Deo offert; & exercitia, seu media ad perfectionem acquirendam præbet; quidā status perfectionis est.

5 *Et quoniam Pater noster Seraphicus in Regula, quam nobis seruandam tradidit, talia nobis instrumenta, & exercitia præbuit; animum scilicet ab exterioribus sollicitudinibus quietandi; nosq. in perfectum holocaustum Deo offerendi; & exercitia insuper ad perfectionem tendendi, per tria præfata paupertatis, castitatis, & obedientiæ essentialia vota: patere ex his clarè potest, quòd talem (vt præmisimus) nobis dederit modum, & normam viuendi; qua facilè per dictæ Regulæ obseruantiam, ad perfectionem ipsam peruenire possumus. Quòd & cæteræ in Ecclesia approbatæ Religiones; faciunt omnes.*

Regula S. Franc. ex quo probetur perfecta.

6 *Sed quòd hæc Minoritana Regula, nulli cæterarum Regularum cedat, vel inferior sit, immò cæteris fortè altior, & perfectior probetur: ex fine, ad quem ipsa Regula dirigitur, & ex medijs, & exercitijs, quæ in ipsa dātur; facilè dignosci poterit. Horum enim adinuicem comparatione, quænam Regularum vna, altera perfectior sit; secundùm D. Thom. ostenditur, & dignoscitur. Verùm, finium adinuicem*

Religiorū perfectio vnde dignoscitur. S. Th. 2.2. q. 188 art. 6.

cem

cem inter ſeſe collatio, primò, & principaliter attendenda eſt; ſecundariò verò ea quæ eſt mediorum, & exercitiorum. Illa enim, tanto hac præſtantior eſt, quanto finis, qui per ſe quæritur, ipſis medijs præſtat: quæ non abſolutè propter ſe quæruntur, ſed propter ipſum finem. Comparatio enim quæ finium adinuicem eſt, abſoluta eſt; quia finis propter ſe quæritur. Quæ verò exercitiorum adinuicem eſt, non abſoluta ſed reſpectiua eſt tantum: exercitium enim nõ propter ſe, ſed propter finẽ expetitur.

7 His ergo ſic ſtantibus, illa religio alteri meritò præfertur, eritq. altera præſtantior, ſi ad finẽ abſolutè potiorem ſit inſtituta: hoc eſt, quod ad maius bonum, vel ad plura bona ordinetur, & inſtituatur, quã altera. Vndè ſi vna Religio ad vacandum, & cõtemplandum Deo ordinetur, ita vt ad vitam contemplatiuam ſit inſtituta: Alia verò Religio, ordinetur ad eleemoſynas dandas, ad hoſpites recipiendos, captiuos redimendos, & alia id genus, adeò vt eius finis ſit vita actiua: illa vtique, quæ ad contemplandum eſt inſtituta, hæc, quæ ad actiuam ſolummodo eſt ordinata, præſtantior, atq; perfectior cenſenda eſt. Quoniam illius finis, qui eſt contemplari, & vacare Deo; præſtantius, & maius bonum eſt, quàm finis huius, qui eſt neceſſitati corporali proximorum ſubuenire. Dicente Domino, Optimam partem elegit

Religio pfectior quænã ſit

Luc. 9.

elegit sibi Maria, quæ non auferetur ab ea. Item si aliqua sit religio, cuius finis non modò sit contemplari, verumetiam, & contemplata alijs siue docendo, siue prædicando tradere: hæc illis vtique erit præstantior, quæ solummodo ad contēplandum sunt instituta. Quoniam, illa ad plura bona est ordinata, quàm ista. Est enim instituta ad contemplandum, & insuper ad alios cōtemplata docendum. Et quoniam maius est illuminare, quàm lucere tantùm; maius erit ergò contemplari, & contemplata alijs tradere, quàm solùm contemplari.

S.Th.2.2. q.188. ar. 6.

8 *Ideò secundùm S.Thomam, & Doctores, summum in Religionibus obtinent gradum; quæ, & ad contemplandū, & insuper ad prædicandum, & alios instruendum ordinantur; Medium, quæ tantùm ad contemplandū sunt institutæ: Infimum verò, quæ ad exteriores solummodò actiones, diriguntur.*

Regula S. Franc. vnde ex parte finis aliqui bus alijs probetur pfectior.

9 *Ex præbabitis itaque dico, quòd cùm hæc S.Francisci Regula ad contemplandum sit instituta, vt ex tertio ipsius Regulæ capite patet; Ibi [Clerici faciant Diuinum Officium secundùm ordinem S.Romanæ Ecclesiæ] Et ex 5. & 10. cap. vbi dicitur [Attendant Fratres, quòd super omnia habere debent Spiritum Domini, & sanctam eius operationem: orare semper ad Deum puro corde &c.] clarè patet, quòd hæc Minoritana Regula, præstātior,*

& per-

& perfectior illis Regulis omnibus est; quæ tantùm ad actiuam vitam, & occupationes externas sunt institutæ. Et insuper, quia hæc non solum ad contemplandum, & Deo vacandum, verum etiam ad prædicandum, & alios docendum est ordinata: vt ex 9.cap.patet.vbi de prædicatoribus agitur: qui alios viam salutis docere debent. [Fratres, in prædicatione, quam faciunt, attendant, vt sint examinata, & casta eorum eloquia ad vtilitatem; & ædificationem populorum, annuntiãdo eis vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam.] Et vult insuper, vt inter Saracenos, aliosq; infideles, ire possint ad instruendos illos de veritate Fidei, vt ex 12. eiusdem Regulæ cap. constat. [Quicumque Fratrum diuina inspiratione voluerint ire inter Saracenos, & alios infideles &c.] Adeò vt Regula hæc pro fine vitam habeat mixtam, nempe otium Magdalenæ vacando Diuinæ contemplationi. & negotium Marthæ, vtilitati proximorum insistendo, per prædicationem. Ideò dignosci potest, quòd cæteris Monachorum Regulis (sunt enim ipsæ ad contemplatiuã tantùm vitam institutæ) præstantior est: secundùm rationem assignatam.

10 Et quoniam aliquæ sunt Religiosorum Regulæ, quæ cum hac Minoritana circa fines conueniunt: quandoquidem & ad contemplãdum, & ad contemplata alios docendum sunt, sicut

Perfectio eiusdẽ ex parte mediorum.

ſicut & hæc, ordinatæ. Et non poteſt, quid aliò potius, & dignius dici; niſi ſecundùm id, in quo ab eo differt, & ipſum excellit. Ideò harum Religionum, quarum fines ſunt ijdem, præſtantia, & perfectio: ex parte mediorum, & exercitiorum inueſtiganda eſt. Harum autem illa cæteris vtique erit præſtātior, & perfectior, quæ conuenientiora ad propoſitos aſſequendos fines, media, & exercitia præbet: vt doctè (iuxta morem ſuum) adnotauit S. Tho., 22.q.188. art.6. *loco præallegato. Modò quòd ipſa Minoritana Regula conuenientiora, & magis proportionata, præ cæteris omnibus aliorum Religioſorum Regulis, exercitia, & media tribuat ad fines prædictos aſſequendos; qui ſunt Deo per contemplationem vacare, & contemplata cæteris in prædicationibus tradere; facilè ex dicendis patere poteſt.*

Media ad perfectionem conueniētiora.

11 Status ille, qui magis reddit hominem abſolutum, & liberum à terrenorum omnium amore, & a noxia eorum ſollicitudine, quæ nimis Dei amori aduerſantur; & per conſequēs magis ad inhærendum ſoli Deo per amorem conducit, & ad proximorum charitatem inducit: conuenientiora vtique, & magis proprijs finibus proportionata habet exercitia, quàm ille ſtatus, in quo Religioſi, minus per exercitia ipſa elongantur ab amore, & ſollicitudine prædictis. Et quò magis per huiuſmodi inſtrumenta

menta à tali terrenorum affectu remouentur, vt Deo adhærere, & proximorum vtilitati commodius vacare possint; eò perfectiora, & suis finibus congruentiora ipsa exercitia, seu instrumenta comprobantur. Atqui paupertas, quam Minores profitentur, ea est, vt eius professores nihil penitus in terris habere possint, neque in particulari, neque in communi, vndè altissima ab ipso S. Frãcisco est appellata. [Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos pauperes rebus fecit, & virtutibus sublimauit.] Clarum est ergo, quòd quantum est de se, amorem penitus omnem, & sollicitudinem remouet terrenorum. Nam si abundans possessio temporalium, abundantiorem sollicitudinem ingerit. Exigua verò possessio, minorem: consequens est, vt nulla possessio nullam ingerat sollicitudinem. At Minoritana hæc Regula, talem, (vt diximus) mandat paupertatem; vt nihil eius professores tam in particulari, quàm in communi habere proprij in terris possint. Nec quemcumque rerum vsum eis concedit; sed tantùm rerum necessariarum; vt patet ex decretali cap. exijt, qui seminat. §. Insuper, & vtensilia. de verborum significatione in 6. Vbi dicitur [Quinimmò in omnibus appareat in eis quo ad Dominium omnimoda abdicatio; & in vsu necessitas.] Constat ergò, talia dare media, & exercitia; vt

omnis

omnis per ea amor, & ſollicitudo terrenorum tollatur. Vndè conſequens eſſe videtur, quòd conuenientiora, & magis proportionata ad propoſitos fines, præ cæteris Religionum omnium Regulis, præbeat inſtrumenta: & per conſequens illis dignior, & perfectior habenda videtur, ſecundùm conſiderationes aſſignatas. Habent enim aliæ Religiones, temporalia in communi, licet non in particulari.

Dubium. *12 Et ſi dicas, quòd modus viuendi Fratrũ Minorum ex mendicitate, plus ſollicitudinis habet, quàm ex moderatis poſſeſſionibus viuere. Nam quando ex moderatis poſſeſſionibus viuitur, ſollicitudo incumbit paucis; reliqui verò omnes, contemplationi. & litterarijs ſtudijs vacare poſſunt. Si verò ex mendicitate, & procuratione viuitur, multis ad quæſtus quotidianos ſollicitudo incumbit. Et ſic extrema paupertas non eſt proportionatum inſtrumentum finibus, qui ſunt contemplatio, & prædicatio, ſed potius diſtrahit ex his.*

Solutio. *Reſpondeo, quòd hoc impedimentum, ſeu diſtractio non vtique ex ipſa Regula ſequeretur; ſed potius ex defectu eſſet, & culpa profitentium illam; quia abundare fortè, & lautè viuere vellent. Nam cum ex ipſa Minoritana Regula, teneantur eius profeſſores, ad vſus rerum moderatos; & modica (vt conſtat) ſint neceſſaria ad ſubſtentationem vitæ: quia natura paucis con-*

Mendicitas nõ impedit perfectioné.

contenta est: Si dictæ Regulæ professores paucis (vt ex eorum professione tenentur) erunt contenti; exigua vtique erit occupatio procurandi necessaria, his, qui paucis contenti sunt: Et paucissimi sufficient fratres, ad mendicandum talibus necessaria; poteruntq. cæteri vacare diuinis, & prædicationi Euangelij. Quarè Minoritana hæc paupertas, quæ paucis est contenta; non modò à finibus prædictis non distrabit; sed maximè ad illos conducit.

13 *Nec obstat, quòd S. Thomas 2.2.q.188. art.7. dixit, quòd habere aliquid in communi, non minuit perfectionem Religionis. Non enim aliud per hoc dicere voluit; nisi, quòd illa Religio, quæ aliquid habet in communi, non erit simpliciter, & absolutè imperfectior ea, quæ nihil habet: sed tantùm imperfectior erit secundùm quid, scilicet secundùm paupertatē tantum. Posset enim illa, hanc in alijs exercitijs, & medijs excedere: Vt sunt ea, quæ ad continentiam, & obedientiam spectant. Quodque id S. Thomas velit, ex eius responsione ad primum argumentum satis liquet. Si daretur (inquit ipse) quòd excessus paupertatis faceret Religionem perfectiorem; secundùm hoc tantum quod est pauperior, esset perfectior: non tamen faceret eam perfectiorē simpliciter. Posset enim esse, quòd alia Religio excederet in his, quæ sunt obedientiæ, & continentiæ.* D.Thom. Religio habēs in cōmuni, est imperfectior secundùm quid.

Ex

Ex quibus verbis satis patet, quòd, etsi habere aliquid in communi non minuat perfectionem Religionis simpliciter: minuit tamen secundum hoc, scilicet quòd sit minus perfecta in bono paupertatis, ea, quæ nihil habet. Nec verbum illud (si daretur) dubitatiuè poni potest. Quia sicut nullus potest ambigere, possessiones, & diuitias, curam, & sollicitudinem, ob nimiam nostram fragilitatem potius, quàm ex earum proprietate, & natura, secum afferre: sic nec idem Doctor Sanctus negaret, quòd occasionaliter, ex nostra scilicet infirmitate, impedimento esse possent ad acquirendam perfectionem: & sic verè minuant de perfectione Religionis. Immò ex eadem Sancti Thomæ, & Caietani in loco præallegato sententia, colligi videtur, Minoritanam Regulam Regulis alijs perfectiorem esse. Nam, si Religio, quæ eundem finem habet cum alia; ex eò, quòd speciale aliquod medium perfectius, & ad finem consequendum aptius dat, quàm alia; ea censetur perfectior, & præstantior; non simpliciter quidem, & absolutè, sed, vt assertum est, respectu particularis illius instrumenti, & medij præstantioris; quod est essentiale statui Religionis: Ergò illa Religio, quæ media omnia statui Religionis essentialia, conuenientiora, & aptiora dat ad assequendum finem; censenda perfectior, & præstantior est. Et hæc

Regula S. Fräcisci est perfectior alijs

est

est Minoritana Regula. Ipsa enim, non solum in paupertatis, (vt dictum est) verum etiam in castitatis, & obedientiæ voto; omnes aliàs, quæ cũ ipsa circa fines conueniunt, antecellit. Idq. inde patet: Quia votum castitatis, in hac S. Francisci Regula, strictius esse dignoscitur, & finibus magis congruum, quam in alijs quibusque Regulis Religionum omnium. Quandoquidem huius Regulæ professores, nõ solum vouent castitatem seruare, vt cæteri Religiosi: sed præ illis omnibus, etiam seipsos voto astringunt, impedimenta euitare; quæ illos à pura prædictæ castitatis obseruantia impedire possunt. Hæc enim tria illis sub mortali culpa præcipiuntur: ne fiãt scilicet compatres hominum, aut mulierum: Item, quòd non ingrediantur monasteria Monacharum: Insuper, quod non habeant suspecta mulierum consortia. Quibus omnibus plenè seruatis; clarum est, quòd satis liberi, & expediti, huius Regulæ professores redduntur; ad Deo, & proximorum vtilitati vacandum. Vnde hoc medium, & essentiale instrumentum, cæteris, (quæ talia non iubent) perfectius esse dignoscitur; cùm ad fines propositos, magis proportionatũ existat. Quòd insuper obedientiæ votum, huiusce Regulæ professorum; cæterorum omnium Religiosorum obedientiam antecellat; inde est. Quia Minorum Fratrum obedienti...

Votũ castitatis.

Votũ obedientiæ in Regula S Franci-

lissima est; nec nisi duobus limitibus limitata; qualis non est cæterorum. Professores enim Minoritanæ Regulæ, sub districti præcepti vinculo, suis prælatis obedire tenentur; non solum in ijs, quæ promiserunt specialiter in Regula obseruare: sed insuper in omnibus, quæ eis à suis Præpositis præcipiuntur: dummodo contra Deum, & Regulam non sint. Ait enim
Cap. 10. *ipse Pater Sanctus. [Præcipio firmiter Fratribus uniuersis, vt obediant suis Ministris, in omnibus, quæ promiserunt Deo obseruare; & non sunt contraria animæ, & Regulæ.] Quarè Minorum obedientia strictior, & vniuersalior cæteris videtur, & per consequens cæteris altior. Vndè, (ni fallor) existimo concludi posse; ipsam Minoritanam Regulam, cum præ cæteris, (cum quibus in finibus conuenit) media congruentiora, & instrumenta aptiora ad fines prædictos assequendos tribuat, (vt ex prædictis satis intuentibus patere poterit) cæteris vtique altiorem, præstantiorem, & perfectiorem existere. Et ideò nos Minores Fratres decet, illam maximè venerari, ardenti affectu amplexari, perpetua meditatione ruminare, neruosq. omnes intendere, ad eam legitimè seruandam.*

PRÆ-

PRAELVDIVM II.

An ignorantia Regulæ, & declarationum Pontificum excuſet tranſgreſſores à culpa?

1 ARDENS *planè, in flammeo pectore Seraphici Patris noſtri Franciſci, extitit deſiderium; vt eam nobis præberet viuendi formam, qua plenè ſeruata; facilis nobis pateret acceſſus, ad Dei perfectam charitatem adipiſcendam. Nec minus ardens eiuſdem voluntas fuit, vt dilecti ipſius filij, tãtæ Regulæ profeſſores; eam perfectè agnoſcere niterẽtur, de ea inter ſe mutuo confabularentur; & ſecum illam ſemper haberẽt. Quod inde patet; nam ſæpe ſæpius ad hoc fratres ſuos hortabatur, & in fine primæ Regulæ ſcriptum reliquit. Sciebat enim quòd quilibet huius Regulæ profeſſor, ipſam propria culpa ignorans, & ex ignorantia, eius præcepta tranſgrediens; iuſto Dei iudicio tandem ignorandus à Deo erat. Iuxtà illa oracula: Si quis autem ignorat, ignorabitur. & Qui ſine* 1.Cor.14.
lege peccauerunt, ſine lege peribunt. Non Rom. 2.
enim minus perit, qui clauſis oculis perit; quàm qui apertis. Nam licet (S. Auguſtino De cont. adult.
teſte) ignorantium peccata minora ſint pec-

catis scientium: non tamen animæ mors euaditur; si contra Dei legem, vel alia obligatoria ad salutem, secundum proprium vniuscuiusque statum, perpetrentur.

2 Nulli enim dubium est, quemlibet ad ea sciendum teneri; ad quæ seruanda, voto se astringit. Quia nulllus ea seruare, vt tenetur, & adimplere vnquam poterit, quæ ignorat. Finis enim, secundum omnium sententiam, necessitatem ipsis imponit medijs; sine quibus finis ipse haberi non potest. Modo si Religiosus suam tenetur Regulam seruare, quam vouit; necessarium vtique erit ei, dicta Regulæ obligatoria peragnoscere, & modum impletionis eorum: cum absque illorum agnitione, minimè valeat eam obseruare. Et sicut nullus excusabitur Christianus, si propria culpa, quæ ad legem Christianam necessariò pertinent, notabiliter ignorauerit. Ita nec professus Religiosus, si propria culpa obligatoria Regulæ non agnouerit, & ob id fecerit contra illa; excusabitur aliquando. Tenetur ergò quilibet frater Minor, sicut, & cæteri Religiosi, scire, vel saltem laborare ad sciendum, suæ obligatoriá Regulæ, & declarationes Pontificum; quæ ad verum Regulæ intellectum sunt necessariæ: Ne ignorans culpabiliter, iustè ignoretur à Deo.

Ignorantia præceptorū non excusat.

Quotuplex est ignora.

3 Pro quo scias, triplicem esse ignorantiam; vnam

vnam scilicet omninò inuoluntariã; aliam omninò voluntariam; & aliam partim voluntariam, & partim inuoluntariam. Ea, quæ omninò voluntaria est, in eis est, qui scire non possunt: cuiusmodi sunt infantes, à natura dementes, & insensati; & demum, qui nec perseipsos, nec per alios instrui poterunt. Quæ omninò est voluntaria, in eis est, qui scire possunt; & tamen nolunt. Quæ verò partim voluntaria partim inuoluntaria est, in eis inuenitur; qui scire possunt, & vellent; & tamen negligunt. Prima ergò, quæ omninò inuoluntaria est, licet pœna, seu aliquis defectus sit; culpa tamen non est, nec peccatum. Quoniam vt omnibus confessum est; omne peccatum, in tantum peccatum est in quãtum est voluntarium. Et quia huiusmodi ignorantia omninò inuoluntaria est; ideo totaliter peccatum excusat: Et hæc est, quæ inuincibilis appellatur: quia nullo modo vinci potest. Quarè vt de infantibus, & dementibus taceam, de quibus satis constat, ignorantiam ipsam vincere, & depellere eos minimè posse; Si quis desiderat & diligenter quærit, & laborat, ea quæ sibi ad salutem necessaria sunt, peragnoscere; & tamen id consequi non potest, quia non est qui eum de illis instruat, nec ipse perseipsum ad id sufficiens est: totaliter immunis, & liber erit à culpa. Quia huiusmodi ignorantia omninò inuo-

Gersõ Alphabet. 51.

August. 1. retract. cap. 12. lib. 2. sēt. distinct. 41.

Ignorantia inuincibilis quæ.

luntaria est, & inuincibilis. Nec per ipsum stetit, sed fecit quod in se erat; ad agnoscenda necessaria.

Ignorantia affectata.

Secunda quæ omninò voluntaria est, quæ in eis est, vt diximus, qui scire possunt, & nolunt; verè culpa, & peccatum est. Nec id dico ratione ipsius ignorantiæ in se; quoniam ignorare per se sumptum, nullum peccatum est: sed ratione peruersæ volũtatis ignorandi ea, quæ ad salutem necessaria sunt. Nec enim solummodò peccatum est, aliquem velle actum malum culpæ; sed etiam velle malum pœnæ seu defectus, ordinantis ad culpam: qualis est ignorantia eorum, quæ necessariò sciri debent ad salutem. Quarè, quando quis voluntariè sibi elegit, nolle ea scire, quæ necessariò scire tenetur, secundum statum, & professionem suam; eaq. fugit audire, vt sic liberius absque remorsu conscientiæ viuere possit: nullatenus, per ignorantiam peccando, excusabitur à culpa. Quoniam, si talis ignorantia aliqualiter excusare videatur inquantum ignorantia est, & ex ignorantia peccatur; aggrauat tamen culpam, in quantum est volita, & affectata. Vndè tantum aggrauat, quantum excusat. Ex quò dici consueuit, quòd in nullo excusabitur, néc in aliquo eius culpa minuetur; qui per ignorantiam affectatam peccauerit. Cum voluntariè sibi ipsi ignorantiæ tenebras elege-

elegerit, ne ea agnosceret, quæ necessariò ad salutem scire tenebatur. De quo dixit propheta. Noluit intelligere, vt benè ageret. & S. Bernardus in lib. de 12. gradibus ait. Frustra sibi de ignorantia blandiuntur; qui vt liberius peccent, libenter ignorant. Psal. 35. S. Bern.

Tertia quæ partim voluntaria, partim inuoluntaria est; quæ in illis inuenitur qui scire possunt, & volunt: & tamen ex pigritia scire negligunt. Hæc enim licet ex parte à culpa transgressorem excuset, vt s. non ita graue sit peccatum per ignorantiam commissum, sicut esset si per ignorantiam non fieret, sed ex certa scientia; totaliter tamen à culpa non excusat; sed tantum grauitatem in aliquo diminuit. Nam licet huiusmodi ignorantia propriè non sit volita, immò quodammodò displicens; inquantum tamen ex defectu hominis, & ex sua negligentia venit quod ipse scientiam eorum non habet, cum habere possit, quæ scire tenetur, & quæ sibi sunt ad salutem necessaria: quodammodò voluntariè hanc ignorantiam habere videtur. Nam licet a voluntate efficiente, seu approbante non sit; à voluntate tamen omittente procedit. Quæ interpretatiuè voluntas efficiens, licet non propriè, & verè, esse dignoscitur. Et ideò non à toto, seu totaliter excusat à culpa; sed à tanto, seu aliqualiter. Quia illud, quod à voluntario diminuit; Ignorantia crassa, & supina.

nuit; à peccati grauitate minuit. Hinc eſt, quod dici conſueuit: Quod ignorantia craſſa, & ſupina Quæ tunc craſſa & ſupina eſt: quando quis ex notabili negligentia, non quærit ſcire ea: quæ neceſſariò ſecundum ſtatum ſuum ſcire tenetur. Vnde licet grauitatem peccati diminuat; non tamen tollit, quin mortale peccatum ſit, tranſgreſſio eius, quod neceſſariò ad ſalutem ſeruari debet. Vnde Chryſoſt. ſuper Matth. inquit: Non poteſt eis eſſe excuſatio condemnationis, ignorantia veritatis; quibus fuit inueniendi facultas, ſi fuiſſet quærendi voluntas.

Profeſsi non omnes æqualiter tenẽtur omnia ſcire.

4 *Notandum tamen eſt; quòd licet nulli profeſſo liceat notabiliter Regulam, et declarationes prædictas ignorare: non tamen omnes ex æquò illa ſcire tenentur; ſed quilibet ſecundum ſtatum proprium, & qualitatem perſonæ. Iuuenis enim & frater indoctus, non tenetur tot ſcire; quot pater antiquus, aut doctus, aut prælatus. Similiter, qui eſt hebes à natura, non tenetur quantum ingenioſus. Sufficit Fratribus iuuenibus, & his qui idiotæ ſunt; ea ſcire quæ communiter tractantur ab eis Et quæ ad pecuniam; & noſtram pertinẽt paupertatem. Et generalia agnoſcere præcepta abſque alijs Regulæ ſubtilitatibus: dummodò ſint parati humiliter ſe ſubijcere iudicio maiorum circa ea omnia, quæ facere tenentur. Prælati autem*

Cord. introducit. q. 4.

Prælati quę ſcire teneant.

præ-

præsertim docti, tenentur, vltra prædicta, scire ea omnia, quæ communiter contingere solent in eorũ officio; quæ nam in præcepto sint, quæve non; et quomodo tractanda sunt secundum Regulæ puritatẽ. Et etiam scire tenentur dictæ Regulæ subtilitates; & casus cõmuniter accidentes. Et tenẽtur studere, & ad debitè docendũ ignorantes: puram ipsius Regulæ obseruãtiam. Quod si ipsi prælati fuerint indocti; & viderint, quòd ex ignorãtia culpabiliter à suis subditis cõtra Regulã, aut contra ius diuinũ, vel ecclesiastica præcepta peccatur; tenẽtur ex officio diligẽter procurare, vt ipsi Fratres idiotæ per alios doctos instruantur. Ne ipsorum prælatorũ negligentia, et culpa; tenebras ignorantiæ sectãdo, finaliter pereant, et corruãt in interitũ. Non enim, (vt S. Ber. dicit de cõtemptu mundi) excusare ignorantia poterit hominem; qui se magistrũ infantium, & doctorem insipientiũ profitetur. Eò enim ipsò, quò prælati munus quis accipit; se talem Magistrum, & doctorem per se, vel per alium, profitetur. Quarè non excusabitur; si eius culpa cõmissi sibi subditi, ob ignorantiam lætaliter peccabunt.

Bern. de contẽptu mund..

5 *Immo et fratres docti, licet prælati nõ sint, studere vtique tenentur; vt ignaros, & idiotas fratres, tali doctrinæ pane indigentes, cibare, & instruere possint. Nã, sicut pro releuanda extrema proximi necessitate tenetur quisque*

Fratres doct. q[illegible] facer[illegible] de b. nt.

que

que cum occurrerit, esse sollicitus, vt habeat, vnde pro tunc illius necessitati prouideat, vt inquit S.Thomas & Adrianus: tantò magis id erit necessarium, pro releuanda spirituali ipsius proximi necessitate.

Tho. 2.2. q.187.artic.3. Adrian. 4.sent.de correct. Frat.

Obiectio Primo moral. Iob 1.

6 Et si contra prædicta arguatur, quòd simplices Religiosi, qui viuunt sicut literatos, & prædicatores Ordinis viuere cernunt; non vidētur posse de peccato damnari; etiam si ignoranter ipsam transgrediantur Regulam. Quoniam S. Gregorius primo moralium exponendo illa sacræ Scripturæ verba. [Boues arabant, & asinæ pascebātur iuxta illos] inquit, quod simplices, per asinos significati, pasci debent in fide, & cognitione Prælatorum, & doctorum, qui intelliguntur per boues; doctrinam scilicet, vitamque maiorum sectando. Quandoquidem credendū non est doctos propriæ salutis fore immemores; præcipuè cū sic doceant verbo prout, & ipsi viuunt. Respondetur, quòd multi possūt esse in ordine literati scientiarum naturalium, aliarumve facultatum; qui non sunt docti de pertinentibus ad Regulā. Et hi non tāquam docti, sed velut indocti in hoc negotio habendi sunt; ex quò de sensu regulæ non gustarunt.

Solutio.

Doct' sūt in dupli ci differē tia.

Alij docti esse possunt de pertinentibus ad Regulam, & eorum professionem; quales esse debent omnes prælati, prædicatores, & literati or-

ti ordinis. Et de his dico, quòd tutò possunt, & sequi debent, eorum doctrinam; dum non constat, quòd contra Regulam, aut veritatem doceant. Iuxta Christi Domini sententiam; Super cathedram Moysi sederũt Scribæ, & Pharisei; quæcumque dixerint vobis, seruate, & facite. Quibus verbis nos admonet, quòd literatorum, & legis, & scripturarum habẽtium ministerium; doctrinam, & veritatem, quam nos docent, sequi tenemur. Sed non tenemur, nec debemus, nec vtiq; possumus, eorum sequi doctrinam; si contra veritatem sufficienter agnitam, nos instruant. Tunc enim non secundùm Cathedram Moysi docent, (quæ est cathedra veritatis) sed secundum cathedrã erroris. Itaque simplices Religiosi, qui maiorum suorum doctrinam sequuntur, pura intentione, et animo semper parato, obediendi veritati, quãdocumque eis constiterit: tuti in conscientia viuunt. Et excusantur apud Deum, si per ignorantiam offenderint: cum per eos nõ stet, quin velint agnoscere veritatem, & obligatoria suo statui. Non tamen excusarentur, si sequerentur vitam, & mores talium prælatorum, & literatorum; quos relaxatè, & sine zelo Regulæ, & eorum professionis viuere peragnoscerent. Quoniam non vitam, & mores talium vouerunt; sed S. Francisci Regulam. Et Christus Dominus, licet docuerit simplices, quòd debeãt sequi

Matt. 23.

Cathedra Moysi, quid.

Fratres idiotæ quos imitari tenẽtur.

Dixit Adrian. quodl. 1. art. 3. fol. 14.

sequi Doctrinam habentium ministeriũ scripturarum; secundum tamen eorum vitam relaxatam, debere viuere, penitus vetuit. Secun-
Matt.23. *dum opera (inquit ipse) eorum nolite facere. Sed si huiusmodi simplices Fratres, & idiotæ, aliquam ignorantes veritatem, simplici, & bono animo sequantur vitam illorum doctorum & prælatorum, quos rationabiliter existimant bonos, & sollicitos propriæ salutis: excusarentur vtique sequendo vitam, & exempla illorum; modo æstiment, quod illi benè norunt, & sciunt, quid faciunt: & quod non ita viuerent, nisi essent certi, quod sic licet viuere. In dubijs enim vita, & exemplum bonorum, sufficit pro regula viuendi simplicibus. Et*
S.Greg. *hoc dicere voluit S. Gregorius loco præallega-*
S.Aug. *to. Et est Doctrina S. Augustini; quam Gerson maximè commendat, & sequitur, Tom. 2. Alphab. 31. Resolutoriè ergo dicimus, quòd licet ignorantia inuincibilis excuset; supina tamen, seu crassa ignorantia, & multo magis affectata, culpabilis est; & non excusat à mortali, si contra obligatoria fiat.*

PRAELVDIVM III.

Quid ſit viuere ſecundum Regulæ puritatem.

SI neceſſarium eſt cunctis, alicuius Regulæ profeſſoribus, vt agnoſcant, vel (vt ſupra diximus) agnoſcere ſtudeant, purã ipſius Regulæ mentem, & intellectum; vt in ipſius pura poſtmodum obſeruantia viuere vtiliter poſſint: Videndùm eſt nobis, ſi viuendo Fratres Minores, ſecundùm declarationes Pontificum; & ſecundum gloſſas Doctorum approbatorum, quas ſuper ipſam, Regulam ediderunt; certi eſſe poſſint, quòd plenè ipſam Regulam ſeruant, ſecundum ſuam puritatem; & ad mentem, & ſimplicem intentionem conditoris? An verò, neceſſariò ſit ad literam, abſque vlla gloſſa ſeruanda? Pro reſolutione dictorum.

1 *Primò notandum eſt, quòd ad Eccleſiam, & Papam ſimul, & per ſe ſpectat omnes Regulas, & Religiones in Dei Eccleſia approbare, vel improbare: confirmare, vel infirmare: declarare, limitare, mitigare, & etiam arctare; vt in ſacris habetur canonibus. Nam cum Papa ſupremum perfectionis gradum in Eccleſia teneat; ipſe ſolus habet aliĳs oſtẽdere viam* Nota primo, Papa approbat & improbat Reg. Religiosorum.

per-

Cap. fin. de Relig. do. & c. vnico eo. tit. lib. 6. *perfectionis prædictæ; & eius decretis circa prædicta est standum. Ideò S. Franciscus pro fundamento suo, & suæ sacræ Religionis; obedientiam Papæ, et S. Romanæ Ecclesiæ habere voluit. Vndè in principio Reg. cap. 1. dicit.*

Ecclesia est fundamentum Relig. S. Francisci cap. vlt. *[Frater Franciscus promittit obedientiam, & reuerentiam D. Papæ Honorio, & successoribus suis canonicè intrantibus; & Ecclesiæ Romanæ.] Eandemq. Regulam claudit, eadē ad sanctam Ecclesiam subiectione. [Vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem Sanctæ Ecclesiæ, stabiles in Fide Catholica &c.] Et sciens, quòd ipsa Regula, non vtique vera Regula obseruabilis, & obligatoria esset, sine authoritate, & cõfirmatione Sedis Apostolicæ: ideò ab eadem Sede approbationem, & confirmationem humilibus precibus requisiuit: eiusdem determinationi, & dispositioni illam in omnibus supponendo. Nec oppositū velle, vllo modo poterat; quandoquidem (vt supra dictū est) apud Papam, & Ecclesiam plena approbandi, & improbandi, declarandi, &c. omnes in Dei Ecclesia Regulas, authoritas residet.*

Panhor. in c. fin. de relig. domibus. Ang. tit. Religiosus nu. 2.

2 Notandum est secundo, quòd non prohibentur Doctores, hanc S. Francisci Regulam declarare, et interpretari; prout Hugo in prologo super Regulam, asserit. Et hoc satis rationabile videtur. Quoniam Minoritana Regula non est maioris authoritatis, quàm Christi

Euan-

Euangelium, & Diuina ſcriptura. Et ſi ab Eccleſia acceptantur, & admittuntur gloſſæ, & expoſitiones Doctorũ,quæ non diſtrahunt, neque alterant verum ipſius ſacræ ſcripturæ ſenſum; quomodò non acceptabit, & recipiet gloſſas, et declarationes Doctorum ſuper prædictam Regulam; quando ipſius Regulæ menti,& intentioni ſint conformes, & Diuinæ legi,naturali, & Pontificiæ non contradicant? Et quomodò aliquandò fuiſſent auſi S.Bonau. S.Bern. Alex.Alenſis,Hugo,& cæteri grauiſſimi Doctores prædictam Regulam declarare; ſi prius id eis licere non agnouiſſent? Hoc veriſſimum eſt.(iuxta diuinas literas)quòd nullus temerariè debet proprio inniti ſenſui in his, quæ ad ſalutem ſpectant. Sed ſequenda,& amplexanda eſt veritas. ſecundum nobis traditas à maioribus noſtris intelligentias; & alijs, qui in rebus fidei,& morum, extiterunt magiſtri. Vndè dicitur, Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Et iterum. Ne tranſgrediaris terminos, quos poſuerunt patres tui. Et idem legitur in ſacris Canonibus. Neceſſarium ergo fuit,ne liberum cuilibet eſſet,arbitratu ſuo, & ſecundum propriam ſententiam S. Franciſci Regulam intelligere, & ſeruare; has eſſe gloſſas, & declarationes ſummorum Pontificum, & probatorum Doctorum, per quas nobis

Deut. 32. Prou. 22. c.Relatũ d.37.

verus,

verus, & simplex dictæ Regulæ intellectus ad mentem conditoris innotesceret.

Declarationes Pontificum quanti valeant.

3 *Aduertendum tamen est, quòd declarationes Pontificum super Regulam, præ cæteris Doctorum omnium expositionibus, maiori existimatione, & veneratione habendæ sunt. Quoniam ad eos, (vt diximus) pertinet verum, et simplicem Regulæ intellectum aperire. Et declarationes Pontificum, siue super Diuinam scripturam, siue super canones, siue super Regulas, aut aliud huiuscemodi sint; maioris sunt auctoritatis, quàm declarationes Doctorum. Pontificum enim (vt sic) declaratio; omnes obligat ad eius obseruantiam. Nec aliter dicere, vel docere Doctores possũt; quàm ipsi Pontifices (vt sic) dixerunt. Et in vtroq; foro, eorum declarationibus absque vlla contradictione, humiliter subiacere tenemur.*

Expositiones Doctorũ quanti valeant.

4 *Doctorum verò expositio, non tantæ est auctoritatis; quoniam posset (vt sæpe fit) contra aliquorum ipsorum sententias insurgi, aliquibus fundamentis, & rationibus validis. Vt latius de hoc Augustinus Anconitanus de potesta. Pont. cap. 9. & cap. 67. videri potest. Verùm contra vnanimem Doctorum sententiam insurgere, & contra illam determinare: non nisi temerarium est: vt per sacrum Trid. Concilium sessione 4. cap. de editione sacrorum librorum, decernitur.*

5 *His*

9 *His suppositis, tutò responderi potest, ad quæsitum; quòd viuendo secundum declarationes Pontificum, & Doctorum approbatorũ idem cum Pontificibus sentientium; est viuere secundum Regulæ puritatem. Et per declarationes Pontificum, nullam hic Pontificiam intelligimus dispensationem, quæ est relaxatio legis obligantis; sed meram expositionem. Et simplicem volumus declarationẽ intelligi; quæ nihil aliud, quàm elucidatio, claraq. manifestatio sensuum est occultorum. Ratio autẽ quarè secundum has declarationes viuendo, sit viuere secundum Regulæ puritatẽ, hæc est. Quia tunc Regula secundùm suam puritatem seruatur; quando secundum verum sensum principaliter ab eius institutore intentum, à professoribus viuitur. Id autem fit; quando secundum declarationes Papales, & eisdem correspondentes probatorum Doctorum expositiones viuitur. Quia ad ipsos (vt dictum est) Pontifices spectat, mentem instituentium Religiones patefacere; vt ex prænotatis habetur. Ergò in tali obseruantia; est puritas, & perfectio Regulæ. Qui verò aliter dixerit; necessariò fateri cogitur; vel quòd Ecclesia in tali ipsius Regulæ interpretatione, aberrarit; interpretando illam contra mentem instituentis. Quod impium, & erroneum est. Vel, quòd nobis occasionem præbeat, à Regulæ perfectione*

Sol. quæsiti.

Viuere secũdum Regulæ puritatẽ quid sit.

ne recedendi; si ex proposito sine vlla rationabili causa, aliquid de ipsius Regulæ perfectione subtraxit. Quod asserere, etiam impium probatur. Quoniam Ecclesia à perfectione non retrahit; sed magis ad illam iuuat, & inuitat.

Obiectio historialis.

6 *Sed fortè instabis, quòd nullo modo glossæ, & expositiones super hanc Regulam admittendæ sunt: quoniam fuere probibitæ à Christo. Sic enim historialiter legitur, quòd dum B.Franciscus ac alter Moyses iterum montem, fontis Polumbæ propè Reate ascendisset, à Christo Domino Regulam, quam fratris Heliæ malitia (cui Sanctus Pater de monte descendens, tamquam suo Vicario seruandam tradiderat) destruxit; oratione, & ieiunio denuò impetraturus; Venerunt ad ipsum, idem frater Helias, Ministri, & Custodes quam multi, diuersarum Prouinciarum cum suis sequacibus. Protestantes, quòd Regulam, quam nimis arduam (prout audierant) & supra eorum vires obseruandam vellet eis dare; pro seipso, & non pro eis faceret. Quoniam nolebant ad illam obligari; cum satis, & superabundè eorum infirmitati sufficeret, promissa seruare. Quodque condescensione magis, & dispensatione eorum infirmitas, & fragilitas egebat, quàm ad maiora, & perfectiora se obligare. Et ipso Beato Patre, oculis ad cœlum*

leuatis

leuatis, acclamante; Domine, nonne bene dixi tibi, quòd ipsi non crederent mihi? Audita ab illis omnibus fuit maximo cum eorum stupore, & tremore, è cœlo vox, dicens, Francisce nihil est in Regula de tuo; sed totum est meum, quidquid ibi est. Et volo, quòd Regula seruetur ad literam, ad literam, ad literam; sine glossa, sine glossa, sine glossa. Et idemmet Pater Sanctus, antequàm Deo Spiritum redderet, expressè qualis circa hoc sua esset intentio, in suo testamento declarauit: vt scilicet sine vlla glossa seruetur: [Sicut (inquit ipse) Dominus dedit mihi purè, & simpliciter dicere, & scribere Regulam, ita simpliciter, & purè sine glossa intelligatis, & cum sancta operatione obseruetis.] Respondeo, quòd illis verbis, sine glossa, sine glossa, sine glossa, nequaquam voluit Christus Dominus suis prohibere Vicarijs, & successoribus Petri, ne glossas, seu declarationes supra dictam Regulam facerent; quæ ipsius puram mentem, simplicemq. intellectum ostenderent. Nec minus ipse S. Franciscus illis verbis (sine glossa intelligatis) voluit aliquandò, prout nec velle poterat, legem ponere Pontificibus, & Ecclesiæ, ne eius possent Regulam declarare; cum illam (vt par erat) pedibus Sedis Apostolicæ, & determinationi supposuisset. Sed Christus illa è cœlo voce, & Sanctus Franciscus illis verbis in suo

Auctor cõform. confo. 9. fol. 77. & nouę impressionis fol. 110.

Sol. obiectionis.

Sine glossa obseruare Regulam quid sit.

testamento (sine glossa) nil aliud prohibuerunt; nisi glossas extortas, & declarationes irrationabiles, & Regulæ puritati, & simplicitati contrarias. Non autem illas, quæ purum ipsius Regulæ intellectum demonstrant, & elucidant. Nec per illa verba [ad literam, ad literam, ad literam] censendus est Christus voluisse; vt, secundum corticem, & simplicem sonum verborum, (sicut Iudæi diuinam intelligunt, & interpretantur scripturam) ipsa Regula intelligatur. Quoniam sæpe verus sensus, & vera rei intelligentia amittitur; dum solùm ad proprietatem verborum attenditur. Et (Sancto Hilario teste) intelligentia, & veritas propositionum, non à proprietate verborum, sed ex causis, ob quas talia verba dicuntur; hauriri debet. Quoniam non res sermoni; sed sermo, & voces rei debent inseruire.

Hilarius lib. 4. de Trinit. & c. Intelligentia de verb. sig.

Sic enim ipse ait. [Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi; quia non sermoni res, sed rei est sermo subiectus: Nam plerunque, dum proprietas verborum attenditur, sensus veritatis amittitur.] Patet hoc; Quia si ad literam, prout verba sonant, Regula esset obseruanda; non liceret Guardianis aliquos ad ordinem recipere, de licentia Ministrorum; cum ipsis tantum Ministris, (vt in secundo capite patebit) ad Ordinem

reci-

recipiendi facultas tribuatur. Nec fratres licentiare, penitus inhabiles possent; qui venirent, vt reciperentur in Ordine. Cum Regulæ verba dicant; Quòd venientes ad Ordinem, mittantur ad Ministros. Nec item possent Guardiani necessitatibus infirmorum, & fratrum induendorum mediante pecunia prouidere: cum in ipsa Regula mandetur, vt Ministri tantum, & custodes id faciant. Nam constat, quòd custodes, alij sunt ad literam, à Guardianis. Nec item posset aliquis ad prædicationis officium promoueri Generali Ministro longè agente; cum Regula ad literam mandet, quòd eiusmodi à Generali ministro examinentur. Quæ quàm absurda, & inconuenientia sint, non est, qui non agnoscat. Et ideò dicendum est, quòd illorum verborum (ad literam, ad literam, ad literam) intelligentia, & verus sensus hic est; Vt Regula hæc, secundum verum sensum, & simplicem intellectum principaliter in ipsa litera intentum obseruetur: non autem secundum literæ sonum. Quod Pontificum expositiones faciunt: quia verum sensum, & simplicem Regulæ intellectum qui in litera continetur; elucidant, & demonstrant. Tenendum ergò est, quòd viuendo secundum Pontificum, & Doctorum approbatorum cum eisdem Pontificibus conuenientiū, declarationes,

Inconueniẽtia, & absurda.

Cap. 2.

Cap. 4.

Cap. 9.

ſeu gloſſas; ſit viuere ſecundum Regulæ puritatem ad mentem S. Franciſci. Qui nos in omnibus; pedibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſubiectos eſſe voluit.

Decl. Nicolai, & Cle. quãti valeat.

De verb. ſign. in 6. In Clem. de verb. ſignific.

7 *Obſeruandum tamen eſt; quod declarationes Nicolai 3. Exijt, qui ſeminat &c. & Clementis V. Exiui de paradiſo, & ea, quæ eſt Ioannis 22. Quorundam exigit; præ cæteris ſunt tenendæ, & obſeruandæ. Nec valdè eſt curandum, de prioribus declarationibus factis à Gregorio 9. Innocentio 4. Alexandro 4. & Gregorio 11. quò ad ea, de quibus tractant declarationes prædictæ Nicolai, Clementis, & Ioannis. Tum, quia quidquid boni erat in illis; maiori eſt claritate poſitum in declarationibus trium prædictorum Pontificum. Tum etiam, quia idem Nicolaus in dicta ſua declaratione mandauit, vt prædeceſſorum ſuorum declarationibus poſtpoſitis, ſua tantum de cætero ſeruetur declaratio. Patet inſuper ex dictis; quòd de expoſitionibus Doctorum ſuper Regulam, & eorum dictis, non eſt curandum in ijs; in quibus cum prædictis tribus declarationibus non conueniunt. Quoniam, vt ſupra dictum eſt, penes Pontifices reſidet auctoritas declarandi Regulas, & obligandi profeſſores earum ad obſeruandum illas ſecundum eorum declarationes: Et Doctorum expoſitiones eatenus obligare poſſunt,*

§. Ad hoc à nonnullis.

Doctores quando non ſunt curandi.

qua-

quatenus ipsorum Pontificum declarationibus sunt conformes.

8 *Nec mirandum, quòd aliquæ sint Doctorum glossæ, quæ cum horum trium Pontificum declarationibus non conueniant: Quia eorum aliqui, vt puta quatuor Magistri, S. Bonauentura, Hugo, & alij ipsam Regulam sunt interpretati ante horum trium Pontificum declarationes. Et ideò mirum non est, si in aliquo particulari aliter sint locuti; quam postea à dictis Pontificibus sit dispositum. Aliqui verò, licet post prædictas declarationes extiterint; quia tamen (fortè ex dictarum Pontificum declarationum inaduertentia) priores expositores secuti sunt: ideò sicut & illi contra prædictas declarationes aliquid dixerunt. Quarè de eorum dictis nil curandum: quatenus Pontificijs declaratiouibus aduersantur. Sed iuxtà dictorum Pontificum expositidnes, & glossas Doctorum cum illis concordantes; Regula obseruanda est. Quod vtique, viuere est secundum Regulæ puritatem, ad mentem conditoris.* Nota hoc

Papalis Confirmatio Regulæ.

HOnorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Dilectis Filijs F. Franciſco, & alijs fratribus de ordine fratrum Minorū; Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Solet annuere Sedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium deſiderijs fauorem beneuolum impartiri. Ea propter dilecti in Domino filijs, veſtris pijs precibus inclinati, ordinis veſtri Regulam à bonæ memoriæ Innoc. Papa prædeceſſore noſtro approbatam, annotatam præſentibus, authoritate vobis Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Quæ talis eſt.

Confirm. Reg. quāti valeat. De Relig. dom. c. fi. & c. vnico eo. tit. in 6.

1 *QVoniam (vt dictū eſt ſupra Præludio 3. num. 1.) penes Apoſtolicam Sedem tota reſidet authoritas, & poteſtas, omnes in Eccleſia Dei approbandi, & confirmādi Regulas, & Religiones; ſiue improbandi, & infirmādi. Et eatenus ipſæ veræ, & obligatoriæ Regulæ ſunt; quatenus ab ipſa Sancta Sede Apoſtolica approbantur, & confirmantur. Ideò B. Franciſcus ſuā voluit Regulam à Summis Pontificibus approbari; & confirmari. Et ſicut prima eius Regula ab Innocentio 3. extitit approbata: ſic eademmet,*

in

in hac secunda ab ipso S. Francisco dictāte Spiritu Christi abbreuiata, & restricta in duodecim capita: ab Honorio III. approbata, & confirmata fuit sub plumbo, & sigillo authentico. Quæ ideò hic in principio Regulæ ponitur; quia dū ipsa Regula ab Ecclesia approbata, & confirmata cōmonstratur; non vtiq; inobseruabilis, & periculosa. (vt quidā temerè dixerunt) sed obseruabilis, & honesta comprobatur. Quomodò enim eam Sancta, & Apostolica Sedes approbasset, & confirmasset; si inobseruabilis, & periculosa existeret? Nonne Summus Pontifex verbis illis [Solet annuere Sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium desiderijs] satis Regulam istam piam, et honestam esse demōstrat? Si enim vota pia, honestaq. sunt desideria, hanc Regulam ab ipso confirmari petentium: erit ergò quod petitur, pium vtique, & honestū: quod ipsa Regula est. Et verè pium; quia per virtutes, de quibus in ipsa Regula agitur: diriguntur eius professores, in Dei feruens obsequiū, & amorem. Cultus enim Dei pietas est. vt 2. Timot. 3. Qui piè volunt viuere in Christo, &c. Verè honestū; quia ad proximi vtilitatem, exemplū, & ædificationem maximè hæc Regula dirigitur. Honestū enim dicitur, quod ad proximi ædificatione ordinatur. Rom. 13. sicut in die honestè ambulemus. Quæ quidē honestas, diuinis est bene-

Auctor. cōf. cōfo. 9. fo. 77.

Regul. S. Franc. est sancta & obseruabilis.

S. Bonau. in prolog. collactor

pla-

placitis, & non mundanis vanitatibus regulanda. Quod vtique ex fructibus patere potest; qui vniuersæ Dei Ecclesiæ, ex hac Regula prouenerunt; & in dies semper (Dei miseratione) proueniũt. Quorũ prædicti Põt. Nicolaus III. *& Clemens V. in suis declarationibus super Regulam non fuerunt immemores. Qui quidẽ Clemẽs apertis verbis hanc Regulam sanctã, Euangelicam, meritoriam, & obseruabilẽ esse decernit. Et quòd oppositũ dicere, sit error, & impietas patet, tum ex confirmatione eius à sancta Sede Apostolica. Tum quia, in historia refertur, Christum* Regulam *hanc approbasse, siue dictasse; & B. Franciscum illam scribi fecisse. Tum etiam quia esset dicere, quòd Euangelium, & vita Euangelica esset vtique inobseruabilis, & periculosa: Et quòd Christus rẽ inobseruabilẽ, & periculosam cõsuluerit. Quoniã ipsa Regula ferè tota ex Euangelio desumpta est. Vt facilè, quilibet passim poterit, conferẽdo huius Regulæ verba ad Euangeliũ ipsũ, cognoscere. Vel in auctore cõformitatũ poterit legere. Ob quod, Euangelica à prædictis Põtificibus. Nicol. Clem. & Leone X. appellatur.*

collector Comp. titu. Paupertas §. 7.

2 *Ex quo patet quòd deceptus fuerit Syluester; inquiens, quòd hæc Regula periculosa extitisset, nisi Papa suis declarationibus prouidisset. Nam cum in se sit Euangelica; non est vtique ex se periculosa. Neque Pontifex illã*

de-

declarãdo, abstulit ex ea periculum, quod vtique in illa non erat; cum nec Regulam ipsam mutauerit: sed quomodò esset intelligenda ne simplices in illam offenderent edocuerit.

In nomine Domini. Incipit Regula, & vita Fratrum Minorum. Cap. I.

REgula, & vita Minorum Fratrum hæc est. Scilicet Domini nostri Iesu Christi Sanctum Euangelium obseruare; viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Fr. Franciscus promittit obediẽtiam, & reuerentiam D. Papæ Honorio, ac successoribus eius Canonicè intrantibus; & Eccl. Romanæ. Et alij Fratres teneantur Fr. Frãcisco; & eius successoribus obedire.

DVodecim rubricis, seu capitulis, hanc Minoritanam Regulam Pater Sanctus absoluit. Vt sicut ciuitas illa supercælestis Ierusalẽ, duodecim portis describitur: Ab Oriẽte portæ tres: et ab Aquilone portæ tres, & ab Austro portæ tres, & ab Occasu portæ tres, vt in Apoc. c. 21. dicitur: Ita, et hæc Religio, quasi ciuitas in quadro posita; duodecim capitibus constat. Quorũ tria prima capita, tanquam tres portæ sunt; quæ radios recipiunt Orientis. Tria alia sequẽtia; pericula exclu-

Regula S. Francisci est ciuitas cælestis habẽs portas 12.

eludunt, Aquilonis: Tria alia, tertiò loco posita; obuiant malis ab occasu: Tria verò vltima; Australibus delitijs sunt referta. vt S. Bonauentura hic dicit. Trium autem primo positorum capitulorum Orientalium; Primum summariè Religionem instituit. Secundum ad eam venientes recipit. Tertium receptos interius, & exterius instruit disciplina. Dicitur ergò in primo capitulo. [Regula, & vita Minorum fratrum hæc est.] &c.

2 Pro declaratione præsentis capituli, est notandũ; quod secundũ expositorũ sentẽtiã super Petr. Ioã.
I prolog. *Regulã, aliud verè hoc caput non est, quã quidam Prologus Regulæ, tria ipsius continens substantialia fundamenta, ad quæ reliqua omnia reducuntur, quæ in ipsa continentur.*

3 Primũ ergò eius. siuè huius ordinis funda-
Fũda ord. D. Franc. Primi. *mentum est; Sanctũ Domini N. Iesu Christi Euangelium obseruare, quod pro substantiali ipsius Regulæ definitione ponitur. Vnde dicitur. [Regula, & vita Minorum Fratrum hæc est; Sanctum Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare.]*

4 Secundum est huius status ad vniuersale to-
2. fund. *tius Ecclesiæ caput, & ad sanctã Apostolicam Sedem firmissima, & subiectissima cohæsio. Vnde sequitur. [Fr. Franc. promittit obedientiam, & reuerentiam Domino Papæ Honorio, & successoribus eius Canonicè intrantibus,*

bus, & Ecclesiæ Romanæ.]

5 *Tertium est, eiusdem status, & ordinis ad suum propriũ, et vniuersale caput subiectio, et ordinatio. Quare dicitur. [Et alij Fratres teneãtur Fr. Frãc. et eius successoribus obedire.]* 3. fund.

An Fratres teneantur ad obseruantiantiam totius Euangelij.

ET *pro primo fundamento, Nota, quod licet Pater Sanctus definiuerit Regulam siue statum Minorũ per obseruantiã S. Euangelij: non tamen per hoc aliquando voluit suos fratres obligare, virtute professionis huius Regulæ ad obseruantiã totius Euangelij. Quoniã si id fortè voluisset, nunquã aliqua ipsius S. Euãgelij cõsilia specialiter expressisset, alia verò subticuisset. Natura enim termini restrictiui talis est; quod totũ id, quod à se extraneũ est, excludit: & illud tamẽ includit, quod pertinet ad ipsũ: vt dicitur in Clem. exiui, §. Cũ, igitur de verb. sign. Et quoniã ipse Pater Sãctus nõ est locutus de Euãgelio absolutè, sed cũ modificatione: loquens in spẽ de tribus consilijs Euangelicis, viuendi. s. in obediẽtia, sine proprio, & in castitate; & de alijs quibusdam, quæ in ipsa Regula continẽtur, quæ ad prædicta tria reducũtur: Clarũ est ergò, quod nũquã per Euangeliũ totũ voluit intelligi Euãgeliũ hoc est omnia præcepta, et cõsilia Euãgelica: Sed illa tantummodò, quæ in ipsa Reg specificantur: prout*

Frẽs non tenẽ. obs. to. Euãg. ex Reg.

S. Bonau. cap. 1. super regulam.

Serẽ. cõse. quæst. 1.

Nic.

Nic.iij et Cle.v.in suis declarationibus determinarũt. Sicut enim Spiritus sãctus diuinã tradendo scripturã, diuina prius sub vmbris abscõdere cõsueuit arcana; postmodũ verò quãdò expediens fuit, illa mũdo manifestauit, & apertissimè declarauit. Ita Spiritus Christi hãc tradendo Reg. seruo suo Francisco eundem voluit modum obseruare, definiẽdo ipsam Reg. primo antonomaticè, per obseruantiam Euangelij. Sed quid per Euangelium intellexerit, expressè statim manifestauit; ipsa s. consilia Euang. esse, quæ in Regula sunt expressa. Idq. insuper ideò factũ fortè esse puto; quoniã Euãgelij cõsilia, opera sũt heroica, et supererogationis: quibus plenè obseruatis, Euãgelica perfectio adimpletur. Quapropter à Christo Iesu in Euan. non præcipiuntur omnibus, sed cõsulũtur ijs, qui perfecti esse desiderant in obseruãtia Euãgelicæ perfectionis. Iuxtà illud: [si vis perfectus esse, vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, et sequere me.] Et illud: [Sũt Eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cælorum, qui potest capere capiat.] Non immeritò Euangelij nomine, ipsa Euangelica consilia hic appellata sunt, cum in eorum plena obseruantia perfectio vitæ Euangelicæ consistat. Dicimus ergò, quod ideò per nomen Euangelij Regulã definiuit; quia in ipsa, cõsilia Euangelica, quæ perfectionem Euangelicam adimplent,

Petr. Ioã. in prolog. super reg.

Cõnsilia Euãg. cõsuluntur tanquam opera heroica.

Mat 19.
Luc. 18.

plent, demandantur. Non autem ex eo, quod obseruantia totius Euãgelij præcipiatur Quod & Greg. ix. Innocent. iiij. Alex. iiij. Nicol. & Clem. prædicti, in suis expositionibus super Regulam, apertissimè dixerũt, & nobis determinatum reliquerũt. Et quod hæc sit intentio S. Francisci, clarè manifestatur per id, quod in suo testamento dicit. [Et ipse altissimus reuelauit mihi, quod deberem viuere secundũ formam sancti Euangelij. Et ego paucis verbis, & simpliciter scribi feci.] His enim verbis manifestè demonstrat; quod Euangelium, ad cuius obseruantiã eius fratres, vi professionis Regulæ, obligantur, illud est; quod in eius Regula scriptũ reliquit. Hoc est, illa Euangelica consilia; quæ expreßè in Regula sunt apposita.

7 Nec tamen ad illa omnia professores Regulæ pari obligatione adstringuntur; sed eo modo, & forma, prout in ipsa Regula sũt posita: sicut prædicti Nicolaus, & Clem. declarũt. Quia, licet verum sit, quod Regulæ professores non solum teneantur ad obseruantiam illorũ trium votorum substantialium, obedientiæ, scilicet paupertatis, & castitatis: sed etiam aliorum consiliorum, quæ in ipsa Regula sunt posita; non tamen vno eodemq; modo, nec pari obligatione, ad omnia illa tenentur: sed eo modo, & forma, quibus in ipsa Regula ponuntur. Pleraque verè, in ipsa Regula sunt posi-

Obligatio in Regula non est vniformis per totum.

ta,

ta, quæ omnia ad illa tria essentialia vota ferè ordinata cernuntur; vt sunt illa, quæ spectant ad fugam, vel moderantiam delectationũ carnalium; quæ referuntur ad purissimam castitatem. Illa, quæ respiciunt subiectionem, & coligantiam propriæ voluntatis in Deum, & in suos propositos; quæ ad obedientiam diriguntur. Et insuper quæ concernunt religiosam oblationẽ, & dispositionem rerum omniũ temporalium pro Deo: quæ ordinantur ad votũ paupertatis. Propter quod (vt Clemens V. testatur) voluit. Pater Sanctus, vt huius Regulæ professores, non solum vouerent nudè illa tria substantialia vota; sed quod voueãt obseruare totum id, quod in ipsa Regula continetur; prout in ipsa manifestissimis verbis legitur, scilicet [finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittẽtes vitam istam semper, & Regulam obseruare.] Hæc verò, eo modo obligãt: sicut in ipsa Regula exprimitur.

Cap. 2.

8 Et quoniã ipse Pater Sanctus alia sub verbis obligatorijs posuit, alia sub exhortatorijs, alia sub consilijs; alia sub informatorijs verbis: Meritò professores Regulæ, ad aliqua eorũ sub culpa mortali, erunt obligati: vt sunt illa, quæ obligatoriè sunt posita. Ad alia verò sub nulla culpa, vi professionis Regulæ, erunt adstricti; cum obligatoriè in Regula non ponantur: licet ad aliqua eorum possent virtute alterius legis,

gis, naturalis scilicet, vel diuinæ sub culpa aliqua astringi Vt est illud [non litigent, neque contēdant verbis, nec alios iudicent.] Et illud [moneo, & exhortor in Domino Iesu Christo, vt caueant fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollicitudine huius sæculi, detractione, & murmuratione.] Licet enim ad hæc fugienda; nullo, ex vi professionis Regulæ peccato professores cōstringātur: prædicta tamen fugere sub culpa tenentur per legem naturalem, & diuinam. Et aliquando mortaliter, aliquando venialiter, contra prædicta faciendo, peccari potest; attentis circunstantijs, & graduationibus peccati. Satis tamen decēs, & conueniens est, (prout Nicol. iij. ad id nos exhortatur) quod Minores fratres tam Seraphici Patris imitatores, qui volūtariè sibi tam arctam pro Christi amore vitam elegerunt; vt maioris perfectionis, & meriti desiderio studeāt plenè obseruare id totum, quod in Regula dicitur sub verbis exbortationis, siue informationis, siue consilij. Cap. 3. Cap. 10.

Quam magna sit obedientia promissa Papę, & Ecclesię Romanæ.

9 S*Ecundum Substantiale huius status fundamentū, firmissima cohæsio, et humilis subiectio est ad Papam, & Sanctā Romanam* Subiectio ad Papā est funda

mentum Regulę S. Frãcifci. *Ecclesiam. Idque meritò; quia totale corporis stabilimentum est colligantia (vt constat) ipsius corporis ad caput; ex hac enim suam haurit vnitatem, & totalitatem. Cum ergò in terris, totius Ecclesiæ vniuersale caput Pontifex sit; iurè ergò ordo hic vniuersali capiti colligatur, & adhæret; vt vnitatem cum tota Ecclesia habeat perfirmissimã. Ipse enim summus Pontifex cum totius Ecclesiæ in terris caput sit: Indè est, quòd ei non adhærere, eique non colligari, est vtique extra corpus Ecclesiæ esse; ac perconsequens extra fidei Catholicæ vnitatem. Rectè ergo pro fundamento substantiali huius status, colligantia, & humilis subiectio ad Papam, & Sanctam Romanam Ecclesiam assumitur. Vnde dicitur [Frater Franciscus promittit obedientiam, & reuerentiam Domino Papæ Honorio, & successoribus eius Canonicè intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ.] Et per Ecclesiam Romanam, Sacrum Illustrissimorum, & Reuerendissimorum Cardinalium collegium, sede vacante intelligitur; & quidquid S. Apostolicæ sedis locum tenet.*

Petr. Ioã. in prolog.

10 *Et nota, quòd, licet hic, in obedientia, quæ promittitur Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ S. Franciscus tantum, & non alius in specie nominetur [Fratrr Franciscus promittit obedientiam] Hæc tamen obediẽtia, non promittitur*

Obedien tia promittitur Papæ si-

titur ſolum in perſona ipſius S. Franciſci, ſed etiam (vt Clem. V. dixit in prologo ſuæ expoſitionis ſuper Regulam) in perſona totius eius ordinis. Nam ſi ſecus eſſet, huiuſmodi obedientia hic promiſſa non pertineret (vt verè pertinet) ad inſtitutionem huius Regulæ, & vitæ Regularis. Sed voluit ipſe Pater Sanctus, ſolummodò ſe in ſpecie nominare, omnes alios ſubticendo: vt per hoc demonſtraret, quòd totus hic Minoritanus ordo, erat in ipſo, velut in inſtitutore, & capite ipſius. Et quòd omnes, quaſi vnus ſunt: per vnitatem profeſſionis vitæ. Ita quòd, ipſius tantum promiſſio; omnium promiſſio eſt. Et hoc item fecit, vt obſeruaret modum reductionis Hierarchicæ; qua inferiora ad ſuprema per media leuantur, & coniunguntur. Vndè cum Fratres per obedientiæ votum ſeipſos obligauerint obedire ipſi Beato Patri; dum ipſe Summo Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ obedientiam promittit: per ipſum tanquam per medium eius fratres reducuntur ad obedientiam prædictam Papæ, & Eccleſiæ debitam.

tribus minoribus.

Cap. exiui de paradiſo.

Petr. Ioã. Cap. 1.

11 *Et ſcito, quòd hæc obedientia, quæ Papæ, & Eccleſiæ promittitur; non eſt illa communis, ad quam omnes Catholici tenentur, & maximè omnes clerici. Sed quædam ſingularis obedientia hic promittitur, in omnibus quæ non ſunt contra animam, nec contra pro-*

Obedientia promiſſa Papa eſt ſingularis Fratribus minoribus.

fessionem Euangelicam. Cum quo, etiam stat ipsa Pontificis auctoritas, dispensandi, & disponendi rationabiliter (prout expediens fuerit) super ipsam Regulam; vt in 3. præludio dictum est. Quoniam hæc obedientia, quæ Papæ, & Ecclesiæ promittitur, non est minor illa, (vt inquit Petrus Ioannes) quæ prælatis ordinis debetur: Immo ex lege communi, quilibet Religiosus non minus obligatur, secundum modum Regulæ suæ, obedire Pontifici, & Ecclesiæ; quàm proprio suo Generali.

Cap. 1.

Votum obedientiæ ad Papā est speciale Fratrum minorum.

12 Et in hoc, S. Francisci Regula, quid speciale habet præ cæteris alijs Regulis: quia nulla illarum est, quæ suum ordinem supposuerit sanctæ Sedi Apostolicæ, vt hæc facit. Nam, & si omnes Religiosi (vt diximus) teneantur Sedi Apostolicæ obedire: ipse tamen B. Pater huic communi debito, & obligationi super addidit speciale votum, vt S. Bonauen. inquit in expositione Regulæ. Adeò vt, huius Regulæ professor, grauius peccet non obediendo auctoritati Pontificiæ; quam alij Religiosi. Quia non tantum faceret contra obligationem quæ est de lege communi, ad quam omnes Religiosi tenentur: sed insuper contra votum hoc particulare, quod vouit (Regulam profitendo) obediendi Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ.

Bonau. cap. 1.

De subiectione Fratrum ad Generalem, qui est caput ordinis.

13 *TErtium substantiale fundamentum, subiectio, & coordinatio est ipsius ordinis ad proprium, & vniuersale eius caput. Quia quãto maior est vnitas alicuius collegij, tanto illud (cæteris paribus) est perfectius: Et quantò membra ipsius corporis subiectiora, & proximiora sunt influxui, & virtuti sui capitis; tantò meliorem consistentiam habent. Et ideò meritò ponitur omnium Fratrum ordinis totalis, & immediata subiectio ad suum Generalem Ministrum. Subdistinctio enim prælatorum inferiorum, non est in diminutionem potestatis Generalis Ministri, aut elongationem subditorum ab eo; sed solum in auxilium eius. Quoniam ipse solus omnibus immediatè regendis. sufficere minimè posset. Quod si ipse sufficeret, nulla esset cura de alijs substituendis. Et ideò dicitur, [Et alij fratres teneantur obedire fratri Francisco, et eius successoribus.] Specialiter ipsi B. Petri & primò omnium, promittitur obedientia: Quoniam ipse plenus Spiritu Sãcto, cum bulla sacrorum stigmatũ, electus est à Domino Iesu Christo Patriarcha, & Hierarcha status huius Minoritani; et omnium in eo militantium.*

Tertium fund. est obedientia Fratrũ omnium ad Generalem Ministrum ordinis.

Petr. Ioã. ĩ prolog.

13 Secundariò promittitur obedientia successoribus eius. Non quod obedientia debeatur solummodò Ministris Generalibus, ipsi Beato Patri in officio Generalatus succedentibus: cum, & omnibus alijs prælatis ordinis sit debita, vt ex 10. Reg. cap. patet. Sed ideò specialiter suos successores in ministerio Generalatus expressit; vt tota ordinis successio continuaretur ad ipsum, tanquam ad caput principale. Vndè si aliqua fieret congregatio in ordine, quæ reliqua omnia huius Regulæ instituta seruaret; & tantum sibi pro supremo, & præcipuò, aliquem constitueret capite, qui de Regulari non esset obseruantia; eò ipsò à suo statu, & ordine in vno notabili substantiali differret. Quia non obediret, successori Beati Francisci.

Petr. Ioã. cap. 1.

Vita Religiosa in quo constat.

14 Super his tribus ergò substantialibus fundamentis, benefundati, et stabiliti huius Regulæ professores; suos debent actus, et operationes secundum normam, et formam viuendi, quam Seraphicus P. in ipsa Regula nobis præbuit, ordinare, & dirigere. Quoniam vita Religiosa non consistit in intellectu, vel lingua tantũ; hoc est, in benè intelligere, & benè loqui de vero sensu ipsius Regulæ: sed multo magis in opere, & in plena ipsius Regulæ obseruantia. Cuius gratia B. Pater hanc viuendi normam, nõ tantum Regulam *nominauit, secundũ quam, et*

per

per quam omnes nostri actus, & operationes regulari, & dirigi debent: sed etiam appellauit vitā [Regula, et vita] quia consistit in actu, et opere vitæ. Hoc est, non in sola obligatione & professione votorū. Sed multo magis, in actuali applicatione supererogatiuarum virtutum ad suos actus, et in actuali obseruantia seu impletione Euangelicorum votorum. Vt scilicet viuamus secundum formam nobis præstitam, omnes simul in charitate vniti; qua, ideò Fratres in Regula appellamur. Fundati insuper in vera cordis humilitate, quam Pater Sāctus tantopere nobis cōmendauit, nō tantum nomine, (Minores) nos appellando: sed humilibus vestibus, nuditate pedū & alijs, quæ in Regula demandātur. Adeò vt huius Regulæ professor, qui sublimia nō abhorret, & amplexatur humilia; omnemq. faustū non vitat in incessu, in sermone. & omnibus actionibus suis, verè Frater Minor non sit appellandus; nec Regulam seruare videatur, cui ipsa humilitas est colligata, & connexa. Reg. D. Frac. cur. dicitur vita.

Quæ nam sint pręcepta obligantia ad mortale.

ET *quoniam dictū est suprà, quod primum substantiale fundamentū huius status est, Euangelica seruare cōsil a quæ in* Regula *sunt* Hugo. sup. Regu le Ca. 1.

expressa; & eo modo, & forma prout in ipsa posita sunt. Necessarium est modo scire, quæ illa sunt; ad quorum obseruantiam huius Regulæ professores, sub culpa mortali obligantur.

16 Et dico, quod licet ante tempora Nic. iij. nondum hoc clarum extitisset: quoniam nec Greg. ix. nec Innocen. iiij. nec Alex. iiij. in suis expositionibus id aliquando declararunt. Vnde & S. Bonauentura in sua expositione super cap. 12. dixit: Quòd ferè omnia, quæ in hac Regula continentur, sunt præcepta. Nicolaus tamen III. volens super hoc particulari prouidere, de quo maximè illis temporibus à zelatoribus obseruantiæ Regularis dubitabatur; determinauit, teneri Fratres ob suam professionem, sub culpa mortali, ad obseruandum illa Euangelica consilia, quæ in ipsa Regula exprimuntur sub verbis præceptorijs, vel inhibitorijs, vel equipollentibus istis. Et quoniam ipse Nicolaus non exposuit, neque expressit, quæ & quot ista æquipollentia essent. Ideò Clemens V. ad serenandas consciẽtias Fratrũ, expressè, quæ sint hæc æquipollentia, declarauit: & quod 12. sunt, & nõ plura. Quarè assertiuè dicendum est, nil esse in Regula quòd sub mortali culpa, virtute voti regularis, obliget professores; nisi quod sub præceptorijs verbis in ea ponitur. Vt præcipio,

Numerus præceptorũ.

pio, iniungo per obedientiam: Vel sub verbo habente vim præcepti; vt dicendo, teneantur: Vel sub verbo inhibitorio, seu probibitorio: vt est illud 6. cap. (Fratres nihil sibi approprient.) Vel nisi sit de illis æquipollentibus per prædictum Clementem specificatis, & expressis.

Quæ omnia pro maiori simplicium commoditate, hic subscribuntur.

Præcepta. 7.

PRimum, quòd totus Ordo teneatur præstare obedientiam, & reuerentiam Papæ; & sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Cap.1.

Secundum, quòd fratres nullo modo recipiant denarios, vel pecuniam per se, vel per interpositam personam. Cap.4.

Tertium, quòd fratres obediant suis Ministris, & prælatis in omnibus, quæ non sunt contraria animæ, & Regulæ nostræ. Cap.10.

Quartum, quòd non ingrediantur monasteria monacharum; sine licentia speciali Sedis Apostolicæ. Cap.11.

Quintum, quòd non habeant suspecta consortia, aut consilia mulierum. Cap.11.

Sextum, quòd non fiant compatres virorum, aut mulierum. Cap.11.

Septimum, quòd petatur in protectorem Cap.12.

vnus

vnus de Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Habentia vim præcepti. 4.

Cap.7. *PRimum, quòd fratres teneantur quamprimum poterint, ad eorum Ministros pro absolutione casuum ipsis reseruatorum recurrere.*

Cap.8. *Secundum, quòd teneantur habere in Generalem Ministrum, vnum de fratribus huius Religionis.*

Cap.8. *Tertium, quòd Ministri, & Custodes teneantur in Capitulo Generali Pentecostes, alium eligere in Generalem, si antecessor decesserit, vel si non erit sufficiens ad vtilitatem fratrum.*

Cap.8. *Quartum, quòd Ministri Prouinciales, teneantur ire ad Capitulum Generale.*

Inhibitoria. 2.

Cap.2. *PRimum, quòd fratres professi non possint de ista Religione exire.*

Cap.6. *Secundum, quòd fratres nihil sibi approprient, neque in particulari, neque in cõmuni.*

Æquipollentia præceptis. 12.

Cap.2. *PRimum, quòd non habeant fratres plures tunicas, quàm vnam cum capucio, & aliam*

aliam ſine capucio.

Secundum, quòd omnes fratres veſtimentis vilibus induantur. Cap.2.

Tertium, quòd non poſſint portare calciamenta, niſi ex manifeſta neceſſitate. Cap.2.

Quartum, quòd clerici faciant diuinum officium ſecundum ordinem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ: & laici dicant tot Pater noſter. Cap.3.

Quintum, quòd ieiunent à feſto omnium Sanctorum vſque ad natiuitatem Domini: & qualibet ſexta feria. & Quadrageſima Reſurrectionis Domini. Cap.3.

Sextum, quòd non debeant equitare, niſi manifeſta neceſſitate, aut infirmitate cogãtur. Cap.3.

Septimum, quòd Miniſtri, & cuſtodes ſollicitam curam gerant pro infirmis, & fratribus induendis per amicos ſpirituales. Cap.4.

Octauum, quòd ſi quis fratrum ceciderit in infirmitatem, alij fratres debeant ei ſeruire. Cap.6.

Nonum, quòd non prædicent in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Cap.9.

Decimum, quòd nullus fratrum penitus prædicet; niſi à Generali Miniſtro fuerit examinatus, & approbatus. Cap.9.

Vndecimum, quòd vbi agnouerint fratres ſe non poſſe Regulam ſpiritualiter obſeruare; ad ſuos Miniſtros poſſint, et debeãt recurrere. Cap.10.

Duodecimum, omnia, quæ ponuntur in Regula, Cap.2.

gula, quò ad formã habitus, tam nouitiorum, quàm etiam professorum, et ad modũ receptionis, ac professionis spectantia; in quo multa conditiones obligatoria comprehenduntur.

Hæc omnia, si simul combinentur, constat, quòd vigintiquinque erunt obligatoria Regulæ sub culpa mortali. Septem scilicet præcepta: Quatuor habentia vim præcepti: Duo inhibitoria: Et 12. æquipollẽtia: Quæ omnia 25. sunt. Et licet secũdum declarationes Nic. & Clem. sint 28. ad numerum tamen prædictum 25. reducuntur. Nam reliqua tria habentia vim præcepti, includuntur in supradictis. Id enim quod dicitur in 1. cap. (Quod fratres tenentur obedire successoribus B. Francisci) & id, quod dicitur cap. 8. (quod tenẽtur obedire Generali Ministro) includuntur vtique in illo tertio præcepto: (Quod obediant suis prælatis in omnibus, quæ non sunt contraria animæ, & Regulæ nostræ) Illud autem, quòd dicitur de ieiunio 6 feriæ; iam ad quintum æquipollens reducitur, vbi agitur de ieiunio, & ibi est positum. Illud verò duodecimi capitis, de non eundo inter Saracenos sine licentia, & non mittendo, nisi idoneos; potius videtur præceptum iuris communis, quàm particulare Regulæ nostræ: & ideò hic inter alia obligatoria non connumeratur.

Cap. quã sit. de Iudæis, & Sarac. & c. cum ex iniuncto, de hęret.

17 Ex prædictis liquet, quòd cum obligatoria

ria

ria fratrum Minorum ex vi suæ professionis non sint nisi prædicta; quòd testamentum Seraphici nostri P. Francisci, non obligat nos sub culpa mortali ad ipsius obseruantiam. Quod & Greg. 9. & Nicolaus 3. expreßè testantur. Ob reuerentiam tamen Seraphici Patris, decet nos, pro virili illud obseruare. Illiusq. plena cognitio, iuuare nos poterit ad realem intelligentiam alicuius particularis, ipsius Regulæ. Testamētū D. Frācisci non obligat fratres suos.

18 *Manifestum est item, quod ad consilia alia Euangelica, quæ in Regula non ponuntur; non tenentur fratres Minores obligatoriè, nisi vt cæteri Christiani. Et eò ipsis amplius; quò, statum perfectionis profitendo, seipsos in holocaustum, & sacrificium medullatum Domino obtulerunt, ob verum mundanorum omnium contemptum. Ideò illos decet (vt & Nicolaus 3. & Doctores omnes testantur) pro viribus conari, ad illa obseruanda; magis quàm cæteros Christianos: præsertim, quia maximè illa conferunt ad ipsam perfectionem assequendam.*

An huius Regulæ professores teneantur esse perfecti.

Q*Voniam habitum est supra, quòd ex nostræ professionis vi, obligatoriè tenemur*

mur

mur ad supererogatoria Euangelij, quæ in Regula extant expressa: eo modo quo supra dictum est nu. 15. Et ex hoc dubitari forsitan posset, num teneamur esse perfecti, cum opera perfectionis professi simus? Ideò dico ad mentem omnium Doctorum, & præsertim S. Thomæ, quòd, eò ipso, quòd quis profitetur statum Religionis; eò ipso se obligauit, ad debitè tendendum, ad acquirendam perfectionem. Quoniam religionis status, est status perfectionis acquirendæ, vt in primo præludio probauimus. Sed licet religiosi alicuius regulæ professi, sint obligati ad nauandum operam, vt perfecti esse possint in virtutibus omnibus & charitate Dei; non tamen sub mortali astringuntur culpa, actu esse perfecti. Quoniam non vouerunt, actu esse perfecti: sed ad id conari, & ad dandam operam, vt acquirant perfectionẽ. Et non est necessarium, vt operans ob aliquem finem statim illum sit assecutus; sed solum, quòd per aliquam viam tendat ad illum. Immò plus dico, quòd neque tenetur semper actualiter tendere ad ipsam perfectionem. Nam si hoc esset, cum ab actuali tendentia desisteret, tunc vtiq; mortaliter peccaret, contraueniendo fini professionis suæ, quæ est ad perfectionem tendere; quod falsissimum est. Essent enim tunc Religiones ipsæ, laquei animarum. Verissimum tamen est, quòd religiosus professus; tenetur habere inten-

Religiosi an teneãtur esse perfecti.

Tho. 2. 2. q. 186.

intentionem, & voluntatem virtualem, vel ſaltem habitualem, tendendi ad perfectionem ipſam. Et ratio manifeſtiſſima eſt; quam diximus. Nempè, quia eò ipsò, quòd profitetur ſtatum Religionis, qui (vt dictum eſt ſupra) eſt ſtatus perfectionis acquirendæ; eò ipsò ſe obligauit ad debitè tendendū, & ad acquirendum ipſam perfectionem: cui obſtat, & aduerſatur, ipſius perfectionis contemptus. Vide Angel. tit. Religioſus, num. 27.

20 *Sed quonam modo religioſus profeſſus ſupra cæteros Chriſtianos tendere ad perfectionem teneatur? dici poteſt ſecundum Doct. & præcipuè Caiet. 2. 2. q. 186. art. 9 quòd non alio modo, niſi debitè viuendo ſecundum modos, & exercitia in ſua Regula, quam ipſe profeſſus eſt: taxata; Eò modo, & forma, quò ibi proponuntur; conſultoriè inquam, vel præceptoriè, vt iacēt. Nec per omnes vias, & modos in alijs Religionibus traditos ad eam contendere tenetur. Quarè, tunc verè dici poteſt, Religioſum habere animum, & propoſitum ad perfectionem tendendi; quandò ſecundum ſuā, quam vouit, Regulam ſatagit viuere; & ſi aliquandò mortaliter, ſeu venialiter delinquat, ex ira, vel libidine, vel ex alia cauſa. Hic enim licet peccet, cōtra aliquod Regulæ præceptum; non tamen ſpeciali peccato contra ſuam videtur profeſſionem peccare, quæ eſt tendendi ad*

Perfectio quomodo acquiratur à religioſo.

Propoſitum non proficiendi eſt mortale peccatum.

perfe-

perfectionem ; cum contrariam voluntatem ad eam non habeat Tunc enim speciali culpa peccat, contra professionem, seu obligationem tendendi ad perfectionem: quando religiosus contemneret, animumque, & intentionem reuocaret tendendi ad perfectionem; & actualiter proponeret nolle de cætero studere perfectioni acquirendæ per vias, & modos Regulæ suæ. Tale enim propositum directè fini professionis suæ aduersatur; quæ est (vt toties diximus) tendendi ad perfectionem. Et licet hic talis non peccet contra aliquod Regulæ præceptum; tale tamen propositum nolendi viuere secundum modos, & vias in Regula taxatas; est contemptus mortalis. Quoniam, licet Religiosus non teneatur sub mortali culpa ad acquirendam aliquando perfectionem, qui est finis professionis suæ; tenetur tamen sub culpa mortali, actum non habere contrarium ad id; hoc est, nusquam proponere nolle perfectioni S. Thom. *studere. Vt hæc videri poterunt per S. Thom.* Angelus. *22.q.186.art.2 & art. 9. ad 3. Ang.tit. Religiosus num.27.* Siluest. *Syluest. Religio.1. nu.3. &* Caiet. *Caiet. in ead. quæst 186.art. 9.*

21 *Et ad prædicta, habendi scilicet propositum, & intentionem viuendi secundum vias, & modos in Regula taxatos; & aliquandò nō reuocandi animum in contrarium; tenetur Religiosus, vt Religiosus, virtute professionis suæ.*

suæ. Vt Christianus verò (sicut et cæteri Christiani) tenetur, & ipse habere desiderium proficiendi semper in melius in via sancta virtutum, et præcipuè charitatis. Et peccaret vtique ipse, sicut, & quilibet Christianus, si aliquandò proponeret nolle amplius in via proficere virtutum; sed solum intenderet, & proponeret seruare mandata diuina, & Ecclesiæ sanctæ, ne contra illa peccet, nec aliud melius vltra dicta præcepta vellet facere. Hic vtique, licèt benè faciat, proponendo seruare mandata, ad quæ ex necessitate tenetur: malè tamen facit, & peccat, dum proponit non facere aliud, quod melius esset. Quamuis enim Christianus quilibet possit voluntariè omittere aliquod bonum, ad quod de præcepto non tenetur: non potest tamen firmare animum, & proponere, nūquam de cætero illud esse facturum. Animum enim firmare contra spiritualem profectum (quantum est de se) ponere obicem est Spiritui sancto, & gratiæ diuinæ; & per consequens est peccatum. Verum tamen est, ꝙ non nisi veniale est; nisi ex contemptu fiat. Quia non egreditur limites præceptorum, quorum obseruantia sufficit ad salutem. In horum enim obseruantia saluari, & reperiri potest amor Dei super omnia; & sufficiens intentio progressus ad æternam vitam. Et de hoc diffusius videri potest S. Thomas; & Caiet. in locis præallegatis.

Christiani peccāt proponēdo non proficere in via Dei

22.q.184. & 186.

De his, qui volunt vitam iſtam accipere, & qualiter recipi debeant. Cap. II.

SI qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad Fratres noſtros: mittant eos ad ſuos miniſtros Prouinciales; quibus ſolummodò, & non alijs recipiendi Fratres, licentia cōcedatur. Miniſtri verò.

IActis huius ædificij fundamentis; reſtat (vt S. Bonau. dicit) prouidere de habitatoribus ciuitatis; vt ſcilicet recipiantur ad Ordinem, venientes orientales radios accepturi. Ideò in hoc 2. cap. principaliter de duplici venientium ad Religionē ingreſſu, agit Pater Sanctus. De ingreſſu, ſcilicet primo ad probationem: ſecundariò de ingreſſu ad profeſſionem; deſcribens hic modum, & formam perfectam, quæ in vtroque ingreſſu ſeruari debet. Et quoniam in receptione ad Ordinem, tria neceſſariò concurrunt: poteſtas ſcilicet, ſiue auctoritas in eo, qui recipit: habilitas, & idoneitas in eo, qui debet recipi: & debita puritas Religionis, in qua fit receptio. Ideò Seraphicus ipſe Pater noſter, de his omnibus tractaturus, incipit à prima: de pertinentibus ſcilicet, ad recipientem ad Ordinem.

Receptio ad ordinē tria requirit neceſſariò.

Et

Et sicut in Ecclesiastica Hierarchia duæ sunt claues, vna scilicet potestatis, altera scientiæ; sic ipse Pater Sanctus duo tractat de illis, qui recipiunt ad Ordinem. Vnum est eorum auctoritas, & potestas: Vnde vult, vt hæc sit apud Ministros. Quarè iubet, vt venientes ad Ordinem, mittantur ad ipsos. [Mittant eos ad suos Ministros, quibus solummodo recipiendi fratres licentia concedatur.]

Alterum est, scientia, & discretio, quæ in eis debet esse. Vndè vult, & mandat, vt Ministri cum diligentia examinent eos, qui veniunt, vt recipiantur ad Ordinem. [Ministri verò diligenter examinent eos de Fide Catholica, & Ecclesiasticis Sacramentis.

Qui mitti debeant ad Ministros, & ad Religionem admitti.

2 D*Icit ergo primò, quòd venientes ad recipiendum vitam istam; mittantur ad Ministros. Vbi aduertendum est, quòd ex iure naturali, & diuino, tenetur quilibet Christianus sub peccato mortali non retrahere idoneos, & nulla iusta causa impeditos ab ingressu Religionis reformatæ. Vt dixit Palud. S. Anto. p. par. tit. 2. c. 2 § 1. Nauar. in man.*

Retrahere ab ingressu Religionis, peccatū est.

Palud. 4. sent. dist. 15. q. 2. art. 2.

verbo Restitutio. Est enim contra proximi charitatem, impedire & retrahere cupientem aliquod perfectionis bonum sibi proportionatum assumere, & adimplere. Ne ergò aliquis frater, vel amore carnali, vel odio, vel alia quauis iniusta causa, aliquem ab ingressu Religionis retraheret: nedum (vt quidam Regulæ expositores volunt) instruitur, & admonetur, sed (vt cæteri communiter dicunt, & Clem. 5. determinauit) obligatoriè ex Regula ei imponitur; ne idoneos ab ingressu Religionis retrahat; sed ad Ministros mittere teneatur.

3 *Et nota, quòd licèt indistinctè in Regula dicatur, quòd venientes ad recipiendum vitã istam, mittantur ad Ministros: nõ tamen passim de omnibus hoc est intelligendum. Sed de* Art.7. *idoneis, & habilibus tantum; vt ex Nicolao 3. est determinatum. Indispositi verò, & penitus inhabiles, licentiandi, (vt communiter Regulæ expositores dicunt) & dimittendi sunt. Quoniam si huiusmodi ad Religionem admitti, & in ea recipi nullo modo licitè possunt, cum pro Religione non faciant & ad illam penitus inhabiles probentur; nulla videtur esse ratio, qua ad Ministros mitti debeant. Immo, vt bene dixit Gerson in suis regulis moralibus, sin*Gerson Alphab. 24. lit. R. *cero & recto consilio Religionis ingressus dissuaderi potest, huiusmodi inhabilibus, & penitus*

tus

tus indispositis. Et vix sine peccato veniali, & sæpe mortali huiusmodi ad Religionem induci, vel admitti possunt; cum talis status non sit eorum viribus, & habilitati proportionatus, & conformis. Opus enim, vt sit bonum, & licitum; viribus, & habilitati assumentis proportionari debet: nec supra illas debet esse. Iuxtà illud diuinæ scripturæ, Altiora te ne quæsieris. Et probatissimum est, iuxtà illud vulgare dictum: quòd non omnia possumus omnes. Eccl.3.

Non omnes habiles censendi sunt, vt ad Religionem admittantur.

4 *QVòd verò tales reperiri possint, qui inhabiles, & indispositi meritò censeantur ad statum Religionis subeundum; vbi aliqua Euangelica consilia sub culpa mortali obseruari debent: vt est seruare castitatem, viuere in obedientia, & huiusmodi: Dominus noster Iesus Christus, id manifestissimè nos docuit; inquiens. [Sunt Eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum: sed non omnes capiunt verbum hoc: qui potest capere, capiat.] Hac enim sententia docemur (iuxtà sacrorum Doctorum expositionem) quòd non omnium est, castitatem seruare; sed illorum tantum, qui dono Dei ad hoc digni facti sunt.*

Inhabiles ad Religioné.

Mar.19.

Sap.8. *Quod & Sapiens testatur [Sciui quoniam aliter nō possem esse continens; nisi Deus det:]*
Luc.14. *Et aliàs idem Dominus dixit. [Quis volens turrim ædificare; nonne computat prius; si habeat sumptus ad perficiendum eam?] Quibus verbis satis instruimur; quòd non quilibet habet necessarios sumptus ad perficiendā turrim spiritualis ædificij. Et ideò quicunq; illam ædificare voluerit; prius cogitare, & metiri debet suas vires, & habilitatem; si ad tantam prouinciam subeundam, sint benè proportionatæ, & dispositæ. Vires enim ipsæ, & habilitas, sunt hi necessarij sumptus; qui ad hanc perficiendam turrim requiruntur. Nec hi, sic indispositi, & inhabiles ad vitam Religiosam ducendam; temerè, & indiscretè de Dei bonitate, & adiutorio ad Religionem ingrediendam audere debent. Debito enim modo, & cum discretione sperandum est de adiutorio diuino. Nam si secus esset, liceret cuilibet, licet inhabili, & indisposito, promittere, & vouere Deo opus supererogationis quodcunque perarduum, vt est Virginitatis, & Martyrij; quod falsissimum esse constat. Vt de hoc Gerson in suis moralib. Alphab.24. litera K. videri potest. Et in diuinis scripturis legimus, quòd displicet Domino quodcunque stultum, & infidele promissum. Inquit enim Ecclesiastes. [Displicet Deo infidelis, & stulta*

Gerson vbi sup.

Promissio stultæ, & infidelis.

Eccl.5.

prô-

promiſſio.] Infidelis ſcilicet, quæ promittitur, & non ſeruatur; ſtulta, quæ non eſt benè diſcretionis ſale condita. Et ideò ſecundum Gerſonem, Caietanum, & Nauarr. locis præallegatis, Antonium Cordub. cap. 2. quæſt. 2. ſuper Regul. & alios plerosque, temerè Religionem ingreditur; qui penitus indiſpoſitus, & inhabilis eſt ad illam. Deficiunt enim illi ſumptus; ad turrim ſpiritualis ædificij perficiendam.

Quinam ſint diſpoſiti, & habiles, quiue inhabiles, vt recipiantur ad Ordinem.

5 *ET ſi quæratur, quæ propriè vera, & bona ſit hominis diſpoſitio ad Religionis ingreſſum. Scito firmum, & ſtabile eſſe propoſitum efficaciter relinquendi, & renuntiandi omni affectui diuitiarum, bonorum, temporalium dignitatum, carnalium voluptatum, & cæterorum omnium mundanorum; & humiliter ſeruiendi Altiſſimo, vt videri poteſt per Caietanum. Quòd ſi voluntas talem perfectam prædictarum rerum abrenuntiationem non habeat, ſed aliquale mediocre propoſitum; ſufficiet pro tunc, vt omnem ſuam fiduciam, & ſpem in Dei adiutorio ponat. Taliq. ſpe, & bona intentione humiliter* Diſpoſitio bona ad Religionis ingreſſum. Caiet. in 22. q. 189. a. t. 10.

ingrediatur Religionem; ad probandum num ipse aptus, & dispositus sit ad obseruantias Regulares. Et vltra propositũ prædictum, secundum Gersonem in tract. de pass. animæ; &
Gerson Alphab. 73. lit. R. Io. Maio: 4. sent. *Ioannem Maiorem in 4 d. 38. q. 16. attendere debet ingressurus Religionem; ne complexionem, & inclinationem nimis notabiliter oppositam habeat obseruantijs Regularibus: & ne sit à natura leuis, & inconstans nimis. Communiter enim homo (vt experientia docet) sequitur inclinationes naturales; & habitus nimis fortes, & vehementes. Et ideò hi tales, nisi magno se feruore ad Religionem venire cognoscerent; ita vt probabiliter sperent, se in ea fore perseueraturos, quodque à Dei gratia moueantur; non deberent vtique seipsos tradere Religioni, suæ forti inclinationi oppositæ. Neque ad illam quisque deberet eos inducere, aut adiuuare; nec quispiam illos in ea recipere. Possent enim huiusmodi in alio statu commodè saluari: qui vtique in Religione non essent, sine maximo damnationis periculo. Vel manendo, & viuendo ibi irreligiosè, secundum suas pessimas inclinationes, & habitus; vel inde malè egrediendo, & apostatando.*

Inclinatio ad malum impedit ingressum Religionis.

6 Et secundum prædicta debet intelligi, vel
22. q. 189. art. 10. *saltem limitari dictũ S. Thomæ, dicentis, quòd non est multum consulendum, & deliberãdum*

de

de ingressu Religionis, cum constet, quòd opus bonum est, & consilium Christi. Hoc enim, (secundum Gersonem, Caiet. Nauarr. & alios plerosque doctores) intelligendum est de illo, cui specialis nòn obstant impedimenta; sed idoneus, & benè dispositus est ad ingressum Religionis. Quoniam licet constet Religionis ingressum rem bonam esse, opus heroicum, & Euangelicum consilium; & de hoc, num scilicet bona res sit? consulendum, & deliberandum non sit. Ingressurus tamen illam, diligenter attendere, & deliberare debet; si ipse sit benè dispositus ad vitam Regularem assumendam; vt cum Dei gratia illam perseueranter perficere possit: an indispositus ad illam. Hoc enim est cogitare ædificaturus turrim; si habeat necessarios sumptus ad illam. vt supra dictum est.

Ingressus Reli. cõsulendus. & deliberãdus est Gers. Alph. 24. l. K. Caietan. vbi sup. Nauarr. man. cap. 12. nu. 49.

An liceat alios inducere ad Religionis ingressum.

7 N*Otandum hic est; quòd licet ex verbis Regulæ appareat, quod tantũ qui voluntariè, & ex seipsis veniunt ad recipiendum vitam istam, sunt mittẽdi ad Ministros: Non tamen hoc dicitur, quasi nõ liceat Fratribus, aliquos, qui ex seipsis nõ mouẽtur, præuenire, admonere, et exhortari ad mundi cõtem-*

Licet alios inducere ad Religionis ingressum.

ptum,

ptum, & Religionis ingressum. Hoc enim Saluatorem nostrum Iesum Christum, qui multos ad discipulatum recepit, aliquando fecisse legimus; eorum aliquos praeueniendo, & vocando vocatione sensibili, (venite post me
Matt. 4. *faciam vos fieri piscatores hominum.) Et sanctum, (vt doctores testantur, & maximè*
2. 2. qu. 189. ar. 9. *S. Tho.) piumq. est, alios exhortari, & inducere ad maiorem perfectionem, maiusque bonum assumendum; (vt est status Religionis reformatae) modo ad illam idonei, & apti sint. Sed per praedicta verba, (quod volentes scilicet, & venientes ad recipiendum vitam istam*
20. q. 3. cap. praesens. & 1. q. 2. cap. quã pio. *mittãtur ad Ministros) voluit ipse Pater sanctus. se legi communi conformando, docere, & admonere fratres suos; vt ex parte recipiendorum ad ordinem ingressus sit penitus voluntarius, & liber; & nullo modo ad id cogantur violentia, aut minis, vel alijs illicitis medijs. Cum, iuxta diuinam scripturam, id quod iustum est iustis, & licitis medijs sit exequendum [Iustè (inquit ipsa) quod iustum est per-*
Deut. 16. *sequeris.] Scire tamen debent fratres, quod et si laudabile & bonum sit idoneos ad mundi contemptũ & Religionis ingressum exhortari, & inducere; non est tamen valdè laudabile alicui persuadere ad vouendum talem ingressum, & maximè ad perseuerandum in ipso Religionis statu. Similia enim vota sic faci-*

facilè, & repentè facta, satis periculosa esse solent. Et sæpe sæpius pænitentiam, & displicentiam dictorum votorum sequutas esse: maximè cum periculo animarum dictorum vouentium, experientia comprobauit. Sed hortari, & suadere debēt ad simplicē Religionis ingressum; ad probandum scilicet, num cum Dei gratia vitam sibi Religiosam assumere possit, absque aliquo tamen præcedente voto. Vt liberum illi sit per integrum probationis annum, vel Religionem profiteri, vel ad sæculum iterum cum prima libertate redire. vt Caiet. & Nauarr. admonent. Caie. 22. q. 189. ar. 2. Nau. manu. c. 12. n. 40.

Ad quam Religionem quis possit induci.

8 *ADuertendum item est eis, ne in huiusmodi exhortatione, aliquos, quoquomodo inducant ad ingressum Religionis; in qua deformatè viuitur, cum mortali transgressione Regulæ, vel diuinæ legis. Huiusmodi enim actus est de suo genere malus; cum per illum inducatur aliquis ad vitam reprehensibilem, & periculis plenam. Ex parte enim Religionis, ad quam quis licitè induci potest, requiritur, quòd in ea ita regulariter, et exemplariter viuatur, vt habeat inductus occasionem in melius proficiendi. Vt ex sancto Tho.* Qualis Religio esse debet vt in ea fiat ingressus. 22 q. 189. art. 9.

rectè

rectè colligit Caietanus. Ideò secundum opinionem communem, quam idem Caiet. rectè
Nau. ca. 12.nu.46. *explicat, quem sequitur Nauarr. in suo Manuali, tam scienter inducere, quàm recipere quempiam ad Religionem deformatam vituperabile est, & mortale peccatum. Quoniam inducendo, vel recipiendo in Religione, vbi Regulæ promissæ obseruantia non est; eorum est manifesto periculo directè cooperari: eisque causam imminentis ruinæ præbere. Sicut enim si à me cibus venenatus aliquando peteretur, qui pro bono à petente censeretur; ego verò agnoscens illum mortiferum, tacerem hoc, & darem; essem vtique reus mortis illius, & damni inde prouenientis. Sic vtiquè excusari à mortali non possunt, qui inducunt, aut recipiunt, aut per suffragia suorum votorum aliquem ad Religionem deformatam, quæ bona ab introeunte credatur, admittunt. Vbi sine regulari obseruantia viuitur; & manifesta sunt pericula peccandi mortaliter. Quòd si ingrediens sciret dictæ Religionis relaxationes damnabiles, & illam tamen ingrederetur, mortali vtique peccato, sicut et prædicti astringeretur: cum manifestis periculis damnationis se voluntariè exponeret.*

Ingrediẽtes Religionẽde· 9 *Excusari tamen possent huiusmodi à mortali, quandò ingredientes Ordinem feruentissimo probarentur esse Spiritu; & probabiliter*

liter

liter ſperaretur, quòd profecturi eſſent in ordine. Eoſdemque inſtruerent de præceptis, & obligatorijs Regulæ; & de periculis, & relaxationibus, in quibus in Ordine communiter viuitur: & de modis, & vijs euitandi pericula prædicta, & viuendi in obſeruantia Regulari. Et eò amplius excuſarentur, ſi illi eſſent tales, vt probabiliter de illis ſperari poſſet, quod cum Dei adiutorio, eorum Spiritu, & prudentia, alios poſſent Regulæ profeſſores ad obſeruantiam Regularem adducere. Solet enim diuina Prouidentia ſecundum tempora, multos ad reformationem Religionum quotidie labentium ſuſcitare; per quos regularem vitam ſuſtentat, vel in toto, vel in parte. Aliàs verò quam dictum eſt, ad Religionem deformatam inducere, vel recipere, mortale vtique peccatum erit. Adeò vt ſi Religio noſtra aliquando, (quod Deus auertat) ab obſeruantia Regulari recederet: ita vt communiter ab omnibus deformatè viueretur; vſum moderatum rerum contemnendo, & viuendo opulenter, nec curando de præceptis, & obligatorijs Regulæ: Nec induci, nec recipi ſine culpa mortali in hac Religione quis poſſet; niſi in caſibus prædictis, in quibus excuſari poſſet, qui talem deformatam Religionem ingrederetur.

formata quãdo nõ peccant.

Modo ergò, quando dicit Seraphicus Pater,

ter, quòd mittantur ad Ministros venientes, vt recipiantur ad Ordinem; non solum de illis loquitur, qui ex seipsis à Dei Spiritu præuenti venient; sed de illis etiam, qui ab illis (quicunque illi sint) ad ingressum Religinis fuerint exhortati, & adiuti.

S. Bonau. cap. 2.

Qui Minister potest recipere ad ordinem.

Potestas recipiẽdi ad ordinẽ est ministrorũ.

10 ADuerte tamen, quòd licet in Regula tantum fiat mẽtio de Ministris Prouincialibus quò ad receptionem ad ordinem; non per hoc tamen excluditur Generalis Minister, quin possit ad ordinem recipere. Immo ad eum spectat, & in eo ordinaria auctoritas residet, tanquã Vniuersali Ministro; recipiendi, et acceptandi in toto ordine quoscunque ad vitam istam recipiendam venturos. Vt declarauit Gregorius ix. Prouinciales verò ex suo officio, id tantum in suis prouincijs facere possunt: vt ex Nicol. iij. patet. Dum enim ipse Nicolaus dicit, quòd Vicarij, siue Commissarij Prouincialium, ipsis longè agentibus, non possunt ex suo officio ad ordinem recipere, nisi à Prouincialibus talem facultatem habuerint: satis demonstrat, quòd Prouinciales. Ministri ex suo officio, & ordinaria auctoritate talem habent facultatem. Adeò vt Generalis

lis Minister, & Prouinciales tantummodò ex officio, & ordinaria auctoritate, ad religionem posse recipere probentur. Cæteri verò præter hos, nullam ad id habent facultatem; nisi ab istis, illis fuerit delegata. Vt declarauit Nicolaus prædictus. Quod & ipsa Regula apertissimè docet, dum de Ministris loquens dicit, [Quibus solummodò, et non alijs recipiendi fratres, licentia concedatur.]

An Prouinciales Ministri ex Regula habeant facultatem recipiendi ad Ordinem?

19 *Sed num Prouinciales Ministri (quia de Generalibus clarũ est per Greg. ix.) talem ordinariam facultatem recipiendi ad ordinem ex ipsa Regula habeant, vel auctoritate Apostolicæ controuersia est inter doctores. S. enim Bonauentura, Hugo, & Bart. Pisanus hic volunt, quòd habeant à Regula. Et quatuor Magistri fatentur, quòd ante declarationem Greg. ix. omnes prædicatores, & literati Ordinis talem facultatem esse à Regula asserebant: & ita ab omnibus seruabatur. Alij tamen volunt, quòd talis auctoritas & facultas sit ex concessione Apostolica Gregorij Noni in Priuilegio (Gloriantibus vobis in sola cruce.) & Nicolaij Tertij in expositione* Prouinciales possunt recipere ad ordinem ex officio, auctor. Papæ, non ex Reg.

tione

tione Regulæ; & non ex ipsa Regula. Et horum ratio est; quia ipsa Regula non dicit, quòd facultas recipiendi ad Ordinem conceditur Ministris Prouincialibus; sed quòd tantum illis concedatur. Quibus verbis videtur quòd ex Regula talis ordinaria auctoritas Ministris Prouincialibus non conceditur. Et pro hac sentẽtia, faciũt expositiones præfatorum Greg. & Nicolai. Exposuerunt enim ipsi hunc Regulæ locum; & intellexerunt secundum sensum supradictum, Quarè iuxta eorum sententiam, ante dictam concessionem Apostolicam, (quæ auctoritatem ordinariam confert) non poterant Prouinciales Ministri ex officio aliquem ad Ordinem recipere; nisi à Generali Ministro talem facultatem habuissent. Art. 2. *[Sic enim inquit Gregor. ix.] Quia ad Ordinem recipere, nec Ministris ipsis Prouincialibus permittitur, nisi eis specialis licentia super hoc à Generalibus Ministris concedatur; qui sicut concedere, sic negare possunt licentiam prædictam.*

Generalis potest impedire receptionẽ ad ordinem.

12 *Et licet, post prædictas Apostolicas concessiones, possint Ministri ex officio, & auctoritate ordinaria, ad ordinem recipere: potèst tamen Generalis Minister talem arctare, et limitare facultatem, prout sibi visum fuerit: sicut idem Pontifex Nicolaus in sua constitutione decernit. Et quia ex Regula habetur, quòd*

quòd à solis Ministris recipiantur ad Ordinẽ, qui veniunt ad recipiẽdum vitam istam: Idem tamen Nicolaus in sua Regulæ expositione concessit, (quod & Innoc. iiij. fecerat in expositione super Regulam, & Greg. ix. per priuilegiũ particulare) quòd talis ad ordinẽ receptio fieri possit per fratres discretos ordinis, quibus à Ministris fuerit hoc demandatũ: Et id meritò, quia dum hic Minoritanus ordo crescere, et dilatari per omnes ferè orbis partes cœpisset: nõ secus fieri aliquãdo potuisset sine ordinis dãno, & detrimento. Quoniã multæ personæ vtiles pro Religione esse possunt, quæ nec cõmodè ad Ministros inquirendos mitti poßẽt: et multoties nolũt, vel sine periculo non possunt eorũ aduentũ expectare.

Alij preter ministros recipiunt ad ordinem.

13 *Nec dici potest non esse bonum, talibus vti priuilegijs, per quæ à simplici Regulæ intentione recedimus; quoniã paulatim, et alia impetrari possent, per quæ ipsius Regulæ puritas in totum relaxaretur. Id quidem non benè dicitur. Quandoquidem per prædicta priuilegia, & gratias, nihil carnale, aut temporale Religioni acquiritur; sed totum est honestum, & purè spirituale. Et ideo illis licitè vti possumus; vt quatuor testãtur Magistri. Immo si rectè consideretur, dicta priuilegia non relaxatiua, sed conformia fini, & intentioni Regulæ esse agnoscentur. Quandoqui-*

Priuilegia non omnia relaxant ordinem. Cap. 2. super Re.

S. Bon. Cap. 2.

dum. quicunque sana fuerit mentis, fatebitur; quòd neque in hoc, neque in alio huius Regulæ passu voluit aliquando Seraphicus Pater, impedire illud, quod ad spiritualem profectum ordinis concedere potest. Et ideò, & hic, & in quocunque alio Regulæ loco, debent verba intelligi secundum finalem vtilitatem, in ipsa Regula intentam. Itaquè illa Regulæ verba, quòd nulli alij præter Ministros concedatur licentia recipiendi ad ordinem. [Quibus, & non alijs recipiendi ad ordinem licentia concedatur] intelliguntur, quòd sic ordinariè seruetur, vt verba docēt: nisi aliquando pro euidenti vtilitate, & Spirituali profectu Ordinis, aliter esse faciendum, ratio demonstraret. Ideò S. Bonauentura dixit; quòd Papa, non relaxando Regulam, sed ad eius intentionem respiciens; dispensauit, quòd Ministri per alios possint ad Ordinem recipere. [Dominus Papa, inquit ipse, non relaxans hanc Regulæ partem, sed ad mentem eius dispensando, ordinauit; quòd in talibus locis, discretis fratribus receptionis auctoritas concedatur.

Regula intelligẽda est secundum finalẽ vtilitatẽ in ea intentam.

Mini-

MInistri verò diligenter examinent eos de fide Catholica, & Ecclesiasticis Sacramentis, & si hæc &c. Tex.

14 *CVm supra dictum sit, de eo, quod pertinet ad clauem auctoritatis circa receptionem ad Ordinem: agitur modo de eo, quod concernit clauem scientiæ, & discretionis; vt totum benè fiat absque errore. Mandat ergò Seraphicus Pater, vt summa cum diligentia examinentur venietes ad recipiendum vitam istam, de fide Catholica, & Ecclesiasticis sacramētis. Quod licet dubium fuerit quatuor Magistris, & Hugoni, num hoc sit obligatorium, an tantum Regulæ instructio: tamen per Clem. V. determinatum extitit, quòd æquipollet præcepto. Aduertendum tamen est, quòd non passim secundum S. Bonau. & Petrum Ioann. hoc examen de rebus scilicet fidei omnibus est faciendum. Sed tunc tantummodò necessariò, et sub præcepto fieri debet, cum in illa regione Hæretici reperirētur. Vel cum rationabiliter ex circunstantijs aliquibus agnosci posset, quòd periculosum esset illud dimitti. Tunc enim studiosè, et strictè tale examen haberi debet;*

Examinētur veniētes ad ordinem.

S.Bonau. Petr.Ioā. Cap. 2.

næ recipiendæ, vel ratione regionis, & loci. Et ipse Pater Sanctus, examen quodcunque de alia re faciendum subticendo, de hoc tantum loquutus est: quia, vbi in aliqua persona, aliquis esset error circa concernentia fidei; posset hic talis maximum communitati periculum, seu damnum afferre. Ideò super hoc studiosa inquisitio habenda est.

Fides sacramentorũ est quædam applicatio ad totã fidem.

15 *Et nota, quòd licet in fide catholica contineatur etiam, fides sacramentorum Ecclesiæ: Voluit tamen ipse B. Pater de illis mentionem particularem facere. Tum quia sensibilis simplicitas sacramẽtorum à multis scelestibus contemni, et irrideri consueuit. Tum etiam, & multò magis, quia recta sacramentorum fides, quædam particularis, & sensibilis applicatio est ad totam sanctam fidem, & sanctam Ecclesiam Catholicam. Amplius id fecit, quia hæc eius Regula tota Apostolica est, vt patet ex cap. Exÿt, qui seminat. de verborum significatione in 6. dicitur enim ibi: [Hæc est illa apud Deum, & patrem mũda, & immaculata Religiò, quæ descendens à patre luminum per eius filium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & demum sancto Francisco per Spiritum sanctum inspirata; totius in se, quasi continet testimonium Trinitatis.] Et hic eius ordo, particulari voto Ecclesiæ Romanæ est subiectus. Et*

Petr. Ioã. cap. 2.

ratio-

ratione primi voluit, quòd venientes ad ordinem examinentur de rebus pertinentibus ad fidem. Ratione verò secundi, quòd interrogentur de Ecclesiasticis Sacramentis, quæ ipsa Sancta Eclesia administrat.

16 *Nec tamen credere debes, quòd Pater Sanctus de hoc tantum examine sit locutus; vt solummodo de illo, & non de alio examinandi sint venientes ad ordinem: sed hoc fecit ob rationes prædictas. Et quia hoc ipso examine de rebus grauibus, insinuabat, et docebat examen fore faciendum de rebus minus grauibus, & minoris momenti. In hoc se conformando vsui Diuinæ Scripturæ: quæ dum mandat parentes debere honorari; vult pariter docere, quòd quisque alius honoretur secundum statum, et meritum suum agnitũ. Et dum Idolatriam prohibet, prohibet item sub illo nomine qualemcunque superstitionem. Et sub hæresis nomine, omnem perniciosum errorem. Et sub nomine homicidij, omnem iniustam offensionem contra proximum: & sic de multis alijs: Ita vt minora per maiora nobis insinuentur, & patefiant.*

Vsus Scripturæ Diuinę in præcipiẽdo qualis.

Et ideò cum hoc negotium recipiendi scilicet ad Ordinem satis principale, & maximi sit momenti; ex quò inde pendet tota Ordinis propagatio: Et si aliquando radix fuerit vitiata, vix fieri potest, vt rami non

sint vitiati, & infecti: Necessariò maxima adhibenda est diligentia, & exquisitum est faciendum examen de aptitudine, & habilitate venientium ad recipiendum vitã istam. Num ad obseruantiam regularem, & ad officia, & onera à Religiosis ferẽda, & ad conuiuendum pacificè, & absque periculo cum fratribus sint benè dispositi?

Autoritas recipiendi ad ordinem cur Ministris sit demandata.

17 *Et huius gratia Seraphicus ipse Pater voluit: quòd Ministri essent illi, qui ad Ordinem reciperent. Quoniam de ipsorum prudentia super omnes meritò sperari poterat: quique præ cæteris ad præfectum, & vtilitatem Ordinis, qui eorum curæ erat commendatus, deberent aspicere. Et tanquam ianua ordinis, tantũ illis præberent ingressum, qui apti, & benè dispositi ad Religionem dignoscerentur; inhabiles, & indispositos repellendo. Indifferenter enim ad Ordinem recipere; non nisi maximum detrimentũ, & relaxationem ipsi Ordini posset afferre. Et quò magis dilatabitur Ordo; eò magis transgressiones, & scãdala succrescere cernentur. Cum experientia doceat, quòd posteriores in Religionibus, minus perfecti sint, quàm priores. Et sic passim omnes recipiendo, multi ad Ordinem admitterentur debiles, & imbecilles; qui onera, & rigorem Religionis minimè ferre possent. Alij malè morigerati, vel à natura*

tura ad malum propensi, vel malis habitibus affecti, qui vix corrigi possent. Nec facilè inuenirentur prælati, qui cum ipsorum profectu, illos possent gubernare. Adeò vt Regularis disciplina multò citius esset dissoluenda, & multorum spiritualis profectus deberet impediri. Ita vt, non aliud Religio euaderet; quam vna multorum confusio, siue confusa multitudo. Ideò Nicol. iij. art. 7. dixit, quòd non omnes passim ad Religionem admittantur; sed solummodò idonei, & digni, qui Ordini possent aliquandò vtiles esse, & seipsos meritis adiuuare, & alios exemplo. [Per omnia (inquit ipse) discretè procedant; nec indifferenter omnes admittantur ad Ordinem; sed illi tantum, qui suffragantibus eis literatura, idoneitate, vel alijs circunstantijs, possint vtiles esse Ordini: sibiq. per vitæ meritum, & alijs proficere per exemplum.] Vndè illi Ministri, qui aliter faciunt, vel qui amore carnali, aut aliquo alio humano respectu ducti, indispositos, & inutiles ad ordinem recipiunt; infideles suæ matri Religioni probantur. Et contra propriam, & proximi animam faciunt; dum tales ad ordinem admittendo, onus eorum humeris non proportionatum imponunt: sub quo postmodum damnabiliter succumbant, satis probabile est.

Cōditiones recipiendorū ad ordinem.

Tex. ET si hęc omnia credant,& ea velint fideliter confiteri: & vxores non habeant: vel si habeant,& iam monasterium intrauerint vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Diœcesani Episcopi, voto continentię iam emisso: Et illius sint ætatis vxores, quod non possit de eis oriri suspicio: dicant eis verbum Sancti Euangelij, vt &c.

Conditiones venientium ad ordinem.

Recipiendi habeāt veram fidem.

18 *CVm fuerit Pater Sanctus locutus de conditionibus, & qualitatibus Ministrorum; qui debent ad ordinem recipere. Nunc agit de conditionibus, et qualitatibus recipiendorum per eos. Quæ ex Regula duæ sunt: vna in ordine ad Deum, alia verò ad mundum. Quæ Deum intuetur, est; vt sint fideles, quòd habeant veram, et firmam fidem: Et ideò dicitur, [& si hæc omnia credant.] Nec eam tantum in corde habere debent; sed tanquam veri catholici, eam etiam exterius ore profitendo, animo prompto ad subeundũ (vbi necessarium fuerit) martyrium se exhibere debent pro eius defensione. Cuius gratia,*

tia, dicitur, & [velint ea fideliter confiteri.] Fidem enim nostram non corde tantum, & ore; sed & opere profiteri vsque ad finem debemus: Ad consequendum cæleste præmium, quod in bono vsque ad finem perseuerãtibus, promittitur; iuxta illud scripturæ sacræ testimonium: Non qui inceperit, sed qui perseuerauerit, saluus erit. Et huic conditioni, ex constitutionibus generalibus Martini V. conformiter ad diuinam scripturam, & ad piam mentem Regulæ, superadditur; quòd nulla de eis sit suspicio alicuius erroris, apud opinionem hominum. Quoniam bonum oportet habere testimonium apud homines, vt diuina scriptura testatur. Oportet (inquit Apostolus) testimonium habere bonum, ab ijs, qui foris sunt. Et id meritò, quia Religio hæc Minoritana particulariter fuit instituta à Deo ad ædificationem mundi. Ideò illam ingressuri, omni erroris suspicione liberi penitus esse debent. Et dum talis suspicio viget, nec dum extincta est apud hominum opinionem, non possunt huiusmodi (licèt veri Fideles, & Catholici sint) licitè ad Ordinẽ recipi; ne aliqua admiratio, & scandalum de eorum receptione apud Fideles oriatur.

Matt. 10. Constit. cap. 2. 1. Tim. 3.

19 *Quæ verò est in Ordine ad mundum, ea est; vt vxorem non habeant; vt sic soluti, & liberi possint seipsos offerre Deo, & super sua*

Recipiendi non habẽãt vxores.

sua propria corpora dominium, & potestatem Religioni tradere. Quæ vtique, facere nō possent; quando matrimonio consummato essent ligati. Tunc enim (teste Apostolo) nec vir sui corporis amplius potestatem habet, nec vxor sui: sed ipsorum vterque super corpus
1. Cor.4. *alterius. Vir (inquit ipse) non habet potestatem sui corporis, sed vxor: nec vxor sui corporis, sed vir. Et ideò neuter eorum in præiudicium alterius Religionem ingredi posset; cū proprij corporis (vt dictum est) potestatem*
Matrimonium impedit ingressum Religionis. *non habeat. Hoc tamen intelligendum est de vero matrimonio, legitimè (iuxta sacros Canones Tridentini Conc.) contracto: quoniam si clandestinum esset, et non esset conforme determinationi dicti sacri Concilij, non esset illud vtique verum matrimonium; vt per di-*
Sess.24. Cap.1. *ctum Concilium expressè determinatur. Intelligendum item est, si prædictum legitimum matrimonium fuerit consummatum; hoc est, quòd præcedentem legitimum consensum; fuerit copula carnalis secuta. Quia si consummatum non extiterit; minimè ingressum, & professionem Religionis poterit impedire.*
Ang. tit. Religiosus nu. 14 Cap. veniens. de spōsalib. *Vna enim est Doctorum omnium sententia, quòd matrimonium ratum, vbi scilicet mutuus & legitimus vxoris, & viri tantummodò consensus interuenit, & non est secuta copula: Vel vbi carnalis copula mutuum con-*

sensum

sensum præcedit, & non sequitur, ingressum Religionis impedire non possunt: sed tantum verum, legitimum, & consummatum matrimonium. Hoc enim ingressum impedit; & per illum, dissolui non potest. Veniens ergò ad recipiendum vitam istam; à tali matrimonio solutus, & liber sit, necesse est. Si verò vxorem habet; his tantū concurrentibus conditionibus, Religionem ingredi poterit. Scilicet, si eius vxor Monialium monasterium fuerit ingressa. Vel ei, Diœcesani Episcopi auctoritate, fecerit facultatem intrandi Religionem: ita tamen quod ipsa vouerit viuere continenter: & talis item sit ætatis, quòd nulla probabiliter de eius incontinentia habeatur suspicio. Quæ quidem ætas (secundum S.Bon.) non tantum annis metienda est; sed potius stabilitate virtutum. Iuxta illud, diuinæ scripturæ: [Senectus venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata. Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.] Et hæc omnia sacris Canonibus conformia probantur; vt in diuersis capitulis videri potest. cap. iunctis, cap. vxoratus, cap. ad Apostolicam.

Sylu. Relig. 2. nu. 9.

Vxoratus recipiendus quid faciet.

Cap. 2.

Sap. 4.

De conuersione coniug.

20 *Et nota, quòd licèt in aliquibus particularibus casibus, per sacros Canones sit licitum Religionem ingredi absq; conditionibus prædictis, vt in casu adulterij. Ministri tamen*

sub culpa mortali tenentur ex vi Regulæ; iuxta determinationem Clem. V. neminem ad Ordinem recipere; nisi prout hic à Regula determinatur. Adeò, vt in casu prædicto adulterij, licet ex lege communi possit vir licitè ad Religionem transire, etiam nolente, & reclamante eius vxore adultera: mortalis tamen esset culpa ex Regula, huiusmodi ad Ordinem recipere, si mulier ad id non consentiat; neque sine probabili suspicione sit incontinentiæ (prout Regula mandat) in sæculo remanendo, & ait Cordub: hic, q. 4.

27. q. 2. c. Agathosę

Maritus adulteræ an possit recipi in Ordine.

21 *Et aduertat Minister, quòd sub his impedimentis hic expreßè in Regula positis; voluit Seraphicus Pater noster, omnia alia, quæ ingressum Religionis legitimè impedire possunt, debere intelligi, & comprehendi. In hoc, modum, & morem sequẽs diuinæ scripturæ, et alterius cuiuscũq; rationabilis legis, quæ de similibus idẽ volunt iudicium haberi. Itaque, dum prohibẽtur Ministri recipere ad Ordinẽ, qui prædictis impedimentis detinentur; agnoscere pro certo debent, quod eis item prohibetur, ne quempiam canonicè impeditũ, ad ingressum Religionis admittant. Hæc autẽ canonica impedimẽta, præter prædicta, sunt; Quandò non sit conditione liber, sed seruus. Quãdò, in Episcopali dignitate, vel maiori sit positus: vt Archiepiscopali, Patriarchali, &c.*

Impedimenta recipiẽdorũ ad Ordinem.

Cap. 1. de seru. non ordin. & c. 1. & 2. dist. 54.

In tali enim dignitate positi, absque licentia Papæ, Religionem ingredi non possunt. Quandò veniat, coactus minis, falsis promissionibus, alijsq. medijs illicitis. Et eò magis, si timore mortis ab aliquo ei comminatæ, ad Religionem venerit; huius enim professio inualida vtique censetur, si ad illã cogitur timore mortis. Quandò fatuus sit, & vsu rationis careat: vel sit furiosus: hi enim nunquam profiteri possunt, & eorum professio (si aliquandò fieret) nulla esset. Quandò ætatem debitam non habeat, adeò vt tempore professionis 16. annum non compleuerit; quæ ætas necessariò requiritur (per sacrum Conc. Trid.) ad professionem emittendam. Nam si ante dictum tempus sexdecim annorum completorum fiat; nulla est. Et de his impedimentis, consule Angelum de Clauasio tit. Religiosus, à nu. 4. Syluest. tit. Religio 2. et cæteros Summistas. Et per nouas constitutiones Sixti V. quarũ prima incipit: Cũ de omnibus ecclesiasticis ordinibus, &c. Altera uerò, Ad Romanũ spectat Pontificẽ. Nullius roboris declarãtur. Ingressus, et professio illorum, qui ratiocinijs reddendis sunt obnoxij, vndè sit cõtra eos mota lis, aut timeatur mouenda. Vel quòd sint rei, vel suspecti de homicidio, furto, latrocinio, aut alijs similibus, vel maioribus delictis, ob quæ fuerint condẽnati, aut timeãt dãnari.

Cap. licet de regul.

Cap. 1. de regul. & c. presens 20. q. 3.

Cap. sicut tenor de regular.

Sess. 25. Cap. 15.

Vel

Vel quòd ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum sint grauati. Vel qui ex sacrilegio, aut incestu, vsque ad tertium gradum. Vel ex quouis alio minus legitimo thoro fuerint progeniti; nisi sub certis conditionibus, & modificationibus, prout ibi exponuntur. Nihilominus quò ad hoc dicta Constitutio fuit modificata per nouam Constitutionem fel. recordationis Greg. xiiij. quæ incipit. Circumspecta Romani Pontificis prouidentia. Ita quòd prædicti illegitimi ex quouis illegitimo thoro procreati, possint ad habitum, et professionem regularem admitti; quemadmodum ante prædictas Constitutiones Sixti V. admitti poterant: modo tamen, & conditionibus ibi præscriptis. Et per Constitutionem Clem. viij. quæ incipit. In suprema Ecclesiæ Catholicæ specula. Die 2. Aprilis M.DCII. omnia quæ à Sixto v. in dictis constitutionibus, quò ad nullitatem professionis fuere determinata: ad terminos iuris, & sacrorum Canonum, perinde, ac si prædictæ constitutiones in illa parte editæ non fuissent, redacta fuerunt. Saluis tantum remanentibus pœnis, contra superiores quorumcunque Ordinum, in dictis constitutionibus per dictum Sixtum taxatis; qui in admittendis nouitijs ad habitum, & professionem, earundem constitutionum formã non seruauerint.

Nati ex illegitimo thoro, quomodo recipi debent.

Ideò

Ideò hic inter cætera impedimenta non connumerantur. Ministri ergò, qui scienter, vel etiam ignoranter ex defectu debitæ inquisitionis per eos omissæ, huiusmodi prædictis impedimentis ligatos, ad Ordinem reciperent; præter pœnas, & censuras in sacris Canonibus taxatas, grauem culpam incurrerent. Nec insuper ad Ordinem per eos admitti deberent; qui prius examinati nõn fuerint de cõditionibus, quæ in constitutionibus nostri Ordinis ponuntur; vbi videri possunt. Nam & si ex dictis constitutionibus ad nullam culpam ipsi Ministri astringantur: possent tamen ex aliqua alia lege naturali, vel diuina ad illam obligari. Et ideò accuratissimum examen facere deberent de qualitatibus, & conditionibus recipiendorum ad Ordinem.

Culpa recipientiũ indignos, & inhabiles.

An liceat secundum Deum, & conscientiam, grauato debitis, ingredi Religionem?

22 *SOlennis hic, illa quæstio agitari potest; num grauatus debitis, Religionem ingredi possit, tuta conscientia, ad seruiendum Deo? Et si ingressus, & professus, adhuc remaneat obligatus creditoribus, quòd si ei, alia non pateat via satisfaciendi; teneatur in*

Reli-

Religione laborare arte, & industria sua, ad dicta debita persoluenda? Vel indè ad laborandum exire, vt satisfaciat creditoribus, quibus ante Religionis ingressum tenebatur?

23 *Scito ergò duas circa hoc quæsitum; grauissimorum Doctorum opiniones, inuicem contrarias esse. Vna est S. Thomæ, Palud. Innoc. Raimundi. Angel. Sylue. Vlderici. Archidia. summæ Confess. &c. Quæ vult, quòd quicunque alicui est obligatus aliquo pecuniario debito; si facultatem soluendi habet, non potest, (vt Religionem ingrediatur) licitè prætermittere solutionem creditori faciendam: sed tenetur soluere quod debet: Si verò non habet vndè debitum soluat; tenetur facere quod potest, vt cedat scilicet bonis suis, & iuribus omnibus, (si quæ habet) creditori, & sic poterit ingredi Religionem. Nec tenetur in sæculo remanere, (licet sit industrius) vt procuret industria, vel arte sua, vndè creditori satisfaciat. Nec item huius gratia, tenetur in Religione laborare: cum ex toto, sit Religioni subiectus: ità, vt non sit momentum, in quo à Prælato occupari non possit; & non habeat velle, vel nolle. cap. si religiosus. de cleric. in 6. & annotauit Angelus tit. Religiosus num. 7. & Sylue. tit. Relig. 2. nu. 4. Monasterium tamen satisfacere tenetur de ijs, quæ in eius ingressu, vel post, intuitu*

Prima opinio. 22. q. vlt. ar. 6. ad 3. Pal. in 4. d. 38. q. 3. num. 5. Innoc. in Rubr. de oblig. ad ratiocin. Ang. tit. Religiosus. §. 6. Sylue. tit. Religio. 2. q. 4.

ipsius

ipsius ingredientis acquisisset; via donationis, vel successionis, seu vltimæ voluntatis, vt patet in iure cap. si qua mulier. 19. q. 3. Rationes autem horum Doctorum sunt: Quia in lege gratiæ, persona hominis liberi non potest obligari pro debito pecuniario; sicut poterat in lege veteri. Vt patet 4. reg. 4. Quòd mulier vidua cõquærebatur apud Eliseum; quòd creditor accepturus erat filios suos in seruos, pro pecunia sibi debita. Hoc autem tempore gratiæ iura non admittunt; cum persona liberi hominis superet omnem æstimationem pecuniæ. Sed sufficit, secundum dicta iura, quòd cedat bonis, & iuribus suis omnibus, tradens ea creditori: & post hoc non potest amplius incarcerari, nec seruituti alicuius subijci. Item, quia quisquis feruore charitatis, & instinctu Spiritus sancti ad frugiorem vitam Religionis mouetur; non obligatur, nec alia astringitur lege, vt in sæculo teneatur permanere quò satisfaciat creditori; ex eo, quod industria, & arte sua lucrari poterit. Non enim Spiritui sancto est resistendum. Nam (vt inquit Apostolus) Qui Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. Si Spiritu (inquit) ducimini, non estis sub lege. Et iterum: Vbi Spiritus Domini, ibi libertas. Prima ratio. Galat. 5. 2. Cor. 3.

24 *Altera verò opinio est Gers. & aliorum, qui dicunt, quòd obligatus debitis pecu-* 2. opinio. Alph. 39. li. x. par. 2

 niarijs

Gab. ſup. in 4. d. 38. quæſt. 1. bb. Med. de reſtit. cauſa. 8. fol. 38. Cordu. ſu per Reg. c. 2. q. 5. Nauar. de Regul. c. cui portio. nu. 8.

niarijs alicui certæ perſonæ, ratione furti, vel mutui, vel alterius pecuniarij contractus: non poteſt Religionem ingredi, niſi creditori fuerit ſatisfactum. Vel aliquis appareat modus ad ſatisfaciendum ſufficiens. Vel licentiam, & conſenſum habuerit à ſuo creditore ingrediendi Religionem. Vel ſi rationabiliter, & non temerè præſumeret, quòd creditor agnoſcens eius ſanctum propoſitum, velit ei condonare illud totum, quod ei debetur; ne ab ingreſſu Religionis impediatur. Quæ probabilitas haberi poterit (vt inquit Medina) ex quantitate, & paruitate rei debitæ. Ex qualitate item creditoris, ſi fuerit ſcilicet diues, liberalis, ſolitus eleemoſynas erogare; ſi amicus ipſius debitoris, ſi deuotus Religionis. Vbi enim ſibi probabiliter perſuaſum fuerit, creditorem velle ſibi totum debitum condonare; legitimi erunt ad Religionem ingreſſus, & profeſſio. Vel ſi in ſæculo remanere non poteſt, (vt inquit Nau. in Man. c. 17. nu. 87.) ad ſatisfaciendũ creditoribus; ſine vitæ, & ſalutis periculo. per cap. officij de pœn. & remiſſ. cum declaratione Innoc. 4. Quòd ſi Reipublicæ fuerit obligatus ratione vſurarũ, vel alia cauſa; ſi fuerit à gerente officium Reipublicæ abſolutus, & licentiatus ad Religionem: Vel ſi fuerit obligatus ſub incerto; vbi ſola requiritur reſtitutio, quæ in pios vſus habeat

con-

conuerti; si ab eodem gerente officium Reipublicæ licentiatus fuerit. Qui enim Reipublicæ officium gerit, & boni communis; potest pro bono spirituali communitati resultante ex ingressu in Religionem secundum æquitatem disponere. Nec aliàs quàm dictum est, poterit (secundum prædictos) Religionem ingredi, si industrius fuerit; sed tenetur in sæculo permanere; ibiq. industria, & arte sua laborare, vt satisfaciat creditori. Et horum ratio ea est, quia non est faciendum contra Dei præcepta, vt adimpleantur consilia: vt est in casu. Religionem enim ingredi, consilium est; debita verò soluere, præceptum. Quod enim inuito domino detinetur, quædam species furti est; quod lege diuina probibetur. Nam septimo diuinæ legis præcepto, non solum furtum prohibetur; sed quæcunque iniusta detentio; vt patet per cap. sæpe de rest. spol.

25 *Et ex hac conclusione plurima inferuntur corollaria. Primum, quòd, qui distribuit occultè bona sua, vel renunciat bonis, & iuribus suæ successionis, ex quò inhabilis, & impotens redditur ad satisfaciendum creditori; & tandem sic debitis obnoxius, Religionem ingreditur; contra Deum, & conscientiam facit: cum hoc non aliud sit, quàm creditores rebus suis spoliare. Et illa bona sic distributa, obnoxia sunt restitutioni; quia trãseunt cum*

Primum corollar.

Sua alijs, quàm creditoribus renũciãs bona, ingredi Religionem nõ potest

onere suo, cum alteri sint prius obligata pro satisfactione furti, siue mutui, seu alterius contractus. Et huiusmodi, qui sic debitis obligatus, fuerit ingressus, & professus Religionem, non perdidit ius succedendi ad hæreditatem iure propinquitatis sibi aduenientem: quia talis professio non est absolutè perfecta, cum ipse debitis reddendis maneat obnoxius.

Secundũ coroll. Debitor pauper ex infortunio quãdo nõ potest ingredi Religionem.

26 *Secundum, quod si infortunio in paupertatem deuenerit, & non habeat bona, quibus, vel in toto, vel in parte satisfaciat creditori; & tamen sit industrius, doctor, lector, pictor, &c. contra conscientiam, & Deum faceret, ingrediendo Religionem: sed in sæculo remanere tenetur, & industria, & arte sua quærere, vndè creditori valeat satisfacere. Nec valet dicere, quòd ad frugem altioris vitæ vult progredi, scilicet ad Religionem: quia nõ licet quærere lucrum spirituale cum præiudicio tertij. Non enim sunt facienda mala, vt eueniant bona: & non sunt contemnenda præcepta diuina, (vti est non retinere aliena) vt Euangelica consilia impleantur; (vti est Religionem ingredi.) Debitor enim iure naturali, & diuino tenetur procurare, vndè creditoribus satisfaciat; siue facultatibus (si habeat) siue arte, siue industria, si lucrari possit. Vndè non potest licitè seipsum astringere ad id, per quod redderetur impotens*

tens ad debita ſoluenda. Qui ergò omitteret ſoluere debita, vt in Religione viuat; perinde eſt, ac ſi aliena rapiat, vt ad meliorem ſtatum aſcendat.

27 *Tertium, quòd prædicto modo obligatus, non eſt admittendus ad profeſſionem faciendam; niſi Religio per ſe, vel per alios ſe obliget ad ſatisfaciendum creditori. Ideò habet conſuetudo, iure tam diuino, quàm naturali fundata; vt volens ingredi, & profiteri Religionem, interrogetur, ſi eſt à debitis liber, & abſolutus. Si ergò Religio ſic debitis obnoxium, ſcienter, ſiue prece, ſiue dono, ad profeſſionem admiſerit; præterquam, quod peccauit, ſi eum recepit animo, & intentione non ſatisfaciendi creditori; remanet etiam ad ſolutionem obligata, ex iuris interpretatione. Et poteſt ad hoc (ſi adſit poſſibilitas) compelli; præſertim ſi quidquam (vt dictum eſt ſupra) à profitente, vel eius contemplatione ſuſceperit.*

Tertium corollar.

Religio tenetur ſatisfacere aliquã-do ꝑ debitore.

28 *Quòd ſi fraudulenter quis fuerit ingreſſus, & profeſſus Religionem, celando debita, ad quæ tenetur; libera eſt Religio, & nulla obligatione cogitur, ad debita ſoluenda: Et poteſt eum eijcere, ad tempus, vel ad ſemper. Quia, ex quo ex ignorantia eum recepit, & ad profeſſionem admiſit, debita eius ignorando; non conſenſit in talem eius receptionem.*

Eijci poteſt aliqñ quis à Relig. propter debita.

Et ideò non obligatur ad debita prædicta, nec ad tenendum eum. Et ipse sic eiectus, tenetur procurare satisfactionem creditori ex sua industria, & arte; vel alio quocunque licito modo: salua semper honestate Religionis, & sine scandalo.

Quartum corollar.

29 *Quartum, quòd post ingressum, & professionem, huiusmodi sic obligati; manet adhuc eadem obligatio satisfaciendi creditori. si qua via honesta pateat. Quoniam non debet esse melioris conditionis, & maiori gaudere priuilegio aliquis Religiosus, qui membrum est Religionis: quàm totum Religionis corpus. Sed si Religio aliqua, debita pecuniaria contraxit, tenetur sine dubio ea soluere, nec excusat eam perfectio vitæ. Nec ergò excusabit particularem, quin (si aliqua honesta via pateat) teneatur soluere debita contracta. Nec obligatio posterior potest præiudicare priori: vt ex sacris Canonibus patet de iureiur. cap. veniens, & cap. intellecto. Cum ergò huiusmodi professus, antea sit creditoribus obligatus; sequitur, quòd professio superueniens, eum à tali debito non liberet. Vndè dicendum; quòd si Religio talia præcognoscendo debita, huiusmodi sic obligatum ad professionem admiserit: tunc nec poterit eum eijcere, nec ille potest ex se egredi. Sed ipsa Religio (vt supra dictum est) tenetur*

Debitor professus tenetur satisfacere creditori suo.

Religio tenetur soluere debita creditoris professi.

netur pro eo satisfacere creditori, modo possibili, & Religioni congruo. Vel dare illi licentiam ad laborandum intra Ordinem, salua disciplina, & honestate Regulari. Quia sic eum scienter recipiendo suscepit in se obligationem tenendi illum cum suo onere, idest cum obligatione ad satisfaciendum creditori; ita vt eijcere eum non possit. Nec ipse ex se exire potest: quia cum seipsum Religioni tradiderit, valida est traditio, ex quo sua persona non erat serua creditorum, nec erat creditoribus debita, sed res tantum, quæ in genere debebantur. Et ideò cum suæ personæ amplius potestatem non habeat; non poterit ex se à Religione exire. Vt notat Ioan. Medin. de rebus rest. q. 3. causa 8. ad 5. & Nauar. de Regul. c. non dicatis, nu. 42. Tenebitur tamen sic de facto Religionem ingressus, dictam satisfactionem non negligere. Sed instanter procurare, vt scilicet vel ipsa Religio pro eo, creditori satisfaciat; vel ei ad id facultatem faciat, laborandi intra Ordinem, si vtiliter ibi potest laborare. Quòd si intra Monasterium lucrari quidquam non poterit, & extra Ordinem posset; tenetur licentiam à suo superiori ad egrediendum à Monasterio petere: vt in seculo laborando arte, & industria possit creditoribus suis satisfacere. Et prælatus tenetur ei hanc facultatē facere:

Io. Medin.
Nauar.

Debitor industr.º, vt soluat, exeat ex Ordine.

Prælati quãdo te-

nēātur licentiare debitores ab Ordine?

modo in aliquas ſecedat partes, vbi ſine ſcandalo, & ſine deriſione Ordinis, ſeu aliquo inconuenienti poſſit honeſtè acquirere, vndè debita ſoluat. Nam ſi talia exerceat, vndè ſcandalum præſtet, aut Religio deriſioni exponatur; his inconuenientibus exiſtentibus, ceſſat obligatio præfata. Quòd ſi prælatus nolit, vel potius non poſſit prædicta debita ſoluere; et facultatem prædictā, vel laborandi ſcilicet vtiliter intra Monaſterium, vel extra, ſi in Monaſterio nihil lucrari poterit, concedere noluerit; erit iam debitor tunc impotens ad ſoluendum, & tali durante impotentia erit in conſcientia tutus. Sed non erit tutus prælatus, ſed in culpa; ſi iuſtam cauſam non habeat talem facultatem denegandi, vt inquit Medina vbi ſupra. Si verò ad profeſſionem admiſſus fuit fraudulenter, ignorante prælato debita prædicta, & à Religione non ſit expulſus, & eiectus; tenetur inſtanter rogare prælatum, vt velit pro eo creditoribus ſatisfacere. Quòd ſi prælatus acceptauerit obligationem prædictam ſatiſfaciendi pro illo: ſecurus erit, & tutus in conſcientia, & tenetur ibi manere ſub obedientia: Prælatusq. reddet rationem Deo, ſi non ſatisfecerit, vt promiſit. Si verò noluerit prælatus acceptare prædictam obligationem ſatisfaciendi pro eo; tunc ipſe tenetur

Debitor quādo poteſt exire à Relig.

inſtan-

instanter petere licentiam ad laborandum sua industria, & arte intra Ordinem (si ibi lucrari poterit) vel extra Ordinem, (si in Ordine lucrari non poterit, & extra Ordinem poterit) vt sic laborando satisfacere possit creditoribus. Quòd si ei talis facultas laborandi intra, vel extra Ordinem, à suo prælato denegetur; poterit ipse secundum Cordu. & tenetur inde exire (dum alius modus satisfaciendi creditoribus non apparet) vt modo possibili, & licito debita soluat. Cum Religio ignoranter eum recipiens non obligetur ad satisfaciendum pro eo. Cuius tamen dictum non videtur posse subsistere; ex eo, quod in quarto corollario dictum est; quia scilicet persona liberi hominis, non est serua creditorum, & cum seipsam Religioni tradiderit, valida est traditio. Et ideò cum suæ personæ amplius potestatem non habeat; non potest è Religione absque sui superioris licentia exire. Quicunque tamen eiectus, siue ex licentia prælati fuerit egressus ad satisfaciendum creditori, tenetur (quam commodè potest) omnia vota, & cætera suæ Regulæ, quam professus est, obligatoria seruare. Quia quantum in se est, se obligauit ad illa. Et insuper tenetur habere animum redeundi ad Religionem, facta debita satisfactione; & ea facta, tenetur statim efficaciter pro-

Nota.

Egressus à Religione ob debita tenétur seruare Regulã promissam.

procurare regressum ad illam.

30 *Quintum, & vltimum Corollarium est; si neque de bonis suis, vel alterius, qui velit pro eo satisfacere; neque de industria, & arte sua poterit iste sic obligatus vnquam prædicta debita soluere, vel in toto, vel in parte, et hoc probabiliter appareat: poterit vtiq; de licentia iudicis publici cedere bonis, & ingredi, et profiteri Religionem. Quoniam inanis tunc esset actio creditorũ, quã inopia creditoris excludit. Immo secundum eundem Gersonem, & Cordu. posset hic talis de licentia iudicis ingredi, & profiteri Religionem, absque eo, quòd ignominiosè cedat bonis. Nam hæc cessio bonorũ non est aliud, quàm pœna legis: quam iudex licitè in hoc casu remittere potest. Cum optimè recompensetur per ingressum Religionis, & nullũ fiat præiudicium creditori; si pœna hæc non persòluatur: Immo non licet illam exigere propter honorem Religionis, quæ talem tanquam infamia publica notatum, fortassis non reciperet. Ex quò Nauarrus absolutè asserit iustè huiusmodi pòsse quò ad forum animæ, Religionem intrare; etiam nulla cessione bonorum præmissa: modò bona fide notificet, & relinquat ea, quæ habet, creditoribus,*

5. Corollariũ cessio bonorum quãdo fieri potest.

D. Reg. c. cui portio. nu. 8.

31 *Et idem dicendum est de eo, qui alicui est obligatus ad certam summam, non ratione*

Obligatio soluẽdi debita

tione

tione furti, aut mutui, vel alterius contractus, vt supra: sed ex sola promissione, aut voto, vel iuramento. Quia promisit, vouit, vel iurauit dare alicui centum florenos. Posset hic vtique licet industrius sit, absque eo, quòd prædictam summam soluat, ingredi Re*ligionem. Quoniam qui promissionem, votum, aut iuramentum in melius commutat, (vt est ingredi Religionem) non violat iuramentum; vt sacris Canonibus determinatur. Nec potest quis se astringere iuramento, aut voto ad aliquid, quod sit melioris boni impeditiuum. Nec est obligatorium; etiam si tali animo iurauerit; vt melius bonum excludat. Nec est simile teneri alicui ex sola promissione, iuramento, vel voto: & teneri ex furto, mutuo, vel alio contractu. Quia obligatio iuramenti, promissionis, & voti, nascitur ex voluntate iurantis, &c. nec metas eius excedit. Et non intendebat se astringere, nec si intendisset, poterat; quin liberum sibi sit ad Religionem, (tanquam ad maius bonum perficiendum) volare. Obligatio autem restituendi ablatum, vel mutuò acceptum, &c. non ex voluntate debitoris nascitur; sed altiori iure, diuino scilicet & naturali.*

non semper impedit ingressum Religionis.

Cap. peruenit de iureiur.

32 *Ad rationes verò S. Thom. & aliorum Doctorum contrariam sententiam tenentiū;* Ad primum. Sol.

Re-

Persona libera nó pót obligari pro debito pecuniario.

Respondet Gerson, & cæteri. Quòd licet verum sit, quòd in lege gratiæ persona hominis liberi non possit obligari pro debito pecuniario; hoc tamen intelligitur, vt non possit simpliciter obligari, ita vt possit, sicut erat in lege veteri, venundari scilicet, aut fieri seruus pro debito pecuniario. Potest tamen obligari secundum quid; quia potest incarcerari, vt luat in corpore, si non habet in ære. Nec omnis cessio bonorum, sed illa sola excusat cedentem, vt dicit Sotus de iust. & iur. lib. 4. q. 7. art. vlt. quam quis facit ob veram inopiam contingentem ex infortunio; & ob veram impotentiam soluendi iusta debita. Et cum hac qualificatione apud iudices recipitur; vt cedens iuret, quò si venerit, aut venire potuerit ad pinguiorem fortunã, soluet in toto, vel in parte creditoribus. Ita quòd, quidquid deinceps lucrari, vel habere potuerit (reseruando sibi conuenientem substentationem:) sit acquisitum suis creditoribus. At, qui pollet arte, viribus, industria, vel aliquo munere, quò potest honestè lucrari ea, quæ debet, & cedit bonis apud iudices, vel Religionem ingreditur, quæ (vt dictum est) pro cessione bonorum habetur: non verè cedit bonis secundum intentionem legum propter veram scilicet inopiam, & impotentiam soluendi: Nisi creditores vrgerent eum

Ad secundum solutio. Non omnis cessio bonorum excusat.

ad

ad statim soluendum, per coniectionem in carcerem. Quarè cessio, quam debitor sponte facit, non vrgentibus creditoribus; non eum excusat ab obligatione, qua creditoribus astringitur.

33 *Et licet iura ciuilia permittant, vt cedendo bonis liber sit, ita vt nec alicuius seruituti subijci possit, nec in carcerem trudi, nec item cogi ad laborandum vt satisfaciat creditori, quia satisfecit cedendo bonis. In conscientia tamen, & quò ad Deum non est liber ab obligatione quærendi modum, siue industria, & arte, siue alio quocunque licito modo, quo creditoribus satisfiat.*

34 *Ad illud verò, quòd qui feruore charitatis, & instinctu Spiritus sancti ad Religionem mouetur; nulla lege communi astringi potest, vt in sæculo permaneat ad satisfaciendum creditori, ex eo, quòd industria, & arte sua lucrari poterit. Quia qui Spiritu Dei agũtur, non sunt sub lege: Respondetur, quòd non est credendum, quòd Spiritus sanctus quempiam inducat, & moueat ad adimplendum Euangelica consilia, contra præceptum diuinum, retinendi scilicet aliena. Nisi constaret aliquãdo in casu per reuelationem, & miracula; vt declaratur per sacros Canones: Et sic volunt debere intelligi, auctoritates Pauli ad Galatas, & ad Corinth.* Ad 3. solutio. Extra de hæretici. c. cum ex iniuncto.

35 Ex

Auctoris sentētia.

35 *Ex quibus omnibus patere potest, discrimen inter Doctores præfatos, esse solummodo de persona industria, non habente bona, quibus creditoribus satisfaciat. De habente enim vndè satisfacere possit, omnes simul cōsentiunt; quòd non potest licitè Religionem ingredi, quin creditoribus satisfaciat. De non habente verò bona, nec artem, & industriam aliquā, quibus valeat, vel in toto, vel in parte suis creditoribus satisfacere; omnes concordes sunt, quòd licitè Religionem ingredi potest. Quarè tantum de industrio, inter eos vertitur in dubium, num scilicet possit, cum aliàs non sit soluendo, licitè Religionem ingredi? vel teneatur remanere in sæculo do nec industria, & arte sua creditoribus satisfaciat? Et circa hoc, contraria sentiunt: Aliįs (vt est S. Thomas & sequaces) partem affirmatiuam, tuentibus. Aliįs verò (vt Gerson, & cæteri) negatiuam. Quarum opinionum, quæ verior sit, sapientibus definiendum relinquo. Mihi verò S. Thomæ sententia probabilior est. Primò per illam rationem; Quia in lege gratiæ non potest persona hominis liberi obligari pro debito pecuniario; cum omnem pecuniæ æstimationem excedat. Nec obstat, quod ex aduerso dicitur, quòd potest obligari secundum quid, licet non simpliciter: potest enim incarcerari, & in carceribus deti-*

Opinio. S. Thom. laudatur.

detineri donec soluat debitum; licet non possit vendi, nec in seruitutem alicuius subijci pro debito. Quoniam ad hoc iura subueniunt per cessionem bonorum. Quandocunque enim suis bonis omnibus, & iuribus, cesserit, eaq. (si quæ habet) creditoribus suis tradiderit liber fit; nec amplius incarcerari potest. l. 1. & 4. ff. de cess. bo. & leg. fi. ff. de his, qui aen. ce. pos. instãtia.

36 *Et si dicas, quòd huiusmodi industrius, non verè cedit bonis secundum intentionem iurium; ita vt liber sit ad ingrediendam Religionem. Quia secundum illa iuratur, quòd si cedens venerit, aut venire potuerit ad pinguiorem fortunam, soluet, vel in toto, vel in parte, creditoribus. At industrius, qui spontè cedit bonis, non est omnino impotens ad lucrandum; cum arte, & industria sua, possit lucrari, & in toto, vel in parte creditoribus satisfacere: ergò non est liber ad Religionis ingressum.*

Respondeo, quòd illa verba, (si venerit, aut venire potuerit ad pinguiorem fortunã) non intelliguntur, quòd scilicet teneatur ex iuramento ad id arte, & industria laborare. Nam si hæc esset legis intentio, iurè possent huiusmodi, post cessionem bonorum cogi, ad licitè laborandum secundum artem, & munus proprium; vt satisfaciant creditoribus. Sed hi post bonorum cessionem secundum iura liberi sunt, nec cogi possunt ad laborandũ. Solutio Debitorẽ soluere in fortuna pinguiori quid sit.

Ergò

Ergò non de hac loquuntur potentia, scilicet si viribus, arte, aut munere ad pinguiorem fortunam potuerint peruenire: sed si aliundè potuerint, scilicet ex donatione, vel aliquo eufortunio. Et dato, quòd de hac etiam potentia iura loquantur: hoc intelligitur, donec in sæculo permanserint. Nam si ad Religionem desiderio frugioris vitæ euolare voluerint; non possunt licitè impediri, ob debita soluenda. Quoniam persona liberi hominis, omnē superat æstimationem pecuniæ. Ideòq. detineri, & obligari non possunt pro debito pecuniario; quin possint ad frugiorem vitam migrare. Et facit ad hoc; quia munus iustitiæ commutatiuæ est, reducere partes ad æqualitatem. Et ideò non obligat, (vt Innoc. iiij. declarat: quem sequitur Nauarr.) ad danda bona altioris ordinis, pro bonis inferioris ordinis. At persona liberi hominis, siue eius libertas, altioris ordinis bonum est, sua natura inestimabile; sicut vita, & fama, quàm bona fortunæ; quæ inferioris sunt ordinis. Ideo non potest licitè à sua libertate impediri, quin ad Religionem euolet. Nec detineri potest in sæculo, quasi serua ad laborandūm pro satisfactione pecuniaria facienda; sed sufficit secundum commutatiuam iustitiam, vt pro bonis fortunæ, bona quæ extant fortunæ, donentur; quod fit per cessio-

Cap. præcipimus, 12. q. 1.

In c. officij. de pœ. & re. In man c. 17. nu. 87.

nem

nem bonorum.

37 *Ad id verò, quod dicitur ex iure naturali, & diuino teneri huiusmodi querere modum, siue industria, siue arte, quo creditoribus satisfiat; patet ex iam dictis responsum: quòd hoc verum est, dum in sæculo sunt; & ad meliora, & perfectiora non vocantur.*

Secundò, hæc mihi probatur sententia, per illam rationem: quia nulla ratio exigit, vt qui à lege priuata ducitur (quæ est motus Spiritus sancti in corde) à lege communi constringatur. Dignior enim, vt decernitur per sacros canones est lex priuata, quàm publica. Et Spiritus Dei, lex est. Et qui Spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur. Et quis est, qui Spiritui sancto possit dignè resistere? Quando ergò talis industrius non fraudulenter, & dolosè, intentione scilicet se exonerandi ab obligatione satisfaciendi creditoribus, nec vt labores, & molestias, huius rei gratia fugiat Religionem ingredi vult; sed ductus Spiritu sancto flagrans feruore, & desiderio perfectioris vitæ. Non videtur rationabile, quòd ob soluenda debita, à tali Religionis ingressu, debeat impediri: cum Spiritui sancto, (vt dictum est) non sit resistendum. Et ad hæc facit cap. Duæ. 19.q.2. quo cauetur, Rectorem Ecclesiæ, posse etiam contradicente suo Episcopo, ad Religio-

Opinio S. Tho. confirmatur.

Cap. Duę 19. q. 2.

Lex priuata quã digna.

Rector Ecclesiæ transit ad Religio-

nem contradicente Episcopo.

gionem transire. Et cap. licet. de Regu. Vbi dicitur obligatum vni Religioni, etiam per professionem sollemnem; posse trāsire ad strictiorem, etiam non obtenta licentia superioris sui: immo etiam ipso proteruiente, & contradicēte. Quod si ij, proprias personas, quas Episcopo, & Religioni, ex voto, vel iuramento obligauerant, ab eis etiam ipsis inuitis subtrahere licitè possunt, & perfectiori Religioni se tradere; Et excusantur à delicto (vt dicta iura dicunt) instinctu Spiritus sancti; quia ex lege priuata, quæ publicæ legi præiudicat, absoluti sunt; Qui fieri potest, vt ab obligatione soluendi debita creditoribus, non absoluantur, & liberentur industrij; qui ex lege priuata, quæ instinctu Spiritus sancti in corde scribitur, (vt dicitur in dicto cap. Duæ) ad ingressum Religionis ex charitatè, & ex ardenti desiderio perfectioris vitæ ducuntur? Quòd si Episcopus, & inferior Religio priuantur suis subditis, & iure, quod super ipsorum personas habent; quia illi liberi effecti sunt instinctu Spiritus sancti: cur creditores non priuabūtur suo iure, (si quod fortè habent) super personas suorum debitorum ad laborandum pro satisfactione eis facienda: si ab eodem Spiritu sancto ad frugiorem vitam vocantur? Et si illi personas amittunt, cur isti non pecuniarias res? Cum di-

gnio-

gniores (ex cap. præcipimus 12. q. 1.) sint personæ rebus: Et maior alienatio personæ, quàm rerum cap. Ananias. 17. q. 1.

38 *Nec valet, quòd ex aduersa parte dicitur; non esse scilicet credendum, quòd Spiritus sanctus quempiam inducat, & moueat ad frugem perfectioris vitæ in statu Religionis, contra præceptum diuinum, de non retinendo aliena; nisi constaret per reuelationem, & miracula. Vt ex cap. cum ex iniuncto. de hære. Quoniam, si ille, qui se alicui liberaliter obligauit cum iuramento, ad dandum ei centum florenos, poterit absque dubio, (quod & ipsi fatentur) desiderio ductus frugioris vitæ, ingredi Religionem. Nec facit contra secundum præceptum Decalogi (nec iures vana per ipsum) sed per ingressum Religionis ex charitate, illud mutat in melius, & excusatur à periurio. Sic nec contra septimum præceptum facit (de non retinendo aliena;) qui ex charitate ad ingressum Religionis ducitur: quia mutat in melius. Cum melius sit, in Religione laborare precibus, & orationibus ad Deum, pro bonis spiritualibus, ad communem vtilitatem, & præcipuè creditorum: quàm laborare industria, aut aliqua arte in sæculo, pro satisfactione rerum caducarum illis facienda. Et sicut nulla reuelatio, (etiam secundum* Soluitur obiectu.

eos,) & nullum requiritur miraculum; vt qui se iuramento obligauit ad soluendum alteri centum florenos, Religionem ingredi possit, absque eo, quòd illos soluat. Sed sufficit, quòd ex charitate, quæ est lex particularis, à Spiritu sancto scripta in corde, ad Religionis ingressum moueatur. Ita nec in casu nostro. Quod satis prædicta capita. Duæ, Et licet; manifesti probant. Non enim ibi aliqua fit mentio de reuelatione; & miraculo: sed tantum de motu Spiritus sancti in corde. Qui tunc iustè credi potest, quòd Spiritus sancti motus, et inspiratio sit: si non ex temeritate, neque ex leuitate: sed ex charitate, & ex ardentissimo perfectioris vitæ desiderio ducitur ad seruiendum Deo in religione. Vt ex dicto cap. licet, de regul. innotescit. Et ex glosa in verbo Districtioris. Nec cap. cum ex Iniuncto, de hæret. probat, id, quod asserit contraria pars. Quod scilicet requiratur reuelatio, aut miraculum, ad confirmandum, quòd talis motus interior sit à Spiritu sancto vt tutò secundum conscientiam, Religionem ingredi possit. Ibi enim tantummodò miraculum requiritur, vt assenti, quod à Spiritu sancto inuisibiliter in corde mouetur, ab alijs credatur. Quia non omni nude asserenti, simpliciter est credendum: cum fingere, & mentiri posset. Sed non requiritur

Charitas lex est in corde scripta à Spiritu S.

Super c. statuimus. 19. q. 3.

mira-

miraculum, vt secundũ Deum, & conscientiam, Religionem ingredi valeat; quando ex charitate (vt dictum est) ad illam, à Spiritu sancto incorde ducitur.

39 *Et si dicas, quòd per cap. commissum de sponſ. cauetur, quòd tutius est ei, qui iurauit aliquam ducere in vxorem; religione iuramenti seruata prius contrahere, & postea, etiã si ad id lege priuata moueatur, ante carnalem copulam, si elegerit, ad Religionem migrare. Ergò et debitis reddẽdis obnoxius, prius tenetur creditoribus satisfacere: & postea, non antè, etiamsi lege priuata ducatur, si voluerit, poterit Religionem intrare. Dico primo quòd hæc similitudo claudicat. In primo.n. casu vtrunque plenè adimpleri potest, absque aliquo alterius impedimento: in hoc verò non potest. Poterit enim ibi, qui iurauit; & iuramentum seruare consentiendo matrimonio: & propositum item frugioris vitæ adimplere, statim ingrediendo Religionem, ante omnem copulam carnalem. Hoc autem esse non posset hic; nam oporteret huiusmodi debitis reddendis obnoxium, remanere in sæculo ad laborandum industria sua, donec creditoribus sit satisfactum. Vndè ab ingressu Religionis retardaretur. Et fortasse ob accidentia, quæ passim obuenire possent, & solent, penitus impediretur; vndè si-*

Obiectio Iurans vxorē ducere an ingredi possit Religionē. Solutio prima.

 mili-

militudo non bene quadrat.

Solutio Secunda. 40 *Secundo, dico, quòd per prædictum cap. non prohibetur, quin talis iuratus, possit ad Religionem intrare, nisi prius illam duxerit in sponsam. Sed hoc ibi consulitur, non præcipitur. Vndè si huiusmodi voluerit Religionẽ ingredi, & non contrahere matrimonium; poterit absque vllo peccato facere. Quia licet iurauerit illam ducere, non per hoc sacramentum infringit; sed in melius mutat, ingrediendo Religionem. Vt dicitur cap. peruenit de iureiur. Et ideò Pontifex vsus est illo verbo (tutius.) quia quò ad opinionem simplicium; tutius est, (voluit dicere) seruare iuramentum consentiendo matrimonio, & statim ante copulam carnalẽ ingredi Religionem. Ne putaretur contra iuramẽtum venisse; qui iuramenti impletione omissa, Religionem ingreditur. Cum tamen secundum veritatem non ita sit; quia contra iuramentum non venit, nec illud infringit, qui in melius illud cõmutat per Religionis ingressum. Vnde, si huiusmodi voluerit Religionẽ ingredi, poterit vtique absque vllo peccato id facere, cum in melius ipsum iuramentum cõmutet. Vt ibi Glossa expreßè asserit, cap peruenit de iureiur. et* Ricard. Angel. *Ricar. in 4. d. 49 q vlt. & Angel. tit. Religio. §. 15. fatentur. Quarè concludi potest: quod qui à lege priuata ducitur; hoc est, charitate,*

& de-

& desiderio frugioris vitæ, et melius Deo seruiendi, ad Religionis ingressum mouetur: non tenetur in sæculo permanere, ad laborandum pro satisfactione creditoribus facienda. Sed secundum Deum, & conscientiam poterit ad Religionem migrare.

41 Quòd si huiusmodi industrius, licitè ex iā dictis, ad Religionē migrare potest; licitè etiā poterit, (quod est secundum punctū principale, quod quæritur) in Religione professus, se totū dicare diuinis sub salutari præpositi sui obedientia: absque oligatione ibi laborandi pro satisfatione creditoribus faciēda. Per easdem iam dictas rationes. Quia liber per cessionem bonorū, & Relig. ingressū effectus est; et ad maiora vocatus est, quibus vacare expedit. Et quia ex toto est Religioni subiectus, vt dictum est supra n. 23. Nec illa similitudo in contrarium adducta valet: Quòd si Religio scilicet aliqua, quæ debita pecuniaria cōtraxit, tenetur sine dubio illa soluere, nec excusat eam perfectio vitæ: sic nec excusabit vitæ perfectio, particularem, quin si aliqua via honesta pateat, teneatur soluere debita contracta. Quia maiori non debet gaudere priuilegio aliquis particularis, qui membrum est Religionis; quàm totū Religionis corpus. Nam Religio habet bona, (vt supponitur) pecuniaria, vndè soluat; meritò ergo debet

Secūdum punctum cecēs bo n secotè stat in Relig.

Coroll. 4.

creditoribus satisfacere. Hic verò industrius talia bona non habet; nec (vt dictum est) à meliori bono impediri debet pro satisfactione facienda. Iurè ergò ad debita prius contracta, non tenetur. Præterquam quòd per cessionem bonorũ, et Religionis ingressum huiusmodi industrius, liber est effectus à soluendis debitis prius contractis. Quòd non est in isto casu; cum obligatio sit secuta, non præcesserit.

Creditor non habet ius super personam debitoris liberi.

Nec item obstat, quòd pro ratione adducitur, quòd huiusmodi professus sit antea suis creditoribus obligatus; & professio superueniens à tali debito eum liberare non potest. Cum obligatio posterior (vt per sacros Canones dicitur. De iureiur. cap. veniens, et ca. intellecto.) priori præiudicare non valeat. Quoniam (vt dictum est) non habet creditor aliquod ius supra personam debitoris, qui bonis suis cesserit; sed solum super eius bona, & iura, quæ inuenire poterit. Potuit ergo hic, quia per cessionem bonorũ liber est effectus, Religioni se tradere, ibique sub prælatorum obseruantia remanere vacando diuinis.

Opinio secunda non reijcitur.

42 *His ergò rationibus satis mihi probabilis S. Thomæ sentẽtia est. Nec tamen illa Gersonis, & sequaciũ sententia, vsquequaque mihi reijcienda videtur. Sed puto habere veritatem, & intelligi debere de illo industrio, qui pollet arte, viribus, industria, vel aliquo mu-*

nere, quo honestè poterit lucrari ea quæ debet. Et tamen ne laboret, & molestias ferat ad satisfaciendum creditoribus, fraudulenter, & dolosè absque desiderio frugioris vitæ ad Religionem migrat, vt se à soluendis debitis exoneret. Tunc enim non à lege priuata mouetur; quarè sub lege remanet communi. Hoc est, lege naturali, & diuina cogitur; vt quoquo licito modo, siue industria, siue viribus, siue arte quærat vndè suis creditoribus satisfaciat. Et ideò non potest secundũ Deum, & conscientiam Religionem ingredi. Nec ingrediendo, & profitendo prædicta intentione; à tali obligatione in conscientia, & secundum Deum liber est, illa durante. Et idem puto dicendum de eo, qui instinctu leuitatis, & temeritatis, vt ex cap. statuimus, colligitur, ad Religionem migrat. Quia non instinctu Spiritus sancti ad id mouetur: quarè non est in conscientia liber à priori obligatione.

Cap. statuimus. 19 q. 3.

43 *Et id, quod dicit Gerson, quòd requiratur miraculum, seu reuelatio diuina ad confirmandam inspirationem in corde; vt possit talis industrius Religionem tuta conscientia ingredi cum præiudicio sui creditoris. Fortè habet veritatem, si per talem debitoris ad Religionẽ ingressum, constitueretur creditor in extrema, seu maxima personæ, seu status necessitate; nec alia pateret uia, undè ei subueniri*

Miraculũ quando requiratur cũ inspiratione cordis.

possett.

posset, nisi per ipsum debitorem: Ita, vt necesse sit, vel penitus pereat; vel cum maximo sui status dedecore viuat. Tunc enim & si ex desiderio forti frugioris vitæ, & melius Deo seruiendi, ad Religionem aspiret; non tamen de facili tali desiderio obedire absque alia hæsitatione debet. Cum de graui damno proximi, siue personæ, siue status agatur; quæ sunt bona altioris ordinis, quàm pecuniaria bona. Nec vt cumque credendum est; Spiritum sanctum aliquem ad Religionem mouere cum tali graui damno tertij. Et ideò dubitari rationabiliter potest; num tale desiderium à Spiritu sancto sit, vel à dæmonis spiritu, in lucis Angelum se transformantis? Quod sæpè facere dæmones, ait Apostolus. 2.Cor.11 *In hoc casu puto fortè requiri miraculum, seu reuelationem diuinam, vt inquit Gerson. Et secundum prædicta vtramque prædictorum Doctorum sententiam debere intelligi, & ad concordiam arbitror, (ni fallor) posse reduci. Qui verò melius intelligit; illud habeat.*

An filius possit dimissis suis parentibus in necessitate, ingredi Religionem?

44 *QVæri item hic, non inutiliter potest: num possit filius dimissis parentibus*

bus in necessitate ad Religionem migrare? Et si de facto ingressus, & professus fuerit; an magis teneatur obedire parentibus prædictis pro eorum substentatione, quam suo prælato contrarium imperanti? Et quoniam solennis est hæc quæstio, & per solennes Doctores tractata, non eam subticebo. Quò ergò ad primum punctum: ferè Doctores omnes conueniunt, eiusdemq. sunt sententiæ; quòd si parentes prædicti in maxima reperiantur necessitate constituti; nec probabiliter speratur, quòd aliundè, nisi per filios, sit eorum necessitas subleuanda; quòd tunc non possent filij, illis derelictis Religionem ingredi. Quia non est faciendum contra Dei præceptum, de honorando parentes; vt consilia Euangelica impleantur; de viuendo scilicet, in obedientia, paupertate, & castitate in Religione. Filij non dimitrãt parentes pauperes ob ingressum Religionis.

45 Et prædicta verificantur etiam de illis filijs, qui voto se astrinxerunt ad Religionis ingressum; siue id vouerint, antequam parentes in tali essent necessitate, siue dum in illa essent. Quoniam si prius vouerunt, existente tamen nunc necessitate parentum: illud implere prohibentur. Tum quia, quò d vni prius debetur, si alteri promittatur, non potest licitè huic secundo dari: quia obligatio sequens, priori obligationi præiudicare non potest. Et qui prior in tempore, potior in iure. Votũ Relig. nõ stat cum paupertate parentũ. Cap. qui prior. de reg. iu. 1 6

Atqui

Atqui obligatio, qua filius patri, astringitur, prior est illa, qua se per superueniens votum Deo obligauit; ergò &c. Nec per talem subsequentem promissionem alicui aliquandò acquisitum est ius aliquod super re promissa; cum illa ex praecedenti obligatione alterius sit. Vt constat ex sacris canonibus, de iureiur. Tum etiam, quia mutata est filiorum conditio; & reperitur in casu, in quo pro tunc ipse vouere non potest: Quandoquidem ei superuenit noua obligatio subuentionis parentum. Et iuxta S. Thomae sententiam communiter receptam: omne illud, quòd impedire potest, (quando praesens est) ne votum possit fieri; si postmodum iam voto emisso euenerit, aufert voti obligationem. Et, quia existente parentum necessitate, impediuntur filij ne pro tunc vouere possint Religionis ingressum: Sic modo, (voto licet emisso) superueniens necessitas, tollit voti praedicti obligationem; vt scilicet Religionem ingredi non possint, durante tali parentum necessitate. Quòd si vouerunt in tempore necessitatis praedictae Religionem tūc ingredi, iam fuit illicitum tale votum: cum sit contra Dei praeceptum de honorandis parentibus. Ideò nunquam est adimplendum, quousque parentū, necessitas subleuetur, & cesset. Et idem videtur dicendum de eo, qui ingressus est Religionem, existentibus parentibus

Cap. venientes. & c. ea te de iur. iu.

In 4. d. 38 q. 1. art. 3.

Votū Religionis aliquādo illicitum.

Cap. si q filij. d. 30.

in

in tali necessitate; quia tenetur inde exire, quandò parentum necessitati aliter subueniri non posit, nisi per eius egressum, aliàs non. Quoniam huiusmodi debitum præcessit ipsum Religionis ingressum: quod S. Ant. tit. 16. Ioan. Mai. in 4 d 38. q. 16. & Nau. in man. c. 14. nu. 14. asseuerant. Et prædicta necessitas, secundum S. Thomam 22. q. 101. art. 4. prout interpretatur Caie. in dicto art. 4. & secundum eundem Thomam quolib. 3. q. 6. non est illa solummodo, quæ extrema dicitur; vt puta, quia morerentur fame, nuditate, & similibus. Quia scilicet sunt infirmi, vel in carcere, vel in simili calamitate: ita vt seipsos iuuare non possint. Sed etiam qualiscunque alia magna: scilicet quòd possent viuere, sed non absque notabili iactura, & detrimento suæ conditionis, & status. Vt puta, quia oporteret eos mendicare, vel alijs seruire, non sine graui nota, & indecentia proprij status. In talibus enim magnis necessitatibus personæ, vel status, dimittendus tunc esset Religionis ingressus; etiam si esset ex voto, ad subueniendum parentibus. Secus verò si indigentia esset parua; quia scilicet possent viuere; sed non ita honorificè, & abundanter sicut vellent, & cæteri suæ conditionis viuunt. Quia in hoc casu non esset Religionis ingressus dimittendus.

S. Anton. Io. Maio. Nauar. S. Thom.

Necessitas impediens ingressum, aut votũ Religionis.

Et

Et omnia prædicta intelliguntur, & habent veritatem; si filij sine animæ, & propriæ salutis periculo, parentibus subuenire possint, in sæculo permanendo. Nam, si eis subuenire, & debita obsequia exhibere non possent sine probabili suæ salutis dispendio: tunc necessitati parentum diuinæ Religionis pietas antefertur, vt dicit S. Ambrosius, & sic poterunt ipsis dimissis, Religionem ingredi. Et in hoc casu loquitur S. Hieron. Epistola ad Heliodorum. Percalcatum perge patrem, percalcatam perge matrem, & euola ad vexillum Crucis: quia solum pietatis genus est in hac parte esse crudelem.

Pietas in Deũ, antefertur necessitati parentum.

Super Lucam.

Epistola ad Heliodorum.

Et circa hoc principale punctum concordes simul concurrunt. Alex. 3. p. q. 33 memb. 4. Ric. in 4 Neapoli. in quoli. Ang. tit. Religio. num. 11. Nauar. in man. cap. 14. nu. 14. & communiter Doctores. Immo S. Thomas, quem Nauar. commendat; dicit, quòd non liceret alicui habenti filios, Religionem intrare; nulla facta prouisione, qualiter debitè possint educari. Iuxta illud Pauli: Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit. Et habetur per sacros canones. d. 30. cap. si quis reliquerit filios. Est enim pater causa filiorum, quantum ad esse naturale; & ideò debet eis nutrimentum, & documentum.

S. Thom. 22. q. 189. art. 6.

1. Tim. 5.

46 Quò

46 *Quò ad secundum verò punctum: Vtrum professus teneatur potius exigentibus obedire parentibus, egrediendo à Religione pro eorum necessaria subuentione prædicta: an potius teneatur suo obedire prælato, manendo in Religione? maxima inter grauissimos Doctores de hoc est altercatio, maximumq. discrimen. Quod tamen hinc inde eorum rationibus perpensis, rationabilius, (vt arbitror) asseri potest: hoc est. Quòd existentibus parentibus in ea, quæ extrema dicitur, necessitate; tenetur vtique filius professus etiam sibi contradicente prælato, illis poscentibus subuenire. Et si necesse fuerit, puta, quia aliàs parentum necessitas subleuari non potest: monasterium egredi poterit pro tali subuentione; petita prius humiliter licentia à superiori, licet non obtenta.*

Egressus à Religione quando licitus pro paupertate parentũ.

47 *Et huius ratio est; quoniam naturali, & diuina lege quisque astringitur ad subueniendum constituto in necessitate extrema. Et qui potest, et nõ subuenit: occidit. cap. pasce dist. 86. Nec à tali obligatione per votũ, quod in Religione emittitur, quisquã absolui potest. Quoniam nullum Dei præceptum, nullum nostrum votum, nulla rei sanctificatio tollit naturæ vinculum, & ordinem: cum illa non ad destruendum, sed ad perficiendum naturæ ordinem, sint superadiuncta.*

Votum non aufert, quæ sunt de lege naturæ.

Hinc

Hinc fit, vt adueniente necessitatis articulo, aut nostræ, aut proximorum; vtamur licitè rebus alienis, præcepto alioqui vetitis. Vnde bona alterius ipso inscio, & inuito accipere possumus, etiam quæ sunt Ecclesiæ; pro subleuanda extrema necessitate proximorum, & nostra: & rebus item voto, & consecratione Deo deditis. Vndè, & panes propositionis Deo consecrati, licitè fuerunt assumpti ad Dauidis necessitatem subleuandam. Quia præceptum iuris naturalis, & diuini; in extrema necessitate præeminet omni voto, & vinculo. Quòd si omnes ad id tenentur, respectu cuiuscunque: multo magis ad id tenebitur filius, (licet professus) respectu suorum parentum; cum prælatus non possit iustè ei præcipere aliquid contra ius diuinum, & naturale. Præceptum enim (vt diximus) legis naturæ, & diuinum est hoc, parentibus scilicet in extrema necessitate succurrere; à quo Religionis votum non absoluit, nec facit ipsum desinere esse præceptum.

1. Reg. cap. 21.

Religiosus quãti facere debeat necessitatẽ parentũ.

48 Nec illud obstat, quòd succurrere parentibus, cum sit præceptum affirmatiuum, obligat pro loco, & tempore. Et post votum Religionis emissum, illicitum est Religioso parentibus succurrere contra professionẽ suam faciendo; equitando scilicet, vel pecuniam per se, vel per interpositam recipiendo personam,

si sit

si sit Frater Minor. Quoniam modo est locus, & tempus, in quibus prædictum de honorandis parentibus naturale, & diuinum præceptum obligat; quod si prætermittatur, parentes morientur, & votum Religionis contra illud non militat. Nec prælatus id probibere posset; cum contra Dei, & naturæ legem, probibere non valeat. Nec item obstat, quòd maius sit vinculum Deo factum per professionem emissam; quam vinculum, quo parentibus astringimur. Quoniam nullum in boc casu est vinculum Deo factum. Nam cum contra Dei, & naturæ sit præceptum, parentibus in extrema non subuenire necessitate: & votum contra Dei, & naturæ præceptum non possit fieri; meritò in boc casu non obligat. Nec etiam obstat, quòd Religiosus professus voluntatem non babet, sed in suorum prælatorum manibus ob Dei amorem reposuit: quarè probibente prælato, non potest parentibus subuenire. Quia si adbuc præcepta Ecclesiæ seruare tenetur, probibente prælato; ergò à fortiori, Dei, & naturæ præceptum.

49 *Quarè dicendum est, quòd in præfata extrema necessitate, magis Religiosus professus parentibus obedire tenetur; quàm suo superiori præcipienti contrarium. Adeò quòd potest, & debet à parentibus requisitus,* Egressus à Relig. quãdo liceat ob necessitates parentum.

(dummodò alia eis subueniendi non pateat via) subuenire; etiam à Religione egrediendo, pecuniam recipiendo, &c. Quoniam praeceptum naturalis, & diuini iuris praeminet omni voto, & hoc siue ante, siue post emissam professionem in talem venerint necessitatem. Et haec est sententia Caiet. 22. q.101. art.4. Maio. in 4 d 38. q.26. Nauar. cap. nullum. num.48. de Regul & in man c.14. num.14. Arg cap. pasce. d.86. Et in hoc casu extremae necessitatis non magnae, fortè locuti sunt Ric. 4.6. Henr. quol 6 q.18. August. Anconit. de potesta Pap. q.5. art.1. Adria. quoli. 1. art.3. ad 7. Gerson alphab. 39 lit. x. Et Abulensis in mat. quaest. 79. Dum volunt, quòd teneatur professus obedire parentibus illum poscentibus ad eorum necessitatem subleuandam; etiam contradicente praelato. Et praedicta intelliguntur, quò ad ea tantum, quae ad necessariam pertinent obseruantiam praecepti, de honorandis parentibus: puta ad subueniendum praedictae eorum necessitati, & eos reuerendi. In alijs autem ab his, praelato, non parentibus, huiusmodi professus obedire tenetur.

Nota. Caiet. Maio. Nauar.

Professus q. faciat in paréte magna necessitate.

50 Si verò necessitas non sit extrema, sed magna; distinguendum est tunc. Aut parentes in talem deuenerunt necessitatem ante professionem filij; aut post illam. Si ante, prae-

præterquam, quòd filius mortaliter, profitendo, peccauerit; tenetur etiam (licet professus) magis parentibus poscentibus obedire, quò ad ea, quæ ad eorum pertinent necessitatem, & substentationem, quam prælato præcipienti contrarium. Etiam egrediendo Religionem, equitando, calceamenta portando &c. si alia quàm hæc, ad subleuãdam prædictam parentum necessitatem via non pateat. Quoniam actio ex contractu, vel quasi, alicui competens; non extinguitur per Religionis ingressum; nisi, vt dictum est supra in præcedenti quæsito, num. 24. Aut si (vt quidam dicunt) extinguitur; restituitur secundum omnes. ex edicto, de capitis diminutione. ff. de cap. dimin. l. tutelas. §. iniuriarum. Ergò multo magis extingui non poterit actio; quam parentes in filios lege naturali, & diuina in prædicta habent necessitate.

51 *Immò, & in iure habetur, quòd pater pro famis necessitate filium vendere possit. lege secunda, Codice de parentibus, qui filii distri. Ideò eum licitè repetere poterunt; eritquè filius (licet professus) obligatus vt prius ad subuentionem eorum. Cum nemo absque iusta causa, suo debeat iure priuari; vt per sacros Canones decernitur. Et cum nec Euangelica consilia, nec Religionum sta-*

Pater poterat vendere filiũ pro fame panis, de iure ciuili

Cap. si qui filij d. 30. Cap. satis peruersũ d. 56.

tuta contra naturalia, & diuina militent præcepta, sed ordinentur ad ipsa; vt melius, & perfectius Dei, & proximi charitas seruetur: Ideò filij professio non potest contra charitatem militare, quæ parentibus debetur. Immo, vt aliqui censent Doctores, si filius ex ingressu Religionis inhabilis ad subueniendum parentibus sit effectus; monasterium teneretur ad eorum subuentionem; quia iuxta sacros Canones est loco filij ingredientis. Authent. de sanctis Episcopis, §. sed hoc præsenti; de probat. cap. in præsentia, in fine.

Egressus illicitus pro necessitate parentũ subleuandã.

52 *Si verò parentes in talem necessitatem deuenerunt, non ante, sed post emissam professionem à filio; tunc non tenetur, nec licitè potest eis filius subuenire contradicente prælato. Et huius ratio est, quia est ei obligatus per votum; & consequenter Deo ob professionem emissam. Et hoc vinculum est maius, quàm illud parentum. Quia obligatio obseruandi, & implendi votum est primæ tabulæ; illud verò de honore, & subuentione parentum, est tabulæ secundæ. Nec huiusmodi necessitas arctat, sicut extrema; cui si non subueniretur, mors necessariò sequeretur. Amplius, quæ semel Deo iustè dicata sunt, non possunt (iuxta sacros Canones) contra ipsius voluntatem, licitè vsurpari.*

cap. semel de reg. iu. lib. 6.

pari. Atqui professus, non solum tempo-ralia, (vt sacris canonibus decernitur 18. quæstione vltima, cap. statuimus. & 12. quæstione 2. cap. non dicatis.) sed proprium velle iustè hoc abdicauit casu: ideò astringitur, & obligatur obedire prælato, in cuius manu suum velle posuit. Nec ad parentum subuentionem tenetur; nisi inquantum ei à suo prælato, (seruato Religionis statu, & professione sua) facultas fiet Quoniam inanis est actio; quam inopia creditoris excludit. l. amisit ff. de dolis.

53 *Et si fortè dicas, teneri huiusmodi professum, etiam contradicente prælato, ad subueniendum tali parentum necessitati. Quoniam præceptum diuinum, quo astringitur filius ad subueniendum parentibus iam erat, & suum habebat robur; antequam ipse Religionem professus sit: Et obligatio sequens, qua filius per professionem obligatur prælato, præiudicare non debet, ex dictis supra num. 45. obligationi præcedenti, qua tenebatur parentibus.* Obiectio.

Dico, quòd licet tale præceptum existeret ante professionem emissam; tunc nihilominus non obligabat, cum parentes eius adhuc non essent indigentes. Et præcepta affirmatiua, (vt omnes fatentur Doctores) obligant pro loco, & tempore. Et ideò licita fuit Religionis professio; cum pro tunc parentibus non Solutio. Præcepta affirmatiua obligant pro loco, & tempore.

obligaretur. Quarè cum legitimè ingressus, & professus fuerit, & se in manibus prælatorum consignauerit, nec sui ipsius amplius dominium habeat: non obligatur ad subueniendum parentibus, qui in prædictas necessitates post professionem deuenerunt. Nisi salua sui prælati obedientia; & suæ Religionis statu, & obseruantia. Per illam regulam, Factum legitimè, retractari non debet, licet casus postea euenerit, à quo non potuit incboari. de reg. iur. lib 6. cap. factum legiti. Præceptum enim de bonore parentum, affirmatiuum est; & non obligat quenquam in tali necessitate, nisi pro loco, & tempore, idest prout tunc illum inuenit. Filius autem cum Religionis vinculo astrictus licitè reperiatur; tenebitur ad parentum subuentionem, saluo Religionis statu, idest salua prælati sui obedientia, & suæ Regulæ obseruantia. Quia licèt per professionem non absoluatur à præcepto, subueniendi parentibus: absoluitur tamen ab aliquo modo implendi illud. Cum enim boc affirmatiuum sit præceptum, & pro loco, & tempore obliget; non tenebitur filius ad subuentionem parentum, nisi secundum statum, in quo reperitur, & modis suæ professioni conformibus. Hoc est, cum obseruantia regulari, & sui superioris obedientia.

54 *Et quemadmodum, si filius sua dispensasset bona pauperibus, non indigentibus parentibus; non posset vtique ipse, nec eius parentes (si postmodum in prædictas necessitates deuenerint;) prædicta bona repetere, quæ ante prædictas necessitates fuerunt licitè dispensata: Ità nec ipse, nec parentes poterunt eum repetere ab obedientia prælatorum, & vinculo Religionis; quibus licitè seipsum astrinxit.*

54 *Et si instes, quod votum emissum, secundum Sanctum Thomam 4. d. 38 quæst. 1: communiter receptum, non obligat, quandò aduenit casus, in quo dictum votum de nouo fieri, & voueri non possit. Exempli gratia; si quis vouit in pingui fortuna monasterium ædificare; si in paupertatem postmodum deuenerit, non tenebitur ad illud implendum votum. Quoniam euenit casus, in quo licitè dictum votum fieri non potest; cum vanum sit tale votum indigentis personæ, quæ vndè illud impleat, non habet. Ità in proposito; aduenientibus parentibus in prædictas necessitates. dicendum videtur quòd tenentur filius eis subuenire, contradicente prælato. Nam votum obedientiæ promissæ superiori, in hoc casu non obligat: quoniam euenit casus, in quo licitè tale votum, de nouo fieri non posset.*

Instantia
S. Thom.
Gerson al
phab. 39.
lit. μ.
Summist.
tit. vo. ü.

Solutio. *Respondeo, quòd prædicta S. Thomæ sententia, intelligitur, & habet veritatem in votis, & promissionibus Deo factis; quibus tantummodò soli Deo vouens ipse obligatur. Sed non intelligitur, nec veritatem habet in votis, & professionibus solenniter, & licitè factis; per quæ non tantum vouens soli Deo obligatur, sed insuper Ecclesiæ, & suo superiori. Et ideo contra dicti sui superioris voluntatem, cui licitè sui corporis dominium per professionem dare potuit: non potest filius dictis parentum necessitatibus subuenire. Vt ex doctrina eiusdem D. Thomæ facilè colligitur 2.2. q 101. art. 4. ad 4.*

Votum soli Deo promissum, aliquādò nō tenet.

Conciliatio opinionum. 56 *Et de hac magna necessitate, in quam post professionem filij, parentes deuenerunt; intelligenda est Alexandri Alensis 3 p. q 33. memb 4. & S. Thom. 22. quæst. 101. art. 4. & quolib. 3. quæst. 16. sententia. Dum dicunt, quòd Religiosus professus non tenetur subuenire parentibus, contradicente prælato; nisi inquantum à suo superiori ei fuerit permissum: salua semper Regulari Ordinis obseruantia. Non autem de extrema est necessitate intelligenda; nec de magna, in quam parentes, ante filij professionem deuenerunt. His enim casibus tenetur filius magis obedire parentibus poscentibus, vt dictum est supra nu. 49. quàm prælato præcipienti*

pienti contrarium. Et de hac eadem magna, non extrema necessitate, interpretanda est Lyrani sententia super Matth. dum, vult; Quòd si parentes post emissam filij professionem in necessitate sint constituti; non tenetur eis filius subuenire: nisi salua ordinis obseruantia, & prælatorum obedientia. In extrema enim necessitate; vt diximus Religionis votum, diuino, & naturali iuri, de honorandis parentibus, præiudicare non potest. Et secundum prædicta, prout ex præfatorum omnium, & quamplurium aliorum doctorum sententijs, colligitur determinari probabiliter potest, prædictum de subueniendis parentibus contradicente superiore, quæsitum. Matth. Cap. 15.

ET dicant eis verbum sancti Euangelij quod vadant, & vendant omnia sua, & ea studeant pauperibus erogare. Quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas.

57 *QVoniam dictum est supra de auctoritate, insuper de discretione, & prudentia recipiëtium ad ordinem: nec non item de qualitatibus, et conditionibus recipiendorum ad ipsum; Agitur modò de ipsius ordinis, in quo recipi debent puri-*

Puritas Religionis in tribus consistit. *puritate, circa receptionis modum. Hæc autem ordinis puritas, in tribus conditionibus consistere dignoscitur. Primo in recipiendorum plena, & perfecta denudatione, & expoliatione terrenorum omnium. Secundo in manifesta liberalitate, & frugalitate eos recipientium. Et tertio in discreta directione, in auxilium, & leuamen pauperum.*

Quò ad primum ergo dicitur: vt venientibus ad Ordinem dicantur Christi verba: quòd vadant, & vendant omnia bona sua, & ea pauperibus studeant erogare, prout in S. Matthæo legitur. Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Vt sic, simplici, & rudi cooperimento contenti, quo nuditas operiatur; nudi & omnibus temporalibus expoliati nudum in cruce pendentem Dominum sequantur. Et à terrenorum omnium cura, affectuq. liberi: liberius, & expeditius iter valeant perfectionis percurrere.

Matth. Cap. 19.

AN recipiendi ad ordinem teneantur, bona sua pauperibus erogare, & an hoc eis à Ministris dici debeat?

58 *DVo hic à Doctoribus solent dubitari. Vnum, an recipientes ad ordinem omnino teneantur prædicta sancti Euan-*

uangelij verba recipiendis dicere: ita quod mortaliter peccent, secus faciendo. Alterum, si licitè sine culpa mortali, poterunt venientes ad Ordinem ipsam ingredi Religionem; si bona sua pauperibus non erogauerint, iuxtà prædicta sancti Euangelij verba: Vel si ad erogādum non sint parati. Et prius huic secundo dubio respondendo dicunt, duo hic reperiri. Vnum, quod est necessitatis; alterum verò supererogationis, & perfectionis. Opus supererogationis. *Supererogationis est, quòd ardenter, & cum sollicitudine, sine desidia, prædicta sancti Euangelij verba adimpleant; & executioni quantociùs mandent, ante ipsum Religionis ingressum. Segniter enim & cum pigritia, non ante, sed post dictum ingressum, prædicta Euangelica verba adimplere; aliqualis imperfectio est. Necessitatis verò est; vt nemo ad professionem vnquam admittatur, quin prius omnibus temporalibus bonis expoliatus sit. Nec ad probationem licitè quis recipi potest; quin paratissimus sit, omnibus se expoliare, cum profiteri voluerit.* Ingressurus Religionē præparet se bonis expoliare. *Verum si sub mortali culpa teneatur, (cum profiteri voluerit) non alijs, quam pauperibus sua bona erogare? vertitur in dubium, nec est vsquequaque certum. Aliqui sunt nostræ Regulæ expositores; qui magis ad affirmatiuam, quàm ad negatiuam videntur partem* Ingressuri Religionem, bona pauperibus distribuāt.

tem declinare. Vt sunt sancti Patres ordinis in suis expositionibus. Gundisaluus. §. 3. Petrus Ioannes Cordub. quæst. 7. Itaquè (secundum hos) si quis carnali tantum affectu duceretur ad relinquendum bona sua non pauperibus, sed cognatis, aut amicis, non vtique adimpleret id, ad quòd ex necessitate cogi videtur; quicunque huius Regulæ professor esse voluerit. Dum enim in Regula dicitur. Quòd non valentibus sua bona pauperibus erogare, sufficit bona voluntas, & desiderium id faciendi: manifestè quidem innuitur, quòd si commodè id facere poterunt opere, & effectu, adimplere tenentur. Vnde, & ipse B. Franciscus, repulit quendam in Marchia volentem ingredi Religionem: eo quòd bona sua, non pauperibus, sed parentibus distribuisset. Existimans hos Regno Dei ineptos: qui dum manum ad aratrum apponunt, retrò, idest carnem inquam, & sanguinem aspiciunt. Et solo carnali affectu ducuntur, ne Christi consilium adimpleant.

c.2. super Regul.

Exéplú.

Quòd si aliquando à prædicta bonorum suorum distributione facienda pauperibus, aliqua rationabili causa abstinerent, & ea parentibus, vel amicis relinquerent. Nimirum, quia litigijs essent inuoluta; vel ad euitandum scandalum, de quo posset probabili-

ter

ter timeri; vel ad magis attrahendum eos ad Dei seruitium; vel ad Religionis amorem, & deuotionem, vel alia quauis rationabili causa; non vtique peccarent: nisi fortè pro quanto aliqua carnalis affectio ijs esset annexa. Et de ijs, similibusq. rationabilibus casibus B. Pater dixit: Quòd si facere non poterint; sufficit eis bona voluntas. Eademq. pia, & rationabili causa, concessit Ioanni simplici, vt parentibus suis indigentibus, bouem hæreditarium relinqueret.

59 *Quòd si obijcias contra prædicta; esse impossibile, quòd profitens hanc Regulam, eo ipso tempore, quo profitetur, sua possit bona pauperibus erogare. Nec itē in huius Regulæ professione includitur, quod id facere teneatur post votum emissum. Et ante professionē constat, quod ad id non tenetur ex necessitate. Immo sicut sibi licitè retinere potest sic parentibus, vel amicis (licet diuitibus) ea poterit erogare. Quarè cū nec ante, nec post emissum votum ad id ex Regula cogatur, nisi pro quanto ad id pro loco, & tempore tenetur, sicut & cæteri Christiani: Et eo ipsomet tempore, quo profitetur, id facere nō possit: Constat, quòd nullo modo ad eroganda sua bona pauperibus, teneatur.* Obiectio non spernenda.

Respondeo ad hoc; quod satis Ananiæ, & Saphiræ testimonio cōprobari videtur, quòd Solutio.

qui-

quicunque solemni voto Euangelica consilia profitetur; eò ipso protestatur, se puro, & pleno corde accedere, ad ipsa adimplenda consilia. Vndè prædicti, quia aliqua sua occultè retinentes Spiritui sancto mentiti sunt; iustè fuerunt reprobationis pœna percussi. Sic in proposito: Quicunque ad mentem huius Regulæ professor esse voluerit Euangelicæ paupertatis; ad sua eroganda bona pauperibus, (vt seruator noster in Euang. docuit) teneri videtur, Nec obstat id, quod dicitur. Quòd sicut ante votum Euangelicæ paupertatis, licitè sibi poterat sua bona retinere: sic licitè etiam poterit cognatis, vel amicis, (licet diuitibus) illa dare. Nã constat, quòd aliquis tenetur aliquãdo ad aliquid conditionaliter; ad quod absolutè non tenetur. Laicus enim simplex, & idiota non tenetur absolutè ad omnia diuinæ legis præcepta explicitè agnoscenda: conditionaliter tamen, & in respectu ad tempus operandi, illa vtique explicitè tenetur agnoscere. Nam aduenient e casu, quo necessariò præceptum aliquod sit adimplendum, aliàs contra illud necessariò sit incurrendum; tunc illud explicitè scire tenetur, ne contra illud faciat. Cum ignorantia diuinorum præceptorum crassa, & eò magis affectata, non excuset. Sic in proposito, licet quis ante Eugelicæ paupertatis votum ab-

Obligatio conditionalis differt ab absoluta.

solutè

solutè non teneatur ad erogandum sua bona pauperibus. quandò tamen vult ad votum dictæ Euangelicæ paupertatis procedere; videtur obligari ad non vouendum absque Euangelici consilij, (de erogandis bonis pauperibus) adimpletione. Vndè qui aliter vouet, peruersè quo ad hoc iuxtà prædictos Doctores) vouere videtur: & de hac peruersitate pœnitere tenetur.

60 *Nec item probatur, quod obijcitur; impossibile esse, eò ipso tempore, quò vouetur; talia posse bona pauperibus erogari. Quandoquidē, quando quis Euangelicam bonorum omnium abdicationem vouet; poterit in hoc voto præfatam ad pauperes distributionem includere, & exprimere Immo secundum aliquos prædictorum Doctorum; de iure Euangelico, eò ipso quò quis vouet Euangelicam paupertatem, omnia sua pauperibus censentur derelicta; nisi ante expressè aliter disposuisset. Sicut quotidie seruatur, vt bona profitentium Religiones, quæ proprium habere possunt, eisdem sint acquisita: nisi de illis aliter fuerit prius dispositum. Num autem ita (sicut est dictum) necessariò sit tenēdum? nec secus absque culpa mortali fieri possit? sapientiori iudicio. seu potius summi Pontificis declarationi relinquatur. Hoc tamen indubitanter tenendum est; quòd imperfectè* Bona voventis paupertatem de iure videntur pauperibus relicta.

ad tale Euangelicæ paupertatis votum acceditur: si absque legitima & rationabili causa prædictum Christi Domini consilium non adimpletur. Hæc ex Petr. Ioan. supr Regulam to, 2.

§ 1. 1, dub 1. *61 Ad primum verò dubiū, num scilicet recipientes ad Ordinem, prædicta sancti Euangelij verba, de erogandis, bonis pauperibus, sub præcepto mortali ipsis recipiendis dicere teneantur? Respondetur quòd cum Clemens V. declarauerit, quòd omnia in hoc 2. cap. contenta, quæ modum receptionis ad ordinē respiciunt, sunt æquipollentia præcepto; quòd vtique erunt prædicti obligati ad dicenda verba prædicta recipiendis ad ordinem. Verum; quia quæ pro charitate ordinata sunt, contra charitatem militare non debent: prædicta, vel similia statuta, hic & vbique secundum exigentiam debiti finis, siue finalis vtilitatis animarum, tam intrantium, quàm recipientium, & non aliter impleri debent. Vt latè per S. Thom. 22 q. 33. ar. 2. Adrian. quod 1. art. 3. ad quintum, videri potest. Ideò dicendum est, secundum eundem Petr. Ioan. num. vbi supra, quod recipiētes ad Ordinem, tenentur tempore receptionis, prædicta sancti Euangelij verba recipiendis dicere; quandò viderint, & agnouerint hoc esse necessarium, ne recipiendi, nimis indebitè*

Verba Euang. dicātur ingressuris Relig. de distributione bonorum.

ad

ad ordinem accedant. Quòd tunc est, quando probabiliter agnouerint, carnali eos tantum affectu duci ad relinquenda sua, parentibus, vel amicis: Nec aliqua appareat rationabilis causa, qua pauperibus commodè erogare non possint. Perfectionis verò erit, hoc illis dicere; quando tantum exigitur pro perfecta prædicti Euangelici consilij impletione. Si tamen ex huiusmodi rerum distributione, animæ recipiendi periculum immineret; siue ex mora, siue per hoc, quòd ab amicis, vel parentibus occasio sumi posset retrahendi ipsum à suo bono proposito; siue quia rationabiliter præsumitur, quòd post ingressum purius, & discretius, & perfectiori animo sua pauperibus distribuet bona: Tunc, Sancti Euangelij verbum prædictum, receptionis tempore vtique dici non debet; sed in id tempus differri, quo saluti animæ intrantis magis expedire videbitur. Quoniam (vt dictum est, iuxtà S. Bernardi sententiam.) Quæ pro charitate ordinata sunt, contra charitatem militare non possunt.

62 *Hic tu tamen diligenter nota, vnum huius Religionis particulare; quòd licet in alijs Religionib⁹, sicut dicit Monaldus in sūma; et alij Doctores in cap. statuimus extra de Regul. & in cap. beneficiū de Regul in 6. Ingrediens Religionem condito iam testamento,* Dispensatio bonorū nō inducit ꝓfessionem tacitā in Relig Minorum.

& bonis suis pauperibus erogatis, aut in hæredes, & legatarios translatis; sit tacitè professus, saltem quò ad forum Ecclesiæ. In hac tamen Regula Minoritana, quæ est noua decretalis vt patet ex priuilegio ipsius, incipiente. [Honorius Episcopus seruus seruorum Dei. &c.] & terminante. [Nulli ergo hominum liceat hanc paginam.] Et est edita post prædictas decretales de Regularibus nõ erit vtique hic talis, tacitè professus. Nam si Regula dicit; quòd venientibus ad recipiendum vitam istam, Ministri dicant verba sancti Euangelij. [Quòd vadant, & vendant bona sua, & ea studeãt pauperibus erogare] Et deinde subdit. [Postea concedant eis pannos probationis,] clarè omnibus patere potest, quòd hic talis, qui erogatis bonis suis, Religionem ingreditur; non erit vtique tacitè professus: cum ei annus probationis concedatur, Qui vtique frustra concederetur, si infra dictum probationis annũ, non posset ad sæculum liberè remeare. vt benè dicitur in seren. consc. quæst. 29.

Tex. ET caueant fratres, & eorum Ministri: ne solliciti sint rebus suis temporalibus: vt liberè faciant de rebus suis, quidquid Dominus inspirauerit eis. Si tamen consilium requiratur; licentiam habeant Mini-

Miniſtri mittendi eos, ad aliquos Deum timentes, quorum conſilio bona ſua pauperibus erogentur.

63 *DIxit Pater ſanctus de totali denudatione, & perfecta expoliatione bonorum temporaliū venientium ad Ordinem; & de pia erga pauperes directione. Agit modo de frugalitate, & puritate ordinis: circa eorundem temporalia bona. Vndè fratribus probibet vniuerſis; ne ſolliciti ſint circa diſtributionem rerum temporalium ipſorum; ex quibus patet, ipſam ad ordinem receptionem, ſanctam, & puriſſimam eſſe ex parte ipſorum fratrum; cum de venientium bonis, nullo modo valeant ſe impedire; quibus omnimoda ſollicitudo circa illa probibetur.*

Quæ ſollicitudo prohibeatur fratribus de bonis intrantium.

TRia bic ſolent à Doctoribus dubitari: Quænam illa ſit ſollicitudo, quæ ex Regula probibetur. Quibus item probibeatur. Et num liceat fratribus aliquid de prædictis bonis liberaliter oblatum, recipere? Pro quorum reſponſione dicimus.

Quòd ſollicitudo, quæ bic ſub mortali culpa inbibetur; eſt illa efficax, ſeu effectua- Sollicitudo bonorū intran

 lis,

tiũ, inhibetur fratribus.

lis, quæ per facta, seu consilia se frater intromittit in dispositione bonorũ ingredietiũ Ordinẽ. Idq. ideò, vt quãtũ est, ex parte fratrũ; sancta (vt diximus) & purissima, et non infecta vitio cupiditatis, ipsa receptio appareat.

Quod ex declaratione Clem. V. & omniũ Regulæ expositorũ clarissimè patet. Sollicitudo verò interior, siue sollicitus affectus de talibus intrãtium bonis, qui in animo consistit; nõ videtur hic vt exterior prohiberi sub culpa mortali. Sed vt dicit Gundisaluus in suo tractatu super Regulã pro tali interna sollicitudine, seu sollicito affectu, admonitio tantũ ex Regula fieri censetur: ad euitandũ malũ, quod iure diuino, & naturali prohibetur.

Sollicitudo quecunque prohibetur fratribus ex Reg.

64 *Nec putes, non omnem exteriorem, seu effectualẽ sollicitudinem, nec omne, & quoduis consilium fratribus ex Regula prohiberi; sed illam tantum, quibus libertas venientium ad Ordinem in dispensatione suorum bonorum posset aliquo modo impediri. Eò quòd in Regula dicitur, [vt liberè faciant de rebus suis, quidquid Dominus inspirauerit eis.] Quod & quidam dixerunt; qui non incongruum, nec contra Regulam putant, si (sollicitudine semper, & nota cupiditatis seclusis) vtiliter fratres venientibus ad Ordinem consulant, circa suarum rerum distributionem; nec à pia eorum sententententia per-*

Quo ad bona dicta consu

uer-

uertant. Sed ſcias vt alij Regulæ, expoſitores dicunt. (quorum ſententia verior ex declaratione Clem. V. probatur) quamcunque ſollicitudinem cupiditatis effectiuam, omnequè pœnitus conſilium, hic per Regulam fratribus prohiberi. Quod patet; quia ipſa Regula vult, vt venientes ad Ordinem mitti debeant ad conſulendum timentes Deum, extra ordinem, non ad fratres. Et dum per ipſam Regulam conceditur Miniſtris, quòd ſi conſilium ab eis requiratur, tunc mittere poſſint extra ordinem ad timentes Deum: apertè patet, quòd etiam Miniſtris interdicitur facultas aliter conſulendi. Ex quo enim (inquit S. Bonauẽtura) licentia in hoc tantũ datur; in alio denegatur. Nec illa verba Regulæ, [vt liberè faciant de rebus ſuis, quidquid Dominus inſpirauerit eis] sũt poſita tanquã determinatio dictæ prohibitionis; ſed potius vt redditio vnius cauſæ finalis prædicti interdicti. Præuidit enim ipſe B. Pater Spiritu sãcto afflatus, quòd recipiendis ad ordinẽ facilè contingeret, quòd non iuxtà ſuam abſolutã, & internam cõſcientiam liberè de rebus ſuis diſponerent; ſi fratres illis conſulere poſſent. Quandoquidem vel timore, vel pudore, vel conſiliorum, ſiue prætum importunitate; de facili cogerentur ſequi voluntatem fratrum, cum quibus, ſeu ſub quibus ſemper eſſent victuri.

Iere' ingredientibus ordinẽ nullo modo poſſunt fratres ex Reg.

ctuři. Ideò vt plenâ libertate in ſuorum diſtributione bonorum vti poſſint; voluit vt extra ordinem Deum timentes, conſulerent, non fratres. Quod item fecit, vt fratres liberi eſſent ab omni ſimoniaca receptione ab omniquè cupiditate, & exterſione; quibus ordo ſuus apud exteros de facili denigrari poterat. Quarè concludendum eſt, ſecundum Clemẽtis V. & magis cõmunem ſententiam expoſitorum: quòd fratribus hic prohibetur omnis ſollicitudo efficax, omnequè conſilium circa diſtributionem bonorum venientium ad ordinem. Et hoc nedum intelligitur de illis, qui ordinem ingredi volunt; ſed etiam pro ijs, qui ingreſſi ſunt, licet nondum profeſſi. Cum eadem in vtriſque ſit ratio: licet aliter Hugo de ipſorum nouitiorum bonis, videatur ſentire.

Bonauẽt. Hugo: Petr. Ioan.

Quibus prohibeatur ſollicitudo bonorum volentium ingredi Religionem.

65 *QVibus verò prædicta ſollicitudo, & conſilium prohibeãtur; ex dictis patere poteſt. Quòd omnibus fratribus, tam ſubditis, quam prælatis inhibetur; ne ſe intromittant, nec pœnitus conſulant circa prædictam diſtributionem bonorum: Etiam ſi ab ipſis ordinem ingredi volen-*

tibus

tibus, seu nouitijs, fuerint de hoc requisiti; cum ex Regula omnibus simpliciter probibeatur. Ministris tamen conceditur (quando eos prædicti consuluerint,) quòd possint eligere aliquem, vel aliquos timentes Deum, qui non sint de Ordine nostro; ad quos prædictos mittant. De quorum consilio, bona sua pauperibus erogare, vel alijs rationabiliter distribuere, liberè possint. Vbi nota, quòd dum hoc Ministris tantum conceditur; cæteris omnibus probibetur. Illis exceptis, quibus, ad Ordinem recipere ex commissione Ministrorum, vel ex priuilegio competit. Quia cui committitur principale; committitur item, & accessorium, sine quo principale exequi commodè non potest. Item dum dicitur. Quòd mittantur huiusmodi ad timentes Deũ, qui non sint de ordine nostro; admonemur vtique quòd non debent mitti ad sindicos ordinis, nec ad consanguineos fratrum: quoniam hi, vt plurimum affecti sunt ad ordinem pro cõmodo eius temporali. Nec item ad affectos magis ad bona eorũ temporalia; quàm ad vtilitatem animarum suarum. Nec ad præuentos ab ipsis fratribus, & ab eis admonitos, quomodo huiusmodi consulere debeãt circa distributionem bonorum suorum. Quoniam id fieri non posset sine cupiditatis nota; quæ ex Regula prohibetur. Et sicut non Ratio dictorum.

 licet

licet fratribus ſeipſos intromittere, ſeu conſilia dare circa prædictam diſtributionem bonorum: ſic nec id per alios licitè facere poterunt. Nam cum aliquid vna via prohibetur alicui; ad id alia non debet admitti. cap. cum quid de reg. iur. in 6. Et verè in legem committit; qui verba legis amplectens, cõtra legis nititur voluntatem. cap. Certum eſt. De reg. iur. in 6.

Recipere an poſſint fratres, & quid de bonis ingredientium?

Aliquid recipi poteſt à fratribus de bonis ingrediẽtium.

66 N*Vm verò aliquid de prædictis bonis poſſint fratres recipere? Reſpondet Clem. V. & cõmuniter expoſitores. Quòd licet verũ ſit, quòd fratres tam ſubditi, quàm prælati nec petere, nec huiuſmodi inducere poſſint ad aliquid eis dandũ de bonis ſuis: nihilominus ſi eis aliquid datũ liberaliter fuerit, (ſicut et alijs pauperibus fieri ſolet,) benè poſſunt recipere: ſicut et aliã Eleemoſynã liberaliter oblatã. Quoniã cum huiuſmodi liberi ſint circa ſuorum diſpoſitionẽ bonorũ; non videtur aliquid obſtare; quin (ſi velint) ipſis fratribus aliquid eleemoſynaliter dare, poſſint ipſi fratres recipere. Cauere tamen debẽt fratres, ne ex notabili quãtitate præſumi poſſit ſiniſter oculus contra ipſos. Tunc enim ratione ſcãdali peccarent cõtra ius naturale, et*

diui-

diuinum: magis, vel minus, secundum scandali grauitatem. Quarè quod ex Regula fortè non esset illicitum; illicitum tamen sit ratione scandali. Et ideò per Clementem V. ipsa notabilis quantitatis receptio, fratribus probibetur.

Cap. exiui, de verborũ sig. §. cęterũ.

67 *Tu tamen scito; quòd Sixtus 4. in Mari magno, concessit Ministris, & custodibus, & eorum Vicarijs: vt singuli eorum in locis sibi commissis, bona intrantium Ordinem, incertis personis restituenda, quæ sciri, & inueniri non possint; in pios vsus fratrum conuertere possint. Scias item, quòd si nouitij professionem emiserint, nulla facta de bonis proprijs distributione: non poterunt deinceps de illis inter cognatos, aliasve personas disponere vllo modo. Sed solummodo poterunt, vt notauit Ancharanus super dicto cap. exiui, circa illa consulere. Vndè ab huiusmodi non poterunt fratres aliquid de suis bonis habere: Vt benè Zabarella annotauit super eodem cap. Et hinc sequitur, quòd vestes nouitiorum, de quibus ante professionem non disposuerunt; debent restitui hæredibus venientibus ab intestato.*

Bona incertis restituenda ꝓ fratribus, possunt expendi ex concessione.

Professus consulat de bonis suis, nõ distribuat.

Postea

Tex. POstea concedant eis pannos probationis: videlicet duas tunicas sine caputio, & cingulum, & brachas, & caparronem vsque ad cingulum: nisi ipsis Ministris aliter secundum Deum aliquandò videatur.

Habitus Nouitiorum qualis debeat esse.

68 *HActenus dictum est de modo receptionis venientium ad Ordinem; modò agitur de eorundem habitus qualitate. Vbi vult Pater Sanctus, vt Ministri eis concedant duas tunicas sine caputio; & cingulũ, idest, rudẽ funem, & non zonam: cum zona fuerit Apostolis interdicta, & ab ipso Patre, & suis reiecta. Et, vt dicit Clem. V. obligatorium est ex Regula; quòd eis duas tantum tunicas regulariter, & non plures dent. Plures enim dare non poterunt; nisi vbi necessitas plures exigit. Et debent dictæ duæ tunicæ esse sine caputio; cuius loco conceditur caparro; vt in hoc, habitus Nouitiorum ab habitu professorum distinguatur. Et satis congruè per hunc distinguuntur. Quia per diuisionem caparronis à corpore tunicæ, cui non debet esse consutus; appositè designatur, quòd nouitij nondum sunt corpori Religionis,*

Tunica duplex datur nouitijs.

Ar. 4.

Caparro nouitiorum quid significet

nis, & eorum Prælatis immobiliter assuti, seu obligati. Caparro enim secundum suam ethimologiam, fortè significat Religionis arrham. Et per duas alas caputij, dua designantur euolationes, euolatio s. à sæculo ad Religionem: & reuolandi libertas infra dictum probationis annum à Religione ad sæculum. Et licèt iste sit ordinarius, & Regularis habitus nouitiorum, à Regula præscriptus: conceditur tamen Ministris, quòd aliquandò secundum Deum, circa caparronem possint dispensare. Cæteri tamen fratres à tali facultate excluduntur; nisi ad hoc specialem commissionem, & facultatem ab ipsis Ministris habuerint. Quod ideò dico; quia si custodibus, vel Guardianis, seu alicui alteri fratri concedatur licentia recipiendi ad Ordinem: non ob id, eis concessum censetur, quòd possint cum Nouitijs circa caparronem dispensare; nisi ad id expressam, et specialem à Ministris facultatem habuerint. In generali enim concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus. vt cap. in generali, de reg. iur. in 6. Et eò magis in odiosa materia, quæ militat contra ius; qualis videtur in proposito. Sed in hoc, & similibus standum est consuetudini: quæ est optima interpres legum, & voluntatum superiorum.

Ministri dispēsant de caparro.

cap. cũ dilectus, de consuet. & p Sum. tit. cōsuetudo.

69 Et

Quibus ex causis licitè in caparrone dispēsetur.

69 *Et aduertant ministri, quòd dum in Regula dicitur; quòd talis dispensatio caparronis fieri debet secundum Deum; nō passim (vt bene Clem.V. adnotauit. & communiter expositores) & ad libitum circa illum dispensare poterunt, quin Regulæ non contradicāt. Sed tātum secundum Deum, sicut in ipsa Regula præscribitur. Ex hoc enim verbo (secundum Deum) infertur, vt inquit B. Bonauentura, vt hoc nouitiatus insigne, quòd professorum. s. habitus, nouitijs dispensatiuè concedatur: paucißimis, et non nisi ex rationabili causa indulgeatur. Et hæc rationabilis causa poterit dijudicari, vel propter vtilitatē recepti; vel propter reuerētiam notabilium personarum; vel propter erubescentiam, non quidem superbam, sed tantum sensualem aliquorum nobilium de eiusmodi caparrone deferendo. Et propter similes rationabiles causas, & non secus. Quia crescente vanitate hominū, non est mirum si humilitas de die in diem minuatur.*

Professus tacitus, quādo fit sine caparrone.

70 *Est tamen hic notandum, quòd si talis dispensatio secundum Deum cum nouitijs fiat circa caparronem; prius debent informari, quòd per talem habitus professorum delationem, efficiuntur tacitè professi, saltem post annum completum; cum ex nouo iure sacri Concilij Tridentini, ante completum annum professio etiam solenniter emissa, nulla sit,*

Sess. 25. cap. 15.

nul-

nullamque obligationem inducat: nisi protestarentur expressè nolle aliquo modo ad aliquam Religionem teneri. Vt per sacros Canones decernitur. cap. super eo. de Regula. Et ideò debent huiusmodi ad talem protestationem persuaderi. Quod si id facere nollent, & tamen habitum professorum peterent sibi dari; tunc fiat eis iuridica coram testibus protestatio à Ministro, vel ab eo, à quo recipiuntur; quòd ex tali habitus professorum concessione, nullum eis ius (licet etiam annus probationis transierit) acquiretur in Ordine: donec expressè ad solennem professionem admittantur.

71 *Hic tamen annotasse volui, quòd licèt secundum Inn. Gotfr. & cæteros Canonistas super cap. consulti, & cap. statuimus de Regul. qui assumit habitum in Religione approbata, cum proposito absolutè mutandi vitam, hoc est cum proposito simplici perseuerandi in Religione, tacitè sit professus: Theologi tamen, & Panbor. in cap. literarum, extra de voto. hoc verũ esse dicunt, si huiusmodi propositum mutandi vitam, habeat implicitè, vel explicitè animum se obligandi, & non aliter. Et verbum illud (propositum) dicti cap. consulti, pro firma intentione se obligandi, debere intelligi volunt, & non secus. Nam, vt ipsi dicunt, propositũ perseuerandi differt à voto:* Proposicum mutandi vitã in Relig. an inducat ꝓfessionem tacitam.

quia

quia non sicut votum dicit firmam intentionem se astringendi, & obligandi voto. Et, vt dicit Glosa in cap. literarum, extra de voto. nemo se obligat, nisi qui habet animũ se obligandi. s. per votum. Quarè propositum nudũ mutandi vitam, siue perseuerandi in Religione, cum susceptione habitus; non solennizat votum, nec tacitam professionem inducit. Et hoc confirmatur per cap. non solum. de Regul. lib. 6. Vbi tale nudum propositum distinguitur à professione expressa, vel tacita: quod non vtique distingueretur, si idem esset, quod tacita professio. Et de hoc videri poterunt Caiet. 22. q. 88. ar. 1. supple. Bielis 4. dist. 38. q. 1. lit. c. Syluest. tit. Religio. 3. q. 19. Ang. tit. nouitius. §. 12. Nauar. in man. cap. 12. nu. 26. & omnes ferè Summistæ.

Caiet. Biel. Syluest. Angel. Nauarr.

72 *Hoc item intelligi debet, expleto scilicet probationis anno. Nam si professio etiam solennis, ante annum expletum emissa, nullam, (vt diximus) inducit obligationem: multo minus id faciet firmum propositum cum animo, & intentione se obligandi per habitus susceptionem. Scito etiam, quòd tunc tantum secundum Deum tacita inducitur professio; quando quis non ignoranter, sed sciens, & volens aliquid facit, ex quo tacita inducitur professio. Nam si ignoranter id facit, nec tamen putat, vel agnoscit se per hoc effici secun-*

Ignorantia excusat à professione tacita.

dum

dum iura tacitè professum; verè coram Deo non erit professus, nec alicui Religioni obligatus. Vt ait Henricus de Gandauo in quoli. & Ioan. And. & D. Ant. & Panbor. in cap. vidua de regul. & Summistæ, & habetur in seren. conscientia. q. 29. Quoniam secundum D. Thom. 22. q. 88. art. 1. & cæteros 4. sent. dist. 38. impossibile est aliquod apud Deum esse votum, vbi animus, & intentio se obligandi non adest. In foro verò Ecclesiæ, (quæ de exterioribus iudicat,) dum oppositum non constat, sufficienter tales compellerentur ad Religionem: & inhabiles ad matrimonium contrahendum redduntur, & si contraxerint, inualidatur.

Ang. tit. nouitius. nu. 12. Syluest. tit. Relig. 3. nu. 19.

Vbi habes, quòd licèt professio expressa, & solenniter facta ante completum annum probationis iuridicum ab habente legitimam ætatem, per iura antiqua in nō Mendicantibus obligabat ipsum profitentem in Religione quam professus erat: in Mendicantibus verò non illi, sed ad Religionem in genere. Vt latè de hoc per Syluestrum, tit. Religio. 3. § 3. 4. & 20. Tamen per sacrum Concilium Trid. sicut professio tam virorum, quàm mulierū, facta ante decimumsextum annum expletū, nulla est, nullamque inducit obligationem ad alicuius Religionis, vel Ordinis Regulam. Ità, quæ fit minori tempore, quā per annum expletum,

Sess. 25. cap. 15.

expletum, post susceptum probationis habitũ: nulla est, nullamq. inducit obligationem. At si expressè, & legitimè professus, qui scilicet legitimæ sit ætatis, & post annum probationis completum, professionem emiserit; per statuta Religionis fuerit expulsus ob aliquem mentis, seu corporis defectum; tunc tenetur Religioni in genere, vel saltem castitati: nisi oppositum ipse profitendo intendisset. Nam, si profitendo intendebat nolle ad aliquod votum obligari, nisi dum in Religione quam expressè professus est, esset, & ab ea non eijceretur: eiectus absque culpa propria, liber esset ab omni voto, quò ad forum conscientiæ. Nam, vt dictum est, ex communi Doctorum sententia in 4. dist. 38. & D. Thom. 22. q. 88. art. 1. impossibile est, aliquod apud Deum esse votum, vbi animus, & intentio se obligandi non adest. Et de hoc videri potest Panbor. in cap. fin. de cond. appo. & in cap. super eo. de regular. vers. secundo quæritur. Angel. tit. Religiosus, nu. 19. Sylu. Religio. 3. nu. 5. & 6. & tit. votum 2. nu. 2. & Caiet. 22. q 88. ar. 3.

73 Habes item, quòd licèt secundum iura antiqua, per susceptionẽ habitus professorum distinctum ab habitu nouitiorum, de voluntate eius qui valet Religioni incorporare, & per delationem eius per triduum, tacita inducebatur professio, tam in Religionibus Mendican-

dican-

dicantibus, quàm non Mendicantibus, ad aliquam Religionem in genere. Ipsa verò Religio, in qua sic professus est, tacitè obligaretur illi in specie ad retinendum eum, si ibi permanere voluerit: nisi prius fuerit protestata, quòd non intendebat se ipsam obligare ad detinendum eum, nisi solenniter, & expressè Religionem fuerit professus. Hodie tamen per dictum Trident. Concilium non nisi post expletum annum probationis, tacita inducitur professio. Non enim per dictum Concilium tacita professio penitus videtur ablata; sed tantum modificata videtur, vt ante expletum probationis annum, induci non possit per quemcunque actum; cum nec solennis ipsa professio ante prædictum tempus emissa, valeat. Quæ non Religioni in genere, sed in specie eidem obligabit, in qua habitum detulit. Sicut professio tacita, quæ inducitur per delationem habitus nouitiorum indistincti ab habitu professorum, per annum completum; obligat sic tacitè professum illi Religioni in specie, quæcunque illa sit, siue Mendicantium, siue non, in qua talis tacita est inducta professio. Vt patet de Regula. Quod Summistæ putant esse verum in foro Ecclesiæ, nam in foro animæ nõ tenetur, nisi Religioni in genere. Nisi fortè per talem habitus delationem, animum habuerit

Clem. c. eos qui. de regul.

se obligandi illi Religioni in specie; quia necessariò illi tenetur. Idem dicendum est, de tacita professione, quæ inducitur per propositum mutandi vitam absolutè, quod scilicet habet promissionem, seu votum implicitum: vt dictum est supra. Obligat enim ad Religionem in genere; siue in Mendicantibus, siue in non Mendicantibus fuerit contracta.

Ang. tit. nouitius. §.14. Sylue. Religio 3.q. 19.& 20.

Et omnes prædictæ tacitæ professiones inualidant matrimonium, vt patet per Summistas. Nos verò breuiter hic ista adnotasse voluimus; vt tam recipientes, quàm intrantes ad Ordinem, maturè, & prudenter circa prædicta se gerant ob periculum tacitæ professionis inducendæ.

Tex.

FInito verò probationis anno, recipiãtur ad obedientiam promittentes vitam istam, & Regulam obseruare.

Tempus professionis nouitiorum.

74 *CVm dictum sit supra, quonam modo venientes ad Ordinẽ recipi debeant ad annum probationis; modò, de eorundem agitur professione. Et primo, quantum ad eorum votiuam, & solennem oblationem faciendam Altissimo; Secundo, quò ad propositi stabilem perseuerantiam; vt nullo modo liceat eis ab hac Religione exire: Quò ad primum dicit.*

dicit, quòd finito anno probationis, nouitius, qui conditiones requisitas supradictas, & laudabile habuerit testimonium à fratribus, cum quibus conuersatus est; si vult, & petit profiteri, debet à Ministris ad professionem admitti. Nec odio, seu amore carnali repellendus est, nec malitia, vel aliqua irrationabili causa retardandus; sed obligatoriè ex Regula (vt inquit Clem. V.) prædictum debent ad professionem recipere, finito probationis anno. Et dicit, [finito probationis anno] quia secundum ius commune, nullus nouitius in Ordine Mendicantium ante annum probationis expletum, potest ad professionem admitti: de regul. in 6. cap. non solum. Quod hodie obseruandum est in omnibus Religionibus, per Conc. Trident. ita vt nulla sit professio, si aliter fiat. Sess. 25. cap. 15.

75 *Qui verò ante dictum tempus aliquem ad professionem reciperent; primo peccarent mortaliter contra mandatum Ecclesiæ facientes. Secundo puniri debent à superioribus ea pœna, quæ pro grauioribus delictis solet infligi. Tertio suspensi de cætero sunt, ne aliquem ad professionem recipere possint. Vt in cap. Non solum, de Regular. in 6.*

76 *Et nota; quòd huiusmodi annus expletus, non debet per festa mobilia computari; sed per dies fixos, qui verè annum integrum* Annus probationis quomodo supputatur.

ex reuolutione Solis ab eodem pūcto ad idem punctum expleant. Et tunc (secundum quosdam) fieri potest professio, cum annus expletus fuerit, & horam saltem vnam excedit. Vel (secundum alios,) si solam excedat minimam, postquàm Sol à puncto ad punctū reuolutionem impleuerit. Scias tamen, ꝙ oraculo viuæ vocis, concessum fuit Religioni nostræ, (licet aliter Conc. Trid. disponat) quòd vltra annum probationis expletū, vbi id expediens visum fuerit, possit per sex alios menses, & non amplius, detineri nouitius, si consentiat, in probatione, vt melius Religionis onera probet, & eius mores, & habilitas probentur à fratribus. Itaque tunc annum probationis dicimus expletum; quandò nouitiatus annus sit finitus, & insuper illud tempus infra sex menses, quod supra dictum annum nouitio de eius, & Prælati consensu fuerit concessum, sit expletum.

Sylu. Relig. 3. nu. 3.

Detineri poteſt nouitius in probatione, vltra annum, ſi cōſentiat

Hoc tempore finito, vult B. Pater, vt recipiantur ad obedientiā. Nec mireris si receptionem ad obedientiam, vocat ipsam profitentium oblationē. Hoc enim satis rationabiliter dicitur; tum, quia per obedientiæ votum specialius Religioni, et suo capiti professores Regulæ incorporantur. Tum etiam, quia in obedientia Regulari; cætera omnia includuntur, & veniunt, quæ in ipsa Regula continentur.

Profeſsio vocat receptio ad obedientiam.

Qui

Qui debeant recipere nouitios ad professionem.

77 *SEd quoniam Regula non dicit, à quonam debeant nouitij recipi ad professionem; Dubium est inter Doctores, an Guardiani, vel custodes id facere possint? Hugonis sententia est, quòd per Guardianos, & maximè per Custodes, elapso probationis tempore, (nisi id à Ministris fuerit eis probibitum) possit huiusmodi receptio fieri; si modò Ministri agunt in remotis, & eorum præsentia, siue licentia minimè haberi possit. Hoc enim (secundum ipsum) videtur fieri auctoritate Ministrorum. Et idipsum quatuor Magistri sentire videntur. Et eorum ratio est; quia si secus esset, vt scilicet prædicti ad professionem recipere non possent, multoties magnum sequi posset animarum periculum, & Ordinis detrimentum, ob diuturnam temporis dilationem. Et euitanda est arctatio, quæ in se periculum affert; & nullam habet necessariam causam, quæ contrarium suadeat, nec legem, quæ contrarium mandet. Pisanus verò, Petrus Ioan. & plerique alij contrariam tuentur sententiam. Quòd scilicet non possint huiusmodi ad professionē admitti; nisi à solis Ministris, vel ab illis, quibus ipsi cōmiserint.*

Guardiani an possint recipere nouitios ad professionem.

Ministri tantū recipiūt, & recipiēdi

ad profes sioné præ stāt facultatem.

Et horum, ratio est. Quia si ex Regula solis Ministris modo quò supra dictum est, receptio nouitiorum ad probationem conceditur: multò fortius ipsis tantum Ministris seruatur id, quod maius est, receptio scilicet ad professionem. Et hac ratione non dixit expressè hic Pater Sanctus à quo deberent huiusmodi nouitij ad professionem recipi: Quia si primam ad Ordinem receptionem solis Ministris reseruauit; eisdem tantum Ministris hanc secundam ad professionem reseruatam esse supposuit. Sed puto, quòd in hoc, standum sit consuetudini; quæ est (vt supra diximus) optima interpres legum, & voluntatum Prælatorum.

Cap. cũ dilectus, de cõsue.

Hoc tamen notandum est, quòd si per alios, quàm per Ministros, sine eorum licentia tacita, vel expressa. quis recipiatur ad professionem; talis professio saltem in foro Ecclesiæ nulla est: vt per Summistas latè videri potest. tit. Nouitius, & tit Religio.

Quænam sit forma verborum professionis.

Forma profes-sionis.

78 P*Rofessionis autem forma, qualis esse debeat; his verbis in Regula describitur. [promittentes vitam istam, & Regulam obseruare.] Itaque (vt notat Hugo) qui-*

Hug. c. 2.

quicunque emittendo professionem, promiserit, & vouerit Deo, & Sanctis seruare semper vitam, & Regulam B. Francisci, à Domino Papa Honorio confirmatam; licet non addat, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Verè secundùm formam in Regula traditam, profitetur. Et est plena Regulæ professio, omnia complectens, quæ in ipsa Regula continentur.

Promissio Regulæ quomodo intelligatur.

79 SEd nota, quòd in hac promissione, & voto, sic vouitur tota Regula, vt non omni eius parti se obligatoriè profitentes astringant. Vouent enim, totam Regulam pro eorum norma & regula viuendi, se habituros: sed hoc secundum intentionem instituentis & non aliter. Qui dum quædam mandauit: quædam consuluit: quædam monuit: constat, quòd non ad omnem ipsius Regulæ partem obligatoriè ipsos professores astrinxit. Vt supra in primo capitulo Regulæ dictum est, num. 6 Ad quid enim consulit, & exhortatur, & monet, & non potius imperat; si obligare professores intendit? obligamur itaque Regulæ, secundum quod ipsamet nos sibi obligat: quam constat habere consilia, monita,

Reg. tota promittitur; sed nò æqualiter omnis eius pars.

monita, & mandata. Ità, vt quod nobis consulitur, sit nobis consilium; quod monetur, sit admonitio, quod præcipitur, mandatum sit, & præceptum. Et hoc constare potest ex diuina lege, in qua cum aliqua sint præcepta, aliqua consilia, aliqua exhortationes, & monita, non omniũ horum par est transgressio. Non enim omnis profitens legem Euangelicam, & ad sui obseruationem se obligans, (vt ab omnibus Christicolis fit) vi talis professionis mortaliter peccat in transgressione cuiuscunque contenti in dicta lege. Quis enim posset dicere absque manifesta temeritate, & errore; quod per huiusmodi professionem Euangelicæ legis, velit Deus omnes Christicolas obligari ad obseruandum omnia pro præceptis, quæ in lege Euangelica continentur? Esset enim hoc viuere, & profiteri, nunquam se peccaturos venialiter: & tunc quæcunque leuis ebrietas, omne mendacium; omne verbum otiosum, omnis vanagloriatio, sæculi cura, sensuum incustodia, carnis titillatio, & cætera huius generis mortalia essent peccata: quod falsissimum, & erroneum est. Quoniã Christianam profitentes Religionem non se astringunt ad obseruandum sub præcepto, nisi ea, quæ præceptoriè in ea iubentur: consilia verò, & monitiones, vt talia habebunt, & non vt præcepta. Vt in suppl. Biel.

Christiani quomodo obligãtur ad Euangeliũ obseruandũ.

Gerson lect. 6. de vita spirituali animæ.

4. distin. 38. quæst. 1. lit. N. de hoc latius videri potest & Gerson vbi supra. Itaque sicut in professione Christianæ Religionis, licet professio fiat legis Euangelicæ, profitentur tamen sub præcepto, quæ propriè præcepta sunt, consilia pro consilijs, &c. sic, & in professione Religionis Minoritanæ, licet professio fiat ipsius Regulæ; profitētur tamen sub præcepto, quæ verè, et propriè præcepta sunt; monita verò pro monitis; cōsilia pro consilijs erūt. Et sic expressè est determinatū à Greg. ix. Innoc. iiij. Nicol. iiij. Alex. iiij. & Clem. v. Nicol. iij. Et si dicas, quòd facere contra votum est peccatum mortale: Dico quòd hoc est verum, quando vouens intendit se simpliciter obligare ad hoc, vel illud faciendum, cum obligatione necessitatis: Ità, vt contrauenìendo peccet mortaliter. Quòd non est in professione huius Regulæ; quia non ad omnia ibi contenta se professores astringūt sub mortali; sed eo modo, & forma, qua in ipsa Regula sunt posita.

Dubium.

Solutio.

Aduerte itē, quòd dum B. Pater vult, quòd profitentes promittant vitam istam, & Regulam obseruare: constat, quod nō vna pars Regulæ, altera dimissa promittenda est: Sed totā prout iacet, et ab Honorio iij confirmata fuit, profiteri debent. Nec sine culpa mortali poterunt aliquādo Ministri, siue ab ipsis deputa-

Tota Regula est promittēda iacet.

Clem. c. exiui. §. cum igitur de verb. signif.

putati, aliter, ad professionem aliquem recipere, & admittere: secundum declar. Clem. V. nisi totam vitam istam, & Regulam profiteantur.

Vouens aliquam Regulam, quomodo obligatur ad illam.

Vouens regulam simpliciter, quomodo teneatur ad illam.

80 *QVòd si quæras; Vtrum promittens Regulam aliquam; intelligatur ad illam obligatus, secundũ quòd tunc ab omnibus obseruatur, vel secundum id, quod debet fieri ex intentione Regulæ?*

Respondetur per quatuor puncta: Quorum primum est; quod si intentio vouentis & profitentis Regulam, non se determinat ad seruandam illam, hoc, vel illo modo; Sed simpliciter illam vouet: hic vouisse intelligitur, prout à iure communi interpretatur.

Innocẽ. & Hostiens. in cap. super eo de Regular.

Idest secundum quòd Papa, Ecclesia, & communiter doctores ipsam Regulam intelligũt; & secundum intentionem statuentis, & approbantis Regulam; prout communiter doctores vtriusque iuris asserunt.

Voués regulam tenetur ad illam nõ ad vsum viuẽdi in illa.

Secundum punctum; quòd qui profitetur Regulam fratrum Minorum, ea intentione, & animo, vt verè sit Frater Minor; (siue sciat, siue ignoret multiplices, abusus, qui fortè essent in vsu,) tenetur ad obseruantiã

Regu-

Regulæ ipsius, quo ad essentialia, & cætera, obligatoria Regulæ; & non excusabitur ab eorum transgressione ex cōmuni vsu viuendi. Ratio est, quia quilibet tenetur ad id, ad quod se intendit implicitè, vel explicitè obligare per votum; vt patet per doctores. Modo, qui simpliciter profitetur Regulam, volens esse frater Minor: iam se obligare vult, saltem implicitè ad obligatoria Regulæ; ergo non excusatur ex hoc, quod alius sit in communi viuendi vsus. Regulam enim vouet frater, non consuetudinem: & de hoc & canones, cap. ex parte de Regular. & doctores loquuntur; vt Alexan. Alens. & Angel. tit. Religiosus. §. 32 qui asserit Innocen. & Hostiensem idem tenere, in cap. super eo. de Regul. Syluest. Religio. 3. quæst. 12. & Nauarr. in Man. cap. 12. num. 50. In 4. d. 38. Cap. ex parte de regular Alex. Alens. Angel.

Nec item excusabitur, eò quòd intendebat non se obligare ad viuendum arctius quàm in illo monasterio viuebatur: sicut non excusatur à continentia obseruanda, qui sacros ordines suscepit cum intentione eam non obseruandi. Qui enim vult principale; vult, & accessoria, seu ibi necessariò annexa. Qui ergò vult esse frater Minor; iam se obligat (saltem implicitè) ad necessariò annexa statui fratrum Minorum, quarè nō secundum vsum, sed secūdum intentionem Regulæ viuere Cap. Accessoriū de regular. in 6.

uere tenetur. Vnde Ioan. Maior. in 4. d. 38. q. 20. dicit: quòd huiusmodi tenetur talem intentionem mutare; & intendere talia Regulæ obligatoria in posterũ obseruare. Quod quidem Maioris dictum, intelligi debet secundum Bielem in dist 38. q. 1. lit. P. Syluest. Relig. 3. num. 12. & Nauarr. vbi supra, quo ad essentialia vota, non quò ad alias obseruantias; Quæ sunt iam sublatæ, vel mitigatæ Apostolicis priuilegijs veris: vel tempore immemorabili præscriptis: Vel ex consuetudine immemorabili, seu quæ adeò vetus sit, & antiqua, quòd ad emolliendas prædictas obseruantias sufficeret: Vel ex licentia tacita, seu expressa proprij Prælati ad hoc facultatem habentis. Et de his debet intelligi, secundum prædictos Docto. dictum Panbormit. in capit. super eo. de Regul & cap. Deus qui. De vita & honest. cler. Huiusmodi enim obseruantias Regulares, priuilegio, consuetudine, & auctoritate Prælati tolli posse, omnes doctores affirmant.

Vouens Regulam tenetur ad illam non ad alia, quæ non sunt ex vi Regulæ.

Tertium Punctum; vouens prædicta intentione, & animo vt scilicet velit esse frater Minor: ad illa tantum obseruãda tenebitur, quæ sunt ex vi Regulæ obligatoria; vel fortè ex consuetudine, quam reperit communiter obseruari, & non ad alia. Et ratio huius est; quia votum debet esse voluntariũ: vt in cap.

licet.

licet. de Regul. Si ergò iste non habuit animum se obligandi, nisi respectu Regulæ, quæ ibi tunc obseruabatur; meritò non erit obligatus ad alia, quæ ex vi Regulæ non sunt obligatoria, nisi prout inuenit consuetudinem.

Quartum Punctū: Qui professus est Regulam, in monasterio, vbi relaxatè viuebatur, (modo scituerit substātialia Regulæ siue ignorauerit,) dum Religio reformatur quò ad ipsius Regulæ obligatoria, seu quò ad alia quæcunque: si vult ibi remanere, tenetur viuere reformatè, se alijs conformando. Vt latè habetur per Panbor. capit. super eo. de Regular. & Syluestr. Relig 3 quæst. 12. Ex quo enim vult ibi remanere: ex eo acceptat votum, & obligatur ad professionem debitam, & vitam regularem & reformatam. Voués in monasterio relaxato quādo debet se reformare.

81 *Quòd si dubitatur, an si quis ignorans, Regulam, & eius obligatoria, eam profitetur, absque ea tamen intentione, vt velit esse frater Minor. Vel si quis specialiter intendat, & proponat se non obligare ad ea omnia, quæ Regula continet: sed solum ad tria vota essentialia; possit ne talis transire, vel licentiari ad aliam Regulam laxiorem? Respondetur per duo puncta. Primum est: quòd qui hanc Minoritanam Regulam professus est; Volens se ad illam obligare, & esse frater Minor; siue intellexit, siue non obligato-* Dubium. Solutio. Vouens vnam regulam,

quãdo potest transire ad aliam. *gatoria Regulæ, non potest absque Papæ dispensatione ex legitima causa, vel sui superioris ad id facultatem habentis, ad laxiorem Religionem trãsire: vt supra in secundo puncto dictum est. At, si non sufficienter capiens obligatoria Regulæ, illam tamen simpliciter professus est, absque ea intentione, vt velit esse frater Minor; hic vtique si voluerit ad aliam Religionem laxiorem transire, vbi reformatè viuitur, benè vtique poterit, secundum Cordu. supra Regul. quæst. 15. & Angel. tit. Relig. §. 33. Quoniam cum non satis intellexerit, quod vouit; non videtur omninò se voluisse obligare ad tantam arctitudinem, & perfectionem, ad quæ huius Regulæ professores tenentur. Sed vt prædictus transitus debitè, & securè fiat, cum dispensatione Papæ fieri debet: maximè cum de tali ignorantia non constet, quòd sufficiens fuerit, ad laxiorem Religionem transeundi.*

Vouens Regulam non intẽdens se obligare ad illam, quid faciet. 82 *Ad secundum dicitur, quod si profitens Regulam Minorum, specialiter intendebat nolle obligari ad tantam perfectionem, et arctitudinem; licet si absolutè profitendo Regulam, non explicans suam intentionem in facie Ecclesiæ, peccauerit, mendaciter profitendo: quam intentionem, si explicuisset, non vtique ad professionem fuisset admissus: Tamen ex quo non se obligauit coram Deo,*

nisi

nisi ad quod, & quantum voluit se obligare, ideò non tenetur quo ad forum animæ manere in Religione hac: sed poterit transire ad laxiorem reformatam, vbi essentialia Regulæ obseruentur. Quod vt debitè fiat, & sine scandalo; palàm publicanda est fraus, quam habuit profitendo. Verùm quia in foro Ecclesiæ ei non crederetur, oportet ad id dispensationem Pontificis obtinere: vt de hoc latius per canonistas & summistas haberi potest. Qui citantur supra num. 72.

Num per professionem remittatur pœna debita peccatis?

83 E*T quia de professione est sermo; non erit inutile scire; num in ipsa professione, omnes pœnæ culpis anteactis debitæ, remittantur? Scias ergò quòd diuinæ largitatis beneficio; omnes pœnas peccatis omnibus debitas, rectè profitentibus, piè creditur à doctoribus condonari. Legitur enim in vitis Patrum: quòd profitentes Religionem, eam consequuntur gratiam, quam baptizati. Idq. confirmari videtur illa B. Antonij visione; vbi dæmonibus, eius in cœlum conscensum impedire conantibus, & peccata ab eo in sæculari vita commissa, ei obijcientibus: à sanctis Angelis fuit responsum. Non debetis*

Pœnæ debitæ peccatis, rémittútur in professione.

didit in holocaustum Deo perfectissimum, diuinis obsequijs se perpetuò mancipando per professionem Religionis. Hoc enim, omne satisfactionis genus etiam publicæ pœnitentiæ, excedit. vt dicitur in cap. Admonere. 33. quæst. 2. Et ex hac voluntate qua quis se Deo perpetuò offert, & donat: maximum quidem prouenit meritum, & remissio (iuxta mentem Doctorum) omnium pœnarum. Ex quò, ibi virtualiter, licet non actualiter tota vita, & pænitentia subsequens offertur altissimo. Sicut in arboris donatione; fructus eius virtualiter donantur.

84 *Sed nota; quòd si quis in professione non reperitur in gratia, sed in aliquo mortali tenetur peccato; licet postea conteratur, easdem tamen remissiones pœnarum, minimè lucrabitur: quas vtique lucratus fuisset, si in statu gratiæ fuisset professus. Professio enim ipsa, ex opere operantis habet has posse gratias conferre; & non ex opere operato, cum non sit sacramentum. Ergò nihil relinquitur, ratione cuius, ablato postmodum obice, sortiatur effectum. Fuit enim opus mortuum totaliter à principio; & ideò non potest postmodum suum effectum sortiri. Et ità qui diuinæ gratiæ deest cooperando in actu profitendi; diuinæ largitatis beneficio meritò priuatur. Et si*

Profitens nō in statu gratiæ nō meretur remissioné pœnarum.

postmodum in statu gratiæ constitutus renouat, & ratificat professionem emissam; merebitur quidem ex hoc meritorio opere augmentum gratiæ, non tamen præmium accidentale remissionem scilicet pœnarum, ante actis culpis debitarum. Quia non habet in sua potestate, quod offerat nouiter, vt ad 2. 2. q. vl. art. 5. d. 3. *notauit D. Caiet. vbi supra. Et Cordu. q. 14. super Regulam.*

Tex. ET nullo modo licebit eis de ista Religione exire: iuxta mandatum Domini Papæ; quia secundum sanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei.

An quis possit egredi ex hac Religione?

85 *DIctum est supra, de modo faciendæ professionis, quove modo facta obliget: agitur modo, de ipsius voti stabili perseuerantia. Vnde B. Pater statuit, vt nulli huius Regulæ professori, liceat vllo modo ex hac Religione exire. Idque non solum propriæ Regulæ statuto astruit: sed etiam Euangelico testimonio de non mittendo manum ad aratrum, & retro aspiciendo; & insuper Papæ Honorij mandato confirmat. Quod quidem Papæ mandatum, ideò fortè recensuit;*

Priuile. cũ secundum cõsiliũ sap.

fuit; vt mens & veritas Euangelici textus, non solum ex seipso, aut ex intelligentia, & acceptione ipsius B. Patris; sed ex interpretatione, & decreto Papæ, cuius est dubia, & implicita diuinæ scripturæ explicare, apud omnes indubitanter haberetur. Vult ergò S. Franciscus dicere. quòd mens Euangelij, & mens sua, sibi diuinitus reuelata, & mens mãdati Papalis est: quòd à professione ista nullo modo licet exire. Scias ergò; quòd absolutè professis Minoritanam Regulam; nullo modo licet ex hac Religione ad aliam exire. Quod non intelligitur tantummodò de non transeundo ad laxiorem Religionẽ, cum hoc ex iure canonico, de Regularibus cap. sanè in omni Religione damnetur; sed absolutè de omni Religione loquitur. Vt communiter omnes expositores Regulæ fatentur. Ex quò primum erit punctum, quod in foro consciẽtiæ, et Dei, nullus absolutè professus, potest de hac nostra Relig. licitè ad aliam quamcunque transire, nisi ex rationabili dispensatione Sedis Apostolicæ. Et hoc non est solum, quia hoc Honorius prædictus mandauit; sed quia nulla Religio altior hac, aut huic æqualis reperitur: sed hæc cæteris altior, & perfectior est, vt inquit S. Bonauentura super cap. 2. Regulæ super hoc passu. & in quæstionibus super Regulam. quæst. 12. & 13. Hugo, & cæteri

Vouens Regulam Minorum nõ potest transire ad aliam.

Primum punctum.

teri ferè doctores omnes super Regulam. Et Burlifer super prologum S. Bonauen. in primũ sent. testatur. Et nos satis in primo præludio probauimus. Sciant tamen qui de licentia Apostolica gloriantur, hac à Relig egredientes: quòd contra prædictam Domini sententiam, de non respiciendo retro, quicunque manum ad aratrum miserint, offendũt: si mendacijs interuenientibus, à Sede Apostolica ad id facultatem impetrauerint. Non enim apud Deum erit hoc, eis excusatio; Sed magis accusationis duplicatio; dum mendacijs Papam circumuenientes, (qui in votis non dispensat, nisi vbi suggerit pietas, & rationabilis æquitas recompensat) suæ quærunt apostasiæ pallium.

Obiectio 86 *Et si dicas, quod iura non permittunt transitum respectu melioris, & perfectioris Religionis aut respectu finis, quia scilicet fructuosior est. Vt dicit Ioan. Andr. In cap. sanè de Regul. Sed solum intuitu arctioris, & strictioris vitæ; quia scilicet ibi viuitur arctius, & strictius: vt Idem Ioan. Andre. asserere videtur loco allegato. & probat ex cap. licet de Regula. Et quia Carthusiensium Religio, omnium Religionum arctissima iudicatur; meritò ad eam transire non erit illicitum. Quod à Martino Quarto videtur determinatũ. In cap. viam ambitiosæ, extra de*

Carthusiensium Relig.o.

de Regul. Vbi dicitur, quod nullus de ordinibus Mendicantium, in aliquem monasticum, ordinem (Carthusiensium duntaxat excepto) possit, aut debeat per quemcunque recipi, vel admitti virtute alicuius licentiæ, vel indulti; absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Respondeo iuxta mentem S. Thom. 22. q. vlt. art. 8. ad secundum: Quod in transitu de vna ad aliam Religionem, non solum, (vt videtur velle Ioan. Andre. prædictus, & alij quamplurimi canonistæ,) debet attendi, vt licitè fieri possit, quæ nam vita strictior, & arctior sit; sed etiam quæ eorum sit sanctior, & perfectior: & si eorum fines, & fructus parificentur. Ita quòd nomine Religionis arctioris; Religio sanctior, & Religio fructuosior venit intelligenda. Idque satis videtur probari ex cap. licet Vbi non tantum fit mentio de desiderio arctioris vitæ; sed etiam maioris Religionis, frugis melioris, & vitæ sanctioris. Et patet hoc expresiè ex cap. mandamus, 19. quæst. 3. Vbi canonicus Regularis arcetur, ne ad monasticam vitam transire possit: licet monachorum Religio arctior sit, quam canonicorum Regularium, vt patet ex cap. Dei timore. de statu monacho. Et ratio huius est; quia vtraque Religio ordinatur ad opera vitæ cõtemplatiuæ, inter quæ ea præcipua sunt, quæ in diuinis mysterijs a-

Solutio. Transitus de vna in aliam Religionem quid requirat.

Canonici Regulares an possint fieri monachi.

guntur. Et quia canonicorum Regularium ordo, ad hæc directè ordinatur; quia ipsis per se competit, quòd sint clerici Religiosi: Ad Religionem verò monachorum, non per se competit, vt sint clerici, vt 16. quæst. 1. cap. si clericatus, & cap. cum pro: Ideò licet hæc sit arctior: quia tamen illa canonicorum, ratione clericatus, est perfectior; meritò prohibetur transitus à canonica ad monasticam vitam. Quòd si monachi erunt clerici sacris seruientes mysterijs, (vt cõmuniter est hodie) licitè canonicus regularis transibit ad monachos, petita superioris licentia. Quia habet id, quod est canonicorum; diuinis scilicet mysterijs ministrare, cum maiori arctitudine vitæ. Et de hoc extat cap. statuimus 19. q 3. Ex his enim constat, quod nõ arctitudo vitæ tantũ, sed multo magis perfectior vita, & fructuosior finis Religionum sunt attendenda: vt licitè fieri possit transitus de vna ad aliam Religionem. Finis enim nobilior, & præstantior, cum vita æquè, vel minus arcta; præponderat maiori arctitudini. Media enim propter ipsum finem sunt; non autem finis propter media. Et ideò à facultate Parisiensi, vt refert Syluest. tit. Relig. 4. quæst. 6. fuit determinatum: quòd frater Carthusiensis, de iure communi potest transire ad ordinem prædicatorum regulariter viuentium.

Cartusianus potest trãsire ad prędicatores, secundum Sylu.

Nec

Nec ob aliam quidem causam: nisi quia quælibet Mendicantium Religio Regulariter viuens, vt ex dictis in primo præludio patet, & ex B. Antoni. 3. par. tit. 16. cap 4. in fin. omni non Mendicante, est perfectior. Et vnicuique ob frugem melioris vitæ, ad altiorem statum licet transire, vt patet ex dicto cap. licet de Regul. & cap. Duæ sunt. 19. quæst. 2. Meritò ergo concluditur ex dictis; quòd ex hac Religione ad nullam aliarum licitus est transitus. Immo ex omnibus alijs ad istam, si sine scandalo fieri potest, licebit transuolare: cum hæc cæteris sit præstantior, & perfectior. Vt ex dictis in primo præludio patet.

Num Carthusia sit arctior, Regula Minorum?

37 *NEc item omnibus satisfacit: quòd Carthusiensium Religio, hac Minoritana sit arctior. Immo hæc nõdum perfectior, sed cæteris Religionibus alijs, vt inquit S. Bona. q. 12. & 13. arctior, & strictior est. Nam, licet aliqua in quibusdam corporalibus exercitijs hæc strictior sit; vt in abstinentia carnium, silentio, vita quadragesimali, &c. Omnia tamen hæc, ex sublimiori vinculo arctissima obedientiæ, paupertatis, et castitatis, quæ in hac Relig. vouentur; vt in*

Carthusia nõ est arctior, Regula Minorũ.

primo præludio dictum est, facilè compensantur. Sicut modicum pondus auri, magno pondere argenti, vel alterius metalli, in precio praeualere monstratur. Consideret qui vult; quid sit, in omnibus absque vlla limitatione (modo contra Regulam, & animam non sit mandatũ,) propriam oportere abnegare voluntatem; superiorum praeceptis vsque ad mortem obediendo; Quid reditibus, possessionibus, pecunijs, & omni proprio carere tam in particulari, quàm in communi: vnde nulla certa fieri possit regulariter viuẽtibus necessariorum, prouisio; sed necessarium sit ex mendicitate viuere, et ex Dei tantum paterna prouidentia pendere, qui hominibus suggerat, eis vitæ necessaria ministrare? Quid nec cellaria, nec granaria habere, nec congregationes, & prouisiones in futurũ ad longum tempus facere posse; sed quotidianis mendicationibus, vbi fieri posse speratur, vitam debere transigere: suos in Deum iacientes cogitatus, suæquè innitentes prouidentiæ, qui volucres cæli pascit, qui non congregant in borrea, nec seminant, nec metunt; Quid vilibus, & rudibus indui seu potius operiri vestimentis; Quid duas tantum posse habere tunicas, & non plures, nullaq. propria mutatoria; Quid pedester, (nisi infirmitas, seu manifesta necessitas dispenset) debe-

Perfectiones Regulæ Minorũ fratrũ.

Obediẽtia.

Paupertas.

Clem. V. §. Rursus.

Vestitus ruditas.

debere semper itare? Quid nudis incedere pedibus, ne nudo ferè corpore dicam vnde quamplurima, & grauissima oriuntur infirmitates? Quid abundare non posse, sed egere semper: ita, vt superflua omnia, curiosa, & pretiosa eis sint ex Regula vetita, & interdicta? Quidve sit (ne longus protrahatur sermo) ad prædicta omnia, & ad alia, quæ numerum 25. obligatoriorum explent, sub culpa mortali ex ipsa Regula teneri? Consideret quæso, qualia, & quanta sint hæc, & quanta regulariter viuentibus onera, & incommoda ex arctissima Minoritana Regula superstant: & tunc sit æquus iudex inter arctitudinem Minoritani Ordinis, & eius, qui est Carthusiensium, & cæterorum omnium.

Fortasse dicet; quòd si aliquid amplius ex ipsa Regula professoribus eius fuisset impositum; humana non potuisset fragilitas ferre. Quod fortè in datione Regulæ, illis verbis est insinuatum, Conform. 9. fol. 77. & noua impress. 210. Ego scio quantum potest humana fragilitas, & quantum volo eos iuuare. Tantum enim huius Regulæ professoribus onus impositum est; vt vix vltra hoc, quicquam ferre possint. Nota pulchrum. Christi ad D. Franciscum.

Et ad illud cap. Viam ambitiosæ: Mihi videtur nihil aliud ex eo determinari; nisi quod Mendicantes non possint virtute qua-

qualiscunque licentiæ, vel indulti, nisi fuerit spetialis Sedis Apostolicæ, ad Cistercienses, ad Camaldulenses, &c. sed solum ad Carthusianos transire. Et non quod possint, (vt supponitur,) absque aliquo indulto ad illos conuolare. Et hoc non obstat. Quoniam licitè ex causa transitur ad æqualem, & etiam ad laxiorem Religionem. Vt notat Syluest. tit. Religio 4. nu. 6. Non obstat item; quandoquidem Innoc. 8. qui, vt ait Platina, post ducentos ferè annos Martino 4. successit: prohibuit, vt nulla quæcunque illa sit Religio, fratres Minores obseruantiæ recipere possit, virtute quorumcunque priuilegiorum in genere, vel in specie concessorum: sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, qua etiam pœna ipsos obseruantiæ Fratres aliàs faciendo innodauit: nisi ad hoc licentiam à Generali, vel Prouinciali obtinuerint. Quarè nullus Minorum fratrum regulariter viuentium, ad Carthusienses aliter transire poterit; quin excommunicationis sententiam incurrat.

Transitus ad Carthusianos si liceat Minoribus fratribus.

Excõmunicatio in transeũtes ad aliã Religionem à Minorib.

2. Punctũ Vouẽs & iurãs Religionem Minorũ, an possit ad aliam transire.

Secundum punctum est, quòd obligato per iuramẽtum, vel simplex votum ad nostram Religionem intrandam: non licet in foro Dei, quamcunque aliam profiteri. Quia nostra, vt diximus, præstantior, & strictior cæteris est: si tamen aliam ingreditur, et profitetur, poterit ibi licitè, vbi regulariter

viuitur,

uiuitur, permanere. Nec tenebitur inde ad nostram exire, vt patet per c. qui post. de reg. in 6. Quandoquidem ex solo voto, & promissione intrandi; nō est acquisitum ius Religioni nostræ. Vndè ipse vouens, potuit seipsum alteri Religioni per professionem efficaciter tradere; & quia ius est illi Religioni, quam professus est, acquisitum: ideò non tenetur sub peccato indè ad nostram exire. Nam simplici per secundum solenne votum, noscitur derogatum. Vt dicitur in dicto cap. qui post. Peccarent tamen scienter recipientes talem; tanquam illius peccato cooperantes; vt ait, & benè, S. Bonauentura super 2. cap. Regulæ.

Punctum tertium est; Quòd licèt, de quacunque Religione possit quis, quantum est de iure diuino licitè ad nostram, tanquam ad arctiorem, & altiorem trānsire: quoniam (vt dictum est) ob frugem melioris vitæ vnicuiq; licet ad altiorem statum euolare: vt patet in dictis cap. licet de Regul. & duæ sunt. 19. q. 2. Tamen per spetialia priuilegia Religionum, est aliter à Summis Pontificibus rationabiliter ordinatum; propter cauendam confusionem Religionum, & seruandam communem pacem. Ideò non licet etiam in foro Dei, nisi secundum talia priuilegia, & iuxta determinationem dicti cap. licet, de Regul. inde exire; & in nostra recipi Religione. Et secun- 3. Punctū Transitus de vna in aliā Religionē cauetur à iure.

dum prædicta priuilegia, quæ debent salua manere, & dictum c. licet, debent intelligi, & moderari dicta Angel. tit. Religios. §.34. Sylu tit. Religio 4. q.2. & Cord. q.17.

Scias tamen, quòd omnia prædicta intelliguntur, & vera sunt, supponendo, quòd nostra Religio regulariter viuat: prout hodie Dei dono, & miseratione viuit. Nam si alicubi aliquandò deformaretur, & relaxatè viueretur; aliter esset dicendum. Vbi enim Regula promissa, (in quacunq; Religione sit) debitè non seruatur, & communiter relaxatè viuitur; tunc liceret inde trãsire ad aliam Religionem etiam inferiorem, in qua reformatè, & secundum Regulam promissam communiter viueretur. Et ratio est, quia licèt vna Religio in se, & secundum fines suos altior alia sit; si tamen esset deformata, esset vtique alia, vbi regulariter viuitur, inferior: Quoniam talis vita deformata, est culpabilis, habens in se turpitudinem, inquantum à vita regulari deuiat. Nec consideranda est Regula prout est antiquitus instituta; ad hoc, quòd vna Religio, alia Religione altior, vel inferior sit censenda, vt sic liceat, vel non liceat transire ab vna ad aliam; sed attendendus est communis modus viuendi de præsenti. Vt benè Panbor. Inn. Io. And. & communiter Canonistæ notarunt, in c. sanè de Regula.

Transitus à strictiori relaxata ad laxiorẽ reformatã licitus est

Et

Et quia vbi est communis deformatio, ibi est periculum propinquum ad mortale peccatũ; meritò licitum, seu potius debitum est, illud fugere, & ad Religionem, licet inferiorem, vbi regulariter viuitur, transire. Quod limitandum est, secundum Io. And. in dicto cap. sanè. & Syluest. tit. Relig. 4. q. 2. & Cordu. q. 19. quando in dicta Religione altiori, non esset aliqua prouintia, seu monasterium, vbi Regula promissa debitè seruetur, in quibus recipi posset: nec vlla esset spes reformationis citò faciendæ. Quoniam in his casibus, nõ esset licitus transitus ab altiori ad inferiorem; sed expectanda esset reformatio cito facienda. Vel se recipere deberet in prouintia, seu Monasterio, vbi regulariter viuitur. Limitatio.

90 *Aduertendum est tamen; quòd licet ex Regula probibeātur fratres ex hac ad aliam quamcunque Religionem exire: non tamen prohibentur ne ad maiorem, & superiorem gradum perfectionis vitæ, vel status, qualis est status Episcopalis, transire possint. Licitè enim quis de Religione nostra exit, & assumitur ad onus Episcopale: si quantum in eo est semper appetat in sinu Ordinis confoueri. Si enim coactus à Sede Apostolica, munus Episcopale suscipit; benè vtique obediendo facit. Quòd si non vocatus, ad illud aspirat, ea intentione vt fugiat ærumnas pauperum, & Or-* Transitus licitus ad dignitates Ecclesiasticas à Minorib.

& Ordinis rigorē, & liberius viuat; in illius partem fortè cedet, qui dixit; Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Vt adnotauit S. Bonau. in hoc passu Regulæ. Et ad munus Episcopale assumptus; tenebitur ad tria vota substantialia, et ad alia obligatoria Regulæ obseruanda; quæ statui, & officio Episcopali nō dissonant: & ad habitum Religionis deferendum. Vt de hoc videri possunt S. Thom. 22. q. 185. art. 8. Caiet. opusc. 2. q. 22. Syluest. Relig 6. q. 10. & cæteri ferè omnes vtriusque iuris Doctores.

An incorrigibiles possint expelli.

91 *ET quamuis dictum sit, quòd non licet à nostra ad aliam Religionem exire, nisi, vt iam dictum est; scias tamen, quòd exitus voluntarius in Regula prohibetur, non autē incorrigibilium expulsio peruersorum, secundum communiter Regulæ expositores. Sicut nec putridorum membrorum abscissio; quibus cura corporis est commissa, inhibetur. Vbi enim pestilens, & incorrigibilis, medicinæ spiritualis, monitorum. s. correctionum, & orationum fomentis sufficienter adhibitis, mores non corrigit; vel fortè elatus vitia sua defendit: vtendū est ferro abscissionis. Iuxtà illud Apostoli 1. Cor. 5. Auferte malum ex*

vo-

vobisipsis. Infidelis, si discedit, discedat: ne una ouis morbida, totum gregem contaminet. Sit ergo Primum punctum; quòd Religiosus gradiens in via Dei, seruans illa post professionẽ suam, ad quæ se ex Regula astrinxit; non potest eijci ab Ordine. Quia sicut ipse per eam ligatus est Ordini, vt ei liberum non sit, inde exire absque legitima causa: sic & Ordo ligatus est ipsi, vt absq; rationabili causa non valeat ipsum eijcere. Si verò aliter viuit, quàm tenetur, & sæpius correptus, se nõ sufficienter correxerit; si excessus occultus sit, patienter toleretur propter scandalum. Ne si eijciatur, cum eius culpa non pateat, videatur iniustè proiectus; aut peccatum iniustè propaletur. Si verò excessus eius graues fuerint, et notorij, ità vt alij eius exemplo possint infici, si in Ordine teneretur; et extranei scandalum fortè caperent, quòd talis sustineatur in Ordine. Debet huiusmodi, tanquam præuaricator voti, & pacti sui, extra Religionẽ eijci. Quando intra Ordinem, salua Ordinis disciplina, sine graui damno temporali, vel spirituali aliorum, detineri commodè non potest. Tum propter cauendum scandalum; tum etiam propter corruptionem Ordinis præcauendam. Bonum enim cõmune Religionis præponendũ est particulari bono: quando vtrunque haberi non potest. Nisi enim expellatur

Primum punctum.

Regulariter viuens, nõ potest expelli.

Incorrigibilis qs eijciẽdus

ouis

ouis morbida, facilè posset communitas infici exemplo prauo, & incorrigibilitate talis scandalosi. Et crudelis est illa miseratio, quæ misero impenditur; vndè plures, & meliores grauiter offenduntur. Et ratio idipsum suadet: vt fractori fidei, fides frangatur. sicut habetur de reg. iur. cap frustra. Præuaricatori enim voti incorrigibiliter in detrimentum, et dedecus Religionis, benè Ordo pactum non seruat de eum retinendo: cum ipse promissum suum, & votum præuaricando pluries violauerit. Et sicut ipsi licitum est exire de Religione, si aliquando desperabiliter deformetur, vt supra dictum est: sic licitum erit vtique Religioni, pestilentem, & incorrigibilē eijcere; cum non sit melior conditio vnius Religiosi, quàm Religionis, & multorum. Et hæc vera sunt, vt ex B. Bonauen. habetur q. 14 maximè quò ad incorrigibiles, & scandalosos coram secularibus. Dixi autem incorrigibiles; quia volenti corrigi, non est talis expulsionis pœna infligenda. Quia Ecclesia excommunicationis sententiam non infligit, nisi contra contumacem. Et sicuti est excommunicatio in Ecclesia, ita expulsio à Religione. Vt benè dixit B. Thom. quol. 12. art. 36. Et ideò nullus est, nisi propter contumaciam à Religione expellendus; sed est sequestrandus in carcere, vel alio modo puniendus; vt idem

Incorrigibiles tantum possunt eijci à Religione.

Do-

Doctor ibidem ait, & Syluest. Relig. 6. q. 17. Quòd si tales apostatando, seipsos eijciant; gratiæ sunt Deo exhibendæ quia oues suas à contagiosa peste liberauit. Iuxtà illud Pauli Gal. 5. Vtinam abscindantur, qui vos conturbant. Et concordant cũ his declaratio Inn. 4. super Regulam, & quatuor Magistri, & Petrus Ioan. licet aliter videantur sentire Hugo, & Pisan cap. 2.

92 *Quòd si dicas: prædictis obstare cap. fin. de Regul. vbi Greg 9. præcipit, quòd fugitiui, & eiecti recipiantur; & intra Ordinem puniantur: ergò incorrigibiles eijci non possunt, cum eiectos requiri præcipiatur.* Obiectio *Dico, quòd decretalis illa principalius, & primo intelligitur prout expedit Religioni; & secundariò prout expedit apostatis, & eiectis. Vbi enim vtrisque talis receptio esset damnosa, vel saltem ipsi Religioni; non vtiquè talis decretalis secundum Deum, & conscientiam ligat. Sedes enim Apostolica, quæ ius suum vnicuique seruat, & vult Ordinem in sua puritate persistere; non cogit Ordinem tenere, vel recipere illos, quorum conuersatio nociua esset in Ordine. Quia tunc puniret innocentes, reos foueret, & occasionem præberet corruptionis Ordinis, si tales pestiferos incorrigibiles retinere, & recipere oporteret.* Solutio. Ecclesia nõ fouet incorrigibiles.

Quarè quantum est de iure Diuino, dicta

Decretalis debet intelligi; quandò sine maiori malo, & damno aliorum, huiusmodi pestilentes detineri in Ordine possunt. Non autem quando omninò incorrigibiles sunt; vel aliàs expedit Religioni illos apud se non habere. Vt benè dicit S. Ant. 3 p. tit. 16. cap. 5. & Syluest. tit. Apost. num. 10. Vtilitas enim communis, priuatæ est præponenda. Et melius est, vt inquit S. Bernardus, vt vnus pereat, quàm vnitas. Et quòd tales damnentur in sæculo, quàm in Religione, cum detrimento aliorum. Et quantum est de iure humano positiuo, dicta Decretalis non obstat: cum Ordo plura ad id priuilegia à Summis Pontificibus, qui ipsi Greg. 9. successerunt, rationabiliter obtinuerit; vt est illud Alex. 4. Iustis petentium. Mare magnum. Sixti 4. & illud Alex. 6. Cum sit nobis, vt in compendio priuilegiorum, tit. Apostatæ, videri potest.

Secundũ punctum.

93 *Secundum est, quòd prædicta incorrigibilium expulsio, fieri debet secundum priuilegium Alex. 6. ex quo vltimum est, & latius circa hoc præ cæteris disponit. In quo habetur, quòd Minister Generalis per seipsum tãtum, & Ministri Prouinciales cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis, iudicare debent; quinam fratres censendi sint pestilentes, & incorrigibiles, & tales, expoliatos habitu Regulari ab Ordine eijcere.*

Qui possunt eijcere à Relig. incorrigibiles.

94 Ter-

94 *Tertium est, quòd si quis iam apostatauerit, vel iustè eiectus fuerit, & redeat petens sibi humiliter habitum restitui, paratus secundum Ordinis disciplinam debitè corrigi; recipiendus vtiquè est. Quandoquidē cessat tunc causa expulsionis; quæ est contumacia, & incorrigibilitas. Vt communiter dicunt Doctores: & refert S. Ant. et Sylu. locis præallegatis. Quod tamen, secundum Cord. q. 21. puncto 2. limitandum est; si nullum ex tali receptione scandalum oriatur; & si huiusmodi redeat absque aliqua infirmitate contagiosa, & ad Ordinis officia habilis, aliàs non. Et si tandem eius punitio ad aliorum terrorem requireret, ne reciperetur; non deberet tunc vtique recipi. In quo tamen magna, & charitatiua prudentia est adhibenda.* Tertium punctum. Eiecti an debeant iterū recipi in Ordine.

95 *Quartum est, quòd huiusmodi incorrigibiles, si eijciantur à Religione, vel per seipsos apostatauerint; tenentur secūdum Deum, & conscientiam totis viribus se disponere, vt meritò in Ordine, quem vouerunt, recipi mereantur. Et efficaciter procurare debent, vt sic benè dispositi recipiantur in eo: quandoquidem eiectio huiusmodi infligitur in pœnam confusibilem, vt sic ad cor redeant. Vndè ipsi non sunt deobligati à Religione promissa; nisi postquam humiliter habitum sibi restitui efficaciter petierint, parati* Quartum punctum. Eiecti ab Ordine, quid facere debeant.

iuxta Ordinis disciplinam debitè corrigi, & talem gratiam obtinere non potuerint. Vt dixit Sot. de iust. lib. 7. q. 2. art. 1. circa finem. Graff. lib. 3. de Regular. c. 5. nu. 147. & Cordu cap. 2 q 21. punc. 3. Et vt annotauit B. Bonau quæst 14. super Regul. tunc in sæculo remanere non possunt, sed ad aliquem Ordinem intrare coguntur; Nam licet alium non vouerint Ordinem, nisi istum; nihilominus ex quo istum vouerunt, sic seipsos Religioni astrinxerunt, quod secundum ius canonicum, nullatenus liberum sit eis ad sæculum redire, vel in eo, si egressi fuerint, remanere: sed aliquem ingredi Ordinem, & illum obseruare coguntur, si saluari desiderant. Nec ad id ex Ordine isto; sed ex statuto vniuersali Ecclesiæ tenentur. Gratiosè enim ab ipsa Ecclesia eis permittitur ad inferiorem Ordinem transire, si demerentur in Ordine, quem vouerunt, non recipi: ne eis salutis aditus præcludatur: vt bene dicit B. Bonauen. quæst. 14. Quod item tenet Raym. quem refert, & sequitur Ang. tit. Religios. § 42. Et Syluest. tit. Relig. 6. num. 12. & Collector compen. tit. eijcere, nu. 4 & 5. Anton. par. 3. tit. 16. cap. 5. §. 3. in fine Et ideo debet Ordo ex gratia Sedis Apostolicæ virtute priuilegiorum sibi indultorum (vt videri potest in compendio priuilegiorum. Verbo Apostata) eis, quos fortè

ali-

aliquandò iudicauerit non retinendos, nec recipiendos esse in Ordine; licentiam præbere, ne damnabiliter vagentur in sæculo; ad aliũ, licet inferiorem sed tamen regulariter viuentem Ordinem transeundi. Quod si non fecerit, & enixè requisitus tales apud se habere noluerit; poterunt huiusmodi, (vt dictũ est) ex statuto Ecclesiæ ad alium inferiorẽ Ordinem intrare, cum superiorem nõ inuenerint. Non desunt tamen, qui tenent, quòd prædicti, qui à Religione non recipiuntur, licèt pluries recipi rogauerint, parati iuxta Ordinis disciplinam debitè corrigi: iustè sub Episcopi obedientia viuere possunt. Vt est Sot. de iust. & iu. lib. 7. q 2 art. 1 prope finem Nauar. in cap. Non dicatis, nu 37 & de Regul cons 79. & alij. Et horum ratio est, quia non aliam vouerunt Religionem, quàm istam: & dum in ista recipi denuo non possunt, nec per eos stat ne recipiantur, non tenentur ad aliam. Hanc verò Sot. & sequacium opinionem, ego puto veram in eo casu, in quo eiectus, tempore professionis suæ, habuit actualem intentionem profitendi, & se obligandi huic tantum Religioni, & nulli alij velle esse obligatum. Tunc enim quia ab hac eijcitur, ad nullam aliam tenetur. Quoniam votum non obligat in foro Dei, nisi secundum voluntatem vouentis. Vt dixi supra in hoc cap. 2. num. 72.

in fine. Sed si absque prædicta conditione, sed simpliciter vouit aliquam religionem solenniter; veriorem puto sententiam S. Bonau. & sequacium. Ea ratione, quia qui simpliciter vouit aliquam Religionem, sic se obligauit Religioni, vt non possit in seculo permanere: sed in aliqua teneatur se Religione recipere, & regulariter viuere, vel saltem id procurare.

Quintum punctum.

Nouitij qbus causis eijci poterũt.

96 *Quintum est: quòd si nouitius interrogatus ante professionem, si habeat aliquod impedimentum, pro quo iuxtà statuta Ordinis non possit iurè profiteri, responderit, se non habere, & mentiatur, & sic de facto profiteatur; si postmodum inuentus fuerit aliquo ex supradictis impedimento laborare, poterit eum Religio, secundum aliquos, eijcere. Quoniam eius professioni non videtur consensisse; nisi sub ea conditione, si liber sit ab impedimentis, de quibus iuxtà Ordinis statuta interrogatus fuit, & negauit. Et licet Gerson 2.par. sum. alphab. 34 li. 5. dicat, quòd est dubium, an Religio possit talem eijcere; & consulat, quòd talis iam professus, & diu toleratus, ad euitandum scandalum, & charitatem nutriendam, non expellatur: declinare tamen videtur ad partem affirmatiuam, quòd possit scilicet expelli. Et de hoc extat priuilegium Leonis X. Cum sit nobis.*

Vbi

Vbi dicitur, quòd tales mentientes, cognita eorum infirmitate, vel alio eorum impedimento, eijciantur. Quandoquidem Religio tales sic affectos, recipere non intendebat: & fraus, & dolus nulli debet patrocinari. Consultius tamen est, quòd dum nouitij recipiuntur, fiat eis protestatio, quòd nullo pacto eos Ordo retinere intendit; si fortè aliquandò eos aliquo dictorum impedimentorum irretitos repererit: quia tunc, secundum communiter Doctores, poterit eos Religio iurè expellere. Vt per dictum Gerson vbi supra. & Cordub. super cap. 2. Regulæ, quæst. 21.

ET qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possint portare calceamenta. Et fratres omnes vestimentis vilibus induantur; & possint ea repetiare de saccis, & alijs petijs cum benedictione Dei. Tex.

De habitu professorum.

97 *HIc agitur de arctitudine vestitus, et victus professorum; postquàm de eorum professione, & stabili promissione est*

 dictum.

dictum. Mandat ergo Pater Sanctus, vt huius Regulæ professores vnam tantum tunicam cum caputio habeant; & qui voluerint, alteram sine caputio, habere possint. Nec prædicta verba (qui scilicet illam voluerint) frustra apposita esse arbitror: sed fortaßè voluit B. Pater professores Minoritanæ paupertatis ad maiorem arctitudinem hortari, quàm nouitij teneantur; quibus duplex tunica simpliciter conceditur. Vndè est, quòd antiqui fratres vsi sunt, & quamplurimi etiam hodie vna tantum tunica, intus, & foris repetiata contenti sunt.

Obiectio 98 *Et si dicas: Quarè Beatus Pater duas suis fratribus tunicas concedit, cum eius Regula Euangelica sit; & ipsemet dicat, quòd Regula, & vita Minorum fratrum est, sanctum Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare: Et tamen in Euangelio interdictum Apostolis reperimus duas tunicas habere posse, illis verbis,* Matt. 10. *[Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, neque duas tunicas?]*

Solutio. *Dico, quòd in Euangelio nomine vnius tunicæ vestitus necessarius designatur; & duarum tunicarum nomine, duplicia, hoc est mutatoria & superflua insinuätur. Ità vt duas tunicas prohiberi, idem sit, quod mutatoria, & superflua vetari: vt benè B. Bon. & Hugo*

Tunica simplex, aut duplex, q d significat

in

in hoc loco Regulæ annotarũt; Et Ianſenius ſuper Matth. et omnes ferè doctores dicunt. At B. Pater per duas tunicas hic, non ſuperflua, nec mutatoria concedit: ſed ad duas ſe tantummodò tunicas pro neceſſitate fratrũ arctando, niſi neceſſitas aliter requirat, omnia alia vetat. vt Nicola. & Clem. prædicti declararunt.

99 *Vnde ſcias, quòd per duas tunicas hic, non intelligitur omne neceſſarium veſtimentum. Alioquin non daretur caſus, in quo neceſſaria eſſet diſpenſatio Prælatorum; ſi ex ipſa Regula frater habere poſſet quidquid eſt ei neceſſarium ad induendum. Sed intelliguntur verba ſimpliciter prout iacent: vt prædicti Pontifices dixerunt. Vt ſcilicet vna ſit interior tunica fratribus conceſſa ſine caputio; quam velle libertatis eſt. Et altera cum caputio exterior, quæ dicitur habitus; quam profeſſi neceſſariò patenter portare tenentur: cum hæc ſit regularis formæ veſtitus profeſſorum. Ità vt duas tunicas habere, & non plures; regularis ſit formæ. Plures verò duabus habere, diſpenſationis ſit Regulæ, ex conceſſione Prælatorum, Prælatis n. eſt cura demandata de induendis fratribus; ſicut neceſſitati viderint expedire; ſecundum loca, & tempora, & frigidas regiones. Vt communiter hic expoſitores Regulæ dicunt. Et*

Tunica duplex dixit quid ſit.

ex-

expreßè per prædictos Pontifices art.4.extat determinatum. De brachis autem, & corda non meminit hic B. Pater; quia illa suppoſuit ex præmiſſis, dum de nouitiorum habitu eſt loquutus. Hic tantum illud ſpecialiter poſuit, in quo habitus profeſſorũ ab habitu nouitiorum diſtinguitur: quod eſt, habitus, ſeu tunica cum caputio, quam profeſſi (vt diximus) patenter portare tenentur. Quilibet enim Religioſus neceſſariò, ſuo Regulari habitu in omni loco vti debet, die noctuq. cap. vidua. 20. q. 1. et cap. Sãctimonialis. d. 23. Adeò enim ipſis Religioſis profeſſio habitus eſt annexus, vt temerè, ideſt abſq; rationabili cauſa, dimitti ſine culpa non poſſit. Immo multoties ex eius dimiſſione excõmunicationis ſententia incurritur. vt in c. periculoſa. ne cler. vel mon. in 6. Quod eſt. ſi totaliter proprium dimittunt, aliũ ad ſuum vſum aſſumẽdo, apoſtatãdo ab ordine; Vel ſi manendo in Ordine, alio alterius Ordinis vterentur. Vel ſi à Religione egrediendo; alterius Religionis habitũ irrationabiliter abſque ſufficienti licẽtia aſſumerent. Vel ſi ita (ad tempus) abſconditũ deferunt; vt familiares non agnoſcant eum eſſe Religioſum. In ijs caſibus excõmunicationis ſententiã incurrũt: ſi per tantum tempus dimiſſo proprio, aliũ aſſumant habitum; vt iudicio boni viri dereliquiſſe dici poſſit. Quod ideò

De Brachis, & corda.

Habitus an poſſit dimitti à Religioſo aliquã do.

dico,

dico, quoniã non incurritur excõmunicatio ob dimissionẽ proprij habitus; si alius non assumitur. Nec etiam ob acceptionem alterius adeò exiguo spatio; vt propriè dici nõ possit, habitum esse derelictũ. Vnde, qui temerè per breue tempus, vtputa ad currendũ, vel iaculandũ lapidem, per horam, vt etiam per diem, habitũ dimitteret; sententiam excõmunicationis non incurreret: Sed tamen venialiter peccaret: cum habitus Regularis temerè non possit absque culpa dimitti, saltem ex honesta te, vt S. Anton. dicit. 3. p. tit. 24. c. 53. Nec itẽ excõmunicationẽ incurreret, qui dimitteret habitum ad exequendũ actionem mortiferã: nisi aliũ assumat, vt dissimulatus, & ignotus vadat ad talem actum exequendũ. Quarè temeraria quæcũque Regularis habitus dimissio excommunicationem incurret in casibus prædictis; vel saltem culpabilis erit. S. Anto.

Dixi temeraria, ideſt absque rationabili causa; nam si ex rationabili causa habitus dimittatur, puta ob metum hæreticorũ, vel ad medicinam sumendam, vel ad se lauandũ, vel ad aliud Religioso licitum exequendũ opus, nulla incurritur culpa. Et hæc videri latè po terunt apud Paluda: 4. sent. dist. 18. q. 3. nu. 41. Syluest. excommun. 9. §. 52. & seqq. Caiet. in summa verbo excommun. cap. 61. & Nauarr. in Manual. cap. 24. num. 131.

Qui

Quid dispensare possunt in pluralitate vestium.

100 *ET licet fratres regulariter pluribus tunicis, quàm duabus vti non possint: tamen de licentia Ministrorum in suis administrationibus pensatis necessitatibus, & alijs circunstantijs quæ secundum Deum, & Regulam attendi debent, poterunt licitè pluribus, quàm duabus, vti. Et hoc est secundum mentem Regulæ vt ex cap. 4. patere omnibus potest. Et licet ex ipsa Regula tantum Ministris, & Custodibus ibi concessum videatur: tamen ex Nicol. iij. art. 4. ipsi Ministri, et custodes possunt hoc alijs committere, qui quidem eandem curam sollicitã habere debent, sicut ipsi committentes. Vndè et Guardiani dispensare possunt cum fratribus in portando plures tunicas: (si sic necessitas expostulauerit,) sicut Ministri, & Custodes prædicti. Quoniam sicut Guardianatus officio, est annexa cura de induendis fratribus, quoquo modo eis sit annexa; vel ex Guardianatus officio, vel ex commissione, quæ generaliter data Guardianis intelligitur, eo ipso, quo eliguntur Guardiani: Ità similiter hoc accessorium erit Guardianatus officio annexum: vt dispensare scilicet possint*

Guardiani dispensãt in pluribus portandis tunicis.

ſint Guardiani, circa plures tunicas duabus, ſecundum loca, & tempora. Idq. ſecundum mentem ipſius Regulæ. Quoniam vt dicit Nicol. prædictus: non eſt veriſimile, B. Patrem Miniſtris, et Cuſtodibus impoſſibilitatis iugum ex Regula voluiſſe præfigere; vt ipſi ſcilicet tantũmodò per ſe ipſos de induendis fratribus curam gererent. Vel ex ipſius impoſſibilitatis conſequentia, fratres ipſos, ſuis neceſſitatibus carere. Quarè, & id poterunt Guardiani, vt ſupradictum eſt, ſicut Miniſtri, & Cuſtodes prædicti. Quod quatuor Magiſtri, & S. Bonau. hic videntur aſtruere. Hanc verò facultatem, poſſunt Prouintiales ſibi reſeruare. Et de facto reſeruare ſolent: & ſic eſt de more. Niſi in caſu manifeſtæ, & vrgentis neceſſitatis.

De non portandis calceamentis.

101 *SEd pro calceamentis additur: [Et qui neceſſitate coguntur poſſint portare calceamenta.] Euangelica Regula, Euangelicum etiam modum de non portandis calceamentis Apoſtolis traditum; proſequitur. Vndè vult; quod qui neceſſitate coguntur, portare poſſint calceamenta. Quarè cum ſolum pro neceſſitate cogente concedantur; vbi neceſſitas nõ cogit, indirectè ex ipſa*

Calceamẽta prohibentur Matt. 10. Luc. 22.

Re-

Regula interdicuntur. Ita vt calceari dispensationis sit Regulæ, in necessitate cogẽte; non calceari verò, regularis sit forma vitæ, vt omnes Regulæ expositores fatẽtur, in hoc passu.

Causæ quibuscõ ceduntur calceamẽta. *Quando autem necessitas sufficiens ad dispensandum censenda sit; non vtique certa generalis Regula dari potest. Sed multæ possunt, (vt inquiunt 4. Magistri, & Hugo cap. 2. & serena conscientia, quæst. 35.) circunstãtiæ considerari. Attendi enim aliquando potest necessitas secundum statum personæ; vt quia infirma; vel debilis. Aliquando secundum tempus: vt quia est frigus vehemẽs. Aliquando secundum locum; vt quia nudis pedibus, cum solis sandaliјs sine manifesto detrimento transiri non potest. Aliquando secundum officium iniunctum: vt quia sine detrimento personæ, vel causæ, ob quam iniunctum est, perfici non valet. At vbi necessitas non cogit: vtputà in corpore robusto; vel in negotiјs, quæ si modo, non nisi per debilẽ fieri possunt; possunt tamen differri, vt postea fiãt commodè per fortem: tunc non licet calceari, vt inquiunt S. Bonau. & Hugo. cap. 2. Multa enim negligi potius, vel differri debent: quàm Regulæ formam absque euidenti necessitate laxare.* Necessitas cogẽs quæ. *Et cogens necessitas dicitur, nõ quam carnis prudentia, sed rationalis, et vrgens conciliat causa. Vt quando debitũ impe-*

ditur officium, aut corporale, seu spirituale probabiliter timetur dispendium, sicut colligitur ex prædictis. Ideò in necessitatibus su prædictis, non quælibet illarum debet statim pro necessaria iudicari: sed frater debet pluries experiri antequam calceamenta portet, an vera sit necessitas, nec ne? Nec item quælibet necessitas dispensat ad calceamenta portanda; sed illa solum, quæ cogit, & arctat, vt ex Regula habetur. Itaquè cõmunis afflictio pedum ex frigore, vel aliquis alius extraordinarius tumor eorumdem, non est causa necessaria, & sufficiens ad portandũ calceamenta; ne scilicet quis ex pedum nuditate infirmitatem incurrat: nisi appareant signa de propinquo ad id. Quoniam futurum discrimen nondũ imminens, non dicitur necessitas dispensans, & cogẽs, vt ex ipsa Regula requiritur; sicut Petrus Ioan. cap. 2. et Vbertinus in serena conscientia q. 35. rectè annotarunt.

102 *Nec prædicta necessitas consistit in puncto indiuisibili, sed habet latitudinem: ità quòd licet vna sit maior necessitas, & magis cogens, quam alia, vtraque tamen poterit esse sufficiens ad dispensandum. Et quandò causa dubia fuerit, an necessitas sufficiens sit vel ne? standum est securè iudicio prælatorum; facta eis prius vera necessitatis relatione. Ipsis enim prælatis, Ministris scilicet,* Qui possunt dispensare ad calceamẽta portanda.

Cu-

Custodibus, & Guardianis; vt ex declar. Clem. V. art. 4. patet, & incumbit determinare, quæ vera sit necessitas vrgens, & dispensans ad portandum calceamenta. Quod etiam ad suos vicarios in absentia ipsorum est extensum. Vt habetur ex Mart. V. cap 2. Et si prædicti iudicauerint necessitatem esse vrgentem, & dispensantem; poterunt tunc licitè fratres beneficium Regulæ cum humilitate suscipere, maximè vbi obedientia, & auctoritas prælati interueniunt; quam periculum potius ex superstitione incurrere. Studendum tamen semper est: vt dispensationem modestia comitetur, & honestas. Ideò conari debent fratres ad calceamenta, seu tibialia, & huiusmodi portanda dispensati; prædicta celare, & abscondere quantum fieri potest ad euitandum apud simplices materiam dijudicandi. A Regularibus enim aliquid, aliquando habetur licitè; quod vix publicatur honestè.

Notẽt simplices. 103 *Et notetur pro aliquibus simplicibus, & temerarijs, quòd quando necessitas, quæ ex Regula requiritur ad portandum calceamenta non est manifesta, & patens: auctoritatiua dispensatio prælati (quando commodè haberi potest) requiritur ad illa portãda. Vt in materia de dispensationibus communiter fatetur Doctores; et satis hoc innuitur ex declara-*

claratione Clementis prædicti art. 4 & infra cap. 3. et 12. latius dicetur. Calceamentũ autem de quo Regula loquitur; cooperimentum est pedum de corio confectũ. Idq. solum propriè verum calceamentũ est: vt bene 4. Magistri. Hugo, Pisan & cæteri in hoc loco annotarunt. Vnde soleæ, siue sandalia, inter calceamenta deputari non possunt. Ex quo est, quod in celebrandis Missis, eis non vtimur; qnoniam celebrantes, saltem de congruentia, vt notat Syluest. Missa 1. nu. 2. vti debent calceamẽtis, quæ vtique illa non sunt. Et ideò prædictæ soleæ, siue sandalia sine vlla dispensatione prælatorum, portari possũt. Tum quia ex Regula tantũ vera calceamenta prohibentur, quæ ipsa (vt diximus) non sunt: Tum etiã quia verba ista sumpta sunt ex Euangelio vbi Apostolis mãdatur ne calceamentis vtantur, illis verbis: neque duas tunicas, neque calceamẽta. Et tamen ipsi Apostoli sandalijs vsi sunt; vt antiquæ sculpturæ, pariter, & pictura demonstrant.

Calceamentum quid sit.

Sandalia non sunt calceamẽta.

Matt. 10.

Quarè quibus calceamenta prohibentur; non item & sandalia intelliguntur esse prohibita: sed potius concessa: Vt ex ipso eodemmet Euangelio patet, illis verbis. Et præcepit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum; non peram, non panem; neque in Zona æs, sed calceatos sandalijs.] Sunt autem

Mar. 6.

vera sandalia, soleæ, quibus corrigiæ desuper sunt colligatæ: vt prædictæ sculpturæ, & picturæ testãtur. Vndè S. Bonau. super Luc. c. 10. inquit. Sandalia à lesione pedem conseruant sed non tegunt; sicut sunt soleæ fratrum nostrorùm. Cætera autem à prædictis Sandalijs; vt sunt calcei truncati desuper, & sotulares cum parua apertura super digitos pedũ; licet propriè vera calceamenta non sint: sine dispensatione tamen prælatorũ et necessitate, vt cõmuniter Regulæ expositores dicũt, portari non possunt. Cum nullibi hæc videantur concessa. Et aduertant illi, qui proprio sensui innitẽtes, eundemq. Christi sensui præferentes, melius esse astruunt pro doctrina veritatis prædicãda calceatum incedere, quam discalceatũ; ne fortè impediatur verbũ Dei. Aduertant inquam quòd nulla forma aptior est ad Euangelium propagãdum, quam illa, in qua toti orbi fuit aliquando prædicatum: quod nudis pedibus, nõ calceatis factum vtique est. Quod S. Hiero Epist. ad Agerundiã. testatur ipsis verbis. (Discipuli toto orbe peregrini: non æs in zona, non calligas habuere in pedibus.) Portare autem hic, vsum dicit, & consuetudinẽ, vt annotauit Hugo c. 2. et Cordu c. 2. q. 23. Quod idẽ est. quòd consuetudinariè ferre calceamẽta. Quod vtiq; prædicta necessitate durante licitũ erit: et nõ secus.

Reprehẽsio ad p̃sumptuosos.

Ve-

Vestes fratrum quales debeant esse.

104 *Pro qualitate verò vestiũ dicit, quòd vilibus induantur; quoniam hoc altissima paupertati conuenire dignoscitur. Quæcunque enim sunt in vsu verorũ pauperum, iuxta paupertatis Regulã sunt mensuranda. Idquè, vt ex Clem. V. habetur art. 4. obligatorium est ex Regula. Ad confusionem enim & verecundiam, veri fratris Minoris vtiquè esset; mollem, et pretiosam vestem deferre, qui præ cæteris Religiosis omnibus paupertatem arctius obseruare promisit. Huiusmodi autem vilitas in pretio pariter, & colore attendenda est; vt prædictus Clemens V. & omnes expositores testantur: attenta consuetudine, & conditione patriæ, in qua fratres cõmorantur. In quo tamen semper proportio habenda est ad altissimam paupertatẽ, & humilitatem, quam vouimus: vt benè Hugo, & Petr. Ioan. cap 2. & Vbert. q. 37. in serena conscientia annotarunt. In pretio enim attendenda est vilitas vestium; quia paupertas vera nihil pretiosum admittit. In colore item, quia naturalis, non artificialis esse debet. frustra enim mandaretur fratribus circa finem huius capituli ne iudicent coloratis vestibus indutos, si ipsis coloratis ve-*

Vilitas vestimentorum fratrum Minorũ.

 stimen-

ſtimentis vti cõcederetur ſecundũ prædictos.

Aſperitas veſtiũ qualis. *Itaquè vt Mart. V. dicit, in ſuis conſtitutionibus. In veſtimentis fratrum paupertas, & aſperitas relucere debent: non tamen adeo vt videntes ad horrorem inducantur, vel prouocentur ad deriſum. Et illæ veſtes meritò, & abſque vllo ſcrupulo viles circa colorem, & pretium habendæ, & cenſendæ ſunt: quæ à Miniſtris, Guardianis, & Cuſtodibus pro talibus iudicabuntur, & concedentur: quamuis aliæ alijs ſint aliquandò viliores. Non enim hæc vilitas in puncto indiuiſibili conſiſtit; dummodò verè pretioſæ non ſint. Nam ſi pretioſæ in pretio, vel colore manifeſtè apparerent; tunc eorum iudicio manifeſtè intentioni Regulæ aduerſanti, non eſſet ſtandum. Quia licet Clemens prædictus, ſupradictorum prælatorum iudicio committat, eorum conſcientias onerando, vt iudicent, & determinent de vilitate veſtium; non tamen eis concedit, vt valeant pretioſas permittere. Sed ſi dubium eſſet, an verè vilis ſecundum vſum Religionis hæc, et illa veſtis cenſenda ſit; tunc dictorum prælatorum iudicio ſecurè hærendum eſt. vt benè Zabarella notauit, ſuper Clem. Exiui. art. 4.*

Extrau. quorũdã exigit verb. ſig. *Præſertim quia Ioan. 22. arbitrio, et determinationi dictorum prælatorũ ſtandũ eſſe voluit. Non ſolũ quo ad vilitatẽ, ſed etiam quo*

ad

ad longitudinẽ, latitudinem, formam figurã, grossitiem, & huiuscemodi accidentia ad habitum fratrũ spectãtia. Et quòd fratres eorũ iudiciũ humiliter sequendo, vestibus vilibus vti, secundũ Regulam, et declarationes Pontificum, censendi sunt. Resistentes autem fratres, inobedientiam, & pœnas graues incurrere voluit. Et Benedictus xij. in bulla. Redemptor noster. sententiam excommunicationis ipso facto incurrẽdæ promulgauit in fratres pertinaciter portantes, vel affirmantes alias difformes vel dissimiles vestes ab illis, quæ per prædictos prælatos fuerint determinata; si infra 15. dies postquam à prælatis fuerint requisiti, ab affirmatione, & delatione prædictarum vestium non destiterint. Deferentes habitus difformes, excõmunicantur.

Quomodo sint repetiandæ vestes fratrum.

105 *Conceditur autem fratribus, quòd suas vestes repetiare possint de saccis, et alijs petijs; & hoc vel amore paupertatis, vel humilitatis, vel necessitate cogente. Et per saccum, qui lineus scilicet et laneus esse solet, omnes pannos viles intelligit; vt inquit S. Bonau. Et tales vestes repetiatæ, absque alia prælatorũ dispensatione regulariter portari possunt: Immo benedictio Dei ijs, qui* Repetiare licet fratribus & quomodo.

tales induunt vestes traditur. Quoniam qui seipsos stultos, & despicabiles propter Deum exhibent huic mundo; ijdem Deo efficiuntur pretiosi. quid autem intelligatur, per repetiare, duplex est expositorum opinio. Vna quòd idem sit repetiare, quòd duas tunicas per cõsuturam vnire in modum diploidis. Et est opinio Hugo: in cap. 2. manifestissimis verbis hoc asserentis; & S. Bonauent. in hoc Regulæ puncto, Illis verbis: [In alia tunica sine caputio, intelligitur secundam statuta Ordinis, tunica simplex, vel repetiata. Ex quibus verbis (simplex vel repetiata) quæ vt opposita poni videntur; innuitur intentum.

Altera verò opinio tenet, quod repetiare idem sit, quod resarcire, & reemandare, si fortè lacerari contigerit, vt non statim noua procuretur. Ità tenet Pisan. cap. 2. Petrus Ioann. quem sequitur Cordub. cap 1 quæst. 22. propè finem. Cui quidem secundæ opinioni, suffragari videtur vis ipsius vocabuli, (repetiare;) & probabilis ratio. Quoniam, si primo modo intelligeretur (repetiare) hoc est duas tunicas simul consuere; non videtur, in quo casu sit necessaria dispensatio Prælatorum ad plures tunicas simplices habendas: cum plures haberi possint ex Regula consutæ. Et sciant fratres quod licet contra sæculi prudentiam, & honestatẽ sit vestes repetiare;

re;

re; vbi tamen paupertas abundat, vilitas, & abiectio propter Deum; honestū erit, & meritorium illas repetiare & non statim nouas parare. An verò prælatus possit talē repetiationem probibere, & subditus obedire teneatur? aliqui affirmant quod sic. Tum quia. ista licentia repetiādi, sic videtur subditis ex Regula libertas, vt non videatur esse probibitio prælatis, oppositum præcipiendi. Quia non videtur esse sicut aliæ concessiones, quæ per prælatos non possunt impediri vt patebit infra cap. 10 Tum etiam, quia quò ad formā, & accidentia habitus; iudicio standum est prælatorum: Vt ex Ioann. 22. & Benedict. xij. locis præallegatis extat determinatum. De parcitate autem, & arctitudine victus, quibus fratres vti debent: sequitur Pater Sanctus, dicens. Prælati an possint impedire ne fratres repetientur. Supra nu. 104.

QVos moneo, & exhortor ne despiciant, nec iudicent homines, quos viderint mollibus vestimentis, & coloratis indutos, & v i cibis, & potibus delicatis: sed magis vnusquisque iudicet, & despiciat seinetipsum. Tex.

206 *SIcut enim fratres in vilitate vestiū, sic etiam in parcitate & austeritate ciborū, debent esse à delitiositate hominū elon* Qualitas ciborum.

gati; vt ex verbis prædictis agnoscitur. Ridiculosum enim esset monere fratres, quòd de delitijs vestium, ciborum, & potuum non iudicent alios, nec illos despiciant; si ipsismet fratribus liceret, huiusmodi regulariter vti. Sectatores enim Christi, & Apostolorum, fratres Minores sunt; ideò eorum debent vestigijs inhærere. Et vbi legimus, quòd
Matt. 12. *Iesu abeunte per sata, discipuli ceperunt vellere spicas: ibi docemur, quod Christi, et Apostolorum in Euangelica paupertate sectatores, austeram vitam, & simplices, non accuratos cibos quærere debemus. De quo etiam*
Ioan. 6. *docemur; dum in comitiua Christi, panes legimus bordeaceos, non triticeos, extitisse. Quòd si dicas, quòd inter homines existens se hominibus in cibis, & potibus conformabat: fateor ego id verũ esse. Sed quid in hoc tacitè prædicat, & docet? nisi damnationẽ hypocrisis: corã hominibus scilicet austerè velle viuere, et in abscõdito delicatè. Regulariter enim, non accuratis, sed simplicibus cibis, et potibus vti debemus: quia ad ius, & rationem pertinet altissimæ paupertatis, vt quãto altior est, tanto sit arctior victus. At cum inter homines aliquando esse contigerit, benè ad euitandam hypocrisim, ipsis hominibus in cibo, et potu (exemplo Christi) poterimus nos conformare. Qui autem cibus fratrum vsui licitus*

censendus sit; in 6. capite dicetur.

Et cum hæc omnia, quæ ex ipsa nobis Regula demandantur, expleuerimus; alios, qui mollibus, & coloratis vestibus induuntur, & cibis, & potibus delicatis vtuntur, nedum despicere, & contemnere cum effectu non debemus: verum etiam nec in cogitatu iudicio interno vilipendere. Sed nosmetipsos despicere, & despicabiles reputare debere, nos admonet; cum hoc verè humilitatis professoribus conueniat. Præsumptuosum enim, aut temerarium, seu perniciosum iudicium, in lege Dei omnibus inhibetur; nedum contemptus, seu proximorum despectus. Et mortalis est culpa proximum contemnere; quia est actus iniuriosus, contra proximi dilectionem. Et multum se sentit offensus, quicunque sentit se despici, & contemni; vt testantur rixæ, iræ, pugnæ. Contemnere enim proximum, est eum affectu deprimere à sua æstimabilitate: & quātum bonum est homini æstimari, tantum ei infert malum contemni. Quod cum magnum sit malum, mortaliter vtique peccabit, quicunque proximum despicit, intentione contemnendi, & despiciendi eū. Et etiam qui proximum despexerit, absque intentione despiciendi eum; si modò notabiliter proximus offendatur. Quia, licet materialiter, & non ex intentione hic spernat; quia tamen

Iudiciū temerariū inhibetur ipsis fratribus.

Contemptus qui mortalis.

gra-

grauiter proximus offenditur, quod ipse debuit aduertere, & præcauere; meritò non excusabitur à mortali. Sic etiam proximi personam iudicare per certitudinem, scilicet hunc, vel illum esse malum erga Deum & iustè damnandum; peccatum est, de se mortale, contra Spiritus sancti bonitatē. Potest enim Deus in momento bonum facere hominem; sicut Paulum, Magdalenam, & plerosq; alios fecit: & potius ad bonum, quàm ad malum diiudicandum est. Idemquè dicendum est, si opera indifferentia, quæ possunt bona, & mala intentione fieri; pro certò mala fieri intentione iudicabuntur. Tale enim iudicium mortale est, si certitudinaliter fiat; cum bonum potius, quàm malum sit iudicandum, vbi opera indifferentia sunt. Nam si opera ex seipsis, mala essent, adeò quòd non possint bona esse, nec bona fieri intentione; hic pro certo absque vlla culpa poterit iudicare mala esse, cum excusari non possint. Quòd si iudicium certitudinaliter non sit, sed per præsumptionem leuem solummodò, & leues suspiciones; vel de re minima, vel non ex plena deliberatione; non nisi venialis erit culpa. Sicut etiam proximi contemptus non nisi venialis erit, propter imperfectionem actus spernendi. vt contingit in primis motibus, vel ex parte rei, in qua spernitur, quia minima

Iudicium mortale.

est,

est, vt est in cæteris peccatis. Sicut videri potest per Gerson. tom. 2 alphab. 32. l. & per Gers.
Caiet. in sum. verb. contempt. Et quoniam Caiet.
hæc omnibus ex lege naturali, & Diuina prohibentur; admonitoriè tantum in Regula ponuntur: cum illa sola oportuerit per modum præcepti in Regula poni, ad quæ fratres solum per Regulam singulariter astringuntur. Et hæc de 2. cap.

De Diuino officio, & ieiunio: & quomodo fratres ire debeant per mundum.
Cap. III.

CLerici faciant diuinum officium secundum ordinem S. R. Ecclesiæ excepto psalterio, ex quo habere poterunt breuiaria. Laici, &c. Tex.

IN hoc 3. capite, instruit Pater Sanctus suos fratres, in disciplina circa diuinum cultum. Et quoniam solennis Dei cultus, aut est per actum directè tendentem in Deum, vt per orationes, & diuinas laudes: Aut per mortificationem propriorum membrorum in Dei oblationem, & holocaustum: Aut per ædificationem proximorum in Dei honorem, & gloriam: ideò de

iis

ijs tribus per ordinem suos instruit fratres.

De diuino officio primò, quo Deus laudatur, & honoratur; de Ieiunio secundò, quo membra mortificantur; de allocutione tertiò, et visitatione sancta, quo proximi ædificātur. *Dicit ergo primò, quòd [Clerici faciant Diuinum officium secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.] Optans enim S. Franciscus suam Religionem vestigijs S. Romanæ Ecclesiæ copulare; quam immediatè, Diuinæ curæ subesse, & ab ipsô Domino institutam, & à sanctis Patribus gubernatam agnouit: ideò secundum ritum eiusdem, officium celebrari à suis fratribus mandat. Quarè tenentur fratres sub culpa mortali, (vt liquet ex declaratione Clem. V. ar. 2) ad dicendum Diuinum officium, secundum ordinem S. Romanæ Ecclesiæ. Ritui enim, & ordinario, quo ipsa Ecclesia Romana vtitur; hoc est, prout in eius breuiario extat ordinatum; se fratres conformare tenentur. Qui ergò fratrum alias festiuitates, ab ijs, quæ sunt in Kalendario, (nisi ad id priuilegia habeantur,) celebrare voluerint; grauiter peccare agnoscūtur: præsumptuosè hoc faciendo, contra ordinarium Ecclesiæ, cui ex Regula se cōformare tenētur.*

Conformatio fratrū Minorum cum Ecclesia Romana

Officium Diuinum, quid sit iuxta mētē S. Frāc.

2 *Et nota. quòd per Diuinum officium, intelligitur hic (secundum quatuor Magistros, Hugonem, & Pisanum cap. 3.) officium diurnum,*

diurnum, quod est Missale; & officiũ nocturnum, quod est canonicarum horarum. Ideò in plurali numero conceduntur breuiaria: quia vtrunque breuiarium, diurnum scilicet, quod est Missale, & nocturnum, quod est horarum, denotant. Hoc autem Petro Ioan. non placet; Tum quia omnibus clericis imponitur Diuinum officium persoluere; vel alternatim in choro, vel per se extra chorum: sed ad dicendum officium Missæ solum conuentus in communi, & nullus singulariter, & maximè qui non est sacerdos, tenetur. Tum etiam, quia ipse S. Franciscus hoc nõ seruauit; cum absq; Missæ officio staret aliquãdò in desertis perplures dies. Tum itẽ quia nunquam consueuit Missale vocari breuiarium; sed solum quod est horarum, tam nocturnarum, quàm diurnarum. Quòd autem dicit (breuiaria) in plurali, respicit necessitatẽ habendi plura vnius speciei; cum fratribus in diuersis locis dispersis nõ sufficiat vnũ. Quod videtur confirmari ex eo, quod sequitur [excepto psalterio:] dum enim psalteriũ excipitur, constat, ꝙ de breuiario horarum, non de Missali est sermo. Excipitur autẽ psalterium Romanum, quia fortè Romanum non est ita cõmune. S. enim Hieron. (teste Lyrano in præfatione super psalmos,) ter trãstulit psalteriũ. Primo, secundum 70. interpretes, & hoc est,

quod

quod Romanum dicitur psalterium; eo quod Ecclesia B. Petri illo vtitur. Secundo, aliam fecit translationem non multum à prima diuersam, magis tamen Hæbraico appropinquantem. & vocatur psalterium Gallicanū. Et hoc ideò, quia Damasus Papa ad S. Hieronymi preces; in Ecclesijs illud cantari fecit Gallicanis. Tertio, ad preces Sophronij qui frequenter cum Iudæis disputabat, qui solum recipiunt illud quod est in Hæbreo; fecit translationem immediatè acceptam ab Hæbreo; propter quod vocatur psalterium Hieronymi, iuxta hæbraicam veritatem. Et quia media translatio est inter latinos cōmunior, vt idem Lyra testatur; ideò Pater Sanctus hoc Gallicanum elegit psalterium: vt sic se communiori vsui, & Ecclesijs in aliquo se conformaret. Et hoc psalterium, quo secundum Regulam vtendum est, iam communiter in breuiarijs Romanis habetur. Illa autem verba, [ex quo poterunt habere breuiaria] dupliciter exponuntur. Quatuor enim Magistri, Hugo, Petrus Ioan. c. 3. & Cordu. q 1. exponunt. [Ex quo] scilicet tempore; hoc est, postquam habere potuerint breuiaria Romana; ex tunc, & non prius, teneantur ad ordinarium Romanum. Sed, vt idem Petrus Ioan. & Ser. conscientia, q. 38. dicunt, non penitus sunt absoluti à persoluendo Di-

uino officio: sed tenētur dicere aliud officium; si interim] alterius breuiarij copiam habere poterunt. Quòd si non poterunt; licet de rigore iuris, nō teneantur dicere aliquid aliud determinatū, vt dixit Nauar De boris c. 11. num 19. de iure tamen naturali, & Diuino, videntur teneri ad aliquid huiusmodi indeterminatum. Quarè secundum eundem, & Syluest. tit. horæ. q. 5. si non poterunt aliud habere, suppleant psalmis, vel Pater noster, & huiusmodi. In quo supplemento non oportet nimis esse scrupulosum: quia cum huiusmodi obligatio ex naturali lege potius quàm ex Ecclesiæ præcepto consurgat, vt fiat recompensatio benefactoribus: per minimam orationem fieri potest: cum præponderet omnibus thesauris, sicut spirituale temporalibus. Sanctus autem Bonauētura, & Pisanus c. 3. exponunt [Ex quo] scilicet officio Diuino dicendo; licitè poterunt haberi breuiaria. Vt sit sensus, quòd vsus breuiarij Romani conceditur ex Regula non solum in communi, sed in particulari, omnibus clericis; quoniam omnibus eis ex Regula præcipitur officium Diuinum persoluere, siue in choro, siue extra chorum; & sine breuiarijs, effici non potest. Et cum vterque sensus conueniat literæ, & veritatem dicat; vterque meritò erit amplexandus.

Breuiario carentes ad quid teneātur.

Nauar.

Syluest.

3. No-

3 *Nota hic, quòd sicut excusatur à dicendo Diuino officio, qui absque culpa propria caret breuiario; sic & alijs iustis ex causis excusari vtiquè poterit.* Prima. *Quarum prima est, aduersa valetudo; quòd non de omni infirmitate intelligi debet; sed de illa tantum, qua ægrotanti horarum pronuntiatio notabiliter obesse posset. Vt dixit Innoc. Host. & alij plerique in c. 1. de cel. Missarum. Quarè non ob omnem febriculã, qualis est tertiana, aut quartana, quæ statim à meridie cessant, desistendum est à recitatione horarum; sed vbi notabiliter obesse posset. In quo docti, & probi medici iudicio standum est. Et talis ægrotus, qui à recitandis horis iustè excusatur, erit etiam excusatus ab illis audiendis: quia iure statuitur vt horas recitent clerici, non vt audiant. Vt Palud. in 4. d. 19. q. 19. q. 5. annotauit. & Syluest. tit. hora. q. 4. & Summist. in eod. tit. Et sicut excusatur à dicendis omnibus horis; sic excusatur à parte earum, quam fortè absque læsione recitare posset. Quia horæ canonicæ vnius diei, vna tantum oratio sunt. sub certo numero psalmorum, lectionum, capitulorum, &c. ad Dei laudem ordinata. Vt notauit Nauar. de horis. cap. 7. num. 1. Et quia lex dicendi horas canonicas infirmis non imponitur, vt dixit Innoc. vbi supra. & Nauar. de horis cap. 11. num. 15.*

Causę excusantes à recitando Diuino officio

Syluestr. Hor. nu. 15.

meritò

meritò non arctabitur ad partē horarum: cū qui à toto absoluitur, à parte etiam sit absolutus. l. si quis cum totum. ff. de except. rei. iud.

Secunda causa est; cum superuenit aliqua subita occupatio, quae non possit prouideri, nec omitti sine scandalo. Secundum Henr. Gandauensem; quolib. 15. quaest. 10. Mai. in 4. d. 12. q. 6. Sylu. tit. horae. q. fin. Nau. ibidem num. 34. Vt si occurret necessitas subita ad pacificandum populum rixari incipientem; aut habendi concionem, quae non nisi magno cum scandalo omitti posset: & huiusmodi. 2. causa.

Tertia, est necessaria occupatio quaerendi psalmos, seu antiphonas; procurandi prunas ad thurificandū; nuntia necessaria insinuandi, iuxta S. Ant. 2. par. tit. 9. cap. 12. §. 3. communiter receptum. Omissio enim auditionis, vel recitationis alicuius partis Diuini officij, ob has, vel similes causas; neq; peccatum est, neque suppletionem necessariò exigit, secundum praedictum Doct. Quod verū est, si praedicta commodè ante Diuinum officium praeparari nequiuerint: alioquin non erit absque culpa. Non prouidere enim, quod necessariò est faciendum; peccatum est improuidentiae. Iuxtà S. Thom. 22. q. 49. art. 6. & turpitudo propria, nemini prodesse debet. Vndè si quis cantaturus aliquam lectionem, aut aliquid aliud in choro dicturus, desinit à cātu psalmo- 3. causa.

rum alijs canentibus, vt interim dictā lectionem præuideat; non erit liber à suppletione eius, quod recitare omisit: Si sciebat, vel scire Nau. de horis. ca. 10. nu. 70 & c. 11. nu. 36. *debebat sui id esse muneris: & negligentia, seu propria culpa non præuidit, antequam Diuinū inchoaretur officium. Itē id verum est, si omissa pauca, & minima fuerunt; quia talia ob dictas legitimas causas non essent supplenda. Si autem fuerint tot, vel tanta, quòd boni viri arbitrio partem notabilem facerēt: supplenda vtique sub culpa mortali erunt.*

4. causa. Papa dispensat à recitādo officio Diuino. *Quarta est, Pontificalis dispensatio; Summus enim Pontifex excusare per suam dispensationem potest quemquam ab horis canonicis dicendis; cum illa iure humano sint præceptæ, & Papa possit circa omne ius humanum dispensare, cap. proposuit. de conc. prabend.*

4 *Sine autem iustis causis, nedum Diuinum officium in generali, omitti absque lethali culpa non potest: sed à Minoribus fratribus, hoc necessariò officium, quo Ecclesia Romana vtitur, dicendum est, cum hoc eis sit ex Regula præceptorium. Licet enim parum referat quo ad Deum, hoc, vel illud officium recitare; istum, vel illum dicere psalmum, vt dixit S. Thom. quolib. 1. art. 13. tamen maiorum traditiones, seruandæ sunt, secundum eundem, & Card. Alex. in c. de his d. 12. &*

Nau.

Nau. de hor. c. 19. num. 214. Vndè est, quòd Religiosi suas tenentur horas recitare, secundum modum suarum Regularum per Pontifices approbatarum. Et sacris initiati, secundum Regulam sui Episcopatus. Secus enim facere, contra præceptum Ecclesiæ est: quo iubetur quisque secundum suam Regulam recitare, c. de his. d. 12. Nō enim illæ pœnitentiæ, quæ ibi statuuntur, pro veniali, sed pro mortali culpa solent indici. Vult tamen Nau. de hor. c. 19. num. 117. hoc debere intelligi de eo, qui absque sufficienti dispensatione frequenter modum in recitando mutat: modo ex vno breuiario, modo ex alio. Vel faciendo de festo ad libitum, cum sit de feria faciendum; hic vtique peccaret mortaliter. Qui verò vno, vel altero die, aliqua iusta ex causa id absente superiore habente facultatem dispensandi, ex seipso fecerit; nullum peccatum admittet. Et pro iusta poterit causa censeri, repentina studendi necessitas pro aliquo resoluendo dubio, concionandi, prælegendi, iuuandi ad recitandum vno die, vel altero aliquem infirmum, aut prælatum, aut amicum defessum. Obliuio item, aut inaduertentia inculpabilis, & aliæ similes causæ. Qui verò interdum ex alio, vel ex proprio breuiario recitabit de Sancto, cum sit recitandum de feria; vel è contra; idq. faciat spontè, nulla ad id eū vrgente

Mutare officiū nō est licitū semp, sed iusta causa aliqn.

Quando sit peccatū veniale mutatio officij

legitima causa; peccabit saltem venialiter? Si citra contemptum praecepti, & adeo rarò id faciat, vt iustè notabiliter audax iudicari non possit; quia sic mortaliter peccaret. Et ratio praedictorum, quòd nullum scilicet admittatur peccatum, vel tantum sit veniale in casibus praedictis, ea est; quia huiusmodi mutatio tam rara, non videtur ita notabiliter contraire menti praecipientis, & praescribentis modum recitandi horas, vt ad culpam mortalem perueniat. Vt de hoc videri poterunt Angelus à Clauasio, Hora. §. 16. & Caietanus, in summa. Hora. §. 2. Nota tamen pro eo, qui iusta ex causa modum officij vno, vel altero die in recitando commutat. Quòd consultò est dictum, absente praelato, potente dispensare; quia vbi commodè dispensatio haberi potest, requirenda est. Nec iustam subesse causam sufficit; nisi actu per superiorem dispensetur: modo res patiatur dilationem ad recurrendum ad superiorem. Nisi fortè iusta causa sit euidens, & non dubia; vel consuetudo habeat contrarium. Vbi enim causa iusta euidens est; licitè potest homo per seipsum statuti obseruantiam praeterire. Et idem dicendum est, vbi consuetudo habet, vt ad superiorem non recurratur; quia dum hoc praelati dissimulant, videntur annuere: vt ex vtroque Thoma docemur 22. q. 147.

Prçlati dispẽsant in recitãdo officio Diuino.

q.147.art.4. Vbi autem dubium est, num iusta causa sufficiens sit, vel ne, ad dispensandum? ad superiorem (vt diximus) si res patitur dilationem, & consuetudo non seruat contrarium, recurrendum est.

Prælati dispensant in rebus dubijs.

5 *ET si dicas, quòd Prælati nō habent potestatem dispensandi super leges vniuersalis Ecclesiæ: vt est lex ieiunij, & lex recitandi horas canonicas respectu Religiosorum, & eorum, qui in sacris sunt initiati: Sed solus Papa in his, & similibus dispensat. Idq; consuetudo populi Christiani testatur; qui solum Apostolicam Sedem in his dispensationis legibus superiorem agnoscit. Dico, quòd hoc verum est, quò ad dispensationem absolutam; tollendi scilicet vinculum legis, huic, vel illi personæ. Hoc enim ad Papam pertinet, qui est super vniuersalia iura positiua: & hoc est, quòd consuetudo attestatur. Vt habetur in cap. proposuit de conceß. præb. Sed dispensare in hoc, vel illo particulari casu, ex aliqua iusta causa; spectat vtique ad prælatos respectu suorum subditorum. Vt dixit S. Thomas 4.d.15.q.9.ar.2. & Caiet. vbi supra. Quia si semper ad Papam in his particularibus casibus esset recurrendum,*

Dubium.

Solutio.

Dispensatio prælatorū quomodo intelligitur

non esset bene populo Christiano prouisum; cum huiusmodi casus frequenter soleant euenire. Et auctoritas dispensandi esset inaccessibilis:cum Papa non vbique, sed in vno tantum sit loco, ad quem in tam frequentibus casibus impossibile esset ex toto terrarum orbe habere recursum. Quarè prælati in his casibus dubijs; licitè cum suis subditis poterunt dispensare. Ex quo nimis imprudenter agere aliqui prælati censendi sunt: qui petentibus subditis in causa dubia dispensationem, remittunt eos in conscientia ipsorum. Prælati enim debent in dubijs dispensare; vt in causa ieiunij, vel recitandi officium, hoc, vel illo modo; vt supra dictum est, & similibus. Et docet Caiet. in d. ar. 4.

Caiet. 22 q. 147. ar. 4.

Dubia à prælatis soluenda sunt.

6 *Sciant verò fratres: quòd licet ad proprium recitandum officiũ ex Regula teneantur; si aliorum tamen officio cum alijs alternatim recitando intersint, satisfaciunt; nec ad repetendum proprium tenentur. Vt patet ex priuilegio Innoc. 4. Pro vestro collegio. Et tempore interdicti generalis ex priuilegio Greg. 9. Innoc. 4 Nicol. 4 habent fratres; quòd interdictis, & excommunicatis exclusis, possint ianuis clausis, non pulsatis campanis, summissa voce, in Ecclesijs proprijs celebrare diuina. Quod & Eugen. 4. in suo Mari magno concessit; cum hac limitatione,*

dum-

dummodo fratres causam interdicto non dederint; nec id ipsis specialiter fiat: & de hoc latius videri poterit Serena conscientia, quæst. 41.

Vbi sit persoluendum officium Diuinum.

7 ET quoniam ex Regula tenemur ad Diuinum officium persoluendum secundum ordinarium Romanum: Et de ordinario R. E. est, vt Diuinum officium à beneficiarijs, & à clericis Regularibus publicè in Ecclesia persoluatur: vt per sacros Canones determinatum est, clem. 1. de cel. Miss. & notauit Nau. de horis. c. 5. nu. 14. Ideò aduertant prælati, & ij, ad quos spectat, vt id seruetur. Quod si sine rationabili causa id neglexerint; mortaliter peccabunt, vt annotauit Armilla, tit hora. §. 21. Et colligitur ex verbis illis prædictæ clementinæ [si Dei, & Apostolicæ Sedis indignationem euitare voluerint, sollicitam curent diligentiam adhibere, vt Diuinum officium in cathedralibus, Regularibus, & collegiatis Ecclesijs deuotè psallatur.] Et ratio id conuincit, quia cum ratio Diuini debiti persoluendi, res grauis sit; qui circa hoc negligentes fuerint; cum ex officio vigilare teneantur, mortaliter peccare censendi sunt. In Ecclesia recitandæ sunt horæ canonicæ. Armilla.

Nota valde.

Aduertant item fratres, se peccare lethaliter, si publicè in Ecclesijs, horas canonicas recitare non curauerint; sine iusta ad hoc causa cogente. Vt sacris determinatur Canonibus, & cum communi determinauit Innocent. Quod verum esse censet Caietanus Horæ. §. 5. Si castigatus subditus noluerit choro interesse. Quod satis videtur probari ex cap. finali. d. 92. illis verbis, [si ad Ecclesiam non conuenerit, deponatur à clero; si tamen castigatus noluerit veniam promereri.] Et ex dicta Clement. de celeb. Miss. Vbi contradictores per censuram Ecclesiasticam, alijsq. opportunis remedijs vult esse compescendos. Vel cum ob suam absentiam, diuinus cultus damnum notabile patitur. Puta, quòd, ob id Diuinum officium, vel in Ecclesia non dicitur; aut saltem non cum debita solennitate persoluitur, quam sine illo, alij præstare non valent. Quarè, vbi contemptus, seu contradictio subditi non adest, nec ob eius absentiam Diuini officij cultus notabiliter læditur, & prælati dissimulant, parum de his, quæ Dei sunt curantes; lethalem culpam non incurret. si in choro propriæ Ecclesiæ horas canonicas recitare neglexerit. Vt dicit Caiet. loco citato, quem sequitur Armill. vbi supra, & Nauarr. de Hor. can. cap. 5. nu. 14. Quia cōtra præceptum iuris positiui propriè

Dist. 92. c. fin. cum ibi notatis.

Cap. fin. dist. 92. Innoc. in c. 1. de celeb. Miss.

non

non videtur venire: cum iura prædicta castigatos, vel contradicentes videantur ad mortale obligare peccatũ: propter quod postmodum volunt, hos à clericali officio deponi; & per censuras arctari. Nec, vt supponitur, notabile diuino cultui damnum, ex horum absentia infertur.

Idemq. dicendum est de eo, qui tardè ad chorum conuenit, seu ante completam horam è choro recedit. Nam in dicta Clementina dicitur; quòd tardè ad chorum conuenientes, & frequenter ante horarum finem extra chorum exeuntes, debent per censuram coerceri. Nec censura, seu excommunicatio fertur, nisi pro mortali culpa: cap. Nemo Episcoporum 11. q. 3. Meritò qui frequenter è choro absque legitima causa recedunt: si castigati, seu admoniti contradixerint, vel ob eorum recessum diuinum officiũ notabile detrimentum patitur: à lethali culpa non erunt immunes. Quando tarde cõuenire aut à choro frequẽter recedere est peccatũ.

Si autẽ ex legitima causa frater choro non interfuerit, principio, vel fini horarũ; immunis erit à peccato. Nec, vt inquit Henricus Gandauensis, quẽ sequitur Angelus tit. hora. q. 16. tenetur illa eodem die reficere, nisi magna fortè esset omissio. Ità quòd lectionem ex legitima causa prætermissã, non teneretur recitare; quia vera necessitas nulla astringitur

lege

lege. Et ex vinculo charitatis, ratione cuius, id quod fit ab alijs. qui simul cum eo vnum corpus censentur, ab eo factum reputatur; vtique excusabitur. Videatur Nauarr. de hor. cap. 10. num. 1.

Consuetudo vacandi à choro quãdo est peccatũ.

Aduerte tamen, quòd Angelus à clauasio. titu. hora. § 26. Syluest. titu. hora. quæst. 12. & Paulus de Eleazaris in serena conscientia quæst. 39. volunt, quòd qui ex prædictis, in consuetudinem duxerint, choro non interesse ad horas canonicas persoluẽdas; vel tardè ad chorum conuenerint, seu ante finem officij frequẽter exierint; læthaliter peccabunt, si absque legitima ad id causa, non interfuerint. Quod fortè de illis volunt intelligi; qui à suis superioribus compulsi, contradicentes, prædicta in consuetudinem ducunt. Nam, si aliquandò absquè legitima causa ex negligentia, licet correcti, choro non interfuerint; modo id frequenter non faciant tantum venialiter peccabunt. Quoniam materia non ita ponderosa videtur, vt pro qualibet vice mortaliter peccetur; nisi (vt dictum est) Diuinum officium ob eorum absentiam notabilem pateretur iacturam.

Quarè sibi fratres persuasum habeant, læthaliter se peccare; si aliàs à suis superioribus correcti, vel admoniti, falsis prætensis necessitatibus, vel infirmitatibus; choro non interueni-

uení.

uenire, aut tardè principio horarum interesse, vel ante finem officij Ecclesiam exire, habent de more.

Qua hora sit psallendum.

8 ET *sicut à prædictis publicè (vt dictũ est) in Ecclesiis est psallendũ; sic etiam statutis, seu certis horis psallere oportet. Ideò enim horæ seu preces horariæ dicuntur; quia certis sunt horis, horæ deputatæ. Et dicuntur canonicæ, quia inuentum canonum sunt; vt notauit Nauarr. de horis cap. 3. num. 26. Difficile tamen est, iuxtà eundem Nauarr. in eod. cap. 3. num. 30. Thomam Vualdensem lib. de sacramentalibus cap. 20. determinare, quæ sint hæ horæ statæ; in quibus horas canonicas, præcipuè nocturnas dicere tenemur: Et hoc propter varietatem Doctorum. Scias tamen, quòd cum ius, quo horæ canonicæ iubentur, statis horis dici, sit ius positiuum humanum; & non naturale, neque supernaturale Diuinum: potuit per leges summorum Pontificum; & per consuetudinem legitimè præscriptam mutari. Vt notat Nauarr. de horis, cap. 3. num. 39. Ex quo sequitur, verum esse illud, quod sentit Palud. in 4. dist. 15. quæst. 5. S. Anton. 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 4. & Syluest. tit. hora,* Hora recitãdi officium Diuinum.

ræ,

ræ, quæst. 10.) illas horas posse nunc dici debitas, in quibus sit psallendum, quæ per aliquam iustam ordinationem, constitutionem, vel consuetudinem fundationis Ordinis, seu monasterij ad psallendum sunt instituta. Quoniam leges iustæ superiorum, & consuetudines rationabiles, seruari debent: vt determinatum est per sacros canones, cap. Ecclesiasticum. dist. 11. & notatur per S. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. Quarè, vbi matutinum media nocte dici consueuit; iuxtà illud Psal. 118. media nocte surgebam ad confitendum tibi; non vtique suo plenè satisfacerent muneri, illud prima noctis parte, vel in aurora recitantes.

Hora dicẽdi Officium priuatum.

9 *Et hoc verum est, non solum de publico officio, quod in Ecclesia decantatur: sed de eo etiam, quod extra Ecclesiam priuatim recitatur. Quia debitis statis horis debet officium diuinum persolui: ex eò, quòd communiter sic receptũ est. Et ex eo suaderi potest, quod refert Ioan. Andre. in cap. 1. de celebr. Miss. Quòd Angelus Domini, cuidam sancto hæremitæ, debitis horis Officiũ recitanti, vuas maturas: præuenienti autem immaturas; postponenti verò, marcidas afferre cõsueuit. Et tamen patet, monachum illum hæremitã, non solere recitare horas publicè in Ecclesia; sed priuatim in sua domo. Tum etiam, quia*

sic

sic statuitur per sacros canones, Clem. prima, de celeb. Missa. Et dictum Hugonis de S. Victore, cōmuniter receptum, Ante horam orare, prouidentiæ est: post, negligentiæ: debitè verò, obedientiæ; de eo communiter intelligitur, qui ex aliqua iusta causa, debitam præuenit horam; & non de vacantibus otio, vel absque legitima causa, debitas præuenientibus horas; vt notat Palud. 4. dist. 15. q. 5. col 4 & Nauar. de hor. cap. 3. nu. 46. Vndè infertur, verū esse illud S. Tho. quol. 5. ar. 28. S. Ant 2 par. tit. 13. c. 4. §. 4. & Nauar. de horis c. 3 nu. 54. peccare, recitantem matutinum post completorium absque alia causa, quam, vt quietius somnolentiæ & voluptati vacet. Eademq. ratione, recitātes horas summo mane, vsque ad nonam inclusiuè; vt scilicet postea ludant, confabulentur. & otientur. Peccare item eos, qui sine iusta causa recitāt primam, ante Matutinam; Tertiam, ante Primam; Nonam, ante Sextam, &c.

Quandoquidem rectum peruertere ordinem, non est absque culpa. Sed non est necessarium prædictas horas reiterare; sicut nec horas tempore indebito recitatas, iterum recitare. Ex quo liquidò patet, errare multos Ecclesiasticos, qui gratulantur, & collætantur, quòd illicò vbi dies illuxerit, horas suas omnes vsque ad Vesperas recitaue-

tauerint. Qui tamen nec lectioni, nec sacris studijs, nec vlli iustot sunt occupati negotio: sed diem in otio fabulationibus insumunt.

Hora recitandi ab itinerantibus.

Errare item eosdem, qui iter agentes, & horas debitis horis equè benè, & deuotè recitare potentes: eas tamen sub auroram vnico contextu absoluunt. Consultius facerent, si sub crepusculũ diei (si ante dicere non potuerunt sicut eis erat de more) matutinam horam recitarent, & inde ad horam vnam, primam: & inde ad duas horas, tertiam: sub meridiem, sextam; secunda post meridianã, nonam: propèquartam post meridianam, vespertinam: & sub crespusculum noctis, completorium. vt latè per Nauarr: in dicto cap. 3. nu. 48. Præuenire tamen, vt quietius, aut deuotius dicatur; nedum non damnatur, sed consulitur à iure, vt in dicto cap. presbyter. distinct. 91.

Anticipare horã aut postponere quando liceat.

10 *Iusta tamen ex causa, licitè posse Diuinum officium hora anticipata, vel postposita recitari, tàm in Ecclesia, vbi publicè recitatur, quàm priuatim extra eam, omnibus cõsonum est. Tum, quia talis videtur esse intentio eorum, qui præfatas horas ad Diuinum officium persoluendum præfixerunt vt ex dictis canonibus patet. cap. 1. de celebration. Missa. cap. Presbyter distinct. 91. Tum etiam, quia & ratio ipsa dictat; vt ob processiones,*

aut

aut concionem insignem, aut Regis aduentũ, & similia, anticipetur, vel postponatur hora debita: modò superioris auctoritate id fiat. Qualis est Episcopus in Ecclesia cathedrali, vel eius vicarius, aut capitulum, vel decanus: Et in Religionibus Abbas, Præpositus, vel alius quocunque nomine prælatus. Vt annotauit Nauarr. Vbi supra nu. 55. ex Panor. in rubr. de obseruatione ieiunij, & S. Thom. 22. q. 147. art. 4. Sicq. licitè poterit priuatim quilibet Ecclesiasticus ex iusta causa, ceu est prædicare, legere, compositioni, seu studijs vacare, aut alijs iustis negotijs occupari; debitam præuenire, seu postponere horam in recitando Diuino officio. Vt dixit S. Thom. Quolib. 5. art. 28. Ioan. maior. in 4. dist. 22. col. 1. atque Nauarr. in Manual. cap. 3. nu 56. Melius enim est. vt dictus Angelicus doctor dicit, Deo vtrũque reddere, debitas scilicet laudes, & insuper alia honesta officia; quam quòd per vnum, omittatur aliud. Quarè legitimis existentibus causis, licitè matutinum poterit recitari prima noctis parte, vel post dictum completorium præcedentis diei. Et melius est, vt horæ potius semper anticipentur; quam postponantur. Quia cum maiori attentione ante incepta negotia pronuntiari poterunt; et post illa, vix sine aliquo animi tædio, & fastidio.

11 Nec

Dies qua incipiat hora.

11 *Nec te conturbet, quia dies à media incipit nocte; & sic non videtur matutinum diei martis, post completorium diei Lunæ, licitè dici posse. Quia sic non diceretur in proprio die. Licet enim verum sit, quòd dies à media nocte incipiat, quò ad ieiunium, contractus, & alia huiusmodi; tamen quò ad Diuinum officium, à Vesperis incipit præcedentis diei. Vt dixit D. Thom. Quolib. 5. ar. 28. Et habetur de hoc decretum Alexan. iij. cum gloss. cap. 2. de ferijs. Quarè dicere matutinum post recitatum completorium ad diem sequentem pertinet.*

Quod peccatũ sit anticipare horas.

Notanter tamen dixi, ex iustis, & licitis causis anticipari, & postponi posse horas absque culpa. Quoniam absque legitima causa, non potest (secundum omnes) absque peccato fieri: hoc tamen peccatum, non plus quàm veniale est. Vt annotauit. Nauar. De horis cap. 3. num. 58. ex Caiet. tit. horæ. §. 4. & dixit S. Anto. 2. part. tit. 9. cap. 12. septima negligentia. Tum quia nulla est ratio, vel au ctoritas, quæ in contrarium nos vrgeat. Tum etiam quia si teneremur ad recitandas horas canonicas, horis debitis sub eo vinculo, quo illas singulis diebus persoluere tenemur. Sequeretur, quòd sicut communiter non possumus vlla de causa, vnius diei horas in alium differre diem: sic etiam nec eas de vna

hora

hora in aliam differre possemus. Cuius contrarium vbique seruatur; & iure probatur cap. 1. de celebrat. Missa. Vndè singulariter sentit S. Antoni: vbi supra. Syluest. tit. horæ. §. 9. Caiet. tit. horæ. §. 4. quòd dicere primam, immò, & matutinum post meridiem; (modo ante mediam noctem finiantur) non est mortale peccatum. Nam licet ad perfectum implementum præcepti, de dicendis horis Canonicis, necessè sit temporis circumstantiam obseruare: non tamen putant prædicti, hoc esse partem substantialem eius. quod eo præcepto præcipitur: Et non seruare modum rationabilem, quem lex prætendit in adimpletione præcepti, venialis est culpa; ipsa vero præcepti transgressio cõmuniter mortalis. Vt rectè sentit S. Tho. 12. q. 88. art. 4. ad primum. Hoc tamen, quod dicitur de veniali culpa; intelligitur de dicentibus horas priuatim. Nam, vt inquit Angel. tit. horæ. §. 22. quem Sylu. q. 9 et Nau. de horis can. 3. n. 62. sequuntur; Prælati non curãtes, vt diuinum officium in Ecclesiis suis debitis persoluatur horis, mortiferè peccant, esto dicantur in aliis horis. Et licet nec hoc Caietanus admittat, & tantum veniale esse peccatum contendat; contra illum tamen videntur esse iura id præcipientia. Clemen. 1. §. ne igitur de celeb. Miss. c. presbyter. d. 91. cap. 1. de celebr.

missarum. Ex quibus doctoribus etiam colliges, quod lex illa, de celebrandis Vesperis ante cœnam in Quadragesimali tempore; de Vesperis illis intelligitur, quæ publicè in Ecclesia dicuntur: non de alijs. quæ intra, vel extra Ecclesiā priuatim recitantur. Et quòd debitæ horæ, in quibus diuinum est recitandū officium, non debent (secundum omnes) strictè accipi, sed cum aliquali latitudine, media scilicet hora ante, vel post horam debitam. Itaque qui recitaret primam, media hora ante, vel post finem primæ partis diei; censeretur recitare hora prima. Et qui recitaret Tertiam, media ferè hora ante, vel post finē tertiæ partis diei; cēseretur recitare hora tertiæ, & sic de cæteris. Et dixi, (ante, vel post finem;) quia horæ Canonicæ recitandæ sunt in fine partis diei, cuilibet horæ Canonicæ debitæ; & non in initio earum, vt annotauit Nauarr. cap. 3. nu. 77. de horis.

Sylu. tit. hora q. 5. Nau. vt sup. n. 4.

12 Hic tamen aduerte, quòd S. Thomas quolib. 5. art. 28. dicit; quòd vnusquisque dies quò ad recitationem canonicarum horarum, à Vesperis incipit præcedentis diei, & durat vsque ad mediam noctem sequentis diei, vt & Caietanus. vbi supra, & communiter tenent Doctores. Et licet ex dictis, de rigore: videatur posse concludi quòd omnes horæ diei, puta Iouis, possint absque vlla culpa post

Nota. Matutinum, & laudes possunt dici post cōpletorium non aliæ horæ.

post Completorium diei Mercurij, quacunque hora recitari; modo ante mediam noctē diei sequentis compleantur, & ex iustis, & legitimis causis fiat. Et non nisi venialis sit culpa, si absque legitimis causis priuatim recitentur. Quoniam in proprio die persoluuntur; & solus lapsus horæ debitæ ad recitandum, in recitante priuatim, absque legitima causa, non nisi culpa est venialis: vt tenetur communiter. Scias tamen, quòd vt Caietan. vbi supra notauit, post dictas Vesperas, & Completorium diei, puta Mercurij; Matutinum, & Laudes sequentis diei nō vltra, iustis ex causis à quibusdā dici consueuerunt. Ob quam consuetudinem, quæ satis rationi consona est, non esset fortè tutum alias (vltra Matutinum, & Laudes) horas sequentis diei recitare post expletum Completorium præcedentis. Cui consentit Nauarr. in dicto cap. 3. num. 61.

13 *Ex quibus dictis, colligis duos ad recitandas horas Canonicas præfixos esse terminos. Vnus ad euitandum omne peccatum, & recitandum vt decet, qui est ipsa hora debita, in qua est psallendum. Alter ad satisfaciendum obligationi præcepti, & excusandum à peccato mortali, & à restitutione fructuum; qui est integer dies vsque ad mediam noctem: vt supra est declaratum.* Termini ad recitā dashoras præfixi,

Officium Diuinum, an licitè poſſit interrumpi aliquando?

Officium aliquãdo licitè poteſt interrumpi.

14 *ET nota quòd ſicut ob licitas, & honeſtas occupationes, licitè præueniri, et poſtponi poteſt hora Diuinum Officium recitandi; ſic ob eaſdẽ licitas, & boneſtas cauſas licitè poteſt interrumpi, ſeu interpellari. Ità vt, ceſſante cauſa non à principio iterum, ſed ſolum ab eo loco ſit reaſſumendum officium, vbi interruptio incepit recitanti. Quarè ſalutare obiter intrantes chorum; reſpondere verbum vnum, vel alterum alicui nuntio; prouidere alicui rei, quæ tunc in mentem venit, & de eius obliuione timetur, vel quia eius cogitatio non poteſt animo depelli, donec prouideatur; Sumere item potionem neceſſariam, & vtilem alicuius medicinæ; quæ commodè vſque ad finem horarum differri nequit; Ingredi cauponam in itinere, ſitis extinguendæ gratia, vel ventrem exonerandi; Item opus aliquod facere miſericordiæ ſpiritualis, ſeu corporalis, cuiuſmodi eſt ſubuenire conſilio bono, doctrina, reprehenſione, vel conſolatione; Cibum præſtare indigentibus, ſubleuare proximum, aut iumentum eius; excipere hoſpitem, aut negotium aliquod afferentem, & alia id*

genus

genus pietatis opera facere, vbi non commodè patiuntur dilationem, & periculum esset in mora, non erit illicitum. Quarè ob prædictas, & similes causas licitè posse diuinum officium interrumpi; nec à principio esse incboandum, sed inde vbi interpellatio incepit: sibi persuasum babet Nauar. de boris canonicis.cap.16. à num. 67. Adeò vt, interruptio quæ spectat ad ipsum met officium, vel saluti spirituali, seu corporali, bonori, vel rei familiari, propriæ, vel proximi conducit, & commodè non patiatur dilationem, licita probetur.

15 Quod verum esse scias, si talis interruptio sit breuis, & animo, & intentione fiat continuandi id, quòd restat recitandum, ob interpellationem prædictam. Nam si quis ceptam alicuius boræ canonicæ recitationem intermiserit, gratia audiendi missam, vel ob aliquam aliam legitimam causam; Idq; fecerit, non animo continuandi ceptum cum reliquo, quod dicendum restat: sed iterandi à principio. Nequaquam suo muneri satisfacit continuando sequentia: sed à principio boram iterare tenetur. Quia actus bominis non extenditur vltra intentionem agentis. l. non omnis. ff. si cert. pet. Et secundum prædicta est limitandum, quod dicit Sotus de iu. & iure lib. 10. q. 5. art. 3. nullam scilicet canoni-

Interruptio quando iterũ obligat ad recitãdum officium.

nonicam horam, vllo negotij genere, etiam studendi litteris, gubernandi, prælegendi, vel prædicandi; esse interpellandam. Puta si, nimis, scilicet longa esset interpellatio, & non necessaria; quia commodè possit res differri vsque ad finem horæ: tunc enim licitè interpollari non posset. Nec tamen interruptio ex eo solum, quòd sit illica, obligat recitantem ad iterandum à principio; sed sufficit continuatio vt satisfaciat præcepto, & obligationi recitandi. Qui enim inter recitandum, risum aliquem dissolutum interponit, aut inhonestum sermonem, & id genus alia; licet illicitam interruptionem faciat. si tamen absque intentione reiterandi recitata id facit, omninò obligationem impleuit continuando sequentia primis; licet venialiter, aut mortaliter in interposito peccauerit actu. Et ratio huius est, quia parum temporis, vel alterius actus impertinentis, & non necessarij, quod interponitur, non annihilat, nec discontinuat actum. Vt in iure cauetur, lege continuus ff. de verb oblig. & ideò sufficit continuare.

Interruptio magna.

Si verò talis illicita interruptio tam magna esset, vt meritò censeretur horæ recitationem adeò discontinuare, vt dicta, & dicenda non possint meritò quid vnum videri: tunc impediret, solutionem præcepti, & esset à princi-

pio

pio iterandum. Vt latè per Nauar. de Hor. cap. 16. à num. 73.

An Officium Diuinum possit dici alternatis vicibus?

16 *ET si quæras, num & quo iure obligatus ad recitandum Diuinum Officium, recitando in Choro, vel extra Chorum cum alijs, satisfaciat dicendo dimidium horarum, aliud verò dimidium tantum intelligendo? Et etiam qui non dicit lectiones, nec capitula, nec antiphonas; sed eas audit ab illis, qui pro omnibus dicunt? Respondeo, quòd licet de hoc nulla expressa lex in iure communi reperiatur; est tamen consuetudo Generalis, à toto Christiano orbe recepta; quòd qui in Choro, aut extra Chorum horas Canonicas cum socijs recitat; satisfacit dimidiam dicendo partem, aliam audiendo psalmorum scilicet & versiculorum. Sic etiam audiendo capitula, antiphonas, lectiones, responsoria, & alia: quæ iuxta consuetudinem ab vno, aut duobus tantum dici solent. Consuetudo enim habet vim legis vt sacris decernitur Canonibus. cap. Ecclesiam. dist. 12. & omnium interpretũ certissimus interpres est. Et ita sentiũt Palud. in 4. d. 45. q. 2. Henric. quol. 29. q. 30. S. Anton. 3. p. tit. 9. c. 12 § 3.*

Recitare officium vicib. alternatis vnde liceat.

Et vltra prædictos facit, quòd Papa Damasus, vt inquit Platina in eius vita, instituit; vt alternatim psalmi in Ecclesia canerentur: & non totus psalmus ab omnibus confusè. Nec tamen putandum est, Damasum licentiam tantũ cantandi psalmos alternatim, sed potius necessitatem id faciendi induxisse. Nam vt sanctus Athanasius testatur, Flauianus, & Diodorus hunc psallendi modum adinuenerunt: & tradiderunt alijs. Ait enim ipse, hi primi psallentium choro in duas partes diuiso, hymnos Dauidicos alternatim canendos tradiderunt: quæ res primo incepta Antiochiæ vbique peruasit, et ad vltimas orbis terræ oras peruagata est. Idem dicit Theod. lib. 2. hist. Eccl. c. 14. et Cassiod. lib. 5. c. 32. hist. trip. vt refert Laurẽtius à Villauincentio lib. 1. c. 5. de rectè formando studio Theologico. Ex quibus infert Paludanus vbi supra. quem sequitur Nauar. de horis. c. 10. nu. 32. quòd quemadmodũ, qui de iure communi tenetur ad Canonicas horas, satisfacit dicendo dimidium earum, & aliud audiendo dimidium alternatis versibus: ità qui iure speciali pænitentiæ scilicet voti, vel statuti, tenetur ad dicendum psalterium, vel officiũ defunctorũ, vel psalmos pænitentiales, satisfacit dicendo dimidiũ, & audiendo dimidium per versus. Idemq. dicendum videtur de obligato ad

Institutio cantādi alternatim in Ecclesia.

Pęnitētia pro peccatis quādo est votalis potest dici alternatiuè.

to ad

to ad dicendũ hymnos, aut quinquagena, vel centena Aue Maria, vt censuit Nau. vbi sup.

Officium B. Mariæ an sit recitandum sub pœna peccati?

17 D*E officio autem paruo B. Mariæ Virginis, inter Doctores controuertitur; num qui ad prædictas Canonicas horas persoluendas tenentur, teneantur item sub eadẽ mortalis peccati pœna, ad horas paruas dictæ Deiparæ Virginis? Ideò scias, quòd licet secundum communem sententiam de hoc nullum extet particulare ius; consuetudo tamen adeò inualuit, vt nullus Doctorum, aut Sanctorum Patrum negare audeat, vim habere præcepti. Vt Dominic. Sot. de iust. & iu. lib. 10. q. 5. art. 4. Syluest. Hor. q. 5. Armill. Hor. nu. 8. Nauar. tamen de hor. c. 5 nu. 25. secutus Cosmã Guimiell. asserit Vrbanum 2. præcepisse in Concilio Claramontano, eas debere dici singulis diebus, & eius officium maius quolibet Sabbatho. Verum, quia per breuiarium Romanum Cardinalis Sanctæ Crucis, huiusmodi vinculum fuit solutum; vt idem Sotus loco præallegato testatur: Et per Pij V. breuiarium, ante cuius proditionem ipse Sotus ad fælicius sæculum euoauit; prædictum Cardinalis Sanctæ Crucis* Officium B. Virginis an obliget sub culpa.

officium

officium fuit annullatum, et aliter decretum. Ideò resolutoriè est dicendum quòd qui Romano officio vtuntur, & ad horas canonicas recitandas sunt obligati; tenentur in choro ad persoluendas horas paruas B. Virginis, illis diebus quibus in rubricis dicti breuiarij annotatur, sub pœna peccati mortalis. Intelligendo tamen hoc de ecclesijs in quibus officium paruum B. Mariæ semper Virginis, in choro dici consueuit. At qui fratribus Minoribus, qui ex præcepto Regulæ tenentur se conformare ritui Romanæ Ecclesiæ, & per hoc consuetudinem non faciunt, non videtur esse in præcepto, post bullam Pij V. fel. mem. Extra verò chorum, liberum est cuiq; pro temporis opportunitate illas dicere, vel omittere Psalmi verò pœnitentiales, & graduales, officiumq; defunctorum, in choro dici debet; sed hoc absq; vinculo præcepti, & extra omnem culpam. Qui verò alio officio, quàm Romano, in Religionibus licitè vti possunt; ad prædictum Beatæ semper Virginis Mariæ officium (iuxta dictam Pij V. constitutionem) & mortuorum; & septem psalmos pœnitentiales, & graduales, secundum statuta Religionis singuli clerici tenebũtur: lethaliter, si sub culpa lethali statuuntur: venialiter, si sub veniali culpa. Nec huic vltimæ determinationi obstant, quæ dixit So-

tus

tus loco præallegato, columna 4. & Nauar. ibidem, num. 22. Immo si rectè inspiciantur; idipsum, quod hic dicitur, asserunt. Quod enim ab eis dicitur, huiuscemodi sub lethali peccato ad exoluenda prædicta teneri: intelligi necessariò debet, si per statuta s. Ordinis, vel formã breuiarij, prædicta præcipiantur. Quia non parere præcepto, mortiferum est: vt ex sacris Canonibus patet 14.q.1. §.quod præcipitur. Secus verò si non præcipiuntur.

Nouitij an teneantur recitare officium Diuinum?

18 N*Vm verò clerici nouitij, ex ingressu in Religionem, ad prædicta exoluenda sicut clerici professi teneantur? communis est sententia, quòd non. Licet contrarium sentiat Palud. 4.d.15.q.5. ea ratione, quia priuilegijs Religiosorum gaudent. Et licet verum sit, prædictos gaudere priuilegio canonis 16.q.4. Si quis suadẽte diabolo: cum tamen nec Religionis habeant statum, nec clericalem; ideò non tenentur ad prædicta: vt dixit S. Ant. 3.p.tit.13.c.4.§ 1. Sylu. tit. hora q.2. Caiet. tit. hora. §. 1. Sot. lib. 10. q. 5. art. 3. de iust. & iur. & Nauar. de hor. c. 7. nu. 23.*

Nouitij nõ tenentur recitare horas canonicas.

Qua

Qua attentione sit recitandum Diuinum officium.

19 ET quoniam Diuinum officium, solennis oratio est, quæ inter cæteras Deo gratissima extat, & maxima apud eum efficaciæ esse constat: meritò ita persolui curandum est, vt Deo placeat; prosit dicenti; audientes ædificet. Quod vt debitè fiat, reuerentia specialis, diligētia quoque, & honestas præcipuè requiruntur. Reuerentia, nedum illa exterior, quæ attenditur; vt deuotè inclinetur, & fiat prosternatio quando facienda est. Vtq. quod ab vno duntaxat in Ecclesia de more dici solet, vt capitulum, versiculi, responsoria, oratio, & huiusmodi; nudato capite dicatur. Sed multo magis interior habenda est; vt scilicet cum timore, & humilitate tanquam Deo visibiliter præsenti psallentes, deuotè, & attentè psallamus. Hoc est, quòd mens nostra voci nostræ concordet; & quod lingua foris personat, mens simul intus loquatur. Spiritus enim Deus est, & qui eum adorant, in spiritu, & veritate oportet adorare. Iuxtà Saluatoris nostri sententiam. Quarè Apostolus dicebat: Orabo spiritu, orabo & mente. Et iterum. Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Qui verò sine atten-

Reuerentia exhibenda in recitãdo officio Diuino.

Ioan.4. 1.Cor.15 Ephes.5.

attentione orat: non videtur adorare in spiritu. Vndè sunt illi versus notabiles.

Non musica cordula; sed cor; Ephe. 5.
Non clamor, sed amor; clamat in ore Dei.

20 *Cum deuotione ergò, & attentione, (prout Dominus dederit) psallere, & orare curandum est: ne nobis illud Euangelij dicatur. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me. Est autem deuotio, vt inquit S. Thom. 22. q. 82. art. 1. quædam animi in alterius obsequium applicatio. Vndè, deuotus quisque dicitur; qui paratissimus, & promptissimus est, Deo obsequi, eiusquè subijci voluntati. Attentio verò, est applicatio mentis ad id, quod dicitur: vt hoc scilicet versetur in corde, quod profertur in ore. Qui ergo vtiliter Deum orare, eiq. psallere cupit; animum debet ad Dei seruitium, & obsequium applicare, ex deuotione: & mentem habere præsentem ad id, quod ore profert, per attentionem.*

Matt. 15. Esa. 29. Deuotio quid sit. Attentio quid sit.

21 *Pro quorum intelligentia, triplicem esse scito, secundum S. Thom. 22. q. 83. art. 13. orationis vocalis attentionē: Prima est, qua attenditur ad verba sola; vt rectè suo ordine absque errore pronuntientur. Secunda, qua attenditur ad sensum verborum. Tertia, qua attenditur ad orationis finem, qui est Deus: & ad rem, pro qua oratur. Potest enim res,*

Attentionis orationis vocalis triplex genus.

pro

pro qua oratur: siue temporalis sit illa, vt sanitas, scientia, &c. siue spiritualis, vt gratia, & gloria; obiectum esse, seu iusta materia bonæ orationis. Vt tradidit Sotus vbi supra, art 5. & Nauar. vbi supra cap. 21. nu. 36. Ita tamen, ne adeò vehementer mens in re illa se occupet, quæ petitur; vt finem principalem orationis faciat; qui solus Deus esse debet, & non creatura aliqua. Horum autem trium attentionum per se consideratarum, sicut secunda præstantior est prima, sic tertia, vtrisque. Nam per primam ad rectè proferenda verba tantummodo attenditur; per secundam ad sensum, qui verbis præstantior est, per tertiam ad Deitatem ipsam, atque Dei bonitatem, Diuinasquè perfectiones. Vndè est, quòd quandoque perfectius orent idiotæ, & simplices, qui mente inter recitandum curia cœlesti assistunt, Diuinam Maiestatem contemplando: quàm litterati plerique, qui ad verborum significata tantummodo attendunt, nec ad Diuina consurgunt. Supremus enim orandi scopus esse debet; cor, & mentem, quàm maximè fieri potest, Deificare. Quò circa, si possibile esset, satius semper esset, in ipsam Deitatem attendere.

Sot. de iust. lib. 10. q. 5.

Attentio in Deum est principalis.

22 *Vndè scias; quòd licet quæcunque dictarum trium attentionum, sufficiens sit ad satisfaciendum præcepto, de recitãdo Diuinum*

offi-

officium, vel alias vocales preces: Qui tamen primum, vel secundum attendendi modum in orando sibi eligit; non debet illos eligere, intentione, & animo persistendi in eis, & non transeundi ad tertium. Sed eligat eos, tanquam media ascendendi, si Deus dederit, ad tertium; tanquam ad perfectiorem. Nam si contentus esset, & sisteret in prima, vel in secunda prædictarum attentionum: & præscinderet tertiam, illam respuens, seu contemnens; non vtique satisfaceret: vt singulariter determinauit Caietanus, 22. q. 83. art. 13. quem sequitur Nauar. de horis, c. 13. nu 33.

23 *Ex quo etiam sequitur, quòd qui inter orandum in sacram Virginem, vel in alios Sanctos attendit; si hanc attentionem, seu meditationem, sumit tanquam medium, & gradum ascendendi ad contemplandam Diuinitatem, benefacit. Si verò pro vltimato sumeret fine, non vtique satisfaceret. Quinimmo idem dicendum est, de occupante mentem in meditatione sacratissimæ mortis, & passionis, cæterorumquè mysteriorum sanctissimæ humanitatis Christi. Nam si sanctum sit consilium, hæc inter orandum, & psallendum meditari; tanquam medium cæteris omnibus præstantius ad ascendendum ad montem cognitionis, & fruitionis Diuinitatis altissimæ: ad Deum tamen (prout ipse dederit) erigenda*

Attentio inter orãdum quid habeat pro fine vltimo.

da

da mens est. Quapropter oratio à Sanctis sic describitur, vt sit ascensus mentis non in Diuos, neq; in alias supremas substantias; sed in Deum. Quod probat etiã Sotus, quando ait. Supremus autẽ scopus orãdi, esse debet, cor, et mentem quammaximè fieri queat Deificare.

Attentio in oratione omnibus est necessaria.

24 *Quod autem attentio (modo, quò supra dictum est) in oratione necessariò requiratur, non solum respectu clericorum canonicè ex præcepto psallentium; sed etiam aliorum quorumcunque voluntarias preces fundentium; ex ipsa natura rei proficiscitur. Nam, cum orare sit actus virtutis, nec cuiuslibet, sed Religionis; necesse est, vt fiat, quando, vbi, & potissimè, quomodo fieri oportet: ijs enim circunstantijs, vnaquæque virtus vestitur. Modus autem nullus est, orationis naturæ germanior; quàm attentio. Et ideò mente inter orandum voluntariè diuagari; non sine peccato est. Vt vterque Thom. dixit 22. q. 83. art. 13. & Sotus, & Nauar. vbi supra, num. 39. Quod & illa celebri auctoritate Hieremiæ comprobatur. Maledictus homo, qui opus Dei negligenter facit. Et illa Malachiæ: Si offeratis cœcum ad immolandum, nonne malum est? Qui enim sine attentione orat, verè maculatam rem offert Deo, & errat. Vndè Adrianus dixit quol. 5. orationem, & sermonem Deo habitum, & si non sit de*

Hier. 25.

Malach. 1

præcepto,

præcepto, non debere esse contemptibilem; qualis est oratio sine attentione.

25 *Quatenus autem res ad Clericos, & Religiosos attinet, qui ex præcepto orant, & psallunt Deo; peculiariter probatur, mortaliter eos peccare; si ex professo, & deliberatè absque attentione orent. Districtè præcipimus (inquit Innocent. cap. dolentes de celeb. Miss.) in virtute obedientiæ; vt Diuinum officium nocturnum, pariter, & diurnum, (quantum eis Deus dederit) studiosè celebrent pariter, & deuotè. Verba enim illa, (districtè præcipimus in virtute obedientiæ) apertissimè demonstrant præcepti vim obligantis sub reatu mortali. Nec alicuius momenti est, quod dicunt Hostiensis, Archie. & summa Rosel. quòd ibi præcipiantur horæ canonicæ dicendæ: sed cætera, quæ deuotionem in recitando concernunt, non cadant sub præcepto, sed suadendo dicantur; Quod comprobare nituntur illis verbis, [Quantum eis Deus dederit.] Ità quòd præceptum ibi non videtur extendi super modum studiosè, deuoteq; orandi: sed super substantiam; vt scilicet, Diuinum officium integrè persoluatur. Nullius inquã momenti hoc est: quandoquidem de hoc nullum erat dubiũ. Nec de hoc suborta est quæstio in Concilio Generali: quia iam de horis integrè dicendis, extabat*

Orare sine attentione semper est peccatum.

c. dolentes.

præceptum iampridem in Ecclesia. Et sic, per prædictum cap. dolentes nihil præciperetur. Ergò non substantia officij; sed modus illud dicēdi, qui sensim in præceps ibat, curatus est, sub præcepto instaurari. Et illorum verborum [quantum eis Deus dederit] sensus est: Quòd nemo summam in orando attentionem, & deuotionē habere ex se cogitur; sed se vtiq; præparare debet, modo inferius dicēdo, vt per seipsum nō stet, quò minus Deus deuotionem maiorem, atque animi refectionem influat.

c. presbyter de celeb. Miss. & d. 92. c. fin.

Ecclesia non iudicat de internis actibus.

Nec obstat, quòd Ecclesia de actibus animi internis præcipere (iuxtà communem) & iudicare nō debet: ergò neque de attentione, qui est actus internus animi. Quia hoc verum est, si huiusmodi actus per se seorsum spectentur. Tunc enim sub Ecclesiæ iudicio, quæ de exterioribus iudicat, non cadunt. Sed quatenus exterioribus actibus colligantur; benè de illis mādare, & iudicare potest. Vt dixit S. Tho. 12. q. 91. art. 4. Palud. in 4. d. 15. Sotus vbi supra lib. 10. q. 5. art. 5. & cōmuniter omnes. Dum enim annualem confessionē mandauit: consequenter præcepit, vt mente de peccatis cogitemus, illaquè in memoriam reuocemus. Sicut præcipiendo accessum ad Missam, in diebus festiuis; præcepit consequenter velle accedere. Pariter ergò præcipere potuit, attentionem: præcipiendo canonicas horas;

horas; cum attentio, orationis naturæ natiua sit.

An inter orandum attentio interrumpi possit absque culpa?

26 IN *hoc autem præcepto de recitandis horis canonicis cum attentione debita; duo necessariò includuntur. Vnum scilicet, quòd attentio non interrumpatur consultò: Nihilquè consultò, & meditato agatur, vel meditetur; per quod animus à priori attentione distrahi deprehendatur. Hoc est, vt neque actualiter, siue expreßè; neque virtualiter, siue tacitè; inter orandum se distrabat orans. Et alterum, quòd præsens sit attentio, orationi. Actuale, siue expressum propositum non attendendi habet; is, qui proponit non attendere, nullo trium prædictorum modorum ad id, quod recitat. Quod raro contingit, nisi ijs, qui recitant cum dominis, vel cum socijs balbutientibus, vel suo vitio anticipantibus versus, vel sincopizantibus verba: propter quod voluntariè proponunt non attendere; sed iterum reiterare officium. Vel qui inter recitandum vident se non benè attendisse; cuius gratia deliberant amplius non attendere, ad id quod restat ad finem horæ: sed à principio iterum horam* assu-

Attentio nō debet interrūpi

Attentio actualis.

Sotus vbi supra. Nau. vbi sup. num. 18.

assumere disponunt, vt facere solent scrupulosi. Hi, sine attentione, & per hoc non rectè, (vt oportet) orantes; venialiter peccabunt. Et adhuc tenebuntur sub culpa mortali, recitare iterum horas prædictas.

Attentio virtualis.

27 *Virtuale verò, siue tacitum non attendendi propositum habet; qui ex crassa negligentia ab orationis attentione se euagare comprehendit, & non procurat attendere. Ipsa enim euagatio, quæ ex negligentia crassa est; computatur, sub euagatione ex proposito. Vt ab vtroque Thoma habetur, 22. q. 83. art. 13. & Sot. in dicto art. 5. Quia enim negligentia voluntaria est; ideò euagatio voluntaria reputatur, & est. Neque excusari poterit; sicut potest euagatio, quæ ex fragilitate procedit. Hæc enim non ex voluntate, sed ex impotentia proficiscitur. Quod illa S. Basilij, auctoritate comprobatur. [Si verò (inquit ipse) debilitatus à peccato, fixè nequis orare; quantumcunq; potes teipsum cobibeas, & Deus ignoscit: eo quod non negligentia, sed ex fragilitate non potes, vt oportet, assistere coram eo.] Itemque, qui animo deliberato, se occupat in actibus exterioribus repugnantibus prædictis attentionibus recitandi; aduertendo se ob illos à necessaria attentione dilapsum. Vel qui solo cogitatu voluntariè se occupat in rebus ab oratione extraneis;*

Serm. de adorãdo Deo.

etiam

etiam si alijs exterioribus operibus non occupetur: aduertens se per huiusmodi cogitatum ab omni horarum attentione auerti: Et omnia hæc animaduertendo, non procurat saltem mediocriter, se ab his remouere, & animum ad orationem reuocare. Hi, licet expressam non habeant voluntatem non attendendi orationi; quia tamen spontaneè volunt illos actus, quibus ab attentione se distrahi aduertunt, & ex proposito virtualiter se ab attentione distrahunt; præcepto de recitandis horis, non satisfaciunt. Et secundum Paludanum in 4.dist.15.quæst.15. Adria.quolib.8.Ioan.Maio.dist.12. Caietanum *verbo, hora.§.ad 3.Sot.& Nauarr. vbi supra, mortaliter peccant. Quod, & S.Thomas asserit, 22.quæst.83. artic.13. vel saltem venialiter, si distractió minima esset. Licet Hostien.cap.dolentes, de celebr. Miss. S.Anto. 3.par.tit.13.cap.4. & Angel. tit. hora.§.27. videantur tenere contrarium. Ex proposito tamen, (consultò) dixi; quia si quis non consultò, & data opera; sed ob fragilitatem, & dæmonis suggestiones, mentem ab attentione dimouet: hic vtique præcepto orandi satisfacit, & culpa caret, vel minima erit: nisi præcedens cogitatio, ex qua talis vagatio contingit, esse dicatur in culpa. Dixi item [aduertenter,] nam licet quis* Aduertẽs se distrahi, & non curans.

vltrò aliquid faciat, aut cogitet, quod ab orationis attentione extraneum est; quousque agnoscat & inspiciat se ab attẽtione distrahi, semper reputabitur inaduertenter diuagari. Atque adeò excusabitur à transgressione praecepti, de debita attentione habenda, vt satisfaciat mandato. Et idem dicendum est, si aduertens se non attendere, procuret mediocriter animum retrahere. Si enim in hoc magna, vel saltem mediocris adhibeatur diligentia; & si non sequatur effectus, omnis euitabitur culpa, eritq. oratio meritoria, & satisfactoria. Si verò diligentia erit minima, & non saltem mediocris; non carebit culpa veniali. Itá vt, licet sit satisfactoria praecepti, non erit tamen meritoria. Vt ex S. Thoma, & alijs determinatum est, vbi supra. Si autem nulla diligentia adhibeatur, & ex negligentia crassa euagetur; ab orationis attentione se auerti comprehendens, non satisfacit praecepto.

Dilĩgẽtia attentionis, qua euitetur culpa.

28 *Ex quibus dictis sequitur, quòd si recitans Diuinum officium, non recordatur se dixisse versum, capitulum, psalmum, &c. non per hoc tenetur repetere illa; dummodò pro certo non agnoscat se illa non dixisse. Sed potius probabiliter credat recitasse illa; eò quòd aliàs solitus est ea recitando dicere. Quod item dicendum est de sacerdote dicente Missam;*

Obliuio aliquãdo non obligat ad iterum recitandum.

Missam; qui non recordatur se aliquid dixisse, vel aliqua fecisse signa. Eò quòd, qui inaduertenter diuagatur, & distrahitur, non desinit præcepto satisfacere; modò à principio animum satisfaciendi habuerit. Sequitur item ex hoc, non satisfacere præcepto; qui agnoscens ob variam tentationum pugnam se non deuotè recitare, deliberat denuò recitare, quod dixit: & cum tali intentione reiterandi prosequitur, & finit officium: licet cum mediocri attentione id faciat. Quia sicut qui attentionem ab oratione aduertenter dimouet, non satisfacit præcepto de debito modo orandi; multo minus satisfaciet, qui tale propositum attendendi interrumpit, & contrarium habet. Vt dixit Nanar. de Hor. cap. 13. num. 27.

29 Et hoc idem dicendum est de audiente Missam, in die festo, qui deliberat audire eam vsque ad finem; sed cum animo non satisfaciendi præcepto. Quia sibi videtur non audire eam cum tanta deuotione, quanta cuperet: vndè aliam audire proponit, vt præcepto satisfaciat. Hic eadem ratione præcepto non satisfacit; quia animum contrarium habuit, scilicet non satisfaciendi; etsi debita attentione in prosecutione officij non caruerit. Intendés non audire Missā, teneť iterum audire.

30 Sequitur insuper; quòd qui inter reci-

Aliquid facere inter recitandũ, aliquãdo est peccatũ.

tandum canonicas horas, incipit legere, vel scribere aliquid diuersum ab eo, quod recitat; si hæc deliberatè facit, aduertens quid agat, scilicet quod debitæ attentioni vacare non potest: mortaliter peccabit, si multum in his operibus immorabitur. Quia virtualiter attentionẽ auertit, à parte notabili orationis præceptoriæ. Nisi deliberasset reiterare eam officij partem, in qua talibus exterioribus actibus vacauit. Vel fortè ita diligens, & habilis esset, vt & Diuino attendere officio, & illis vacare operibus posset. Tunc enim, non peccaret læthaliter; sed venialiter fortè sic: ob irreuerentiam, quam Deo facit; dum absque iusta causa se exterioribus occupat, quando ei loquitur.

Occupatio in recitante, quid faciat, & qñ obliget ad culpã.

31 *Et secundum prædicta limitabis, quod S. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 3. §. 3. dixit; illos scilicet qui recitant, se vestiendo, calceando, & alijs actibus exterioribus se occupando, dignos esse reprehensione, & vix satisfacere præcepto: quia ex proposito se immiscent actibus ab attentione auertentibus. Quæ ratio idem videtur concludere de ijs, qui inter recitandum horas, colligunt herbas, instruunt ignem, pectunt caput, lauant manus, aptant ad scribendum pennas, & id genus alia. Hi scilicet, in huiusmodi exterioribus actibus, mortaliter peccabunt; si at-*

tenta

tenta eorum habilitate, quæ non est eadem omnium, attendere orationi non poterunt: secus autem de illis est, qui simul & operibus externis, & orationi debitæ quantum sufficit, attendere possunt. Hi enim præcepto orandi (secundum omnes) satisfaciunt: quia solus ille actus corporalis, adimplementum præcepti recitandi, impedit; qui repugnat, & est impatibilis cuilibet attentioni trium prædictarum, inspecta habilitate recitantis. Quod et S. Anton. non negat. Immo satis illa verba, (vix satisfacere præcepto) idipsum demonstrant. Quod enim vix fit, fieri tamen non desinit: vt dicitur in iure. Sed horum aliqui venialiter peccabunt, ob irreuerentiam, quam Deo faciunt loquentes cum eo: cum absque iusta ad id causa, talibus sese immisceant actibus. Alij verò nullum peccatum admittunt; vt sunt qui inter recitandum se vestiunt, & exuunt, vel iter faciunt pedestres, aut equestres; ita tamen leniter, vt attendere orationi per hoc non desistant. Huiusmodi enim actus (secundum omnes) licitè fieri poterunt, modo pro viribus, recitandis precibus attendant. Qui autem horum actuum secum attentionem in orando patiatur? certa regula dari non potest: ideò arbitrio boni viri relinquendum est. Cuius muneris erit, non tantum natu-

Cap. per catechismum. de cogn. spirit. in 6.

ram

ram operis externi: sed etiam modum in operando, & habilitatem agentis considerare. Posset enim quis induendo, vel exuendo vestem, vel deambulando tam esse intentus orationi præfatæ; vt nullam culpam admittat. Et econtra tam esse intentus operationi externæ; vt sic ab orationis intentione distrahatur; vt vel mortaliter, vel saltem venialiter peccet. vt latè per Nauarr. in dicto cap. 13.

Intentio satisfaciẽdi requiritur in recitando.

32 *Alterum, quod in hoc præcepto includitur, est; quòd præsens sit attentio orationi hoc est, dum oratur, attendatur, saltem vno trium prædictorum modorum. Cum enim orandi præceptum hominibus detur: necessarium est, vt non ex sola imaginatione, vt est in brutis procedat opus: sed ex deliberatione, quæ necessariò attentionem requirit. Nequè enim vt benè inquit S. Tho. 1. 2. q. 6. & q. 12. aliquis actus meritorius, seu virtuosus esse potest: nisi fiat cum deliberatione, & aliquo fine debito. Quarè qui ex sola imaginatione recitant; quales esse possunt infantes, stolidi, & mente capti, sufficiente iudicio carentes. Et qui item solent, dormiendo à lecto surgere, vestire se, & recitare memoriter, quæ vigilantes sunt soliti recitare. Qui etiam ex sola imaginatione, absque intentione satisfaciendi suo muneri,*

acci-

accipiunt breuiarium in manibus, ibique legunt horas, aut partem earum, ac si alterum legerent librum, non necessariò legendum: hi vtique minimè adimplent recitandi praeceptum nec altum ipsius orationis cõsequuntur effectum: cum huiusmodi actio ex sola imaginatione procedens, potius brutalis, quàm humana censeatur, vt ex D. Tho. cõstat loco citato. et adnotauit Ang. Hor. n. 27

33 *Haec autem attentio licet necessaria sit; non tamen necessariò requiritur, ad satisfaciẽdum praecepto, in tota oratione; vt tamdiu scilicet perseueret, quamdiu oratio durat: hoc enim humanae fragilitati esset impossibile. Et Sancta Mater Ecclesia, non tendit suis filijs laqueos, quibus irretiantur; nec onera importabilia imponit. Vt in cap. de viduis. 27. q 1. determinatur. Requiritur verò secundum S Tho. 22 q 83. ar. 13. & communem, à principio; vt cum quis ad orandum se accommodat, attendat, quid facere aggreditur: nimirum laudare Deum, & praecepto satisfacere Ideoq cum tali proposito attendendi, & vacandi Deo, & satisfaciendi praecepto; praeceptam debèt orationem inchoare. Ideò Palud. cum dixerit orationi necessariam esse attentionẽ; statim subiunxit, quòd orationis attentio à principio debet esse intenta. Hoc est, quòd oratio nasci, & inchoari de-*

Attentio in tota oratione difficilis apparet.

Oratio ab intentione ortum habet.

ri debet ab intentione dicendi eam debito modo. Quæ quidem intentio, absque attentione vt diximus, esse non potest. Itaque, qui à principio tale propositum habet, satisfaciendi, scilicet præcepto, & attendendi, & vacandi Dei laudibus; præcepto satisfacit: licet attentionem non habeat in tota oratione comitem. Et alios consequi poterit orationis effectus; qui, secundum D. Thom. 22. q. 83. art. 13. communiter receptum, sunt, mereri, impetrare, & consolari. Et insuper vt ex eodem Thom. in 4. dist. 15. Adriano, quolib. 2. & alijs colligitur: satisfacere pro pœna temporaria debita peccatis venialibus, vel mortalibus remissis. Licet enim tertium orationis effectum, qui est consolatio, siue spiritualis quædam mentis refectio, dulcissimaq. recreatio, quæ à colloquio cum Deo instillat, habere non possit, qui attentionem, quæ in tota oratione indiuiduus comes sit, non habet: alios tamen orationis effectus consequi poterit. Enimuerò, attentio huius spiritualis refectionis causa coæua est; vt cum primum illa cesset, effectus quoque euanescat: cum huiusmodi mentis refectio, non in habitu, sed in actu Spiritualis vitæ consistat: De qua refectione intelligitur illud S. Pauli 1. Cor. 14. si orem lingua, mens mea sine fructu est: Sed vt actus sit moraliter bonus, atque adeò meritorius,

Effectus orationis qui.

torius,

torius, si in gratia fiat, apud Deum; non est simpliciter necessarium, vt attentio toti orationi coexistat; sed satis est, vt qui oraturus accedit, animaduertat quid operis incboare intendit. Tunc enim huius primariæ intẽtionis vis, per totam orationem virtute durat.

Quotuplx sit attentio.

34 D*Vplex quidem attentio esse potest; actualis scilicet & virtualis: & qualibet harum (secundum communem) sufficit ad prædicta. Actualis est, dum intendens aliquid facere, habet actum elicitum respectu eius, quod facere intendit. Exempli gratia, qui vult aliquem baptizare; habet actum in in se elicitũ, dum voluntatem habet baptizandi illũ. Et qui horas suas vult persoluere Deo, vt suo satisfaciat muneri: hoc volũtatis actu suas incboat horas. Virtualis est; quando ex primaria actuali intẽtione, deuenitur ad aliqua media, quæ necessariò requiruntur ad executionem eius, quod actualiter fuit primo intentũ; ad quod non procederetur, nisi actualis prius præcessisset intentio, licet dum ipsa media procurantur, de primaria tunc intentione actualiter minimè cogitetur. Huius exẽplũ ponit Scot. 2 sent. d. 41 de proponente ob Dei amorẽ, actum aliquẽ pænitentiæ assumere;*

Attentio duplex. actualis. & virtualis.

2. sẽt. dist. 40.

re; & postea illum exequitur: nec illum refert in Deum, de quo tunc actualiter non cogitat. Actus tamen ille pœnitentiæ virtualiter refertur in Deum; quia ex primaria intentione proficiscitur. Sic item dicendum est de eo, qui vouit ire Romam ad visenda limina Apostolorum; & deinde absque eo quòd cogitet actualiter ire Romam, parat equos, & alia necessaria ad iter; arripitq. viam. Et de eo, qui proposuit dicere canonicas horas, vt suo muneri satisfaciat; & postmodum absque eo, quod cogitet suo muneri satisfacere, accipit breuiarium, suasq recitat horas. In his, & similibus, quæ ex primaria intentione consequuntur; manet vis primariæ actualis intentionis, virtute, siue virtualiter. Quia illa primaria intentio, est principium, & radix omnium aliorum actuum prædictorum; atque ideò ad intentum finem primariæ actualis intentionis, virtualiter referuntur reliqua, cum ex illa proficiscantur. Itaquè actualis intentio in eo est, qui actu vult, & intendit finem: virtualis autem est in eo, qui non actualiter vult, & intendit finem, sed actualiter vult media ad ipsum finem prius actualiter intentum.

Meritum Religiosi in tota vi

35 *Hæc autem virtualis intentionis relatio, non ea tantummodò est, quæ ex alia speciali sequitur; vt in exemplis prædictis commun-*

monstrauimus: Sed ea etiam, quæ in alia generali tunc, vel antea facta, includitur. Ex quò S. Bonau. 2. dist. 41. art. 1. q. 3. inquit, quòd Religiosus à principio ex charitate Deo vouens portare Religionis pondus, aliquam profitendo Regulam; quicquid fecerit, quod ad suæ Religionis obseruantiam pertinet; ex prima intentione (modò aliam contrariam nõ habuerit, & sit in statu gratiæ) est ei meritorium ad salutem. Vndè omnis obedientia, quam suo prælato exhibet, etiam si labor corporalis sit, pertinens ad vitæ sustentationem; omne regulare ieiunium, omnis Regularis inopia, et arctitudo; & omne bonum opus ad Regularem Obseruãtiam pertinens: si in gratia fiat, est sibi meritorium ad salutem ex primaria intentione, quam habuit, Religionem profitendo: licet cum hæc exequitur, non ea ordinet actualiter in Deum. Et nomine Religiosi, intendit Gabriel. 2. dist. 41. quæst. vnica. & Nauar. de horis cap. 6. num. 14. non solum eum, qui profitetur regulam factitiam: sed omnes qui alicui prælato secundum Ecclesiæ ordinationem se subdiderunt. Immo eadem ratione, quicunque statum aliquem à Christo, aut Ecclesia approbatum propter Deum suscipiunt; quod extendi potest vsque ad statum matrimonialem. Idemq. prædicti intelligi volunt, de Religio-

ta vnde oriatur.

ligione Christiana; sine qua nullus status sufficiens est ad salutem. Itaque quicunque Christianus omnia bona opera vitæ suæ aliquandò in Dei seruitio, et obsequium retulit, licet tractu temporis operando, non cogitet actualiter de Deo; virtute tamen primariæ intentionis, (modo illi contrariam non habuerit) vniuersaliter referuntur in Deum.

Opera virtualiter relata in Deũ quando cognoscuntur.

36 *Ex quò generaliter dicimus: quòd illud opus bonum, virtualiter refertur in Deum; cuius præcedens actualis intentio in Deum relata, aliquo modo causa est huius sequentis operis; adeò vt, non fieret, nisi illa intentio præcessisset. Et poterit agnosci si hoc, vel illud opus virtualiter referatur in Deum, & ex præuia sequatur intentione, actualiter in Deum relata; si operans, vtputa pænitentiam aliquam agens, vel parans equos, & vestes, vel recitans officium Diuinum; (vt in exemplis supra positis) interrogatus, cur hæc faciat? Verè respondere potest per intentionem præcedentem actualiter in Deum relatam. Nempè, facio pænitentiã, ob Dei amorem; paro equos, vt limina Apostolorum visitem: Diuinum recito officium, vt muneri meo satisfaciam. Et idem dicendum est de Religioso. & de quocunque alio, qui aliquem statum assumpsit, & operatur, quæ ad eius statum pertinere agnoscuntur: vt supra di-*

ctum

ctum est. Et de hac materia latius videri poterunt. prædicti doctores in antedictis locis, & S. Tho. 22. q. 83. ar. 13. & in 2. d 40. q. vltima. & Ioan. Maior, 4. d. 12. q. 7. Qui facultatem Parisiensem hanc in spetie cõclusionem determinasse affirmat. Quarè & Sotus in dicto ar. 5. asserit, quòd ad virtualem relationem satis est; vt virtute alicuius præcedentis intentionis, vel cõsuetudinis fiat. Vndè si quis, dum signum campanæ ad horas datur, ad chorum de more vadit, aut priuatim faciendo id, quod solet, horas recitare incipit, & persoluit; satisfacit præcepto. Thom. Maior. Sot. Lib. 10. q. 5.

Oratio quamuis voluntaria attentionem requirit.

37 *QVod verò de attentione diximus in recitandis horis canonicis: idem est dicendũ de quacũque alia oratione, quæ per quęcunque fit, siue præceptoria sit, siue, voluntaria. Vt expressè dixit Caiet. loco allegato summæ: & antea sensit D. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 13. & notat Nauar. de Hor. canon. cap. 21. num. 39. In omni enim oratione necessariò exigitur, ad hoc vt bona sit; actualis, seu virtualis intentio: adeò vt vbi desit intentio, nec meritoria, nec impetratiua sit oratio, vt dixit S. Thom. 22. q. 83. art. 13.*

Oratio enim actus virtutis est, sed non qualis, qualis sed Religionis, quæ (vt idē S. Thomas. 22. q. 81. ar. 6. cōmuniter receptus ait,) maxima est moralium. Et ideò nisi fiat eo modo, & debitis circunstantijs, quibus facienda est; nō bona erit sed mala. Nam omnis actus humanus, siuè deliberatus, cui aliqua deest circunstantia requisitarum, est vitiosus. Vt ex eodem S. Tho. 1. 2. q. 7. ar. 2. & alibi probatur. & dixit Caiet. in d. q. 83. ar. 13. ad tertium. Et sicut qui Principem alloquendo, non attendendo ad id, quod dicit, sed mente hac, et illac voluntariè vagando, irreuerētur, et offendit eum; ita & multò magis Regem Regum offendit, qui ipsum alloquēdo, non attendit ad id, quod dicit; sed cogitatione ad diuersa voluntariè oberrando, discurrit. Nam licet hic nō ex præcepto, sed voluntariè oret, et posset absque vlla culpa, si vellet à tali oratione vacare: dum tamen orat; tenetur pro rei dignitate, modo, & circunstātijs debitis orare, ne contemptor, et irrisor apud Deum habeatur. Dixi, dum orat: quia si quis aliqua peragendo negotia, vult psalmos aliquos recitare, vt alias caueat cogitationes; non est cur vitio ei imputetur, si attentionem circa negotia, non circa psalmos habeat. Quia hoc non per modum orationis eligitur; sed tanquam mentis retinaculum. Sed scias, quòd licet in

Oratio etiā voluntaria requirit attentionē.

vtra-

vtraque oratione, praeceptoria scilicet, & voluntaria necessariò requiratur attẽtio, vt bona; et non mala sit oratio; differunt tamen in hoc. Quod si attẽtio orationis, aut crassa ignauia negligitur, aut voluntariè dimouetur ab oratione praeceptoria, peccatum lethale est: In oratione verò voluntaria, non est, nisi veniale peccatum. Et ratio est, quia in primo casu, vbi est praeceptum orandi, eodem praecipitur etiam attentio: vt ex dicto cap. dolentes, de celebr. Miss. & Clemen. 1. colligitur. Et facere contra praeceptum, mortale est, nisi rei exiguitas excuset. Vbi autem liberè, & citra obligationem oratur; sicut non praecipitur id facere, sic nec mandatur, attentè facere; cum non entis, non sint qualitates: Ideò non peccabitur mortaliter: Vt dixit Caiet. in d. art. 13. & Sot. in art. 4. & Nauar. in d. cap. 13. à nu. 39. & omnes summist. tit. Hor. Verum quia facit, debet hoc benè facere: ex illa regula generali, quòd quicunque aliquid facit, tenetur id cũ omnibus circumstantijs ad eius bonitatẽ requisitis, necessariò facere; ne quòd fit, malũ sit. Et hoc praeceptum generale, (vt benè annotauit Nauarr. de horis. cap. 21. nu. 42.) non obligat ad mortale, non concurrente secum alio speciali praecepto: alioquin omnis actus humanus malus, esset lethalis; quod est falsum, & haereticum.

Defectus attentionis aliquãdo est mortalis aliquãdo venialis.

Quarè distractio meditata in voluntaria oratione: nisi adsit contemptus, nunquam erit mortalis. Est & alia differentia inter has duas orationes; quòd scilicet recitans obligatoriam, aduertens se non attendere; tenetur sub culpa mortali, in termino præscripto iterare eam, pro ea parte, cui non attendit. Voluntariè autem recitans non item. vt videri potest per Nauar. Hor. cap. 21. nu. 40.

Orationes volũtariæ aliquãdo sũt cum peccato.

38 Ex qua Regula generali, scilicet, quòd qui ad aliqua facienda non obligamur; tamen quoties illa facimus, ritè facere tenemur, alioqui venialiter peccabimus. Colligere poteris; quòd qui voluntaria assumunt opera, vt dicendo, aut audiendo Missam; horas canonicas; aut alias diuinas preces; peccant, non ritè faciendo hæc: quæ si omitterent, nullum committerent peccatum. Quod ideò dico, ne parui faciamus, venialiter peccare: cum per hæc opera, quæ venialia sunt peccata, & gratiæ gratum facientis impediatur incrementum, et pœna prius debita augeatur, et multa perdantur bona. Per veniale enim peccatum (inquit Gerson alphab. 32. lit. T.) acquiritur pœna, perduntur multa bona alia quæ fieri possent, & grandia merita, quæ possent lucrari; & ruitur citius in peccata mortalia. hæc ille. Hinc est, vt oratio, cui intentio aduertenter deest; nec meri-

Veniale peccatũ quid faciat.

toria,

toria, nec impetratiua sit. Vndè Diuus Gregorius ait; Illam orationem Deus non audit; cui qui orat, non intendit. Quia nullus actus malus referibilis est in Deum: vt dixit Gabriel. 2. dist. 41. q. vnica. rubr. 2. cuiusmodi est iste, et omnis actus debitis carens circumstantijs. Quarè curandum est vt debitis circumstantijs fiat, quod voluntariè faciendam assumitur: vt Deo placeat, & non obsit, sed prosit operanti.

De diligentia habenda in officio Diuino.

39 D*Iligentia etiã in Diuino officio habenda est: quæ in strenuitate corporis, prudentiq. sollicitudine probatur. Strenuitas corporis, inertiam fugat torporis; & dormitiones, quas pigritudo nutrit, non patitur. Prudens verò sollicitudo, prouidentiam habet respectu rerum prouidendarum, & dicendarum: vt tempore opportuno libri, & cætera ad Diuinum officium necessaria præparentur: vt cum dicẽda fuerint, debito tunc modo dicantur. Debitus autem legẽdi, et cantandi modus est, vt nec nimia fiat, aut inæqualis protractio; sed cum pausantibus statim pausetur: vt vox vnius vix inter alias discerni possit. Habet & cautelam, quæ*

Diligẽtia in recitandis horis, in quo cõsistat.

occasiones vitat eorum, quæ Diuinum officium impediunt. Quarè dum officium quis dicit, non debet studere, aut per libros respicere; nec alicui (si vitari possit) occupationi vacare.

Qua honestate sit psallendum.

Honestas in recitãdis horis in quo cõsistit.

40 *HOnestas verò in choro, in exteriorum actuum grauitate; & corporis decenti, & vniformi dispositione, accipi potest. Sanè in populo graui laudatur Deus. Grauitas autem inquietudinem, dissolutionẽ, & tumultum excludit. Inquietudo in motu membrorum consistit, siue caput circumagendo; siue circunspiciendo per chorum, siue manus fricando; vel librorum folia curiosè voluendo, siue pedibus strepitum faciendo, siue discurrendo friuolis occasionibus per chorum; seu frequenter inde exeundo. Dissolutio verò in verbis, aut risu considerari potest, & etiam in cantu: Vt si quis puncta ad libitum diminuit, vel addit; & in falsettum vocem extollit: vanissimum enim est ijs in choro dissolui, & ab vnitate psallentium recedere. Tumultus per vocis susurrium: per importunitatem spuendi; seu excreandi; seu per impetuosam eleuationem, seu depositionem sedilium; fieri solet; quæ omnia euitan-*

da sunt. Et etiam sibilosa oratio; quæ sæpè deterior impedit meliorem.

41 *Honestas verò, quo ad corporis dispositionem; attendenda est, vt decenter sine vaga, et turpi dispositione, fratres sint in choro. Vaga, quãdo nunc segniter sedent; nunc stantes quidem hac, & illac quadam languentiũ exagitatione se girant. Nunc ad statuæ instar, velut sui obliti, nec ad altare ante inceptum officium oraturi se vertunt. Nunc nudato etiam aliquando capite circumquaque, vt ceruus in saltu, girouagando aspectibus, oculos in aduenientium, vel in astantiũ vultus infigunt; suoque indisciplinato intuitu collateralium aliquando etiam orationem impediunt. Turpis erit, si sint ibi molliter, aut remissè, brachijs: tibijsque resolutis, in stallis suis se notabiliter incuruando; aut in partem vnam vel alteram protenso corpore accubãdo, vt lecti molliciem, quærere videatur. Indecens ergò quæ vaga, & turpis est dispositio; immò difformitas, vbique, sed maximè in Diuino officio, conuentu existente, euitanda est. Honestos enim per omnia exigit mores, conuentualis honestas. Hæc ex S. Bonau. in Specul. disciplin. Aduertant ergò clerici, quòd prout magis, vel minus in prædictis offenderint; sic à Diuina iustitia, magis, vel minus multabuntur. Sunt enim ipsæ septem*

Dispositio corporis in recitandis canonicis.

horæ Canonicæ, Matutina scilicet, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespertina, et Completoria, institutæ ad laudandum Deum pro exhibitis
Psal. 118. *nobis beneficijs: iuxtà illud psalmi, septies in die laudem dixi tibi. Vt sic septies orando per diem illud repræsentetur beneficiũ creationis septem diebus completum; & illud redemptionis, septem horis consummatum. Vt illis versibus innotescit.*

Hæc sunt septenis, propter quæ psallimus horis.
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.
Prima replet sputis, causam dat Tertia mortis.
Sexta cruci nectit: latus eius Nona bipertit.
Vespera deponit: tumulo Completa reponit.

Et Ideò cum magna deuotione, & reuerentia persolui debent: vt gratiarum actio acceptabilis Deo sit, & nobis prosit ad meritum.

Tex. Laici verò dicant vigintiquatuor. Pater noster pro Matutino; pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta, & No-

Nona, pro qualibet istarum septem, pro vesperis autem duodecim; pro completorio septem; & orent pro defunctis.

42 *IMposito clericis, & praescripto modò dicendi Diuinum officium; modus nũc fratribus laicis praescribitur; quomodò pro suo posse, cum literati non sint, Deum debeant collaudare: qui est, vt dicant Pater noster. Quae oratio licet breuis sit, ipsa tamen cœlum penetrat; et tanto virtuosius, & efficacius prae alijs, quanto ab ipso Domino Iesu Christo immediatè data, & tradita Apostolis fuit. Num autem laici fratres ad praedictos Pater noster persoluendos obligatoriè teneantur? Sunt qui dicunt, quòd non. Quoniã in Regula non ponitur verbũ aliquod praeceptiuum; neque aliud, per quod constet, hoc eis esse obligatoriè impositũ. Nec item Clem. V. aliquid de fratrum laicorum determinauit officio, sed tantum de Diuino officio clericorũ meminit, quod inter aequipollẽtia computauit. Verum quia à principio Ordinis obligatorium id esse fratribus laicis aestimatum est; et consuetudo optima legum interpres est. Vt docet Panbor. in cap. fin. de consuet. & D. Thom. 12. q. 97. ar. 3. & Summist. tit. consuet. Idcò tenendum est, obligatorium esse laicis, tot Pater noster persoluere, quot à Regula praescribuntur.*

Laici an teneãtur ad diceñ dũ Pater noster.

An

An autem tot etiam Aue Maria dicere teneantur quot Pater noster?

43 Videtur dicendum, quòd non; cum nec in Regula de salutatione Angelica fiat aliqua mentio, nec quicquam de ea decernat Pontificia declaratio. Sed fortè ex consuetudine, (licet non ex Regula) aliqualiter tenentur; cum totidem in ordine Aue Maria, quot Pater noster dici consueuerit. Ideò Specul. numerans æquipollentia, dixit: quòd fratres laici tenentur dicere tot Pater noster, & Aue Maria. Nec numerum cuique horæ præscriptum, credendum est vacare mysterio. Voluit enim Pater Sanctus, quòd 24. Pater noster pro matutino dicerentur: quoniam per nocturnale officium, quo tempore acceptissimum Deo est sacrificium laudis, ciuium supernorum repræsentantur excubiæ.

Matuti ũ laicorũ, quare cũ 24. Pater noster.

44 Atqui seniores ante thronum, & sedem Dei se prosternentes, & coronas suas ponentes ante pedes sedentis super thronũ, 24. sunt. Meritò ergò numerus 24. Pater noster imponitur. Sic mysteriosè petendo meritis ciuium supernorum: qui prædicto 24. seniorũ numero designantur, exaudiri, & adiuuari à Domino. Vel quia 24 sunt horæ naturalis diei, oratio istius numeri, petit remedium tẽporis vniuersi. [Pro laudibus quinque] quia sicut matutinum officium, laudes signat

Laudes cum quinque Pater noster.

ciuium

ciuium supernorum; sic officium laudum, cultum signat militantis Ecclesiæ à primo ipsius mane, vsque ad claram lucem, quam in fine sæculi expectamus. Atqui in hoc differunt hierarchiæ, quia illa cœlestis ciuium supernorum laudat Deum intellectu; subcælestis verò militātis Ecclesiæ per sensibilia symbola, dum auditus laudat Altissimum in musicis, & canticis; Visus in pulchritudine, & ornatu; Tactus in suauium tangibilium contactu, & in obsequijs diuinis; Gustus in saporosa gustabilium suauitate, & dulcedine; Odoratus in suaui odorum fragrantia; meritò quinque eis Pater noster indicuntur. Vt scilicet omnibus quinque sensibus, ex sensibilibus, quasi sensibiliter discant, Dominum orbis laudare.

45 *[Pro prima] qua Dominus noster Iesus Christus ad Pontifices ductus est: [Tertia] in qua accusatus, & iudicatus est: [Sexta] in qua fuit crucifixus: [& Nona] in qua mortuus est; pro qualibet istarum horarum, septem. Vt septiformis Spiritus sancti gratia, meritò passionis Dominicæ eis donetur. [Pro vesperis duodecim] fortè ideò, quia laudibus vespertinis, mundi vespera, seu vltima mundi ætas repræsentatur; in qua filius Dei factus homo, quasi clarissima dies duodecim sibi horas, in duodecim Apostolis* Numeri duodenarij mysterium.

copu-

copulans, illuxit nobis. Iuxtà illud Io. 11. Nonne duodecim horæ sunt diei? Vel quia in eius aduentu, omnes duodecim articuli Fidei, qui sub veteris legis figuris detinebantur absconditi, in duodecim nominibus filiorum Israel, sculptis in duodecim lapidibus pretiosis super pectus summi Sacerdotis. In duodecim panibus propositionis. In duodecim vitulis æreis, qui erant bases maris ænei, quod Ecclesiam designabat; quasi in clarissimo illuxerunt die, factiquè sunt manifesti. Et ita apertè in Dei Ecclesia clari, & splendentes facti sunt, sublatis veteris legis velaminibus. Vt mulier Apocalipsis corona duodecim stellarum dicatur coronata: quia tanquam splendidissimæ stellæ, dicti duodecim articuli Fidei sunt in Ecclesia Dei.

Exod. 28. Leu. 24. 3. Reg. 7.

Completoriũ laicorum.

[Pro completorio septem.] fortè, quia per eum consummatio omniũ designatur; vt sic septem Spiritus sancti dona eis donentur, quibus meritũ eorum consummetur, & fiat perfectum. Vel quia per completorium, præsentis vitæ finis, in quo meritorum retributio recipienda est, insinuatur. Ideò septem Pater noster indicuntur; vt per illos, desiderium æternæ beatitudinis, quo vrgentur, mysticè designetur. Ipsa enim beata ciuium cœlestium requies, septimo die significatur; in quo Deus requieuit ab omni creationis opere.

opere. Huic diei Moses vesperam non adscripsit, cùm cæteris sex diebus adscripserit; vt non solum agnoscatur in cælesti illa beatitudine perfectissimam, & indicibilem esse requiem; sed hanc æternam, sine vespera, sine fine. Item in septem beatificis dotibus consistit; in tribus scilicet animæ: vt est visio beatifica, fruitio, & possessio. Et in quatuor corporis: vt est agilitas, subtilitas, claritas, impassibilitas. Meritò ergò numero septennario, septem scilicet Pater noster; significatur, & petitur.

46 *Indicitur item spetialiter fratribus laicis, vt orent pro defunctis: quià & hoc clericis iam impositum est; ex eo, quòd ad Diuinum officium persoluendum astringuntur. In eo enim pro defunctis oratur singulis horis canonicis; præter determinata tempora, in breuiario assignata. Ideò hic specialiter idipsum fratribus laicis faciendũ imponitur. Quid autem, et quomodò orare pro defunctis teneantur, cum neque ex Regula, neque ex declaratione Pontificum aliquid certum, determinatum habeatur: orare debent secundum quod à prælatis, vel statutis generalibus, seu prouincialibus determinatum fuerit. Et vbi hæc non adessent, relinquitur voluntati ipsorum; vt aliquid specialiter quolibet die recitent, vel orent pro defunctis.* Laici tenent orare pro defunctis.

Quia

Quia licet in prima Regula cap. 8. diceretur, vt septem Pater noster dicerent fratres laici quolibet die pro defunctis; cum non ad illam Regulam teneantur, laudabile tantum, non necessarium erit, illos dicere. Ideò in hoc, consuetudini per omnia stetur; & eo obseruetur modo, quo consuetudo habet.

Laici breue habēt officium:

47 *Aduertant tamen fratres laici: ideò tam breue officium ex Regula eis esse impositum; vt sic mentali orationi se amplius exerceant, & operi manuali pro communitatis seruitijs, se occupent. Vt sic seruitijs communitatis fideliter se exercentes: meritò valeant ex eleemosynis, cum cæteris fratribus sustentari. Vt dixit Sere. conscien. q. 47. Bartho. Pisan. Petrus Io. & cæteri in c. 3. Quarè qui otio vacant; impelli debent à suis superioribus: ad laborandum.*

Tex.

ET ieiunent à festo omnium Sanctorum vsque ad Natiuitatem Domini. Sanctam verò Quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania, vsq; ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo sancto ieiunio consecrauit: qui voluntariè eam ieiunant, benedicti sint à Domino: & qui nolunt, non sint astricti, sed aliam vsque ad Resurrectionem Domini, ieiunent.

Alijs

Alijs autem temporibus, non teneantur, nisi sexta feria ieiunare.

48 *ORdinatis ad Deum fratribus, per exercitia, & opera directè in eum tendentia: vt sunt Diuinæ laudes, & orationes. Eosdem nunc Pater Sanctus ad eundem Altissimum, & ad seipsos per propriorū mortificationem membrorum, ordinat ex ieiunio. Quarè obligatoriè, (vt ex Clem. V. habetur) professis fratribus imponit, vt singulis sextis ferijs anni; & à festo omnium Sanctorum, vsq; ad Domini natiuitatem, ieiunent. Quod exclusiuè secundum omnes, intelligitur. Nec enim ipso omnium Sanctorum die, nec in ipso Domini natali, ieiunandum est. Nisi ipse natalis dies, sexta feria venerit. Tunc enim ieiunare tenemur respectu sextæ feriæ; in qua ex voto ieiunare debemus: non autem respectu quadragesimæ omnium Sanctorum nobis ex Regula præceptæ. Nam & cæteri Christiani; qui fortè ex voto in die Veneris ad ieiunandum se astrinxerint; ieiunare tenentur in die natalis Domini, occurrente in sexta feria; licet absquè eo voto, licitè carnibus vesci possint. Vt per Doctores latè habetur cap. fin. de obser. ieiun. & per Summistas tit. ieiunium.*

Quando sit ieiunā dū in die natalis Domini.

An Quadragesima Resurrectionis Dominicæ, sit fratribus præcepta ex Regula?

49 NVm verò fratres professi, præter generale Ecclesiæ præceptum, ex Regula teneantur Resurrectionis Dominicæ Quadragesimam ieiunare? Sunt, qui partem astruunt negatiuam, quod non. Nam licet Clem. V. art. 5. expressè asserat, huius Regulæ professores teneri ad ieiunandum Quadragesimam, omnibus Christicolis communem: non tamen asserit ex vi Regulæ ad illam obligari. Et multa sunt in Regula ex iure Diuino, & Ecclesiastico obligatoria; quæ tamen ex vi Regulæ non obligant spetialiter. Immo dum idem Clem. art. 2. æquipollentia præceptis enumerauit regularia; de ieiunio à festo omnium Sanctorum vsque ad natiuitatem Domini, & de sextis ferijs tantum spetialiter est locutus; nihil omninò dicens de Quadragesima vniuersali: ergò ad eam ex vi Regulæ non videmur teneri. Communiter tamen Regulæ expositores, tam qui ante declarationes Nicolai, & Clementis extiterunt, quàm qui post illas; & communiter Sancti Patres, et Doctores Ordinis; ab initio huc usq; semper intellexerunt, & docuerunt,

Ieiunium Quadragesimę an præcipiatur ex Regula.

ad

ad dictam nos Resurrectionis Dominicæ quadragesimã ex vi Regulæ teneri. Et sic tanquã cõmunius, & probabilius tenendũ esse censeo. Et videtur illis Regulæ verbis probari [Alijs autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria ieiunare.] Nõ enim ista verba intelligi possunt absolutè, quòd fratres .s. non teneãtur ad alia ieiunia, à supradictis in Regula. Hoc enim esset contra determinationem Clem. V. in dicta cõstitutione, Exiui de paradiso, ar. 5. Vbi dicitur, per hoc nos non absolui à ieiunijs ab Ecclesia constitutis. Sunt enim alia ieiunia Ecclesiæ, vt vigiliæ, & quatuor tempora; ad quæ secundum constitutionem prædictam, ex præcepto tenemur Ecclesiæ. Cum ergò prædicto modo intelligi dicta verba non possint: necessariò intelliguntur, quòd fratres non teneantur ex vi Regulæ ad alia ieiunia, quàm ad ea, quæ in Regula expressa sunt. Et quia in ipsa Regula, quadragesimæ omnium Sanctorum, Resurrectionis Dominicæ, & sextæ feriæ ieiunia indicuntur: ad ea ergò ex ipsa Regula videmur astringi.

50 *Vnde S. Bon. in hoc 3. cap. inquit. [De triplici quadragesima hic loquitur S. Franciscus, duas præceptorias imponẽs, tertiã ad deuotionis excitationem suadens. Tres siquidem legunt viri, quadraginta diebus cõtinuò ieiunasse; Moyses scilicet, Elias, & ipse Dominus.* Quadragesimæ tres celebres.

Exod. 24. 3. Reg. 19 *Prima Moysis, quadragesima, refertur ad peccata præterita expianda; Secunda, Heliæ, ad futura eminentia præcauenda; Tertia, Saluatoris, ieiunium gaudij significat; vbi cor tantis spiritualibus reficitur delicijs, vt pœna sit vacare mensis, & delectabile sit ieiunare. Nam ieiunatur, non vt corpus affligatur, sed ne interrumpatur deuotio, qua spiritus recreatur. Idcircò S. Franciscus duas quadragesimas præcipiendo imposuit; tertiam verò cum benedictione Domini suasit. Sciebat enim deuotione tantum, non aliqua coactione; hoc ieiunium gaudij, adimpleri debere.*] *hæc ille. Ex quò, non tantum habes duas nobis præceptorias quadragesimas ex ipsa Regula imponi; sed rationem item cur tantum duæ præcipiātur, tertia verò suadeatur. Quoniam illæ duæ mœroris ieiunium respiciunt, quo caro affligitur ad delenda peccata præterita, & præcauenda futura: tertia verò non mœroris, sed gaudij ieiunium intuetur. Quod cum ex instinctu Spiritus sancti procedat, qui est Spiritus libertatis; ideò non præcipi, sed suaderi tantummodò debuit.*

Obiectioni tacitæ respondetur. 51 *Nec obstat, quòd Clem. prædictus, præfatam Dominicæ Resurrectionis quadragesimam, inter æquipollentia præceptis, non enumerauit; satis enim hoc explicuisse videtur art. 5. illis verbis.* [*cum duobus temporibus anno-*

annotatis in Regula à festo omnium Sanctorum, vsque ad Natiuitatem Domini, & maximè quadragesimæ in quibus ieiunare tenētur.] his enim verbis innuitur, quòd prædicta ieiunia ex vi Regulæ ieiunare tenemur, cum in ipsa Regula annotentur. Non enim in ipsa Regula, Dominicæ Resurrectionis, quadragesima fuisset apposita: sicut nec Vigiliæ, nec quatuor tempora apponuntur; si ad eam, sicut ad ista ex præcepto Ecclesiæ tantum nos voluisset esse obligatos. Et confirmatur hoc: quia idem Clemens V. postquā 12. illa æquipollentia explicuit; subiunxit, quod vbi in Regula reperitur hæc vox, (teneātur) habet vim præcepti ex Regula. Atqui in Regula ponitur hoc verbum (teneantur;) dum agitur de ieiunio omnium Sanctorum, quadragesimæ, & sextæ feriæ, vt supradictū est; ergò ex vi Regulæ ad prædictā Resurrectionis Dominicæ quadragesimam obligamur.

52 *Ex quo sequitur, quòd secundum S. Tho. 22. q. 147. art. 4. & communiter Doctores: in 4. d. 15. non tenetur quis ex præcepto Ecclesiæ ad ieiunium, nisi post finem tertij septennij, idest, post vigesimumprimum annum. Quoniā ob debilitatem naturæ frequenti indiget cibo, & non multo simul sumpto; & multo item vsquè ad id tempus, quisque indiget nutrimento, ob necessitatem augmēti,* Tempus, & ætas ieiunij.

quod fit ex residuo alimenti. Verum quia, vt idem S. Tho. 4. sent. d. 15. q. 2. quæstiuncula 2. Palud. Duran. & cæteri ibidē, & Sylu. tit. ieiunium, nu. 18. dicunt, vires naturales non currunt semper in omnibus eodem modo; sed aliqui citius perueniunt ad finē augmenti, & alij tardius: ideò non præcisè sunt illi anni ad punctū attendendi; sed vel citius, vel tardius obligant saltem ad aliqua ieiunia, ad arbitriū boni viri. Quod item de senibus dicendum est. Et ideò consilio confessoris relinquitur, qui, & quot dies ieiunare debeant. Tamen huius Regulæ professi, licet dictam ætatem vnius et viginti annorū non attigerint; tenentur ieiunare quadragesimam, & alia ieiunia in ipsa Regula præcepta, ex voto particulari, et præcepto ipsius Regulæ. Ad cætera autē ieiunia, tenentur sicut cæteri Christiani. Nam cum ad illa non obligentur ex Regula, remanet Ecclesiæ obligatio tantum: ergò nò aliter, nisi eò modo quò cæteri Christiani eiusdem ætatis ad prædicta tenentur. Ex decentia tamen, debent professi ea omnia integrè ieiunare. Sciant tamen fratres, quòd ideò Epiphaniæ ieiunium tanquam ieiunium gaudij, non mœroris, minimè nobis præcipitur sed cum diuinæ benedictionis promissione, nostræ deuotioni relinquitur: vt nos per hoc discamus nosipsos animare, & exercere, ad alia specia-

Professi adolescētes tenentur ex Regula ieiunare.

lia vltrà nobis iniuncta. Et licet per hoc liberum sit fratribus, talem Epiphaniæ quadragesimam ieiunare, vel non: si tamen à suo prælato ex causa ad id sufficiente, tale alicui subdito ieiunium imponatur: tenetur subditus illud acceptare. Quoniam multa sunt; vt dixit Gerson, in regul. mora. 2. par. de cognitione venialis peccati, & mortalis, alph. 32. consid. 6. ad quæ homo non tenetur simpliciter, aut regulariter; ad quæ tamen ex causa, aut ex sua culpa obligari quandoquè potest. Quando autem causa sufficiens censenda sit, ad imponendum alicui tale ieiunium; prælatorum est, non subditorum iudicare. Et periculosum est subditis, proprium in his sensum pertinaciter sequi, contra mandata superiorum. Et vitium singularis relaxationis, & fortè scandali erit; si quis nollet ieiunare absque aliqua iusta ad id causa, tota communitate ieiunante, vel abstinente à carnibus. Hoc tamen ieiunium, cum ex Regula cuique liberum relinquatur; non potest generaliter, ad semper omnibus imponi. Vt de hoc latius dicetur infra cap. 10. Ieiunium Epiphaniæ potest à prælato fratribus imponi.

Quibus cibis debemus vti in ieiunio.

53 E*T quoniam de ieiunio est sermo, non inutile fore existimaui, quinque hic*

de hac materia annotasse. Primum, quòd in omni Ecclesiastico ieiunio, esus carnium interdictus est, secundum D.Thomam in eadem quæst. 147. art 8. ad 3. & communiter Doctores. Esus autem ouorum, & lacticiniorũ, & eorum omnium, quæ à carnibus sementinam originem trahunt; tantum in quadragesima, non in alijs interdicitur ieiunijs: vt habetur in c.denique d 4. Ex quo sequitur, quòd alia ieiunia à quadragesima, licitè ieiunari possunt (& est verũ ieiunium) in ouis, & lacticinijs, & alijs citra carnem. Tamen, quia in ieiunijs, secundum S. Hiero. Ambr. & Aug. in c. illa. & c. vtinam d. 12. & communiter Doctores 4. sent. d. 76. regionis seruanda est consuetudo: ideò prædicta, citra quadragesimam, licitè comedi poterunt, vbi consuetudo hoc habet. Vbi verò talis consuetudo non est; non poterunt licitè comedi. Et frangeretur ieiunium, secundum Sylue ieiunium §. 15. Nauar. in manua c. 21. à nu. 11. Tolet. lib. 6. instruct. c 2. & communiter DD. cum consuetudo in hoc, vim legis habeat, secundũ Medinam tract 4. de pœnit. et omnes.

Qua hora sit comedendum in ieiunio.

Nota 2. Hora comedendi

54 *SEcundum, seruandam esse horam refectionis; quæ secundum S. Tho. vbi supra,*

supra, art. 7. est, vt cibus circa horam nonam, hoc est tertia hora post meridiem, non antea sumatur. Eò enim tempore communiter homines comedebant hora sexta, hoc est, in meridie: & ieiunantes comedebant hora nona, in qua hora Christus expirauit. Ex eò autẽ, quòd hodie homines communiter comedunt hora tertia; factum est ex communi consuetudine, vt ieiunantes comedant hora sexta, hoc est iuxta meridiem. Siue vesperarum officiũ sit celebratum, siue non; cum consilij tantum sit, non præceptum (secundum multos) expectare persolutum officium vespertinũ. Et tutò circa meridiem, ob prædictam cõmunem consuetudinẽ refectio à ieiunantibus sumi potest. Quia licet per c. solent. de conse. d. 1. secundum magis communem sententiam, hora ieiunandi esset in præcepto; sicut nõ plus, quàm semel in die comedere, & à cibis vetitis abstinere; & hæc hora, esset hora nona, idest tertia hora post meridiem: Tamen ex ipsa consuetudine sublatum est tale præceptum comedendi hora nona. Et hoc est, quia cũ materia ista ieiunij, sit iuris positiui: sicut consensu vtentiũ firmatur, ita contraria consuetudine infirmatur, & tollitur: vt annotauit Caiet. in dicto art. 7. Humanæ enim leges ex intentione eas condentium robur habent: ac proindè sicut legislator cum legem facit, si animum obligandi tempore ieiunij.

non habet, non obligat lex: ità post legem conditam, si animum obligandi deponat, non amplius obligabit lex. Cum igitur inducta consuetudine legi contraria, sciente legislatore, et non puniente inobedientes, nec contradicente verbis; iustè præsumatur legislatorem legis rigorem relaxare: perindè est, ac si dispensaret. Et ita fit; vt per huiusmodi consuetudinem, homines ab humanis legibus excusentur. Vt benè dixit Medina vbi supra, q.8. Et indè est, quòd licet S. Thomæ temporibus, ieiunantes sumerent cibum tertia post meridiem hora, iuxtà canonem prædictum; hodie tamen circa meridiem ex consuetudine scita, & tolerata, seu potius approbata ab Ecclesia, licitè sumi potest. Nec enim Ecclesia excommunicatione punit tali hora comedentes; nec verbo prohibet, nec prædicat eos malè facere.

Præuenire horam ieiunij est quãdoq; mortale.

55 *Notabiliter autem horam ieiunij absquè rationabili causa præuenire, (quicquid aliqui dicant) mortalis erit culpa; secundum magis communem Doctorum sententiam. Quod conuincitur ex hoc: quia cõmunis animi conceptus Christianorum est, quòd comedens in die ieiunij summo mane, minimè ieiunat. Quod patet indè; quia quilibet Christianus videns aliquem in die ieiunij summo mane comedentem, dicit, iste non ieiunat.*

Verba

Verba namquè sunt signa cōceptuum. Quòd si hora ieiunij non esset de necessitate; non vtique negaretur esse ieiunium, quod tam notabiliter anticipatur. Tenetur ergò quilibet ad consuetam horam cœnæ in ieiunio; quæ esse communiter solet circa meridiem, secundum patriæ morem: sicut tenetur ad ieiunium ipsum. Ex causa autem rationabili, horam comedendi notabiliter præuenire in die ieiunij; nullū erit peccatū; secundum Innoc. in rubr. de obser. ieiun. & summistas tit. ieiunium: & DD. omnes: si modò superioris interuenerit dispensatio, quæ commodè haberi possit. Eritquè causa rationabilis dispensandi secundum Petrum de Palud. 4. dist. 15. debilitas vrgens, peragendum negotium, siue iter, siue lectio, & id genus alia.

An toties peccetur, quoties præter primam comestionem in die ieiunij comeditur?

56 T*Ertium est, ad integritatem ieiunij pertinere secundum omnes, non nisi semel in die refectionē sumere. Sed dubiū est inter doctores; An qui pluries in die ieiunij comedunt; toties mortaliter peccent, quoties pluries quā semel comedunt? Idq. intelligitur de refectione, quæ per se sumpta sufficit ad fractionem ieiunij; non autem de eo, quod de sero* Nota 3. Ieiunium toties frāgit in die quoties comedit secūdum aliquos.

sumi-

sumitur per modum medicinæ, ne stomacho noceat potus. Aliqui sunt, inter quos Medina est. qui affirmatiuam tuentur partem; quòd scilicet peccent mortaliter. Et est eorū fundamentum. Quia hoc pendet ex intentione Ecclesiæ ieiunium instituentis; quæ potuit omnes refectiones alias à prima, sub mortali probibere: & potuit non nisi illam refectionem probibere quæ ieiunium frangeret, quæ est secunda refectio. Et cum de hac intentione nihil certum haberi possit; volunt, quod rationabilis Ecclesiæ intētio, sit iudicanda omnium refectionum prohibitiua, non illius solius, quæ ieiunium frangit. Nam finis ab Ecclesia in ieiunio intentus, ille est; vt ieiunantes ieiunia mæroris, & pænitentiæ, per certam, & præfinitam abstinentiam affligantur; & caro Spiritui subijciatur; & mens ad contemplanda diuina aptior reddatur; & Deo pro peccatis debita satisfactio fiat. Ex hac verò finali intentione, potest intentio obligatoria quodammodò colligi, quòd ad omnes refectiones respiciat; & non ad eam solam, quæ ieiunium frangit. Nam, magis finis ab Ecclesia intentus, impeditur per plures refectiones, quam per solam secundā refectionem. Ideòq. non secunda tantum refectio videtur probibita; sed tertia, et quarta, & quotquot post primam sequuntur.

Alij

Alij tamen sunt, qui negatiuam defendunt partem, tanquam mitiorem; quòd scilicet non peccetur toties, quoties præter primam refectionem, aliæ sumuntur: sed tantum semel, in secunda scilicet refectione; per quam ieiuniũ frangitur. Et fundamẽtum horum est Quia non est intentio Ecclesiæ, toties Christianos obligare ad mortale; nec vt pia mater tot filijs suis vult laqueos immittere. Latè hæc per Durand. 4. dist. 15. q.2. Gab. 4. d.16. q.3. Caietan. in sum. tit. ieiun. §. 4. Syluest. & Tabien. eod. tit. Opinio negatiua.

57 *Et si dicas, quod Ecclesia fortè de hoc non cogitauit; nec de eius intentione constat.* Obiectio

Dicimus, quòd Ecclesiæ intentionem in mitiorem partem exponimus: quia pœnæ sunt restringẽdæ; nisi vbi euidẽter constet de opposito. cap. in pœnis de reg. iur. in 6. Nec obstat, quòd per tertiam, & quartam comestionem, sic, & multò magis impediuntur fines ieiunij ab Ecclesiæ intenti sicut per secundam: ergò sic contrauenitur intentioni Ecclesiæ in tertia, & quarta, sicut in secunda. Quia licet Ecclesiæ intentio, ad tales respiciat fines; non tamen constat, an intendat ad hoc obligare: & dum non constat, pœnæ (vt diximus) sunt restringendæ, nõ ampliandæ. Solutio.

Et suadetur hoc, quòd scilicet tertio, vel quarto comedens non peccet peccato fractionis Pulchra ratio.

nis ieiunij. Nam vt inquit Martinus de magistris, et Durandus, secundo comedens in die ieiunij frangit ieiunium; cum de integritate ipsius sit vnica comestio: ergò tertiò, & quarto, comedens reperit ieiunium fractum, ergò non frangit ieiuniũ. Patet ex virtute sermonis, illud enim frangitur, quod est integrum: sed ieiuniũ per secũdam comestionem est fractũ, & non est amplius ieiunium; ergò neque per tertiam, neque per quartam frãgi potest.

58 *Et si dicas, quod violatio ieiunij in qualitate ciborũ toties est nouum peccatũ, quoties comeduntur cibi vetiti, carnes scilicet oua, lacticinia: ergò pari ratione, quoties receditur ab vna comestione, toties peccatur. Ad hoc respondet Caiet. 22. q. 147. ar. 8. quòd ieiuniũ tres cõtinet negationes, scilicet non vesci carnibus, non comedere plusquam semel in die, et non comedere ante horam consuetam. Hæ tamen negationes non eodem modo se habent ad ieiuniũ. Duæ enim vltimæ cadunt vt partes, vel quasi partes constitutiuæ; prima verò cadit sub præcepto absolutè, durante scilicet tempore quadragesimæ, vel quatuor temporum, vel vigiliarum. Et propterea quoties in die quis comedit carnes, aut alios probibitos cibos, toties de nouo peccat mortaliter, iuxtà regulam præceptorum negatiuorũ. Cadit namque in præcepto, quòd in toto illo die non comedan-*

Obiectio

Solutio.

Ieiuniũ tres continet negatiões.

Comestio vetitorũ multiplicata multiplicat culpam.

medantur cibi vetiti, ſicut cadit ſub præcepto Diuino, quòd in toto tempore huius vitæ non furemur. Et ſicut qui commiſit ſemel, vel bis furtum, non excuſatur, quin tertio peccet, ſi tertio furetur: Ità qui ſemel, vel bis comedit cibos vetitos durante tempore prohibitionis; non excuſatur quin tertio peccet, ſi tertio vetitos cibos comedat. Non autem quoties quis comeſtiones multiplicat in die ieiunij, toties peccat: quia vt diximus non cadit ſub præcepto Eccleſiæ abſolutè non multiplicare comeſtiones, ſed vt requiritur ad ieiunium. Sed quia abſtinere à tertia vel quarta comeſtione in illo die, non poteſt eſſe conditio ieiunij; quia ieiunium iam eſt abſolutum per ſecundam comeſtionem: ſequitur ergò quòd ſub præcepto Eccleſiæ cadat tanquam prohibita, tantummodò ſecunda comeſtio, quæ frangit, & ſoluit ieiunium; non reliquæ comeſtiones ſequentes, quæ ieiuniũ frangere non poſſunt, cũ fractum inuenerint. Dicendum ergò eſt cum cõmuni ſententia; quòd nõ toties peccatur, peccato fractionis ieiunij, quoties comeſtiones præter, primã in die ieiunij ſumuntur: ſed ſemel tantum in ſecunda ſcilicet comeſtione, quæ ieiuniũ frangit. Et licet Ioan. Maior 4.d.15.q.6. dicat hanc quæſtionem eſſe problematicam; hanc tamen partem negatiuam, tanquam communiorẽ, & æquiorem

rem

rem amplectitur. Dixi peccato fractionis ieiunij; quia peccari posset ob aliam causam, puta ratione contemptus, vel gulæ: venialiter vel mortaliter, secundum qualitatem eorum.

Num absoluti à ieiunio, vetitis cibis vti possint?

Nota 4.

59 Q*Vartum, quòd licet aliqui cibi sint ab Ecclesia ieiunantibus interdicti, & per hoc videatur dicendum, quòd qui non tenentur ieiunare, non teneantur à prædictis vetitis cibis abstinere: cōmunis tamen opinio fundata super consuetudine, quæ est optima legum interpres, cōtrariam tenet sententiam. Communiter enim in populo Christiano seruatur, quòd dispensati ob euidētem necessitatem ab abstinentia carnium sunt totaliter absoluti à præcepto ieiunij: dispensati autem in ouis, & lacticinijs, non absoluuntur à præcepto ieiunij. Et rursus potentes abstinere à prædictis omnibus cibis vetitis, sed impotentes ad seruandum vnicam comestionem; liberantur à ieiunio solum, & non ab abstinentia probibitorum in Quadragesima, & in alijs ieiunijs, iuxtà patriæ morem. Ideo dicendum est, quòd tam ieiunantes, quàm non ieiunantes, tenentur (vbi neces-*

Dispēsati in carnibus dispēsantur à ieiunio.

necessitas non dispensat) ad abstinentiam à cibis prohibitis; sic consuetudine, Ecclesiæ præceptum interpretante; ipsa enim vim legis habet, & legis interpretatrix est, vt in c. consuetudo dist. 1. Panb. in cap. fin. de consuet. D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. & summist. tit. consuet. Et eadem ratione, licitè pueris paruulis dantur oua, vel carnes in Quadragesima iuxtà patriæ consuetudinem; quia in hac materia ieiunij, potissimum consuetudini standum est. Quarè cum non minorem locum consuetudo teneat; quàm ius; hanc autem in diuersis regionibus, & locis constet esse diuersam; ad eam secundum patriæ morem recurrendum est. Et incolæ loci, patriæ consuetudini se debent in hoc conformare. Aduenæ verò, ac reliqui, qui in locum illum conueniunt, non animo illic habitandi; sicut loci legibus non astringuntur, ità nec consuetudinibus loci: nisi causa euitandi scandalum, aut alia vrgente ratione. Cõsuetudo quãti referat.

60 *Quintum, & vltimum, quòd Quadragesima Resurrectionis quò ad seculares communiter incipit à 4. feria. quæ præcedit primam Dominicam Quadragesimæ. Vt in cap. Quadragesima: de consec. d. 5. Quò verò ad Ecclesiasticas personas, incipit prima die post Dominicam Quinquagesimæ, vt in cap. denique, d. 4. Et licet communiter teneatur, vt refert* 5. Nota: Ieiunium xl. quando incipiat.

Aduenæ ieiunantes.

An-

Angelus tit. Ieiunium. §. 7. quòd hoc sit consilium, non præceptum; & per hoc non sit necessè quòd à particularibus Quadragesima ieiunetur à Quinquagesima: decens tamen est id facere. In communitate verò, necessarium fortè est; ob rationabilem consuetudinem, quæ vim legis videtur habere. Hæc autem fusius videri possunt, in præcitatis Doctoribus.

Tex. TEmpore verò manifestæ necessitatis; non teneantur fratres ad ieiunium corporale.

61 *ET si omnibus Regulam professis præceptorium sit, prædicta ieiunia obseruare, modo iam supradicto: tempore tamen manifestæ necessitatis, à corporali ieiunio, tam Regulari, quàm Ecclesiastico, excusantur. Nam necessitas vera, non astringitur lege; sed satis tunc est bona voluntas. Hæc autem necessitas (secundum omnes) multiplex esse potest; vel scilicet ratione ætatis, vel debilitatis, vel infirmitatis, vel laboris ineuitabilis, sine quo aliquod negotium necessarium commodè, (vt oportet) perfici non posset, vel propter defectum sufficientis victus pro substentatione debita. Et tunc necessitas hæc, manifesta censetur; cum cuique discreto, & pio*

Necessitas excusat à ieiunio.

pio viro dubia non existit. Quo casu, absque aliqua dispensatione prælatorum liberi erunt fratres à ieiunio; dispensantibus in hoc ipsa necessitate manifesta, & Regula. Vbi verò necessitas non est manifesta; licet vera sit, prælatorum tamen requiritur dispensatio: si commodè haberi potest, & vsus non habet contrarium. Quoniam in dubijs, vt supradiximus. num. 5. in his particularibus casibus, ad Episcopos, & ad presbyteros curatos, & vniuersaliter ad prælatos spectat respectu suorum subditorum iudicare, & dispensare, prout eis secundum Deum expedire videbitur, vt dixit S. Tho. 4. dist. 15. quæst. 3. art. 2. Et ideò malè faciunt prælati (vt diximus) dum petentibus subditis dispensationem in causa dubia, soluendi ieiunium, aut præueniendi horam; remittunt eos ad conscientias proprias. Debent enim pro qualitate rei dispensare in re dubia; cum ad prædicta habeant facultatem. Et eadem ratione, dispensare etiam possunt in casu, quò ad qualitatem ciborum, vt dixit Caiet. 22 quæst. 147. ar. 4. & videri potest per summist. tit. dispensatio. Prelati in dubijs, debēt dispensare.

Consulo verò, moneo, & exhortor fratres meos in Domino Iesu Christo: vt quando vadunt per mundum, non li- Tex.

tigent, neque comendant verbis, nec alios iudicent.

Iter fratrum qualiter fiat.

62 *ORdinatis fratribus ad Deum per diuinas preces; & ad seipsos per mortificationem carnis ex ieiunio; nunc eos ordinat Pater sanctas ad ædificationem proximorum. Ad instructionem ergò partis rationalis, consulit: ad alliciendam partem concupiscibilem, suauiter monet: ad exercendam partem irascibilem, exhortatur fortiter; vt euntes per mundum exemplo Christi, & Apostolorum non litigent inter seipsos, nec cum alijs, contumeliam inferendo. do. Neque contendant verbis, pertinaciter propriam asserendo sententiam: vel in curijs iudicialiter comparendo. Nec alios quisque audeat iudicare; dubia scilicet, in peiorem partem interpretando.*

Tex.

SEd sint mites, pacifici, modesti, mansueti, & humiles: honestè loquentes omnibus, sicut decet.

63 *NEc tantum eos instruit de malis, quæ euitare debent ad proximorũ ædificationem itinerando: sed etiam de bonis, quæ debent habere. Vt sic tanquam in lucem mundi dati; lucem inter homines bono-*

rum

rum exemplorum oſtendant.

Quod tunc erit, ſi mites erunt, non reſiſtendo, ſed cedendo improbitatibus aliorum. Pacifici, alios nullo modò impetendo. Modeſti, per diſciplinam ſenſuum, in verbis, & operibus modum ſeruando. Iuxtà illud Apoſtoli; Philip. 4. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus, Manſueti, moribus, non impetuoſi, motus iraſcibiles refrenando. Humiles, nullum honorem appetendo, & omnem gloriam humanam fugiendo, & ſibi ipſis vileſcendo. [Honeſtè loquentes omnibus, ſicut decet,] omnem ſcilicet hominem pro ſui ſtatus gradu reuerendo; nec ſtultiloquia, aut turpia, proferendo, vel vana: ſed ſermo ſit ſemper ſale conditus, ad ædificationem aut vtilitatem audientium. Sic enim concordia in inuicem, & ad exteros omnes; modeſtia in ſenſuum, verborum, & operum diſciplina; manſuetudo, & humilitas in moribus; honeſtaq. in verbis, ædificatoria, & religioſa locutio, Dei Miniſtros, & Euangelicos viros probat.

Fratres quib⁹ virtutibus, fulgere debent.

ET non debent equitare, niſi manifeſta neceſſitate, aut infirmitate cogãtur. Tex.

64 *CHriſti veſtigia ſequens, qui pedeſter ſemper (præterquam in die palma-*

Equitare quid sit.

rum myſterium, & prophetiam de pullo, & aſina adimplens) creditur ambulaſſe ; ſuis hic Pater ſanctus equitationem fratribus interdicit . Et quidam ad proprietatem vocabuli attendentes , illos tantum æſtimant equitare, qui equini generis inſident animali : quarè animalia cætera, vel honeſta ſi occurrant vehicula, minimè probiberi ſuſpicantur . Intelligentia tamen huius dicti ex cauſis eſt aſſumenda dicendi ; quæ ſunt, vt eius fratres Chriſti ſequātur veſtigia; qui ſemper vt diximus (niſi ad implendam prophetiā) pedeſter creditur inceſſiſſe. Vtquè eis vera forma humilitatis, auſteritatis, et minuendæ ſollicitudinis donetur . Quarè Marti. V. in ſuis conſtitutionibus declarauit, per equitare, debere intelligi (ſicut S. Bonau. intellexit,) vt ſit fratribus interdictum, non ſolum cuicunque animali inſidere; ſed etiam bigare, & quadrigare: Quod ſatis vſus loquēdi comprobat Vulgo enim equitare dicitur; quicunque, animalis cuiuſlibet vectione vtūtur . Et ideò ſecundum 4. magiſtros, S. Bonau. & Seren. conſcien. q. 45. nulla animalium, vel currūū vectione fratres vti poſſunt: niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogantur . Vbi enim neceſſitas cogens , & manifeſta adfuerit ; licitum erit fratribus ex Regula abſque aliqua ſuperiorum diſpenſatione , equitare .

Bigare, & quadrigare prohibetur.

Vbi

Vbi verò necessitas fuerit dubia; dispensatio (vt aliàs diximus) requiritur superiorum, si commodè haberi potest. Eod. c.5. n. 61.

65 *Hæc autem necessitas vera, & ad equitandũ sufficiens, multipliciter attendi potest.* Necessitas æquitãdi multiplex. *Vel ratione itineris, vtputa quia satis prolixum, seu longũ est: vel quia impeditum aquis fluminibus, niuibus, &c. Vel ratione negotij conuenientis, & vrgentis; ita vt nec commodè differri, nec fieri per alium æquè benè possit; nisi per eum, qui equitare indiget. Vel ratione debilitatis personæ; quæ talis esset, vt sine magno personæ detrimento pedester ambulare non posset. In his enim casibus tãtum, (secundum cõmuniter expositores in tertio cap. et Seren. conscien. vbi supra,) licita erit equitatio. Modò tales causæ, prædictam necessitatem ad equitandum inducentes; rationabiles sint. seu expedientes, & necessariæ. Nam si causæ non sint huiusmodi, licet veræ adsint necessitates respectu itineris, vel personæ; non vtique ad licitè equitandum sufficient. Tunc enim voluntariè, & nõ ex causa rationabili, seu necessaria, quis se tali exponeret necessitati: quod vtique illicitum est. Eò enim ipso (teste Angesto in morali c.1 3. & 6.) quò quis ad aliquid obligatur; cogitur ad tollenda impedimenta, seu causas, quibus probabiliter illud poterit impediri. Vtputà vouens*

Causæ inducentes ad equitādum sunt euitādæ.

castitatem; causas tenetur volunturias euitare, quibus probabiliter castitas periclitari potest. Sic, obligatus non equitare; tenetur ad tollendas causas, non rationabiles, quibus ad equitādum, cogatur. Dum enim causa rationabilis, seu necessaria non est, sed voluntaria; necessitas inde sequens, voluntaria erit. Et dum manet libertas culpabilis, sequitur, vt actus sequens etiam culpabilis sit; vt dicit Adrian. Itaquè vbi in nostra potestate est, talem equitandi necessitatem tollere; semper frater Minor contra Regulæ faceret praeceptum, non tollendo illam. Quarè si quis absque rationabili causa prolixum voluerit iter arripere; licet illud verè non possit absque notabili detrimēto absoluere peditando; quia tamen necessitati equitandi voluntariè absque rationabili causa se exponit; peccaret mortaliter, contra suam Regulam equitando.

Quol. 5. art. 2.

66 *Et idem est dicendum de eo, qui sine causa rationabili acceleraret iter; ea intentione, vt fessus, cogatur inde equitare. Dum enim talis voluntaria causa perdurat, quæ debito modo deponi potest; necessitas inde sequens non excusat. Vndè in exposit. Patrum ordini. c 3 dicitur, quòd causæ, quibus licitum est equitare; vitandæ sunt: modo equè benè negotia expleri possint. Vt gratia exempli; si ad discretatus officium pro capitulo Prouinciali,*

Nota. valde.

ciali, vel custodiatus pro cap. Generali, vel prouincialatus pro seruitio prouinciæ, reperiantur personæ ad hæc munia idoneæ, quæ tamen non possent, nisi equitando illa exercere; electores illos non eligant: si modò alij sint fratres equè idonei, per quos equè benè, ac per illos, poterũt negotia expediri. Quia tunc nulla adest rationabilis, seu necessaria causa; cur isti qui non nisi equitando; et non illi, qui pedestres, & negotia equè benè expedire poterunt, eligantur. Et dum in nostra potestate est, talem equitandi necessitatem tollere; seu causam non rationabilem, ad talem equitandi necessitatem inducentem vitare; ad eam tollendam efficaciter (si commodè fieri potest) astringimur: vt patet ex dictis.

67 *Et secundum prædicta, nostræ debent intelligi constitutiones; vbi facultas fit illis, qui aliquando diffinitores fuerunt; equestres ad capitula veniendi: si in discretos, & custodes fuerint electi. Quod notari debet. Quandoquidem ignorantia, seu inaduertentia culpabilis, non excusabit secus facientes à mortali; cùm hoc sit obligatorium ex Regula; & non potest per constitutiones, dispensari. Ex vera ergò necessitate, quæ ex causa rationabili est; licita erit equitatio. Et insuper ex infirmitate. Quod ideò appositum specialiter est; (vt inquit hic Petrus Ioan.) vt duplex sit*

Equitatio cóceditur, in casu necessitatis, & infirmitatis.

exceptio, & distinguantur adinuicem. Nam credi poterat, quòd infirmo non erit licita equitatio, quamdiu commodè permanere posset in loco; vbi infirmari cepit. Potest enim infirmus, licitè ex Regula equitare ad recreationem, vel exercitium; ad conualescendum de infirmitate. Cord. cap. 3. quæst. 3. punct. 1. in fine.

Tex.

IN quamcunque domũ intrauerint, primum dicant, pax huic domui: & secundum sanctum Euangelium de omnibus cibis, qui apponuntur eis, liceat manducare.

Salutatio danda ab ipsis fratribus.

Comedere de omnibus cõceditur fratribus.

68 *SIcut itinerantes fratres, ad imitãdum Christi exemplum, voluit S. Franciscus, vt sub præcepto pedestres incedere deberent: sic ad eiusdem Domini exemplum, suos admonet fratres, vt aliquam intrantes Domum primum dicant, pax huic domui. Sicut Christus fecisse legitur, Apostolorum ingrediendo collegium. Eisdemque fratribus concedit; vt omnibus cibis, qui eis apponentur, licitè vti possint. Hæc enim concessio maximè fratribus congruit; tum propter Euangelij libertatem, (Manducate quæ apponuntur vobis Luc. 10.) tum propter hæresim confutandam, quæ cibos damnat: qui licitè secundum*

dum Apostolum à Fidelibus cum gratiarum actione sumi possunt: tum propter paupertatem, quæ non habet vndè cibos prouideat speciales. Pauper enim, si quod ei apponitur, respuit; aut frequenter esuriet, aut offerentibus erit molestus, si appositis non contentatur; & singularia cibaria petat. Cui enim neque per seipsum, neque per bursarium aliquis est sumptus; appositarum rerum indulgendus est vsus; vt sic, & fratrum paupertati; & hospitum consulatur grauamini.

69 *Nec per hoc facultas conceditur fratribus se incrassandi, lautèq. viuendi. Nam licet Euangelicæ libertatis sit, omnibus (cum gratiarum actione) posse vti cibis: eis tamen vti oportet, secundũ eundem libertatis Euangelicæ spiritum. Qui est spiritus honestatis, virtutis, & sanctitatis; non carni, sed spiritui deseruiens. Itaquè sicut si venenosa, & mortifera apponerentur fercula, non liceret illa comedere: sic si quæ apponuntur, quæ aliquo essent tempore ex præceptis, seu votis generaliter, vel specialiter interdicta; non vtiquè eis licitè vti possumus. Quarè non est Euangelicæ sanctitatis, vetita comedere, contra præcepta Ecclesiæ, seu vota; absquè aliqua necessitate cogente.* Tẽperantia ciborum.

70 *Nec item honestatis Euangelicæ est, vbi principales personæ domus à carnibus abstinent:*

uent: fratres in esu carnium laxius abundare. Nec vbi lauta, & abundans est mensa, sanctitatis Euangelicæ erit, talem superfluitatem fratres se ingurgitando approbare. Sed magis sobrietate seruata, necessitati solum, non gulæ satisfacere debent; vt sic, quod verbis prudenter dissimulant, reprehendant exemplo. Quarè licitum erit fratribus, appositis vti cibis; saluis præceptis omnibus, & votis; saluaquè honestate, & sobrietate, & exemplari hospitum ædificatione. Vt latè hæc per Diuum Bonauenturam, Hugonem, & Petrum Ioan. in cap. 3. tractantur.

Quòd fratres non recipiant pecuniam.
Cap. IIII.

Tex. PRæcipio firmiter fratribus vniuersis: vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant; per se, vel per interpositam personam.

Intentio S. Franc. in capitibus sequẽtibus.

EXpeditis tribus capitibus, in quorum primo, Beatus Pater summariè suam Religionem instituit; In secundo, modum tradidit recipiendi venientes ad eam; In tertio, receptos interius, & exterius instruxit disciplina: quæ tanquam tres

portæ

portæ sunt huius spiritualis ciuitatis, per quas radiantes splendores recipit orientis. In his modo sequentibus tribus capitulis, quarto scilicet, quinto, & sexto. Insidias, quæ supersiant, excludit. In quarto enim, periculum Iudæ pecunia Dominũ tradentis; In quinto, periculũ Religionis in otio viuentis; In sexto verò, periculum multitudinis, pro communibus appropriatis rebus contendentis; abigit, & expellit. Ità vt hæc tria capita, tres aliæ videantur esse portæ huius spiritualis ciuitatis; contra Aquilonis insidias munitæ Vt verè ergò totus Euangelicus, & Apostolicus Pater Sanctus, omnimodam in hoc 4. capite pecuniæ receptionem excludit. Iuxtà illud S. Euangelij Apostolis traditum mandatum, Matt. 10. Nolite possidere aurũ, neque argentum, neque pecuniam. Vt sic perfectam è cordibus nostris terrenæ sollicitudinis extirpationem, & cœlestis Patris sedulam prouidentiam circa illos, qui Diuinis vacant obsequijs, doceat simul, & commẽdet. Et insuper, vt perditæ innocentiæ statum, in quo si homo stetisset, omnia fuissent cõmunia, nullaq. proprietas ad multitudinem aliquã, vel personam fuisset contracta; prout possibile foret, renouaret. Nec putes proprietatem solum pecuniarum fratribus prohiberi; vsum verò earum concedi: sed vsus, siue receptio

Receptio pecuniæ excluditur totaliter.

Vsus nedum proprietas pecuniæ in-

pariter,

terdicitur fratribus. *pariter, & proprietas denariorum, & pecuniarum fratribus penitus vniuersis in hoc cap. probibetur. Vt ex declarationibus Nicolai 3. & Clem. V. & omnium Regulæ expositorum elucet. Vndè ex solenni præcepto cuilibet fratrum probibetur; vt neque per se. neque per interpositam personam denarios, neque pecuniam recipiant.*

Denariũ quid sit, & quid pecunia. 2 *Pro cuius mandati perfecta intelligentia; scias denarium, monetam esse, ex quocunque metallo, seu materia confectam. Pecuniæ verò nomen, si in sua latitudine sumitur, totũ, quod temporaliter possidetur (iuxtà S. Augustinum de Doctr. Christ.) amplectitur. [Totum (inquit ipse) quicquid homines in terra possident, omnia quorũ domini sunt pecunia vocatur; siue sit seruus, siue ager.] &c. At, si strictè sumatur, prout hic sumitur: mensuram tantum, commutationis rerum significat. Itaquè, secundum communiter expositores; pecunia est, quicquid accipitur, vt loco numeratæ pecuniæ donetur, pro alia habenda re. Itaquè, siue oleum, siue frumentum, siue linum, & id genus alia recipiantur; vt in aliud sub æstimatione pretij commutentur, vel pro pretio alterius rei donentur: pecunia est. Vndè Doctores dicunt, quòd hic probiberi videtur, receptio denariorum, & quarumlibet rerum, quæ vt pretium rerum emendarum*

rum recipiuntur. Quarè si prædicta, & similia, recipiantur à fratribus ad vtendum eis, vel ad alijs liberaliter dandum; non vtiq; pecunia dici, vel esse poterunt. Nam non recipiuntur, vt sint medium pecuniarium; seu pretium per quod aliquid aliud habeatur. Nec item pecunia est, quod recipitur animo cōmutandi cum alijs rebus eiusdem, vel diuersæ speciei; absquè vlla pretij æstimatione. Quia vbi pretij ratio non habetur: ibi nulla pecuniæ ratio esse potest. Sed tunc verè pecunia erit; si in commutatione hac, aliqua interueniat pretij æstimatio: siue foris expressa verbis illa sit, siue intus in animo habeatur. Hæc enim vera emptio, non commutatio est. Itaquè pecunia est, quidquid accipitur, vt loco numeratæ pecuniæ, aliquid ex eo ematur, vel habeatur: quia tunc denariorum loco datur, secundum communiter Doctores hic. Et secundum Serenam conscientiam quæstione 46. & Cordub. quæstione 1. pecunia etiam dici potest, quicquid accipitur ad hoc, vt vendatur: quia hic intentio denariorum est in recipiente; vt denarios scilicet inde habeat. Quia quod venditur, denarijs venditur. Quarè pecunia est, quicquid recipitur, vt æstimatum, seu appretiatum detur pro pecunia numerata, vel pro alia re; non autem (vt quidā voluerunt)

Pecuniæ diffinitio.

quid-

quidquid recipitur, vt commutetur seu donetur extra Ordinem, vel intra ad superfluitatem, vel ad thesaurizationem. Hi enim, vt quatuor Magistri dixerunt, non distingunt capitula, & probibitiones Regulæ. Constat autem, quòd in 6. cap. proprietas, & superfluitas excessiua cuiusque rei probibetur; hic verò proprietas simul, & vsus denariorum, & pecuniæ interdicitur. Non ergò omne, quod petitur, vt propria auctoritate distrahatur, vel vt superfluitati deseruiat, hic probibetur, sed in 6. cap. Hic verò denariorum, & rei cuiusque, quæ loco denariorum recipitur; vt scilicet æstimata, pro numerata pecunia, vel pro alia re detur; proprietas simul, & vsus inhibetur. Vndè pecunia est, quæ appretiata datur, pro numerata pecunia, vel alia assequenda re: non autem quod recipitur, & distrahitur, absque consideratione numeratæ pecuniæ.

Pecuniã per se recipere, quid sit.

3 *Per se autem recipere pecuniam; (intelligendo semper sub nomine pecuniæ, etiam denarios) secundum Regulam, & declarationes, vsum est habere pecuniæ. Hoc est, per seipsum ad nutum, absque alia aliqua dantis auctoritate sed propria; pecuniam in aliquos vsus, siue proprios, siue alienos, conuertendam recipere. Per interpositam verò personam pecuniam recipere; est, aliquem ex se*

sub-

substituere, qui pecuniam propria ipsius fratris auctoritate, in aliquos siue proprios, siue alienos vsus conuertat.

4 *Ex quibus Primo elicitur, Quòd quando sic petitur, vel procuratur prouisio necessitatum, mediante pecunia, vt tamen ipsa pecunia non deponatur apud aliquem auctoritate fratrum, neque deposita expendatur ad nutum, & auctoritate ipsorum; sed totum fit cum debita licentia, & auctoritate dantis: tunc nec fratres pecuniam per se recipere, nec per interpositam personam, dicendi sunt. Sed verè ibi amicus spiritualis est secundum Regulam, & declarationes Pontificum. Quia, qui pecuniam accipit, & expendit nomine, & auctoritate dantis pro fratrum necessitatibus; quicunq; ille sit, qui sic pecuniam administrat, siue syndicus, siue amicus fratrum, etiam si esset millesimus subrogatus; hic amicus spiritualis dicitur, & verè est, & nō interposita persona. Vt omnes Regulae expositores hic dicunt, & Serena cōscientia, q. 63.* Primnm corollar. Amicus spiritualis quis sit.

5 *Elicitur secundo quòd tangere, seu naturaliter contrectare denarios, vel pecuniam non probibetur nobis ex Regula: sed tantum tactus polyticus: quod idem est, quòd vsus pecuniarius propria auctoritate factus. Posset tamen simplex contrectatio, alio iure, naturali scilicet, vel diuino nobis esse prohibitus.* 2. Corol. Tangere pecuniá an liceat fratribus.

Ideò,

Ideò, qui denarios non politicè, sed solum ex curiositate tangeret: tunc si hoc facit cum scandalo aliorum, quod ipse aduertit, vel aduertere debet; peccabit vtique magis, vel minus secundum qualitatem scandali. Item si ex ipso tactu imminet ipsi fratri cupiditatis periculum, recipiendi scilicet pecuniam politicè; vel quia ex huiusmodi tactu tentatur, vel inclinatur ad malum aliquod: peccabit vtiquè magis, vel minus, secundum qualitatem periculi, cui sine rationabili causa probabiliter se exponit. Qui autem sine scandalo alicuius, & absque aliquo periculo, denarios tangeret; leuissimè peccaret peccato curiositatis, seu otiositatis, secundum S. Thomam, vel fortè nullum peccatum (secundum aliquos) committeret. Quòd si aliqua adesset causa tangendi denarios, vt si ducatus aureus manibus acciperetur, vt ex eo calix, vel patena deauretur. Vel si ex vrbana humilitate leuetur à terra & traderetur magnati è cuius manibus cecidisset, modo ex his nullum pusillorum scandalum, neque aliud sequatur periculum; nullum vtique erit peccatum.

3. Corol. Seruare pecuniá itinerantiũ quando liceat

6 *Elicitur tertio, quòd contra Regulam nõ est, denarios alienos in itinere periculoso, vbi aliqua imminent pericula, super se deferre. Quoniam nullus hic pecuniarius vsus interuenit; & pium quidem est, proximo rem suam saluare,*

saluare, & à periculis tueri. Verum agenda est causa proximi, fideliter quidem; sed prudenter. Vbi enim anima, vel fama læderetur, ex aliquo fortè scandalo, vel ex sibi imminente periculo; nullius est curanda pecunia, seu denarius.

7 *Elicitur quarto, quòd fratres Minores eadem, qua supra ratione, denariorum quorumcunque Custodes, violenta periculi necessitate cogente, esse possunt: modò id semper fiat cauendo scandalum pusillorum, inde probabiliter imminens; & insuper seclusa obligatione custodiæ. Debemus enim illi notificare, quòd non intendimus ad iacturam teneri, si pecunia pereat. Custodia enim pecuniæ (vt asseritur) obligationem importat, nisi à principio excludatur. Teneremur tamen fideliter custodire; sicut rationabiliter nobis fieri vellemus. Salubre verò erit consilium, quando commodè fieri potest, pecuniarum custodiam non acceptare: ad euitanda malorum pericula, & turpes pro casuum varietate infamias; in quæ Ordo ex depositis pecunijs incurrere posset.* 4 Corol. Custodes pecuniæ an possint esse aliquã fratres?

8 *Elicitur quinto, quòd pecuniarum, seu denariorum quorumcunque, etiam alienorũ dispensatores esse non possumus. Quoniam dispensatio, ministerialem saltem in se, circa talia dispensanda auctoritatem includit;* Dispensatio pecuniæ aliorũ non licet fratribus.

& sæpè polyticam etiam contrectationem habet annexam. Quæ omnia nobis per Regulam sunt probibita, vt expreßè dicit Clem. V. art. 7. Et ignominiosum est, vt ait Hugo; vt qui sua, propter pericula repulit, stultè rursum, propter aliena, se periculo exponat.

In necessitatis casu, vsus pecuniæ, non videtur illicitus.

Pecuniæ receptio aliquādò fratribus licita.

9 N*Ota tamen, quòd licet denariorum, & pecuniarum receptio, quò ad proprietatē, & vsum hic fratribus omnibus probibeatur; regulariter tamen id debet intelligi. Nam vbi casus extremæ necessitatis aduenerit; licitè poterunt pecuniam per se, vel per interpositam personam recipere. Quoniam lex naturalis, qua tenemur nostris extremis necessitatibus subuenire; magis indispensabilis est, & obligat, quàm lex positiua; & præceptum de non recipiendo pecuniā: vt rectè annotauit Hugo hic. Vbi enim duarum obligationum dispariter obligantium, emergens occasio alteram alteri incompossibilem reddet; tunc quæ minus obligat, alteri cedat, necesse est. Atqui minus obligat votum de non recipienda pecunia, quàm præceptum seruandi naturam: ideò quando alio modo vita corporalis seruari non posset, nisi pecuniam*

niam recipiendo, & polyticè contrectando; licitum esset tunc, immo obligatorium ex naturali lege pecuniam recipere, ad tali externæ subueniendum necessitati. Vt esse potest in aliqua persecutione Fidei per hæreticos facta: in qua fortè vitæ necessaria, nisi pecunia mediante, inueniri non possent. Et in similibus casibus. Nec tunc talis denarius, vel pecunia propriè ipsius fratris esset, sed vsus; nec simpliciter, sed ex causa, ad tempus. Quia cessante necessitate, vsus pecuniæ mox spirat; quia redit compossibilitas obligantium: quæ necessariò sunt seruandæ. Sic Christus pacis tempore, missis ad prædicandum Discipulis; ne quid tollerent in via, præcepit. Stante verò necessitatis articulo, tota scilicet illa gente pastorem, & gregem persequente: sacculos, hoc est loculos illis permisit, dicens. Luc. 10. [Quando misi vos sine sacculo, &c. nunquid aliquid defuit vobis? sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram.] Quia non eadem viuendi regula, tempore persecutionis, quæ pacis est: vt ibi dicit Glossa. Sicut ergò Apostoli, pacis tempore loculis caruerunt; tempore verò passionis, & persecutionis dispensatiuè loculos pro seipsis habuerunt: sic vrgentis necessitatis tempore, quando nullo modo aliter fratres, nisi mediante pecunia, nec

Matt. 10.

Regula viuēdi variat quandoque.

mendicando, nec laborando vitæ necessaria possent inuenire: vt sæpè in persecutionibus contingere solet; licitè ea ex prædictis vti poterunt. In quo communiter expositores concordant. In alijs verò casibus, à prædictis, omnimodè pecuniarum vsus, fratribus inhibetur.

10 *Et quia benè præuidit Pater Sanctus, quòd pro aliquibus necessarijs rebus, necessariò esset aliquando procuranda pecunia: quia nec semper omnia, absquè pecunia eleemosynaliter poterunt haberi, vt sunt vestes fratrum, & necessaria pro infirmis. Ne ergò periculum ipsis fratribus immineret, dum nec pecuniam ipsi tractare, nec sine ipsa possent frequenter suæ indigentiæ prouidere. Ideò tanquam prouidus Pater, statuit, vt per amicos spirituales, Ministri tantum, & Custodes super his sollicitam curam gerant. Ita tamen, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant. Vndè dicit.*

Tex. TAmen pro necessitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis, per amicos spirituales, Ministri tantum, & Custodes sollicitam curam gerant, secundum loca, & tempora, & frigidas regiones: sicut necessitati viderint expedire. Eo semper saluo, vt

(sicut

(ſicut dictum eſt) denarios, vel pecuniam non recipiant.

Amici ſpirituales qui ſint.

11 *EA fuit, vt quidam antiqui Regulæ expoſitores aſſerunt, Sancti Franciſci intentio; quòd ſui fratres pro nulla pecuniaria procuratione, ſub quocunque colore, vel cauſa perſonaliter comparerent. Nec poſt procurantes illam irent, nec de cuiuſcunque rei emptione, ſeu venditione ſe intromitterent. Sed quæ mediante pecunia procuranda eſſent, aliquibus ſpiritualibus Ordinis amicis, qui curam in ſeipſos ſumerent prædictis fratrum neceſſitatibus prouidendi, notificarentur. Sicquè antiqui fratres Ordinis, tanquam veri puritatis Regulæ zelatores ſeruauerunt: & ideò in multa puritate conſcientiæ, ſimul & pace, hac laudabili exemplaritate, (teſte Hugone) vixerunt. Etenim ipſi hoſtiatim prout ex Regula eis imponitur, pro eleemoſyna ibant: & ſibi neceſſaria, quæ bono modo, abſquè pecuniæ procuratione poterant habere, mendicabant. Amici verò ſpirituales Ordinis, ab Epiſcopis, vel à communitate ad hoc conſtituti; vice, & nomine conſtituentium, mediante pecunia cæteris*

Conſuetudo antiquorũ fratrum in querenda eleemoſyna.

fratrum necessitatibus prouidere curabant. Verum dilatato postmodum Ordine, & subcrescentibus fratrum necessitatibus, simulquè frigescente in populo charitate; non passim reperiebantur, qui necessariæ fratrum prouisioni insisterent. Ideò, Summi Pontifices hanc Minoritanam Regulam exponentes, modos, & formas fratribus ostenderunt, & præfixerunt: quibus seruatis, licitè suis possent secundum Regulæ puritatem necessitatibus, mediante pecuniæ procuratione subuenire. Et secundum prædictos, & præcipuè Nicolaum tertium, qui hunc pecuniæ articulum profundius, & clarioribus determinationibus, quàm sui prædecessores, declarauit, cap. exijt qui seminat. §. cæterum. Amici spirituales, præter præfatos, erunt dantes eleemosynam, aut ab eis substituti. Ad hos licitè fratres recursum habere poterunt: rogantes eos, vt eorum necessitatibus placeat subuenire. Nec vllam habent fratres in ipsa pecunia auctoritatem; sed ipsius depositio, siue transportatio, siue expensio, auctoritate dantis fiet, vel eius substituti.

Modus quærendi pecuniã datus à Pontificibus.

Qui

Qui prælati possunt mediante pecunia fratrum necessitatibus prouidere.

12 *PEr præfatos ergò amicos spirituales, Ministri, & Custodes necessitatibus infirmorum, & induendorum fratrum, prouidere debent. Et quamuis ante declarationem Nicolai tertij, nomen Custodis etiam Guardianos cõprehendisset, vt quatuor Magistri, S. Bonauent. & Hugo astruunt hic: tamen post declarationem dicti Nic. 3. nomine Ministrorum, & Custodum, non Guardiani, sed Ministri tantum & custodiarum Custodes ex vi Regulæ intelliguntur. Attamen idemmet Nicolaus concessit, quòd Ministri, & Custodes prædicti, hoc alijs fratribus, tam Guardianis, quàm non Guardianis committere possint. Et hoc secundum mentem Regulæ. Quia licet paruo fratrum numero existente, potuissent forsan Ministri, & Custodes ad hæc procuranda sufficere: multiplicatis tamen fratribus, hoc impossibile erat. Nec verisimile est, (vt idem Nicolaus dicit) B. Franciscum Regulæ institutorem, Ministris, & Custodibus impossibilitatis iugum voluisse præfigere; & ex impossibilitatis consequentia, suis necessitatibus fratres voluisse carere. Nec enim vnus singularis Custos, suæ custodiæ infirmis, vel induẽdis fratribus,*

Guardiani non cõprehẽduntur hodie sub nomine Custodum.

Guardiani tenentur prouidere necessitatibus fratrum.

corporali præsentia ad necessaria procurãda, semper adesse potuisset. Inde est, quòd hoc com- muniter omnibus Guardianis committitur, eò ipsò, quo Guardiani instituuntur: & eorũ Vicarijs, absentibus Guardianis. Ideòque, vt habetur in Speculo fol. 10. sicut Ministri, & Custodes ex Reg. obligatoriè tenentur prædi- ctis fratrum necessitatibus etiã mediante pe- cunia per amicos spirituales prouidere, vt ex prædicto Nicolao patet, §. licet autem; sic ipsis Guardianis hoc idẽ præceptorium est. Quam- uis illi principalius, & directius ex vi Regu- læ, & ex lege prælationis ad id teneantur. Isti verò minus principaliter. s. ex commissio- ne, saltem generali, & tacita, tam ex Regula, quàm etiam ex iure prælationis. Iure enim naturali, & Diuino (vt inquit hic Petrus Ioan.) ipsis prælatis, suorum filiorũ prouisio incumbit. Vndè dicendum est, quòd ad proui- dendum necessitatibus corporalibus fratrũ, absq; pecuniæ interuentione; omnes quotquot sunt prælati, eò ipsò, quò prælati instituũtur; naturali, & Diuino ad id iure obligantur. Ad prouidendum autem eorum necessitati- bus mediante pecunia, per amicos spirituales; principalius Ministri, & Custodes tenentur. Ex commissione verò generali, tenentur etiam ipsi Guardiani, ratione officij: tam ex vi Regulæ, quàm ex concessione Papali.

Et

Et licitè hæc eadem, per alios poterunt expedire. Nam regulares prælati benè possunt, super his, quæ ad eos ex officio pertinent, alijs vices suas committere. Atqui ex officio, seu ex commissione generali, ratione officij; hoc eis conuenit; ideò alijs poterunt hanc curam committere, vt benè dixit Vgo hic, & Cordub. annotauit. q. 6.

13 Ex quo sequitur, quòd alij subditi à prædictis, nòn possunt, se intromittere in procuratione alicuius necessitatis mediante pecunia; nisi ab aliquo prædictorum ad hoc commissionem habuerint: quia hoc eis specialiter per Regulam prohibetur. Vbi enim in Regula dicitur, [Ministri tantum, & Custodes) per ly [tantum] præceptoriè omnes alij à prædictis prælatis, excluduntur: secundum communem expositorum sententiam, hic, & habetur in Seren. conscientia. q. 16. Notandum tamen secundum expositionem sanctorum Patrum Ordinis, et Petrũ Ioan. hic, & Seren. conscientiã. q. 63. ꝙ si tam notabilis esset prælatorum negligentia in prouidendis fratrum necessitatibus, vt cogerentur subditi etiam mediante pecunia, per amicos spirituales suas procurare necessitates: non vtique peccarent. Necessitas enim magna, & vera: caret lege. Ipsi tamen subditi ne propria affectione decipiantur, proprium

Subditi mediatè pecunia an possint prouidere sibi & alijs fratribus.

non sequantur iudicium; sed prudentium bonorum fratrum sentētiæ, se committant. Ita tamen, quòd semper vt dictum est, prouisio mediante pecunia non aliter quam per amicos spirituales, & nihil fratrum auctoritate, fiat :

Recursus ad amicos Spirituales, pro quib⁹ necessitatibus fiat.

14 Et licet recursus ad amicos Spirituales in duobus tantummodò casibus, ex Regula expressè concedatur: pro necessitatibus scilicet infirmorum, & pro fratribus induendis: Attamen S. Bonauentura declarat, in præfatis duabus necessitatibus S. Franciscum intellexisse cæteras maiores; quæ scilicet nec per humilem mendicitatem, nec per oblationem liberalem, nec per fidele laboritium, commodè, hoc est absque magna distractione, & melioris boni impedimento, haberi possunt. Hinc est, quòd Nicolaus cap. exijt. §. cæterū, & Clem. c. exiui. §. Porrò. ad alias necessitates prò tempore occurrentes, cessantibus eleemosynis, rationabiliter extenderunt. Adeò vt pro alijs necessitatibus, his duabus maioribus, aut consimilibus, vel æquiualentibus poterunt Ministri, & custodes ex Nicol. & Clem. prædictis ad amicos spirituales cessantibus eleemosynis habere recursum. Quod Petr. Ioan. & cæteri ferè omnes expositores Regulæ, sentiunt super cap. 4.

Quæ

Quæ requiruntur vt licitus pecuniarum fit recurſus.

15 *NEc ſolum, vt ex prædictis ſummis Pontificibus, & omnibus ferè Regulæ expoſitoribus patet; nō niſi propter neceſſarias res, recurſus ad pecuniam haberi poteſt: ſed nec aliter, huiuſmodi recurſus fieri valet, quam ſecundum formam, & modos à prædicto Nicolao iij. traditos. Sic enim à Clem. V. in dicto. §. porrò determinatum eſt, his verbis [Dicimus fratres teneri, cauere ſummopere, quòd pro alijs cauſis, vel ſub modis alijs, quam ponat dicti prædeceſſoris noſtri declaratio, ad dantes pecunias, ſiue deputatos nuntios non recurrant.] His ſeruatis, ſecurè poterunt fratres, pecuniariam ſolutionem procurare: nec dici verè poterunt per ſe, vel per interpoſitam perſonam pecuniæ receptores, contra Regulæ, & ſui Ordinis puritatem. Ideò attendenda, & notanda ſunt ea, quæ dictus Nicolaus in dicto. §. ceterum, ordinauit.*

Nicol. c. exijt. §. ceterum. c. Exiui. §. Porrò de verb. ſignif.

16 Pro cuius rei elucidatione, & conſcientiarum fratrum ſecuritate; tria principaliter in hoc negotio ſunt attendenda. Vnum eſt, ex parte rei, cuius prouiſio pecunia mediante procuratur. Secundum ex parte fratrum,

quò

quò ad modum, & formam tenendam in procuranda pecunia. Tertium, qualiter ipsi fratres circa tales eleemosynas expendendas, & tenentes eas, habere se debeant.

Necessariæ conditiones ad requirendam pecuniam.

Circa primum principale, notandum est, quòd vt procuratio pecuniaria, ad aliquam rem habendam licitè per fratres fieri possit: quinque conditiones necessariæ sunt. Prima, quòd talis res, cuius solutio procuratur, sit verè necessaria, vt inquiũt Hugo cap. 4. Ioãnes Philippus ar. 2. & Seren. conscien. q. 12. & 16. & habetur expreßè in dicto. §. cæterum. Quia si vsus rerum nobis non conceditur, nisi necessarius, (vt idem Nicol. dicit. §. Insuper nec vtensilia:) multò minus, procuratio solutionis cuiuscunque rei, nisi sit necessaria, nobis indulgetur. Idq. manifestè ex ipsa Regula demonstratur; dum non nisi pro infirmis, & induendis fratribus ad amicos spirituales, recursus exprimitur. Quod ideò factum est, non quidem, vt alias similes, seu maiores excluderet necessitates: sed vt doceremur, quòd non nisi pro vera, & nostro statui couueniente necessitate, potest pecunia procurari.

Prima cõditio.

Oblata accipere sine necessitate nõ licet.

17 Et sicut nobis nulla conceditur pecuniaria procuratio, nisi ob veras necessitates; non autem ob alias, quæ tales creduntur, & non sunt; sed magis appetitus, curiositates, vel relaxa-

laxationes exiſtũt: ſic nec oblatas liberaliter pecunias nobis acceptare conceditur, vel in earum depoſitione conſentire, & ad depoſitarium, recurſum habere. Nam (vt dicitur in tractatu de neceſſariorum congrua ſolutione 9. pro maiori.) Non eſt minoris culpæ, & tranſgreſſionis, extra manifeſtã neceſſitatem oblatas acceptare pecunias, vel ad earũ depoſitarios recursũ habere; quam aliquas de nouo procurare. Cum in hoc nulla ſit differẽtiæ ratio; et vtrũq; per dictũ Nicolaũ, & Clem. in locis præallegatis, videatur prohibitum.

18 *Et cum totale noſtræ profeſſionis obſeruantiæ, eiuſdemque relaxationis, & tranſgreſſionis fundamentum, maximè in examinatione iſtius veræ neceſſitatis conſiſtat: ideò videndum eſt, quæ nam neceſſitas cenſenda iſta ſit, pro qua pecunia licitè procurari poſſit? Num ſcilicet ſtricta, aut accommoda ſecundum vſum eſſe debeat? Ad quod Dico, ſecundum Ioannem Philipp. ar. 5. et 6. et Cordub. quæſt. 7. & pleroſque alios, non requiri quòd neceſſitas ſit ſtricta, ita vt ſi ei non prouideatur periclitetur frater, ſeu ſtatus pereat, cui neceſſariò prouidendũ eſt; ſed ſufficit neceſſitas quædam accommoda ſecundum ſtatum, & profeſſionem noſtram.*

Necesſitas vera, procurãdi pecuniam.

Et illa eſt, quæ talem habet manifeſtam neceſſitatem præſentem, vel imminentem; quòd

ſi ei

si ei non prouideretur, status debitus tum officij, tum cõmunitatis, tum particularis personæ, sine detrimento commodè stare, non posset. Et hoc, siue spiritualis, siue corporalis sit necessitas. Corporalis, vtputà de alimentis, vestibus, lectis, domibus, ornamentis Ecclesiasticis, ac cæteris ad cultum Diuinum, ad sapientiale studium, & alijs huiusmodi ad executionem officiorum requisitis, prouidere.

Ad licitam enim moderatamq. horum, & similium prouisionem licitè potest pecunia procurari; vt aiunt quatuor Magistri hic: & habetur in tractatu de necessariorum congrua solutione. §. Et tamen. Spiritualis, putà quando non nisi pecunia mediante aliquod grande bonum, prædicationis scilicet, vel pacis, & huiusmodi fieri posset; vel aliquod vitari grande malũ; licitè enim tunc pecuniaria erit procuratio.

Pecunia potest procurari pro necessitate spirituali.

19 *Ad benè verò iudicandum, quæ nam necessitas, vel qui vsus sit censendus accomodus, nostroq. statui conueniens; vt licitus ad procurandam pecuniam sit recursus: duo aduertere, & considerare debemus. Vnũ qualis scilicet sit noster status seu professio, & vocatio nostra: Alterum quæ sit nostra obligatio. Status noster non sicut aliarum Religionum, sed magnæ paupertatis, & humilitatis est.*

Duo consideranda necessitate vera.

est. Quarè omnia, quibus vti volumus; nostro debent statui, seu vocationi esse conformia. Nostraq. obligatio ad aliquos est arctos vsus in Regul. expressos, coarctata; & ad moderatum omnium aliarum rerum quibus vti possumus, vsum. Vt infra latius in sexto cap. dicetur. Ergò prædicta necessitas accomoda, ob quam ad pecuniam recursus licitè fieri poterit: attendi debet secundum statum professionis nostræ, & nostram obligationem. Vsus enim aliquis ciborum, vestium, ædificiorum, &c. aliquorum Religiosorum intuitu, moderatus censebitur; qui tamen respectu nostri erit diues, abundans, & superfluus. Et ideò ob similia, illicitus erit fratribus ad amicos spirituales recursus.

Vnde ex prædictis patet, quòd contra Regulam faciunt, quotquot mediante pecunia, res superfluas (siue sint ornamenta, & vasa Ecclesiastica, siue libri duplicati, aut curiosi, vel aliæ non necessariæ res) procurant. Et qui ædificia, & officinas nostro statui pauperi non conuenientia faciunt. Nam temperatis, & humilibus ædificijs fratres vti debẽt. vt *dicitur in Clemẽtina exiui §. Hinc est etiã, ne huic tantæ promissæ paupertati, quod patet oculis, contrarium foris clamat. Et generaliter qui ad pecuniam recurrũt, vel eam expendi permittunt, pro vsu superfluo, curioso,*

Superflua omnia sunt contra Regulam nostram.

riofo, vel splendido; vt Ioannes Philip. asserit. art. 6. super Regul. cum cæteris expositoribus. Superfluū quid *Superfluum autem dicitur, & est; id quo sublato, reliquum commodè sufficit. Curiosum est, quod ad sensuum delectationem fit; vt pictura, decor in ædificijs, & huiusmodi.* Pretiosū quid. *Pretiosum est, quod vltrà sufficientis necessitatis (respectu nostri status,) valorem, quid habet. Vtputà argenteam quærere crucem, vel auream, vbi lignea, vel ærea sufficit. Similiter ampullas, & lampades huiusmodi procurare, vbi sufficiunt vitreæ. Et idem de candelabris, & cæteris huiusmodi dicendum videtur. vt ex dicta Clement. in eodem §. habetur.*

Secunda conditio. Necessitas præsens, & imminēs quæ sit. 20 *Secunda conditio est, quòd necessitas prædicta præsens, vel imminens de propinquo sit; non autem futura. Præsens dicitur, quæ certa, & determinata nunc est ad quam præterita necessitas reducitur: vtputà quando pro aliqua re empta, solutio pecuniaria debet procurari. Necessitas verò imminens, ingruens, emergens, vel de propinquo apparens, est illa, quæ certa, & determinata est, & incipit iam esse; & ideò imminens dicitur, scilicet ab in, & maneo, quasi intus per notitiam; & incboationem manens. Quia, licet non vt prima sit nunc necessaria; cognoscitur tamen certitudinaliter in breui, euentu-*

ra.

ra. Et de his loquitur Nicol. Tertius, ar. 6. §. cæterum. Pro necessitate autem futura, seu possibili, quæ nec præsens, nec per notitiam certam, et eius inchoationem imminens est, sed tantum possibilis; pecunia nullo modo procurari potest. Vt dicunt communiter doctores hic; & habetur expressè in dicta Decretali. Exiit, qui seminat. §. insuper nec vtẽsilia. Illis verbis [vel sub colore prouidentiæ in futurũ.] Per hæc enim verba futuras necessitates excludit; & per consequens procurationem solutionũ earum. Vt benè annotatur in tractatu de necessariorũ congrua solutione. §. pro maiori. Et sicut pro istis necessitatibus futuris, & incertis pecunia procurari non potest; sic neque possunt fratres in eius depositione, vel expensione consentire; etiam si legata, vel liberaliter oblata sit: cum in his nulla differentiæ ratio agnoscatur. Vt annotatur in dict. tractatu de necessariorum congrua solutione. §. Pro maiori. et Ioan, Phi lippus art. 5. et 6. & Cordub. cap. 4. q. 7. dixerunt. Quarè zaccharum, aromata, & id genus alia, mediante pecunia procurare pro infirmitatibus futuris, & incertis; contra hoc Regulæ præceptum erit; sicut quæcunque alia prouisio pro incertis necessitatibus futuris, quæ media fieret pecunia.

Necessitas futura prouisionem excludit.

21 *Tertia, conditio est; quòd tempore pro-*

Tertia cō ditio.

S ante pecunia indeterminata alia procurati nō potest aliquo modo.

curationis pecuniæ, aliæ non ſint eleemoſynæ indifferenter oblatæ, vel depoſitæ pro neceſſitatibus fratrum; ex quibus ſufficienter tali neceſſitati fratrum prouideri poſſit, ſimul, & alijs neceſſitatibus præſentibus; vel imminentibus Tunc enim nullo modo poſſent prælati, quin Regulæ tranſgreſſores ſint, ſolutionem rerum neceſſariarum procurare. Quia ibi vera neceſſitas non eſt; vbi per eleemoſynas depoſitas, vel oblatas, ſolutio commodè fieri poteſt. Vt benè notat Ioann. Philipp. vbi ſupra, & dicitur in tractatu de neceſſariorum congrua ſolutione. §. Quarto eſt ſeruāda. Quarè licitè procurare illam nō poſſent, nec oblatam quomodocunque acceptare, nec deponi permittere. Quod ex dicta Decretali exijt. §. cæterum, patere poteſt. Dicuntur autem pecuniæ indifferentes; quæ ſimpliciter offeruntur, et per ipſos offerentes, ſeu deponētes non ſūt alicui certæ neceſſitati, vel vſui deputatæ.

Pecunia indeterminata quæ.

22 *Et de iſtis ſic indifferentibus pecunijs, neceſſitatibus prædictis fratrum, ſiue cōmunes, ſiue particulares cuiuſq. fratris ſint illæ prouideri debet. In noſtra enim Religione, vbi nullū neque in particulari, neque in cōmuni propriū habetur; nulla eſt differentia quò ad eleemoſynas pecuniarias prædictas, inter communitatem, & fratrem particularem. Ideò prælatus tenetur, de prædictis eleemoſy-*

mosy-

mosynis communitati, & fratrum particularium necessitatibus prouidere.

23 *Nota tamen, quòd prædictæ eleemosynæ, indifferentes esse poterũt; si ignorantibus fratribus depositæ, vel legatæ fuerint. Nec prius fratres earum notitiam habuerunt, quam cum prædictæ veræ necessitates emerserunt. Vel si ipsis existentibus, vel imminentibus necessitatibus; legentur seu offerantur. Nam si permitterent fratres, aliquam deponi pecuniam apud aliquem, absque præsenti, vel imminenti necessitate, vt seruetur quousque ipsis necessitas offeratur; hoc esset thesaurizare: & necessitatibus futuris incertis prouidere: quod est contra Regulam, & declarationes Pontificum.*

24 *Quòd si eleemosyna oblata omnibus vecis necessitatibus non sufficeret semper debẽt prælati his primo, quæ magis vrgent, prouidere, vt sunt necessitates pro victu, & vestitu: postmodum verò pro alijs necessitatibus, quæ supersunt, solutionem procurare.* Prouisio prima fiat pro victu, & vestitu.

25 *Quarta conditio est, quòd talis necessitas, cuius solutio procuratur; commodè mendicabilis non sit. Vbi enim commodè mendicari posset, sine magno scilicet discursu, et sine melioris boni impedimento; tunc non esset tutum, ad pecuniam recurrere; cum tunc nulla sit vera necessitas, talem solutionem procu-* Quarta conditio. Res mendicabilis nõ potest procurari pecunia mediãte.

 ran-

rãdi. Et facit ad hoc, dicta Nicolai Tertij expositio; vbi dicitur, posse ad pecuniam recurri cessantibus eleemonsynis. Ergò si eleemosynæ adsint, de quibus tunc commodè mendicando fratrum necessitatibus satisfieri posset: non vtiquè pecunia licitè procurari valeret. Et sic cõmuniter Regulæ expositores tenent. Idq. ratio suadet; quia si existente re commodè mendicabili, licitè recursus ad pecuniam haberi posset; periret vtiquè mendicitas, ad quam ex Regula tenemur. Quarè contra prædicta, et contra Regulam faciunt; qui absque aliqua consideratione statim recurrunt ad pecuniã: non attendentes prius, an commodè mendicando, necessitatis prouisio sine pecunia haberi possit.

Quinta conditio. Procuratio fiat pro necessitate fratrum non exterorũ.

26 *Quinta conditio est, quòd prædicta necessitas propria ipsorum fratrum pecuniam procurantium, seu subditorum, curæ, & potestati ipsorum commissorum; & non exterorum existat. Pro necessitate enim aliena, siue secularium sit, siue aliorum fratrum, eorum curæ non commissorum; licitè pecunia procurari nõ potest. Et ratio huius est; quia solum pro prædictis proprijs, vel sibi commissorum necessitatibus pecuniæ procuratio ex Regula, & Nicolai prædicti declaratione, conceditur. Et quod non conceditur, (vt ait Clem. V. art. 6.) denegatum nobis intelligitur. Ex*

quò,

quò, omnis pecuniæ procuratio, generaliter nobis probibetur. Vt habetur in Serena conscientia. q. 15. & in tract. de necessariorum congrua solutione. §. Tertio cõuenit. Et quod dico, quòd pro aliena necessitate licitè pecunia procurari non potest; idem de oblata dicendum est. Nec enim pro aliorum necessitatibus acceptari potest, nec deposita expendi; seu aliquid ex ea emi, intentione dandi prædictis: quia nulla vt supra dictum est, differentia in hac, vel in illa pecunia est.

27 *Sed aliquem humiliter rogare, vt huius, vel illius exteri; & nostræ curæ non commissi necessitatibus, etiam pecunia mediante prouidere velit, non erit illicitum: dummodò fratres ad hoc à suis superioribus non probibeantur.*

28 *Ex bis patere potest, quòd prælatus pro proprijs, & subditorum suorum qui ad tempus, vt hospites, & itinerãtes fratres, vel simpliciter subditi sunt, domorũq. suarũ necessitatibus licitè per amicos spirituales solutionẽ procurare potest. Subditus verò minimè, nisi ex suorum prælatorum licentia; vel vbi necessitas vrgeat, & prælatorum licentia ob eorũ absentiam commodè haberi non potest; vel vbi ipsi prælati id facere penitus negligerẽt. Et in his duobus casibus, in absentia scilicet, vel negligentia prælatorũ (nisi necessitas sit mani-*

Subditi quando possint ,p-curare solutionem pecuniariam.

manifesta) consulendum est viros probos, si fieri commodè potest; vt iudicent an vera sit necessitas, vel non? alioquin de sua tenebitur quisque temeritate. Quòd si extra casus prædictos fratres subditi pecuniam deponi faciant, vt eam dispensent pro libito voluntatis suæ; bis, vt dixit Aluarus in Seren. conscien. quæst. 16. mortaliter peccant. Et quia contra Regulã, & declarationes Pontificum faciunt, pecuniam recipiendo, vel ad eam recurrendo; quod solis Ministris, & Custodibus, vt supra dictum est, conceditur, & cæteris ex Regula prohibetur. Et quia sine licentia id facientes, proprietatis crimen incurrunt: & sicut proprietarij puniri possunt. Vt patet in cap. non dicatis, & cap. super quodam. 12. quæst. 1. de statu Monach.

Fratres quomodo se gerant in procuratione pecuniæ.

Primamodificatio. Mutuum nullo modo licet ipsis fratribus.

29 V*Isis necessarijs cõditionibus, quæ requirũtur ex parte rei, pro qua est procurãda pecuniaria solutio: videndũ modo est secundũ principale, quod est, ex parte fratrum; qualiter se habere debeant, quemve tenere modum in procuratione pecuniæ. Scias autem circa hoc, aliquas ex dicta Decretali, Exijt. §. cæterum dari, modificationes. Quarum*

rum prima est, quòd nullo modo fratres mutuo pecuniam requirant: quod tunc est, cum eam recipiũt, cum obligatione tacita, vel expressa æquiualens reddendi. Id enim expressè nobis in dicta Decretali prohibetur. Et meritò, quia in mutuo propriè dicto, dominium mutuatæ pecuniæ in eum transit, qui illam mutuo accipit: & fratres cuiuscunque dominij incapaces sunt. Vndè neque ipsi per seipsos, neque per intermedias personas nomine ipsorum fratrum, verum mutuum contrahere possunt. Item in mutuo obligatio remanet polyticè ad soluendum æquiualens; atqui omnis obligationis fratres (ratione paupertatis) incapaces sunt: vt latè in 6. cap. dicetur: meritò ergò, eorum statu considerato, mutuum eis interdicitur. Mutuo autem largè, & impropriè dicto, pecuniam procurare: non videtur fratribus prohibitum. Hocq. est, quando pecunia conceditur ad subleuandam fratrum necessitatem, seclusa obligatione polytica prædicta; & quòd solum fratres promittant, se bona fide laborare, vt commodè poterunt, quòd eis satisfiat. Hoc enim mutuum, tam per seipsos quam per alios eorum nomine, licitè fratres procurare poterunt. Quia ibi nulla est obligatio, neque dominij translatio ex parte fratrum: vt expressè in dicta Decretali declaratur.

Fratres non possunt alijs dare mutuo.

Tu tamen nota, quòd licet solum verum mutuum fratribus recipere sit interdictum; tamen licet impropriè, & largè mutuum accipiatur, nullo modo alijs mutuo ipsi poterūt dare. Idq. ideò; quia nullā ipsi fratres in pecunia, seu eius vsu, auctoritatem habent: sed illa semper ipsorum est dantium. Et ideò alijs mutuare pecuniam non poterunt; sed benè possent humiliter dominos pecuniæ rogare, vt sint contenti mutuare petenti.

30 *Secunda est, quòd necessitatem, pro qua pecunia petitur, fratres in particulari specificent; vt habetur in tract. de necessariorum cong. solu. §. secundū principale. Et videtur probari ex dicta Decretali, Exijt. Et potest esse ratio; quia si pecunia generaliter, et indistinctè absque particularis necessitatis explicatione procuraretur; tunc auctoritas, & libertas expendendi procuratam pecuniam, ad libitum, apud ipsos fratres maneret: quod ipsis videtur prohibitum. Neque talem sufficit necessitatem habere signatam, & specificatam in mente: quoniam in negotio pecuniæ, intentio debet per verbum exprimi, vt agnoscatur ab omnibus. Vt dicit Hugo, et communiter expositores hic cap. 4. Additur tamen, quòd tunc tantum est necessaria hæc cōditio; quando scilicet commodè, honestè, & sine scādalo necessitas in particulari, notificari potest,*

Necessitas in procuratione pecunię specificāda est.

test, alioquin specificanda nõ est. Cordub. tamen cap. 4. q. 8. contrariam tenet sententiam; quòd talis, scilicet necessitas non sit necessariò specificanda. Idq. ideò, quoniam dicta Decretalis, Exijt, non obligat ad specificandas necessitates; sed potius declarat nobis esse licitum nõstras insinuare necessitates, vt sic vel ipsi dantes, vel depositarij dantium alliciantur ad prouidendum necessitatibus fratrum. Opinio Cord.

Nec ratio supra posita vrget. Quia licet verum sit, quòd non possumus pecuniæ administrationem, seu dispensationem habere; non tamen sequitur, quòd si talis necessitatis explicatio non fiat, quòd auctoritas dispensandi pecuniã, apud nos sit. Propriè enim dispensare pecuniam; est auctoritatem saltem ministerialem in distribuendo, & disponendo de ea quomodo, & per quos voluerimus, habere: quod non est hic. Nam in potestate fratris est, de multis necessitatibus præsentibus, vel imminentibus aliquam, cui prouideatur eligere: & tamen non per hoc habere dicitur dispensationem pecuniæ. Sic, pecuniæ dispensator non erit censendus, qui generaliter pro necessitatibus veris præsentibus, vel imminẽtibus pecuniam petit, absquè explicatione particularis necessitatis; si postmodum ipse necessitatem aliquam determinat, pro qua pecuniam petitam expendat. Dummodò cum ipso

dante, seu eius depositario se habeat tanquam cum verò ipsius pecuniæ domino; hoc est, absq; vllo pecuniæ dominio. Nec ex eò, quòd particularis subticetur, & non manifestatur necessitas; aliquid à pecuniæ domino, aut eius depositario auctoritatis aut dominij circa ipsam pecuniam tollitur: neque ipsis fratribus aliquid auctoritatis acquiritur.

Et si dicas, quòd si sciret dominus necessitatem particularem, fortè non daret, neque expenderet pecuniam. Dico, quòd hoc non obstat; quoniam ignorantia hæc, minimè ab eo tollit auctoritatem circa pecuniam suam. Et talis particularis necessitatis cognitio, non esset nisi causa alliciens, & mouens voluntatem ad dandam, vel non dandam eam. Nos autem non tenemur apponere, seu remouere omnia motiua, seu allectiua; per quæ allici, vel retrahi aliqui possent ad dandã, vel non dandam pecuniam. Et huic sententiæ videtur fauere dicta Decretalis Nicolai III. dicens: quòd quando indifferenter pro nulla determinata necessitate, sed indistinctè datur, vel deponitur pecunia; tunc licitè expendi potest pro necessitatibus veris. Ergò si per hoc, quòd pecunia deponitur indifferenter sine vlla alicuius necessitatis particularis expressione; non fiunt ipsi fratres dispensatores ipsius pecuniæ, si pro hac, vel illa necessitate

illam

illam petunt, expendi. Sic non erunt pecuniæ dispensatores, qui illam absquè particularis necessitatis expressione procurant: dummodò pro necessitatibus veris præsentibus, & imminentibus petatur. Immo idem Cordub. dicit, quòd neque tenentur fratres aliquam in mente necessitatem determinatam habere; pro qua pecunia procuretur. Et dato, quòd in mente aliquam signatam haberent necessitatem; possent postea intentionem mutare; & rogare dantem, vel eius depositariũ, quòd illa pecunia pro alia necessitate expendatur. Quia cum nec ipsi fratres, nec ipse dans aliquam particularem explicuerit necessitatem: pecunia remanet indifferens, vt pro quacunque necessitate expendi possit.

31 *Tu tamen dic, quòd licet talis expressa necessitatis notificatio, ex rigore non videatur ex dictis necessaria; expedit tamen fratribus, vbi commodè fieri potest, eam exprimere. Et hoc propter bonum exemplum; & ad euitandam materiam, cuiuscunque impuritatis, & suspicionis, quæ ex tali generali procuratione posset oriri. Melius enim seculares ædificantur, & libentius eleemosynas faciunt, cum eis necessitates exprimuntur. Quia tunc verè à fratribus necessitatem, non pecuniam procurari cognoscunt.*

Necessitas est specificanda de congruo, non de rigore

32 *Ter-*

Tertia modificatio. 32 *Tertia est, quòd aliquam procurantes necessariam solutionem, non plus scienter procurent, vel deponi permittant, quam necessarium esse creditur, pro ipsa explenda necessitate. Dum enim plus scienter procuratur, seu dari, vel deponi permittitur, quàm res ipsa existimatur valitura; vtique illud plus, nõ est necessarium, ergò prohibitũ, & illicitum. Nam minimè fratribus permittitur, nisi pro veris necessitatibus, pecuniam posse procurare; seu oblatam acceptare. Et hoc expressè dicitur in dicta Decretali, Exijt. §. cæterum. & communiter ab omnibus Regulæ expositoribus. Et qui aliter facerent, peccarent contra Regulam mortaliter. Ex quò elicitur, quòd si contingat aliquandò, ignoranter maiorem dari, seu deponi pecuniæ quantitatem, quam requirat necessitas, quæ pro aliqua sit necessitate determinatè deposita; quòd non poterunt fratres se de superfluo intromittere sine expresso dantis consensu: & hoc expressè habetur in dicto §. cæterum. Quarè quod de pecunia superfluit; in alias non poterit necessitates expendi, antequam ab ipso dante sufficiens habeatur consensus. Vnde vtile erit, (vt in dicto §. cæterum dicitur) quando ad determinatam necessitatem, aliqua procuratur pecunia, seu liberaliter datur; à principio, pecuniæ dominum rogare, quòd si quid*

Superfluũ procurare peccatum est.

Superfluũ nõ potest expẽdi sine noua licentia.

de

de ipsa supererit, in alias fratrum necessitates præsentes, vel imminentes liberè expendi possit. Qui si consentire noluerit, eidem superfluum restituendum est. Quòd si fratres id ex obliuione non fecerint, & pecuniæ dominus absens sit, ità vt commodè ab eo exigi consensus non possit: tunc depositarius, aut rei gestor dantis, alijs fratrum necessitatibus poterit de superfluo prouidere. Sufficeret enim tunc consensus interpretatiuus, seu probabiliter præsumptus. Vt ex quatuor Magistris, Hugone, & Bartholo. Pisano, hic, & Serena conscientia, q.55. colligi potest. Argumento eorum, quæ ipsi dicunt, de pecunia determinatè deposita. Et idem puto etiam si ex culpa, & dolo (licet aliter videatur sentire Cordub. hic, q.8.) talem fratres consensum à pecuniæ domino, non quæsierũt. Quia licet in hoc malitiosè se gesserint, & mortaliter peccauerint, permittendo deponi plusquam necessitas requirebat; idem tamen præsumi potest consensus ipsius dantis, in hoc, sicut in præcedenti casu modò contrarius non appareat; cum eadem videatur esse ratio hic, & ibi. Nec præsumptio fauorabilis, seu opposita, oritur ex obliuione, seu dolo fratrum: sed ex animo, & liberalitate dantis, sic Summo Pontifice in dicta Decretali, Exijt, declarante.

Cap.4. super Reg.

Superfluum indeterminatæ pecuniæ potest expēdi sine noua licentia dātis.

33 *Notanter tamen dixi (si pecunia pro necessitate determinata procurata, seu deposita sit,) quia si indeterminatè generaliter pro fratrum necessitatibus ipsa pecunia sit: tunc non erit necessarium, talem specialē consensum ab ipso dante requirere. Quoniam dum indifferenter absquè alicuius particularis necessitatis specificatione, pecunia datur: consentit eius dominus, vt in omnes fratrum necessitates expendatur. Vt per Nicol. III. determinatū extat, in dicta Decretali exijt. §. Quia verò. Et vt patet ex dicta Decretali, Exijt, licitè procurari, seu indifferenter oblata, acceptari pecunia potest. pro necessitatibus præsentibus, seu imminentibus. Modo in vtroque casu, siue indifferenter, siue specialiter pecunia detur; non plus scienter acceptetur, quàm verisimiliter necessariū esse credatur pro ipsis necessitatibus veris expediēdis.*

Quarta modificatio. Nominare recipiētem pecuniā quando liceat fratribus.

34 *Quarta est, quòd quando pecunia procuratur, seu liberaliter offertur; nullo modo fratres aliquem nominent, seu præsentent, cui ipsa pecunia detur, seu committatur expendenda. Nisi postquam sufficienter constiterit probabiliter; nolle ipsum dantem, vel non posse per seipsum, vel per alium ab ipso deputandum, pecuniam expendere. Quarè si necessitas, cui prouidendum est, extat nunc: puta quia res necessaria modo est emenda, vel*

pro

pro ipsa iam empta, est modo satisfactio faciẽda: poterunt fratres, dominum eleemosynæ exhortari, vt per seipsum, vel per alium, iuxta suum beneplacitum assumendum, satisfacere velit. Quod si id minimè facere velit, vel non possit, quia fortè recessus eius imminet; aut quia fidelium personarum, quibus hoc velit committere, notitiam non habet, vel quacunque alia occasione, vel causa. In nullo Regulæ puritas infringitur, aut ipsius obseruantia maculatur; si fratres ipsi alicuius, vel aliquorum, ei curent dare notitiam: vel aliquos seu aliquem nominauerint, aut præsentauerint, quibus, (si ei placuerit) committi possit agendorum executio; Et hoc expressè habetur per expositores communiter hic, & in dicta Decretali, Exijt. §. cæterum.

35 *Ille tamen, cui soluenda esset pecunia pro rebus ab eo iam emptis, vel quomodolibet debita, benè posset à fratribus præsentari, & nominari ipsi danti; illi notificando, huic tanquam legitimo creditori faciendam esse satisfactionem. Hic enim non vt depositarius, vel intermedia persona; sed vt creditor verus pecuniam acciperet; quæ statim, vt ei datur, efficitur sua. Idemq. dicendum est de creditoris famulo, qui ab eodem creditore ad recipiendam pecuniam mitteretur: hic enim cum nomine ipsius creditoris pecuniam accipiat,* Creditor pecuniæ potest licitè præsentari à fratribus.

pro

pro creditore habetur. Secus autem esset, si talis famulus creditoris à fratribus assumeretur, & non ab ipso creditore mitteretur; tunc enim persona intermedia esset, fratrum auctoritate præsentata, vt rectè annotauit Ioan. Philippus, articulo primo, & secundo. Hinc expositores aiunt, haud debere fratres aliquem secum ferre secularem, vel religiosum ad recipiendam pecuniam, quam procurant. Nec aliqua debet persona coram dante apparere, antequam de eius voluntate constiterit. Sed vbi probabiliter creditur, quòd dans nollet per seipsum expendere, neque alicui pecuniam cōmittere, nisi nominando per fratres; tunc possent licitè fratres secum aliquam personam afferre, ad pecuniam illam recipiendam. Dummodo (vt dictum est) talis persona non nominetur, nec præsentetur, nec appareat coram dante; donec de prædicta eius voluntate constiterit probabiliter. Et sic limitari, & intelligi debet dictum Hugonis cap. 4. super Reg. §. circa receptionem; de nuntio præsentando. Nam vbi probabiliter crederetur, quòd dans per seipsum, vel per alium à se substituendum, solutionem facere vellet; tunc non possunt fratres aliquem nominare, seu præsentare: quia hic talis interposita esset persona, contra Regulam. Et idē seruandum est, vbi creditur pecuniam

non posse breuiter expendi: quia fortè deseruit pro libris conscribendis, vel ædificijs construendis, & huiusmodi, quæ tractum temporis requirunt: vel quia non pro necessitate præsenti, sed imminenti requiritur. Nempè, quòd ipse pecuniæ dominus penes se pecuniã retineat; & per seipsum (cum opus fuerit) satisfaciat, vel aliquem ad id exequendum ipsius loco substituat. Quod si nolit id facere, tunc licitè fratres aliquem nominare, seu præsentare poterunt; qui ipsius dantis nomine, & auctoritate, dictis fratrum necessitatibus, prouideat. Quòd vt fiat absquè errore sciant fratres, non licere eis in depositarios assumere, personas stolidas nescientes, aut non volentes dictam pecuniam tractare, nisi ad nutum, & dispositionem fratrum; adeò vt doceri habeant, fac ita, vel ita: da monetam hanc, vel hanc: serua hanc, &c. Huiusmodi enim actus propriè sunt administratio, vel auctoritatiua dispositio pecuniæ, vel eius vsus: quæ omnia fratribus ex Regula prohibentur. Ideò non erit eis licitum ad tales depositarios recurrere. Immo secundum Petrum Ioan. & alios, depositarius non debet esse famulus fratrum: ne appareat eorum interposita persona, ad eorum mandatum, & nutum pecuniam expendens: quod necessarium videtur, saltem ratione scandali.

Depositarius fratrũ qualis debeat esse.

Multi possunt esse substituti pro fratrũ necessitatibus.

36 *Quòd si contigerit huiusmodi substitutum nominatum, vel non nominatum à fratribus, prædicta per se exequi non posse: vel ob eius absentiam, vel ob infirmitatem, vel voluntariè ob locorum distantiam, in quibus solutio esset facienda, ad quæ, ipse nollet accedere. Tunc licitè fratres cum omni conscientiæ puritate. poterunt, si ad primum dantem non possunt, vel nollent recurrere, cum isto substituto facere, sicut cum ipsomet pecuniæ domino; circa aliam subrogandam personam ad exequenda præmissa. Si verò interdum propter locorum distantiam, vbi satisfactio esset facienda, vel ob circumstantias alias euenerit casus, in quo necesse esset plures subrogare personas. Tunc debent fratres expressè ab ipso pecuniæ domino, si præsens est, vel ab eius depositario ad id potestatem habente, licentiam, & assensum exquirere; vt per quascunque personas ab eodem, vel à fratribus nominandas, pecunia ipsa tractabitur, totum sua auctoritate, voluntate, & consensu exequatur, & fiat. Remanente tamen pecuniæ dominio, semper penes ipsum dominum; cum libera potestate eam sibi quandocunque reuocandi, quousque in rem deputatam fuerit expensa. Quo assensum suum præbente, securè fratres re empta, vel acquisita de illa pecunia per quemcunque*

cunque licet millesimus sit subrogatus, vti poterunt. Ita tamen quòd modus supra annotatus seruetur, vt latè per dictam Decretalem, Exijt, decernitur. §.cæterum. Si tamen ex obliuione, seu negligentia, aut leui ignorantia facere id fratres omiserint. Vel quia fortè non credebatur, quòd per multas manus ad negotia prædicta expedienda necessariò pecunia deberet transire: tunc de licentia probabiliter præsumpta, (si commodè non potest, ipsius dantis expectari consensus) poterũt se fratres habere cum eius primo depositario, & cum alijs subsequentibus, ac cum ipso pecuniæ domino. Quia ibi videtur esse licentia ipsius dantis, saltem interpretata. Vt colligitur ex Doctoribus super Regulam hic; & ex dicto §.cæterum.versic.si verò.

Quod si prædictus dantis consensus, dolosè à fratribus fuerit omissus: tunc secundum Speculum, & Cordu.hic, q.8.non possent fratres licitè ad subrogatos recurrere. Quod mihi verè non placet, ratione, qua supra, numero 32. in fine; modo cum subrogato, (quicunque ille sit, licet centesimus,) fratres se habeant sicut cum eodem pecuniæ domino. Tunc enim nullum ius, nec in pecunia ipsa, nec in eius vsu seu administratione ipsis fratribus acquiritur: quod solum ex Regula, & Põtificum declarationibus nobis probibetur. Nota.

 Quòd

Nota. *Quòd si pecunia fratribus mittitur, vel offertur; nisi expressè per mittentem, vel offerentem aliud exprimatur, prædictis semper modis ipsis fratribus licitis prorsus oblata intelligitur, & missa. Vt in eodem §. cæterum, versic. Quia verò, determinatur.*

37 *His autem prædictis modis seruatis, non sunt censendi fratres contra hunc articulum de pecunia, venire: dum alij pro eis, pecunias erogatas recipiunt. Vt in dicto §. cæterum determinatur. Nam licet pro eis, hoc est ad eorum necessitates subleuãdas, recipiatur pecunia; non tamen eorũ auctoritate, sed dantis, recipitur, & expenditur; & pecuniæ dominium apud dantem semper remanet; vsquequò in fratrum vtilitates fuerit conuersa.*

Instantia. *Et si dicas; quòd dans pecuniam, intendit se*
Respõsio. *priuare dominio illius. Dico, quòd hoc debet intelligi secundum modum licitum ipsis fratribus; iuxtà eorum professionem. Cum enim pecuniæ dator fratres pro se intercessores apud Deum intendat habere: non est credibile, quòd eos ob pecuniæ vsum Regulæ suæ præuaricatores constituere velit. Quarè dum pecunia erit in actu, semper in bonis dantis censenda est. Cum autem fuerit in fratrum necessitates commutata; tunc desinet esse sua. Et si detur, quòd pecuniæ dominus statim intendat dominio pecuniæ se priuare, cum*

Dans pecuniã, præsumit dare modo licito fratribus.

primum

primum apud aliquem illã deposuerit. Dico, quòd adhuc fratrum non est. Nam ipsi nequaquam intendũt, quòd tanquam propria, pecunia deponatur; nec vllo modo consentiunt, quod eis, possessio acquiratur. Hæc autem absquè proprio cõsensu, alicui acquiri non potest. Sed huius pecuniæ dominium, quod dans nullo modo apud se esse vult; secundum Innocentium, Nicolaum, & Clementem prædictos in suis declarationibus, erit Ecclesiæ; & auctoritate ipsius Ecclesiæ in necessitates fratrum expendetur. Quod habetur expressè in Serena conscientia, q. 53.

38 *Quinta est, quòd si talis procuratio solutionis, non statim solui, sed deponi penes aliquem debeat: ita hoc fiat, vt tam pecuniæ dominus, quàm depositarius semper agnoscant, quod nihil auctoritate fratrum fit, vel recipitur: sed totum ipsius dantis auctoritate fit. Ideò protestari debent, quòd quamdiu pecunia ipsa durauerit apud depositarium; semper dominium, proprietas, possessio, ac ipsius vsus ipsius dantis est: cum libera potestate eam ad se quandocunq; voluerit reuocandi: Et quòd fratres ipsi nihil in dicta pecunia, seu eius vsu, & administratione iuris habere volunt. Et hoc expresse habetur in dicta Clementina, Exiui. §. denique. Nec sufficit fratribus in mente solum, talem renuntiationem*

Quinta modificatio.

Protestatio fratrũ in pecunia recipienda eleemosynaliter.

dominij, dispensationis, &c. habere; sed id expressè protestari tenentur, vt annotauit Io. Philipp. art. 3. & Cordu. hic, q. 8. Quod intelligi debet, si dans vel depositarius, vel astantes ignorarent, qualis sit ipsorum fratrum professio: quia tunc opinari possent, quòd dominium, seu aliquod pecuniæ ius apud fratres maneret; quod non esset absquè scandalo pusillorum. Sed si semel fratres, eos de sua professione docuerint; non videtur hæc protestatio semper necessariò facienda. Vt annotauit Hugo hic, & idem Ioan. Philipp. videtur sentire. Illis verbis [maximè apud personas statum nostrum ignorantes, &c.] Si autem ex obliuione, seu alia rationabili causa, sine dolo id fratres omitterent: non vtiquè omittendo, peccarent. Tali verò obliuione, seu rationabili causa cessante; tenetur expressè prædictos nostrum statum ignorantes, certificare de prædictis; si probabiliter crederetur, quòd aliquod inde scādalum possent haurire. Quarè pro obliuionis remedio, sanum erit consilium, aliquos habere deuotos generaliter de hoc instructos; qui sciant, (si aliquandò contigerit eos nominari, seu præsentari iuxtà modum supra descriptum,) quòd nulla apud eos deposita pecunia per dantes quoscunque, tenetur, aut expenditur nomine, & auctoritate fratrum, nec in ea aliquod ius habent;

Deuoti quantum deseruiāt fratribus.

sed

ſed ipſi tantum dantes, ſi ſuperuiuunt, veri ipſius pecuniæ domini ſunt. Quòd ſi fuerint mortui, vide in hoc capite infra numero 41. & 42.

Qualiter ſe debeant habere fratres circa eleemoſynas pecuniarias, & tenentes eas.

39 *TErtium, & vltimum principale, quod ex parte fratrum attendi debet, modum reſpicit; quem ipſi fratres circa erogationem talium pecuniarum, & tenentes eas, obſeruare tenentur. Eſtq. prima neceſſariò obſeruanda conditio, vt fratres ipſi firmiter in corde credant, nullum ſe vnquam dominium, actionem, adminiſtrationem, ſeu diſpenſationem circa ipſam pecuniam habere. Neque item ore, vel opere, aut aliquibus ſignis prædicta habere demonſtrent; ſicut in veritate non habent, nec habere poſſunt. Vt ex Regula ipſa patet, & ex prædictis Pontificum declarationibus. Ex quo ſequitur, quòd cum nullum fratres in dicta pecunia ius habeant, ſed ſemper donec expendatur, ipſius dantis ſit; quòd pecunia determinatè, ſeu ſpetialiter, et expreſſè depoſita pro aliqua neceſſitate, vel pro aliquo conuentu, vel pro aliqua determinata perſona; minimè poteſt*

Prima cõditio.

Dominiũ pecuniæ sẽper eſt dãtis, nunquam fratrum.

in alias necessitates, seu alios conuentus, seu personas alias à prænominatis expendi. Nisi de hoc expressa, vel probabiliter præsumpta à domino pecuniæ habeatur voluntas: quod communiter hic omnes fatentur Doctores.

40. Pro cuius clariori ad simplicium vtilitatem elucidatione: Dicimus, quòd quando pecunia pro aliqua spetiali, & determinata necessitate deponitur; non possunt fratres, neque depositarius ad aliam necessitatẽ à prædicta, nisi habita, vt supra, voluntate dantis, illam aliquandò conuertere. Quia contra dantis voluntatem non potest depositarius, & multo minus ipsi fratres aliquid immutare. Ideò nec Generalis Minister, nec Capitulum Generale oppositum facere, aut ad oppositum licentiare quempiam potest. Quoniam ipsi ad Regulæ obseruantiam sicut & alij fratres obligantur, vt habetur in Serena conscientia, q. 13. Item, licet prælatus possit negare facultatem fratri sibi subdito eleemosynam aliquam pro suis tantum necessitatibus acceptandi: si tamen ad hoc ei licentiam tribuat, tunc de tali eleemosyna determinatè pro dicti fratris necessitate deposita, non potest vllus prælatus eam, vel partem eius assumere: neque sibi per illum fratrem pro necessitatibus communitatis assignari facere. Quoniam cum adhuc integra sit pecunia, nõ ipsius fratris,

Pecunia deposita pro vna re, nõ potest cõuerti in aliã.

tris, ſed dantis eſt: & ſecundum voluntatem dantis, debet expendi. Nec ipſo fratre moriente, licitè illam prælatus poterit retinere; ſed danti debet reſtitui. Quoniam vt dicit Aluarus in Seren. conſcientia q. 82. Ordo noſter ne dum in pecunia, in qua nil iuris habere poteſt; ſed nec in re aliqua alicui fratri ſuccedit. Sed ſi non inueniretur pecuniæ dominus, aut eius hæres; habet diœceſanus Epiſcopus de ea, ſicut de incertis alijs diſpenſare, vt in cap. ſancimus, & in cap. conceſſo. 12. q. 2. Alia verò, quæ frater ille ad ſuũ particularem vſum habebat; ad vſum erunt Ordinis; quamdiu rerum illarum conceſſor patiatur. Non autem ad dominium: cum Ordo noſter omnis dominij incapax ſit, & expers. Quòd ſi expletis prius illius fratris neceſſitatibus, pro quo pecunia ſpetialiter eſt depoſita, reſiduum aliquod ſupererit: benè in alias communitatis neceſſitates, vbi de oppoſita voluntate dantis non conſtiterit, expendi poterit: Quia ſic de licentia probabiliter præſumpta ipſius dãtis fieri videtur: vbi expreſſa haberi non poteſt. Nec hic, & ibi eadem eſt ratio: coſtat enim ibi de expreſſa voluntate dantis, quòd ſpecialiter pro illius fratris neceſſitate expendatur; ideoque pro alijs expendi, abſque eius habita voluntate non poteſt. Hic autem non conſtat, quin velit re-

ſiduum, expletis dicti fratris neceſſitatibus, in alia communitatis neceſſaria, poſſe conuerti. Et ideò rationabiliter præſumi poteſt, quòd velit; cum primariæ eius intentioni fuerit ſatisfactum. Et eadem erit determinatio circa pecuniam, quam apud Apoſtatas fratres ad Ordinem redeuntes contigerit inueniri: ſi determinatè eorum intuitu ſit conceſſa, ſeu data. Quòd ſi intuitu Ordinis data fuerit, licet ad petitionẽ alicuius fratris; tunc pro aliorum fratrum neceſſitatibus ſecundum diſpenſationem prælatorum, licitè poterit diſpenſari; modo id totum fiat per amicũ ſpiritualem, iuxtà modum ſupra traditum circa pecuniam tranſmiſſam, vt annotauit Cordub. hic quæſt. 9. puncto 2. Eadem item erit ratio, vbi pro aliquo conuentu particulari pecunia fuerit depoſita; nullus enim tũc prælatus alij conuentui dictam pecuniam tranſmittere poterit; niſi de licentia ſaltem probabiliter præſumpta, ipſius dantis, vt ſupra, etiam quòd dicta pecunia pro Miſſis, aut alijs ſuffragijs fuerit oblata. Quoniam & adhuc ipſius dantis eſt; nec ſuper illam prælatus, ſeu Ordo ipſe, aliquod ius habere probatur. Si verò pecunia indifferenter, non pro aliqua neceſſitate, vel aliquo conuentu, vel aliquo fratre determinatè, et expreſſè depoſita, ſeu oblata fuerit: tunc licitè poterit

Pecunia apoſtatarũ ad quid deſeruiet.

Pecunia data pro vno conuentu nõ poteſt expendi pro alio.

prælatus illam transmittere, vel expendere pro alijs locis, seu necessitatibus fratrũ; dummodo sibi, & suæ sint curæ commissi. Quia sicut pro istis licitè pecuniam procurare potest; sic & indifferenter oblatam licitè poterit expendere. Vt patet ex dicta Decretali. Exijt qui. §. cæterum. ver. quia verò.

Ex quo liquet, non posse Guardianum huius loci, pecunias sic indifferenter, siue pro Missis, siue liberaliter oblatas, ad aliũ Guardianum, seu fratrem suæ curæ non commissum transmittere; nec pro illis expendi facere: nisi de licentia Custodis, aut Prouincialis amborum. Neque vnus Prouincialis alteri poterit Prouinciali tales pecunias transmittere, vel pro illo expendi facere; nisi de licentia Generalis, aut superioris vtriusque. Hæc tamen licentia sufficit, quòd sit probabiliter præsumpta, vel interpretata; quæ est, quando fit, & à superioribus scitur, & non improbatur, nec fieri prohibetur. Aduertendum tamen est, quòd semper modificationes prædictæ sunt seruandæ: vt scilicet nec mittatur, nec expendatur, nec mitti, seu expendi ipsa pecunia videatur, nomine, seu auctoritate fratrum: sed tantum ipsius dantis, seu eius depositarij. Quarè solum rogare possunt, vt talem pecuniã pro hoc, vel illo loco, hac, vel illa necessitate expendant, & non amplius. Guardianus loci, & prouinciales quomodo se gerant circa pecuniam.

41 Quòd

Pecunia legata, & eius superfluum ad quid deseruiet.

41. *Quòd si pecunia alicui fratri determinatè pro suis necessitatibus fuerit legata: potest de licentia Prælati, si talis frater indigeat, acceptari; & de ea debet prælatus illius fratris necessitatibus, quæ veræ sunt, secundum Regulam prouidere. Si verò talis frater dicta pecunia non indigeat, seu si aliquid de illa supererit postquã dicti fratris necessitatibus fuerit satisfactum: licitè in alijs necessitatibus conuentus expendi potest. Vt habetur in constitutionibus Benedicti 12. & per Bartholum in Minor. lib. 2. d. 5. c. 2. & Petrum Ancaranum in Clem. Exiui, & Serenam conscientiam quæst. 19. Immo idem Ancaranus ibidem post Bartholum eodem lib. 2. dist. 3. cap. 3. Seren. conscien. q. 18. dicunt, quòd si legatum fuerit determinatè relictum, puta pro induendis fratribus, vel aliqua alia necessitate determinata: poterit licet talis necessitas non adsit, in alias fratrum necessitates conuerti. Et hoc per hæredes, seu executores testatoris; si velint. Quia sic probabiliter præsumi potest, de voluntate ipsius testatoris. Hoc enim legatum hæredi cedere non debet, sed in alias potius necessitates fratrum commutari: vt memoria, & salus animæ defuncti seruetur. l. legatum. ff. de vsufructu legato. Et ad maiorem animarum fratrum quietem, concessit Sixtus IV.*

quòd

quòd Prælati Ordinis nostri, legata facta pro vno vsu, in alium possint vsum commutare: quādo id sine scandalo illorū, ad quos solutio pertinet, fieri potest. Quod Leo X. extendit ad quascunque res donatas, per quoscunque viuētes Intellige tu de verè datis absque reseruatione dominij super eis; quia tunc Ecclesiæ sunt, & de eius auctoritate, licitè in alios poterunt vsus conuerti. Idemq. dicendū est de alijs rebus non pecuniarijs in testamēto legatis; quia possunt cōuerti de vno vsu in aliū.

42 *Sed si is, qui pecuniam apud quempiam deposuit, siue determinatam, siue indeterminatam ad subleuandum fratrum necessitates, moriatur antequam ipsa pecunia sit expensa: tunc licet testatoris hæres contradicat: poterunt fratres licitè ad depositariū recurrere pro eius expensione: & facere cum eo omnino sicut cum ipso dante potuissent, vt dicitur in dicta Decretali Exijt. §. cæterum. Versic. In eo verò casu.*

Recursus licitus ad pecuniā etiam cōtradicente hęrede dantis.

43 *Quò verò ad personas, seu depositarios ipsam pecuniam tenentes; quoquomodo in ipsa pecunia se habeant, minimè fratres eos conuenire directè, vel indirectè in iudicio, vel extra poterunt, ad repetendum eam. Nec violentijs, seu minis per se, neque per alios pecuniam ab eis extorquere, seu apud alium deponi facere poterunt. Sicut, nec cum principali*

Modus, quo se tenere debent fratres circa pecunię depositarios.

cipali dante id facere aliquando potuissent. Benè tamen possent fratres, vt in declaratione Gregorij ix. habetur, quando depositarius non debitè eorum necessitatibus succurreret; id pecuniæ Domino principali, seu alij, qui hunc subrogauit, notificare. Non ideò quia aliquam in pecunia actionem prætendant; sed tantum vt Dominus agnoscat, quid de ipsa pecunia factum sit: vtque conscientiæ depositarij prouideatur. Idque iudici etiam possent notificare Ecclesiastico; si ad verum Dominum, seu ad subrogantem substitutum commodè id notificare non possunt. Sicut, & fraudem, quæ alijs pauperibus fieret; iudici Ecclesiastico propalare non probibetur. Curandum tamen est, vt hoc humiliter fiat absque aliquo iure; & quòd scandalum penitus caueatur. Cuius gratia, melius id fiet per aliquem deuotũ Ordinis; vt ille scilicet proprio nomine, iniuriam quæ fit fratribus, & depositarij fraudem, iudici notificet. Vbi enim abundat fraudulenta cupiditas hominũ; necesse est vt abundet prouida, prudensq. cautela. Alioquin necesse esset sæpe deuotos pecuniam mendicando grauare; dum deposita ipsa negligitur.

Nota bene.

Clauis capsulæ pecunia.

44 *Nec item clauem capsulæ vbi à depositario pecunia seruatur, fratres secum deferre possunt; neque illam sigillare, aut tenere. Neque*

que præcipere possunt, quomodo, & qualiter pecunia expẽdatur; sed debent fratres à verbis auctoritatem prætendẽtibus per omnem modum abstinere. Vt neque verbo, neque scripto pecuniam sic, vel sic expendendam depositario mandent; sed tantum humiliter rogent. Nec à depositarijs iuridicum computum, aut auctoritatiuum, quasi cum suis vil licis aliquando exigere poterunt. Quia huiusmodi actus pertinẽt ad veros pecuniæ Dominos; & nullo modo etiam ministerialiter fratribus possunt conuenire. Vt dicitur in dicta Clemen. Exiui. §. Porrò. ver. denique. Computũ verò recipere, simpliciter summando quantũ sit expensum, quantumve remaneat expendendum; vt sic agnosci possit an sufficiens habeatur pecunia, an alia sit requirenda pro expediendis necessitatibus? nullo modo fratribus videtur interdictum. Et hoc quando apparet depositarium id libenter facere velle: quoniam si nollet, ad id cogi, minimè posset. rum prohibetur fratribus Cõputus an sit licitus in expensis.

Qui sint quæstus pecuniarij illiciti.

45 *QVoniam dictum est supra, de licito ad quærendam pecuniam recursus, eandemq. expendendam: non erit modo inutile, qui quæstus pecuniarij, illiciti, & prohibiti sint, annotare. Scias ergò, gene-* Quæstus pecunia-

rius quando est illicitus. *generaliter pecuniarium quæstum illicitum, & probibitum esse censendum: quando recursus ad pecuniam aliter fit, seu pro alijs rebus, & causis, quam per dictum Nicolaum in dicta Decretali Exijt, fit concessum. Vt habetur expressè in dicta Clem. Exiui. §. Porrò. Illis verbis. [Dicimus fratres teneri, cauere summoperè, quod pro alijs causis, vel sub modis alijs, quàm ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias, seu deputatos nuncios non recurrant; ne si secus ab ipsis attentatum fuerit; transgressores præcepti, & Regulæ possint dici] hæc ibi. Magis propriè verò, quæstus pecuniarius nobis probibitus: est, conquisitio pecuniæ à multis contribuentibus indifferenter oblatæ. Ac receptio oblationum pecuniariarum in Ecclesia, vel alibi. Et primus est, quando trunci, vel cippi, ad reponendas pecunias offerentium; alicubi reponuntur. Vndè fit, quòd fratres consentientes in suis domibus, à secularibus crucem, vel alias reliquias osculantibus pecunias offerri in altari, seu vasculo; peccent contra Regulam mortaliter. Et tunc dicuntur consentire, quando id vident à secularibus fieri, & non resistunt. Nam vt dicitur de reg. iur. qui tacet, cum resistere potest, & debet; consentire videtur. Et habetur in tractatu de neces. cong. solutione. §. reprobatur.*

Primus modus illicitus. Trunci & cippi prohibentur.

Secun-

Secundus est, si fratres consentiant aliquando, & permittant aliquos seculares propria deuotione motos pecuniã per plateas, per domos, per Ecclesias, seu per alia loca nomine fratrum requirere; id enim videntes, & probibere non curantes, consentire dicuntur. Quoniam hi, si non expressè, saltem tacitè per consensum, interpositæ contra Regulam personæ censentur. Dixi tamen nomine fratrum, quia si notificatis fratrum necessitatibus Episcopo, seu Curato, idem Episcopus, seu Curatus eleemosynas proprio nomine, non fratrum exquiri facerent, vel aliquis alius deuotus Ordinis ex se proprio, non fratrum nomine id procuraret; tunc non esset quæstus pecuniarius probibitus, sed modus purissimus secundum Regulam. Vt Annotauit Hug. hic. Tertius est, quando fratres ad supradictas pecunias prædictis modis procuratas, aliquando recurrerent; illas enim nec petere, nec acceptare possunt oblatas. Vt in Clementina prædicta annotatur. §. porrò. Immo vt habetur in tract. de necess. cong. solu. §. reprobatur. Et in seren. conscientia. q. 57. Si prædictæ eleemosynæ nec petitæ, nec oblatæ fuerint de consensu ipsorum fratrum, immo ipsis contradicentibus; nullo modo ad eas sic datas, seu oblatas recurrere poterunt. Et potest esse ratio, quia licet talis pe-

2. Modus illicitus.

3. Modus illicitus.

cunia non sit expressè nomine fratrum procurata de eorum cõsensu: Tacitè tamen, et interpretatiuè ita procurata censetur. Nam, eò ipsò quò fratres dictas pecunias pro necessitatibus suis acceptarent; iam quod pro eis gestum est, ratum habere viderentur. Et in delictis ratihabitio retrotrahitur; & mandato comparatur. Vt dicitur in cap. cũ quis. de sen. exc lib. 6 Hoc tamen Cordub. verissimum esse dicit in foro exteriori; vbi præsumptionibus, ex actibus externis standum est. Et idem est in foro interiori si fratres eo animo acceptarent, & ad ipsam pecuniam recurrerent; quia eorum nomine sit procurata, & oblata. Sed si non tali animo, neque sub tali titulo ad eam tenentes recurrerent; sed potius humiliter rogarent protestantes expressè, quòd illam petunt non tanquam eis debitam, (quia ipsorum nomine, seu intuitu sit data) sed tantum eleemosynaliter, ac si nunquam pro eis fuisset oblata: tunc si hoc haberent in corde, & exterius verbo, & opere sufficienter monstrarent, non eis videtur esse illicitum ex Regula, ad dictam pecuniam recurrere. Sed quia difficile esset absque aliquali scandalo hoc fieri posse: tutius erit à tali pecuniã recursu abstinere. Quartus est, quæcunque oblatio bursarij in itinere, vt communiter expositores dicunt. Et huius ratio est, quia secun-

Quartus modus illicitus.

cundum Regulam, pecunia procurari non potest, neque ad depositam recurri; nisi pro necessitatibus veris immendicabilibus, præsentibus, vel imminentibus: non autem pro futuris & possibilibus ad vtrumlibet. Nũc autem, in terris Christianorum non videtur talis necessitas; cui probabiliter mendicãdo, vel saltem cum contigerit casus necessitatis, non possit per pecuniam prouideri. Ergò pro toto itinere nobis de bursario prouidere; est pro necessitatibus futuris prouisionẽ facere, quod est contra Regulam. Id item nobis probibitũ esse videtur; quia scandalum pusillorũ Diuino iure vitare tenemur. Relinquo, quòd seculares iustè inde occasionem sumere possent iudicandi; quòd alij fratres, sicut isti bursariũ ducerent: Et per consequens eis elemosynas denegarent; & ita via misericordiæ alijs bonis fratribus clauderetur. Et cum hoc, concordant Petrus Ioannis, & omnes doctores hic, & Seren. consc. quæst. 56. Et licet Christum, & Apostolos bursarium aliquando duxisse legamus; id tamen fecerunt vt personæ communes, & Ecclesiæ prælati aliorum curã habentes: vt nunc Papa, & Episcopi sunt. Nos autem quia non succedimus eis in statu Episcoporum, sed in exemplo vitæ particularis perfectionis, vt in dicta Decretali Exijt: determinatur; bursariũ habere non possumus.

Bursarij in itinere an sint liciti.

46 Omnibus tamen confessum est, tribus concurrentibus simul conditionibus, licere fratribus bursariũ ducere. Quarum Prima est, quod itineris causa sit rationabilis; vtputà pro obedientia, & pro negotijs expedientibus Religioni, & huiusmodi: nõ autem quando ex propria voluntate sine sufficienti rationabili causa iter arripitur: Quia tũc propria voluntate, & sine causa legitima, tali seipsum frater necessitati supponeret culpabiliter. Secũda est quandocunque fratres per regiones inhumanas iter facerẽt; vbi valdè verisimile esset, quòd commodè necessaria vitæ mendicando, vel mediante pecunia secundum Regulã prout necessitas occurrerit procurando, inuenire non possent. Extrema enim necessitas probabiliter imminens, caret lege. Tertia est, vt tunc omninò quantum possibile est, sic fratres circa bursarium se gerant, quòd nec corde aut opere, aut signo habeant, aut habere videantur aliquam circa dictam pecuniam expendendam, aut eius vsum, auctoritatem, vel actionem: mandando scilicet quòd sic, vel sic ipsa pecunia expendatur, vel de ea computum exigendo, & cætera huiusmodi. Sed cum dicto bursario agendum est; ac si ipsa pecunia propria ipsius esset. Dixi autem (quantum possibile est,) nam vbi necessitas vera aliter exigeret; excusarentur fratres ab huiusmo-

Conditiones requisitę ad ducendum bursariũ in itinere

2. Conditio.

3. Conditio.

iusmodi praecepti (circa pecuniam) obseruantia: prout ipsa necessitas exigeret, & non secus.

De syndico fratrum.

47 *QVoniam dictum est pecuniae recursum per amicos tantum spirituales debere expediri, & non aliter: Videndum modo est; num pecuniam per syndicum expendere, & distrahere intelligatur fieri per amicum spiritualem, an per interpositam personam?*

Ad cuius rei euidentiam, de dicto syndico eiusq. auctoritate videndum est primo. Scias ergò, quòd syndicus, procurator, seu oeconomus, ille est, qui nomine Papae, seu Romanae Ecclesiae ad expedienda fratrum negotia deputatur. Hunc autem syndicũ Minister Generalis, vel Prouincialis, vel Custos, vt ex literis Martini IV. habetur; poterunt nominare, vel saltem habentes commissionem ab his. Quoniam, quod quis potest ex officio, seu commissione generali ratione officii ei facta, maximè per Papam; potest, & aliis committere: nisi specialiter ei probibeatur, vt est communis regula iuristarum. Praeter praedictos autem, nullus alius etiam Guardianus cum toto suo conuentu poterit Sindici officiũ quale sit.

Guardiani sindicũ non nominant.

syndicum nominare. Quod si aliquando faceret; quidquid postmodum syndicus prædictus exequeretur; totum auctoritate fratrũ fieret. Vndè quidquid circa pecuniam dictus syndicus exequeretur; fratres per interpositam personam id exequi contra suam Regulam censerentur. Quia cum nullam habeant Guardiani ad nominandum syndicum facultatem; talis, verè legitimus syndicus non est: Ergò interposita persona. Potest item syndicus à prædictis Ministris Generali scilicet, & Prouinciali, & Custode; vel ab his commissionem habentibus, quando opportunum eis videbitur, à syndicatu, seu officio destitui, & alius per eosdem eius loco poterit subrogari, & nominari: modò qui syndicus nominadus est, de Ordine nostro non sit.

Numerus syndicorum.

Nec vnus tantum, sed etiam duo pro quolibet conuentu regulariter poterunt syndici nominari. Nam & si plures duobus (secundum aliquos) nominare non inconueniat; duo tamen, & non plures priuilegio syndicatus ad audienda Diuina tempore interdicti, poterunt gaudere. Vt ex literis Pontificum circa syndicum nominandum, videri potest. Notanter nominandum esse syndicum & non instituendum, toties repetitum est.

Syndicus nominatur tãtũ.

Quoniam huiusmodi syndici auctoritate Apostolica censentur instituti; cum primũ à prædictis

dictis Ministris, seu Custodibus fuerint nominati, seu assignati. Vt collector comp. annotauit ex bullis Pontificum. tit procur. Et hæc nominatio poterit coram notario, & testibus, & absque eis simpliciter fieri, sola nominatione vocali, vt astruunt Doctores.

48 *Horum autem munus est, auctoritate Papæ, & Romanæ Ecclesiæ exequi, quæ ipsis ex bullis syndicatus conceditur pro fratrum vtilitate. Vt clarè patet ex bullis Innocentij IV. Martini IV. Martini V. Eugenij, & Sixti IV. quorum auctoritas ad quinque esse dignoscitur. Primo, ad recipiendas nomine Papæ, seu Ecclesiæ Romanæ res omnes mobiles, siue immobiles (quæ pecuniariæ non sunt) oblatas, seu modo licito donatas, aut in vltima voluntate ipsis fratribus relictas. Secundo, ad vendendum, commutandum, alienandumque res omnes, quibus fratres licitè vti possent ad dominium Ecclesiæ pertinentes: & ad recipiendum, & expendendum earum pretium in necessitates fratrum. Tertio, ad recipiendum nomine Ecclesiæ, & iudicialiter repetendum eleemosynas omnes, etiam pecuniarias, modo licito ipsis fratribus relictas, seu in testamento legatas. Quarto, ad experiendum in iudicio, seu extra, in omnibus actionibus, & causis, quæ in dictis priuilegijs syndicatus* Syndicus quæ facere possit.

explicantur. Quinto, ad recipiendum nomine Ecclesiæ, omnes pecuniarias eleemosynas quomodocunque prouenientes; siue oblatæ illæ sint liberaliter, vel pro Missis & Diuinis Officijs; siue in vltimis voluntatibus legatæ; easq. expendendas pro necessitatibus communitatis. Et hoc vltimum in constitutionibus Martini V. tãtummodò habetur concessum: quod per eundem postmodum confirmatum est, in priuilegio. Per vigilis more. Alij verò quatuor actus prædicti, patent ex priuilegio Martini IV. Exultantes, et aliorum prædictorum Pontificum.

Fratres quomodo se habebũt in his, quæ pertinét ad syndicum.

49 *His habitis sciendũ est; omnes Minores fratres præfato syndico, quò ad primũ & secundum actũ ex quinque prædictis, licitè vti posse. Quò ad primum enim actum recipiendi scilicet mobilia, & immobilia (modo pecuniaria non sint) nobis aliàs licita, oblata, seu legata, ex eò constat; quia ex quò talibus rebus licitè fratres, vt supponitur, vti possũt, quæque pecuniariæ nõ sunt; meritò syndicus nomine Romanæ Ecclesiæ eas ciuiliter in dominium ipsius Romanæ Ecclesiæ recipere licitè poterit. Quoniam omnes res, quibus fratres licitè vti possunt, ad Romanæ Ecclesiæ dominiũ (quando dantes aliud in dando non explicant) pertinere clarissimum est, ex Decretali prædicta Exijt, qui seminat, & latè in*

6. cap.

6.cap.dicetur. Idemq. dicendum est quò ad secundum actum: pro vendendo scilicet, & distrahendo res omnes, quibus nos vti possumus, & pro recipiendo & expendẽdo earum pretium in fratrum necessitates. Potest enim quisque de rebus suis disponere, vt vult. Atqui (vt dictum est) res omnes, quibus fratres licitè vti possunt, ad Papam seu Romanã spectant Ecclesiam. Potest ergò Papa disponere, quòd per suum syndicũ à prælatis prædictis nominatum, prædictæ res vendantur, distrahantur, &c. Sicut quilibet dominus de suis rebus per suum procuratorem seu substitutum facere posset. In his ergò duobus casibus (vt annotauit Speculator, & Collector compendij,) licitum est fratribus, secundum Regulæ puram obseruantiam vti syndico. Quod etiam habetur ex dicta Decret. Exijt. §.cæterum ver si verò res. Licet secundũ eam, tantum ab Apostolica Sede, vel Ordinis Protectore syndicus esset constituendus ad hæc. Quod hodie etiã à Ministris, & Custodibus, (vt dictum est) potest ex nominatione fieri. Et non habere Syndicum ad hos actus prædictos, est se periculo probabiliter committere. Nam vix aliquis reperitur conuentus, qui aliquid quod distrahi, alienari, vel renouari debeat; & q superfluum tollatur, et aliud necessariũ de eius pretio acquiratur, nõ habeat.

Syndico carere est periculosum.

Idquè

Idquè per alium, quàm per syndicum prædictum, licitè fieri nequaquam potest. Nam cum bona, (vt dictum est) quibus fratres vtuntur ipsius Pontificis sint; per eius syndicum, & nō per alium licitè possunt expediri. Quòd si fratres per alium quidpiam vendi, & pecuniam recipi, & expendi fecerint; hic talis interposita persona fratrum erit. Et ipsa pecuniæ receptio, auctoritate fratrum fieret: quod est contra Regulam. Quod Hugo c 6 q.9.& Cordub.hic,q.16.& collector Priuilegiorum tit. Procurator, annotarunt.

Opinio Cordu.

Quid sit licitū per syndicū repetere.

50 *Quò ad tertium verò actum, Ad omnes scilicet nomine Papæ recipiēdas eleemosynas etiam pecuniarias in testamento relictas, & illas in iudicio, vel extra nomine Ecclesiæ repetendum: licitè posse fratres tali syndico vti, affirmat Cordub.hic, q.16.puncto 3. Idque ex eo probat quòd legata pecuniaria licitè nobis facta, non pertinent ad ipsum legantem, qui mortuus est; neque ad eius hæredes, cum non ipsis, sed fratribus specialiter facta sint; nec eorum dominium ad fratres pertinere potest, cum cuiuscunque iuris sint incapaces: ergò dominium eorum, vel saltem dispensatio, seu dispositio, ad Papam pertinere probatur. Sicut quæcunque alia quorumuis legatorū ad pias causas dispositio; vt infra cap.6. dicetur. Poterit ergò Papa de talibus pijs lega-*

legatis, ipsis fratribus derelictis disponere: quomodo per suum syndicum recipi debeant, & repeti iudicialiter, vel extra: & in necessitates fratrum expendi ad requisitionem ipsorum. Sicut ipsius pecuniæ dominus, liberè quid per suum substitutum esset faciendum; disponere potuisset. Et adeò secundum eum, ad huiusmodi tertium actum, licitum est fratribus prædicto Syndico potiri; vt in nullo Regulæ puritas maculetur. Dummodò ita fiat, vt nullum interueniat scandalum pusillorum; neque ipsi fratres litigijs assistant; sed quòd tantum notificent syndico tale eis relictum legatum, non esse satisfactum. Quòd si aliquod immineret scandalum; deberent syndicum impedire, ne illud repetat. Item, quòd ipsi fratres tali legato ob præsentes, vel imminentes necessitates indigeant; alioquin contra promissam paupertatem esset, pati, seu consentire ab ipso syndico, tale legatum recipi, aut exquiri. Quòd si ipsi fratres tali legato verè indigeant, & ad syndicum prædictum absquè aliquo probabili scandalo, modo prædicto recurrant, & cum ipso se habeant, quomodo se habere possunt cum depositario alicuius domini pecuniam offerentis; non videtur ex qua parte ipsis fratribus tali vti syndico sit illicitum. Immo hoc videtur concedi per dictam Decretalem Nicolai, §. Ad hæc.

Vbi

Vbi enim egit de legatis etiam præcepit, quòd tam hæredes, quàm executores, quàm iudices, seu alij prælati, ex officio proprio, diligenter procurent, & faciant, quòd talia legata soluantur, & piæ defunctorum voluntates impleantur; subiungit; [Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum Regulæ congruos, intendimus prouidere; vt nec pia defunctorum intentio, nec ipsi fratres pauperes, opportunis auxilijs fraudentur.] Ex quibus verbis patet, quòd intendebat Summus Pontifex prouidere de syndico, qui posset nomine Ecclesiæ talia legata repetere: quod postmodum non fecit, vel morte præuentus, aut aliàs præpeditus. Et ideò Martinus 4. & alij eius successores prædicti, executioni mandarunt, quod ipse Nicolaus mandare non potuit. Et quòd id fieri possit secundum Regulæ puritatem; ex eiusdẽ Martini 4. bulla comprobatur. Dicitur enim ibi, quòd per hanc syndici prouisionem, dantur remedia opportuna, per quæ nostri Ordinis pura obseruantia in sui vigore seruetur.

Alia opinio contraria Cordu. 51 *Speculator verò, & Collector compendij, nolunt fratres secundum Regulæ puritatem, absquè aliquali ipsius relaxatione, ad huiuscemodi tertium actum syndico vti posse. Quandoquidem ipsis ex officio iudicis consuli potest. Poterit enim iudex ex suo officio,*

hære-

hæredem, vel testamenti executorem ad prædicta soluenda legata compellere. Vt ait Io. Andreas in cap. hæredes. de testamentis. Extat, & aliud ad hoc remedium: quia quilibet de populo agere potest, vt legata ad pias causas relicta, soluantur legatarijs. Vt sacris canonibus comprobatur, in authentica, de Eccl. tit. § si quis autem, & l. nulli. C. de Episcopis, & cler. in fine. Quod tenet Ludouicus Romanus in authentica, simile, C. ad legem Falcidiam. & fuit originale dictum Angeli de Perusio, in dicto §. si quis autem, & Bartholi l. ne quicquam ff. de officio proconsulis. Itaquè amicus aliquis spiritualis, vel alius benefactor fratrum, sicut vnus de populo id facere posset. Cui ipsi fratres notificare poterunt, legatum eis relictum, non esse adhuc satisfactum; & rogare humiliter, vel prælatos, aut iudices, aut prædictum Ordinis benefactorem, vt adimpleri procurent piam testatoris voluntatem. Protestando tamen, nullum se in dicto legato ius, vel dominium habere. Et licet Cordu opinio satis rationabilis, & in nullo Regulæ puritati præiudicare videatur; tamen Speculatoris, & Collectoris compendij præscriptus modus, sanctior ad ædificationem populi, comprobatur. Quo, & Religio nostra hactenus vsa est, & in præsentiarum vtitur.

52 Quò

cunia non sit expressè nomine fratrum procurata de eorum cõsensu: Tacitè tamen, et interpretatiuè ita procurata censetur. Nam, eò ipsò quò fratres dictas pecunias pro necessitatibus suis acceptarent; iam quod pro eis gestum est, ratum habere viderentur. Et in delictis ratihabitio retrotrahitur; & mandato comparatur. Vt dicitur in cap. cũ quis. de sen. exc. lib. 6 Hoc tamen Cordub. verissimum esse dicit in foro exteriori; vbi præsumptionibus, ex actibus externis standum est. Et idem est in foro interiori si fratres eo animo acceptarent, & ad ipsam pecuniam recurrerent; quia eorum nomine sit procurata, & oblata. Sed si non tali animo, neque sub tali titulo ad eam tenentes recurrerent; sed potius humiliter rogarent protestantes expressè, quòd illam petunt non tanquam eis debitam, (quia ipsorum nomine, seu intuitu sit data) sed tantum eleemosynaliter, ac si nunquam pro eis fuisset oblata: tunc si hoc haberent in corde, & exterius verbo, & opere sufficienter monstrarent, non eis videtur esse illicitum ex Regula, ad dictam pecuniam recurrere. Sed quia difficile esset absque aliquali scandalo hoc fieri posse: tutius erit à tali pecuniã recursu abstinere. Quartus est, quæcunque oblatio bursarij in itinere, vt communiter expositores dicunt. Et huius ratio est, quia secun-

Quartus modus illicitus.

cundum Regulam, pecunia procurari non potest, neque ad depositam recurri; nisi pro necessitatibus veris immendicabilibus, præsentibus, vel imminentibus: non autem pro futuris & possibilibus ad vtrumlibet. Nũc autem, in terris Christianorum non videtur talis necessitas; cui probabiliter mendicãdo, vel saltem cum contigerit casus necessitatis, non possit per pecuniam prouideri. Ergò pro toto itinere nobis de bursario prouidere; est pro necessitatibus futuris prouisionẽ facere, quod est contra Regulam. Id item nobis prohibitũ esse videtur; quia scandalum pusillorũ Diuino iure vitare tenemur. Relinquo, quòd seculares iustè inde occasionem sumere possent iudicandi; quòd alij fratres, sicut isti bursariũ ducerent: Et per consequens eis elemosynas denegarent; & ita via misericordiæ alijs bonis fratribus clauderetur. Et cum hoc, concordant Petrus Ioannis, & omnes doctores hic, & Seren. consc. quæst. 56. Et licet Christum, & Apostolos bursarium aliquando duxisse legamus; id tamen fecerunt vt personæ communes, & Ecclesiæ prælati aliorum curã habentes: vt nunc Papa, & Episcopi sunt. Nos autem quia non succedimus eis in statu Episcoporum, sed in exemplo vitæ particularis perfectionis, vt in dicta Decretali Exijt: determinatur; bursariũ habere non possumus.

Bursarij in itinere an sint liciti.

46 *Omnibus tamen confessum est, tribus concurrentibus simul conditionibus, licere fratribus bursariũ ducere. Quarum Prima est, quod itineris causa sit rationabilis; vtputà pro obedientia, & pro negotijs expedientibus Religioni, & huiusmodi: nõ autem quando ex propria voluntate sine sufficienti rationabili causa iter arripitur. Quia tũc propria voluntate, & sine causa legitima tali seipsum frater necessitati supponeret culpabiliter. Secũda est quandocunque fratres per regiones inhumanas iter facerẽt; vbi valdè verisimile esset, quòd commodè necessaria vitæ mendicando, vel mediante pecunia secundum Regulã prout necessitas occurrerit procurando, inuenire non possent. Extrema enim necessitas probabiliter imminens, caret lege. Tertia est, vt tunc omninò quantum possibile est, sic fratres circa bursarium se gerant, quòd nec corde aut opere, aut signo habeant, aut habere videantur aliquam circa dictam pecuniam expendendam aut eius vsum, auctoritatem, vel actionem: mandando scilicet quòd sic, vel sic ipsa pecunia expendatur, vel de ea compu tum exigendo, & cætera huiusmodi. Sed cum dicto bursario agendum est; ac si ipsa pecunia propria ipsius esset. Dixi autem (quantum possibile est,) nam vbi necessitas vera aliter exigeret; excusarentur fratres ab huiusmo-*

Conditiones requisitę ad ducendum bursariũ in itinere

2. Conditio.

3. Conditio.

iusmodi præcepti (circa pecuniam) obseruantia: prout ipsa necessitas exigeret, & non secus.

De syndico fratrum.

47 *QVoniam dictum est pecuniæ recursum per amicos tantum spirituales debere expediri, & non aliter: Videndum modo est; num pecuniam per syndicum expendere, & distrahere intelligatur fieri per amicum spiritualem, an per interpositam personam?*

Ad cuius rei euidentiam, de dicto syndico eiusq. auctoritate videndum est primo. Scias ergò, quòd syndicus, procurator, seu œconomus, ille est, qui nomine Papæ, seu Romanæ Ecclesiæ ad expedienda fratrum negotia deputatur. Hunc autem syndicũ Minister Generalis, vel Prouincialis, vel Custos, vt ex literis Martini IV. habetur; poterunt nominare, vel saltem habentes commissionem ab his. Quoniam, quod quis potest ex officio, seu commissione generali ratione officii ei facta, maximè per Papam; potest, & aliis committere: nisi specialiter ei probibeatur, vt est communis regula iuristarum. Præter prædictos autem, nullus alius etiam Guardianus cum toto suo conuentu poterit Sindici officiũ quale sit.

Guardiani sindicũ non nominant. *syndicum nominare. Quod si aliquando faceret; quidquid postmodum syndicus prædictus exequeretur; totum auctoritate fratrũ fieret. Vndè quidquid circa pecuniam dictus syndicus exequeretur; fratres per interpositam personam id exequi contra suam Regulam censerentur. Quia cum nullam habeant Guardiani ad nominandum syndicum facultatem; talis, verè legitimus syndicus non est: Ergò interposita persona. Potest item syndicus à prædictis Ministris Generali scilicet, & Prouinciali, & Custode; vel ab his commissionem habentibus, quando opportunum eis videbitur, à syndicatu, seu officio destitui, & alius per eosdem eius loco poterit subrogari, & nominari: modò qui syndicus nominadus est, de Ordine nostro non*

Numerus syndicorum. *sit. Nec vnus tantum, sed etiam duo pro quolibet conuentu regulariter poterunt syndici nominari. Nam & si plures duobus (secundum aliquos) nominare non inconueniat; duo tamen, & non plures priuilegio syndicatus ad audienda Diuina tempore interdicti, poterunt gaudere. Vt ex literis Pontificum circa syndicum nominandum, videre potest. Notanter nominandum esse syndicum, & non instituendum, toties repetitum est;*

Syndicus nominatur tãtũ. *Quoniam huiusmodi syndici auctoritate Apostolica censentur instituti; cum primũ à prædictis*

dictis Ministris, seu Custodibus fuerint nominati, seu assignati. Vt collector comp. annotauit ex bullis Pontificum. tit procur. Et hæc nominatio poterit coram notario, & testibus, & absque eis simpliciter fieri, sola nominatione vocali, vt astruunt Doctores.

48 *Horum autem munus est, auctoritate Papæ, & Romanæ Ecclesiæ exequi, quæ ipsis ex bullis syndicatus conceditur pro fratrum vtilitate. Vt clarè patet ex bullis Innocentij IV. Martini IV. Martini V. Eugenij, & Sixti IV. quorum auctoritas ad quinque esse dignoscitur. Primo, ad recipiendas nomine Papæ, seu Ecclesiæ Romanæ res omnes mobiles, siue immobiles (quæ pecuniariæ non sunt) oblatas, seu modo licito donatas, aut in vltima voluntate ipsis fratribus relictas. Secundo, ad vendendum, commutandum, alienandumque res omnes, quibus fratres licitè vti possent ad dominium Ecclesiæ pertinentes: & ad recipiendum, & expendendum earum pretium in necessitates fratrum. Tertio, ad recipiendum nomine Ecclesiæ, & iudicialiter repetendum eleemosynas omnes, etiam pecuniarias, modo licito ipsis fratribus relictas, seu in testamento legatas. Quarto, ad experiendum in iudicio, seu extra, in omnibus actionibus, & causis, quæ in dictis priuilegijs syndicatus* Syndicus quæ facere posit.

 expli-

explicantur. Quinto, ad recipiendum nomine Ecclesiæ, omnes pecuniarias eleemosynas quomodocunque prouenientes; siue oblatæ illæ sint liberaliter, vel pro Missis & Diuinis Officijs; siue in vltimis voluntatibus legatæ; easq. expendendas pro necessitatibus communitatis. Et hoc vltimum in constitutionibus Martini V. tãtummodò habetur concessum: quod per eundem postmodum confirmatum est, in priuilegio. Per vigilis more. Alij verò quatuor actus prædicti, patent ex priuilegio Martini IV. Exultantes, et aliorum prædictorum Pontificum.

Fratres quomodo se habebũt in his, quæ pertinét ad syndicum.

49 His habitis sciendũ est; omnes Minores fratres præfato syndico, quò ad primũ & secundum actũ ex quinque prædictis, licitè vti posse. Quò ad primum enim actum recipiendi scilicet mobilia, & immobilia (modo pecuniaria non sint) nobis aliàs licita, oblata, seu legata, ex eò constat; quia ex quò talibus rebus licitè fratres, vt supponitur, vti possũt, quæque pecuniariæ nõ sunt; meritò syndicus nomine Romanæ Ecclesiæ eas ciuiliter in dominium ipsius Romanæ Ecclesiæ recipere licitè poterit. Quoniam omnes res, quibus fratres licitè vti possunt, ad Romanæ Ecclesiæ dominiũ (quando dantes aliud in dando non explicant) pertinere clarissimum est, ex Decretali prædicta Exijt, qui seminat, & latè in

6. cap.

6.cap.dicetur. Idemq. dicendum est quò ad secundum actum: pro vendendo scilicet, & distrahendo res omnes, quibus nos vti possumus, & pro recipiendo & expendēdo earum pretium in fratrum necessitates. Potest enim quisque de rebus suis disponere, vt vult. Atqui (vt dictum est) res omnes, quibus fratres licitè vti possunt, ad Papam seu Romanā spectant Ecclesiam. Potest ergò Papa disponere, quòd per suum syndicū à prælatis prædictis nominatum, prædictæ res vendantur, distrabantur, &c. Sicut quilibet dominus de suis rebus per suum procuratorem seu substitutum facere posset. In his ergò duobus casibus (vt annotauit Speculator, & Collector compendij;) licitum est fratribus, secundum Regulæ puram obseruantiam vti syndico. Quod etiam habetur ex dicta Decret. Exijt. §.cæterum ver si verò res. Licet secundū eam, tantum ab Apostolica Sede, vel Ordinis Protectore syndicus esset constituendus ad hæc. Quod hodie etiā à Ministris, & Custodibus, (vt dictum est) potest ex nominatione fieri. Et non habere Syndicum ad hos actus prædictos, est se periculo probabiliter committere. Nam vix aliquis reperitur conuentus, qui aliquid quod distrabi, alienari, vel renouari debeat; & q superfluum tollatur, et aliud necessariū de eius pretio acquiratur, nō habeat.

Syndico carere est periculosum.

Idquè

Idquè per alium, quàm per syndicum prædictum, licitè fieri nequaquam potest. Nam cum bona, (vt dictum est) quibus fratres vtuntur ipsius Pontificis sint; per eius syndicum, & nō per alium licitè possunt expediri. Quòd si fratres per alium quidpiam vendi, & pecuniam recipi, & expendi fecerint; hic talis interposita persona fratrum erit. Et ipsa pecuniæ receptio, auctoritate fratrum fieret: quod est contra Regulam. Quod Hugo c 6 q.9.& Cordub.hic,q.16.& collector Priuilegiorum tit. Procurator, annotarunt.

Opinio Cordu.

Quid sit licitū per syndicū repetere.

50 *Quò ad tertium verò actum, Ad omnes scilicet nomine Papæ recipiēdas eleemosynas etiam pecuniarias in testamento relictas, & illas in iudicio, vel extra nomine Ecclesiæ repetendum: licitè posse fratres tali syndico vti, affirmat Cordub.hic, q.16.puncto 3. Idque ex eo probat quòd legata pecuniaria licitè nobis facta, non pertinent ad ipsum legantem, qui mortuus est; neque ad eius hæredes, cum non ipsis, sed fratribus specialiter facta sint; nec eorum dominium ad fratres pertinere potest, cum cuiuscunque iuris sint incapaces: ergò dominium eorum, vel saltem dispensatio, seu dispositio, ad Papam pertinere probatur. Sicut quæcunque alia quorumuis legatorū ad pias causas dispositio; vt infra cap.6. dicetur. Poterit ergò Papa de talibus pijs lega-*

legatis, ipsis fratribus derelictis disponere: quomodo per suum syndicum recipi debeant, & repeti iudicialiter, vel extra: & in necessitates fratrum expendi ad requisitionem ipsorum. Sicut ipsius pecuniæ dominus, liberè quid per suum substitutum esset faciendum; disponere potuisset. Et adeò secundum eum, ad huiusmodi tertium actum, licitum est fratribus prædicto Syndico potiri; vt in nullo Regulæ puritas maculetur. Dummodò ita fiat, vt nullum interueniat scandalum pusillorum; neque ipsi fratres litigijs assistant; sed quòd tantum notificent syndico tale eis relictum legatum, non esse satisfactum. Quòd si aliquod immineret scandalum; deberent syndicum impedire, ne illud repetat. Itemꝫ, quòd ipsi fratres tali legato ob præsentes, vel imminentes necessitates indigeant; alioquin contra promissam paupertatem esset, pati, seu consentire ab ipso syndico, tale legatum recipi, aut exquiri. Quòd si ipsi fratres tali legato verè indigeant, & ad syndicum prædictum absquè aliquo probabili scandalo, modo prædicto recurrant, & cum ipso se habeant, quomodo se habere possunt cum depositario alicuius domini pecuniam offerentis; non videtur ex qua parte ipsis fratribus tali vti syndico sit illicitum. Immo hoc videtur concedi per dictam Decretalem Nicolai, §. Ad hæc.

Vbi

Vbi enim egit de legatis etiam præcepit, quòd tam hæredes, quàm executores, quàm iudices, seu alij prælati, ex officio proprio, diligenter procurent, & faciant, quòd talia legata soluantur, & piæ defunctorum voluntates impleantur; subiungit; [Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum Regulæ congruos, intendimus prouidere; vt nec pia defunctorum intentio, nec ipsi fratres pauperes, opportunis auxilijs fraudentur.] Ex quibus verbis patet, quòd intendebat Summus Pontifex prouidere de syndico, qui posset nomine Ecclesiæ talia legata repetere: quod postmodum non fecit, vel morte præuentus, aut aliàs præpeditus. Et ideò Martinus 4. & alij eius successores prædicti, executioni mandarunt, quod ipse Nicolaus mandare non potuit. Et quòd id fieri possit secundum Regulæ puritatem; ex eiusdē Martini 4. bulla comprobatur. Dicitur enim ibi, quòd per hanc syndici prouisionem, dantur remedia opportuna, per quæ nostri Ordinis pura obseruantia in sui vigore seruetur.

Alia opinio contraria Cordu.

51 Speculator verò, & Collector compendij, nolunt fratres secundum Regulæ puritatem, absquè aliquali ipsius relaxatione, ad huiuscemodi tertium actum syndico vti posse. Quandoquidem ipsis ex officio iudicis consuli potest. Poterit enim iudex ex suo officio, hære-

hæredem, vel testamenti executorem ad prædicta soluenda legata compellere. Vt ait Io. Andreas in cap. hæredes. de testamentis. Extat, & aliud ad hoc remedium: quia quilibet de populo agere potest, vt legata ad pias causas relicta, soluantur legatarijs. Vt sacris canonibus comprobatur, in authentica, de Eccl. tit. § si quis autem, & l. nulli. C. de Episcopis, & cler. in fine. Quod tenet Ludouicus Romanus in authentica, simile, C. ad legem Falcidiam. & fuit originale dictum Angeli de Perusio, in dicto §. si quis autem, & Bartholi l. ne quicquam ff. de officio proconsulis. Itaquè amicus aliquis spiritualis, vel alius benefactor fratrum, sicut vnus de populo id facere posset. Cui ipsi fratres notificare poterunt, legatum eis relictum, non esse adhuc satisfactum; & rogare humiliter, vel prælatos, aut iudices, aut prædictum Ordinis benefactorem, vt adimpleri procurent piam testatoris voluntatem. Protestando tamen, nullum se in dicto legato ius, vel dominium habere. Et licet Cordu opinio satis rationabilis, & in nullo Regulæ puritati præiudicare videatur; tamen Speculatoris, & Collectoris compendij præscriptus modus, sanctior ad ædificationem populi, comprobatur. Quo, & Religio nostra hactenus vsa est, & in præsentiarum vtitur.

52 Quò

cunia non sit expressè nomine fratrum procurata de eorum cõsensu: Tacitè tamen, et interpretatiuè ita procurata censetur. Nam, eò ipsò quò fratres dictas pecunias pro necessitatibus suis acceptarent; iam quod pro eis gestum est, ratum habere viderentur. Et in delictis ratihabitio retrotrahitur; & mandato comparatur. Vt dicitur in cap. cũ quis. de sen. exc lib. 6 Hoc tamen Cordub. verissimum esse dicit in foro exteriori; vbi præsumptionibus, ex actibus externis standum est. Et idem est in foro interiori si fratres eo animo acceptarent, & ad ipsam pecuniam recurrerent; quia eorum nomine sit procurata, & oblata. Sed si non tali animo, neque sub tali titulo ad eam tenentes recurrerent; sed potius humiliter rogarent protestantes expressè, quòd illam petunt non tanquam eis debitam, (quia ipsorum nomine, seu intuitu sit data) sed tantum eleemosynaliter, ac si nunquam pro eis fuisset oblata: tunc si hoc haberent in corde, & exterius verbo, & opere sufficienter monstrarent, non eis videtur esse illicitum ex Regula, ad dictam pecuniam recurrere. Sed quia difficile esset absque aliquali scandalo hoc fieri posse: tutius erit à tali pecuniã recursu abstinere. Quartus est, quæcunque oblatio bursarij in itinere, vt communiter expositores dicunt. Et huius ratio est, quia si cun-

Quartus modus illicitus.

cundum Regulam, pecunia procurari non potest, neque ad depositam recurri; nisi pro necessitatibus veris immendicabilibus, præsentibus, vel imminentibus: non autem pro futuris & possibilibus ad vtrumlibet. Nũc autem, in terris Christianorum non videtur talis necessitas; cui probabiliter mendicãdo, vel saltem cum contigerit casus necessitatis, non possit per pecuniam prouideri. Ergò pro toto itinere nobis de bursario prouidere; est pro necessitatibus futuris prouisionẽ facere, quod est contra Regulam. Id item nobis probibitũ esse videtur; quia scandalum pusillorũ Diuino iure vitare tenemur. Relinquo, quòd seculares iustè inde occasionem sumere possent iudicandi; quòd alij fratres, sicut isti bursariũ ducerent: Et per consequens eis elemosynas denegarent; & ita via misericordiæ alijs bonis fratribus clauderetur. Et cum hoc, concordant Petrus Ioannis, & omnes doctores hic, & Seren. consc. quæst. 56. Et licet Christum, & Apostolos bursarium aliquando duxisse legamus; id tamen fecerunt vt personæ communes, & Ecclesiæ prælati aliorum curã habentes: vt nunc Papa, & Episcopi sunt. Nos autem quia non succedimus eis in statu Episcoporum, sed in exemplo vitæ particularis perfectionis, vt in dicta Decretali Exijt: determinatur; bursariũ habere non possumus.

Bursarij in itinere an sint licita.

46 *Omnibus tamen confessum est, tribus concurrentibus simul conditionibus, licere fratribus bursariũ ducere. Quarum Prima est, quod itineris causa sit rationabilis; vtputà pro obedientia, & pro negotijs expedientibus Religioni, & huiusmodi: nõ autem quando ex propria voluntate sine sufficienti rationabili causa iter arripitur. Quia tũc propria voluntate, & sine causa legitima tali seipsum frater necessitati supponeret culpabiliter. Secũda est quandocunque fratres per regiones inhumanas iter facerẽt; vbi valdè verisimile esset, quòd commodè necessaria vitæ mendicando, vel mediante pecunia secundum Regulã prout necessitas occurrerit procurando, inuenire non possent. Extrema enim necessitas probabiliter imminens, caret lege. Tertia est, vt tunc omninò quantum possibile est, sic fratres circa bursarium se gerant, quòd nec corde aut opere, aut signo habeant, aut habere videantur aliquam circa dictam pecuniam expendendam, aut eius vsum, auctoritatem, vel actionem: mandando scilicet quòd sic, vel sic ipsa pecunia expendatur, vel de ea computum exigendo, & cætera huiusmodi. Sed cum dicto bursario agendum est; ac si ipsa pecunia propria ipsius esset. Dixi autem (quantum possibile est,) nam vbi necessitas vera aliter exigeret; excusarentur fratres ab huiusmo-*

Conditiones requisitę ad ducendum bursariũ in itinere

2. Conditio.

3. Conditio.

iusmodi præcepti (circa pecuniam) obseruantia: prout ipsa necessitas exigeret, & non secus.

De syndico fratrum.

47 *QVoniam dictum est pecuniæ recursum per amicos tantum spirituales debere expediri, & non aliter: Videndum modo est; num pecuniam per syndicum expendere, & distrahere intelligatur fieri per amicum spiritualem, an per interpositam personam?*

Ad cuius rei euidentiam, de dicto syndico eiusq. auctoritate videndum est primo. Scias ergò, quòd syndicus, procurator, seu œconomus, ille est, qui nomine Papæ, seu Romanæ Ecclesiæ ad expedienda fratrum negotia deputatur. Hunc autem syndicũ Minister Generalis, vel Prouincialis, vel Custos, vt ex literis Martini IV. habetur; poterunt nominare, vel saltem habentes commissionem ab his. Quoniam, quod quis potest ex officio, seu commissione generali ratione officii ei facta, maximè per Papam; potest, & aliis committere: nisi specialiter ei probibeatur, vt est communis regula iuristarum. Præter prædictos autem, nullus alius etiam Guardianus cum toto suo conuentu poterit Sindici officiũ quale sit.

dictis Ministris, seu Custodibus fuerint nominati, seu assignati. Vt collector comp. annotauit ex bullis Pontificum. tit procur. Et hæc nominatio poterit coram notario, & testibus, & absque eis simpliciter fieri, sola nominatione vocali, vt astruunt Doctores.

48 *Horum autem munus est, auctoritate Papæ, & Romanæ Ecclesiæ exequi; quæ ipsis ex bullis syndicatus conceditur pro fratrum vtilitate. Vt clarè patet ex bullis Innocentij IV. Martini IV. Martini V. Eugenij, & Sixti IV. quorum auctoritas ad quinque esse dignoscitur. Primo, ad recipiendas nomine Papæ, seu Ecclesiæ Romanæ res omnes mobiles, siue immobiles (quæ pecuniariæ non sunt) oblatas, seu modo licito donatas, aut in vltima voluntate ipsis fratribus relictas. Secundo, ad vendendum, commutandum, alienandumque res omnes, quibus fratres licitè vti possent ad dominium Ecclesiæ pertinentes: & ad recipiendum, & expendendum earum pretium in necessitates fratrum. Tertio, ad recipiendum nomine Ecclesiæ, & iudicialiter repetendum eleemosynas omnes, etiam pecuniarias, modo licito ipsis fratribus relictas, seu in testamento legatas. Quarto, ad experiendum in iudicio, seu extra, in omnibus actionibus, & causis, quæ in dictis priuilegijs syndicatus* Syndicus quæ facere possit.

6.cap.dicetur. Idemq. dicendum est quò ad secundum actum: pro vendendo scilicet, & distrahendo res omnes, quibus nos vti possumus, & pro recipiendo & expendẽdo earum pretium in fratrum necessitates. Potest enim quisque de rebus suis disponere, vt vult. Atqui (vt dictum est) res omnes, quibus fratres licitè vti possunt, ad Papam seu Romanã spectant Ecclesiam. Potest ergò Papa disponere, quòd per suum syndicũ à prælatis prædictis nominatum, prædictæ res vendantur, distrahantur, &c. Sicut quilibet dominus de suis rebus per suum procuratorem seu substitutum facere posset. In his ergò duobus casibus (vt annotauit Speculator, & Collector compendij;) licitum est fratribus, secundum Regulæ puram obseruantiam vti syndico. Quod etiam habetur ex dicta Decret. Exijt. §.cæterum ver si verò res. Licet secundũ eam, tantum ab Apostolica Sede, vel Ordinis Protectore syndicus esset constituendus ad hæc. Quod hodie etiã à Ministris, & Custodibus, (vt dictum est) potest ex nominatione fieri. Et non habere Syndicum ad hos actus prædictos, est se periculo probabiliter committere. Nam vix aliquis reperitur conuentus, qui aliquid quod distrahi, alienari, vel renouari debeat; & q superfluum tollatur, et aliud necessariũ de eius pretio acquiratur, nõ habeat. Syndico carere est periculosum.

Idquè

Idquè per alium, quàm per syndicum prædictum, licitè fieri nequaquam potest. Nam cum bona, (vt dictum est) quibus fratres vtuntur ipsius Pontificis sint; per eius syndicum, & nõ per alium licitè possunt expediri. Quòd si fratres per alium quidpiam vendi, & pecuniam recipi, & expendi fecerint; hic talis interposita persona fratrum erit. Et ipsa pecuniæ receptio, auctoritate fratrum fieret: quod est contra Regulam. Quod Hugo c 6 q.9.& Cordub.hic,q.16.& collector Priuilegiorum tit. Procurator, annotarunt.

Opinio Cordu.

Quid sit licitũ per syndicũ repetere.

50 *Quò ad tertium verò actum, Ad omnes scilicet nomine Papæ recipiẽdas eleemosynas etiam pecuniarias in testamento relictas, & illas in iudicio, vel extra nomine Ecclesiæ repetendum: licitè posse fratres tali syndico vti, affirmat Cordub.hic, q.16.puncto 3. Idque ex eo probat quòd legata pecuniaria licitè nobis facta, non pertinent ad ipsum legantem, qui mortuus est; neque ad eius hæredes, cum non ipsis, sed fratribus specialiter facta sint; nec eorum dominium ad fratres pertinere potest, cum cuiuscunque iuris sint incapaces: ergò dominium eorum, vel saltem dispensatio, seu dispositio, ad Papam pertinere probatur. Sicut quæcunque alia quorumuis legatorũ ad pias causas dispositio; vt infra cap.6. dicetur. Poterit ergò Papa de talibus pijs*

lega-

legatis, ipsis fratribus derelictis disponere: quomodo per suum syndicum recipi debeant, & repeti iudicialiter, vel extra: & in necessitates fratrum expendi ad requisitionem ipsorum. Sicut ipsius pecuniæ dominus, liberè quid per suum substitutum esset faciendum; disponere potuisset. Et adeò secundum eum, ad huiusmodi tertium actum, licitum est fratribus prædicto Syndico potiri; vt in nullo Regulæ puritas maculetur. Dummodò ita fiat, vt nullum interueniat scandalum pusillorum; neque ipsi fratres litigijs assistant; sed quòd tantum notificent syndico tale eis relictum legatum, non esse satisfactum. Quòd si aliquod immineret scandalum; deberent syndicum impedire, ne illud repetat. Item, quòd ipsi fratres tali legato ob præsentes, vel imminentes necessitates indigeant; alioquin contra promissam paupertatem esset, pati, seu consentire ab ipso syndico, tale legatum recipi, aut exquiri. Quòd si ipsi fratres tali legato verè indigeant, & ad syndicum prædictum absquè aliquo probabili scandalo, modo prædicto recurrant, & cum ipso se habeant, quomodo se habere possunt cum depositario alicuius domini pecuniam offerentis; non videtur ex qua parte ipsis fratribus tali vti syndico sit illicitum. Immo hoc videtur concedi per dictam Decretalem Nicolai, §. Ad hæc.

Vbi

Vbi enim egit de legatis etiam praecepit, quòd tam haeredes, quàm executores, quàm iudices, seu alij praelati, ex offisio proprio, diligenter procurent, & faciant, quòd talia legata soluantur, & piae defunctorum voluntates impleantur; subiungit; [Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum Regulae congruos, intendimus prouidere; vt nec pia defunctorum intentio, nec ipsi fratres pauperes, opportunis auxilijs fraudentur.] Ex quibus verbis patet, quòd intendebat Summus Pontifex prouidere de syndico, qui posset nomine Ecclesiae talia legata repetere: quod postmodum non fecit, vel morte praeuentus, aut aliàs praepeditus. Et ideò Martinus 4. & alij eius successores praedicti, executioni mandarunt, quod ipse Nicolaus mandare non potuit. Et quòd id fieri possit secundum Regulae puritatem; ex eiusdē Martini 4. bulla comprobatur. Dicitur enim ibi, quòd per hanc syndici prouisionem, dantur remedia opportuna, per quae nostri Ordinis pura obseruantia in sui vigore seruetur.

Alia opinio contraria Cordu.

51 *Speculator verò, & Collector compendij, nolunt fratres secundum Regulae puritatem, absquè aliquali ipsius relaxatione, ad huiuscemodi tertium actum syndico vti posse. Quandoquidem ipsis ex officio iudicis consuli potest. Poterit enim iudex ex suo officio, haere-*

hæredem, vel testamenti executorem ad prædicta soluenda legata compellere. Vt ait Io. Andreas in cap. hæredes. de testamentis. Extat, & aliud ad hoc remedium: quia quilibet de populo agere potest, vt legata ad pias causas relicta, soluantur legatarijs. Vt sacris canonibus comprobatur, in authentica, de Eccl. tit. § si quis autem, & l. nulli. C. de Episcopis, & cler. in fine. Quod tenet Ludouicus Romanus in authentica, simile, C. ad legem Falcidiam. & fuit originale dictum Angeli de Perusio, in dicto §. si quis autem, & Bartholi l. ne quicquam ff. de officio proconsulis. Itaquè amicus aliquis spiritualis, vel alius benefactor fratrum, sicut vnus de populo id facere posset. Cui ipsi fratres notificare poterunt, legatum eis relictum, non esse adhuc satisfactum; & rogare humiliter, vel prælatos, aut iudices, aut prædictum Ordinis benefactorem, vt adimpleri procurent piam testatoris voluntatem. Protestando tamen, nullum se in dicto legato ius, vel dominium habere. Et licet Cordu opinio satis rationabilis, & in nullo Regulæ puritati præiudicare videatur; tamen Speculatoris, & Collectoris compendij præscriptus modus, sanctior ad ædificationem populi, comprobatur. Quo, & Religio nostra hactenus vsa est, & in præsentiarum vtitur.

52 Quò

52 *Quò ad quartum verò actum, Pro litigando iudicialiter, seu experiendo in iudicio pro omnibus causis, quæ continentur in priuilegijs syndicatus. Idem Cordub. vult, licitè fratres vti posse syndico, pro rebus omnibus ad Ecclesiam Romanam pertinẽtibus: dummodo exprẽssè pateat, quòd fratres non sint in hoc actores; Nequs talibus iudicijs assistant; & omnis penitus vitians circumstantia caueatur. Et hoc ideò, quia Papa potest de ipsis rebus disponere quonam modo per suum syndicum eius nomine, & auctoritate tractentur, & repetantur ad requisitionem ipsorum fratrum. Speculator tamen, & Collector id non concederent, cum alia pro fratribus sanctiora, & puriora ad hæc remedia dentur.*

53 *Quò ad quintum verò, & vltimum actum: Ad deponendas scilicet omnes eleemosynas pecuniarias vndecunque prouenientes apud syndicum; clarissimum est in his fratres syndico vti non posse, absquè dispensatione Regulæ, & declarationum Nicolai, & Clementis relaxatiua. Essent enim fratres quò ad huiusmodi quintum actum in tribus dispensati, & relaxati. Primò, quia talis pecunia cum primum apud syndicum deponitur, desinit esse dantis, & fit Romanæ Ecclesiæ, eiusq. nomine, & auctoritate expenditur, & tra-*

& tractatur. Ita vt dans illam reuocare amplius non possit: licet adhuc nõ sit expensa. Nec quicquam circa illam statuere posset, quia eius amplius non est: nisi donando illam, fuerit protestatus, illius dominium, donec esset expensa, velle apud se retinere. Secundo, (& sequitur ex primo,) quia possent fratres, cum primum eis pecunia offertur, syndicum Papæ præsentare, cui pecunia consignetur; nec dantis voluntatem prius requirere tenerentur, nec obligarentur ad faciendam protestationem, quòd pecunia semper donec fuerit expensa, erit ipsius dantis; neque ad petendam licentiam ad aliquam subrogandam personam; quia (vt dictum est,) cum primum syndico pecunia fuerit assignata, ipsius Romanæ Ecclesiæ fit. Quæ omnia contra declarationem prædicti Nicolai, & Clementis, & ipsius Regulæ puritatem probantur. Tertio dispensarentur in hoc, quòd cum non possit syndicus ad suum libitum prædictam pecuniam expendere; sed sicut, & quando à Ministris, vel Custodibus, vel alijs fratribus de illorum prælatorum assensu fuerit requisitus; vt ex Martini V. bulla cognoscitur: haberent tunc fratres aliquo modo dispositionem, seu administrationem circa prædictam pecuniam; quod est contra Regulam, & declarationes Pontificum.

54 *Et ex dictis patet Responsio ad quæsitum, quòd ij qui priuilegio relaxatiuo Martini V. non vtuntur; quando recurrunt ad syndicum pro expendēda pecunia apud eum delata; ipso vtiquè tanquam amico spirituali, & non aliter vtuntur, seu vti poterunt. Et hoc, siue syndicus dantis depositarius sit, siue Ecclesiæ: quandoquidem cum ipso syndico se habere debent fratres, ac cum pecuniæ domino, aut eius substituto.*

An declarationes Pontificum obligent ad mortale?

55 *ET si quæras, an declarationes Nicolai III. & Clem. V. siue modificationes eorum circa pecuniam sint sub peccato mortali necessariò obseruandæ? Dico, secundum Cordub. c. 10. super Reg. q. 3. puncto 4. quòd nihil nobis præcipitur per declarationē Nicol. prædicti, præter præcepta Regulæ, vel Dei mandata. Nec ipsa declaratio aggrauat, præcipiendo de nouo, id, quod ex Dei præcepto, vel Regulæ, est nobis obligatorium. Quarè transgressio talis declarationis Nicolai, non est culpabilis, si non fit ex contemptu; nisi quatenus esset contra Regulam, & Diuina præcepta, vel Ecclesiæ. Quòd verò nihil de nouo ex dicta Nicolai declaratione nobis præci-*

Declarationes Pōtificum quomodo nos obligent ad obseruantiam earum.

præcipiatur, inde patet: quia in ea nullum est verbum præceptorium, puta præcipio, mando, prohibeo. Sed tantummodò ibi dicitur: statuimus, decernimus, volumus, declaramus, & cætera huiusmodi. Hæc autem verba, præceptum nullum inducunt in aliјs decretis; secundum communiter DD. vt videri potest per Gabrie. 4. d. 16. quæst. 3. & Syluest. tit. præceptum. q. 2. ergò nec in ista decretali. Et etiam si verbum aliquod sonans præceptum ibi esset, adhuc non esset mortalis, cõditionum, aut modificationũ prædictarum transgressio. Puta si frater prius nominet substitutum, quàm ipse pecuniæ dator requirat. Vel si frater non petat assensum ab ipso dante, vt pecunia per varias manus, eius auctoritate transmitti possit. Vel quòd superfluum pecuniæ determinatæ depositæ, in alias posit fratrum necessitates conuerti, & expendi. Quia cum Nicol. 3. prædictã Decreta lẽ in fauorẽ fratrũ ediderit, et intenderit fratres à scrupulis, & laqueis expedire; non est credendum præcepta, preceptis aggrauasse, cum potius intenderit Reg. nostræ onus alleuiasse. Et insuper in dictis, modificationibus, quantitas materiæ non est digna præcipi sub mortali: nisi aliàs fieret contra Regulam. Immo neque esset veniale peccatum; dummodò fratres ita circa ipsam pecuniam se gerant

quòd contra Regulam non faciant. Hoc autem alijs licitis medijs fieri potest: quæ Innocentius, & Alex. in suis declarationibus posuerunt: & alijs plerisque, quibus boni Religiosi ante omnem declarationem Papalem, vsi sunt. Licet non tam facilè, nec tam expeditè id fieret; sicut modo iuxta dictam declarationem Nicolai. Et licet Clem. V. dicat nos summopere debere cauere, ne sub alijs modis, quàm dictus Nicolaus ponit, ad dantes pecunias, seu deputatos nuncios recurramus: non tamen per dicta vèrba obligat nos sub aliquo peccato, ad dictas limitationes seruandas; sed ad hoc faciendum nos admonet. Ne fortè dictis modificationibus non seruatis per imprudentiam nostram, in aliquam Regulæ transgressionem incurramus. Adde tu, quòd Sixtus 4. reuocauit omnia præcepta statutorum, & declarationum; omnium suorum prædecessorum. Cum hoc tamen stat, quòd transgressio modificationum, quæ in dictis declarationibus ponuntur. fit mortaliter culpabilis, non ex vi declarationum ipsarum; sed ex vi Regulæ aut ex natura rei, supposito præcepto Regulæ. Vt puta nimia superfluitas, aut preciositas vtensilium, thesaurizatio, aut contractus veri mutui: quæ in dictis declarationibus nobis non licere, declarantur; mortalia vtique erunt: ea ratione,

Præcepta Pontificũ reuocata, ne nos obligent ad mortale.

ne, quia nostræ paupertati, & statui aduersantur. Similiter mortalis posset esse transgreßio, vbi à nobis nominaretur persona, cui esset depositanda pecunia, priusquam requireremur à dante: vel si irrequisito prius consensu dantis, in alijs pecunia vsibus, & pro alijs neceßitatibus, quam sit deposita, expenderetur. Et hoc, quando non essemus certi, sed dubij, num hæc sit voluntas ipsius dantis. Dum enim dubij sumus de voluntate dantis, & id tamen exequimur, quod cupimus; verè contra Regulam facimus: quia pecunia tunc non domini, sed nostra voluntate, & authoritate recipitur, & expenditur. Quòd si probabiliter crederemus talem esse dantis voluntatem, vt per nos substitutus nominetur; & quòd pecuniam, vel quod superfluit, in alios, quàm sit data, vsus conuertamus: tunc vtiquè non videtur ratio aliqua scrupuli, aut peccati, si prius substitutus nominetur, aut si prædictus dantis assensus non petatur. Et Papa Nicol. solummodò modum, quo pecunia procurari sine transgressione Regulæ posset, nobis intendit demonstrare. Ità scilicet quòd dantis voluntas, & authoritas libera semper sit, ad faciendum de sua pecunia, quod vult; & nihil fratrum authoritate fiat. Et hæc sint satis pro quarto capitulo.

De modo laborandi. Cap. V.

Tex. FRatres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi; laborent fideliter, & deuotè: ita quòd excluso otio animę inimico, sanctæ orationis, & deuotionis Spiritum non extinguant; cui debent cætera temporalia seruire.

Otium quā magnū malum. 1 *Excluso Iudæ periculo, seu cupiditatis, & auaritiæ vitio; periculum hic religionis excluditur: dum fratres adhortantur, ne panem comedant otiosi. Teste enim S. Hieronymo ad Eustochium, omnis concupiscentiæ, immunditiæ, & peccati, mater est otiositas. Et Diuina Scriptura dicit, Ecclesiastici 33. Multam malitiam docuit otiositas. Ne ergò fratres otio torpeant; ad vtile pro tot euitandis malis exercitium, prædictis verbis inducuntur, quotquot à Domino gratiam laborandi receperunt.* Gratia laborādi quid sit. *Gratia autem laborandi, vt inquit author conformitatum, industria, & ars laborandi est; corporis valetudine suffragante: quæ tanquam donum gratuitum à Domino debet agnosci. Qui ergò tale donum se habere cogno-*

cognoscunt; laborare fideliter debent, opera scilicet seu manualia artificia exequendo. Vt latè Petrus Ioan. hic annotauit. Et per manuale opus, quodcunque officium, de quo homo licitè vitæ necessaria acquirere potest, intelligi valet vt dixit S. Thom. 2. 2. quæst. 187. art. 3. & quol. 7. art. 17. Quia cum manus organum organorum dicatur, tanquam ad plura opera necessaria, non solum mechanicas solas artes, hoc nomen manus amplectitur, sed etiam liberales, omnesque licitas occupationes. Et huius fortè gratia multi Regulæ expositores dixerunt, non tantum de corporali labore hic esse sermonem: sed multo magis de labore spirituali circa studium sapientiæ, ad prædicationem Euangelij, officium prælationis, & cætera id genus. Attamen in decretali Exijt qui seminat § Continetur, distinguuntur dicta spiritualia exercitia à manuali labore, ad quem fratres hic inducuntur ex Regula, vt ex illis verbis agnoscitur; [Non videtur ea fuisse instituentis intentio, quòd vacantes studio, vel Diuinis Officijs, & ministerijs exequendis, manuali labori seu operationi subijceret, vel ad hoc illos arctaret; cum exemplo Domini, & multorum sanctorum Patrum, labor iste spiritualis tanto illi præponderet, quanto quæ sũt animæ, corporalibus præferũtur] hæc ibi.

Ergò hic de operibus, seu artificijs mechanicis sub nomine laboris agitur, non de cæteris spiritualibus exercitijs.

Laborare manibus nō est preceptū Reg. sed inductio.

2 *Et licet quidam dubitauerint, num laborare manibus fratribus ex Regula præcipiatur? moti fortassis illis verbis S. Franc. in testamento. [Et ego manibus meis laborabā, & volo laborare; & omnes alij fratres mei firmiter volo, quòd laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem.] Ex prædicta tamen Decretali videtur innui, quòd nulli hoc ex Regula præcipitur: sed inductio tantummodo est ad illos, qui se dictis spiritualibus exercitijs non exercent. Dicitur enim ibi. [Ad alios verò, qui se in prædictis spiritualibus operibus non exercent, nisi tales aliorum fratrum licitis seruitijs occupentur, ne otiosè viuant, verba prædicta declaramus extendi.] In quibus (vt vidētur) nulla fit mētio de præcepto. Adeò vt potius, secundum aliquos voluerit S. Franciscus modum hic laborandi consulere; quàm ad laborem inducere. Supponebat enim quòd fratres non desinerent laborare; quando sit corporaliter laborandū, ex Diuino, & naturali præcepto.*

Hug. Pisan.

Qui teneantur corporaliter laborare.

3 H*Vius gratia videndum est, num qui spiritualibus operibus vacant; ali-*

quo

quo alio fortè iure, Diuino ſcilicet, vel naturali ad corporaliter laborandum ſub peccato læthali teneãtur? Huius quæſtionis reſolutio, ex alia pendet quæſtione: ea ſcilicet, num omnibus, manibus laborare, ſit præceptum, an non? Et hic laborem manuum capio in ſua generalitate; quatenus, & artes mechanicas, & liberales, & omnes alias licitas occupationes complectitur. Et pro vtraque parte hinc inde videntur eſſe rationes. Pro affirmatiua enim, quòd ſcilicet ſit in præcepto; facit, quod dicit Apoſtolus; operemini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis. 1. Theſſalon. 4. Et illud, ſi quis non vult operari, non manducet. 2. Theſſal. 3. Cui enim pœna mortis imponitur, mortaliter peccare cenſendus eſt. At non manducare, ad quod mors ſequitur, imponitur nolenti operari; erit ergò operari ſub præcepto. Pro negatiua verò, quòd ſcilicet in præcepto non ſit; videtur facere quia lex vetus, quantum ad moralia præcepta ſufficienter continebat, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem: Vnde Dominus dicebat Matth. 18. ſi vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Et loquitur de mandatis Decalogi; vt patet ibi, ex his, quæ ſequuntur. Sed in præceptis veteris legis nihil de manuum labore continetur; non ergò talis labor cenſendus eſt, eſſe in præcepto.

Opinio affirmatiua de labore manum.

Opinio negat.

Insuper ad seruanda præcepta, omnes tenentur; sed ad labores manuum, non omnes obligantur; alioquin diuites, qui non laborant manibus, mortaliter peccarent, quod falsum esse dignoscitur: laborare ergò manibus non videtur esse in præcepto.

Resolutio. *Pro resolutione ergò huius quæsiti, sciendum est, quòd iudicium de vnaquaque re, sumendum est ex fine, ad quem res illa ordinatur. Manuum autem labor ad quatuor vtilis esse conspicitur, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 187. art. 3. Ad tollendum scilicet otium. Ad corpus domandum. Ad eleemosynas faciendas, & ad quærendum victum. Si ergò manuũ labor consideratur prout ad otium tollendum, & carnem domandam ordinatur; sic non erit in præcepto. Quoniam licet sub præcepto sit, corpus domare, & otium pernitiosum fugere; vbi mortiferæ carnis concupiscentiæ ex corporis vigore, & nimia otiositate contra animam insurgerent. Hoc tamen præceptum generaliter datur, non in speciali, quòd ex labore scilicet manuum fieri debeat. Sufficit enim quòd fugiatur pernitiosum otiũ, & rebellans caro dometur; per quodcunque exercitium, orationum, studiorum, vigiliarum ieiuniorum, & huiusmodi. Vndè respectu prædictorum, non est manuum labor specialiter, in præcepto.*

Labor manuum ad quæ est vtilis.

Labor manuum.

Si ve-

Si verò consideratur, inquantum ordinatur ad eleemosynas faciendas, non cadit (vt idem D. Thom. adnotauit) sub necessitate praecepti: nisi fortè in aliquo casu, in quo ex necessitate aliquis eleemosynam facere teneretur. Nec tamen haberet vnde pauperi in extrema necessitate constituto, aliàs posset subuenire. Tunc enim obligarentur similiter Religiosi, & seculares, ad opera manualia exequenda. Quatenus verò ordinatur ad victū sic videtur esse in praecepto, non dum diuino positiuo, sed etiam naturali. Diuino enim & naturali iure tenemur nobis victum acquirere; vbi ne pereamus, agnoscitur necessarius. Alioquin nos ipsos, quod vtroque iure probibetur, interimeremus. Si ergò ex vtroque iure tenemur, ad defectum indiuidui, seu singularis personae tollendum. Cuius gratia datur praeceptum primo homini de comedendo: Gen. 2. *De omni ligno quod est in paradiso comede. Labor ergò manuum ad quaerendum victum, in praecepto est. Vndè primo homini dictum est. In sudore vultus tui vesceris pane tuo:* Gen. 3. *Sed aduertendum est, quòd praeceptum, quod ad defectum corporalem tollendum ordinatur; nō obligat nisi existente defectu. Vnde praeceptum de comedendo ne pereat indiuiduum; nō obligaret eum, qui sine cibo posset vitam transigere. Sicut* ad victū est in pręcepto.

nec aliquem obligat ad comedendum; dum non indiget cibo. Sic præceptum de labore manuum, non obligat aliquem ad proprium defectum tollendum; nisi defectu imminente. Et ideò qui aliàs habet, vnde licitè viuere possit; manibus operari non tenetur. Qui autem vnde licitè possit viuere, non habet: sub præcepto manibus cogitur laborare. Intelligendo (vt dixi) pro labore manuum, non solum quod manibus fit, quocunque corporali instrumento; sed etiam quodcunque officium, de quo licitè quisque ibi victum acquirere potest. Non enim rationabile est, quòd Magistri artis mechanicæ possint de arte sua viuere; & liberalium artium magistri, de arte sua viuere non queant; sed manibus laborare teneantur. Poterunt enim omnes prædicti licitè de arte sua liberali vitam degere; & sibi victum acquirere. Similiter aduocati de patrocinio, quod præstant in causis, & omnes alij de omnibus alijs licitis occupationibus. Vt D. Tho. loco citato, adnotauit.

Pręceptũ laborãdi non ęqualiter omnes obligat.

4 *Ex quo patet, quòd licet labor manuum sit in præcepto, nõ tamen omnes æquè ad hoc singulariter obligantur: sed illi tantum, qui vnde aliàs licitè viuant, non habent. Et ideò qui non nisi illicitis negotijs, sibi victum acquirunt. Hi enim Diuino, & naturali præcepto manibus laborare tenentur; quatenus de-*

de labore manuum, vitæ corporali necessaria sibi acquirant. Vt contra Diuinum præceptum de non occidendo; & de manducando, non veniant. Et omne illicitum lucrum euitent; quod sub illo præcepto (non furtum facies) continetur. Nec verum est, quòd laborare manibus, inter præcepta Decalogi, non comprehenditur. Non enim omnia, quæ sunt in præcepto; explicitè in præceptis Decalogi contineri debent: sed sufficit, quòd in eis implicitè contineantur; & ad ea, valeant reduci. Cum autem naturalissimum sit, vitam tueri, & seruare: Et satis natura doceat; illicita esse euitanda. Constare vtique potest, laborem manuum à natura esse præceptum, ad propriam vitam tuendam, et illicita quæque, euitanda. Eundemq. præceptis diuinis mandari conuincitur. Illo scilicet, non occides; Et de manducando, ne moriamur. De omni ligno, quod est in paradiso, comede. Gen. 2. Et illo. Non furtum facies, Exo. 20. quo omne illicitum lucrum, probibetur.

Labor manuum inter Decalogi p̃cepta cõputatur.

Naturale iūs, & Diuinum ad laborandū cogit.

Et ex bis liquet, quòd in suo sensu vtraque opinio babet veritatem. Affirmatiua enim verificatur de illis, qui non babent vnde viuere licitè possint. Negatiua autem de illis loquitur, qui habent, vnde licitè viuant.

5 *Ad principale nunc redeundo quæsitum; num scilicet spiritualibus operibus vacantes,*

mani-

Vacātes Spiritualibus ad laborem manuū, nō tenentur.

manibus laborare teneantur? Dico, quod huius quæstionis veritas patere potest ex dictis. Dictum est enim supra, eos tantum ad laborandum manibus teneri; qui aliàs vndè licitè viuere possint, non habent; Atqui spiritualibus operibus vacantes, aliàs quam ex labore manuum, licitè viuere valent; non ergò manibus laborare tenentur. Nisi vbi eis à superioribus præcipitur. Et maximè in exercitijs domus; sine quibus nō posset obseruantia regularis conseruari. Ad cuius rei clariorem notitiam, nota, quòd quædam sunt spiritualia opera, quæ in cōmune bonum cedunt. Quædam verò, quæ ad singularem tantū facientis profectum pertinent. Qui ergò, in spiritualibus operibus ad cōmunem vtilitatem attinentibus se occupant: prouideri debent ab his, quorum vtilitati deseruiunt: Iuxtà illud Apostoli. 1. Cor. 9 si nos vobis spiritualia seminauimus, nō est magnū si carnalia vestra metamus. Quod, & ratio ipsa comprobat. Si enim pro pace cōmuni, & Reipublicæ defensione militātibus, debetur pro proprio labore sustētatio cum nemo suis stipendijs regulariter militet: multo magis pro bono spirituali cōmunitatis laborantibus, debebitur sustentatio: vtilitas enim spiritualis, corporali est præferenda. Hæc autem quibus cōmunis vtilitas promouetur; quatuor esse probātur. Primum

mum est, occupatio in exequẽdis Ecclesiasticis iudicijs: vnde S. Aug. in lib. de operibus monachorum, à manuum labore propter iudicia Ecclesiastica, quibus occupabatur se excusat. Si enim ministris secularibus seculare iudiciũ exercẽtibus tributa pro laboribus dantur, vt idem Apostolus, Rom. 13. dicit: [Ideò enim et tributa præstatis; ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruiẽtes] quomodo ministris spiritualibus Ecclesiastica iudicia exercentibus, non erit pro labore debita sustentatio? Secundum, quod in spirituale bonum cõmunitatis redundat, prædicatio est: qua animarũ fructus in populis procreatur. Ideò, vt dicit Apostolus 1. Cor. 9. Dominus ordinauit his, qui Euangeliũ annuntiant; de Euãgelio viuere. Quod etiã in lege veteri illis verbis mandabatur. Deut. 16. Non alligabis os boui trituranti. Quod de prædicatoribus interpretatur Apostolus, 1. Cor. 9. Nũquid (inquit ipse) de bobus cura est Deo? an propter nos hæc dicit? propter nos vtique scripta sunt, quoniã debet in spe, qui arat, arare. Nec hoc tantũ ad illos qui auctoritatem prædicandi habẽt, ceu sunt Episcopi; sed etiã ad eos, qui licitè, auctoritate prædicant prælatorũ, referri debet. Stipendia enim nõ potestati, sed operi, et labori debẽtur, vt dixit S. Tho. quol. 7. art. 18. Tertiũ, orationes sunt, quæ in horis canonicis fiũt in cõmune

Exercitia resultantia in bonũ cõmunitatis.

2. Bonum prædicatio est.

mune

3 Bonũ oratio. *mune Ecclesiæ bonum: & in Diuinis altaris ministerijs: vt Dei ira auertatur à populo. Horum ministri sunt, quibus in Ezech. c. 13. dicitur: Non opposuistis vos murũ pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini. Ipsi enim sunt precibus dimicantes, & diuinæ sententiæ resistentes: vt ibi glossa interpretatur.*

4. Bonum Scripturæ Elucidatio. *Quartum sacræ Scripturæ elucidatio est: Qui enim ad instruendum alios sacra elucidandæ Scripturæ vacant; licitè de hoc spirituali opere cum cæteris supradictis viuere poterũt. Vnde Apostolus inquit. Qui benè præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maximè autem, qui laborant in verbo, & doctrina. Ex supra dictis ergò patet, quòd prædictis spiritualibus operibus vacantes, manibus laborare non tenentur; cum aliàs habeant vnde licitè viuere possint.*

Obiectio Solutio. *Nec obstat, quod dicitur in cap. clericus, dist. 91. clericus victum, & vestitum sibi, artificiolo, vel agricultura; absque officij sui dumtaxat detrimento, præparet: Et tamen clerici maximè spiritualibus operibus occupãtur. Illud enim decretum, vt benè annotauit ibi glossa, de illis clericis loquitur, quibus Ecclesiæ facultates, cui seruiunt, & oblationes, quæ à fidelibus fiunt, non sufficiunt: vnde necessariò habent, artificio, necessaria sibi quærere.*

6 De

6 *De vacantibus autem spiritualibus operibus, quæ pro bono communitatis non fiunt, sed facientium tantum; vt sunt priuatæ orationes, ieiunia, vigiliæ, & huiusmodi, distinguendum est. Aut enim isti habent in sæculo, vnde absque labore manuum licitè viuere possint, aut non. Si habent, & Religionem ingrediuntur; manibus laborare non tenentur, si quod habebant in sæculo, indigentibus ad Deum conuersi dispartiti sunt. Vt S. August. autumat, vbi supra; & credenda horum infirmitas est, & ferenda. Solent enim hi delicatius educati; laborem corporalē vix sustinere posse. Quod tamen intelligendum est; modo quo supra num. 5. dictum est. Nisi eis à superioribus, laborare imponatur: supposita laborandi facultate. Nam tunc superiorum imperijs, obedire tenentur. Aut in sæculo opifices fuere, de labore manuum viuentes. Et tunc aut in Religione laborem manuum intermittunt, quia orationibus, & contemplationibus vacant, affectu, & desiderio diuini amoris; & benè faciunt. Quia iuxta glossam super illa verba. Luc. 9. [sine vt mortui, sepeliant mortuos suos] minora bona, pro maioribus bonis sunt dimittenda. Vel id ex pigritia faciunt operandi, volentes otiosè viuere; & malè faciunt. Hi enim qui absque necessitate excusante, vel vtilitate*

Labor manuum quib⁹ imponatur, & quibus non.

quam

quam afferant communitati de eleemosynis quæ Religioni erogantur otiosè viuere volunt; malè, (vt diximus) faciunt; idq. eis illicitum comprobatur. Et de istis idem S. Augustinus dicit ibidē [Plerunque ad professionem seruitutis Dei ex conditione seruili aliqui veniunt; vt ex vita rusticana, & ex opificum exercitatione, plebeio labore vacui; pasci, atque vestiri velint: & insuper honorari, à quibus contemni consueuerunt. De quibus non apparet vtrum ex proposito seruitutis Dei veniant; an vitam inopem, & laboriosam fugientes. Hi si nolunt laborare, non manducent. Neque propterea ad pietatem diuites humiliantur, vt pauperes ad superbiam extollantur] hæc illa.

Cordux. 7 *Et si dicas, quòd aliquid fieri alicuius potest ex liberalitate donantis; ergò licitè omnes Religiosi de eleemosynis eis liberaliter datis viuere poterunt, absque eo, quòd manibus laborent.. Dico, quòd eleemosynæ ad hoc videntur Religiosis dari, vt liberius valeant Religiosis actibus insistere, quorum cupiunt se fore participes, qui temporalia subministrant. Iuxta illud Psal. 104 Dedit eis regiones gentium; & labores populorum possederunt, vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. Et Osee. 4. Peccata populi comedunt: de quo latè videri poteris*

Solutio. Vsus eleemosynarum quãdo est illicitus religiosis, & peccatū.

Ger-

Gerson. alphab. 40. lit. G. Quarè redderetur eis vsus eleemosynarum illicitus; si ab actibus religiosis desisterent: Quia sic quantum est de se, defraudarent intentionem eorum, qui tales eleemosynas contulerunt, vt dixit S. Thom. 2.2. quæst. 187. artic. 4.

Scias tamen, quòd licet talis vsus videatur peccatũ esse mortale, quia est actus fraudis in re notabili; in bono scilicet spirituali, quod benefactoribus reddendum est pro eleemosynis acceptis. Et omnis proximi defraudatio in re notabili; est ex suo genere peccatum mortale; quia est contra dilectionem proximi. Non tamen semper talis vsus erit culpa mortalis. Et hoc ideò, quia talis benefactorum defraudatio, non formaliter sed interpretatiuè hic interuenit. Nam non ex intentione, sed præter intentionẽ Religiosorum est, huiusmodi fraus. Nec istius fraudis euentus, omninò inopinatus est benefactoribus; qui tamen ab eleemosynis dandis non desistendo, implicitè videntur acceptare, sed quãdoque frustrandos suo intentu. Scienti autem, & volenti non fit fraus neque iniuria, vt dicitur in cap. scienti de reg. iur. in 6. Et inter Religiosos, et dãtes eis eleemosynas, nõ est habitudo secundũ aliquem contractũ, iustitiæ, propriè dictæ; sed est tãtum habitudo secundum debitum gratitudinis. Nam natu-

rali iure debent Religiosi gratiam rependere suis religiosis actibus, sibi eleemosynas facientibus: quoniam non alia ab eis expectatur retributio. Ideo non erit culpa mortalis, nisi vbi interuenerit ingratitudo mortalis; quia hæc opponitur, et contrariatur gratiæ, & dono, quæ à benefactoribus fiunt. Vt idem Thom. docet in art. 1. & 3. quæst. 107. 2. 2.

Ingratitudo quã do est peccatũ mortale.

In duobus autem casibus ingratitudo inuenitur peccatum esse mortale, Vel formaliter, idest, vbi adest interior contemptus beneficij. Vel materialiter, hoc est, vbi illud omittitur, quod necessariò tribuẽdum est beneficio. Vt per vtrunque Tho. habetur in dicto art. 3. q. 107. Et propterea in proposito, si Religiosi susceptum beneficium, seu eleemosynas contemnunt: mortaliter peccato ingratitudinis formalis peccabũt. Et si omittunt religiosos actus, ad quos de necessitate præcepti tenẽtur; mortaliter etiam peccabunt, peccato ingratitudinis materialis; omittitur enim materia, qua acceptis eleemosynis, & donis fieret recompensatio. Hæc autem materialis ingratitudo, circunstantia est illius peccati, quod materia est ingratitudinis. Et non ad speciem ingratitudinis, sed ad speciem illius peccati spectat, cuius est circunstantia. vt annotauit Caiet. in dicta q. 107. art. 1. Si autẽ omittant alios religiosos actus ad quos non tenen-

tenentur sub præcepto, ingrati venialiter, & materialiter erunt.

8 *Et ex ijs patet responsio ad obiectionem; quòd licet verum sit, quòd Religiosi desistentes à Religiosis actibus fraudant, quantum ex eis est suos benefactores in re notabili; tamen vbi non interuenit contemptus reddendæ gratiæ, seu soluendi debitũ acceptis beneficijs, non est fraus nisi materialiter: eò quòd non ex intẽtione ingratitudini opera datur. Fraus autem in reddenda gratia materialiter, non semper est mortalis: sed iuxtà conditionem omissi mẽsuratur. Nam si actus, qui omittitur est præceptus; ingratitudinis fraudem mortalem inducit; materialiter tamen, vt dictũ est. Si verò omittitur actus debitus, sed non præceptus; venialiter tantum fraudem inducit. Et sic semper fraus in his, illicitum vsum mortaliter vel venialiter reddit, vt benè Caiet. hæc annotauit loco supra adducto, 22. q. 187. art. 4. & q. 107. art. 1.*

Fraus in redenda gratia an sit mortalis.

Vnde dicendum est, quòd vacantes in iudicijs, & ministerijs Ordinis exequendis; vel studio diuinarum literarum; vel Logicæ, & Philosophiæ, vt per hæc ad Theologicam veritatem perueniant, non autem vt in illis sistant; vel prædicationis officio; Diuinis officijs; & Ministerijs altaris; vel orationis, & contemplationis studio, & exercitio: licitè de

Qui licite viuere posũt de eleemosynis.

eleemosynis absque eo, quòd manibus laborēt, viuere poterūt. Qui verò inter hos non connumerantur; illicitè de eleemosynis viuent, nisi aliorum fratrū seruitijs occupentur, vtilitatem aliquam sic Ordini apportantes: si otiosi absque necessitate cogente viuere velint. Vt habet S. Tho 2.2 q. 187. art. 4. & Alens. 4. par. q. 108 & communiter Regulæ expositores dicunt. Neque ex supererogatione ad corporaliter laborandū supradicti tenentur, ne populis in eleemosynis petendis onerosi reddantur; vel ad alendos pauperes extra necessitatis extremæ casum, sicut supererogatoriè aliquando fecerunt Paulus, & cæteri Apostoli. Vt S. Thom. inquit, vbi supra, & S. Bonauentura, super Regulam quæst. 11. Quia sic omne debitum Religionis regimen deperiret, & à melioribus impediretur exercitijs. Otiosi tamen quia aliquid prædictorū non faciunt, cogi debent ad aliquid operandum, quod decet virū Religiosum; nè aliquis sit in ordine, qui otiosè viuat. Quoniam ipsum Otium, vt dicit Pater sanctus inimicum est animæ. Nam sicut occulta, & quieta euaporatio, seu igniorum carbonū exbalatio insensibiliter, & quasi repentè virtutē igneam absumit, & totū in cineres subtiles, resoluit: Sic otium, spiritus feruorem, & totum vigorem virtutum insensibiliter, et quasi repentè

Otiū inimicum animæ.

extin-

extinguit; & tandem totum cor euanescere facit. Et cum prædictis concordat Nicolaus in dicta Decretali, Exijt. §. Continetur quoque. Quarè sit resolutoriè dictum, quod nullus bonus Religiosus (de nostris etiam loquendo laicis) à licito vsu, & victu eleemosynarum excluditur. Quia qui suam Regulam debitè seruare procurat, & à præceptorũ transgressione se abstinet; & fideliter pro benefactoribus orat, estq. obediens in his, quæ ei in ministerijs, & seruitijs domus, & aliorum fratrum mandantur: talis non tenetur corporaliter laborare pro suo victu. Quia inter afferentes Ecclesiæ, et Dei populo vtilitatem, comprehenditur. Si autem vult Regulam suam efficaciter obseruare, & cauet à transgressione præceptorum; sed tamen, pigritia in ipso regnante, quasi inutilis in monasterio viuit, venialiter vtique peccabit viuendo ex eleemosynis monasterij. Et cogi debet ad aliquid oprandum, quod virum decet Religiosum, vt dictum est. Cóclusio.

9 *Hæc autem exercitia, in quibus fratres laborando occupare se debent, licita, & honesta esse oportet; cuiusmodi sunt sutorum, sarcinatorum, fabrorum, agricolarum, piscatorum, & huius generis officia; non autem opera alia distractiua, vt esse aurigã, mulionem, venatorem. Neque indecentia statum* Exercitia licita qualia sunt.

Religiosum, vt esse dispensatorem, procuratorem iudicem, & huiusmodi. Neque damnosa, & inhonesta, vt esse pictorem rerum vanarum, & curiosarum, quibus vt plurimum homines abutuntur; vt benè dixit, Petrus Ioannis hic, & cæteri expositores.

Conditiones quæ laborando seruari debent.

Spiritus orationis quomodo extinguitur.

10 *CONditiones, autem, quas laborando instruimur obseruare, hæ sunt; vt fideliter scilicet, & deuotè laboremus. Fideliter quidem quò ad proximos, sine fraude scilicet, & negligentia operando: deuotè quò ad Deum. Ita scilicet quòd propter Deum, & cum diuino affectu, & complacentia labor fiat; est enim deuotio pius, & humilis affectus in Deum. Attamen ita est labor moderãdus, quòd excluso otio animæ inimico: orationis, & deuotionis spiritus non extinguatur. Hoc est, non tam ignauiter, nec tam sollicitè, & vehementer fratres laborent: sed discretè, et modestè ita labori insistant, vt otiositas occidatur, & spiritus orationis non extinguatur. Nec per hoc ignauis, et otiosis excusationis aditus datur: qui statim post tantillum laboris, eorum spiritum extingui asserunt. Tunc enim tantummodò spiritus extin*

gui

qui dicendus est; quando tantus esset labor, talisque corporalis sollicitudo ad temporalia negotia existeret. quòd notabiliter his distraheretur, et ab orationibus secundum Regulã determinatis, impediretur. Vt inquiunt quatuor Magistri. Quod vt benè annotauit Pet. Ioan. cap. 5. et Auctor conformitatum in Seren. conscien. q. 69. non de orationibus tantum determinatis in tertio Regulæ capitulo, sed etiam de illis debet intelligi, de quibus in nono cap. dicitur [Attẽdant, quòd super omnia desiderare debent habere Spiritum Domini, & sanctam eius operationem, orare scilicet ad Deum puro corde.] Hoc est, quòd labor sit talis, quòd sanctæ orationis, et deuotionis spiritus nõ extinguatur. Tepescẽte enim spiritu & paulatim à gratia frigescente; carnem, & sanguinem, quæ sua sunt, quærere necesse est. Quando enim esset certum, quòd huiusmodi opus iniunctum notabiliter à mentali oratione, & deuotione distraheret: tunc contra animam, vel Regulam (secundum omnes REGULÆ *expositores) præciperetur. Et maximè si quæ iubentur opera, aut negotia; superflua sint, non necessaria, non pia; vtputà pro negotijs secularibus pertractandis, aut superfluis ædificijs construendis, aut quæstibus indebitis procurandis, &c. Vbi verò non esset euidens deuotionis dispendium; superio-*

riorum iudicio standum est, & eis obediendum, vt dixit Petrus Ioan. hic, & latius dicetur infra cap. 10.

Tex. DE mercede verò laboris pro se, & suis fratribus corporis necessaria recipiant; præter denarios, vel pecuniam. Et hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores.

Superflua recipere non licet pro mercede.

11 *INductis fratribus ad licitum, & moderatum laborem: modum nunc Pater sanctus eis prabet, recipiendi corporis necessaria, de mercede laboris. Qui est, vt scilicet non superflua, non indecentia; sed tantum necessaria recipiant pro se, & suis fratribus. In quo etiam, vt dicit Petrus Ioan. cap. 5. cæteri pauperes possunt intelligi. Licitum enim est, & pium, de suo labore aliorum pauperũ, necessitatibus prouidere. Prout B. Pater Egidius fecisse fertur. Item ne aliquandò denarios, vel pecuniam pro mercede laboris recipiant. Superflua enim & indecentia ex 6. Regulæ capitulo; denarij verò, & pecunia ex quarto, nobis prohibita probantur. Ideò quæcunque nobis pecunia pro mercede nostri laboris spiritualis, vel corporalis oblata fuerit: siue sit propter laborem manualem,*

scrip-

scripturam, agriculturam, &c. siue propter missas, & orationes, & prædicationes; non alio modo acceptari, seu deponi potest, nisi vt eleemosyna liberaliter oblata, vel legata.

Vult insuper, vt in recipienda pro labore mercede, modus seruetur consonus Euangeli co statui. Vt hoc scilicet fiat humiliter, hoc est absq; omni iuridica repetitione, aut appropriatione: nec aliquo quouismodo, ac si esset nostra, sed potius vt aliena. Nõ enim cum imperio vel contentione, tanquam domini petere debent sibi cõpetentia pro labore: sed obsecrando vt pauperes, nihil in eis proprietatis habentes. Ita vt recipiendo necessaria, euidenter eluceat paupertatis sanctissimæ amor, & feruor; ac humilis Dei seruitus. Ideò dicitur. [Et hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores.] Nec aliter peti potest: nisi vt quæcunque liberaliter data. Quia in ea nullum ciuile ius habemus: Quamuis talis nostri laboris merces, Diuino, & naturali iure nobis debita sit. Modus recipiendi mercedẽ de labore nostro.

Et ideò sine vlla exactione iudiciali, aut violenta peti potest. Nec pro ea poterit Syndicus in iudicio, vel extra contendere, & litigare. Quoniam vt in 6. cap. dicetur, nullum circa aliquam rem ciuile ius prætendere possumus. Et Syndicus, vt supra dictum est, solum pro rebus, quibus fratres vtuntur, ad

Ecclesiam Romanam prætinentibus stat; & agere potest. Nunc autem merces laboris quamdiu nobis ad vsum non est tradita, in Romanæ Ecclesiæ dominium nō transit. Ex quo patet, quòd exercitia, seu opera nostra, siue corporalia, siue spirituaalia illa sint, non possumus pactuando de mercede, locare. Quia pactum ciuile, & polyticum nostræ altissimæ pauperitatis intuitu, vt infra in 6. capite dicetur, probibitum nobis probatur. Benè autem simplex vtrinque promissio fieri potest: quòd frater scilicet fideliter in tali opere laborabit; & ille bona fide laborem benignè recompensabit. Itaque solum vtrinque naturalis non polytica remanet obligatio. Et hæc expressè habentur à quatuor Magistris Vgone, & Pisano, & Petro Ioan. hic & Seren. conscientia quæst. 71. Immo, & ex ipsa Regula idipsum habetur. Ait enim Pater sanctus. Quod si nobis non fuerit data merces laboris, recurramus ad mensam Domini. Vnde est, vt nulla nobis detur actio ad mercedem laboris consequendam.

Quid possit recipi pro mercede laboris.

12 *QVæritur autem inter doctores; quid possint fratres, præter denarios, vel*

vel pecuniam, quæ ex Regula prohibetur, pro mercede laboris recipere? Quatuor Magistri, hic dicunt; quòd neque aurum, neque argentum, neque alia metalla, de quibus vasa aliqua fieri possunt, neque pelles, coria, lanam & huiusmodi fratres recipere poterunt. Nec vllam denique materiam appretiabilem, vt circa eam artificialiter laborent; & postmodum illam elaboratā tradant, uel vendi faciant pro necessitatibus suis. Et hoc propter proprietatem, quæ huiusmodi acceptam, & distractam materiam, comitatur: dum recipitur vt vendatur, seu detur pro habendis necessarijs. Materiam verò quæ nullius quasi pretij, seu valoris est, vt sunt Iunci, Vimina, & huiusmodi; ex quibus cistella, fiscella, quasillū, & id genus alia conficiuntur: recipere vtique poterunt, ad conficiendū ex eis aliquod artificiale opus, quod pro necessarijs postmodum detur. Quia totū quod ex hisce rebus prouenit; pretium, ex arte potius, quā ex materia ipsa, seu ex ipsius rei valore est. Auctor verò conformitatum, & Aluarus de planctu Ecclesiæ in Soren. conscientia. q. 71. & Barth. Pisanus hic cap. 5. generaliter dicunt; quòd nullam quacunque illa sit, siue appretiabilis, siue nullius pretij, & valoris, poterunt fratres materiam recipere, pro sui mercede laboris; ea intentione, & animo, vt ipsam iam per artificium alte-

Quid sit recipiendum pro laboris mercede.

Prima opinio.

Secunda opinio.

alteratam commutent, vendant, seu distrabant pro alijs sibi necessarijs. Quia huiusmodi distractio, nomine fratrum fieret habetq. proprietatem annexam: quod est eis, ex sexto Regulæ capite interdictum. Quarè secundum hos; suum laboritium ad consequenda necessaria, in alterius materia debent fratres exercere: non autem in materia eis præstita.

Opinio Cord. *Cordub. verò hic, quæst. 3. licet eandem, quam Auctor conformitatum, & sequaces teneat sententiam; quòd nullam scilicet (quæcunque illa sit,) materiam fratres recipere possint vt illam alteratam vendi faciant pro sibi necessarijs: non tamen eadem ratione hoc astruit, qua prædicti. Sed hoc ideò, quia hæc talis materia ea intentione accepta, vt vendatur, pecunia est; cuius fratres, vt patet ex 4. cap. incapaces sunt; & hic item spetialiter eis prohibetur. Ideò non nisi tanquam vera pecunia acceptari potest; & vendi per substitutum ipsius dantis, & non fratrum.*

Et hoc etiam sentit Hugo in hoc passu Regulæ super hoc capitulo, & hac de 5. cap.

Quod

Quòd fratres nihil ſibi approprient, & de eleemoſyna petenda, & de fratribus infirmis. Cap. VI.

FRatres nihil ſibi approprient, nec domum nec locum, nec aliquam rem. Tex.

1 *IN hoc ſexto cap. periculũ, quod de bonorum appropriatione noſcitur proceſsiſſe, tertio loco Pater Sãctus excludit. Planiſſimum enim eſt, in toto terrarum orbe, maximum generari tumultum ob meum, & tuum. Et tutiſſimè, teſte Seneca, viueretur, ſi hæc duo verba tollerẽtur. B. ergò Franciſcus huic occurrens periculo, tanquã paupertatis Chriſti deuotiſſimus imitator; qui vbi reclinaret caput, non habuit: nec ſibi, nec ſuis fratribus domum propriam, vel locum, nec aliquam voluit habere rem. Vnde de altiſſima in hoc capite Minoritana agit paupertate; cuius perfectio in omnimoda rerum omnium abdicatione conſiſtit. De qua paupertate cum egerit; de charitate poſtmodum ad infirmos habenda, nos inſtruit; quæ obligatoria ex ipſa Regula ſunt, vt in primo cap. dictum eſt. Et rectè quidem, quoniam venenum charitatis cupiditas eſt, profectus verò charitatis eſt diminutio*

tio cupiditatis, & perfectio nulla cupiditas; vt ex Augustino habetur lib. 83. quaest. Rectè, ergò Pater sanctus, prius insistit circa totalem eradicationem diuitiarum, et cupiditatis earum: & deinde circa mutuam affectuosissimam charitatem habendam ad fratres.

Quid sit Euangelica paupertas, quam Minores fratres profitentur.

Paupertas Euangelica est in duplici differétia.

2 P*Ro quorum omnium declaratione maiori, videndum est ante omnia; quid sit Euangelica paupertas, quã Minoritana profitetur Religio. Scias ergò, quòd Euangelica paupertas secundum sanctos, in duplici est differentia. Quaedam enim est, quae cum paupertate spiritus, nihil superfluum temporale, sed quod commodè necessarium est, retinet. Altera, quae perfectior est, ea est, quae cum paupertate spiritus, nec superfluum, nec necessarium, tanquam proprium, sed simplicem vsum facti retinet, ex Dei pendens prouisione. Et haec est paupertas, ad quam fratres Minores obligantur: quae quidem virtus heroica est, qua propter Deum quis à se abdicat omne ius ciuile, viuens de non suo. Vnde fit, vt incapax sit quinque politicorum, seu ciuilium actuum: qui sunt; Dominium, Possessio, Proprietas, Vsusfructus, & Vsus iuris*

poly-

polytici. Dominium, ius est habendi, possidendi, vendendi, donandi, distrahendi, &c. pro vt domino rei placuerit; secundum modos à iure non improbatos. Possessio, est temporalis rei retentio: & addit supra dominium, quòd non impediatur ab altero. Proprietas addit supra dominium, & possessionem; quòd rei dominus, secum parem non habeat in possidendo. Vsusfructus, est ius vtendi, & fruendi rebus alienis, salua rerum substantia. Vsus iuris, seu ius vtendi; facultas, seu ius est rebus alienis vtendi tantum. Et in hoc differt ab vsufructu: Quia Vsufructuarius pro se, et pro alijs fructus accipere potest; vendendo, donando, illosque distrahendo: Vsuarius verò, non nisi pro se solo potest fructus accipere. Essentia ergò Euangelicæ paupertatis prædictæ, in abdicatione horum quinque actuum, & omnis polytici iuris consistit; tam quò ad rem, ad quam dominium, possessio, & proprietas spectant: quam quò ad rei vsum, quem alij duo actus, vsusfructus scilicet, seu vsus iuridicus respiciunt. Et solum in simplici vsu facti, non iuris consistit; semper de non suo polyticè viuens, ex quò mendicitatem, vt de eleemosynis viuat habet annexam. Nec talis paupertas, in iudicio experiri, seu repetere tãquam sibi iure polytico, debitas res vnquã poterit; siue iustè siue iniustè, ei tollãtur.

Dominiũ quid.

Possessio quid sit.

Proprietas.

Vsufructus.

Vsus iuris.

Essentia Euangelicę paupertatis in summo gradu.

3 Quod

3 *Quod autem hæc ſit prædictæ Euangelicæ paupertatis eſſentia; patere poteſt ex verbis Domini, Matth. 19 Vbi dicit. Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia, quæ habes, & dà pauperibus, & ſequere me. Hoc enim non tantum de mentali contemptu, nec ſolum de particulari; ſed inſuper de vniuerſali, & exteriori rerum omnium abdicatione, tam in particulari, quàm in communi debere intelligi, ipſius literæ textus probat: Non enim partem, ſed omnia eroganda eſſe vult. Quod verò venditur, & diſtribuitur; nec in particulari, nec in communi retinetur. Inſuper, quòd nullum dominium Euangelicæ paupertatis perfectio addmittat, ex eò patet. Quia ſecundum iura, tunc dominium in bonis noſtris habere intelligimur: quoties poſſidentes exceptionem; non poſſidentes verò, actionem, ad recuperandum habemus. At Euangelica perfectio nos docet; vt nullam exceptionem ad rem tuendam, nec actionem ad repetẽdam prætendamus. Iuxtà illa Domini verba. Mat. 5. Qui vult in iudicio tecum contendere, & tunicam tollere: præbe ei, & pallium. Et iterum. Luc. 6. Ab eo, qui aufert tibi veſtimentum, & tunicam noli probibere. Et qui aufert, quæ tua ſunt: ne repetas. Ex quibus verbis ſatis patet, quòd qui Euangelicæ paupertatis in ſupremo eius gradu profeſſores*

Paupertas Euangelica quæ non admittit dominium.

ſores

sores esse volunt; nec rem qua vtuntur tueri possunt excipiendo contra eam prætendentes: nec actionem habere ad recuperandam ablatam. Quòdque Christus, & S. Apostoli, hanc eãdem ad tempus seruauerint paupertatẽ, & verbo, & exẽplo docuerint: patet ex concilio Viennẽsi. Clem. n. V. vnanimi dicti Viennensis concilij cõsensu, hanc ueritatem docet: quã antea Nicol. III. docuerat in Decretali Exijt, qui seminat de verb. signif. lib. 6. quam Decretalem ipse Clemens solemniter in dicto Cõcilio approbauit. Et id ipsũ dicit S. Christ. sup. Mat. c. 10. et Glossa super illud Ioan. 14. Venit princeps mundi huius, et in me non habet quicquam. Et ratio hoc idẽ probat. Nihil enim Christus dominus docuit ad vitã pertinẽs Euãgelicã, qđ ipse nõ fecerit: vt actib⁹ Apostolorũ probatur c. 1. Cæpit Iesus facere, et docere At Christus prædictã docuit paupertatẽ: ergò illã seruauit, Seruauerunt etiã Apostoli: q̃bus dictũ est. Mat. 10 Nolite possidere aurũ, neq; argentũ neque pecuniã in Zonis uestris. Vnde et ipsi dicebant: Mat. 19. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Et licet ad tẽpus aliquãdo eis fuerit dispẽsatũ, ut loculos pro seipsis licitè habere possent, durante. s. rabie p̃secutionis post mortẽ Saluatoris nostri: ordinariè tamen nihil pro seipsis habere voluerunt. Sed in ipsa Vespera in qua Christus

Christus quæ docuit, etiã seruauit.

Loculi aliquãdo dispensati Apostolis.

cōprehendi voluit, dispensauit cū illis, dicens, Luc. 22. Quando misi vos sine sacculo, & pera, nunquid aliquid defuit vobis? Sed nunc, qui habet sacculum, tollat similiter, & peram. Et meritò, quoniam non eadem viuendi regula persecutionis, & pacis esse potest. Et licet aliquando pro tempore in cōmuni habuerint ad dispensandū multitudini: illā tamen dispensationem, tanquam Dei verbi impeditiuā, dimittentes, ad primariam reuersi sunt nuditatem, vt in actibus habetur. cap. 4.

Num vsus aliquis haberi possit sine iure aut dominio in re?

4 ET quoniam quidem duo ex prædictis necessariò sequuntur: vnum scilicet, quòd simplex facti vsus in rebus haberi possit, sine vllo ciuili iure in rebus ipsis, & in earum vsu. Alterum verò, quòd in rebus, quæ in ipso vsu consumuntur, vt sunt panis, vinum, oleum, &c. huiusmodi, quorum vsus non est, nisi ipsa rei cōsumptio; possit simplex ipsarū rerum vsus à dominio, et iure earumdem separari, & distingui: Arguunt contra hæc plerique, & præcipuè Florentinus 4. p. tit. 12. cap. 4. §. 9 contra primum sic. Si quis tantum simplicem alicuius rei vsum sine dominio, aut iure in re habet, vtitur vtique re aliena sine vllo iure; ergò iniustè, & illicitè:*

sicq.

sicq. iniustus, et illicitus talis vsus esse agnoscitur. Impossibile enim est, habere vsum licitum absque vllo iure vtendi. Nam licet haberi possit vsus licitus alicuius rei, absque iure simpliciter in ipsa re, hoc est exclusa proprietate seu dominio rei, vt est, in conductoribus domorum ad habitandum, vel equorũ ad equitandum, qui harum licitum tantum vsum habent, saluo dominio remanẽte penes dominos eorum. Non tamen haberi potest, absque dominio in ipsa re saltem secundum quid, licet non simpliciter. Quod est, habere ius in re, saltem quò ad illum actum vtendi ea. Quod idem est, quòd habere ius in vsu ipsius rei. Et sic non est verum quòd haberi possit nudus facti vsus licitus, absque vllo iure in ipsa re, vel in eius vsu. Contra secundum arguit sic in rebus, quarũ vsus absque consumptione rei esse non potest, impossibile est, habere ius in vsu, sine iure in re; aut licitè habere posse vsum, sine proprietate in re. Patet quia ex quo res in ipso vsu cõsumitur, non erit ipse vsus licitus, nisi vtens proprietatem habeat in re, quam vtendo consumit. Nec enim in rebus vsu cõsumptibilibus, vsus est absque consumptione proprietatis. Et sic, nec vsus erit licitus absque vllo iure in proprietate: nec vsus potest à dominio seu proprietate separari, tum in ipso vsu absumẽtur.

Non ergò separari potest vsus ipsius rei, quæ in ipso vsu consumitur à dominio, et iure eiusdem rei. Quod confirmari, videtur per extra. Ad conditorem canonum, asserentem, quòd in rebus vsu consumptibilibus, non potest separari simplex vsus facti, à dominio, et proprietate rei. Arguit insuper, quòd nec in Euangelio talis reperitur paupertas, qualis descripta est; quòd omne scilicet ciuile ius tam in particulari, quàm in cõmuni à se abdicat, et quòd eam Christus docuit, & seruauit. Idq. ex testimonio Euangelico comprobat. Ioan. 12. vbi legitur dominũ loculos habuisse: ergò, & ipse Dominus, et Apostoli dominium, ius, & auctoritatem ipsam dispensandi pecuniam, saltem in communi, habuerunt. Et hæc omnia confirmat per extrau. Ad conditorem canonũ de verb. signif. & per Extrauagant. Cum inter nonnullos. Ioan. 22. qui definiuit hæreticum esse dicere, Christum, & Apostolos nihil nec in communi, nec in particulari habuisse proprij.

Ioan. 22.

Ius, aliud Diuinum naturale, aliud politicum.

5 *Pro quorum primi scilicet, & secũdi dubij solutione, scias duplex esse ius, quatenus ad rem spectat; aliud quidem diuinũ naturale; aliud verò politicum, & ciuile. Diuinũ naturale ius potestas, seu facultas quædam est, quæ proprietas, seu æquitas dici potest; ad aliqua vtendũ re, absque vllo ciuili in ea iure. Ciui-*

le verò ius, est, quod exceptionem possidendo habet, contra agentes: & actionem non possidendo ad rem assequendam, (vt supra dictũ est) & annotatur in cap. omnes leges dist. 1. Fas (dicitur ibi) lex diuina est; ius, lex humana. Fas seu æquum est, lege diuina naturali, comedere vuas in alterius vinea tempore veræ necessitatis: sed licet fas, & æquũ sit, ius tamen non est; quia non dat ciuilem actionem ad hoc, vt annotauit Glossa ibi. Hoc supposito facilis est, ad prædicta responsio. Lex diuina dicitur fas humana, ius.

Ad primum enim dicitur. Quòd licet verũ sit, quòd qui sine vllo iure vsum facti tãtum habet in re; hic vtitur re aliena, et per consequens iniustè, & illicitè vtitur: negatur tamen quòd professor perfectionis Euangelicæ paupertatis, qui tantũ simplicem facti vsum habet in rebus, sine vllo iure illis vtatur. Vtitur enim rebus, & si non iure politico, & ciuili, quia in eis nullum tale habet; Diuino tamen, & naturali iure. Nam et iumẽta, & volucres cæli licitè ad ducendã vitã rebus alienis vtuntur, et hoc absque vllo iure politico, sed tantũ Diuino, et naturali: ergò falsum est, q̃d supponitur, quòd sine vllo iure, et per consequẽs iniustè, huiusmodi perfectionis Euãgelicæ ꝓfessor rebus ad vitã necessarijs vtatur. Ad primum solutio. Paupertas Euangelica: iure Diuino naturali vtitur reb⁹.

6 *Ad secundum dicitur, quòd licet verum sit; quòd in rebus, quæ in vsu cõsumuntur nõ* Ad 2. sol.

Simplex vſus facti ſtat ſine proprietate in rebus, & vſu.

poſſit haberi ius in vſu, ſine iure in ipſis rebus; tamen benè poteſt haberi talium rerum ſimplex vſus facti, abſque eo, quòd habeatur proprietas, aut ius ciuile in ipſis rebus, et vſu earum. Quod ſatis exemplo volatilium, & iumentorum comprobatur: quæ licitè rerum ad vitam neceſſariarum, quæ in ipſo vſu cõſumuntur, ſimplicem facti vſum tantum, non tamen dominium, proprietatem, aut aliquod ciuile ius, quorum incapacia ſunt, habere probantur. Et quamuis ex tali ſimplici vſu facti proprietas rerum prædictarum abſumitur; non per hoc tamen ſequitur, quòd ius ciuile aliquod aut dominium in eis, vtens habeat. Poteſt enim quis licitè ſimplicem facti vſum habere, & per talem nudum vſum facti, conſumere ius, & proprietatem inſeparabiliter annexam; licet nullum habeat ius ciuile in re ipſa, & vſu eius. Quia cui conceditur principale, ſcilicet conſumptio rei per nudum vſum eius; conceditur item acceſſoriè inſeparabiliter annexum; ſcilicet conſumptio iuris, & proprietatis rerum, vt patet ex dictis. Vnde Florentinus inquiẽs quòd non poteſt haberi ius in vſu alicuius rei, quæ in ipſo vſu cõſumitur, quin habeatur in ipſa re: ſi voluit dicere, quòd non poteſt haberi ius ciuile in vſu rei, quæ in vſu conſumitur, quin in re ipſa habeatur, cum eius vſus, eius conſumptio ſit;

Argumẽto cap. cũ quid. & cap. Acceſſorinm de reg. iur. lib.6.

sit; vel non potest haberi ius naturale in vsu dictæ rei, quin in re ipsa habeatur, concedimus & nos. Sed si in iuris nomine æquiuocatur; quòd scilicet non possit haberi ius naturale in vsu rei, absque iure ciuili in re ipsa, quæ in vsu consumitur; & sic vsus simplex facti non possit in rebus, quæ vsu consumuntur, à proprietate earum distingui, falsum ex dictis esse comprobatur. Nedum hæc veritas ex euidentia facti exemplo volatilium, & similium ostenditur; sed etiam auctoritate Nicolai III. per decretalem Exijt, qui seminat de verb. signif. lib. 6. Cuius sententiam postmodum secutus fuit Clem. V. & generale Viennense conciliũ. Sic enim ipse Nicol. inquit in dicta Decretali, Exijt. §. porrò. [Nam cum in rebus temporalibus sit considerare præcipuè proprietatem, possessionem, vsumfructum, ius vtendi, & simplicem facti vsum; & vltimo tanquam necessariò ægeat, licet primis carere possit vita mortaliũ; nulla prorsus potest esse professio, quæ à se vsum necessariæ sustẽtationis excludat,] & Paulo infra. Nec his obuiare dignoscitur, quod ciuilis prouidentia in humanis rebus, humanè, constituit; videlicet non posse vsum, vel vsumfructum à dominio perpetuò separari; quæ, ne dominium domino semper abscedente vsu, redderetur inutile; temporale

tantum in constituendo prospiciens, ista decreuit. Retentio namque dominij talium rerum cum concessione usus facta pauperibus, non est infructuosa domino; cum sit meritoria ad æterna, et professioni pauperum opportuna,] hæc ibi. Vnde concluditur, quòd usus simplex facti, distingui, & esse potest sine proprietate, & iure omni ciuili in rebus, quæ etiam in ipso usu consumuntur. Et cum prædictis omnibus concordat Cardinalis Zabarella in Clem. Exiui. & Baldus in authentica ingressi. cap. de Sacrosanctis Ecclesiis.

Declarãtur verba Ioan. 21.

7 Nec obstat Extrauagãs prædicta, Ad conditorem canonũ, asserens, quòd in rebus usu consumptibilibus nõ potest separari simplex, seu nudus usus facti à dominio, & proprietate rei; quia fortè nihil aliud uoluit ibi prædictus Ioannes dicere, nisi, quòd nunquam licitè simplex facti usus rerum usu cõsumptibilium, sine aliquo iure, seu dominio earum haberi potest. Quod habet ueritatem de iure, & dominio Diuino naturali, quod fas, seu æquitas ad utendum aliqua re, est; quod et nos iam concedimus. Quòd si aliud dicere uoluit, prout ni fallor, eum dicere uoluisse arbitror, scilicet quòd impossibile est, talẽ esse paupertatem, qua quis in rebus usu consumptibilibus omni se possit abdicare dominio, solo usu retento; ratio eius non conuincit, quæ talis est.

est. Dominari, seu esse dominum, est, posse rem destruere; atqui impossibile est, rem posse vtendo destruere, vt panem comedendo, vinum bibendo, & non esse illius rei dominum. Nihil enim hæc concludit ratio. Non enim ad verum dominium sufficit, vt quis possit rem consumere; sed requiritur præter ea, vt possit ipsam in omnem vsum absumere puta donare, vendere, commutare, vendicare in iudicio, &c. Potest ergò vt supra diximus, simplex, & nudus facti vsus rerum vsu consumptibilium, à vero earum politico dominio, & vsus earum separari. Et pro intelligentia extrauagantis prædicti Ioann. 22. et expositione difficultatis, quæ inde posset suboriri; videri potest Sot. de iust. & iur. lib. 4. quæst. 1. art. 1. & Bellarminius de Rom. Pontifice. lib. 4. cap. 14. Extat insuper pro nostra sententia, dicta constitutio Nicol. 3. in dicto cap. Exijt; qui definit Christum, verbo, & exemplo docuisse perfectam paupertatem: quæ in omnium rerum abdicatione consistit, nullo dominio relicto, nec in particulari, nec in communi. Quæ quidem Constitutio præ Ioannis extrauagante verior, & magis in hoc rationi nitens videtur. Ex eò, quòd extrauagans prædicta, à plerisque summis Pontificibus dicti Ioannis successoribus nempe Martino IV. &

V. Ale-

V. Alexandro V I. Eugenio I V. Calisto. I I I. & Sixto. I V. fuit abrogata, & Nicolai prædicta approbata constitutio. Dum ad seipsos, & ad Sedem Apostolicam, dominium rerum omnium, quibus fratres Minores vti possunt, assumpserunt. Quarè Sotus De iust. & iur. eadem quæst. prima art. 1. pulchra circa hæc disserēs, idipsum hac ratione confirmat. Si impugnatores, inquit ipse, huiusmodi paupertatis, fatentur posse Monachos habere proprium in communi, licet nemo illorum illud habeat in particulari. Vnde particularis Monachus vesci omnibus potest, quamuis non sit particularis eorum Dominus. Quarè ergò non poterit totus conuentus, & totus ordo eisdem vti rebus; tametsi omni careat dominio?

Status Apostolorum dupliciter cōsideratur.

8 Nec item tertium obstat, quòd Dominū loculos habuisse legatur; & hæreticū esse iurè decernatur, Christum, et Apostolos nihil proprij nec in communi, nec in particulari habuisse, asserere: Quia ad hoc dicimus, quòd Christus, & Apostoli in duplici (in quo fuerunt) statu, debent considerari. Fuerūt enim vniuersalis Ecclesiæ noui testamenti prælati; & sic considerati, aliqua ad dispensanda pauperibus, & alijs sibi commissis distribuenda. habuerunt: in quibus ius, & auctoritatem saltem in communi; habuerunt: Et hoc negare, hære-

hæreticum esse fatemur: cum Diuina Scriptu- Ioan. 12.
ra doceat, Christum loculos habuisse. Possunt, & alio modo considerari, vt personæ scilicet singulares, & fundamenta perfectionis religiosæ, perfectique mundi contemptores; & hoc modo considerati, nullum ciuile, seu politicum ius, (quo in rebus habitis defensionem, donationem, venditionem, & in non habitis repetitionẽ, vt dictũ est, prætendimus) habuerunt in rebus. Et aliter dicere hæreticum cõprobatur ex præhabitis Diuinæ Scripturæ testimonijs. Mat. 5. Qui vult in iudicio tecum contendere, & tunicam tollere, præbe ei, & pallium. Et Luc. 6. qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Et qui aufert, quæ tua sunt, ne repetas. Vnde licet Christus loculos habuerit, non tamen legitur, loculorum pecuniam semper in suos conuertisse vsus quod patet ex illo loco Euangelij Mat. 17. Solue didrachma. Ibi enim S. Hiero. dicit. [Dominus tantæ fuit paupertatis, vt vndè daret tributa, non haberet. Iudas quidem loculos in communi habebat, sed res pauperum in vsus suos conuertere nephas duxit; idipsum dans exemplum nobis.] hæc Hieron.

9 *Quarè vt ex doctoribus habetur, habere voluit Christus aliquando loculos pro alijs, hoc est pro Ecclesiæ Prælatis; vt eos scilicet*

pro

pro Ecclesiæ Prælatis; vt eos scilicet pro necessitatibus pauperum releuandis, habere loculos instrueret. Vnde S. Aug. ho. 60. in Ioan. inquit. [Tunc primum Ecclesiasticæ pecuniæ forma, est instituta] Habuit Item pro infirmis, & minus perfectis, respectu eorum qui nihil habent. Vt per dictum Nicolaum III. determinatur in dicta Decretali Exijt §. Porrò, [Sic ipse Christus, (inquit ipse) cuius perfecta sunt opera in suis actibus viã perfectionis exercuit: quòd interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret. Sic & summæ charitatis dignatione, ad actus quosdam nostræ imperfectioni conformes inducitur, quòd à summæ perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nanque Christus, & docuit perfectionis opera, egit etiam & infirma; sicut interdum in fuga patet, & loculis; sed vtrunque perfectè perfectus existens, vt perfectis, & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui vtrosque saluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtrisque,] hæc ibi. Vnde, & Hugo de sancto Victore dicit [Ipse enim in numero imperfectorum inueniri voluit, ne præsumerent non habentes, & ne confunderentur habentes.] Voluit tamen legem datam Apostolis de non habendis loculis, complere,

Vgo de S. Vic. super pl. 10.

plere, circumeũdo per castra, in mẽsis alienis comedendo; ut sic perfectionem Euangelicæ paupertatis, perfectumque mundi contemptum nos doceret: egens, & mendicans, sicut de eo scriptum erat; Ego uerò mendicus sum, & pauper. Et licet secundum Gerson. part. 3. Alphab. 68. lit. C. Christus ut homo ab istanti incarnationis omne habuerit dominiũ super omnẽ creaturam, et regna; huius tamen dominij executionẽ habere noluit; & ideò dicitur, quòd ut persona particularis dominium politicum non habuit. Patet ergò, quòd talis Euangelicæ paupertatis perfectio: quæ omne abdicat dominiũ, & politicum ius, nullam habens in retinẽdo exceptionem, & actionem in repetendo: in ipso Euangelio reperitur expressa. Et hanc Christus, ut particularis persona exẽplum perfectæ abdicationis mundanorum tribuẽs, aliquando seruauit; ut illis scrip. testimonijs comprobatur. Matt. 8. Filius hominis non habet, ubi caput suũ reclinet, et Luc. 8. sequebantur eum mulieres, quæ ministrabant ei, de facultatibus suis, & ex prædicta decret. exijt, qui seminat. Et Apostoli id ipsum aliquando seruarunt. Nã licet imminente Christi passione dispensatiuè pro seipsis ut particulares personæ, loculos habuerunt; & ut prælati Ecclesiæ, multitudinis credentium bona, dispensauerint habẽtes circa eã auctoritatem:

Psal. 39.

Perfectio paupertatis ex Euangelio est.

Atta-

Attamen missi ad prædicãdum, vt particulares personæ Euangelicam perfectionem seruantes, verbo, & exemplo eam docuerunt, carentes loculis, & omni dominio, & iure polytico rerum omnium temporalium. Et demum dispensationem, quam vt prælati Ecclesiæ bonorum temporalium receperant, tanquam Dei verbi impeditiuam dimittentes; illam septem diaconibus committentes, ad primariam paupertatem, quam ad prædicandum missi ante passionem seruauerunt, denuò redierunt vt patet actuum 6. cap.

Quæ sit paupertas, ad quam Minores fratres tenentur.

Paupertas Minorũ quàm sit arcta.

10 Q*Vòd autem Minores fratres ad prædictam Euãgelicæ paupertatis perfectionem, tam in communi, quàm in particulari ex vi Regulæ teneantur; Et solum simplicem vsum facti sine vllo iure politico circa ea, quibus vtuntur habere possint; patet ex S. Bon. Super Regulam hic. Inquit enim intentionem S. Franc. fuisse, vt fratres sui sicut serui vtãtur rebus in aliena positis potestate. Et id ipsum expositores Regulæ omnes confirmant. Et patet ex responso Apostolico Greg. ix. Nic. iij. & Clem. V super Regulã; omnem proprietatem à fratribus tã in speciali, quàm*

in

in communi excludentium: solumque eos nudum, seu facti vsum in vtensilibus, aut victualibus, &c. habere asserentium. Patet etiam ex ipsis verbis Regulæ, dicitur .n. ibi.] Fratres nihil sibi approprient] illa vox, (fratres) non solum sumitur hic distributiuè, sed etiam collectiuè: & ideò, non dixit, (frater,) sed (fratres) Hoc enim plurale (fratres) fuit aptius ad exprimendum vtrunque, vt scilicet nec aliquis frater aliquid in particulari sibi appropriet, quod est omni Religioni commune; nec omnes simul aliquid sibi approprient in communi, quod Minoritanæ Religionis est proprium. Secundo patet, quia mox subdit, [nec domũ, nec locum] hoc est, aliquem terræ fundum. Constat enim quòd horum vsus ad multitudinẽ pertinet; nec in Religionibus solẽt, vel bono modo possũt appropriari, nisi soli collegio in cõmuni. Tertio, quia subdit, (quòd sint in hoc sæculo tanquam peregrini, & aduenæ) manifestum autem est, quòd contra rationem peregrinationis est, appropriare sibi domum, & fundum. Regula enim ipsa, non solum respectu huius, vel illius rei nos peregrinos esse mandat; sed respectu totius sæculi, vt nihil cum mundo habeamus. Ità, vt tantum simplex, & nudus facti vsus ad vitæ sustentationem, & executionem officiorum, nobis sit concessus. Et ideò paupertas nostra altissima

Paupertas Mico

rum quæ redicatur altissima. *tissima dicitur: quia nulla maior abdicatio rerum esse potest, quam vbi solum simplex vsus facti necessariorum, tam in cõmuni, quàm in particulari sine vllo iure politico relinquitur.*

11 *Condecens enim fuit ei professioni, quæ spõte Christum pauperem in tanta paupertate sectari deuouit; omnium abdicare dominium; & rerum sibi concessarum, necessario vsu fore contentam; qui est simplex, & nudus vsus facti vt in dicta Decretali Exiji decernitur. Nam licet mortalium vita proprietate, possessione, vsufructu, & vsu iuridico carere posset; vsu simplici tamen facti necessariò eget. Nec propter hoc, quòd rei proprietatem, & vsus cuiusque dominium à se abdicasse videtur; simplici facti vsui renuntiasse cõuincitur. Quia nulla potest esse professio, quæ à se vsum necessariæ sustentationis excludat: vt in dicta decretali dicitur. Quarè vsum tantum nudum facti retinet. Qui sicut facti, & non iuris nomen habet; sic quod tantum facti est, præbet vtentibus, & nihil iuris.*

Minores quare nõ habent loculos, vt Christus. 12 *Nos enim fratres non imitamur Christum in habendo loculos, aut proprium; ex quo non succedimus ei, & Apostolis in dignitate Episcopali: sed eo modo, quo omnimodam mundi abdicationem, perfectamque omnium rerum expropriationem, consuluerunt. Aliæ verò Religiones, quæ vitam il-*

lam sequuntur sub Apostolis institutam, pro illa multitudine fidelium, quibus omnia erãt communia: meritò proprium in communi licitè habere poterunt. Nec obstat, quòd dictus Ioan. 22. in prædicta extrauaganti, Ad conditorem, dicat; quòd dominium rerum aliquarum præcipuè vsu consumptibilium, quæ fratribus conceduntur à deuotis, ipse vtiquè in se non recipit; neque ad Ecclesiam Romanam pertinet, sed ad fratres, qui eis vtuntur. Quandoquidem ista sunt instituta purè humana. Et sicut vnus Papa vno instituit modo, potest alius Papa alio modo instituere, destituendo primum. Et quoniam alij Pontifices eius successores approbauerunt, quod Nicolaus, & Clemens prædicti in suis declarationibus dixerunt, annullantes quod circa hoc determinauit dictus Ioannes 22. vt patet ex Mart. 4. & 5. Alex. 6. Eugen. 4. Calist. 3. & Sist. 4. meritò nullum habere ius seu dominiũ in quacunque re, siue immobili, siue mobili, & earum vsu, etiam quòd res sint, quæ ipso vsu consumuntur, fratres Minores conuincũtur. Sed quemadmodũ (vt lepidè annotauit Sot.) dum quis amicos cõuiuio excipit, minime eos esculentorum, & poculentorum, quibus mensa extruitur, facit dominos, vt de eis ad libitum faciant; sed tantum vt sedentes vescantur illis: eodem penè modo Papa quotidie in- Sot. vbi sup. nu. 7.

uitat Minores fratres, quibus tantum edẽdi ac bibendi, vestiendi, &c. facultatem facit; nullo apud fratres politico existente dominio in rebus, nec in earum vsu.

Dominium, seu ius rerum, quibus fratres Minores vtuntur, ad quem spectet ex iure.

13 ET quoniam ex dictis liquet, nullam habere posse fratres proprietatem, seu ius in vlla re, dicente Regula [fratres nihil sibi approprient:] vnde est, vt incapaces sint omnis ciuilis iuris seu proprietatis cuiusque rei corporalis, tam immobilis, vt viridarij, domus fundi, &c. quàm mobilis, vt vestis, librorum, &c. quàm etiã incorporalis rei, vt puta iuris acquirẽdi, petendi, alienãdi, etc. Quærendum ergò est; ad quem prædicta iura pertineant? Et insuper, an contractus, qui proprietatẽ important, vt est emere, vendere, mutuum contrahere, locare, commutare, impignorare, commodare, & donare fratribus censeantur interdicti? Ad primum ergò respõdet Summus Pontifex in dicta Decretali, Exijt. §. Ad hæc, hisce verbis. [Cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, nec eorum Ordini possint etiam in communi; et cum aliquid propter Deum ipsis offertur, cõceditur, vel

Vsus rerum, quibus vtuntur fratres, ad quem spectet.

vel donatur, ea offerentis, concedentis, vel donantis, (si secus non exprimatur,) verisimile fuisse credatur intentio, vt rem huiusmodi perfectè offerat, concedat & donet, & à se abdicet, & in alios transferat propter Deum; nec persona sit aliqua, in qua loco Dei congruentius huius rei dominium trāsferatur, quam Apostolica Sedes, vel persona Romani Pontificis, Christi Vicarij, qui Pater est omnium, & fratrum Minorum nihilominus spetialis: ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cum patri filius suo modo, seruus domino, & monachus monasterio, res sibi donatas acquirant. Omnium vtensilium, & librorum, ac eorum mobilium præsentium, & futurorum, quæ & quorum vsum facti Ordini, vel fratribus ipsis licet habere; proprietatem, & dominium: quod etiam felicis recordationis Innoc. Papa 4. prædecessor noster fecisse dignoscitur, in nos, & Romanam Ecclesiam Apostolica auctoritate recipimus; & ad nos, & ipsam Ecclesiam plenè, & liberè pertinere, hac præsenti constitutione in perpetuum valitura, sancimus. Præterea, loca empta de eleemosynis diuersis; & oblata, seu concessa fratribus, à diuersis pro indiuiso possidentibus, seu certas partes in ipsis locis habentibus, è quibus nihil sibi in oblatione seu concessione huiusmodi reseruauerunt;

uerunt similiter, & in ius, & dominium, ac proprietatem nostram, & Ecclesiæ prædictæ eadem auctoritate suscipimus. Loca verò, seu domos pro habitatione fratrum à singulari persona, vel collegio ipsis fratribus ex integro concedenda, seu etiam offerenda; si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit; perseuerante tantum voluntate concedentis inhabitent. Ac illa liberè (præter ecclesiam, & oratoria ad ecclesiam destinata, & cæmeterium, quæ tam præsentia, quàm futura in ius, & proprietatem nostram, & prædictæ Rom Ecclesiæ simili modo, & auctoritate recipimus) mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patefacta, dimittant. In quorum locorum dominio, seu proprietate nihil nobis, vel præfatæ Rom. Ecclesiæ retinemus omninò; nisi ea, specialiter de nostro, seu ipsius Rom. Ecclesiæ recipiantur assensu. Et si in eisdem locis reseruauerit sibi dominiũ in concedendo concedens, propter inhabitationem fratrum; tale dominium in ius Ecclesiæ prædictæ non transeat, sed potius plenè liberum remaneat concedenti] hæc ibi.

Ecclesia dominatur rebus quibus fratres vtuntur.

14 *Ex quibus liquet tam mobilia, quorum vsus fratribus licitus est; quàm immobilia, vt puta domus, & horti ex eleemosynis diuersis empta, seu fratribus concessa à diuersis pro indiuiso possidẽtibus, seu certas partes in ipsis haben-*

habentibus ad ipsum Summum Pontificem, seu Rom. Ecclesiam pertinere; et eorum dominiũ, et proprietatẽ in eos transire: nisi dantes in dando, in supradictis dominium sibi reseruauerint. Loca verò, seu domus, quæ à singulari persona, vel collegio ipsis fratribus conceduntur, ad Romanũ Pontificem (præter ecclesiam, & oratoria ad ecclesiam destinata, & cæmeterium) seu Romanam Ecclesiam, nisi de eius assensu fuerint recepta, non pertinent. Et si in eisdem locis, ecclesijs, oratorijs, & cæmeterijs dominium sibi in concedendo concedens reseruauerit, etiamsi ex Romani Pontificis, seu Sedis Apostolicæ consensu fuerint concessa, in ius Ecclesiæ tale dominium non transit, sed liberum manet concedenti.

14 Idemq. de rebus incorporeis, vt puta iure acquirendi, petendi, alienandi, dicendum est. Hæc enim ad Romanam pertinent Ecclesiam; cuius gratia à D. Nicolao ad alienandum nomine Ecclesiæ, quæ æstimato pretio aliquando vendi contingat; & à Mart. 4. ad alios actus alienationis, petitionis, transactionis, &c. exercendos, syndicus institutus est: vt supra in cap. 4. dictum est.

15 Et licet Ioan. 22. in Extrau. Ad conditorem canonum, solum in Ecclesiæ dominium recipiat, Ecclesias fratrum, oratoria, officinas, habitationes, vasa, libros, & vestimenta Extrauagans Io. 22. annullata.

 Diui-

Diuinis officijs dedicata, quæ obtinuerunt, vel in futurum obuenient: Alia verò fratribus concessa, nolit vt in dominium transeant Ecclesiæ. Tamen (vt aliàs diximus) standum est declarationi D. Nicolai 3. et Clementis V. in hoc art. tangente paupertatem. Quia declaratio prædictorum sæpius postea per successores Ioannis 22. prædicti, fuit confirmata, & approbata. Vt patet per constitutiones Martinianas cap. 1. & per bullam Martini V. quæ incipit. Peruigilis more pastoris: & per aliam, quæ incipit. Amabiles fructus. Et per Alexand. 6. Eugen. 4. Calist. 3. & Sistum 4. Quarè de dicta Ioannis 22. extrauaganti, non est curandum; cùm ab alijs Summis Pontificibus ipsi succedentibus, fuerit annullata. Quorum determinationes non aduertendo Ioannes Maior, 4. d. 38. q. 12. dixit contra veritatem, quòd fratres Minores habent dominium rerum, vsu consumptibilium.

Mart. Alex. Eugen. Calist. Sist.

Quæ in se Ecclesia non recipiat.

Ecclesia non recipit vlum eorũ quæ fratribus nõ licent

16 *Liquet item, quòd denariorum, pecuniarum, armorum, equorum, instrumentorum bellicorum dominium, ad Romanam Ecclesiam non spectant. Ipsa enim non omnium rerum fratribus concessarum domi-*

nium

nium in se recipit; sed tantummodo earum, quarum vsus facti licitus est eis. Atqui pecuniarum, & equorum vsus ex 2 & 4. Regulæ cap. fratribus prohibetur: arma verò, & bellica instrumenta satis ex vsu eorum illicita cunctis Religiosis regulariter esse probantur. Et faciunt ad hoc cap. Clerici de vit. & hon. clericorum, & c. audientiam de sent. excom. Attamen pecuniaria legata, quæ fratribus fiunt, eorumq. dominium, Romana in se Ecclesia recipit; si fratres illis indiguerint, saltem quò ad auctoritatem illa dispensandi. Vt ex bulla Mart. 4. patet. Ex quo, nomine Ecclesiæ, & eius auctoritate syndicus Papæ, ea potest recipere, petere, & expendere in fratrum necessitates, vt supra cap. 4. dictum est.

17 *Dominium verò rerum pretiosarum, curiosarum, superfluarumq. quibus fratres de facto vtuntur; num ad Romanam pertineat Ecclesiam, an ne non est eadem omnium sententia. Speculator negat ad Ecclesiam pertinere: & ratio eius est, quæ supra dicta est. Quia s. Nicolaus 3. & alij Pontifices non recipiunt in dominium Ecclesiæ, nisi res, quarum vsum facti fratres licitè habere possunt: sed talium rerum vsum, licitè fratres non possunt habere; ergò earum dominium non pertinet ad Ecclesiam. Cordub. verò hic, q. 2. talium rerum dominium ad Ecclesiam* Ecclesia an recipiat dominiú rerum pretiosarú.

pertinere contendit. Et eius ratio est, quia talium rerum vsus licitus est fratribus ratione materiæ, quamuis fiat eis illicitus ratione circunstantiæ; qualitatis .s. & quantitatis, hoc est pretiositatis, curiositatis, & superfluitatis. Vult enim Cordubensis, dictum Nicolai prædicti, quòd tantum .s. dominium rerũ, quibus licitè vti possumus in se, & in Ecclesiam recipit, debere intelligi, ratione materiæ: hoc est, quòd ea in suum dominium non recipit, quæ ex materia ipsa fratribus probantur illicita; sicut vsus pecuniarum, armorũ, &c. Quarè generaliter concludit ipse, quòd dominium omnium rerum, quarum vsus Ordini nostro in sua materia aliquo modo licitus esse potest, ad Papam, & Ecclesiam Romanam pertinet; licet respectu circunstantiarum, scilicet pretiositatis, curiositatis, &c. ipsis fratribus sit illicitus. Et è contra dominium rerum, quarum vsus nullo modo ratione materiæ fratribus licitus esse potest; ad Papam, & Romanam Ecclesiam non pertinet. Et hæc sententia videtur esse probabilior. Quoniam si secus esset, sequeretur, quòd omnes res, quibus ex aliqua circumstantia illicitè vtimur, vt puta propria auctoritate, absquè Prælati consensu, vel malo animo, seu fine, non pertinerent ad Papam; quod nullus sanè admitteret. Et insuper, quia licet aliqua huic

loco

loco ratione superfluitatis illicita conuincantur; si per alia loca distribuãtur, illicita non erunt, quia non erunt superflua; & sic dominium eorum erit Ecclesiæ. Quarè sic semper videtur esse dicendum; quòd vbi vsus non est fratribus illicitus respectu materiæ, sed circunstantiæ: harum rerum dominium ad Ecclesiam pertinet.

18 *Ex dictis etiam colligi potest, quid de prædictis contractibus sit tenendũ; Vbi enim omnis rei proprietas tollitur; omnis contractus proprietati obnoxius, remouetur. Si quidem, voto vno nihil habendi; omnia ipsi voto incompatibilia abdicantur, vt est posse habere aliquid. Et quoniam qui ius emendi habet, vendendi mutuandi, permutandi, dandi, & huiusmodi, aliquid sibi acquirere, & alienare de iure potest; quod voto, nihil habendi, non consonat; sequitur ergò, quòd Ordo fratrum Minorum à iure omni vendendi, emendi, commutandi, & generaliter ab omni iure obligandi, quo cuiuslibet rei proprietas acquiri, vel alienari potest, pænitus arcetur.*

Contractus proprietatis sunt illiciti fratribus.

Num fratres poſsint emere?

Emere quomodo prohibeatur fratrib.

19 S*Ingulariter verò dicimus Minores fratres propriè emere non posse. Nam ille propriè emere dicendus est, qui ad pretium*

pro

pro re empta dandũ; ex ipso emptionis contractu obligatur. Hoc verò facere nõ potest, nisi qui dominiũ, aut ius in pecunia, seu pretio habere potest; quod fratribus est interdictum. Si autem emere largo accipitur modo, vt est, de re emenda pretio conuenire, & exclusa obligatione soluendi pretium, bona fide promittere, quòd pretium pro re empta procurabunt; hoc fratribus licere, omnes consentiunt. Ex natura enim rei, seu contractus, emptionis, facto se obligant emanentes venditori eò ipsò, quò emunt; si rem venditam, obligatione non exclusa, recipiunt. Sicut enim conducens remanet operario ad soluendum oligatus, pro laboris mercede, ex ipso tantummodo conductionis actu, nisi obligatio manifestè excludatur: sic vendenti emptor ex ipso emptionis, et vẽditionis contractu. Itaque fratres in emẽdo ita se gerere debent, vt scilicet soluendi obligationem excludant. Vel emptionem per pecuniæ depositarium faciant, proprio ipsius depositarij nomine. Vel aliquem Ordinis deuotum præsentẽt, qui proprio, non fratrum nomine, pro solutione facienda se obliget venditori. Et hic scire debet fratrum gratia, non auctoritate id facere: & prædictos fratres sibi, vel alijs nulla posse obligatione teneri. Nam si fratrum auctoritate talis emptio fieret: tunc ad soluen-

uendum tenerentur, & contra professionem suam facerent, vt annotauit Vgo hic.

Num fratres valeant vendere?

20 *VEndere item fratres non possunt, quia vendere idẽ est, quòd rem propriam in alienum dominium pro prætio transfundere, cuius rei fratres incapaces sunt. Ideò in dicta decretali Exijt. §. Quia verò, dicitur quòd si res vendenda pertinet ad Ecclesiam, tunc de licentia Prouincialium, vel Custodum, & aliorum fratrum, quibus ipsi prælati commiserint per sindicum nomine Ecclesiæ Romanæ vendi poterunt. Et si pratium pecuniarum est, non nisi per dictum sindicum, vel de eius aucturitate per alium recipi, & in fratrum necessitates expendi poterit. Quod si pecuniarium non sit, sed res, qua fratres indigeant: benè fratres poterunt talem rem recipere per seipsos, ad vtendum ea. Res autem per sindicum vendenda, & si per Nicol. tertiũ in dicta Decretali Exijt, non nisi mobilis esse possit, ex Martino tamen quarto, & Leone X. etiã immobilia ad Ecclesiam ipsam spectantiia, per sindicum vendi poterunt. Quòd si res vendenda ad dominum ipsius rei, qui illam fratribus concessit sibi dominiuum reseruando, pertineat; tũc de volun-*

Vendere quomodo liceat fratrib.

voluntate, & auctoritate ipsius domini, & non aliter vendi potest. Ità quòd æstimatio rei, & translatio dominij in ementem, & receptio pretij pecuniarij, eiusque expensio per ipsum rei vendendæ dominum, vel alios quoslibet ab eo institutos, fiat. Nec per alios à prædictis, licet vendere vel emere etiam cum licentia prælatorum: quia sic esset per interpositam personam accipere, & dare pecuniam contra Regulam, & declarationes Pontificum. Nam qui per alium facit per se facit de restit. spoliat. cap. cum venisset. Et quia emptio, & venditio, sine pretio non procedunt, vt habetur. l. 2. ff. de empt. & vend. & instit. eod. tit. §. Item pretium. tales contractus ad veros dominos, & proprietarios solum pertinent. vt dixit Aluar. in Seren. consc. q. 74. Immo nec vllo modo per fratres vendi res posset? etiam si ipsis fratribus ab ipso rei domino ad id fuerit facta facultas: vt inquit speculator, et cõmuniter Doctores hic. Esset enim hoc attenta eorum professione inhonestũ, & turpe; & ideò ab huiusmodi actibus arcentur. Et licet Cordub. hic quæst. 3. dicat, quòd quamuis sit purius, & honestius, quòd conuẽtio, & æstimatio pretij rei vendendæ; eiusq. traditio per syndicũ D. Papæ, aut per amicũ spiritualem auctoritate Domini rei fiat, et non per fratres, nõ tamen dogmatizan-

Vendere quomodo licitũ fratribus secũdum Cordub.

tizandũ est, quòd sit necessariũ. Quoniã nulla videtur esse ratio, qua id fratres facere nõ possint de licentia syndici Ecclesiæ Romanæ, uel Domini ipsius rei: cum nec ex Regula, nec ex declarationibus Pontificum id videatur esse probibitum, sed tantum pecuniæ receptio, & expensio. Vnde si caueatur scandalum sine strepitu Iudiciali, & ciuili obligatione, & omni alia circunstantia vitiante actum, poterunt fratres, secundum ipsum, personaliter talem rem vendere æstimando pretium; eamq. tradendo de auctoritate syndici, vel Domini ipsius rei. Attamen quia raro huiusmodi uenditio fieri posset absque admiratione, & dedecore Ordinis vel strepitu iudiciali & obligatione ciuili, & regulæ sunt dandæ, de his, quæ vt plurimum, & non raro accidunt: meritò cum cõmuni tenendũ est, à prædictis actibus, fratres arceri. Immo si uerũ est, vt ipse Cordu. tenet c. 4. q. 1. quòd pecunia est, non solũ quod accipitur vt detur loco denariorũ pro alia re assequenda; sed etiã quod accipitur vt vẽdatur, et eius pretiũ habeatur: erit hoc fratribus interdictũ nõ tãtũ propter dedecus Ordinis, sed etiã ex Regula ipsa, et declarationibus Põtificũ sicut et quæcunq; alia pecuniaria administratio. Nec vrget, q͂ ipse dicit hoc verũ esse de re quæ à principio, eo animo petitur: ut vẽdatur; nõ autẽ de

Auctoris opinio.

ea

ea re, qua fratres vsi sunt, & ea amplius non indigentes, vendere volunt: quia hoc nulla ratione dicitur. Nam sicut res quæcũque, ea ratione pecunia dicitur, quia in pecuniam conuertitur; sic ista, pecunia erit, dũ in pecuniam commutatur. Nec per hoc fit, vt pecunia non sit, dum vẽditur; quia fratres ea vsi sunt, sicut nec quæuis res, qua dominus vsus est dũ venditur, pecunia esse desinit. Ideò simpliciter dicatur, quòd fratres ad id inhabiles sunt.

An liceat fratribus commutare?

Commutare non est licitũ fratrib.

21 N*Ec item fratribus Minoribus licet propria auctoritate rem aliquam, quam ad suum habent vsum, pro alia re commutare, distrahere, seu alienare: sed totum fieri debet auctoritate ipsius domini rei datæ si fortè dominium sibi in re ipsa seruauit. Quoniam cum fratres nullum ius, aut dominium habeãt in tali re, non possunt de ea disponere, nisi de voluntate domini expressa, vel probabiliter præsumpta, quando expressa commodè haberi non valeat. Vt dicunt hic 4. magistri, & Hugo. & Sere. cõs q. 78. Si verò res commutanda ad Ecclesiam pertinet: sufficit, quòd fiat de licentia Generalis Ministri, vel Prouincialiũ, in suis administrationibus, modo, quòd sit res mobilis. Et hoc ex concessione*

ne Papæ, vt patet ex dicta Decretali Exijt. §. Quia verò. Et poteſt dicta commutatio fieri pro alijs eiuſdem, uel diuerſæ ſpeciei quibuſcunq; rebus, quibus fratres licitè uti poſſunt. Ità tamen, ut nulla interueniat conſideratio pretij, hoc eſt, ut detur pro pretio alterius rei: quia tunc verè eſſet uenditio, & emptio, quæ fratribus prohibentur. Et per ſyndicum, uel à domino rei ſubſtitutum, deberet expediri.

Si uerò res commutãda adbuc in fratrum uſu non fuerit; ſed petitur, ſeu recipitur animo, & intentione ea commutandi extra ordinem pro alia re fratribus neceſſaria; tunc domini rei pro tali commutatione facienda, requiritur uolũtas. Non enim prælatorum Ordinis ſufficit: cum in Eccleſiæ dominium, adbuc res non tranſierit. Nam Papalis conſtitutio, ea Miniſtris commutare poſſe concedit, quæ in fratrum uſu ſunt; & ad aliorum dominium non ſpectant. Vt patet ex dicto cap. Exijt. §. Quia verò. Res autem, quæ cõmutanda requiritur, dominium domini rei ſpectat, nec in uſum fratrum tranſiuit: Ergò ex Papalis conſtitutionis indulto, commutari non poteſt; ſed domini rei uoluntas neceſſariò habẽda eſt expreſſa, ubi haberi poterit; uel ſaltem probabiliter præſumpta ubi haberi expreſſa commodè non poterit. Cum fratres nullum in cõmutanda re, ex ſe ipſis ius Cord. q. 3. & 4. & in cap. 4. q. 16.

ha-

habeant. Immo hoc eis expreßè prohiberi videtur, ex eodem cap. Exijt. Vbi nedum fratribus prohibetur, quid ad superfluitatem, diuitias, copiam, seu thesaurizationem accipere: verum etiam nec animo distrahendi, seu vendendi accipere: commutare verò distrahere est. Dum ergò fratribus inhibetur, rem posse suscipere animo distrahĕdi: clarum est eis esse interdictum, rem posse recipere animo commutandi eam. Nisi tu velis decretalem prædictam, de superfluis habere sermonem. Si autem res in Ordine, nec extra eum commutanda requiritur; de Ministrorũ licentia saltem probabiliter præsumpta, poterit Guardianus, seu alius frater subditus de mãdato Guardiani, aliquas res ceu lanam oleũ, procurare, ad commutãdum intra ordinem pro alijs necessarijs rebus: quando aliàs commodè conuentus, & fratrum necessitatibus mendicãdo minimè prouidere potuerint. Et ratio est, quia cum res ad vsum Ordinis recipiatur. Et qui eam dat, si secus non exprimat, à se dominium abdicet: in dominium transit, Sedis Apostolicæ, à qua Ministri habent facultatem commutandi res ad Sedem Apostolicam pertinẽtes. Et si in eadem Prouincia hæc fieret commutatio; non aliud censenda est, quàm quædam dispositio vsus, harum, illarumq. rerum: has illi conuentui assignan-

§. Ad hęc. ver. Insuper nec vtensilia.

ſignando, illam autẽ huic monaſterio. Idemq. dicendũ eſt, ſi in diuerſis Prouincijs Ordinis fiat: cum de licentia Generalis Miniſtri probabiliter ſaltẽ præſumpta ſit. Eius enim eſt: prout fratrum neceſſitatibus viderit expedire aliqua procurari facere, vt commutentur intra Ordinem: Vt ſic vna Prouincia carens hac, vel illa re; per eam, quæ ijs affluit, ſubleuetur; ſicut illa, per iſtam, in rebus ſibi neceſſarijs. Diſtributio enim quædam hæc eſt, à Generali facta, de rebus ad Ordinis neceſſitates ſubleuandas petitis: huic, vel illi Prouinciæ (prout opportunum duxerit) aſſignãdo. Notanter dixi, (ſi ſecus Dominus rei nõ exprimat.) Quia penitus tunc in fratrũ vtilitatem rem donaſſe cenſetur, & à ſe penitus abdicaſſe dominium: Vt ex cap. Exijt, extat determinatum. Sed ſi exprimat, in hoc tantum loco velle rem conceſſam manere, & in horum fratrũ neceſſitates abſumi; abſque ipſius dantis licentia, minimè poſſet commutari. Quia liberè rem haud donauit: ſed ſibi potius in re illa dominium, videtur ſeruaſſe, donec in illius Monaſterij neceſſitates ſit cõſumpta. Notanter etiam pluries repetij (pro neceſſitatibus fratrum) quoniam non niſi pro neceſſitatibus veris aliquid peti, vel recipi poteſt; non autem ad ſuperfluitatẽ: vt profeſſio ipſa altiſſimæ paupertatis conuincit, &

determinatur expreßè. in dicto. §. Ad haec. Ver. Insuper & vtensilia.

An liceat fratribus impignorare?

Impignorare quare non liceat fratribus.

22 *IDem dicendum est, de impignoratione, quòd fratres Minores rem aliquã vt suam alteri obligare non possunt; cum nullum ius in aliqua re habeant. Auctoritate verò domini rei, poterunt eam pro sibi necessarijs obligare, et tradere. Impignorare autem in proposito est, rem scilicet ad vsum fratrum concessam, pro magis necessarijs rebus ad tempus alicui obligare, & tradere; vt quatuor Magistri. Vgo, & Barth. Pisanus hic, et Seren. consc. q. 79. dicunt. Idq. intelligi debet, quando res non est impignoranda ciuiliter: quia tunc neque nomine proprio, neque nomine, & auctoritate domini impignoranda rei, tanquam actores illius, id facere possent. Quia sic haberent auctoritatem ministerialem, contrahendo, seu obligando se, vel alium ciuiliter, ad tradendam rem: quorũ actuum fratres non sunt capaces, cum actus proprietatis sint. Ideò si talis res impignoranda, pertinet ad Ecclesiam; tunc eius syndicus poterit; non fratres, talem obligationem facere. Si verò pertinet ad dominum ipsius rei; tunc ipse dominus, vel eius aliquis substitutus,*

tus, modo non sit frater; idipsum facere poterit. Et fratres tantum poterunt rem ipsam impignoratam tradere, & consignare, et non amplius. Quòd si talis res non est impignoranda ciuiliter, pro qua scilicet possit agi in iudicio: sed quòd tantum fratres promittant bona fide tradere rem pro pignore; tunc benè poterunt fratres per se ipsos de licentia domini talis rei, eam impignorare, vel de licentia syndici, si res impignoranda pertinet ad Ecclesiam. Et ratio est, quia nullus in hoc interuenit proprietatis actus, aut obligatio ciuilis; quorum fratres incapaces sunt. Et prædictorum voluntas rationabiliter præsumpta, quando expresè haberi non potest, sufficiet ad impignorandam absque vlla obligatione ciuili, vt est dictum. Et sicut nos non possumus ciuiliter res aliquas impignorare; sic nec & pignora pro rebus vēditis ciuiliter recipere possumus. Sed eo modo, quo possumus dare, seu alteri in pignus tradere: sic absque vlla ciuili nobis applicanda obligatione, recipere valemus. Quoniam omnis ciuilis iuris, vt sæpius dictum est, incapaces sumus.

An fratres posśūt mutuare, vel mutuari? Mutuare nullo modo fratribus licitum est.

23 M*Vtuare autē, seu mutuari (loquendo de vero mutuo) pænitus fratribus*

est interdictum, quia contractus proprietatis est. Mutuare enim propriè, est de meo tuumfacere, & mutuari, de tuo, meum fieri. Et qui hoc modo mutuat, rem alteri appropriat, & illum ad restituendum sibi obligat. Et qui mutuatur, rem sibi appropriat mutuam; & ad faciendam solutionem, se astringit. Quorum omnium cum penitus fratres incapaces sint, meritò nec mutuare, nec mutuari propriè poterunt. Mutuari autem largo modo mutuo sumpto, rem scilicet ad simplicem vsum facti absque aliqua proprietate recipere, & seclusa omni restituendi obligatione politica, solum promittendo fideliter laborare pro solutione facienda; licitum est fratribus. vt patet, ex dicto cap. Exijt. §. Ad hæc. Mutuare autem, omni obligatione politica sibi applicanda seclusa; poterunt fratres de licentia domini, cuius res est, & non aliter; cum in re mutuanda nullum habeant ius in alios dominium transferendi. Et fortè ad hoc sufficiet licentia probabiliter præsumpta, dum commodè expressa nequeat haberi.

Num

Nnm fratres possunt commodare, seu commodari?

24 *INsuper quia commodare, (quod est rem aliquam eandē numero restituendam alterius fidei ad vtendū ad tempus committere; vt sunt vestes, libri, etc.) propriè obligationem ciuilem ex natura rei in cōmodatario ad restituendam rem commodatam, importat; meritò huiusmodi commodatarij fratres esse non possunt, cum se ciuiliter nequeāt obligare. Est enim commodare, rem aliquam alterius fidei ad vtendum ad tempus gratis concedere: eandem numero restituendam. Vt sunt vestes, libri &c. huiusmodi. cap. vnico de cōmod. Cōmodatarij autē absque vlla obligatione ciuili, sed solum bona fide promittentes bonam ipsius rei accomodatæ habere custodiam, eamque restituere: benè vtique (secundum omnes hic) esse possunt.* Commodare quid sit, & an liceat fratribus.

Aduertant tamen fratres, ne existiment in huiusmodi contractibus verbū, & actum inordinatū per intentionē, uel quandam verborum inuolutionē, quam homines, cum quibus agitur, non intelligunt; ad obligationis exclusionem sufficere. Refertur enim (vt ait Hugo) obligatio, ad simplicem distrahentis, mutuantis, & accomodantis intentionem in re

sua; cum etiam sine verbis, eo ipso quo quis rem accipit, obligatur. Cum ergò accomodatum, sicut & mutuum de sui natura obligationem importet: non video ad præsens, quòd sola occulta intentio factum inordinatum excuset; sed realem obligationem arbitror excludendam.] Hæc Hugo sequitur Cordub. in hoc cap. quæst. 5. *Et sicut fratres ciuiliter commodari non possunt, sic nec, & alijs cum obligatione politica de restituendo poterunt accomodare; quia vt pluries dictum est nullum ad rem ciuiliter repetendam possunt habere ius. Infra ordinem verò benè possunt fratres sibi inuicem commodare, & inuicem accipere commodata; quia actus est charitatis, & est cauendum oppositum, vt annotarunt Hugo, & Pisanus hic. cap. 6. super Regulam.*

Nota valdè. Obligatio ciuilis nullo modo licet fratribus.

25 *Id tamen quod supra dixi, vbi ex natura rei, & ex ipso facto oritur obligatio, solam occultam intentionem ementis, mutuatarij, et commodatarij non sufficere ad excludendam obligationem; sed expreßè in huiusmodi contractibus esse excludendam: intelligendum esse puto, quando huiusmodi contractus cum his aguntur, qui nostræ professionis ignari sunt. Nam cum ipsi ignorent, nos ciuiliter obligari non posse, dum obligationē prædictam expreßè nō excludimus: non erimus*

mus (ex sola intentione nos non obligandi) à culpa fraudulenta obligationis immunes. Quia sola intentio non potest actum illicitum seu ex sua natura obligatorium, licitum, & non obligatoriũ facere. At si cum his tractantur, qui nostrum institutum & professionem bene agnoscunt: non est cur huiusmodi obligationis exclusio expressè fieri necessariò debeat, cum illi calleant fratres ex sua professione ciuiliter se obligare non posse. Quarè instruẽdi aliqui sunt nostræ Religionis deuoti, nullatenus posse fratres ex quacunque causa ciuiliter se obligare; vt postmodum in nostris necessitatibus ad hos tuta consciẽtia recurrere valeamus, vt annotauit Hugo in 4. capitulo. Illis verbis [Sunt etiam multiplicandi, & cum magna vbique diligentia prouidendi amici spirituales; ad quos de incõpossibili fratribus obligatione instructos secura conscientia recurratur.] Nota tamen, quòd neq; nos, alijs, neque alij nobis ciuiliter pro aliqua re temporali obligari possint: nam ciuilis obligatio hæc duo necessariò dicit; nempè, quòd vnus teneatur ciuiliter ad id, ad quod se alicui obligauit; & alius prædictam habeat obligationem, seu ius aduersus illum: quorum actuum fratres incapaces sunt: Attamen largo modo de obligatione loquendo, prout pro quadam æquitate, seu naturali obligatione

ſumitur, benè poterunt alíj ipſis fratribus obligari, & ipſi fratres alíjs.

An liceat fratribus aliquid intra, vel extra ordinem donare, vel donata recipere?

26 *DOnare autem fratres non poſſe ex eo conſtat; quoniam donare actus proprietatis eſt; nec aliquis donare verè poteſt, qui in alium dominium transferre nō valet, Atqui fratres omnis dominíj, & politici iuris incapaces ſunt; ideò ſecundum omnes Regulæ expoſitores; intra vel extra ordinem aliquid donare non poſſunt; niſi de licentia habita, vel probabiliter præſumpta vbi expreſſa commodè haberi non poteſt, dominorum rei donandæ. Vnde ſcias (ad huius rei tam neceſſariæ euidentiam) quòd petere, vel recipere aliquid animo, & intentione alicui alteri extra ordinem donandi; actus proprietatis eſt, ſi propria auctoritate abſque licentia ipſius dantis donetur. Quia cum res hæc ad Eccleſiam non pertineat, et per conſequens eius diſpenſationis auctoritas ad prælatum non ſpectet, neceſſariò ipſius dantis licētia ad donandum requiritur. Prælatus enim in his tantum diſpenſandi habet facultatem, quæ in*

in Ecclesiæ dominium transierunt: cuiusmodi minimè sunt, quæ petuntur, & recipiuntur, vt extra Ordinem donentur. Quòd si intra Ordinem alicui, cuius cura, ad eum non spectat donare propria auctoritate voluerit; proprietarius vtique erit. Nullus enim frater absque licentia eius, ad quem dispensandi facultas spectat, (cuiusmodi in hoc casu dominus rei, & prælatus amborum esse poterit, cuius est, res indifferenter oblatas intra Ordinem dispensare,) aliquid donare poterit, quin actum proprietatis incurrat. Idemq. dicendum est, si res donanda extra Ordinem ad vsum aliquandò fuerit fratrũ; si dominus in ipsa re dominium sibi reseruauerit. Tunc enim absque ipsius Domini licentia expressa, vel saltem (quando expressa haberi non potest) probabiliter præsumpta, dari nequaquam poterit, quin actus proprietatis incurratur. Et idem esse existimabis, si intra Ordinem sit donanda; quando alicui fratri, vel loco determinatè sit concessa. In his enim casibus ipsius rei domini necessariò auctoritas ad donandum, requiritur. Nec prælatorum sufficit, cum in Ecclesia dominium, (illud sibi domino reseruante) nõ transierit. De rebus verò ad Ecclesiam pertinentibus, extat determinatio in dicta Decretali Exijt. §. cæterũ, Dicitur enim ibi. [De vilibus autẽ

mobi-

mobilibus, vel parum valentibus, liceat ex præsenti nostra constitutione fratribus, pietatis, seu deuotionis intuitu, vel pro alia honesta, & rationabili causa, obtenta super hoc prius suorum superiorũ licentia: iuxtà quòd inter fratres in Generali, seu in Prouincialibus Capitulis, tam de ipsis rebus vilibus, seu parum valentibus, & earum valore, quam præfata licentia, scilicet à quibus, & qualiter sit habenda, extiterit ordinatum intra, & extra Ordinem, alijs elargiri.] *Ex quibus verbis patet, quòd quatuor requiruntur conditiones, vt tuta conscientia fratres donare possint. Vna est, vt res donanda sit vilis, & parui valoris; secundum quòd Capitulum Generale, vel Prouinciale de huiusmodi vilitate & exiguo valore determinauerit. Quod ex concessione Leonis X. extra prædicta Capitula; Generalis, Prouinciales, & Custodes, eorumquè commissarij arbitrari poterunt. Secunda est, quòd de prædictorum Superiorum licentia talis donatio fiat. Ex quo infertur, quòd Guardiani ex vi sui officij præfatam impartiri licentiam non possunt, nisi eis à prædictis Prælatis, vel à consuetudine fuerit concessum. Sicut hodie eò ipsò, quo Guardiani instituuntur; concessum eis esse videtur. Sine præfata verò licentia, licet valeant fratres adinuicẽ res aliquas, vt libros, vestes,*

Côditiones requisitę vt fratres possint donare.

Prima cõditio.

Secunda conditio licentia prælati.

vestes, sudariola, &c. inter seipsos accommodare; rem tamen aliquam donare, aut recipere inter seinuicem non possunt, vt aiunt communiter Doctores hic. Quia licet res communes sint ad vsum; dispositio tamen huius vsus pertinet ad Prælatos; vt eorum auctoritate vnicuique prout opus fuerit, dispensetur. Vt hic annotauit Hugo, & Auctor conformitatum, in Serena conscientia q. 81. Quod sub Apostolis pro illa multitudine videtur fuisse seruatum. Licet enim omnia illis essent communia, non tamen pro voluntate ea sibi quisquè vendicabat, quæ voluisset; sed à sanctis Apostolis diuidebantur, prout cuiquè opus erat. Pro minimis verò, & sæpè necessarijs secundum Vgonem, & Pisanum hic, vt pro penna, acu, filo, & huiusmodi: licentiam sufficit generalem habere. Et videtur licentia interpretatiua esse sufficiens; hoc est, quando prælati id sciunt, & libenter permittunt. Si autem de cōtraria voluntate præsumeretur, scilicet, quòd ipsi prælati, si id permittunt, indignè tamen tolerant ad euitandam subditorum proteruiã, & non prohibent, ne aliud sequatur maius malum: tunc talis tolerantia non est pro licentia censenda; neque subditi, si id scirent, & darent, ab omni culpa excusarentur. Ex quo patet, quòd res alicui à fratribus intra, vel extra Ordinem donata,

Licentia generalis pro dãdis minimis.

(dum-

(dummodo de prædictis minimis non sit) absque prædictorum superiorum licentia; restitutioni est obnoxia quousque prælatus in detentione consentiat, quandoquidem non aliter, quàm ex licentia prælati rem posse donari Papa concedit. Ignorantia tamen probabili durante, posset à culpa excusari.

Tertia cõditio. Res mobiles possunt dari.

Tertia est, quòd res donanda sit res mobilis; quarè rem immobilem, vtputa de horto, vel domo, nec palmum fratres donare poterunt. Et si de facto dederint, actum proprietarium exercuerunt, & donatio ipsa est nulla; cum nullum ad hoc ius habeant: sed solum per syndicum Ecclesiæ, si id fratribus iudicauerit expedire, fieri potest.

Quarta conditio, pecunia nullo modo potest dari.

Quarta est, quòd res donanda nullatenus sit pecunia; quia cũ pecuniæ vsus nobis ex Regula sit interdictus, nec Papa illã in suum dominium recipiat sed semper donec expendatur, ipsius dantis sit: non nisi per ipsum dantem, vel de eius auctoritate donari poterit. Quarè nec Generalis, nec totus Ordo vnũ quidem denarium donare posset amore Dei, propria auctoritate: cum nullum, (vt dictum est) in pecunia ius habeant. Nec ipsius domini auctoritate id facere possent: cum fratres (vt supra in 4. cap. dictum est) administratores seu pecuniarum dispensatores loco domini esse non possint. Nec de tali pecunia fratres aliquid emere possunt ad

aliis

alijs dandum, quorũ cura ad eos non spectat: cum tantum pro ipsorum proprijs, aut sibi commissorum necessitatibus, (vt dicto 4. cap. est dictum) ad requirendam, seu expendendã pecuniã fratribus ex Regula facultas fiat.

27 *Et ex hoc patet responsio ad id, quod dubitari solet: Num poterunt fratres, si eis puta centum fuerint legata, mortuo ipso testatore, ad hæredum preces aliquã dicti pecuniarij legati eis partem dimittere? Dico, quòd non; quia cum domini talis legati non sint: non possunt aliquid de eo dare, vel remittere. Sed si quæras, num syndicus Papæ id facere possit? Dico, quòd Salmanticæ, ad hoc dubium negatiuè fuit responsum, quòd scilicet non possint. Quia licet in bulla syndicatus contineatur, quòd syndicus potestatem habeat remittendi, refutandi, &c. hoc tamen intelligitur, quando id in fratrum vtilitatem fit: puta quia sequeretur litigium, vel solutio multum differetur. Quarè, vbi fratrum vtilitas hoc exigit, talem poterit syndicus remissionem facere, non secus. Vbi tamen scandalum oriretur, quia fortè non crederent hæredes, quòd talem remissionem facere nõ possumus, sed quòd potius talia fingimus ob auaritiã; licitè possent fratres, immo deberent rogare syndicum, vt aliqualem dicti legati remissionem faceret. Quia vtilius in hoc prouide-*

Dubium difficile.

Pars legati à fratribus non potest dari heredi.

tur fratribus, cauendo ſcandalum; quam ſi cum ſcandalo totum legatum conſequerentur. Quòd ſi ſyndicus talem remiſſionem facere nollet, & ſcandalum immineret; melius eſſet fratribus omninò ab illo cauere legato, quàm cum ſcandalo recipere.

Num fratres valeant recipere?

Recipere quomodo liceat fratribus

28 R*Ecipere verò nullus frater poteſt ſine ſuorum prælatorum licentia; etiã à quocunque potente donare. Ratione enim voti paupertatis (vt ait Gerſon) nihil ſubditus etiam in vſu, ſine licẽtia prælati expreſſa, vel ſaltem probabiliter præſumpta, quando commodè expreſſa haberi non poteſt; retinere valet. Quod Hugo, & Auctor conformitatũ, in ſerena cõſcientia, vt ſupra diximus nu. 26. annotarunt. Idq. patet ex dicta Decretali, Exijt. §. Inſuper, nec vtenſilia. Vbi dicitur, quòd diſponere de vſu rerum, ad ſolos Miniſtros, & Cuſtodes pertinet. Ex quibus verbis, licet appareat, quòd Guardiani (qui alij per ipſum Nicolaum in dicta Decretali, à Miniſtris, & Cuſtodibus cenſentur) ex ſui Guardianatus officio, licentiare fratres ſubditos nõ poſſint, ad retinendum vſum rerum particularium ad tempus; præter id, quod requiritur ad vſum Regularem victus, & veſtitus:*

stitus: & sic nec ad habendum vsum plurium tunicarum præter id, quod ex Regula conceditur. Tamen ex consuetudine videtur id eis esse concessum, saltem in casu manifestæ & vrgentis necessitatis. Vt dictum est supra cap. 2. num. 100. Et licet aliquis frater potestatem habeat ad donandum aliquid fratribus: ille tamen frater, cui res donanda est, non potest illam accipere absque prælatorum licentia; nisi fuerit specificata prælato persona fratris, cui donanda est res. Sicut frater non potest à seculari potenti donare, aliquid recipere. Vnde generaliter dic, quòd licet quis habeat licētiam à suo prælato generalem ad aliquid dandum, non tamen eò ipsò quilibet alius frater habet facultatem recipiendi oblatum absque sui prælati licentia. Scias autem, quòd licet illi prælati, qui ad donandum licentiare possunt, ad recipiendum etiam possint facere facultatem: vt patet ex dicta Decretali, Exijt. Vult tamen Nicolaus, vt prædicta sic faciant; vt in eis, & eorum actibus paupertas sancta reluceat; prout eis in eorum Regula videtur indicta: habita consideratione ad qualitatem personarum, ad temporum varietatem, locorum conditionem, & alias circunstantias prout plus, vel minus, ac aliter prouideri requirant. Ideò si aliter attentarent concedere, nihil (vt ait Speculator)

Prælatus qui licentiat dare, licentiat recipere.

eorum

eorum concessio, seu dispositio valeret: cum contra facultatem eis à Summo Pontifice factam, disponant.

Quæ conditiones requirantur, vt vsus rerum concessarum sit licitus.

Vsus rerum quibus conditionib^a sit licitus

29 *COnditiones autem, quæ vsum rerum concessarum licitū reddunt, eæ sunt. Vt vsus, paupertatem non excedat: & quòd talis vsus sit reuocabilis, & determinatus. Reuocabilis inquam, quia voluntas subditi Religiosi debet semper prælatorum suorum voluntati esse subiecta: vt quandocunque ipsi prælati mandauerint rem concessam resignet. Ideò, inquit Ioannes Pirrinus in tractatu de dispensatione fratrum Minorum, conclusione 2. coroll. 2. Vsus securus, & certus, qui per prælatum reuocari non possit; cuicunque Religioso concedi non valet, & multo minus fratri Minori; quia in tali vsu, esset ius, & proprietas contra votum paupertatis. Determinatus insuper, quia res vtibilis debet determinari pro hoc, vel illo licito, & honesto exercitio; seu aliqua necessitate, statui, officio, seu personæ, cui fit concessio expedienti, & non generaliter. Quarè concedere alicui fratri, quòd sibi vsum quarumcunque rerum acquirere possit; & ad libitum de eis, prout voluerit,*

voluerit, & prout sibi benè visum fuerit, disponere, illicitum comprobatur. Tum, quia esset occasio propinqua, multarum transgressionum: & maximè proprietatis intrinsecæ; licet oretenus diceret frater, se semper fore paratum ad resignandum omnia manibus prælatorum. Tum etiam quia in fratre sic dispensato vix deesse posset peccatũ auaritiæ, & viscositatis, & occasio thesaurizationis, & proprietatis; vt dictum est. Et ideò talis facultas indeterminata pro necessitatibus in generali, non potest licitè concedi: sed debet determinari causa, seu necessitas particularis. Et prælatus qui sic generaliter dispensaret, esset infidelis, & iniustus; abutens potestate ei tradita in ædificatione, in destructionem. Et multo minus potest concedi quò ad cõquirendam pecuniã; quoniam, vt dicit Aluarus in Sere. consc. q. 15. peccant mortaliter prælati, & præuaricatores Regulæ sunt, & occasio peccati mortalis subditorũ; si aliter, quam per Nicolaum III. est determinatum, facultatem faciunt subditis, ad aliquam pecuniam procurandam. Et sicut ipsi prælati, absque manifesta necessitate imminente, pecuniam (vt dictum est) pro se, & suis subditis procurare non possunt; multo minus ad id poterũt alicui fratri facultatem facere; quin eis constet de speciali ipsius necessitate. Et super

hoc videri poterit Syluest. tit. Religio 8. §. 5. & tit Abbas q. 3. Talibus enim conditionibus qualificata concessione: licitus erit fratribus, vsus rerum sibi concessarum.

Vsus rerū debet esse reuocabilis, & determinatus.

30 *Nec obstat, quòd in Sere. conscientia dicitur q. 2. quòd B. Pater Franciscus nolebat aliquam rem, nisi breuiaria ad vsum specialem alicuius fratris haberi; quod & Bartho. Pisanus hic confirmat. Quoniam hoc est consilium, non obligatorium ex Regula. Et vsus particularis rerum, vt inquit Ioannes Pirinus, dummodò paupertatem non excedat, reuocabilis simul, & determinatus sit; licitus fratribus comprobatur ex dicta Decretali, Exijt. §. Insuper & vtensilia.*

Quomodo peccatur in dando, & recipiendo.

Dare, & recipere quale sit peccatū.

31 E*T pro clariori simplicium intelligentia dicimus, quòd qui absque licentia suorum prælatorum, ad suum vsum aliquam rem recipit, vel alteri dat; peccabit aliquandò mortaliter, aliquandò venialiter, aliquandò nullum peccatum admittet. Qui enim aliquā rem, eiusdemq. vsum sibi retinere, vel alteri donare prælato renitente, & contradicente, voluerit; mortaliter vtique peccabit: & contra votum obedientiæ, dum suo superiori non*

vult

vult obedire; & contra votum paupertatis de non habendo proprium, dum sibi propria auctoritate aliquam rem habere vult, vel alteri donare. Nisi paruitas materiæ excuset à mortali.

32 *Si verò id facit, prælato nesciente, & per consequens expressè, nec consentiente, nec contradicente; & tali animo, & intentione rē sibi à quocunque accipit, etiam à cōmunitate, & ad vsum suum detinet, vel donat, vt prælatus omninò id nesciat ne ab eo impediri possit; mortaliter vtique peccabit, crimine proprietatis: dum sibi, vel alteri aliquam rem habere vult, absque voluntate sui superioris, quam suæ putat esse contrariam. Similiter proprietatis crimen incurrent, qui tales res abscōdunt, & furtiuè eas retinent; ne videantur, & capiantur à suis superioribus. Similiter, etiam qui furtiuè quod alterius fratris deputatum est vsui, contra eius voluntatem, & sui superioris surripit: fur vtique, & proprietarius conuincitur. Vt benè hic Hugo annotauit.*

Proprietas mūltipliciter poteſt incurri.

33 *Si autem rem recipit, & tenet, vel alteri dat agnoscente prælato, non tamen concedente, nec tamen contradicente, sed tantū tolerante, aut dissimulante, propter cauendū aliquod malum seu turbationem fratrum; hic quidem sine merito obedientiæ est: sed fortè non peccabit,*

Dans nō concedēte, sed cognoscēte prælato, quādo nō est securus.

cabit nisi venialiter tantum. Peccaret autem mortaliter si de contraria prælati voluntate præsumens; remq; sibi, vel alteri contra dicti prælati præsumptam voluntatem, habere vellet.

34 *Quòd si prælatus scit, & videt, & liberè absque vllo turbationis, seu alterius mali timore tacet, non contradicens; tunc consentire videtur. Et tunc subditus de beneplacito prælati probabiliter præsumens, nullum incurret peccatum, cum sibi, vel alteri aliquam rem vult habere.*

Num fratres possint habere priuilegia?

Priuilegia non semper sunt licita fratribus.

35 E*T quoniam ex dictis liquet, quòd fratres ad eorum vsum habere licitè non possunt, nisi quæ eorũ statui conueniunt, & paupertati non derogant: priuilegia ergò ad litigandum, vel ad aliquod ius pro rebus temporalibus habendum, penitus fratribus illicita, & ex Regula prohibita conuincũtur. Vt habetur in expositione Patrum Ordinis, cap.6. Et asserit Aluarus in Sere.consc.q.14. & communiter Doctores hic. Quoniam fratres, vt dictũ est, cuiusque dominij, iuris, vel actionis pro bonis tẽporalibus, incapaces sunt. Priuilegia autem pro exemptione à iurisdi-*

ctione,

ctione, & subiectione ordinariorum, & alijs exemptionibus: nullo videntur iure nobis esse probibita, neque cōtra nostram esse professionem. Et ratio huius est, quia dispositio subiectionum. & iurisdictionum de lege humana positiua est: & Summus Pontifex potest in hoc disponere, vt vult, vt isti scilicet, vel illi, his, vel illis subijciantur. Cum ergò fratres, neque ex Regula, neque ex alio iure Diuino, vel naturali, istis, vel illis ordinarijs, magis quàm alij Ecclesiastici, aut Religiosi, teneantur esse subiecti; poterunt meritò per priuilegia, licitè ab horum, vel illorum ordinariorum eximi subiectione, sicut & alij Religiosi. Nec tale ius priuilegij repugnat paupertati nostræ, cum ad bona temporalia assequenda non sit. Verũ quia nostra professio in magna humilitate fundatur; nisi causa rationabilis ad talem exemptionem assequendã appareat, & verè adsit: dissona vtique, & minus licita nomini, & professioni Minorũ fratrum, talis exemptio censebitur. Debent enim fratres Minores, tãquam Euangelici viri omni humana creaturæ esse subiecti; & maximè prælatis, propter Deum. Quarè licet ex Regula, talia non videantur nobis priuilegia esse interdicta, nec alio aliquo iure: vbi tamen aliquod adesset scandalum, illicitum fortè esset huiusmodi habere priuilegia. Priuilegia verò

respectu bonorum spiritualium, vt sunt indulgentiæ, seu concessiones pro absolutionibus à peccatis, censuris, & alijs spiritualibus actibus; licitè vtique haberi, & impetrari potetunt ab eis, quibus secundum statuta Religionis conuenit impetrare, vt hic bene annotauit Cordub. q. 8.

Fratres nec vsum rei sibi appropriare possunt.

Proprietas etiam in vsu illicita est fratribus.

36 E*T sicut cuiusque rei corporalis, seu incorporalis proprietas, omnis ve cōtractus proprietatē importans, fratribus omnibus prohibetur: sic etiā appropriatio in vsu rei, illicitus ipsis probatur ex Regula, dum fratribus inhibet, nil sibi posse appropriare. Quarè nullus sibi frater vsum rei sic vendicare debet; vt per hoc voluntariæ superioris dispositioni, vel fraternæ, vt charitas exigit, cōmunicationi præiudicet. Sed pendere semper debet à voluntate prælati, vt liberum illi sit, quandocunque voluerit, rem ad vsum sibi concessam iterum repetere. Et attendere debet, quòd maior est fructus charitatis in communicatione rerum; quàm cupiditatis in appropriatione. Quarè libros, vel alia ad vsum proprium concessa; nisi tunc forte, vel statim illis fratres vsuri necessariò sint, alijs requisitis de-*

ti denegare non debent. Et super omnia caueant, ne aliquandò Religionem pestis illa ingrediatur; vt specialia loca, seu custodias, aut prouincias sibi fratres vsurpent: vt vix extra ea fieri patiantur, nec alios ad ipsa venire sustineant. Hæc enim pestis charitatem fraternam expellit, et fratres prouinciarum, suos, appropriato nomine appellat; alios verò, extraneos reputat, & hospites. Sed vna omnium nostrorum obedientia sub vno capite; vnum ex omnibus nobis collegium facit, & fratres constituit omnes. Sed appropriatio non patitur vnitatem; suos curat, alios expellit, & fugat: ideò tanquam læthali pesti ostiũ ei occludendum est, ne aliquãdò (quod absit) Ordinem ingrediatur. Vbi enim hæc pestis præualet, multa zelo patriæ in præiudicium charitatis, communitatis, pacis, & puritatis contingunt. Libertas item, & disciplina Ordinis impeditur: vt vix extra patriam quis sine graui scandalo, & confusione possit trãsmitti. At secundum Regulam viuentes, se vbique peregrinos, sicut eos Regula vocat, & aduenas esse in hoc sæculo considerantes; cœlestem sibi patriam, non terrenam vendicare contendunt: hic tanquam in aliena terra, humiliter conuersantes. Nam licet domorum, & aliarum rerum vsus nobis licitus sit: tamen tam domorum, quàm rerum om-

Proprietas prouinciarũ pestifera.

nium, & ipsarum vsus, nobis appropriatio vitiosa est, & ex Regula prohibita.

37 *Tu tamen caue, ne fortè aliquando putes, quòd fratres in locis Ordinis sibi ex obediētia deputatis, commorantes; eorum sibi appropriént vsum, contra praceptum Regulæ de nihil sibi appropriando, ac per hoc debeant semper ire de domo in domum nunquam stabilē mansionem, vt peregrini, habentes. Quia ille sibi vsum appropriat, qui non ex prælati obedientia; sed contra eius voluntatem, vult vsum sibi habere. Sed S. Franciscus nos peregrinos appellando, instruere nos voluit; vt domos, in quibus habitamus, nec vt proprias diligamus. Sed velut peregrini qui nec propriam habent domum, nec vt propriā amant; solum ad necessitatē vtamur rebus, vt alienis, sicut verè aliorum non nostræ sunt; vt nec in rebus, nec in ipsarum rerum vsu proprietatē nobis vendicemus. Et vt clarius innotescat quot modis proprietarius sit frater censendus, pro simplicium vtilitate hic subnectitur.*

Peregrini cur appellemur

Qui verè actus proprietatis censeri poterunt.

Actus proprietatis qui, & quot, & quales sint.

38 PRimus, *qui rem aliquam accipit, vel donat contra voluntatem expressam, vel probabilem sui superioris.*

Secun-

Secundus, qui contra talem prælati voluntatem, rem cõmunem alijs fratribus, in vsum sibi specialem assumit: ceu sunt libri, vestes, &c. vel alteri concedit.

Tertius qui tempore infirmitatis, aut sanitatis abscondit clauem aliquam, vel res aliquas, ne prælatus aliquid ex eis tollat, & pro ut vult de eis disponat.

Quartus, si prælato aliquid de rebus ad vsum alicuius particularem concessis tollente, & de eo ad libitum disponente, contra eum frater turbatur, & obmurmurat. Hic pessimus secundũ S. Bernardinũ proprietarius cẽsendus est si constãs in proposito, et voluntate permaneat, rem illã sibi habendi contra prælati uolũtatẽ, cũ solus prælatus possit de rebus loci disponere, pro vt iudicauerit expedire.

Quintus, claues quorumcunque scriniorum, vel repositariorum, vbi res ad communitatis necessitatem seruantur, secum extra Monasterium deferre, & nolle prælato assignare; ne eis fratres vti possint cum expedierit, vel prælatus possit de eis disponere, cum voluerit.

Sextus scienter, & in fraudem prælatorũ cellam occludere, è Monasterio recedendo ad aliquod tempus; ita vt aperiri non possit, ne prælatus de ea ad libitum disponat.

Septimus, cum libros, vel res quascunque,

qui-

quibus frater non vtitur, nec necessarias sibi nunc, vel infra aliquod temporis interstitium habet; ab alijs requisitus noluerit ad tempus concedere: hoc enim sibi vsum appropriare est. Nisi ad hoc facultatem à suo habuerit superiori. Vel ex rationali causa eas denegauerit; vt putà, quia petens dilapidator est rerum sibi præstitarum.

Octauus, si quis coram superioribus suis de re aliqua cum aliquo fratre contẽdit, contra voluntatem ipsorum prælatorum. Quia cum nec in re, nec in eius vsu aliquod habeat ius, eam suorum prælatorum dispositioni, & voluntati debet relinquere.

Nonus, qui frater propria voluntate, & importunitate contra agnitam sui superioris voluntatẽ in loco, vel cella aliqua vellet commorari. Et qui item vt in particulari loco permaneat; obedientiam ei præstitam ad alium locum habitandum, procurat ad preces quorumcunque, reuocari. Hic vtique proprietarius est loci; si ibi contra sui superioris voluntatem cognitã, permanere vult intuitu ipsius loci, puta quia alibi stare nõ vult.

Decimus, rem ad vsum particularem cõcessam, in aliũ sine debita licentia saltẽ probabiliter præsumpta, sed propria auctoritate commutare aut distrahere; & panem eleemosynarium, vinum, oleum, & huiusmodi

in

in aliud propria auctoritate conuertere.

Vndecimus, vendere, seu vendi facere ligna syluæ, seu fructus; vel olera hortorum, fratrum ipsorum nomine, & auctoritate; quia solum ad nudum vsum, non ad dominium, hæc habere possumus.

Duodecimus, domos donatas, vel ad petitionem fratrum emptas, in quibus ipsi ordinariè non commorantur: proprio nomine, & auctoritate alteri locare.

Decimustertius, res oblatas velle vi sibi acquirere, vel defendere: aut suo nomine, vel auctoritate exigere, vel exigi facere.

Decimusquartus, contractũ quęcunque, seu pactum, cum obligatione ciuili cum aliq contrahere. Siquidem voto vno, abdicantur omnia illi voto, incompossibilia: argumento cap. Cum quid de reg. iur. in 6. Atqui fratres ex promissa Regula incapaces sunt omnis iuris aliquid habendi: ergò nec ius emendi, vendendi, permutandi, dandi ac habendi habere possunt. Nam aliquod ius habere: incompossibile est voto, nihil habendi proprij.

Decimusquintus, res quascunque, præcipiente prælato in visitationibus vel extra, omnia ad vsum fratrum concessa sibi ostendi, & præsentari; fraudulenter abscondere, & celare, ne ab eis tollantur.

Decimussextus, quodcunque temporale, pro

pro labore in ordine, vel extra ordinem ex pacto praecedenti in iudicio, vel extra exigere, vel propria auctoritate recipere; vel pro quacunque re temporali, in iudicio propria auctoritate, & nomine contendere.

Decimusseptimus, de damno in horto, uel alibi nobis facto, proprio nomine, & auctoritate satisfactionem requirere, & repetere; vel requiri, & repeti facere.

Decimusoctauus, eleemosynas pecuniarias contra sui superioris voluntatem, deponi facere, vel expendi.

Decimusnonus, promissionem alicui facere, seu se alicui obligare ad aliquid faciendum: vel votum aliquod emittere, licet de cõtraria sui superioris voluntate praesumat, actus proprietatis sunt, propriae voluntatis. Sicut firmare propositum non obediendi superioribus, licet contra votum paupertatis non sint. Et ad praedictos poterunt alij particulares casus reduci, qui in S. Bernardino poterunt uideri, in fine tractatus de obedientia fratrum Minorum.

Qui vsus rerum fratribus sit licitus.

Vsus tantũ necessariorum licitus est fratrib.

39 *NEc putandum est, quòd usus quarumcunque, & quantarumcunque rerum, ex Regul. fratribus conceditur; sed tan-*

tantum necessariarum. Nam ut ex Decretali Exiÿt liquido patet; omnis superfluitas fratribus interdicitur. Hæc autem attenditur in numero, in magnitudine, in sũptu, in decore. In numero; duo superfluunt, si unum sufficit: In magnitudine, magnum superfluit, si sufficit paruum: In sumptu, sumptuosum si satis est uile. In decore, spetiosum si sufficit despicabile. Et ut inquit S. Bonauentura hic; oportet, quòd omnia, quæ in usum fratrum, qui altissimæ paupertatis professores sunt, aliquando ueniunt; habeant (prout est possibile) paupertatem, vilitatem, & asperitatem; quæ diuitum affluentiæ, decori, & mollitiei opponuntur. Et hoc satis probatur ex eo, quòd S. Franc. voluit, vt fratres sui tanquam aduenæ, & peregrini Domino famulantes, suam habeant degere vitam ex eleemosynis mendicatis; sic enim ait.

SEd tanquam aduenæ, & peregrini in hoc sæculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter. Tex.

40 *ET quid mõstruosius esse potest, quàm ex mendicitate viuere, & abundare velle? Altissimæ paupertatis professores velle haberi; & nullis necessarÿs rebus amore Chri-* Mendici esse debent fratres.

Christi, uelle carere? Fedum enim, & prophanum mendacium est, iuxtà S. Bonauen. S.Bonau. *paupertatis se professorem asserere, et rerum penuriam pati nolle. Interius, diuitum instar velle affluere; & exterius, more pauperis mendicare. Qualis ergò vsus nobis licitus probetur, satis ex Nicol. III. in dicta Decretali Exijt, apparet. Vbi multis in locis, ait, quod Regula nunquam concedit nisi necessarium rerum determinatarum vsum (semper sit, inquit, quo ad dominium omnimoda abdicatio; & in vsu necessitas. Satis itē apparet ex verbis Regulæ prædictis, quòd nihil fixum, et stabile vnde viuant, fratres habere possunt; cum tanquam peregrini, & aduenæ Domino famulari debeant. Nec abundantem, sed pauperem rerū vsum habere possunt; cum tales pauperes, ex Regula esse debeant, quòd etiam sint mendici. Aliàs nec summus Pontifex ferret, quòd sub bulla sua, hæc fratrum Minorum paupertas, prædicaretur altissima. Nam sine vsu stricto rerum, (vt inquiunt quatuor Magistri, & cæteri expositores omnes hic, & Vbertinus in Seren. conscientia. q. 9.) hæc commendatio falsa, & friuola appareret. Pro cuius veritatis maiori elucidatione: Videndum est primo, num fratres Minores reditus habere possint?*

Num

Num fratres reditus, seu possessiones licitè habere possint?

41 *SCiendum est, quòd licet Mart. V. concesserit fratribus Minoribus, quòd per procuratorē Romanæ Ecclesiæ licitè habere possint reditus, possessiones, vineas, & cætera id genus: vt patet per priuilegium. Ad statum Ordinis fratrum Minorum conseruandum, &c. Quod & Sixt. IV. confirmauit per priuilegium. Dum fructus vberes. Nos tamen qui priuilegijs Regulam relaxantibus renunciauimus, ipsam Regulam in sua puritate, sicut à Papa Honorio fuit confirmata profitendo; Ex vi voti nostræ paupertatis, nec reditus, nec possessiones aliquas; ceu vineas ad colligendū vinum; agros ad habendū triticum; oliuas ad oleū assequendum, &c. habere possumus: licet horum proprietas, non fratribus, sed dominis rerum sit reseruata; vel ipsius sit Ecclesiæ Romanæ. Et hoc expresse determinatur in dict. Decretali Exijt. §. Ad hæc quia fratribus. Et huius ratio est; quia in prædictis omnibus aliqua thesaurizatio, & prouisio in futurum annexa est, quæ omnia nostro statui repugnant. Thesaurizatio enim & prouisio in futurum interdicta nobis, nedum ex Clem. Exiui. §.* Reditus, & possessiones illicitę sūt fratrib. Sixt. IV.

Rur-

Rursus: sed ex ipsa Regula sunt: dum nos, tanquam peregrinos, & aduenas, in hoc sæculo esse vult. Peregrini enim nihil vbi peregrinantur, fixũ, seu stabile habent. Nec Thesaurizationem, sed tantũ necessaria curant. Sic ipsi, peregrinos cum nos esse agnoscamus, à nostra vera patria in præsentiarum distantes: necessarijs tantum contenti, ad eam toto affectu anhelare debemus. Et tanquam aduenæ, terram istam, quam incolimus, non connaturalem nobis, sed extraneam esse cognoscentes; nihil temporale cum mundo hoc, velle debemus. Nihilq. fixum, vel immobile possidentes; ad eam, quæ sursum est Ierusalem, suspirantes; nec propriam alicubi habitationem habentes: pro prælatorum arbitrio quò iusserint transferamur.

Peregrini, & aduenæ dicimur.

42 *Quòd autem reditus formales, & propriè dictos (quod est ius, seu actio ad aliquid annuatim percipiendum) fratres nullo modo habere valeant: expressè declaratum habetur, in dicta Clementina Exiui. Ait enim ibi Clemens V. [Cumq. annui reditus, intra immobilia censeantur à iure, ac huiusmodi reditus obtinere, paupertati, & mendicitati repugnet: nulla dubitatio est, quòd fratribus prædictis, reditus quoscunque, sicut & possessiones, vel eorum etiam vsum (cum eis non reperiatur concessus) recipere, vel habere,*

Reditus formaliter, & propriè quid sint.

re, eorum conditione consideratа, non licet.] *Ex quibus verbis constat, quòd nondum reditus, nec possessiones aliquas, sed nec horum vsum (licet proprietas sit penes alios) fratres habere possunt: nisi tantum hortorū pro necessarijs hortalitijs, et ad eorum recreationē. Et domorū item, ad inhabitandū; dummodo sint cōpetentes et paupertatē nostrā non excedant, vt in eadē Clem. apparet §. licet vero.* Vsus hortorum, & domorū licit° est.

43 *Virtuales autem reditus, seu possessiones habere, quod idē est, quòd vsum habere eorū, quae ad horū speciem, & naturam appropinquant; omninò fratribus interdicitur: ex Decretali Exijt. §. Adhaec, & Clemētina Exiui. §. licet verò. Quarè horū vsum habere (licet sit absque vllo iure) quia virtuales est reditus, & possessiones retinere: nobis inhibitum probatur. Ideò si quis ordinauerit reditum perpetuum, quo in aliqua ciuitate, seu loco sustentarentur fratres; haeredes in hoc grauando, ut quotannis necessaria fratribus subministrent. Vel si reliquerit aliqua, territoria. uel uineas, de quorū fructibus per culturā, & industriam, uel eorūdem fructuum pretio fratrū necessitatibus, per haeredes, singulis annis prouideretus: haec paenitus fratribus interdicta probantur. Quia haec habere, est habere usum redituum, seu habentium speciem, & naturam redituum, seu posses-*

sionum; vt ex dicta Clementina probatur. §. licet verò, quæ fratribus denegantur. Et hoc rationabiliter, quia vt dicitur in cap. Religionum De Religiosis domib. in 6. Incerta debet esse mendicitas, quæ victum præbeat Religiosis Mendicantibus. Adeò vt, dum quandoque ex misericordia alicuius, horum subleuatur necessitas, quandoque verò negligitur; incertum mendicantium sit suffragiū. Meritò ergò nobis altissimæ paupertatis professoribus, fixum, & stabile quid, ad vitæ necessaria recipere, tanquam illicitum prohibetur; ceu sunt reditus, & possessiones, siue reales, siue virtuales illæ sint.

Mendicitas incerta.

44 *Et nomine possessionum, non tantum agri, vineæ, viridaria, & domus; sed omnia quæ successiuè fructificant, intelliguntur, vt armenta ouium, vacarum, iumentorum, &c. vt habetur in tractatu decem plagarum plaga. 6. Vndè nec vaccas nec oues, nec iumenta, nec sues, nec apes, nec columbas, nec gallinas, & cætera huius generis, fratres habere possunt. Siue ipsi hæc habeant, siue alij pro ipsis ad eorum subleuandas necessitates. Gallinas tamen aliquas nutrire, ad habenda pro infirmis oua recentia, nostræ paupertati non videtur derogare. Dummodo moderata sit prouisio hoc est, quòd non ad superfluitatem, sed tantum ad necessitatem fiat. Et ad tempus,*

Possessionis nomē ad quæ se extendis.

Galliuæ ad oua recentia licent pro infirmis.

pus, durante scilicet legitima necessitate, quæ tunc legitima censebitur quum commodè per mendicationẽ haberi non poterunt. Et quòd scandalum caueatur, vt dicetur in hoc eod. cap. nu. 79.

45 *Et ex his liquet, non posse fratres pro suis necessitatibus petere, aut recipere eleemosynas frumenti, vini, olei, vestimentorum et huiusmodi, et multo minus pecuniarias; quas aliqui particulares, seu confraternitates, aut communitates, et hospitalia tenentur quotannis facere ipsis fratribus, ita vt ciuiliter ad id cogi possint. Quoniam tales eleemosynæ naturã sapiunt redituum, & habent obligationem ciuilem annexam; quorum fratres incapaces sunt. Quarè huiusmodi certam petere aut recipere eleemosynam ciuiliter debitam; fratres nullatenus poterunt. Quòd si fratres expreßè protestentur purè eleemosynaliter absque vllo iure prædictam petere, seu recipere eleemosynam; licitè poterunt illam habere: Cum nullum in ea ius habeant. vt vult Cordub. super hoc cap. quæst. 10. artic. 4. Quod ego puto verum, si vltrà protestationem prædictam, renũtiationis interuenerit actus, per publicum notarium aliumve legitimum ministrum confectus: per quem fratres omni iuri super dictis legatis, seu eleemosynis eis quotannis dandis, renunciant tanquam horũ*

Elemosi- syna ciuiliter debita est illicita.

incapaces ex regulari professione et declarationibus summorum Pontificum. Ac per hoc, qui fuerant grauati eleemosynas prædictas quotannis soluere: liberi & absoluti ab hoc onere reddantur. Nec vllo modo ciuiliter ad id compelli possint; sed in eorum sit arbitrio & libertate, eas dare fratribus merè eleemosynaliter & non dare; prout eis libuerit. Et insuper, quòd legata prædicta, in parua & non in magna sint quantitate relicta, vt per hoc mendicitas tollatur: sed tantum quòd in aliquo sableuetur paupertas. Nam tunc recipi non possent, cum status noster mendicitatem habeat annexam, vt ex ipsa Regula patet [sed tanquam aduenæ & peregrini in hoc sæculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes; vadant pro eleemosyna confidenter.] & etiam ex declarationibus Nicol. III. & Clem. V. etiam pluries annotauit Barthol. in Minor. In primo, & secundo libro. & omnes Regulæ expositores super hoc 6. cap.

Eleemosyna quæ quotánis est licita.

46 *Si verò, aliquæ nobis singulis annis eleemosynæ à particularibus personis, confraternitatibus, seu communitatibus, &c. liberaliter donentur: vtputa vinum, vel oleum, vel pitantiæ, has posse fratres petere, vel recipere, nullo videtur iure esse probibitum. Dummodo tam excessiuæ non sint, vt ipsa mendi-*

Not.

citas,

citas pereat, sed quòd tantummodo in aliquo subleuetur. Quoniam huiuscemodi eleemosynæ, certæ ciuiliter non sunt, nec pænitus stabiles; cum prædictorum voluntates possint in contrariũ mutari. Et licet prædictas eleemosynas assequi posse speretur, dũ eleemosynaliter petuntur; illicitũ nobis nõ probatur ab eo eleemosynã mendicare, qui præ cæteris probabilius creditur daturus, ob deuotionem ad ordinem, vel aliam quamcunque legitimã causam; modo absque obligatione ciuili id fit.

NVm fratres possint institui hæredes, &c.

47 *VLtimarum item voluntatũ non posse fratres hæredes institui; omnes Reg. expositores persuasum habẽt. Nam licet Sixtus Quartus in dicto priuilegio. Ad statũ Ordinis fratrum Minorũ, &c. hoc fratribus Minoribus concessisset; id tamen postmodum reuocando per priuilegiũ. Licet nos dudum, de solis conuentualibus intelligendum fore declarauit. Quarè qui Regulam Minoritanam secundum suam puritatem profitẽtur, nullatenus institui, vel esse possunt hæredes, aut successores defunctorũ: nec iure directo, nec iure fideicommissi. Idq. expressè determinatur in dicta Clementina Exiui. §. Quia* Fratres nullo modo possũt institui hæredes.

igitur. Et est ratio: quia hæreditas est successio iuris, seu iuridica, in bona defuncti, vt leg. Nihil de verb. signif. Itaque non solum vsus rerum, sed dominium earundem, suo tempore in hæredes transit. Atqui fratres incapaces sunt, cuiuscunque ciuilis iuris, vt nec sibi ipsis in speciali, nec Ordini in communi quicquam acquirere valeant; meritò nullatenus hæredes institui possunt. Sed si de facto instituuntur; hæreditas pertinet ad cohæredem, vel substitutum, si habet; vel ad venientes ab intestato. Vt iure cauetur. C. de hæredibus instituendis. l. prima & C. de caduc. toll. l. prima. §. 1.

Fratres iure fideicōmissi, hæredes esse non possunt ff. ad Trebill. l. 1. &. l. fin.

48 *De hæreditatibus autem, iure fideicōmissi relictis, puta, quādo alter instituitur hæres; ita tamen, vt hæreditaria bona transferat in ipsos fratres: idem per omnia dicendum est, quòd harū scilicet hæreditatum fratres incapaces sunt. Quoniam natura huius successionis est, vt se extendat ad omnia iura, & ad omnia mobilia, & immobilia, estq. vniuersalis successio; & talis successor est hæres cum effectu, vt. ff. quòd cum eo, l. filius. Quæ omnia statui nostro repugnant expressè. Et hoc determinatur per dictam Clementinā Exiui. Vbi dicitur. [Fratres successionū, quæ ex natura sui indifferenter ad pecuniā et etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendunt;*

consi-

cōsiderata sui puritate voti, nullatenus sunt capaces.] Sed quando alicui hæreditas iure fideicōmmissi restituitur, successio huiusmodi est, vt iura prædicta probant, & habetur ff. ad Trebellianū; ergò talium successionū fratres incapaces sunt. Et cum his omnibus concordant omnes expositores hic; & Bartholus in Minorica. lib. 1. d. 1. cap. 2. & d. 2. cap. 1. l. Restitutio. §. fin.

49 *Asserit tamen ipse Eodem lib. 1. d. 2. cap. 2. harum hæreditatū æstimationem ab adeuntibus hæreditatē ipsis fratribus institutis deberi. Quoniam in iure cauetur, quòd quando quis non potest capere rem sibi relictam propter qualitatē personæ suæ absque suo delicto; tunc tenetur hæres ad æstimationem. Vt de legatis primo. l. apud Iulium. §. finali, cum lege sequenti, & ibi notatis; de legatis 3. l. fideicommissum. §. si seruo. Et sic est in proposito. Et idem dicendum esse putat, quando fratres instituerentur hæredes cum clausula; quòd si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, & omni modo quo valere potest. Tunc enim ille, ad quem deuoluitur hæreditas, tenebitur ad æstimationem: quoniam prædicta verba hoc important de iure, vt institutione irrita, videantur rogati per fideicommissum hi, ad quos hæreditas deuenerit, restituere institutis. Vt l. Eam, quam. C. de fideicommissis, & lege, Ex testamento, & ibi* Aestimatio hæditatis non est licita fratribus.

notatis, & ff. de vulgari, & pupillari substitutione.l. cohæredi.§. cum filia. Quod tamen ipse limitat, & vult debere intelligi; vbi valor hæreditatum talium non sit tantus, nec tanta earum pars, quòd præsumi possit in fraudem esse paupertatis: hoc est, quòd quantitas non sit tanta, quòd magis Thesaurizationem, quam pro imminentibus necessitatibus prouisionem sapiat. Nec dum asserit, teneri eum, ad quem hæreditas deuoluitur ad æstimationem fratribus institutis; per hoc aliquod vult ius fratribus esse acquisitum, cum omnis iuris ex voto, & professione sua, sint incapaces: sed syndico potius Romanæ Ecclesiæ, vel Episcopis. Ego verò, saluo omni meliori iudicio, huiusmodi æstimationem fratribus non deberi, nec per eos vt debitam posse recipi, existimo: per illam vocem, (Nullatenus) quæ in dicto.§. Igitur, prædictæ Clementinæ Exiui, est apposita. Si enim vniuersalium successionum nullo modo fratres capaces ex dicto.§.declarantur; ergò nec æstimationis earundem capaces esse poterunt. Nam vnus modus percipiendi successionem, est, eius æstimationem recipere; argumento legis, si domus. §. confitetur ff. de legatis primo, & l non dubium. §. fin de legatis 3. Quod idem Dominus Bartholus annotauit, dum de legatis

Quãtitas sit parua.

Auctoris sententia contra Barth.

Bartho. lib. 2. d. 2. C. 1.

tis factis fratribus Minoribus in eadem Minorica differit. Quòd si fratres talium hæreditatum æstimationem recipere non possunt, quoniam nullatenus earum capaces sunt: nec ergò ad eam dandam tenebuntur hæredes; vel ij, ad quos hæreditas deuenerit.

Num possint fratres institui hæredes cum causa apposita; quòd pro eorum necessitatibus vendatur?

50 *SEd si Minores fratres instituantur hæredes, apposita causa expressa, quòd scilicet dicta hæreditas vendatur, & in necessitates ipsorum fratrum conuertatur. Vule idem Bartho. lib. 1. d. 5. c. 2. quòd talis dispositio defuncti, licet non teneat quò ad institutionem hæredum, & habeatur pro non scripta, cum talium institutionum fratres penitus incapaces sint; tenet tamen, & validum est testamentum, quò ad causam piam ibi appositam, vt. s. vendatur, & cõuertatur in necessitates fratrum. Nec obstat, quòd nõ subest persona, in qua ius, & nomen hæredis cadat; cum persona (vt diximus) ipsorum fratrum subducatur, & pro non scripta habeatur. Vnde testamentum videtur non valere, & pro non scripto esse. Sicut quando instituitur hæres ille, qui iam est mortuus. Quoniam in*

Pretium hęreditatis nõ potest acceptari à fratribus.

lege prima de caducis tollendis. & leg. Nemo de regul. iur.

in pijs causis, sufficit, quòd hæreditas ad piam causam relinquatur: vtputà pro redemptione captiuorum, pro ecclesijs construendis, pro alimentis pauperũ, & similibus, vt C. de Episcopis, & clericis l. si quis ad declinãdam. Constat autem quòd fratres Minores pauperes in summa paupertate sunt. Ergò ad validitatem testamenti sufficit, quòd sit apposita causa pia. s. pro eorum necessitatibus, licet eorum subducatur persona, & pro non scripta habeatur. Nec est verum, quòd non subest persona, quæ hæreditatem adeat; quia personã sustinebit Episcopus, vel Respublica, vt dicitur in dicta lege si quis ad declinandam. Et pro hoc facit § si quis in nomine. Authentica de Ecclesiasticis titulis. Vbi si quis instituit hæredem aliquem Sanctum, cuius ecclesia non reperitur in illa ciuitate, nec in eius territorio: dabitur hæreditas ecclesiæ illius ciuitatis, vbi testator habet domicilium. Et sic licet ecclesia illius Sancti instituti non adsit; testamentum tamen, cum sit ad piam causam subsistit, & valet. Et de necessitate intelligitur facta institutio in memoriam, & reuerẽtiam dicti Sancti; hoc est, vt in honorẽ ipsius hæreditas expediatur, & Episcopus capiat hæreditatem. Nec obstare videtur, quòd obijcit Baldus in authentica ingressi de sacrosanctis eccl. num. 50. Quòd hæreditas est ius vni-

Opinio singularis Bartho.

Respõdet Baldo.

vniuersale, cuius Minores fratres incapaces sunt: & sic destructo principali, ipsa .s. hæredis institutione, destruitur & accessorium, scilicet causa adiecta, quòd hæreditas vendatur, & conuertatur in necessitates fratrum. Nam licet verum sit, quod testamentum sit nullum, quò ad primum caput, hoc est, quò ad institutionem hæredis, quia instituti sunt incapaces; valet tamen testamentum ex secundo capite .s. quia relicta est hæreditas ad piam causam, & ipsa pia causa sustinet vicem hæredis: vt iura prædicta probant. Nec est verum, quòd destructo antecedenti, destruatur, & consequens; quoniam hoc esset verũ, quando vnum esset ad substantiandum, seu qualificandum alterum: sed in casu, neutrum est ad substantiandum alterum. Quoniam si testator omisso primo capite institutionis hæredis in personam fratrum, disposuisset de secundo, scilicet relinquo hæreditatem meam, vt vendatur, & cõuertatur in necessitates fratrum Minorum; valida esset dispositio, vt dicitur in dicta lege, si quis ad declinandam. Ergò non est verum, quòd irrito testamento, quò ad institutionem hæredum, sit etiam irritum quò ad venditionem hæreditatis conuertendæ ad piam causam, quia ex pia causa, quæ sustinet vicem hæredis, validum sit testamentum.

Respódet obiectioni.

C. de Epi. & cler.

Obiectio. 51 *Et si fortè dicas, quòd prædictis videtur obstare, quod dictũ est supra, quòd si fratres instituantur hæredes, non valet institutio; & tamen credi potest, quòd illa institutio nõ fuit facta ad aliũ finem, nisi quòd hæreditas*

Solutio. *in fratrũ necessitates expendatur. Dico, quòd si talem testator habuit intentionem, quædam tantum est præsumptio, non de necessitate intellecta, nec verbis expressa: ideò institutio hæredis, illa causa subintellecta non sufficit. Quoniã debet testator, id quod continet institutio, propria voce exprimere. Vt C. de testa. l. iubemus, & ff. de testam. l. hæredes palã. Sicut est in casu d. §. si quis in nomine, vbi de necessitate intelligitur hæreditas relicta ad memoriã, & reuerentiã Sancti; quia stultus aliàs fuisset testator, qui cogitasset Sanctum, qui est in vita æterna, hæreditatem acceptare in terris. Sed quando instituuntur fratres Minores, posset testator aliter sentire: vtputà quòd fratres teneantur poßidere vineas, seu agros ad colendum, domos ad locandum, et huiusmodi; quæ omnia statui fratrum Minorum repugnant, vt dicitur in dicta Decretali Exijt. §. ad hæc. Cum ergò non necessariò intelligatur dicta causa, scilicet, quòd vendatur in necessitates fratrum: meritò testamentum non valet. Vbi verò causa est expressa, validum est testamentum, quia sufficit illa pia causa,*

(vt

(vt dictum est) ad substantiandum illud. Et si instes, quòd in dicta Decretali Exijt. §. quia verò dicitur, quòd si fratribus aliquid absque modi expressione legetur, quòd intelligitur relictum sub modis licitis ipsis fratribus; & sic causa licita non est præsumpta, sed de necessitate intellecta, & habetur pro expressa, ex determinatione dicti iuris. Dico, quòd non sumus in eodem casu. Dicta enim Decretalis, Exijt, disponit hoc in legatis particularibus, nos autem loquimur in institutione vniuersali. In legatis, præsumptione dicti iuris habetur pro expressa causa iusta, licet subticeatur in legando: quia aliàs supponit testamentum validum ex successione hæredis legitimi. Et sic, vt vides, dicta causa subintellecta iuris præsumptione, non est ad validandum testamentum; hic autem in institutione vniuersali, causa sufficiens ad validandum ipsum testamentum, quod ex institutione hæredum est inualidum, optatur, & requiritur. Hæc autem causa oportet, vt necessariò, & nō ex præsumptione intelligatur, vt in dicto §. si quis in nomine. Vel quòd sit expressa voce, vel scripto ipsius testatoris, vt C. de testa. lege hac consultissima, & l. iubemus, & ff. de test. l. hæredes palam, vel saltem, quòd exprimatur nutu certo, secundum glossam, extra de testamentis. cap. cum tibi. Obiectio Solutio. Auth. de Eccl. tit.

& in

& in Authent. vt spon.larg. §. Quia verò. Licet glossa in dicta lege iubemus, hoc tantum intelligat in legatis, & fideicommissis. Horum autem nullum est in casu nostro, quia causa nec necessariò intelligitur, nec voce, seu scripto seu nutu certo exprimitur. Vnde concludit ipse D. Barthol. in dicta dist. 5. cap. 2. quòd vbi causa pia aliquo saltem prædictorũ modorum exprimitur; sufficit ad validãdum testamentum, aliàs inualidum ex institutione fratrum. Hoc tamen semper intelligit, vt dictum est supra, quòd quantitas non sit tam magna, quòd videatur in fraudem facta paupertatis: sed quòd tantum sit, ad subleuandas fratrum necessitates præsentes, vel imminentes, quia aliàs saperet thesaurizationem.

Auctoris sententia contra Barthol.

52 *Ego tamen eadem ratione, & censura, qua supra, puto huius successionis fratres incapaces esse. Quia si generaliter in d. Clem. Exiui, §. Quia igitur, dicitur, quòd nullatenus talium successionũ fratres sunt capaces, ergò nec cum causa abiecta, nec sine causa. Nec videtur fuisse de mente Regulæ S. Francisci, nec etiam conditorum canonum; ciuitates, Episcopos, Syndicos, aliosue pro talibus hæreditatibus fratribus relictis, hæreditarijs oneribus debere implicari, & in seipsos lites, & vexationes suscipere; quæ fortè, facta rerum distributione, inter fratres postmodum emer-*

emergere poterunt. Et idipſum videtur ſentire Petrus Ancharanus in dicta Clementina Exiui.

53 *Si verò fratres non inſtituantur hæredes, ſed alter, qui ipſam debeat hæreditatem vendere, & eius pretium in fratrum neceſſitates expedire: nullo hoc videtur iure fratribus eſſe prohibitum. Quare licitè hoc poterunt acceptare, ex quo non ſuccedunt in aliquo iure defuncti; modo quantitas non ſit immoderata, & exceſſiua, ſed moderata: ita vt in fraudem paupertatis non poſſit præſumi, vt ſupra pluries eſt dictum.*

Pretium hęreditatis quâdo poſsũt acceptare fratres.

Num Eccleſia fratrum poſſit inſtitui hæres?

54 C*Vm fratres Minores nec inſtitui, vel ſubſtitui, nec directè, nec per fideicõmiſſum hæredes poſſint; dubitatur, num eorum eccleſia, vel altare inſtitui valeat? Ad quod dico, quòd ſi eccleſia accipitur pro collegio fratrum, vt C. de ſacroſanctis eccleſ. l. 1. inſtitui non poteſt; quoniam fratres (vt dictũ eſt) incapaces talium inſtitutionum ſunt. Si verò accipitur pro loco ſacro muris circundato: tunc D. Barth. dicit in Minorica lib. 1. diſt. 4 cap. 1. quòd cum hæc eccleſia, ſeu locus non ſit ipſorum fratrum, qui nihil proprij habere*

Eccleſiæ nomẽ, dupliciter accipitur hic.

habere possunt, sed Pontificis, seu Sedis Apostolicæ, vt in dicto cap. Exiit. & in dicta Extrauag. ad conditorem, extat determinatum: remanet ergò in dispositione iuris cõmunis. De iure autem communi constat, quòd Ecclesia potest institui, vt dicitur C. de sacrosanct. eccles. generali lege; ergò valida erit institutio ipsius Ecclesiæ. Obiectio. *Et si obijcias cum Baldo in dicta Authent. ingressi. de sacrosan. eccles. quòd sicut instituta ciuitate, intelliguntur, & ciues instituti, vt de cond. & demonstr. l. ciuibus; sic instituta ecclesia fratrum Minorum, videntur & ipsi fratres instituti.* Solutio. *Dico, quòd hoc verum est respectu cæterorum religiosorum, & collegiorum; eo quòd habent ius in sua ecclesia seu domo, sicut ciues ius habent, & iurisdictionem in ciuitate: & ideò quod eorum ecclesijs conceditur, eorum videtur collegio concedi: sicut, quod ciuitati conceditur, ciuibus videtur concedi. At fratres Minores nullum ius in ecclesia, seu domo habent: ergò similitudo, seu æquiparatio nulla est. Nec illa vox [fratrum Minorum,] apponitur in institutione ecclesiæ, vt scilicet eorum contemplatione facta institutio intelligatur, cum ipsi incapaces successionum sint. Nec est credendum testatorem eos instituere velle, quorum inhabilitate eius dispositio fiat irrita. Sed illa vox [fratrum*

Mino-

Minorum] apponitur, vt sciatur, quænam ecclesia instituitur, & nõ vagetur in incerto. Et si instes, quòd dicta Clementina Exiui. §. porrò, videtur sentire eiusdem conditionis fore fratrum Minorum ecclesias, sicut sunt fratres ipsi; & sicut fratres non possunt recipere pecuniam, sic nec in eorum ecclesiis vult offerri posse. Quòd si offerri non potest in ecclesiis, ergò nec per institutionem poterit relinqui. Ad hoc respondet Bartholus, quòd id intelligitur de pecunia in ecclesiis oblata in necessitates fratrum conuertenda: hoc enim penitus per dictam Clementinam fieri posse probibetur. Sed si ibi offeratur pecunia in fabricam, seu Ecclesiæ necessitates conuertenda, ita vt fratres nihil in dicta pecunia se intromittant; sed à procuratoribus fabricæ, seu syndico Romanæ Ecclesiæ in beneficium expendatur Ecclesiæ; nullibi videtur esse probibitum. His rationibus ergò concludit licitè Minorum fratrum ecclesiam, posse institui.

Instãtia.

Solutio. Barth.

55 *Verum quia dicta clement. exiui, generaliter probibet pecuniam in ecclesia offerri, seu oblatam posse acceptari: & non distinguit inter pecuniam in fratrum necessitates conuertendam, & eam quæ in fabricam, seu aliud ecclesiæ beneficium esset expendenda: ideò tutius erit, vt nec nos distinguamus.*

Auctoris sententia contra Barth.

In his enim quæ Regulæ purã obseruantiam respiciunt; tutior semper eligenda est pars. Quarè sicut in ecclesia pecuniam offerens, in eam dominium, seu ius aliquod nõ transfert; sic nec per institutionem aliquod poterit in eam transferre ius, cum nulla videatur ratio differentiæ inter relictum in testamento per institutionem, & liberaliter oblatum. Vnde

Baldus, Pet. Anc. Cordub.

Bal. in dicta Auth. ingressi, & Petrus Anchaaranus in dicta Clem. Exiui, & Seren. consc. q. 17. & Cordub. hic, q. 11. expressè tenent, ecclesias fratrum Minorum institui hæredes non posse: cum in successionibus (vt supra dictum est) dominium transferatur pecuniarum, & aliorum bonorum in hæredem. Et licet Domini Bartholi opinio satis probabilis videatur; tutius tamen est, pro puriori Regulæ obseruantia, negatiuam cum prædictis Doctoribus partem tenere. Et ita semper obseruauit, & obseruat nostra fratrum Capuccinorum Religio; & patet ex nostris constitutionibus.

Num fratres possint acceptare legata?

56 *QVod verò attinet ad particularia legata, quæ fratribus relinquuntur; bene poterunt fratres huiusmodi legata, (si indigeant) acceptare. Est enim legatum*

Legatum quid sit.

donatio,

donatio, vel eleemosyna quædam à testatore relicta, & ab hærede, seù executoribus testamenti post mortem testatoris præstanda. Vt colligitur Instit. de leg. §. 1. Modò si licitũ est fratribus à viuentibus eleemosynas necessarias quærere, et recipere; licitum ergò etiam erit eis, eleemosynas à testatoribus relictas acceptare: dummodo talia eleemosynaria legata modo congruo, & licito nostro statui, & in quantitate moderata, relinquãtur. Quia sicut in illis à viuẽtibus largitis eleemosynis; sic & in istis in vltimis voluntatibus relictis, nullũ nobis ciuile ius acquiritur. Et quia quandoq; fratribus legari fortè poterit pecunia, quandoque immobilia, quandoque alia quæ vsu cõsumuntur, & quandoque aliquid annuum; de singulis videre spetialiter, non erit inutile.

57 *Vbi ergò pecunia legatur, licet tale videatur non valere legatum, cum in Regula sit expressum, vt fratres nullo modo per se, neque per interpositam personam denarios, vel pecuniam recipiant: Nicolaus tamen tertius in dicta decretali Exijt. §. cæterum, talia valere legata declarauit. Modo per amicos spirituales in fratrũ necessitates conuertantur; prout in eleemosynis pecuniarijs, quæ à viuentibus largiuntur, fieri potest: & quòd sint in quantitate moderata, & non in fraudem paupertatis, vt dixit Clem. V. in dicta clem. Exiui.* Pecunia legatã, potest acceptari à fratribus.

Et licet hæredes ad ista soluenda ex officio iudicis cogi possint; nullum tamen ius, seu ciuilis actio ipsis fratribus acquiritur; adeò vt nec per eos, nec eorum nomine ad illa soluenda cogi possint.

Dubium. 58 *Et si quæras, Quis arbitrabitur quæ quantitas moderata sit cēsenda, vel excessiua?*

Solutio. *Dico, quod cum in omnibus, quæ fratribus eleemosynaliter, siue à viuentibus, siue à testatoribus dantur, omnimoda, quò ad dominiū abdicatio, & in vsu necessitas apparere debeat, vt dicitur in dicta decretali Exijt. §. insuper nec vtensilia; quantitas moderata ab ipsa præsenti, vel imminenti metietur necessitate. Hæc autem necessitas secundum exigentiam personarum, & locorum, à Ministris, & Custodibus simul, et seorsum in suis administrationibus, & custodijs cum discretione dijudicabitur. Nam de talibus interdum necessitatibus personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullæ aliæ circūstantiæ, plus, minusue, ac aliter prouideri requirunt. Ista tamen sic fient, quòd semper in eis, & eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum Regula videtur indicta. Vt in d. §. insuper nec vtensilia dicitur.*

Quātitas moderata eleemosynæ qualis.

Guardianus non statuit de quantita 59 *Ex quo sequitur, quod non potest Guardianus & Conuentus determinare, quæ sit quantitas moderata, si super hoc emergeret dubitatio:*

tatio: sed ad Ministros hoc pertinet, & Custodes, vt dictum est. Sequitur item, quòd tale relictũ intelligitur factum pro præsentibus, & imminentibus necessitatibus; vt patet ex dicto §. insuper, & §. ad hæc quia fratribus. Quarè tunc quantitas moderata censebitur, quando solum id acceptatur, quòd imminens necessitas requirit, & non plus. Et si quæras, quid fiet de superfluo quãtitatis relictæ, quod superest vltra imminentes fratrum necessitates? Respondet Barth. lib. 2. d. 1. c. 3. quòd fratres tale residuum nec petere, nec recipere possunt: donec noua emergerit necessitas. Ità vt nunquam recipi possit, si nunquam superuenerit necessitas; cum pro sola necessitate, & non ad thesaurizandum possint fratres sibi relicta recipere. Et tunc noua emergente necessitate, illud superfluum petent eleemosynaliter tantum; & non aliter: sequitur Sere. conscientia q. 18. hanc eandem esse inquiens opinionem Baldi, & Frederici de Senis. Quod dictum intelliges, restringendo ad modicum tempus; non de tempore in tempus, prout requiret necessitas; sicut Baldus post ipsum Fridericum in consilio 22. expressè dicit. Nam si in perpetuum prouideretur necessitas; non solum subleuaretur paupertas, sed etiam excluderetur: quod est contra Regulam.

te moderata eleemosynæ.

Dubium.

Superfluum legati pecuniarij nũ possit recipi?

Bald. & Freder.

60 *Sed quid dicendum de residuo eius, quòd relinquitur ad certam causam; vtputà pro induendis fratribus, & huiusmodi? & ad hoc non est necessaria tota pecunia relicta? Respondet Barthol.lib.2.d.3.c.2.quòd hoc in legatis non inuenitur expressum sicut in eleemosyna oblata inter viuos. Etenim si quid de ipsa pecunia oblata, expleta determinata necessitate supererit; non potest in aliam necessitatem expendi, nisi pecuniæ dominus consentiat, aliàs ei restituetur. Vt dicitur in dicto cap. Exijt. §.quia verò puritatem. Ex quo videtur dicendum, quòd residuum legati remanere debet apud hæredem; si rogatus à fratribus, consentire noluerit, quòd in aliam necessitatem expendatur. Attamen contrarium habet veritas, nam licet ille, qui pecuniam dedit, possit illam dum viuit, reuocare, & repetere dum expensa non est: vt ex dictis in cap.4.patet, & ex dicto §.quia verò: hoc tamen hæredibus non permittitur, vt lege 4. ff. de seru. export. Et hoc etiam videtur declarari in dicta decre. Exijt.§.in eo verò casu. Quarè concludit Barth.quòd si causa, propter quam legata est pecunia, sit finita: residuum expendetur in aliam necessitatem præsentem, vel imminentem. Sequitur Bald.ibidem. Anchar.in dicta clem. Exiui, & Seré.conse. q.18. Non enim debet hoc accrescere hæredi,*

Residuũ particularis legati num in aliã possit necessitaté expendi?

sed

sed pro defuncti anima in aliam fratrum necessitatem conuerti debet. Vt de vsufr. leg. l. legatum, & ff. de operib. publ. l. finali.

61 *Et idem dicendum est, quando legatum est relictum pro aliqua determinata causa, seu necessitate: quæ licet tunc non adsit, in aliam tamen commutabitur causam, seu necessitatem per prædicta iura: quod etiam dictum est in cap. 4. num. 41. Quòd si res legata sit mobilis, & in propria specie ab ipsis fratribus vtibilis, vt est frumentum, oleum, pannus, lana, & huiusmodi: licitè à fratribus poterit (si ea indigeant) acceptari, sicut quæcunque alia non pecuniaria eleemosyna, quæ à fratribus mendicantur, seu liberaliter offeruntur.*

Legata, fratribus pro vna re, cõuerti posſũt in aliam rem.

De immobilibus relictis.

62 SI verò quæ fratribus legantur, res immobiles sunt, vt domus, ager, vinea, &c. considerandus est modus, quo talia legata sunt facta. Nam si in legando testator modum congruum expresserit, vt scilicet per personas idoneas distrahantur, & earum pecunia in ædificijs, & alijs necessitatibus fratrum, conuertatur: tunc benè poterunt huiusmodi legata fratres acceptare, eo modo, quo, & pecuniaria legata. Idemq. dicendum

Legata immobilium.

Legata sine modo, intelliguntur cum modo licito.

est vbi indifferenter sine vlla expressione alicuius modi seu causæ, huiusmodi legata ipsis fuerint fratribus relicta: tunc enim modo congruo, & fratribus licito relicta intelliguntur. Sic enim dicitur in decretali Exijt. §. Ad hæc. [Si verò fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legetur; hoc in legato sic indeterminatè relicto in omnibus, & per omnia intelligi, ac seruari volumus, & in perpetuum præsenti constitutione iubemus, quod supra in pecunia, seu eleemosyna fratribus indeterminatè oblata, vel missa, voluimus, ac expressimus obseruari. Videlicet, vt sub modo licito fratribus intelligatur esse relictum: ita quòd nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur.] hæc ibi.

Legata modo incongruo, non licet fratribus

Quòd si modus incongruus à testatore exprimitur in legando. Ad hoc Nicol. 3. respondet per hæc verba, in eadem decretali Exijt. §. Ad hæc. [Quòd si testator modum exprimat in legando secundum quem fratribus, eorũ inspecta conditione, non liceret recipere; vt si legaret fratribus vineam, vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia verba in similibus proferret, quòd tunc à tali legato, & eius receptione per omnem modum fratres abstineant. hæc ibi.] Ex quo patet, quòd nedum talia fratres legata recipere

re non poterunt; verum etiam vt annotauit Bartholus in Minorica lib. 2. d. 2. cap. 3. nec poterunt æstimationem recipere. Nam modus vnus recipiendi legatum, est: æstimationem recipere. Vt l. domus. §. Qui confitetur. ff. de leg. primo, & l. non dubium. §. fina. de leg. 3. Atqui per omnem modum fratres à talibus legatis abstinere tenentur: ergò, et ab eorundem æstimatione videntur arceri. Et cum eodem Bartholo concordat Baldus in dicta Authen. ingressi, et Petrus Anchar. in dicta Clem. & Seren. conscien. q. 22. Intantum enim summus Pontifex odit eum, qui modum statui Minorum fratrum repugnãtem in legando præfigit, vt nullo modo velit à fratribus talem posse eleemosynam acceptari.

63 *Vtrũ autẽ cõgruo ĩtelligatur modo factũ legatũ, quo quis reliquit codicem Bibliorum, Missale, Breuiariũ, alicui fratri laico? Respõdet Anchar. in dicta Clem. Exiui, post. Baldũ in dicta Authen. Ingressi, quòd tale legatũ nõ valet, ex quo vsus, ad quẽ tale legatũ ordinatur, et causa non cadit in illo laico legatario, q. est incapax talis vsus. Cordub. tamen hic. q. 11. tenet, & benè; tale legatum valere, et licitè recipi posse. Quia licet vsus talium librorũ non sit conueniens illi laico, conueniens tamen est conditioni, & statui fratrum Minorum. Et Nicolaus prædictus solum cauendũ* Legata facta laico de libris.

esse decreuit à legato, quando modus sub quo legatur, statui fratrum, & conditioni generaliter inconuenit; non autem alicuius fratris particularis intuitu, vt prædicti videntur sentire. Et ex dicto. §. Adhæc, videri potest.

Modus legandi incōgruus quando reducitur ad cōgruum.

64 *Et tu generaliter dic, quòd secundum iura, omnis de legatis subducitur impossibilitas; vt l. obtinuit de cond. & demonst. et C. de instit. et subst. l. reprehendēda. Et debet transmutari in alium modum possibilem, leg. legatum ff. de vsufr. leg. Vnde quando aliquid legatur fratribus modo incōgruo, seu impossibili; aduertendum est (vt benè aduertit Bart. lib. 2. d. 2. cap. 1. & 2.) si hic modus continet incongruitatem, seu impossibilitatem vigore Regulæ, an aliunde habeat eam. Si enim impossibilitas, seu incongruitas est respectu status fratrum Minorum, hoc est, vigore Regulæ, vtputà, quia legatur vinea, seu ager ad colendum, domus ad locandum, & cætera huiusmodi, non subducitur à dicto legato prædictus modus illicitus per dictum. §. Ad hæc. Quia Summus Pontifex ita huiusmodi legata odit; vt nullo modo velit, quòd à fratribus acceptentur. Si verò incongruitas, seu impossibilitas non ex ipsa Regula, & respectu status fratrū Minorum, sed aliundè adueniat: tunc subducitur dicta incongruitas,*

Not.

seu

ſeu impoſſibilitas, & reducitur ad modum licitum, vt prædicta iura dicunt. Quidquid dicat Bald. in dicta Autent. Ingreſſi. nu. 59. quem Anchar. ſequitur. in dic. Clem. Exiui, meo iudicio abſque vlla ratione. Quoniã per illum. §. Ad hæc, non omne legatum incongruo modo relictum fratribus, recipi probibetur: ſed illud tantum, quod ipſis fratribus Minoribus incongruit, conſiderato eorum ſtatu: hoc eſt, ex ratione, qua fratres Minores ſunt, & non ex alia cauſa, vt ex dicto. § probatur. Quarè quo ad huiuſmodi legata, quæ modo incongruo fratribus legãtur; non quatenus fratres Minores ſunt, & talis modus ſpecialiter eis probibetur, ſed quia ſic eſſet in quolibet Religioſo: diſpoſitioni iuris communis eſt ſtandum. vt benè dixit Bart. in dicta diſt. 2. cap. 1. Bald. Ancha.

Vndè pro ſimplicibus dico: Si legatur fratribus Minoribus, vinea ad colendum, &c. vel tanta pecunia, vt ex ea emant paramenta ſuperflua, ſeu vaſa ſuperflua pro ſeruitio Eccleſiæ, vel quòd ex ea ædificetur fratribus domus ſuperflua, & curioſa, &c. huiuſmodi: legatum tale, non valet pænitus: quia hæc habere, ſtatui fratrum Minorum, & Regulæ repugnat. Si verò aliqua pecunia legatur, pro paramentis, & Eccleſiæ vaſis, vel pro induẽdis fratribus, quibus rebus fratres non Nota pulchram diſtinctionem.

egeant:

egeant: tenet legatum. Non enim expressit testator modum illicitum ex ipsa Regula; licitum enim est fratribus, vasa, & paramenta pro Ecclesiæ seruitio, et indumenta ad vestiendum habere. Et quia modus expressus in legato, illicitus, & impossibilis redditur ex eo tantum, quia fratres prædictis rebus non indigent: Ideò secundum præallegata iura supra nu. 64. tollitur impossibilitas à legato, et commutatur in alias fratrum necessitates. Et idem puto esse dicendum, cum aliquod relinquitur fratribus ædificium pro loco construendo ipsis fratribus; quo loco fratres non egent. Licet enim fratres non indigeant loco, quia illum habent; hic talis modus impossibilis, in aliam mutabitur causam fratribus necessariam: vt memoria, & salus animæ defuncti seruetur. l. legatum ff. de vsufr. leg. Non enim hic modus expressus in legato, cõtinet impossibilitatem ratione status, et Regulæ fratrum Minorum, possunt enim fratres Minores habere loca: sed impossibilitatẽ habet aliunde, ex eo scilicet, quia fratres habent locũ, et non indigent alio: & ideò in aliam cõmutabitur necessitatem ipsorũ fratrum. Nec formo casum sub ea consideratione, quia fratribus non licet noua recipere loca sine summi Pontificis licẽtia speciali; vt de excessibus prælatorũ. cap. 1. in 6. Sicut consideratur, et dispu-

Impossibilitas legatorum quando cõmutari potest.

disputatur à Bartholo, & Baldo. in locis prææallegatis lib. 2. d. 2. c. 1. et 2. Autbent. Ingressi. Et quod non potest, nisi per solũ Papã expediri, de iure reputatur impossibile, vt l. apud Iulium. §. fin. de leg. primo. Et notatur per Glossam primã. ff. de verbo. oblig. l. continuus §. cum quis. Quia bodie cessat ista ratio, quandoquidẽ de licentia Episcoporum in eorũ diœcesibus possunt mẽdicantes, monasteria ædificare, absque alia summi Pontificis licentia, vt decernitur per Conc. Trident. sess. 25. c. 3. Et nos ex priuilegio Sixti iv. Iulij ij. & Leonis x. babemus, non solũ noua posse loca recipere; sed etiã Generalis Ordinis potest accepta derelinquere; prout viderit expedire. Ipsaq. ædificia, seu omnem prædictorum locorũ, quæ dimittuntur, materiam, ad alia loca transferre; ac ædificia ipsa cum solo, & alijs ad eadem loca pertinentibus, præter Ecclesias, per personas ad hoc à Sede Apostolica deputatas, vel syndicos, vendere, ipsorũq. pretium in aliorũ locorũ, ad quæ dicti fratres se transferũt ædificationẽ, seu aliam eorũ vtilitatẽ conuertere. Immo idẽ Leo x. concessit, vt locus prioris Ecclesiæ dereliquẽda, reduci posit ad usus ꝓbanos, dũmodo ædificiorũ materia, in alia ponatur Ecclesia, vt patet in cõpẽdio priuilegiorũ tit. ædificare. nu. 7. et sequenti. Quod ego puto esse bodie intelligendum; modò in vsus non sordi-

Generalis ministri anthoritas circa loca.

sordidos, commutetur, & crux ibi erigatur: iuxtà Concil. Trid sess 21. cap. 7. Et ex priuilegio Greg. xiij. quod Romæ in Archiuio nostro seruatur nedum noua loca, sed etiam nouas prouincias recipere possumus. Quarè cessat ratio dubij, quæ inter Barth. & Bald. controuertitur. Et adhuc si prædictæ Tridentini Concilij, & priuilegiorum concessiones non existerent, Bartholi opinionem puto veriorem; scilicet quòd talis impossibilitas subducetur à legato, & in aliam necessariam causam ipsorum fratrum cõmutabitur. Quoniam tale legatum non continet impossibilitatẽ vigore Regulæ, seu ea ratione, quia sunt fratres Minores; cum hoc idem ipsũ in quolibet reperiatur mendicante, ut patet in dicto cap. primo de excessibus prælatorum, ergò iuris communis stabitur dispositioni.

Dubium. Transmutatio vinius in aliam necessitatẽ, à quo fieri potest.

65 *Sed quares, per quem fiet hæc transmutatio in aliam necessariã causam? Dico quòd fiet de consensu vtriusque partis, hæredis, scilicet, & Prouincialis, seu Custodis: vt idem Barthol. vbi supra. cap. 3. dicit, per dictam legem, legatum. ff. de vsufr. legat. Vbi enim aliquod adest impedimentum iuris, vt illud quod testator iussit, de iure fieri non possit, vel facti, vt est in casu, quia fratres non indigent monasterio, seu loco; sufficit mutuus vtriusque partis consensus. Secus autem si lici-*

licitè fieri de iure, & de facto posset id, quod testator iußit; quia tunc in aliam non posset necessariam causam fieri transmutatio, sine permissione Pontificis, seu principis. vt dixit Barth. in dicto lib. 2. Minoric. dist. 2. cap. 3. per legem primam, & l. legatum in principio de administratione rerum ad ciuitatem pertinentium, & per cap. primum de relig. domi. in Clem. Quòd si discordes erunt, Iudex erit medius, cuius auctoritati est standum. arg. C. de nuptijs. l. prima, et l. in conuentione. Qui Iudex magis eius voluntati fauebit, cui relictum est legatum, quam eius, à quo est legatum præstandũ. Vt dicta l. legatum. §. si verò plures. de vsufr. legat. Tu verò ne putes, quòd Minister Prouincialis, seu frater aliquis quicunque, hæredem poterit in iudicium prouocare; sed quando hæres fortè ab aliquo Episcopo, scilicet vel syndico in iudicium prouocaretur, poterit tunc Minister, seu Custos suam iudici voluntatem declarare, & non amplius.

Quid si aliquid annuum fratribus relinquatur?

Legata. & annui redit' an possint acceptari à fratrib.

66 S*I verò aliquid annuum: seu aliqui reditus, fratribus relinquantur. Dico quòd reditus inter immobilia computãtur,*

vt C.

vt C. de sacrosanctis Ecclesijs. l. Iubemus & dicta Clem. Exiui. §. Annui reditus: Et quando aliquod immobile, vtputa vinea, seu ager, &c. absque alicuius modi particularis expressione fratribus legatur; licitè in eorum necessitates præsentes, seu imminentes vendi poterit per Decretalem Exijt, §. Ad hæc. Sic & hoc annuū, seu huiusmodi reditus in fratrum necessitates vendi poterunt; si absque modo illicito fratribus relinquantur. Legatum enim annuum, seu reditus, non interdicitur fratribus, per Clem. Exiui, §. Annui reditus, ratione rei legatæ, sed ratione modi à testatore expressi: vtputa quòd annuatim fratribus persoluatur. Hic enim modus expressus, Regulæ, & conditioni fratrum Minorum repugnat: ideò nec legatum, nec eius æstimationem petere aliquando poterunt. Si verò talis reditus simpliciter fratribus legetur, absque eo modo quòd annuatim soluatur; solum percipiendi ius videtur fratribus relictum: quod vendi potest, & in fratrum necessitates præsentes, seu imminentes conuerti. Et hæc est Domini Bartholi sententia, Minori. lib. 2. dist. 6. cap. 1. quam sequitur Anchar. in dicta Clem. Exiui. licet Bald. in dicta Authen. Ingressi. aliter ipsum Bartholum referat, sed nō verè. Et fortè, (vt idem dicit Anchbaranus) quia aliter in suo codice

scrip-

scriptum reperit.

67 *Idemq. dicendum est per omnia secundum prædictos, si relinquatur aliquid perpetuum, diurnũ, vel menstruum, vel annuum, vel per aliquas diuisiones temporum: vt de triennio, in triennium, & similibus, vt ff. de transac. l. cum hi. §. si cui, & ff. de alime. & ciba. legatis l. libertis quos. Si enim perpetuũ erit legatum, vt singulis diebus, seu mensibus, seu annis, vel per aliquas diuisiones temporum perpetuò soluatur; ex nostra Regulæ professione prohibitum, fratribus Minoribus comprobatur. Sic enim expressè definitur per dictam decretalem Exijt. §. Ad hæc quia. Et dixit D. Barthol. lib. 2. Minor. dist. 6. cap. 2. Et quia Summus Pontifex ibi dicit, quòd per omnem modum fratres Minores ab huiuscemodi legatis se debent abstinere: Inde est, quòd etiam æstimationem dicti legati recipere non debent. Vt Barthol. loco citato annotauit. Nam vnus modus recipiendi legatum est, eius æstimationem recipere. ff. de legat. 1. l. si domus. §. qui conficietur. Et de legat. 3. leg. non dubium. §. fin.*

Legatum perpetuũ interdicitur fratribus.

68 *Si verò aliquid annuum non perpetuũ, sed vsque ad certum tempus, fratribus fuerit legatum; Dominus Barthol. ubi supra dist. 6. cap. 3. asserit ab huiusmodi legato, debere fratres penitus abstinere. Quia hoc*

Legatum ad certũ tẽpus an valeat?

eorum ſtatui repugnat: quanquam propter limitationem temporis, non videatur quid annuum fuiſſe legatum, ſed cenſeatur quid legatum, ſoluẽdum ad tantum tempus: Quod idem eſt, quod vnà in plures ſolutiones diuiſa præſtatio. Non enim viuerent ſimpliciter in ſpe Dei, ob certam ſpem, quam in illo ſibi facto legato ad tantum tempus haberent: quem ſequitur Seren. conſcientia q. 19. inquiens, (ſed malè) hoc idem tenere Baldum in dicta Authent. Ingreſſi.

Conſ. 22. *Fredericus autem de Senis conſilio præallegato, quem ſequuntur Baldus, & Anchar. et Zabarella vbi ſupra, et Cordub. q. 11. dicit, tale legatum valere, eiuſdemq. fratres eſſe capaces, ſi ad modicum tempus ſit factum: quia potius ſumma quædam dilata cẽſetur legata, quam aliquod annuum: Nec per hoc videtur mendicitas tolli, ſed aliquo modo ſubleuari. Secus autem ſi ad lõgum tempus fieret legatum: quia ſic inter immobilia cõputaretur, et fratres illud non poſſẽt recipere. Et prædicti doctores talem putant æquitatem eſſe dicti. §. Annui reditus; aliàs recipere tres denarios vſque ad tres annos, annui reditus, dicerentur, et inter immobilia computarentur, quod abſurdum eſſe uidetur. Modicum autem tempus, prædicti omnes eſſe putãt; ſi infra decem annos, & non vltra, fiet legatũ. Vndè ſi quid*

Legata ad modicũ tempus qualia ſunt.

fra-

fratribus decem per annos singulis infra di- Auctoris
ctum tempus annis præstandum legaretur; sentētia.
valere, & licitè à fratribus recipi posse, astruunt. Ego verò credo verum esse, si quod singulis annis infra dictum decenniū est præstandum, quid minimum sit: secus autem si magna esset quantitas; ita vt ipsorum fratrū necessitatibus posset per tale legatū per dictū decennium prouideri. Tunc enim per illud præfinitum tempus non viuerent simpliciter in spe Dei; propter spem, quam in illo legato habent, quod contra statum Minorum fratrum, qui mendicitatem in spe Dei profitentur, esse conuincitur: Et sic puto intelligendum fore Bartholum, & esse tenendum.

69 *Ex quibus colliges, quid tenendum sit de anniuersarijs defunctorum. Si enim certa* Anniuersaria de-
eleemosyna pro dicēdis MISSIS, *annuatim præ-* functorū
standa relinquitur in perpetuū, vel ad longū an sint no
tempus, non valet; nec eam fratres licitè acci- bis licita?
pere poterunt. Si autem ad breue tempus, et quid exiguū fuerit; nullo videtur iure prohiberi; licet nostra Capuccinorum congregatio hactenus hæc non admiserit. Et idem per omnia dicēdum est, si aliquid annuum indirectè fratribus relinquatur: vtputa quia grauatur hæres, vt quotannis fratres talis loci vestiat, vel aliqd aliud annuū ipsis soluat. Hoc enim non licet fratribus recipere; nisi quid

exiguum sit, & ad breue tempus relictum; quia aliàs in fraudem factum esse censetur. vt. ff. de donationibus. cau. mort. leg. quod conditionis, & ff. de condit. & demon. leg. Meuius. Nisi eo modo & forma quibus supra in hoc cap. dictum est nu. 45. & annotauit Barth dicto lib 2. dist. 6. cap. 4. & Seren. conscien. quaest. 19.

Legata pro rebus Ecclesiae an liceāt?

70 Fredericus tamen praedictus cons. 22. & caeteri ĩ locis praeallegatis, quos, et Cardinalis Zabarella in dicta Clem. Exiui et Sere. conscientia. q. 20. sequuntur; volũt quòd si quid annuum perpetuũ ad diuinum cultũ sit relictũ; vtputa, quòd Sortes haeres institutus, soluat quotannis vinum pro sacristia, farinam pro hostijs, oleum pro lampadibus, ceram pro candelis, &c. licitè à fratribus recipi possit, etiam quòd in perpetuũ sit. Non enim per tale legatum, tollitur mendicitas Fratrum, nec eorũ prouidetur necessitatibus; sed Ecclesiae. Neque in huiusmodi legatis aliquid videtur esse excessus.

71 Quod ego puto verum, si nullũ ius, aut ciuilis actio praetendatur, sed humiliter, et eleemosynaliter recipiantur. Quoniã haec, annui redditus sunt, vt iam ex dictis patet; et monasteria Capuccinorũ S. Francisci, ee eorũ, qui Minorũ de Obseruantia vocantur, immobilia, inter qua ipsi redditus (vt toties dictum

est)

est) cōputātur, ex Concilio Trident. sess. 25. cap. 3. habere non possunt. Nota.

72 *Tu tamen memoriæ semper habeto: quòd in omnibus legatis, de quibus hactenus diximus, siue pecuniariæ illæ sint, siue immobilia, siue mobilia, siue redditus; vt ea fratres licitè cōsequi possint; necessariò est semper attendendū (vt aliàs diximus) quòd in fraudem non sint. In fraudē verò esse scias, (vt annotauit Barth. in Minorica. lib. 1. d. 2. c. 2. et lib. 2. d. 1.) si quātitas ita excessiua sit, quòd paupertati derogare videatur; & magis sapiat Thesaurizationē, quā pro necessitatibus imminētibus receptū. Quod per Clementinā Exiui, expreßè videtur determinatū. § quia igitur: Dicitur enim ibi. [Nec licet eis valorē hæreditatū talium, vel tantā earum partem, quòd præsumi possit in fraudē fieri, sub modo, et forma legati dimitti sibi facere; vel sic dimissa recipere: quin potius ista sic fieri ab ipsis simpliciter prohibemus.] Ex quibus verbis, duo fratribus prohibentur. Vnum scilicet ne sibi hæreditatem, vel tantam quantitatem sub nomine legati dimitti procurent, quod thesaurizationem sapiat: alterum verò ne sic spontè relicta recipiant. Vndè vnus tantum casus licitus remanet fratribus; vbi scilicet eis aliquid de hæreditate legatur, quod non est tantum, quòd thesaurizationem sa-* Fraus in acceptandis legatis quę potest esse.

piat, & in fraudem præsumi possit. Vt dixit Bartholus in Minorica. lib. 1. dist. 2. cap. 2. & lib. 2. d. 1. cap. 1. & Zabar. in Clem.

Quis expediet legata fratribus relicta?

Hæredes expediēt legata facta fratribus, aut alij.

73 *SEd quæres, quis talia legata, quæ à fratribus licitè acceptari possunt, in eorū expediet necessitates? Dico, quòd fratres nullum (vt toties dictum est) ius habent in rebus sibi relictis; & dominium talium rerum apud hæredes remanet, donec per eos soluantur: vt annotauit Bart. lib. 2. d 4. cap. 2. Quoniam secūdum iura, tunc dominiū rei legatæ recta via trāsit in legatariū, cum nominatur expressè, et est capax rei relictæ. In eum verò, cui legatur per consequentiā (vt est Ecclesia Romana, cui nobis licitè relicta, acquiruntur) non transit, nisi per hæredē tradatur. Ergò talia legata per hæredes in fratrū necessitates poterunt expediri; vel per executores testamentorū. Vt dixit idem Bart. vbi supra. c. 3 et habetur expressum in decret. Exijt. §. Ad hæc, vbi dicitur. [Ad quæ legata soluēda, tam hæredes testatorū, quam executores, se liberales exhibeant.] Quòd si prædicti fuerint circa hæc negligentes, poterunt Episcopi ratione generali, quam habēt in relictis ad pias causas, et Iudices seculares ex mero officio suo procurare, præcedente mora hæredis, seu execu-*

Episcopus. Iudex.

cuto-

cutoris testamẽtorum; puta, si bis fuerint admoniti, et neglexerint, vt in Authẽtica de Ecclesi. tit. §. si quis autem: vt talia legata soluantur, et volũtas testatoris adimpleatur, vt dicitur in eadẽ decretali. §. adhæc. Immo vt dicit Barth. lib. 2. d. 7. c. 3. ipsa ciuitas, seu syndicus illius, hæc facere potest; licet ipsius ciuitatis nomen non sit in testamento insertum. Quoniam quando aliquid pauperibus pro eorum necessitatibus relinquitur, toti videtur ciuitati relictũ, cuius interest, vt pauperibus alimenta non deficiãt. Quod habetur. l. ciuitatibus. ff. de legatis primo, et C. de sacrosanct. Eccl. l. in priuilegio. Atqui Minores fratres in summa sunt paupertate constituti; prædictæ ergò ciuitati obligabitur hæres ciuiliter, et naturaliter, & cõtra eum habebit ciuitas actionem, vt prædicta legata soluat. Ex quo etiam sequitur, quòd quilibet de populo petere poterit prædictum hæredem, seu testamenti executorem condemnari, ad prædicta legata soluenda, legitimæ personæ ad hoc deputatæ. Quod tenet Collector priuilegiorũ. tit. hæreditas, & cæteri, quos ipse refert, et Sere. cõsc. q. vltima alphabetica lit. 2. Et per prædictos sicut repeti, sic etiam talia in fratrũ necessitates conuertenda legata, vendi poterunt, quando vendenda sunt; seu verius, per alios ab eis constituendos. Idemq. etiam per syndicum

Ciuitas.

Quilibet de populo.

Romanæ Ecclesiæ indubitanter fieri potest: vt supra in cap. 4. latius dictum est. Licet exemplarius esset, quòd non syndicus, sed Episcopus, vel Iudex ex officio suo, aut alius nomine populi, id exequi procuret,

Fratres caueant à curijs pro legatis recuperandis.

74 *Caueant tamen fratres ne hæc petentibus assistant; hoc enim eorum statui repugnat. Quia sicut in iudicio tanquam actores experiri non possunt, cum nullam aduersus aliquem, actionem habere valeant; sic nec in curijs prædicta petentibus licitè assistere poterunt, vt dicitur in Clem. Exiui, versiculo, Amplius cum non solum. Nullo enim modo huiusmodi voti, et Reg. possessores debent se talibus litigiosis actibus immiscere: vt testimonium habeāt ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciant voti sui, ac per hoc scandalum proximorum euitetur. Immo Ioannes Philippus dicit art. 3. quòd licet possint Iudices ex officio suo, seu alij (vt dictum est) compellere hæredes, vt adimpleant prædicta legata; non tamen possunt fratres directè seu indirectè talem compulsionem procurare. Quod intelliges; non posse id cum auctoritate scilicet, & rigore à fratribus procurari; vt ipsemet ibidē videtur sentire. At simpliciter, et dulciter ipsos rogare hæredes, vt talia soluāt legata; vel ipsis nolētibus. Episcopo, vel prædictis alijs, defuncti, et ppriā iniuriā*

extra

extra iudicium patefacere, vt ipsi prout eis placuerit ad talium legatorum executionem procedant; nullo videtur iure fratribus prohiberi. Sed licitè id facere poterunt, vt dixit S. Bonauent. & omnes alij expositores hic, & Bartho. in Minorica lib. 2. d. 7. c. 7. Quomodo enim hæredes ad prædicta soluẽda legata compelli possent; nisi præfati iudices id rescìuerint? Quomodo autem agnoscent nobis non esse legata soluta secundum voluntatem testatoris, nisi à nobis, qui id certius cæteris scimus, id eis significetur? Securè ergò procurare poterunt fratres, vt talia eis facta legata adimpleantur; modo absque vllo iure, seu rigore, cauendo à scandalis, litigijs, & assistentia, in curijs, id faciant.

Num fratres possint esse executores vltimarum voluntatum?

75 *VLtimarum autem voluntatum executores esse; expressè fratribus prohibetur, per dictã Clem. Exiui. §. Annui reditus, ver. verum etiam. Dicitur enim ibi. [Cumq. dicti Ordinis professores pro nulla re tẽporali possint in iudicio experiri; prædictis fratribus nõ licet, nec cõpetit, quin potius considerata sui puritate status, debent sibi scire interdictum, quòd huiusmodi executionibus, & di-*

Fratres non possunt exequi vltimas voluntates.

& dispositionibus se exponant, cum hæc sæpius absque litigio, & contrectatione, vel administratione pecuniæ, nequeant expediri.] *Ex quo patet, quòd vbi executores vltimarum voluntatum vicem hæredis tenent; & ipsi habent actionem mouere, & in iudicijs respondere: in tali casu, executoris officium, ipsis fratribus est penitus interdictum.*

76 *Idemquè dicendum est, vbi aliqua res vendenda esset, vel distribuenda pecunia; licet ipse executor, nec vicem hæredis sustineat, nec aliquod timendum esset litigium: quoniam omnis pecuniæ administratio, ipsis fratribus prædictis verbis interdicitur.*

Fratres non sint electores pauperũ quib. est facienda eleemosyna.

77 *Num autẽ executores esse possint, quando sola personarum electio per eos facienda est? Vt putà committitur fratribus executionis officium, in quo nec vicem hæredis sustinent, nec litigium vllum, nulla pecuniæ exactio, seu administratio interueniunt: sed decem, putà, relinquuntur floreni decem pauperibus singuli singulis distribuendi; ita tamen quòd pauperes eligantur, & nominentur à fratribus. Barthol lib. 3. d. 1. cap. 4. in Minorica, tenet. quòd sic; quia hic cessant rationes. quibus probibetur, ne fratres vltimarum voluntatum executores sint. Nec hic aliqua fit pecuniæ distributio à fratribus, cũ ab ipso testatore sit distributa; sed tantummo-*

do

do per fratres fit electio personarum. Baldus tamen in Authent. Ingressi, Ancharanus, & Zabarella super dicta Clementina Exiui, tenent oppositum. Et horum opinio securior, & probabilior mihi probatur: Tum quia hoc officium de facili trahi posset ad quæstum pecuniarium; cum in orbe non desint multi, qui fraudulenter aliquos nominant, cum quibus participant in pecunia. Vnde si hic posset esse frater Minor, non vtique esset abstractus, & liber à cogitatione temporalium; quod est contra mentem Regulæ. Tum quia electio est pars executionis, quæ officium de iure ciuili est; quod cadere in fratrem Minorem non potest. Tum etiam quia standum est literæ, dicti §. Annui redditus, quæ generaliter prohibet, ne Minores fratres executionem vltimarum voluntatum suscipiant. Et licet rationes dicti §. cessent in sola nominatione personarum; dictum tamen generalius est; & ratio non arctat dictum. Vt l prima §. sessum. ff. de postula. Nec ista fuit sola ratio prohibendi, ne fratres vltimarum volũtatum executores sint; ne. s. sint in iudicio, & ne contrectent pecuniam: sed etiam subest ratio generalis, ne. s. auocentur à spiritualibus laboribus, quibus quotidie se debent occupare; vt in Regula dicitur. [Attendant super omnia habere Spiritum Domini, & sanctam eius

Fratres quare nõ possunt exequi vltimas voluntates.

opera-

operationem; orare semper ad Deum puro corde, &c.] Vnde generalis conclusio est, quòd Minores fratres negotium alienum non possunt facere suum, cura, & sollicitudine, & officij gestione. In his autem consilia dare (secundum omnes) fratribus non est interdictum: per hoc enim nihil habent officij, seu iuris. Et hoc expressè determinatur in dicto §. Annui redditus. Quod tu verum esse intelligas, quando persona, quæ à fratribus consilium petit, non esset ipsorum fratrum Ordinem ingressura; quandoquidem nostrum ingressuris Ordinem, circa eorum bona consulere non possumus, vt patet ex 2. cap. Regulæ; & expressè extat determinatum in dicta clementina Exiui. §. Cæterum.

Epilogus *Habes ergò ex prædictis, eam esse Minorum fratrum paupertatem, vt nedum hæreditatum, possessionum, & redditūum incapaces sint; verum nec legata aliàs licito eis modo relicta, acceptare possint, nisi in parua sint eis quantitate legata, & quòd illis indigeant pro præsentibus, vel imminentibus necessitatibus. Quandoquidem cum ad vsus moderatos, & ad mendicitatem in spe Dei teneamur ex Regula; acceptare non possumus oblata, per quæ mendicitas tolleretur, vel prouisio fieret in futurum notabiliter.*

Num

Num congregationes in futurum, fratribus ſint prohibitæ?

79 *HInc etiam eſt, quòd congregationes in futurum, Minoribus fratribus probibitæ cõuincuntur Et dictus Clemens V. §. Rurſus, decernit. [S. Franciſcus (inquit ipſe) tam exemplis vitæ, quàm verbis Regulæ oſtendit ſe velle, quod ſui fratres, & filij, diuinæ Prouidentiæ innitentes, ſuos in Deũ iacerent cogitatus; qui volucres cæli paſcit, qui nõ congregant in horrea, nec ſeminant, nec metunt. Vndè non eſt veriſimile voluiſſe eos habere cellaria, vel granaria vbi quotidianis mendicationibus deberent ſperare, poſſe tranſigere vitam ſuam.] hæc ibi. Vndè vt omnes Regulæ expoſitores dicunt: contra votum paupertatis eſt, prouiſiones, ſeu congregationes frumenti, vini, olei, &c. facere in futurum: vbi probabiliter ſperatur de quotidianis mendicitatibus fratres poſſe, ſecundum ſuum ſtatum, agere vitam. Quoniam paupertati Euangelicæ altiſſimæ, quam nos profitemur, eſt annexa mendicitas. Vndè in Euangelio dicitur, Matth. 6. Nolite ſolliciti eſſe in craſtinum. Et iterum. Reſpicite volatilia cœli, quoniam non ſerunt, neque metunt, &c. Et ideo ad eam pertinet carere* Congregationes in futurũ quare prohibeãtur.

proui-

prouisionibus in futurũ, et soli Deo confidere. Nec per hoc dicere volo, quòd non liceat mendicare, nisi quod pro vna tantum die sufficit; vt ex illis verbis Euangelij. [Nolite solliciti esse in crastinum] aliqui dicere voluerunt. Nam, vt S Bonau. dicit q. 7. super Reg. per illa verba non prohibetur rationabilis, & debita prouisio, sed immoderata: seu verius indebita sollicitudo, quæ habet annexam curæ anxietatem, illicitam conquisitionem, auarã, & superfluam prouisionem. Et licet priorum fratrum puritas, pro maioris perfectionis ardore, pauciora quam nunc, consueuerit ad victum necessaria colligere; ex quo populus talem opinionem concepit, quòd nil nobis licet præseruare in crastinum: tamen nec tunc, nec nunc necessaria ad plures dies mendicare, aliquo nobis probibitum est statuto. Sed tantum longas, ad menses, vel per annum prouisiones facere, ex Regula, & declaratione Pontificia nobis probibitum esse probatur; vbi scilicet ex quotidianis mendicationibus vitam transigere possumus.

Mendicare licet ad modicum tempus.

80 *Vbi verò valdè credibile esset, quòd vitæ necessaria ex quotidianis mendicationibus commodè inueniri non possent: licitum esset tunc fratribus congregationes in futurum rerum necessariarum facere, frumenti scilicet, vini, olei, leguminum, &c. dummodo tales*

Congregare in futurum quãdo liceat.

les

les prouisiones moderatæ in diuturnitate, & quantitate fiant, cauendo semper scandalum. Idq. satis ex verbis dictæ Clem. Exiui, probatur, probibentis cellaria, & granaria, vbi speratur posse vitam quotidianis mẽdicationibus transigere: ergò vbi rationabiliter, & probabiliter timetur contrarium, talia nobis nedũ non probiberi, sed concedi, conuincitur. Et licet dicta Clem. Exiui, tantum de congregando vino, & frumento loquatur: eadem tamen est ratio de cæteris rebus ad vitæ sustentationẽ necessarijs: de similibus enim idem est iudicium. Et Ioan. 22 in sua extrauaganti, Quorundam exigit, satis hoc comprobat, illis verbis. [In prædictis congregationibus frumenti, vini, & in alijs similibus, &c.] & de omnibus necessarijs, Regulæ expositores omnes loquũtur. Et quòd talis rationabilis prouisio vbi necessitas id exigit, licitè fieri possit, ratio satis aperta est: quia Regula in casu necessitatis probabiliter imminentis, non arctat nos, quòd abstineamus à cõgregationibus rerum necessariarum ad commodam vitæ sustentationem, & executionem officiorum Ordinis. Quia esset probibere necessaria; quòd nemo sanæ mentis admittet. Et cum prædictis concordat Zabarella in Clem. Exiui. Prouisio debet esse rationabilis.

81 *Notanter tamen dictum est; vbi probabiliter creditur per quotidianas mendicationes* Causa prouisionis in futurum.

nes vitam non posse transigere. Quia timor leuis non excusat ad tales prouisiones faciendas; sed tunc tantum fieri poterunt, cum expertis valdè probabile est, quòd sine taliũ prouisione non possent vitæ necessaria inueniri. Dictum est item, quòd prouisiones fiant moderatæ: quia non conceditur vitiũ superfluitatis vllo modo; sed solum prouisio debitæ necessitati secundum statum nostrum Ad necessitatem enim est mendicandum; & non ad superfluitatem; quia sic, esset accipere alienũ. Vt inquit Auctor conformitatũ in Ser. conf. q. 83. & omnes Regulæ expositores Et secundum prædicta, est intelligendus S. Bon. hic, & q. 7. super Reg dicens. Quòd vbi congruè possumus sine iactura nostra, & aliorũ, debemus tempore opportuno nobis de necessarijs prouidere. Similiter, & Hugo inquiens, ꝙ minutorum prouisio, vt fabarum cicerum, & huiusmodi leguminũ, & fructuum; propter eorum modicũ pretium, vel raritatem in anno semel venientiũ, potest pro necessitatibus nostris fieri in futurũ. Quod item asserunt quatuor Magistri, Vt. s. intelligatur, vbi ex quotidianis mendicationibus nõ possent eiusmodi inueniri; sicut in dicta Clem. extat determinatum. Ante cuius editionem ipsi ad aliud sæculũ euolarunt & quòd in moderata quantitate, & non ad superfluitatem, fiant.

Legumínum prouisio licita quando est.

82 *De prædictis autem iudicare, quando. s. & quales faciendæ sint prouisiones? Ministrorum, & Custodum simul, & separatim in suis administrationibus, cum consilio, & consensu Guardiani, & duorum discretorum sacerdotum, & antiquorum fratrũ in Ordine, iudicio, et determinationi relinquitur; eorum conscientijs specialiter oneratis. Vt patet per Clem. Exiui. §. Rursus; & ex dicta Extrauaganti, Quorundam exigit. Alij verò fratres subditi, dictorum prælatorũ iudicium humiliter sequentes, tuti in cõscientia erunt; si modo ipsi in culpa non sint. Nam si ipsi nollent paucis contentari, & eorum gratia congregationes indebitæ per prælatos fierent: omnes tunc in culpa inuoluuntur, & maculantur. At vbi talibus congregationibus causam non præstant: tuti in conscientia erunt, prælatorum iudicium sequentes: ac illis parere per omnia tenentur. Vt expressè determinatur per dictum Ioan. 22. in dicta extrauaganti, Quorundam exigit. Quòd infra num. 95. latius dicetur.* Iudiciũ de prouisionibus ad quos pertineat

Num fratres ad vsum arctum, seu tenuem teneantur?

83 Q*Voniam omnibus semper persuasum fuit, ad necessitatem tantum, non*

autem ad superfluitatem esse mendicandum: meritò maxima semper extitit controuersia, & dubitatio inter fratres vsque ad tempora Clem. V. An .s. ex professione huius Regulæ Minoritanæ obligetur frater Minor, ad arctum, & tenuem, siue exilem vsum rerum? An verò ad vsum tantum moderatum?

Opinio Aureoli.

Petrus Aureolus in tractatu de paupertate, et vsu paupere, dicit: quòd ex vi voti paupertatis Euangelicæ à nobis in Regula promissæ; non tenentur fratres essentialiter ad aliquos vsus pauperes, siue arctos, siue moderatos: sed solum ex condecentia. Et nota, quod vsus arctus, seu tenuis, seu exilis; & vsus moderatus propriè de eis loquẽdo, valdè differunt: licet quandoque à Doctoribus cõfundantur.

Differentia inter vsum arctum, & moderatum.

Vsus enim arctus, exilis, tenuis, ærumnosus, & penuriosus, quod idem sunt; pro quadam speciali accipiuntur parcitate in excellenti, & notabili gradu pauperis vsus: secundum statum ipsius vtentis. Vsus verò moderatus, accipitur pro quodam vsu rerum temperato, virtute temperantiæ: attentis debitis circunstantijs personæ, status, temporis, &c. vt patet ex dicta Clem. Exiui. §. Et ex præmissis. Et nos secundum propriam acceptionem vtẽdo eis, ad tollendam æquiuocationẽ de medio: prosequimur quæsitum.

Ratio subtilis Aureoli.

Ratio autẽ ipsius Aureoli est; Quia de ratione intrinseca, seu essentiali paupertatis,

pertatis formaliter, & directè; solum est abdicatio iuris ciuilis, dominij, & actionis cuiuscunque politici: vt dictum est supra in initio huius capituli. In arctatione autem, seu limitatione vsus essentialiter & directè prædicta Euangelica paupertas non consistit: sed talis limitatio, & arctatio vsus, accidentaliter, & ab extrinseco à virtute. s. temperantiæ ipsi accidit paupertati. Patet quia esse in extremo pauperem, & nihil habere, idem sunt; non enim quis pauperior illo esse potest, qui omninò nihil habet: Sed qui de facto caret proprietate, omniq. politico iure in re, & vsu rei; quantumcunque ex concessione domini vtatur cibo pretioso &c. verum est dicere de illo, quòd est pauper in extremo, cũ omninò nihil iuris in aliqua re habeat, qua vtitur: ergò paupertas extrema dominium, & ius omne politicum abdicat, vsum autem non moderatur ipsa, sed moderantiæ virtus. Idq. confirmat ex declaratione Nicol. 3. in Decretali, Exijt. §. Porrò, vbi dicitur, quòd abdicatio omnium rerum tam in speciali, quàm in communi sanctissima est; quam Christus docuit, & obseruauit. Et vbi de vsu moderato agit, nil dicit; an ad paupertatem Euangelicam pertineat, vel non. Cui consonare videntur verba cap. Exiui, §. Et ex præmissis. Vbi dicitur, quòd asserere, sicut aliqui asserere

perhibentur, hæreticum esse, tenere, vsum pauperem includi, vel non includi sub voto Euãgelicæ paupertatis; præsumptuosum, & temerariũ est. Patet etiam ex Regula nostra c. 6. vbi dicitur, [fratres nihil sibi approprient.] Et subditur. [Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis.] Et tamen ibi nulla fit mẽtio de vsu taliter, vel taliter limitato. Et hoc ideò, quia virtus huius Euangelicæ paupertatis essentialiter consistit in quodã exteriori priuatiuo. s. in abdicatione omnis dominij, & iuris ciuilis cuiusq; rei: & in quodam interiori positiuo. s. in firmo proposito nõ habendi prædicta. Vndè exilis, aut accõmodus vsus non videtur ingredi eius essentiam; sed accidit ei, & multum iuuat ad cõseruationem eiusdem. Et vrgentissima ratione probatur, quia Christus altissimam vtique Euangelicam paupertatem consuluit, eamq. in summo habuit gradu: & tamen vsum pauperem in summo gradu, quò ad cibum, vestitum, domum, &c. minimè habuit. Immo Ioannem Baptistam arctiorem vsum ex Euangelio habuisse conuincitur: cui erat cibus locusta, & mel syluestre; vestitus tunica de pilis camelorum; & erat ei pro domo, desertus, & aqua potus. Ex quo satis patet, vsum arctum taliter, vel taliter limitatum; non esse de ratione essentiali Euangelicæ paupertatis.

Paupertas Euangelica in quo consistat.

84 *In-*

84 *Indirectè tamen, & occasionaliter, ad eã pertinere dignoscitur: quia eã lædere, & conseruare potest sicut accessoriũ ad illã. Et ideò licet non ex se; ex alia tamen virtute. s. temperantiæ, vsum sic, vel sic modificatũ, ex decentia, habet annexum. Qui enim in aliquo statu aliquam virtutem vouet; ex condecentia obligatur ad actus aliarum virtutum, illi virtuti, seu statui annexarum. V. g. vouens castitatem, tenetur ad ieiunium, ad eam cõseruandam opportunum: & fugere consortia, aspectus, & verba lasciua. Sic vouens paupertatem, ad eas tenetur virtutes, quæ paupertati connectuntur: vt est humilitas, vitæ parsimonia, sufficientia seu moderãtia. Tenetur enim ex condecentia ad humilitatem, vt. s. vilibus induatur. Ad parsimoniam, seu austeritatẽ, vt nolit lautis assiduè epulari. Ad sufficientiã, seu moderantiam, vt necessarijs sit contentus, & nolit habere superflua. Quoniam pauper superbus, abominatio est mundi; & pauper delicatus, abusio claustri. Vt ait Hugo, de scala claustralium. Hos verò actus pauperes, humilitatis scilicet, parsimoniæ, moderantiæ; non præfata Euangelica paupertas formaliter facit, sed prædictæ virtutes ei connexæ. Quoniam (vt diximus) prædicta Euangelica paupertas essentialiter, & per se, omne ius abdicat, & dominium. Vsum verò per se,*

Vouens vnã virtutem, an teneatur ad annexã virtuti illi?

Not.

& essentialiter, ipsa non moderatur, sed aliæ secundariæ virtutes sibi connexæ: prout decet, & congruit, considerata conditione personæ, status, & alijs circunstantijs.

Castitas in quo cõsistat.

85 Et sicut ipsa castitas, seu virginitas quæ materialiter consistit in quodã exteriori priuatiuo, putà in nõ expertum fuisse aliquandò aliquam delectationem veneream; & formaliter in aliquo interiori positiuo, putà in firmo proposito nũquam huiusmodi delectationem experiendi; nusquam essentialiter, & intrinsecè læditur; nisi in vtroque, vel altero horum duorum modorũ lædatur: licet in alijs virtutibus ei annexis aliquandò offendatur, vanis. s. aspectibus, consortijs, &c. Sic paupertas ipsa, quæ (vt diximus) in aliquo exteriori priuatiuo consistit, scilicet in abdicatione dominij & iuris omnis politici; & in quodam interiori positiuo, scilicet in firmo proposito nunquam aliquod dominium seu ius politicum habendi: nusquam essentialiter, & intrinsecè lædetur, nisi vtrunque, vel alterum prædictorum amittatur. Quarè quæcunque variatio in vsu paupertatem ipsam essentialiter, & intrinsecè non corrumpit. Adeò vt si pauper Euangelicus continuè cibis vesci voluerit delicatis, & pretiosis vestibus indui; lædet quidem intrinsecè, seu essentialiter virtutes ipsi paupertati cõnexas, putà temperantiam,

tiam, seu sufficientiam; & humilitatem: non tamen lædet formaliter ipsam essentiã Euangelicæ paupertatis. Modo in firmo proposito intus, & in exteriori adsit omnimoda abdicatio cuiusque dominij, seu ciuilis iuris in quacunque re, & vsu rei: vtendo ipsis rebus pretiosis, tanquam omninò alienis, & non suis. Vndè ipse Aureolus còncludit, quòd ex voto altissimæ Euangelicæ paupertatis, non tenentur fratres Minores ad vsus pauperes essentialiter; sed solum condecenter. Quia vouentes ipsam paupertatem, nõ vouent actus aliarum virtutum; & paupertas hæc est priuatiua dominij, non moderatiua vsus. Sed quia (vt dictum est supra) vouens aliquam virtutem, obligatur ex condecentia ad actus aliarum virtutum illi principali virtuti connexarum; ideo ex condecentia ad vsus pauperes, Minores fratres tenebuntur ex vi voti paupertatis, respectu humilitatis, parsimoniæ, moderantiæ ipsi paupertati annexarum.

86 *Tu tamen aduerte, quòd licet discursus prædicti Doctoris sit bonus & subtiliter probet, quòd limitatio vsus, sic, vel sic, essentiam Euangelicæ paupertatis non respiciat; & sic ex voto paupertatis prædictæ, non teneantur fratres ad tales vsus sic limitatos, sed tantum ex condecentia. Non tamen (vt reor) dicere* Auctoris sentẽtia.

voluit, quòd liberũ sit fratribus in vsu abundare absque mortali culpa; et ad nullos arctos vsus ex sua professione teneri. Certum est enim, quòd sub mortali culpa Minores fratres ex professione suæ Regulæ ad illos arctos vsus obligantur, qui in ipsa Regula continentur expreßè; & eo modo, quo ibi ponuntur. Vt patet ad literam per Clementem V. in c. Exiui, eodem §. Qui sunt omnium rerum abdicatio; habitus asperitas & vilitas; vestimentorum paucitas; pedum terræ, & aeris iniurijs exposita nuditas; interdicta equitandi potestas; victus mendicata necessitas; acquirendi pecunias, sublata possibilitas. Dicitur enim ibi. [Volentes itaque conscientiarum fratrum prouidere quieti, & altercationibus finem dare, declarando dicimus; quòd fratres Minores ex professione suæ Regulæ specialiter obligantur ad arctos vsus, seu pauperes, qui in ipsorum Regula continentur, & eo obligationis modo, sub quo continet, seu ponit Regula dictos vsus.] Sic item declarauit, & confirmauit Sanctus Bernardinus in sua Epistola. Cæterarum verò rerum vsus, de quibus nulla fit in Regula expressa mentio: licet non arctus, & exilis, seu ærumnosus, moderatus tamen, & non superfluus, neque curiosus esse debet.

Fratres tenentur ad arctũ vsum aliquarũ rerum.

87 Quòd

87 *Quòd enim omnis superfluitas, curiositas, & pretiositas circa omnes res, quæ ad uictum, uestitum, habitationem, diuinum cultum, sapientiale studium, seu ad officiorum nostri status executionem spectant; sit nobis ex Regul. prohibita, patet, clarè. Quoniam illicitum probatur uiuenti de mendicatis: ad usum superfluũ, curiosum, & pretiosum eleemosynas mendicare. Patet item ex declaratione. Nicol. III. cap. Exijt. §. Insuper nec vtensilia. Vbi dicitur: quòd nec vtensilia, nec alia, quorũ vsus licitus est fratribus ad necessitatem, et officiorum sui status executionẽ, habere possunt ad vllam superfluitatem, diuitias, seu copiam, quæ deroget paupertati. Quinimmo in omnibus apparere in eis debet, quo ad dominium omnimoda abdicatio, et in vsu necessitas. Et Clem. V. in dicto cap. Exiui. §. Quamuis, de vasis, & vestibus sacris loquens, dicit. Quòd Deus per illas sibi seruiri non vult, quæ suorum seruitorum cõditioni, et statui nõ consonant: propter quòd sufficere debent fratribus paramẽta, & vasa Ecclesiastica decentia, numero, & magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his, seu alijs quibuscũque; non potest ipsorum professioni, vel statui conuenire. Cum enim hæc sapiant thesaurizationẽ, aut copiam,* Superfluum curiosũ pretiosum prohibẽtur.

pau-

paupertati tantæ (quo ad humanũ iudiciũ) derogant manifeſtè. Quapropter præmiſſa ſeruari à fatribus volumus, & mandamus. hæc ibi.] Ex quibus verbis clarè cõſtat, quòd & in diuinis miniſterijs, & in alijs quibuſcunque rebus noſtro inconuenit ſtatui nimia ſuperfluitas, curioſitas, vel pretioſitas, & ſic obſeruari mandatur. Idq. ſatis probatur ex vnanimi expoſitorum ſententia, vt patet per quatuor Magiſtros, Hugonem, Bartholum Piſanũ, Betrum Ioannem, & cæteros in hoc 6. cap. & Seren. conſcien. q. 9. Qui vno ore fatentur vſum abundantem, curioſum, vel pretioſum quarumcunque rerum nobis eſſe interdictum.

Vſus rerum moderatus. licit⁹ eſt.

88 Ex quo ſequitur, quòd cum nullus alius arctus, & exilis vſus, qui in Regula non ſit expreſſus, nobis ſub præcepto demandetur; et ſuperfluus, ſeu curioſus, vel pretioſus nobis (vt ex prædictis patet) ſit prohibitus; moderatus tantum vſus, ſeu accomodus nobis licitus conuincitur. Quod expreſsè videtur determinatũ in dicto cap. Exijt. §. Porrò. Vbi dicitur [Quinimmo neceſſarium rerum, tam ad vitæ ſuſtentationem, quam ad officiorum ſui ſtatus executionem (exceptuato, quod de pecunia infra ſubiungitur) moderatus vſus, ſecundum eorum Regulam, & veritatem omnimodam cõceſſius eſt fratribus.] Et iterum

Moderatus vſus.

per

per sanctum Bernardinum, & Ioannem de Capistrano, & alios viros Religiosos, & doctos: magna est disputatione, & examinatione idipsum determinatum, vt patet in Epistola prædicti S. Bernardini. Quarè superfluitas, & curiositas, & pretiositas, discerni, seu iudicari non debet respectu necessitatis arctæ, seu arcti vsus, sed moderati: quia vsus moderatus non potest dici superfluus, curiosus, vel pretiosus, & per consequens nec vitiosus. vt idem sanctus Bernar. in dictæ epistola dicit. Vnde ipse inquit, quòd vsus carnium in loco vel extra locum in Reg. fratribus non prohibetur; licèt non deceat, nisi moderatus, & discretus. Et calices, & patenæ argenteæ, (dummodo non nimiæ, & excessiuæ magnitudinis, & pretiositatis sint) si habeantur, nostro statui non repugnat. Immò satis decens est, eas habere ad euitandam immũditiam erga sanctissimam Eucharistiam: & videtur esse de mente S. Francisci Patris nostri, in suo testamento dicentis: [Et hæc sanctissima mysteria super omnia volo honorare, & venerari, & in locis pretiosis collocare.]

Art. 6. Pretiositas an liceat in rebus Ecclesiasticis.

89 *Nec puto Aureorum contrarium sensisse. Nam licet ipse asserat, quòd frater Minor ex voto huius altissimæ paupertatis non teneatur essentialiter ad vsus pauperes seu moderā-*

Condecẽter quid significet.

deratos, sed solum condecenter: Illud tamen (condecenter) non accipitur ibi, quatenus condistinguitur à necessariò, quasi velit dicere, quòd non necessariò, sed ex sola condecentia Minoritanæ paupertatis professor ad moderatū vsum teneatur; sed ibi sumitur, quatenus condistinguitur contra indecens. Vnum enim (inquit ipse) de abominabilibus, est pauper superbus, & vnà de abusionibus est pauper delicatus; ergò vouens paupertatem tenetur ex condecentia ad humilitatem, ita vt induatur vilibus, ad parsimoniam, & austeritatē, ita vt nolit assiduè epulari lautius, hæc ibi. Ex quibus verbis patet Aureolum voluisse dicere, quòd licet vsus sic, vel sic limitatus non sit essentialis voto paupertatis; condecenter tamen illud comitari debet. Quandoquidem indecentissimum est, & abominabile, paupertatis altissimæ professorē velle abundare, & lautè viuere. Vnde circa finem articuli tertij dicit. [verum est tamen, quod virtutes moderantes vsus pauperes, concomitari debent statum Religiosorum plusquam statum communiter viuentium.

Vsus rerum liciti, & illiciti in Regul.

90 *Quòd si fortè aliter intellexit, quòd scilicet ex condecentia, & non ex necessitate ad vsus sic, vel sic limitatos huius Regulæ professor teneatur ex sua Regulæ professione; Tu dic, sicut antiqui fratres nostri omnes dixerunt,*

runt, et determinauerunt; vsum moderatum includi in voto professionis nostræ. Regula enim nostra vsum quendam simpliciter reijcit, & interdicit, vtputà vsum pecuniarium, possessionum, & redditutũ: vt in 4. & hoc 6. cap. dictũ est. Quendam simpliciter exigit, vt est simplex vsus facti absque aliquo ciuili iure in re, vel vsu rei; quendam verò rerũ nobis licitè vtibilium vsum, sub rationabili circumstantiarũ moderatione restringit, et recipit. Vnde Ioannes Pirinus, de dispensatione fratrum Minorum, notabili secundo, dicit. Dominium rerum & possessio excluditur à Regula fratrum Minorũ: vsus autem pauper, seu moderatus, includitur intra substantiam eiusdem Regulæ, & intra votum, seu professionem ipsorum. Cuius dictis, satis suffragari videtur, dictum cap. Exiui, artic. 8. §. Circa equorum, illis verbis. [Dicere autem, sicut aliqui asserere perhibentur, quòd hæreticũ sit tenere, usum pauperem includi, vel nõ includi sub voto Euangelicæ paupertatis; præsumptuosum, & temerarium iudicamus.] hæc ibi. Quibus uerbis satis innui uidetur, utrunque dici posse; usum scilicet pauperem, seu moderatum non includi, & eundem includi in ipso Euangelicæ paupertatis uoto: dum alteram partem tanquam ueram asserere, alteram tanquam falsam exclu-

Ioannes Pirinus.

Paupertas nõ est vera sine vsu moderato rerum.

dere,

dere, præsumptuosum, & temerarium iudicatur. Non enim includitur talis vsus essentialiter in voto perfectæ paupertatis Euãgelicæ, quia eius non ingreditur essentiam, cum ipsius essentiale sit, omne penitus dominium, & ius ciuile abdicare. Includitur autem tanquam accidẽs necessarium, & connexum: sicut albedo in cygno, seu nigredo in coruo. Ita vt non vera censeatur paupertas, vbi vsus moderatus non est; sed quotidie affluens, & abundans. Virtus enim moderantiæ ipsam necessariò paupertatem Euangelicam sequi debet; cuius est moderari, qualis liceat vsus tantæ paupertatis professori. Qui quidem non nisi moderatus esse debet, & non superfluus; vt ex. cap. Exijt. §. Porrò, extat determinatum, et ab expositoribus omnibus.
S.Bonau. *Vnde S. Bonauẽtura in litera, quam de consensu, & determinatione Capituli Generalis misit per totum Ordinem inquit. [Quoniam paupertas est nostra prærogatiua sublimis, sic sumptuositatem ædificiorum, librorum, vestium, ac ciborum studeas amputare; quòd à professionis excellentia, vitæ obseruantia non discordet. Fædum enim est, & prophanum mendaciũ, paupertatis se professorem asserere, & rerum penuriam pati nolle; interius diuitum instar velle affluere, & exterius, more pauperum mendicare. hæc ibi.] Idemq.*

in

in legenda maiori S. Francisci inquit; [Quòd ipse B. Pater, quando videbat domos fratrũ alicuius apparentiæ, quæ tamen nunc reputarentur vilissimæ, & pauperculæ, nolebat venire ad eas. & mandabat dirui: vt pauperum more pauperculas casas erigerent, vel fratres inde amouerentur, si quid ibi sũptuositatis cerneret, quod paupertati per omnia non consonaret. hæc ibi.] Et Henricus de Gandau. quolib. 7. quæst. 29. super illis verbis Pontificum, paupertatis sanctissimæ sectatores inquit. [constat autem, quòd si abundè, delitiosa, vel curiosa, & mollia in vsu sunt; talis paupertas magis ridiculosa quam sanctissima censeretur] Nec summus Pontifex, vt notat Vbertinus sustineret quòd sub bulla sua, hæc paupertas prædicaretur altissima; si vsus esset affluens. Immo & communis animi conceptio omnium rectè sapientiũ, aut potius non desipientium sic habet; quòd nobis non licet viuere abundãter more præbendatorum, & habentium redditus: ex quo sumus in statu paupertatis, & mendicitatis, & pænitentiæ ad acquirendum virtutes, & perfectiones, quæ ex paupertate, & pænitentia, & abstinentia prouenire solent, de quibus infra dicetur. Quòd si fratres vsum vellent habere opulentum, nedum hæc paupertas ad dictas virtutes acquirendas non conduce-

Hẽricus.

Vbertin.

Vitia nascẽtia ex vsu opulento.

duce-

duceret: sed ad multas deordinationes induceret quæstuum solicitudinum, auaritiæ, hypocrisis, adulationis, importunitatis, simoniæ, &c.

91 *Et quia non restat amplius de hoc dubitandi locus; cum sit determinatū per dictam decretalem, Exijt, & per dictā Clem. Exiui. §. Porrò. ubi etiam expreßè dicitur. Vt nullo modo fratres deinceps fieri faciant, aut fieri sustineant Ecclesias, uel alia quæcunque ædificia, quæ considerato fratrum inhabitātium numero, excessiua in multitudine & in magnitudine debeāt reputari: Sed ubique in Ordine tēperatis, & humilibus ædificijs sint contenti, ne huic tātæ paupertati promissæ, quòd patet oculis, contrarium foris clamet. Et de paramentis, & uasis Ecclesiasticis idem dicit, ut dictum est supra.*

Epilogus notabilis de vsu rerum.

92 *Ideo resolutoriè dices. Quòd sic licitus est nobis usus rerum moderatus, quòd necessarium est cauere à superfluitate, curiositate, & pretiositate, & paucis tenemur contentari secundum nostrum statum. Et qui oppositum facit, usum habens notabiliter abundantem curiosum, uel pretiosum; uel qui est in proposito firmo se nolle prædictis carere, nullamq. penuriā pati uelle propter Regulæ obseruātiam; sed uult esse certus de suo ordinario uictu, & uestitu, ac si esset præbendatus:*

in

in statu est damnationis. Nam hic est in continua transgressione suæ professionis; vel saltem in voluntate, & proposito firmo transgrediendi votum, & Regulam suam: cum sub mortali teneamur cauere vsum notabiliter abundantem, curiosum, vel pretiosum rerum omnium, quibus vtimur. Et hoc expressè habetur in enchiridione fratrum Minorum, et per Cordu. hic q. 13. punct. 3. dub. 8. 11. 12.

Et secundum prædicta debent intelligi omnes doctores vbicunque dicunt, quòd ex vi professionis nostræ tenemur ad arctum, & strictum vsum rerum: hoc est, ad vsum moderatum, & accomodum. Vt patet ex dicta decretali, Exijt, & S. Bernar. in Epistola, art. 4. & Ioann. Pirino notabili 2.

Quis censendus sit vsus moderatus.

93 *QVis autē vsus debeat moderatus censeri, in quantitate, et qualitate secundū statum, & professionem nostrā: non potest dari certa, et punctualis Regula. Sed moderatio dicti vsus, debet attendi secundum qualitatem personarum, varietatem temporum, locorum conditiones, & alias occurrentes circunstantias. Vt dixit S. Bernar. vbi supra, & Vbertin. in Seren. consc. q. 11. & communiter doctores hic. Non enim idem debet esse vsus rerum sanis, & ægrotis. Et tempore festiuo,* Vsus moderatus quis, & qualis esse debet.

stiuo, seu alicuius solemnitatis, aut magni laboris, & exercitij; reputabitur moderatus cibus, qui aliàs erit delicatus, et lautus. Idemq. dicendum est tempore conuiuij; & quando cum magnatibus comeditur. Eritq. vilis hic, vel ille cibus in vna regione, vel loco; qui erit delicatus, & pretiosus in altera. Et ideo hæ circunstantiæ sunt attendendæ; vt moderatus vsus rerum dici possit, an non.

94 *Et quoniam de his iudicare non erit facilè; ideo Ministris, et custodibus, vel his, quibus à præfatis fuerit commissum, à Nicol. iij. & Clem. V. prædictis, relinquitur iudicandum. Vt patet in decretali, Exijt §. Insuper nec vtensilia, & §. Quanquam. & cap. Exiui. §. Rursus. Nec huius vsus moderantiam, (quæ nihil aliud est, quam medium quoddam paupertatis virtutis, secũdum rationis adæquationem sumptum) sic in voto Regulæ nostræ, & Euangelicæ paupertatis, includi intelligas: quòd omnis scilicet excessus, & immoderantia in vsu, sit mortale peccatum, ac voti substantiam interimens. Sed solũ quando est talis, & tanta; quòd meritò censeri debeat tantæ promissæ paupertatis statum enormiter lædere. Aliæ autem immoderantiæ peccata venialia erunt: vt dixit Vbertinus in Seren. conscientia. q. 11. Ioannes Pirinus vbi supra. Petrus Anchar. et Cardinalis Zabarella*

Excessus in vsu rerum non sẽper est mortalis.

la in Clem. Exiui. Ideo toties repetitum est illud verbum (Notabiliter) quia tantum notabilis excessus mortale peccatum inducit. Et de tali moderantia (vt diximus) prædictorum prælatorum est iudicare.

95 *Quando autem subditi arbitrarentur prædictos Ministros, et Custodes malè circa prædicta se habere; immoderatum, & superfluum vsum, curiosum, vel pretiosum procurando, & procurari mandando; relaxatè interpretando, & iudicando de moderato vsu: possent tunc, et deberent (si viderint expedire) suum iudicium prædictis prælatis humiliter notificare. Quòd si eorum sententiæ, & iudicio non assenserint; ipsorum prælatorum determinationi, & præcepto obediant, & proprio non innitantur sensui: quia attentis circunstantijs prædictis, non est facilè, vt dixit S. Bernardinus, de excessu, iudicare. Et ideò prælatorum iudicio proprium supponere debent; & patienter expectent visitationem superioris Prælati, cui propriam sententiam, & iudicium notificare poterunt. Quòd si adhuc Regulam à talibus relaxationibus, eas superiori prælato reuelando, expurgare non poterunt; relinquant iudicio Diuino: & sic faciendo tuti erunt subditi in conscientia, aliàs non. Hoc tamen verum esse intelligas si cum aliqua dubietate arbitrentur subditi esse*

Subditi stent iudicio prælatorum in vsu rerũ quando dubitant.

vſum immoderatum, et ſtatui noſtro indecentem: tunc enim ipſis prælatis, quorum eſt, de his iudicare, debent obedire. Sed ſi certitudinaliter, & manifeſtè abſque dubio prædictos prælatos relaxatè contra Regulæ puritatem de vſu moderato agnouerint interpretari, & iudicare; tunc non deberent eis in hoc obedire. In dubijs enim tantum, aut in non apertè manifeſtis; non autem in manifeſtis, & claris, obediendum eſt ſuperioribus contra professionem noſtram mandantibus. vt patet ex cap. quid culpatur. 23. quæſt. 1. Et annotauit S. Bernard. in prædicta Epiſtola. ar. 3. & 7. & habetur in tractatu decem plagarum, plaga. 2. 3. & 4. & de neceſſariorū congrua ſolutione. §. Ex quibus omnibus, in fine. Cum quibus concordat Scot. in 4. ſent. diſt. 3. q. 4. & ita intelligēdum eſt quod ſupra n. 82. dictum eſt, ex determinatiane Ioan. 22.

In dubijs parēdum eſt prælatis.

96 *Et ſi quæras. Vtrum Minores fratres ex vſu immoderato, & abundanti ſeu potius ex abuſu circa prædicta maculentur? Ad id S. Bernardinus reſpondet, quòd licet in locis aliquibus magna eſſet ſuperfluitas, curioſitas, vel pretioſitas ex eis non vitiarentur fratres omnes. Sed ſolum has relaxationes introducentes, vel illis conſentientes, vel non reſiſtentes, qui ad id ex officio tenentur, & quicunque alij commodè reſiſtere poſſunt,*

Dubium

Solutio.

Abuſus rerū, quādo maculat fratres.

&

& non faciunt: & non alij, qui dictis rebus vtuntur ob aliquam necessitatem, vel scandali euitationem. Vnde, & Clem. V. licet decreuerit ædificia nimis sumptuosa, Minorum fratrum statui non conuenire: sub pœna tamen excommunicationis præcepit, ne dicta loca iam recepta, aliquando fratres absque Sedis Apostolicæ licentia relinquant. Excedentia enim superfluitatis, & curiositatis non est sufficiens causa, propterquam fratres recedere debeant à loco. Hæc ibi. Ex quo facilè fratres agnoscere poterunt, qui nolunt paucis contẽtari, & conturbant domum, uel prælatos, cuius gratia prælati ipsi mouentur ad prædictos abusus: contra Regulam, magis, uel minus esse in culpa, secundum quòd magis, uel minus sunt in causa talium abusuum. Vt uideri potest ex. S. Bonau. in sua apologia. q.14. & Hugone super Reg. hic.

Num sit licitum fratribus de mendicatis viuere?

97 *CVm ergò tanta sit Minoritana paupertas, vt nullum ius in re, nec vsu rei ciuile seu polyticum admittat; sed in spe Dei, mẽdicitati innitatur ad uitæ necessaria. Ideò exẽplo Christi nos Pater S. exhortatur,*

ne verecundemur, mendicare; sed potius lætemur, & gloriemur. Quia datum est nobis nihil in hoc mundo habentibus, pro nomine Iesu penuriam, & contumeliam pati: cum ipse dominus Iesus Christus pro nobis in hoc mundo se pauperem fecerit: Inquiens.

Tex.

IN paupertate, & humilitate domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia dominus pro nobis se pauperem fecit.

mendicare est licitum, & meritorium fratribus.

EX quo habes, quòd nedum licitum, verũ etiam, & meritoriũ est fratribus viuere de mẽdicatis; modò debitè suam professionem seruent. Licitum enim est cuique de re sibi aliquo modo debita, viuere: at bono Religioso debita est sustentatio ad victum, & vestitum, & executionem sui officij. Bonus enim Religiosus spirituale saltem beneficiũ hominibus tribuit, altari ministrando, Officio diuino insistendo, & cæteris huiusmodi: ergò licitum est ei, ex mẽdicatis viuere, cum naturali iure compensatio debita sit. Quòd item meritoriũ, sit pro Christi amore se pauperem facere, & viuere ex mendicatis, ex eo cõuincitur: quia Christi consilium est, relictis omnibus ipsum sequi in humilitate, & paupertate: & Christi

sti

sti seruare consilia meritorium, & supererogatorium esse, non est, qui neget absque temeritate, & errore. Idq. eiusdem Domini exemplo firmatur, qui aliquando voluit esse mendicus, iuxtà illud Psal. 39. Ego autē mendicus sum, & pauper. Quod non in persona Dauidis, qui mendicus non fuit, sed in persona Christi dictum est. Et in concilio Constantiensi tanquam erronea, temeraria, & scandalosa Ioannis Hus fuit opinio reprobata; asserentis, Religiosos non per mendicitatem, sed ex labore manuū debere viuere. Et Guillelmi de sancto amore tractatus, in quo asserebatur Mendicantes saluari non posse, tanquam erroneus & detestabilis per Alexandrum Quartum fuit damnatus, & coram Aloysio Francorum Rege igni traditus; & ipse magistrali auctoritate priuatus, è Gallia factus est exul. vt habetur in Cronicis fratrum Minorum, tom. 2. lib. 1. cap. 43.

Guillel. de sanct. amor.

98 Dixi, si fratres debitè suam professionem seruauerint; quia ad licitè viuendum de eleemosynis necessariò exigitur, quòd fratres in spiritualibus aliquo modo recompensent suis benefactoribus. Vt vnanimes Doctores fatentur super illud Apostoli. 2. Thess. 3. num. 10 si quis non vult operari, nec manducet. Non enim approbatur mendicitas, vt Mendicantes otio vacent; sed vt melioribus,

Mendicare licet seruantibus suam regulam.

& spiritualibus exercitijs debitè occupentur: vt patet per S. Thom. 22. quæst. 187. art. 4. & satis est dictum supra cap. 5. Qui verò debitè suam professionem seruauerint, licitè necessaria vitæ elemosynaliter petere, & ab omnibus fidelibus potentibus dare, recipere poterunt: vt patet per summistas, tit. eleemosyna. Immo, & Clemens Quartus concessit, vt Minores fratres liberè in terris excommunicatorum commorari possint: & ab eis tunc, & quando per huiusmodi terras transire eis contigerit, necessaria vitæ deposcere, & recipere valeant. Et Alexand. Quartus concessit, quòd de malè acquisitis, quorum restitutio non debetur alicui certæ personæ; licitè possint fratres eleemosynas recipere ab executoribus testamentorum. Et idem est de vsuris, & rapinis, & aliàs malè acquisitis; si personæ, quibus horum restitutio fieri debet, omninò inueniri, & sciri non poterunt. Et hoc ex priuilegio Vrban. IV. concesso Carmelitis; quod nobis ex communicatione priuilegiorum commune est: vt habes in compendio priuilegiorum tit. eleemosyna.

Ab excõmunicatis petere licet eleemosynās.

99 *Et si quæras, an mortaliter peccent Religiosi viuentes de eleemosynis; si ab actibus religiosis, ad quæ tenentur desistunt; non viuentes, vt bonos decet Religiosos? Dico secundum*

Religiosi viuentes de eleemosynis quando peccant.

S.Tho.

S.Tho. 22. q.107. art.3. quòd tunc tantum mortaliter peccare censendi sunt, cum ingratitudo mortalis interuenerit; aliàs tantum venialiter peccabunt. Quæ quando fit, videri potest supra cap. 5.num.7.

100 *Et si dicas, non multum videri meritorium de oblatis, & mendicatis viuere; cum melius sit eleemosynas dare, quàm accipere: iuxta illud, Beatius est magis dare, quàm accipere, Act.20. Ad hoc respondet S.Bonau. quòd ex hoc beatissimi sunt, qui omnia propter Deum dederunt. Et nemo perfectius erogat, quàm qui sibi propter Deum nihil reseruat; vt sunt Minores fratres. Et si recipere diminuit de beatitudine; ergò qui magis recipiunt, magis deficiunt; & qui minus recipiunt, minus deficiunt: atqui fratres Minores minus recipiunt de bonis temporalibus præ cæteris Religiosis omnibus; ergò ipsi præ cæteris minus deficiunt à beatitudine. Nos enim fratres Minores, cum possemus viuere sicut alij clerici in statu honoris, dignitatis, & affluentiæ; & sicut cæteri Religiosi cum redditibus, & possessionibus: omnibus renuntiantes propter Deum, in statu humilitatis, & penuriæ viuimus; tantum ad vitæ sustentationem contenti necessarijs. Amplius, licet dare simpliciter, beatius sit, quàm accipere, si hæc inter seinuicem absolutè considerentur.*

Obiectio

Solutio.

Dare an sit beatius, quã accipere.

Attamen

Attamen cum tantæ paupertatis voluntariæ circunstantia, tantæq. humilitatis, voluntariè propter Deum necessaria mendicandi; melius est recipere, quàm dare. Et Dominus
Luc. 10. *noster Iesus Christus suos discipulos ad eleemosynas recipiendas informauit; dum temporalibus nudos, per sæcula destinauit, vt ederent, & biberent, quæ apud homines sunt: quæ, & ipse seruauit aliquandò.*

Quam altissima sit paupertas fratrum Minorum.

101 *ET cum ad tantam mendicitatis paupertatem, suos Pater sanctus exemplo Christi adhortetur fratres; ad eandemmet inuitat, quoniam per eam & hæredes, & reges regni cœlorum instituuntur, & virtutibus (quantum ex ipsa est) sublimantur. Inquiens.*

Tex. HÆc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos fratres meos hæredes, & reges regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, & virtutibus sublimauit.

Paupertas Minorũ altissima.

102 *VErè vtique altissima hæc paupertas est; cum nullus talis status*

inter

inter seculares homines, ob aliquam quacunque causam aliquo iure reperiatur institutus. Homines enim liberi, quorum status integer est; dominium, & auctoritatem super suis facultatibus habere probantur. Quorum autem status propter pœnam minutus est, vt in deportatis in insulam; licet ea, quæ iuris ciuilis sunt, perdant, vt est posse testari, aut eis legari, &c. ea tamen, quæ iurisgentium sunt, vt est emere, vendere, alimenta repetere, &c. apud se retinent: quoniam hæc sibi acquirere possunt, & actiones habere. Status verò eorum, qui sunt serui pœnæ, vt damnati ad metallum, &c. licet in totum perimatur, & sic perdant omnia: pro alimentis tamen sibi legari poterit, & ipsi per se, vel per alios, iudicis officium poterunt implorare, vt eis alimenta soluantur. Vt ff. de pœnis l. quidam sunt, & ff. de capitis diminutione l. legatum. Eorum verò status, quos seruos captiuitas, aut natiuitas facit; legata pro alimentis recipere potest. vt ff. de alimentis, & cibarijs legatis. l. si cui. & ff. de his, quæ pro non scrip. hab. l. in metallum. Et pro multis causis pro temporaria re in iudicio valet experiri; vt habetur ff. de iudicibus. l. lis nulla. Nec prædictorum alicui vsus pecuniæ aliquo iure interdicitur. Atqui Minorum status talis est, vt nedũ ius aliquod, vel dominium in aliqua

Status liber.

Status cõdẽnatus ad pœnã.

Status serui pœnæ.

Status seruorũ.

Status Minorũ.

re, seu vsu rei non habeat; & nec singuli de vniuersitate meum habeant, neque communitas nostrum: sed nec item vendere, nec emere, nec alimenta recipere, nec in iudicio pro temporalibus experiri, nec pecuniæ vsum habere possunt. Adeò vt liquidò appareat nullum prædictorum statuũ in tanta esse paupertate fundatum; sicut est hic Minoritanus. De clericis verò secularibus, & religiosis, non mendicantibus; nullum de hoc extat dubium. De mendicantibus verò alijs; constat quòd aliqua habeant quò ad proprietatem in communi: vt patet ex constitutione Gregor. 12. Quia quorundam. Iure ergò altissima hæc Minoritana paupertas dicitur; cum omnem orbis statum in voluntaria paupertate antecellat.

Status clericorum.

103 *Et verè item altissima; quia quanto à mundo remotissima est, tanto cœlorum regno vicinior comprobatur: illiq; vitæ æternæ, vbi nihil terrenum alicui proprium, vel commune est, (vt possibile est) simillima. Qua quidem veri eius professores, hæredes, & reges regni cœlorum constituuntur. Hæredes, quoniam omnia pro Deo dimittentibus, supercœlestis, æternaquè gloria promittitur; iuxtà illud Matth. 19. Omnis qui reliquerit domum. &c. centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Reges, quia facta plena*

Paupertas ista facit hæredes, & reges obseruatores.

de

de re emenda solutione; sola restat tradenda possessio. Ideo dicitur, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Matth. cap. 5. Verè ergò altissima est, cum ad tam excelsa conducat.

Virtutes, quæ ex tali paupertate gignuntur.

104 *HAec insuper est, quæ dum eius obseruatores pauperes rebus in terris facit; subleuat virtutibus. Dum enim ipsa radices, occasionesq. peccatorum extirpat, ad virtutes aditum facit. Prima enim vitiorum radix, cupiditas, & terrenorum est amor: iuxtà illud Apostoli 1. Timot. 6. Radix omnium malorum est cupiditas. At huic cupiditati verus frater Minor renuntians, nihil quærens in terris: occasiones peccatorum, euellit. Hinc malè humilians timor expellitur; qui enim nihil habet, quod amittere possit, non habet vndè timeat. Amputantur hinc discordiarũ, & litium causa; meum enim, & tuum sunt vndè omniũ litium oritur occasio. Amputantur occasiones luxuriæ; quia tales pauperes arctius de eleemosynis viuẽdo, vt tenentur; penuria castigãtur in carne. Vndè fit vt extirpatis vitiorum radicibus; ad multas paupertatis obseruatores euehãtur virtutes.* Vitia fugant paupertate.

Ex

Virtutes gignũtur à paupertate.

Ex ea enim gignitur, & nutritur humilitas; quia pauperes prædicti tanto omnibus humiliores esse debent, quanto aliorum subsidio egent; & quo minus habent vndè superbiant. Necesse enim est, vt qui de alieno viuit, omnibus se subijciat, & humiliet propter Deum; cuius gratia Beatus Pater dum suos fratres ad mendicandum instituit, Minores vocat. Quoniam omnibus hominibus Minores nos facimus; dum ab eis necessaria vitæ, mendicamus. Gignitur item obedientia; quia vbi non interuenit interesse, facilius obeditur. Gignitur, & nutritur castitas; quia per penuriam, & temperantiam caro spiritui subijcitur, & teritur. Parit item paupertas hæc, temperantiam; quoniam qui ex alieno viuit mendicando, necesse est, vt moderato vsu, sit contentus. Parit item cum hominibus pacem; quia vbi cupiditas terrenorum tollitur, pax inde sequitur. Parit item fortitudinem, si humilitatem (vt par est,) habeat annexam; quia talis pauper cum non ambiat maior inter homines fieri, non habet vndè timeat, vel iniuriam patiatur. Sæuiat vndique totus mundus aduersus talem pauperem; ad quam eum poterit viliorem sortem deijcere, quàm vt humiliter sibi panem mendicet, & quærat? Et hoc ipsum est, quòd ipse spontè elegit, & optat. Gignit item magnam in Deum confiden-

fiden-

fidentiã: qui enim renuntiatis omnibus prouisionibus in futurum, Deo se humiliter commisit; sperabit vtique, & sua in Altissimum consilia diriget, qui dat escam omni carni. Præbet insuper orandi, & contemplandi commoditatem; nam dum omnem sollicitudinem noxiam, timorem, curam, amoremq. temporalium excludit, animum reddit aptissimum ad contemplanda diuina; & adhærendum Deo, qui fons est omnium bonorum, à quo omnes veræ virtutes ad nos emanant. Taceo, quòd per hanc paupertatem maximè ædificantur, & ad mundi contemptum disponuntur homines; dum mundanorum omnium Minores fratres contemptores conspiciunt. Et per eandem expeditius, liberius, atque purius ad prædicationem Euangelicam Minores fratres redduntur; dum curis terrenorum non impediuntur, nec vndè iustè timeant habeant, nec venalem ipsam faciant. Sed gratis ex charitate, non sua, sed animas, & hominum salutem quærentes, exemplo Apostoli, qui ad Corinthios dicebat. Non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos. 2.Cor. cap. 12. Atque adeo excellens ipsa est paupertas, vt meritò Guillermus Parisiensis matrem Religionis vocauerit: quasi ex ea generentur, & nutriantur cæteræ virtutes.

Quæ

Quæ paupertas, vera virtus censenda sit.

105 *HInc est, quòd Pater sanctus, hanc nostram esse vult portionem in terris; quæ ad viuentium terram perducit: adeò vt nihil aliud habere velimus sub cœlo, nisi hanc altissimam paupertatem. Ideò dicit.*

Tex. HAec sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium: cui dilectissimi fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cœlo habere velitis.

SVperius ne aliquid habeamus proprij, docuit, & mandauit Pater Sanctus: hic autem voluntatem informat, ne aliquid s. habere velimus. Quia quod necessitate fit, cito absoluitur: quod autē voluntariè arripitur, perseuerat. Et vbi paupertas non radicatur in corde, verbalis erit, & vacua. Virtutes enim in anima collocandæ sunt, non in exterioribus: adeò vt nō paupertas, sed amor paupertatis sit virtus. Tunc enim tu Minor frater optimè professionem paupertatis imitaris, & ser-

Paupertas quando verè potest vocari virtus.

& seruas: si corde in paupertate, & penuria consentias. Nam si rerum penuriã exterius pateris, quia fortè vt sensualitas vult, non abundas; interius autem cupiditatem habeas, & plusquam necesse sit, deliberato animo appetas: non viuis in paupertate, sed in egestate. Quia non est paupertas virtuosa, & meritoria; sed egestas laboriosa, & demeritoria. Sufficit enim ad perdendum meritum, & ad omne peccatum perpetrandũ: concupiscentia cum consensu. Et cum tali paupertate ne credas te posse ad orationem, vel contemplationẽ assurgere. Vbi enim cor terrenarum cupiditatum pondere grauatur; sursum ascensus impeditur. Et quando ipso luto, & fece coinquinatur, fitq. terrenum, & grossum; ad Dei, & cœlestium puritatem, nequaquam poterit appropinquare. Ideò Pater sanctus voluntate esse amplexandam, & toto corde diligendam, ipsam nos docet paupertatem; vt nedum nihil proprij habeamus, sed nihil omninò habere velimus; sed tantum simplici necessariorum vsu simus contenti.

De mutua inter fratres habenda charitate.

106 P*Ost fundationem altissimæ paupertatis; de mutua consequenter inter* Charitas mutua inter fra

tres qualis debeat esse

fratres habenda charitate, immediatè prosequitur. Et hoc, meritò. Quia si mutua inter fratres deficeret charitas, adeò vt ad sibi particulariter prouidendum pro suis necessitatibus, & infirmitatibus, fratres cogerentur: tunc periret paupertas, & obedientia, totaq. simul destrueretur Religio. Et ideo Pater sanctus post paupertatem; de charitate quæ illam sustentat, immediatè prosequitur. Inquiens.

Tex.

ET vbicunque sunt, & se inuenerint fratres, ostendant se domesticos inuicem inter se; & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam. Quia si mater nutrit, & diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem suum spiritualem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire, sicut vellent sibi seruiri.

Familiaritas inter fratres est signũ charitatis.

QVò ad tria, hanc vult mutuò inter fratres charitatem haberi. Quò ad signũ, scilicet summæ familiaritatis; vt. s. siue in domo siue extra domum, quandocunque se fratres inuenerint; tanta sit inter eos affabilis familiaritas, & socialis dilectio sub modis sanctis, & honestis: vt alius frater

meritò

meritò in corde suo confidentiam concipere possit de fratre suo, per eũ charitatiuè in suis fore necessitatibus releuandum. Non enim sufficit fratri Minori odio fratrem suum non habere, hoc enim omnibus Christianis est necessarium; sed frater fratri familiaritatem debet extrinsecam, signaq. domesticæ charitatis; vt alter alteri, sicut domestico suam necessitatem ostendat. Nec se tristes extrinsecus, seu nubilosos: sed potius in Domino gaudentes, hilares, & iucundos se fratres inuicem ostendere debent. Vt sic quilibet de altero in suis necessitatibus confidere possit. Nec de signis carnalibus, noster est sermo intelligendus; quia talia non reficiunt, sed potius inficiunt charitatem. Sed cum de spirituali amore Patris nostri Francisci sermo sit; oportet, quòd signa à spirituali amore procedant, & modis spirituali amori consonis, exhibeantur. Et hæc charitas, vt inquit Hugo hic, multum in antiquis fratribus feruebat; seipsos enim ad omne obsequium, & quidquid ad vsum habebant, mira sibi hilaritate, & promptitudine communicare curabant. Fratres ignotos, & hospites tanquam notos, ac vnius domus, immo sicut Angelos Dei, maxima in charitate recipiebant: non extraneos reputando, quos suos esse fratres, considerabant.

Affectus fratris, debet esse affectus matris.

107 *Hanc verò charitatem, non tantum in exteriori vult esse signo; sed veram, & affectualem in corde. Non apparentē, & falsam: adeò vt alter alteri securè suam poßit necessitatem releuandam exponere, & manifestare. Et quantus huius charitatis affectus esse debeat, exemplo matris comprobat; quæ non nisi maxima ad suum filium teneritudine fertur. Ideò dicit: [Quia si mater diligit, & nutrit filium suum carnalem: quanto diligentius debet quis nutrire, & diligere fratrem suum spiritualem?] Rationabile enim est, quòd si carnalis mater affectu diligit, & suum carnalem filium nutrit effectu: eò magis frater Minor suum debeat fratrem affectu diligere, & effectu nutrire. Quoniam amor gratuitus charitatis; fortior est amore carnali. Superat enim gratuitus amor, mortis innatum horrorem; & cum pro suo fundamento bonum habeat infinitum, nihil finitum contra eum præualere debet. Et licet ad familiaritatem exteriorem prædictam, & charitatem mutuam in affectu, & effectu, ex nullo Regulæ præcepto specialiter astringamur: quoniam hæc inter obligatoria Regulæ ex Clem. 5. non connumerantur: ex Diuino tamen, et naturali iure, sicut & cæteri Christiani, & tāto eis amplius ad prædicta tenemur, quanto perfectiorē præ illis, vitam elegimus.*

108 De

108 *De infirmis autem, non tantum naturali, & Diuino iure, sed etiam ex vi Regulæ. vt ex eodem Clem. 5. patet, curare tenemur; vt eis de necessarijs, vbicunque se repererint, prouideatur. Adeoq; hoc infirmis exhibendũ obsequium fidelißimum, & affectuosissimum esse vult: vt mandet ipse Pater sanctus, sic eis fratres debere seruire, sicut eis vellet seruiri. Adeò vt secundũ Speculatorem, & Cordub. hic, q. 19. quod & cæteri expositores sentire videntur, quicunque fratrum confratribus infirmis defectuosè satis notabiliter seruiret; nedum contra illud Diuinum ius committeret, [quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis.] verum etiam contra ipsam Regulam peccaret. Ex Regula enim præceptoriè (secundum prædictos) imponitur fratribus; vt obsequium per eos infirmis præstandum, seruitium tale sit; sicut vellent sibi seruiri. Nec mirandum si huiusmodi verba per dictum Clem. V. non fuerint annotata: ipse enim breuitatis causa, non omnes conditiones obligantes, in alijs obligatorijs explicuit.*

Obsequium ad infirmos quale esse debeat

Matt. c. 7.

109 *Notandum tamen est, quòd cum hoc præceptum affirmatiuum sit, sicut cætera obligabit affirmatiua præcepta: quæ non nisi pro loco, & tempore obligant: hoc est, quando tale obsequium, seu seruitium necessariò*

Seruire infirmis est præceptũ affirmatiuũ

sariò infirmis impendendum est. Nam si per alios eis debitè seruitur, & pro necessitate prouidetur; non est necesse, quòd omnes fratres tali incumbant seruitio. At vbi probabiliter constaret, quòd satis defectuosè, & negligenter ab alijs, ipsis seruiretur infirmis; tunc quilibet nostrum, qui commodè potest, & legitimè non impeditur, ex Regulæ præcepto, ei seruire tenetur. Et maximè ad hoc obligantur prælati, qui præ cæteris sollicitiores ad id esse debent: tum ratione prælationis, tum ex particulari præcepto Regulæ eis in 4. cap. imposita.

Infirmi quomodo se gerãt in infirmitate

110 *Aduertere item debent infirmi, quòd si à cæteris fratribus eis sit seruiendum, omni affectu, & effectu nostræ professioni possibili: ipsi tamen non quæ diuites sæculi, sed quæ pauperes decent, debent esse contenti. Grandium enim est grandia quærere; & nullum in volitis æquo animo ferre defectum. Pauperum verò est modicis esse contentos; & in necessarijs sæpe deficere. Quarè cauere debet Minor frater, ne nimia sua superfluitate, vel impatientia, sibi seruientem contristet; sed defectum rerum, vt verè frater Minor, æquo animo ferat; cum altissimæ paupertatis, & humilitatis professores hæc maximè deceant. Et pro cap. 6. sint satis hæc.*

De

De pœnitentia fratribus peccantibus imponenda. Cap. VII.

SI qui fratrum, instigante inimico, mortaliter peccauerint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, vt recurratur ad solos Ministros Prouinciales: teneantur prædicti fratres ad eos recurrere, quam citius poterint, sine mora. Tex.

1 *DVobus, huius spiritualis ciuitatis, ex parte orientali, scilicet & septentrionali stabilitis lateribus; sex supradictis capitibus, quasi sex portis ornatis; hic de tertio occidentali latere agitur; quod sicut & cætera, tria quasi tres portas spirituales, habet capita. In quorum primo, videlicet in isto septimo, de regimine sacramentali: In octauo, de regimine generali intrinseco: In nono, de eodem generali regimine ordinato ad extrinseca, ad populos scilicet informandos; agit. Dicit ergò Pater Sanctus, Si qui fratrum instigante inimico, mortaliter peccauerint: ad Ministros, quam citius poterunt sine mora teneantur recurrere pro absolutione peccatorum; de quibus ipsis Ministris, fuerit absolutio reseruata.*

Sicut enim supra, Regulæ præcepta, quibus vita instituitur, contra peccata disposuit: Ita nunc remedia, quibus post peccatum innocentia restituitur, non negligit. Ideò præceptoriè (vt ex Clem. 5. patet,) mandatum datur fratribus peccantibus; vt sine mora, quam citius poterint ad habentem clauem, & auctoritatem absoluendi à reseruatis, recurrant. Vbi enim inuenitur hæc vox [teneantur] vt est hic; vim habet præcepti. Vt supra in 1. cap. dictum est.

Remediũ peccatorũ in hoc cap. est sacramétale.

Vbi patet, quòd de absolutione, & remedio peccatorum sacramentaliter confessorum; hic agitur. Nam de visitationibus, & correctionibus in foro iudiciali, in 10. cap. erit sermo. Patet item, quòd tantum de peccatis mortalibus agitur; vt expressè dicitur in Regula, quoniam venialia reseruare, non expedit, nec possunt. Et licet Regula de peccatis mortalibus indistinctè loqui videatur: tamen de manifestis tantum reseruatis peccatis est hic sermo; non de occultis. Secundum S. Bonauenturam, Hugo. Pisanum, & communiter Doctores hic, & Seren. conscient. quæst. 85. & ex declaratione etiam Gregorij 9. & Innoc. 4. Grauius enim (cæteris paribus) peccatum est, quod in scandalum aliorum publicè perpetratur; quam quod occultè; & ideò grauius est puniendum. Ideoq;

Peccata sunt publica, de quib. hic agitur.

hæc

hæc reseruanda supponens, pro eorum mandat absolutione, cum contigerit, quantocius ad Ministros esse recurrendum. Quòd autem de publicis, iuxtà prædictorum Pontificum, & Doctorum sententiam, Pater sanctus loquatur; ratio id satis conuincit. Ex eo, quòd in Regula mandatur; quam citius ad Ministros recurri debere, sine mora. Id enim vbi Minister esset absens, vix ita celeriter fieri posset, quin præberetur occasio probabiliter suspicandi, recurrentem fratrem in mortale peccatū incidisse. Sicq. occasio quædam esset, occulta reuelandi peccata. Et non est credendum, quòd Regula id præcipiat; vnde occulta peccata patefiant. Quia cōtra ius Diuinū, & naturale esse videtur; talis coacta occultorum reuelatio. Tum etiam, quia Regula mandat, quòd frater peccatum suum detegat Ministro, etiamsi non sit sacerdos: quod de occulto, de quo nulla præcessit suspicio, intelligi non potest. Quandoquidem credendum non est; voluisse Patrem sanctum præcipere, peccatum occultum, & soli peccanti notum, extra forum sacramētalis confessionis deberi detegi: contra illud. Non tibi dico, vt te prodas. Et à multis pariter creditur, quòd tale præceptū contra ius Diuinum, et occasio multorum esset scandalorum. Tum insuper, quia in ipsa Regula dicitur, quòd cauere debent De Pœnit. dist. 1. cap. Quis aliquandò.

Mi-

Ministri; ne irascantur, & conturbentur propter tale alicuius peccatum. Constat autem, quòd ira, & conturbatio non de secretis peccatis sacramentaliter confessis; sed de publicis, dignis iracundia propter scandalum, esse solent. Et adhuc, quia non videtur Regula loqui de pænitentia secreta per solum sacerdotem confessarium secretè iniungenda; sed potius de pænitentia solemni seu publica, (vt antiquitus imponi solebat) à confessario iuxtà taxationem Ministri applicanda. Hoc enim verba illa Regulæ indicant. [Ministri verò si presbyteri non sunt, pænitentiã iniungi faciant, per alios sacerdotes Ordinis; sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire.] Ex his clarè patet, quòd de peccatis publicis, & pænitentia publica, hic agitur. Et insuper quòd de recursu pro eorundem absolutione sacramentali, publicorum peccatorum, est sermo. Nam si de pænitentia in foro tantum iudiciali hic tractaretur; non esset necessarium, vt Ministri, qui sacerdotes non sunt, id per sacerdotes Ordinis effici, & adimpleri curarent: cum per seipsos id ipsum efficere possent.

Dist. 50. cap. Si quis post.

Cura animarũ datur Ministris, quã delegare possunt.

2 *Patet etiam hic, Animarum curam ex Regula donari Ministris, dum casus arctare, & concedere posse supponit; & ad eos pro peccatorum reseruatorum absolutione vult*

esse

esse recurrendum. Et eisdem auctoritatem ex Regula concedi, alijs fratribus dictam animarum curam delegandi, probāt illa verba; [Iniungi faciant per sacerdotes Ordinis, &c.] Vt quatuor Magistri. Bartho. Pisanus, & alij hic annotarunt:

3 *Nec putes dicente Regula ad Ministros Prouinciales esse recurrendum; per hoc, Ministrum Generalem excludi: sed tantum inferiores ab his arceri. Vt ex dictis in 2. cap. patere potest, dum de receptione ad Ordinem, fit sermo. Sed ideò Ministros Prouinciales specialiter arbitror nominasse; quia ipsi ferè semper suis prouincijs sunt assistentes, vndè facilior ad eos, quam ad Ministrum Generalem, poterit haberi recursus.*

4 *Huiusmodi autem recursum, quàm citius Pater sanctus sine mora praeceptoriè debere fieri, mandat. Vt sicut peccatum hoc publicum plures scandalizauit; sic per publicum ad poenitentiam recursum; scandalizatis satisfiat, & mitigetur, scandalum. Et insuper peccantis Fratris infamia purgetur, & aboleatur; cum omnibus per huiusmodi recursum, condignè apparere possit contritus, & emendatus. Hoc autem, vt Hugo, Petrus Ioan. & alij annotarunt; secundum debitam rationabilem, & honestam (iuxtà Ordinis formam) opportunitatem, debit intelligi: hoc* Recursus ad Ministros, quare, & quo modo faciendus.

est, cum socio sibi à prælato assignando. Præpositi enim est, peccanti fratri de socio cū talis occurrerit necessitas, prouidere. Vnde tunc quis posse dicitur: cum debito, & licito modo, id exequi poterit. Nec tantum per corporalem accessum huiusmodi recursus, uerum etiam per insinuationem, siue per literam, siue per nuntium (impediente iuxta causa) fieri, licitè poterit. Vt annotauit Hugo. in hoc 7. cap.

An pro occultis reseruatis, sit statim pro absolutione recurrendum?

Recursus ad Ministros est pro peccatis manifestis.

5 N*Vm autem pro absolutione occultorū criminum, sit quam citius poterit sine mora, sicut in manifestis, obligatoriè recurrendum? Dico, quòd licet Petrus Ioannis hic, & habetur in Seren. conscientia q. alphabetica lit. S. dicat, quòd loquendo Regula de acceleratione publicæ pænitentiæ, per quandam consequentiam videatur innuere debitam festinantiam pro secreta pænitentia, seu absolutione de peccatis secretis reseruatis; non tamen asserit hoc esse præceptum. Quia vt dictum est, de publicis tantummodo, loquitur Reg. & de his, secundum omnes, datur præceptum. Ideò, licet laudabile sit etiam occultorum reseruatorum quantocius absolutio-*

tionem procurare, vbi Minister esset præsens, vel alter eius auctoritate fungens; adeo vt sine suspicione, & nota occulti peccati, talis fieri possit recursus: non tamen id ex Regula fratribus præcipitur. Sed tunc tantum hoc erit fratribus in præcepto, cum à iure Diuino, seu Ecclesiastico ad id compelluntur. Quoniam, secundum communem opinionem, non astringitur peccator cum primum mortiferè peccauit, statim confiteri: nisi in quinque casibus. Vt dixit S. Tho. communiter receptus, in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. et dixit Ioan. Med. de cõfess. q 13 et 14. & annotauit Nauar. in Man. c. 2. n. 9. contra Innocentium, Medin.

6 *Primus est. Quando peccator est in periculo mortis probabili; siue ratione belli, siue ratione tempestatis, partus periculosi, saltem quo ad mulierem, quæ nunquam peperit, vel difficiles partus experta est; vt videri potest per Panborm. in cap. Pastoralis. §. primo, de officio ordinarij. Et ratio est, quia cum iure Diuino teneantur peccatores confiteri, si veniam peccatorum à Deo consequi volunt, & finaliter saluari: qui igitur in articulo mortis constitutus, habens sacerdotis copiam confiteri non vult; dignus est, qui in peccatis sine remissione decedat. Inde est, quòd in cap. cum infirmitas de pænit. et remiss. iubetur medicis, vt in primis faciãt* Primus casus, in quo homo debet statim cõfiteri, est art. mortis.

ægro-

ægrotantem confiteri. Et huius gratia conceditur, vt quilibet sacerdos etiam simplex, possit absoluere eos, qui in huiusmodi periculis sunt constituti. Cui primo casui, addi potest alius, si quis scilicet cibum aliquem, aut medicinam sumere compellitur; vnde verisimiliter, & probabiliter timetur, quòd in perpetuum, seu diuturnam incidat dem ẽtiam. Hic enim tunc iure diuino tenetur confiteri; alioquin exponit se periculo, decidendi sine confessione & beneficio absolutionis; cui periculo secundum Medinam obuiare tenetur.

Secundus casus, est timor nõ habendi confessorem suo tempore.

7 *Secundus casus est, quando peccator ad præsens copiam habet sacerdotis; & verisimiliter timet, quòd postea tempore debito, hanc non habebit opportunitatem confitendi. Tunc si peccatis mortalibus astringitur, tenetur ea cõfiteri, non expectato tempore à iure definito. Ratio huius, etiam clara est; quia qui habita huiusmodi opportunitate, negligit confiteri: exponit se periculo omittendi, quod suo tempore deberet facere. Quarè, qui verisimiliter timet, se non habiturum tempore debito opportunitatẽ, quam ad præsens habet, præuenire tenetur, arg. cap. licet. de ferijs.*

DD.

Ioannes autem Maior. 4. dist. 17. q. 2. quem sequitur Medina vbi supra, huic secundo casui alium addit, scilicet si peccator verisimiliter timeat, quòd confessionẽ vsque ad Quadra-

dragesimam differens, alicuius, seu aliquorum mortaliũ non recordabitur. Nam cum peccator teneatur sollicitè curare integrè cõfiteri, & integram peccatorum suorum absolutionem à sacerdote recipere; qui in huiusmodi casu, quando potest, negligit confiteri, exponit se periculo confessionem dimidiandi; & ideò confessionem anticipare tenetur. Hoc verò dictum, licet vtile; non tamen necessarium apparet. Tum quia nulla lege ad id obligamur; & sine lege non est asserenda obligatio. cap. consuluisti 2. q. 5. Tum quia ferè omnes, in anni decursu toties peccãt, vt verisimiliter credere debeant in Quadragesima non posse omnium recordari: & sic esset omnes damnare. Tum etiam quia per Trid. Concilium sess. 14. cap. 5. obligamur ad confitendum peccata, quorum mediocri adhibita diligentia, meminerimus. vt benè annotauit Nauarrus in Manual. cap. 21. nu. 35.

8 *Tertius casus est, quando conscientia dictat, peccatorem ad confessionem teneri. arg. cap. finalis de præscriptionibus. Qui enim habet conscientiam, qua putat, vel dubitat, quòd teneatur hodie confiteri: hodie confiteri cogitur: alioquin ageret contra conscientiam, & ad gehennã ædificaret. Vt docemur ex gloss. super illud Pauli ad Rom. 14. Omne quod nõ est ex fide, peccatum est. Vel eam (si erronea* fue-

Tertius casus est quãdo cõsciẽtia dictat peccatorẽ debere confiteri.

fuerit,) tenetur deponere. arg. cap. inquisitioni de sent. excomm. Qui enim causam rationabilem deponendi conscientiam habet; licitè poteſt eam deponere, & se à debito confessionis pro tunc liberare. Dixi (ex rationabili causa) nam qui temerè, & absque causa rationabili conscientiã deponit; non excusabitur à peccato. Temeraria enim depositio non releuat quempiam, quo minus se periculo exponat, debitum omittendi opus. Quòd si causa fuerint æquales, ad præfatam habendam conscientiam, vel ad eam deponendam: consultius erit dubitare; quam in partem minus tutam declinare.

Quartus casus est susceptio Euchariſtię.

9 *Quartus casus eſt, vbi sacra suscipienda eſt Euchariſtia; communis enim tenet opinio licet aliqui de hoc addubitauerint, quòd semper, qui Euchariſtiam sumpturus eſt, tenetur prius confiteri, vbi copiam habet confessarij, iuxtà glossam singularem, de celeb. Missarum cap. de homine. Et hodie extat determinatum per sacrum Trident. Concil. ſeſſ. 13. cap. 7.*

Quintus casus eſt tẽpus ſtatutũ ab Eccleſia.

10 *Quintus casus eſt, vbi aduenerit tempus ab Eccleſia ſtatutum, vt habetur in cap. omnis vtriusque sexus de pæn. et remiſ. Quòd licet illi iuri ſtando, solummodò determinatũ appareat, semel in anno debere confiteri; & nulla certa pars anni ad confitendum designe-*

gnetur: tamen ſtando conſuetudini, & communi hominum intelligentiæ, et ſtatutis Prouincialibus, idem videtur tempus eſſe inſtitutum ab Eccleſia, pro confeſſione, & Eucbariſtia. Nempè quòd in tempore Quadrageſimali, vbi Eucbariſtia eſt ſumenda; confeſſio debeat præcedere. vt dixit Ioan. Med. de cõfeſſ. q. 14. circa finem. ſequutus S. Thomam, 4. diſt. 17. q. 3. art. 4. ad primum. Vnde habet vſus, vt curati certiores reddant Prælatos, qui in Quadrageſima vniuſcuiuſque anni fuerint confeſſi. Itaquè conſuetudo interpretatur ſtatutum, quantum ad tempus.

11 *Sunt tamen nonnulli, qui volunt quotquot poſt confeſſionem, & communionem in paſcbate, alicuius culpæ mortiferæ in prædicta confeſſione oblitæ recordarentur; ſtatim oblitam culpam debere confiteri. Quod nec textus aliquis, nec vlla videtur ratio concludere; vt annotauit Nauar. in Manua cap. 2. num. 10. Quarè boc aſſerendum non eſt; niſi fortè reſpectu illius, qui ſacram volens Eucbariſtiam ſumere, ante eius ſumptionem alicuius mortalis peccati nondum confeſſi, recordatur; & ne alijs ſit ſcandalo, ſi ſeipſum ab ea retrabit, communicat, proponens ſtatim poſt communionem peccatum illud confiteri. Quod licet ſecundum iuris antiqui rigorem, nec ad boc videatur obligari; ſi propoſitum il-*

Peccata oblita quã neceſſitãt cõfeſſionem.

lud non peruenit ad votum: ex dictis supra. cap. 2. num. 71 Videtur tamen de iure nouo ad id teneri: per id, quod dicitur in Concilio Tridentino sess. 13, c. 7. quatenus præcipit, vt qui necessitate vrgente absque præuia confessione celebrauerit, quam primum cõfiteatur. Quòd fortè idem respondisset de laicis; qui interdum necessitate cogente, absque præuia confessione, communicant.

Præter casus prædictos, nullo iure astringuntur fratres sub culpa lethali, ad statim confitendum pro culpis quibuscunque commissis; cum neque eis ex Regula, neque ex constitutionibus obligatoriè imponatur.

An recursus ad Ministros pro reseruatis, sit necessarius?

Cõfessio necessariò fit habenti iurisdictionem.

12 *SEd fortè superuacaneum præceptum hoc de recurrendo ad Ministros, quis existimabit. Certum est enim necessarium esse ad salutem, propria confiteri peccata; cum Deus illa remittat quæ sacerdos remittit. Iuxtà illud, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Sacerdos autem non potest peccata remittere, nisi præcognita, præcognoscere non potest, nisi præuia confessione: igitur necessaria est peccatorum confessio. Certum item est, nullum non ha-*

beu-

bentem iurisdictionem super pænitentes, & peccata; quempiam absoluere posse: vt patet ex Concil. Floren. sub Eugenio IV. & ex Trident. sess. 14. cap. Vbi dicitur, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Et patet etiam ratione sumpta, ex natura huius sacramenti. Quia absolutio est sententia lata in fauorem, & gratiam confitentis; in causa quæ erat inter peccatorem, & Deum. Estq. ergò actus iudicialis, qui vt validus sit, à iudice competente, iurisdictionem habente, debet ferri: alioquin sententia à non suo iudice lata, nulla est de iure. Certum, est item quòd Pater sanctus, vt certissimum hic supponit, posse Ministros, aliquos sibi reseruare casus absoluendos; quod omnibus est confessum: et terminatum habetur in Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. Certum est insuper secundum communiter expositores hic, præceptum hoc Regulæ non cadere tantum super modum recurrendi, scilicet ad Ministros, quam citius fieri poterit sine mora: sed etiam super ipsum recursum. Quarè superfluum hoc esse præceptum apparet; cum absque eo necesse quisque habeat sua confiteri peccata, potenti illa absoluere, si illa à Deo sibi ignosci desiderat.

Ministri possunt sibi reseruare casus.

Dico, huius gratia hoc particulare præcep

Præceptum de recursu ad Ministros inquare datum est.

tum in Regula dari. Nempè, vt sine mora pro absolutione recurratur: Et insuper ne aliundè, hoc est non extra Ordinem, sed intra Ordinem talium absolutio requiratur. Dum enim ad Ministros pro reseruatorum absolutione iubet esse recurrẽdum; eam suam esse voluntatem demonstrat, vt fratres omnes in Ordine, non extra Ordinem, (fortè non sine Ordinis dedecore) talium procurent absolutionem, recurrẽtes ad suos Ministros, à quibus nedum consequi absolutionem poterunt, sed etiam remedium præcauens in futurum. Et ideò ad hoc, particulari præcepto Regulæ, eos arctat. Quod sentire videtur Hugo hic, dum dubitat, num fratres in generalibus absolutionibus, quas eis dominus Papa, facta confessione, facit; vel alij auctoritate ipsius, virtute Iubilei, ab hoc debito recurrendi ad Ministros absoluãtur? Et dicit [satis vt æstimo patet, eos propter hæc à præcepto Regulæ nunquam absolui; nisi de mente Domini Papæ reuocaretur expressè.] Sed de hoc infrà dicetur latius.

Qui sibi casus soleant reseruare.

Ministri & Guardiani pos

13 ET *cum in Regula dicatur: Quòd pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, ad solos recurratur Ministros*

nistros Prouinciales. Patet Ministro Generali in cap. Generali pro toto Ordine, et Prouincialibus in Prouincialibus capitulis pro proprijs Prouincijs, prædictos reseruandi casus: ex ipsa Regula tradi potestatem. Eisdemq de qualitate, & numero reseruandarū culparum; liberè relinqui ordinandum; cum per Regulam exceptio nulla fiat. sed generaliter dicatur; [de quibus ordinatum fuerit inter fratres.] Et licet Regula, vt diximus, de solis publicis criminibus loquatur: poterunt tamen prædicti, casuum, seu criminum etiam occultorum sibi absolutionem seruare. Quia cum Prælati ordinarij sint, valent subditorum aliqua occulta crimina, vt eis videbitur opportunum, retinere: Vt ex dicto Trident. Concil. sess. 14 cap. 7. satis liquet. Idque satis ex Regula supponi, Hugo, & Pisanus hic annotarunt; & habetur in Seren. conscientia, quæst. 85. Nam dum nulla, de hac casuum reseruandorum facultate, in ea fiat mentio; & fratribus omnibus mandetur, vt ad Ministros sine mora pro reseruatis publicis recurrant: satis hanc reseruandi facultatē Ministros, habere, supponit. Et sicut in alijs Religionibus, penes prælatos earum, secreta crimina reseruandi, extat facultas; ita, et in nostra. Et ita per omnes Reg. expositores hic decernitur; et habetur in Ser. sūt reseruare casus.

conscientia. q. alphabetica. lit. s. Immo, & Alexand. VI. in priuilegio, Intelleximus, concessit, & decreuit; quòd omnes nostri prælati, etiam Guardiani, possint sibi suorum subditorum aliqua occulta crimina absoluenda reseruare. Hodie verò circa hoc, obseruanda est constit. Clem. VIII. Et vltrà casus ab eo præscriptos, si quod aliud peccatum graue, pro conseruatione Religionis, aut pro consistentiæ puritate, reseruandum iudicabitur: non aliter fieri posse decreuit, quam Generalis Capituli, in toto ordine, aut prouincialis Capituli in Prouincia, matura discussione, & consensu.

Qui pro reseruatorum absolutione sit tenendus modus?

14 E*T quoniam casus reseruatus, peccatum est, cuius absolutio à iure humano est probibita, presbytero qui solo Diuino potest ab omnibus absoluere: secūdum Gloss. cap. 2. de pæn. & remiss. in 6. S. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 11. & Nauar. cap. Placuit de pæn. d. 6. A Ministris ergò eos sibi reseruantibus, eorum est requirenda absolutio. Nec alij fratres nisi de ipsorum auctoritate, seu Papæ, de eis poterunt absoluere: eritq. aliter irrita, inanis, & nulla facta absolutio cum super pænitentes ipsos, nullam habeant iurisdictionē.*

Casus reseruatus quid sit.

Nauar.

Vt

Vt declarauit Innoc. viij. Alex. vi. Leo X. & ex communi Theologorum sententia in 4 dist. 17. Ideò videndum est, quis modus aptior, & magis fratribus accommodus sit censendus: pro tali reseruatorum absolutione assequenda. Duplex autem à Doctoribus assignatur, & præscribitur seruandus modus; quando pænitens aliquo reseruato detinetur peccato, à quo proprius eius confessarius absoluere non possit. Vnus est, vt si superior, cui reseruantur absoluenda peccata, pænitentem omninò voluerit agnoscere ad adhibendum fortè remedium; ac per hoc facultatē noluerit proprio confessario facere, ipsum absoluendi, nisi prius ad ipsum accesserit: ipsum adibit superiorem, cui omnia tam reseruata, quàm non reseruata confitebitur peccata, quò ab omnibus absoluatur.

Duplex modus tenendus in casuū reseruatorum absolutione.

15 Quòd si superior prædictus, noluerit audire omnia sed solum reseruata; confitebitur ei dicta reseruata. Quibus cognitis, poterit superior remedium necessarium adhibere; à censuris (si quæ sunt) absoluere; & pænitentiam, si ei visum fuerit, taxare. Et pro culpis Sacramētaliter absoluendis, pænitentis confessario poterit facere facultatē: vt ab eo plenariè ab omnibus criminibus absoluatur. Et tunc pænitens tenebitur tam prædicta reseruata, quam non reseruata proprio confiteri con-

confeßario, qui eum ab omnibus absoluat: cum de reseruatis à superiori non fuerit sacramentaliter absolutus. Et hoc est celebratissimus, (vt inquit Sotus) Ecclesiæ vsus. Si verò superior, sola voluit reseruata in confessione Sacramentali audire, & à prædictis sacramentaliter absoluere; tenebitur postea pænitens secundum Sot. & Nauar. vbi supra, de omnibus integrè, reseruatis, scilicet, & non reseruatis suo confiteri confessario. Quoniam secundum eos, non erit grauamen pænitenti; si de reseruato cogatur bis confiteri. At secundum Medinam, non nisi cætera, quæ non fuerunt confessa peccata, tenebitur pænitens confiteri proprio confessario; non autem reseruata, de quibus fuit iam absolutus. Nam licet verum sit, quòd vbi superior reseruata tantum audiuit, & non absoluit; tenetur pænitens omnia integrè confiteri proprio confessario; id est, ad assequendum absolutionis beneficiũ: non enim de reseruatis fuerat absolutus. Hic verò reseruata fuerunt absoluta; nulla ergò ratio cogit cur eadem iterum confiteri teneatur. Et videtur absurdum, eum, qui semel legitimè absolutus est, eodem debito rursus teneri. Vt patet per Extrauag. Inter cunctas. §. sed quia. Et sicut qui ex legitima causa, aut ex obliuione aliqua subticuit peccata, non tene-

Sotus 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 5.

Peccata ritè absoluta nemo tenetur recõfiteri.

Oblitus peccata, non tene

tur denuò confiteri, quæ tunc confessa, & absoluta fuerunt; sed tantum ea, quæ ex causis prædictis non fuerunt confessa, (quod ipsi etiam omnes fatentur,) nec ob aliud, nisi quia illa legitimè fuerunt absoluta: sic & reseruata legitimè absoluta, non amplius sunt necessariò confitenda. Et hoc videtur sentire Gers. 2.par.alph.33.lit.t. tur recõfiteri cõfessa.

16 *Nec obstat, quòd confessio semper integrè est facienda vni sacerdoti; quia per pœnitentem non stetit, quin integrè confiteretur, sed per superiorem. Qui cum maioribus aliquandò causis communitatis sit impeditus, vt longas subditorum confessiones non valeat audire; potest tantum sola audire, & sacramentaliter absoluere sibi reseruata. Et semel legitimè absoluta, non sunt, (vt dictum est) necessariò iterum cõfitenda. Et integritas confeßionis non est de peccatis legitimè absolutis; sed eorum, quæ non fuerunt absoluta.*

17 *Alter verò modus est; quòd si prius pœnitens confessarium adierit, qui à reseruatis absoluendi facultatem non habeat, integrè ei confiteri tenebitur, tam reseruata, quàm non reseruata, ne dimidiata sit confessio. Confessarius autem absoluet eum tantummodò, à quibus potest; non autem à reseruatis superiori. Nam sicut si absolueret ab excom-* Secundus modus cõfitẽdi reseruata peccata.

excommunicatione superiori reseruata, nihil ageret; sic etiam si de peccato à superiori retento absoluet, nihil faciet. Nam super illud absoluendi iurisdictionem non habet; & sententia à non suo iudice lata, non tenet. Absoluet ergò pœnitentem solum à non reseruatis, modò aliqua excommunicatione non sit astrictus, à qua ipse absoluere non poßit. Et ad superiorem pro reseruatorum absolutione cō mittet. Dixi, modò pœnitens non sit ligatus aliqua excommunicatione: à qua ipse absoluere non poßet. Nam tunc, nec à non reseruatis absoluere poſſet; cum excommunicatus sit exclusus à diuinis, & præsertim à Sacramentorum perceptione; vt constat ex c. si celebrat. de cler. excomm minist. Modò item, pœnitens firmum habeat propositum recurrendi ad superiorem pro reseruatorum absolutione. Quia si hoc facere nollet, nec à non reseruatis poſſet absolui: cum non sit paratus integre confiteri, quibus necesse est, ad assequēdam omnium peccatorum absolutionem. Et nulla esset si fieret talis absolutio, & reiteranda confeſſio; cum in peccato mortali sit facta. Si verò sit paratus ad superiorem recurrere; absoluet ipsum à non reseruatis, & ad superiorē pro reseruatorum absolutione mittet. Qui pœnitens non debet esse morosus, sed habita opportunitate, absolutionis beneficium

prædictum procurare debet; nam dum in mora est, vtputà habendo opportunitatem, absolutionẽ non procurat; semper manet in culpa. Adibit ergò pœnitens (habita opportunitate) superiorem; cui reseruata confitebitur, vt ab illis absoluatur. Nec enim cætera peccata, quæ proprio confessario confessus est, iterum superiori confiteri tenebitur; nisi vbi confessarius tantum peccata audierit, & non absoluerit. Tunc enim integrè tenetur superiori confiteri; quia à confessario, in nullo fuit absolutus. Nec releuatur quis ab iteratione confessionis per hoc, quòd semel integrè ea fuerit confessus; si non fuit ab illis absolutus. Dum enim pœnitens non absoluitur; manet in eodem debito, in quo prius. At si ab illis fuit absolutus; tantummodò reseruata tenebitur confiteri, vt ab eis absoluatur.

Mora recurrendi ad ministrum est culpabilis.

18 *Poterit etiam confessarius per seipsum, vel per alium, vel per epistolam petere à superiori, vt ei facultatem faciat absoluendi quendam pœnitentem sibi confessum de tali reseruato peccato. Quam si obtinuerit, absoluet ipsum pœnitentem; sin verò, mittet, (vt diximus) ad suum superiorem. Et hæc, quò ad prædicta, est communior opinio secũdum sententias receptiores, & Ecclesiæ receptum vsum: vt latè videri potest per Palud. 4. d. 17. q. 5. 10. Med. de conf. q. 11. & 14. Sot. d. 18.*

Modus tenendus à confessario.

Palud. Medin. Sot.

q. 2.

Nau. *q.2. art.5. & Nauar.de pœnitentia, dist.5. c.consideret.§ Cautus.*

Dubium. 19 *Et si dicas quòd superuacanea videtur esse confessio reseruatorum confessario, qui nō potest de illis absoluere; cum peccatorum confessio, ob beneficium absolutionis sit facienda,* Solutio. *quam ipse dare non potest. Dico, boc esse necessarium ex eo, quòd necessaria est integritas confessionis; vt omnibus est confessũ; & habetur ex c.omnis vtriusq; de pœn. Et huius ratio, solet talis assignari. Quia qui de peccatis mente dolet, quatenus Dei offensiua sunt; de omnibus doleat, necesse est, si Deo placere vult. Nam, si de aliquibus tantũmodò doleat, & de alijs memoriæ occurrentibus nō doleat; nō est debita cōtritio, et mentalis cōfessio. Ità qui ore cōfitetur Deo per sacerdotem aliqua peccata sua, quatenus offensiua sunt Dei: ob eandē causam debet etiã alia omnia per quæ Deũ offendit, eidem si meminerit, confiteri. Et nisi integra sit, non acceptatur à Deo; & indignus est absolutione, quia non integrè confitetur. Et impium est, à Deo dimidiatã sperare veniam.*

Integritas cōfessionis quã necessaria.

Obiectio 20 *Et si arguas ꝙ ex hoc videtur concludi; debere etiam pœnitētem, si primũ superiorem adierit, integrã ei confessionem facere; & non* Solutio. *tantum reseruatorum. Dico, hoc esse verum, vbi ipse prælatus audire uoluerit: cui enim primo pœnitens se præsentat, et cōfitetur, tenetur*

omnia cōfiteri peccata. Et ſicut ſi primo adiēs proprium confeſſarium, confitetur ei tantum quæ reſeruata non ſunt, dimidiat confeſſionē: ità ſi primo ſuperiorem adierit, & illi ſola reſeruata confiteatur, dimidiabit confeſſionem. At ſi ſuperior, non niſi ſibi reſeruata audire, & directè abſoluere voluerit; ſacramentalis eſt talis confeſſio, licet partialis ſit, & abſolutio tenet, & eſt verum Sacramentū conferens gratiā. Non enim ſtat per pœnitentem, quominus integrè confiteatur, ſed per ſuperiorē, qui eum integrè audire non vult. Quod benè ex legitima cauſa facere poterit; vtputà repentini morbi, vel alicuius negotij ad bonum cōmune ſpectātis, et huiuſmodi. Et hæc preſſiùs videri poterunt per Doctores ſupra citatos, & maximè per Sot. Et ſi iterū inſtes contra prædicta, quòd Durandus in 4. d. 17. q. 15. Adr. q. 4. de confeſſ. & alij dixerunt: abſolutionem ſacramentalem de peccatis, aliàs non abſolutis, diuidi non poſſe: quia vnum peccatum mortale, ſine alio remitti non poteſt, ſecundum Fidem. Ideo neceſſe eſt, vt ſacerdos abſoluat peccatorem, aut ab omnibus peccatis, aut à nullo. Et ſic non poterit inferior confeſſarius abſoluere à non reſeruatis, & ſuperior à ſibi reſeruatis: ſed alter eorum neceſſe eſt, vt ab omnibus abſoluat, quia abſolutio dimidiari non poteſt. Inſtātia.

21 Di-

Solutio. 21 *Dico, contra prædictos esse Henricum, Thom. Ric. Bonau. plerosque alios in 4.d.17. qui asserunt absolutionẽ sacramentalem posse in casu dimidiari; et per partes impendi. Constat enim sacerdotem non posse quemquam à peccatis absoluere; nisi habeat potestatem iurisdictionis in eum: quoniam sola potestas Ordinis non sufficit. Et hoc, communi DD. consensu in d. dist. 17. recipitur. Et extat determinatum per Trid. Concil. sess. 14. cap. 7. Hanc autem iurisdictionis potestatem Papa, Episcopus, seu alius superior concedit, & concedere potest, prout vult: ideò concedere potest sacerdotibus facultatem plenam integrè absoluendi, & non plenam, sed aliqualem, vt possit s. quosdam absoluere, & quosdam non; & possit à quibusdam peccatis absoluere, & à quibusdam non; ergò absolutio poterit dimidiari. Quod habetur expressum in c. si Episcopus, de pœn. & remiss. lib. 6. Vbi in sententia dicitur. Quòd si Episcopus dederit subdito facultatem eligendi sibi confessorem idoneum; ꝙ taliter electus potest eum absoluere à peccatis: exceptis casibus Episcopo reseruatis. Ex quo patet, quòd absoluente confessario electo pœnitentem à non reseruatis peccatis; pro reseruatis tamen peccatis, exquirenda est absolutio ab Episcopo, seu alio super illis auctoritatem habente: & sic absolutio dimidiari potest.*

Absolutio sacramentalis potest aliquãdò dimidiari.

22 *Idq.*

22 *Idq. probatur ex eo, quia vbi quis confitetur omnia peccata sua, quæ ei memoriæ occurrunt, & absoluitur; licet tollatur obligatio confitendi iterum prædicta, de quibus fuit absolutus; manet tamen obligatio confitendi alia, quorum oblitus fuit, si memoriæ occurrerint, vt de eis absoluatur.* Probatio

23 *Insuper qui ex causis necessarijs, vtputà notabilis periculi, siue famæ, siue vitæ corporalis siue spiritualis, vel propriæ, vel alienæ, dimidiauit confessionem quod secundum communem, facere potest; si absoluitur à confessis, non obligatur iterum confiteri confessa, de quibus fuit absolutus. Manet tamen obligatus, dicere, & confiteri tempore debito, vt absoluatur, ea peccata, quæ ob prædictas necessitates subticuit: & sic absolutio diuisionem admittit, sicut & ipsa confessio; quando vel necessitate, vel obliuione dimidiatur. Ità & in casu nostro: vbi confessarius non habet auctoritatem super reseruatis criminibus; vel superior non nisi de reseruatis absoluit.* Probatio

24 *Nec obstat, quòd pro parte contraria dicebatur; non posse vnum peccatum mortale dimitti, alio nō dimisso: quoniam gratia gratum faciens, omni peccato mortali repugnat, & non est cum aliquo mortali compatibilis. Nos, hoc ipsum fatemur; & concedimus, absolutionem sacramentalem non posse vnum* Diluitur obiectū quòd vnū mortale nō dimittitur sine alio.

mortale

mortale sine alio quò ad culpam remittere; & quò ad hoc, non admittere diuisionem, sed indiuisibilem esse absolutionem. Nam licet confessarius à non reseruatis directè absoluat, à reseruatis verò non directè, cum potestatem ad id non habeat: consecutiuè tamen absoluit etiam à reseruatis. Quoniam cum pœnitens per absolutionem gratiam sacramentalem accipiat: consecutiuè, & extensiuè absoluitur ab omnibus. Est tamen alius absolutionis effectus, liberatio .s. à ligatura; qua peccator astringitur, & ligatur ad confitendum sua crimina, vt absoluatur. Exempli gratia, Esto alicuius mortalia sint per contritionem dimissa; remanet tamen iste Diuino iure obligatus, & in debito quodam, quo tenetur se sacerdoti subijcere, eidemq. confiteri, & ab eodem absolutionem procurare. Et antequam absoluatur; dicitur in peccatis, saltem quò ad Ecclesiam manere. Ità licet pœnitens à confessario directè absoluatur ab omnibus peccatis, super quæ habet auctoritatem absoluendi; & consecutiuè etiam à reseruatis, quò ad remissionem culpæ. Quò ad debitum tamen, quo tenebatur ligatus se confessario præsentare, & ab eodem beneficium absolutionis præuia confessione obtinere; non est plenè per illam primam absolutionem liberatus. Sed manet adhuc in debito confitendi alia peccata reseruata.

Alter absolutionis effectus.

uata,ei,cui reseruata sunt,vt ab illis legitimè per Ecclesiam absoluatur. Itaque absolutio à peccatis,quò ad culpam, partitionem non admittit,& est indiuisibilis:sed quò ad ligaturã, seu debitum præfatum,quod post iustificationem relinquitur, bene diuidi potest. Et contrariæ partis ratio, de absolutione concludit peccatorũ,quò ad culpam,et q̃ de se Deo peccatorẽ conciliat;non autẽ de absolutione,quæ est à præfata ligatura,& debito Ecclesiæ cõfitẽdi.

Absolutio quando admittit diuisionem.

25 *Ex quibus omnibus infertur Primo, q̃ aliquando confessio nõ integra,vt est hæc,quæ fit superiori de solis reseruatis,sancta est, & sacramentalis. Nam licet per se,& formaliter confessio integra esse debeat,alioquin non esset confessio,sed confessionis simulatio;per accidẽs tamẽ,et materialiter poterit partialis esse salutifera,vt est in casu nostro; quando superior tantum reseruata sacramentaliter audire, & absoluere vult,& nõ alia. Non.n.huiusmodi confessio per se,et formaliter partialis fit:quoniam non intendit pœnitens voluntariè, ex verecundia,aut pusillanimitate,siue ex quacunq; alia illicita causa,aliquod tacere peccatũ;sed tantũ per accidẽs, et materialiter particularis est:vtputà ex carentia integri cõfessarij:hoc.n.confessionẽ partialẽ non annullat. Sicut vbi per accidens,non per se, confessionem dimidiari contingit .s. vel ex obliuione,*

Cõfessio non integra aliqñ erit sancta, & sacramẽtalis.

confeßario, qui eum ab omnibus absoluat: cum de reseruatis à superiori non fuerit sacramentaliter absolutus. Et hoc est celebratissimus, (vt inquit Sotus) Ecclesiæ vsus. Si verò superior, sola voluit reseruata in confessione Sacramentali audire, & à prædictis sacramentaliter absoluere; tenebitur postea pænitens secundum Sot. & Nauar. vbi supra, de omnibus integrè, reseruatis, scilicet, & non reseruatis suo confiteri confessario. Quoniam secundum eos, non erit grauamen pænitenti; si de reseruato cogatur bis confiteri. At secundum Medinam, non nisi cætera, quæ non fuerunt confessa peccata, tenebitur pænitens confiteri proprio confessario; non autem reseruata, de quibus fuit iam absolutus. Nam licet verum sit, quòd vbi superior reseruata tantum audiuit, & non absoluit; tenetur pænitens omnia integrè confiteri proprio confessario; id est, ad assequendum absolutionis beneficiũ: non enim de reseruatis fuerat absolutus. Hic verò reseruata fuerunt absoluta; nulla ergò ratio cogit cur eadem iterum confiteri teneatur. Et videtur absurdum, eum, qui semel legitimè absolutus est, eodem debito rursus teneri. Vt patet per Extrauag. Inter cunctas. §. sed quia. Et sicut qui ex legitima causa, aut ex obliuione aliqua subticuit peccata, non tenetur

Sotus 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 5.

Peccata ritè absoluta nemo tenetur recõfiteri.

Oblitus peccata, non tene

tur denuò confiteri, quæ tunc confessa, & absoluta fuerunt; sed tantum ea, quæ ex causis prædictis non fuerunt confessa, (quod ipsi etiam omnes fatentur,) nec ob aliud, nisi quia illa legitimè fuerunt absoluta: sic & reseruata legitimè absoluta, non amplius sunt necessariò confitenda. Et hoc videtur sentire Gers. 2.par.alph.33.lit.t. tur recōfiteri cōfessa.

16 *Nec obstat, quòd confessio semper integrè est facienda vni sacerdoti; quia per pœnitentem non stetit, quin integrè confiteretur, sed per superiorem. Qui cum maioribus aliquandò causis communitatis sit impeditus, vt longas subditorum confessiones non valeat audire; potest tantum sola audire, & sacramentaliter absoluere sibi reseruata. Et semel legitimè absoluta, non sunt, (vt dictum est) necessariò iterum confitenda. Et integritas confessionis non est de peccatis legitimè absolutis; sed eorum, quæ non fuerunt absoluta.*

17 *Alter verò modus est; quòd si prius pœnitens confessarium adierit, qui à reseruatis absoluendi facultatem non habeat, integrè ei confiteri tenebitur, tam reseruata, quàm non reseruata, ne dimidiata sit confessio. Confessarius autem absoluet eum tantummodò, à quibus potest; non autem à reseruatis superiori. Nam sicut si absolueret ab excom-* Secundus modus cōfitēdi reseruata peccata.

excommunicatione superiori reseruata, nihil ageret; sic etiam si de peccato à superiori retento absoluet, nihil faciet. Nam super illud absoluendi iurisdictionem non habet; & sententia à non suo iudice lata, non tenet. Absoluet ergò pœnitentem solum à non reseruatis, modò aliqua excommunicatione non sit astrictus, à qua ipse absoluere non possit. Et ad superiorem pro reseruatorum absolutione eũ mittet. Dixi, modò pœnitens non sit ligatus aliqua excommunicatione: à qua ipse absoluere non posset. Nam tunc, nec à non reseruatis absoluere posset; cum excommunicatus sit exclusus à diuinis, & præsertim à Sacramentorum perceptione; vt constat ex c. si celebrat. de cler. excomm minist. Modò item, pœnitens firmum habeat propositum recurrendi ad superiorem pro reseruatorum absolutione. Quia si hoc facere nollet, nec à non reseruatis posset absolui: cum non sit paratus integre confiteri, quibus necesse est, ad assequẽdam omnium peccatorum absolutionem. Et nulla esset si fieret talis absolutio, & reiteranda confessio; cum in peccato mortali sit facta. Si verò sit paratus ad superiorem recurrere; absoluet ipsum à non reseruatis, & ad superiorẽ pro reseruatorum absolutione mittet. Qui pœnitens non debet esse morosus, sed habita opportunitate, absolutionis beneficium

prædictum

prædictum procurare debet; nam dum in mora est, vtputà habendo opportunitatem, absolutionē non procurat; semper manet in culpa. Adibit ergò pœnitens (habita opportunitate) superiorem; cui reseruata confitebitur, vt ab illis absoluatur. Nec enim cætera peccata, quæ proprio confessario confessus est, iterum superiori confiteri tenebitur; nisi vbi confessarius tantum peccata audierit, & non absoluerit. Tunc enim integrè tenetur superiori confiteri; quia à confessario, in nullo fuit absolutus. Nec releuatur quis ab iteratione confessionis per hoc, quòd semel integrè ea fuerit confessus; si non fuit ab illis absolutus. Dum enim pœnitens non absoluitur; manet in eodem debito, in quo prius. At si ab illis fuit absolutus; tantummodò reseruata tenebitur confiteri, vt ab eis absoluatur.

Mora recurrendi ad ministrum est culpabilis.

18 *Poterit etiam confessarius per seipsum, vel per alium, vel per epistolam petere à superiori, vt ei facultatem faciat absoluendi quendam pœnitentem sibi confessum de tali reseruato peccato. Quam si obtinuerit, absoluet ipsum pœnitentem; sin verò, mittet, (vt diximus) ad suum superiorem. Et hæc, quò ad prædicta, est communior opinio secundum sententias receptiores, & Ecclesiæ receptum vsum: vt latè videri potest per Palud. 4. d. 17. q. 5. 10. Med. de conf. q. 11. & 14. Sot. d. 18. q. 2.*

Modus tenendus à confessario.

Palud. Medin. Sot.

Nau. *q.2. art.5. & Nauar. de pœnitentia, dist.5. c.consideret. § Cautus.*

Dubium. 19 *Et si dicas quòd superuacanea videtur esse confessio reseruatorum confessario qui nō potest de illis absoluere; cum peccatorum confessio, ob beneficium absolutionis sit facienda,*
Solutio. *quam ipse dare non potest. Dico, hoc esse necessarium ex eo, quòd necessaria est integritas*
Integritas cōfessionis quā necessaria. *confessionis; vt omnibus est confessū; & habetur ex c.omnis vtriusq;, de pœn. Et huius ratio, solet talis assignari. Quia qui de peccatis mente dolet, quatenus Dei offensiua sunt; de omnibus doleat, necesse est, si Deo placere vult. Nam, si de aliquibus tantūmodò doleat, & de alijs memoriæ occurrentibus nō doleat; nō est debita cōtritio, et mentalis cōfessio. Ità qui ore cōfitetur Deo per sacerdotem aliqua peccata sua, quatenus offensiua sunt Dei: ob eandē causam debet etiā alia omnia per quæ Deū offendit, eidem si meminerit, confiteri. Et nisi integra sit, non acceptatur à Deo; & indignus est absolutione, quia non integrè confitetur. Et impium est, a Deo dimidiatā sperare veniam.*

Obiectio 20 *Et si arguas ꝙ ex hoc videtur concludi; debere etiam pœnitētem, si primū superiorem adierit integrā ei confessionem facere; & non*
Solutio. *tantum reseruatorum. Dico, hoc esse verum, vbi ipse prælatus audire uoluerit: cui enim primo pœnitens se præsentat, et cōfitetur, tenetur*

omnia

omnia cõfiteri peccata. Et sicut si primo adiẽs proprium confessarium, confitetur ei tantum quæ reseruata non sunt, dimidiat confessionẽ: ità si primo superiorem adierit, & illi sola reseruata confiteatur, dimidiabit confessionem. At si superior, non nisi sibi reseruata audire, & directè absoluere voluerit; sacramentalis est talis confessio, licet partialis sit, & absolutio tenet, & est verum Sacramentũ conferens gratiã. Non enim stat per pœnitentem, quominus integrè confiteatur, sed per superiorẽ, qui eum integrè audire non vult. Quod benè ex legitima causa facere poterit; vtputà repentini morbi, vel alicuius negotij ad bonum cõmune spectãtis, et huiusmodi. Et hæc pressiùs videri poterunt per Doctores supra citatos, & maximè per Sot. Et si iterũ instes contra Instãtia. *prædicta, quòd Durandus in 4. d. 17. q. 15. Adr. q. 4. de confeß. & alij dixerunt: absolutionem sacramentalem de peccatis, aliàs non absolutis, diuidi non posse: quia vnum peccatum mortale, sine alio remitti non potest, secundum Fidem. Ideo necesse est, vt sacerdos absoluat peccatorem, aut ab omnibus peccatis, aut à nullo. Et sic non poterit inferior confessarius absoluere à non reseruatis, & superior à sibi reseruatis: sed alter eorum necesse est, vt ab omnibus absoluat, quia absolutio dimidiari non potest.*

Solutio.

Absolutio sacramentalis potest aliquãdò dimidiari.

21 *Dico, contra prædictos esse Henricum, Thom. Ric. Bonau. plerosque alios in 4.d.17. qui asserunt absolutionẽ sacramentalem posse in casu dimidiari; et per partes impendi. Constat enim sacerdotem non posse quemquam à peccatis absoluere; nisi habeat potestatem iurisdictionis in eum: quoniam sola potestas Ordinis non sufficit. Et hoc, communi DD. consensu in d. dist. 17. recipitur. Et extat determinatum per Trid. Concil. sess. 14. cap. 7. Hanc autem iurisdictionis potestatem Papa, Episcopus, seu alius superior concedit, & concedere potest, prout vult: ideò concedere potest sacerdotibus facultatem plenam integrè absoluendi, & non plenam, sed aliqualem, vt possit s. quosdam absoluere, & quosdam non; & possit à quibusdam peccatis absoluere, & à quibusdam non; ergò absolutio poterit dimidiari. Quod habetur expressum in c. si Episcopus, de pœn. & remiss. lib. 6. Vbi in sententia dicitur. Quòd si Episcopus dederit subdito facultatem eligendi sibi confessorem idoneum; qꝫ taliter electus potest eum absoluere à peccatis: exceptis casibus Episcopo reseruatis. Ex quo patet, quòd absoluente confessario electo pœnitentem à non reseruatis peccatis; pro reseruatis tamen peccatis, exquirenda est absolutio ab Episcopo, seu alio super illis auctoritatem habente: & sic absolutio dimidiari potest.*

22 *Idq. probatur ex eo, quia vbi quis confitetur omnia peccata sua, quæ ei memoriæ occurrunt, & absoluitur; licet tollatur obligatio confitendi iterum prædicta, de quibus fuit absolutus; manet tamen obligatio confitendi alia, quorum oblitus fuit, si memoriæ occurrerint, vt de eis absoluatur.* Probatio

23 *Insuper qui ex causis necessarijs, vtputà notabilis periculi, siue famæ, siue vitæ corporalis siue spiritualis, vel propriæ, vel alienæ, dimidiauit confessionem quod secundum communem, facere potest; si absoluitur à confessis, non obligatur iterum confiteri confessa, de quibus fuit absolutus. Manet tamen obligatus, dicere, & confiteri tempore debito, vt absoluatur, ea peccata, quæ ob prædictas necessitates subticuit: & sic absolutio diuisionem admittit, sicut & ipsa confessio; quando vel necessitate, vel obliuione dimidiatur. Ità & in casu nostro: vbi confessarius non habet auctoritatem super reseruatis criminibus; vel superior non nisi de reseruatis absoluit.* Probatio

24 *Nec obstat, quòd pro parte contraria dicebatur; non posse vnum peccatum mortale dimitti, alio nõ dimisso: quoniam gratia gratum faciens, omni peccato mortali repugnat, & non est cum aliquo mortali compatibilis. Nos, hoc ipsum fatemur; & concedimus, absolutionem sacramentalem non posse vnum* Diluitur obiectũ quòd vnũ mortale nõ dimittitur sine alio.

mortale

mortale ſine alio quò ad culpam remittere; & quò ad hoc, non admittere diuiſionem, ſed indiuiſibilem eſſe abſolutionem. Nam licet confeſſarius à non reſeruatis directè abſoluat, à reſeruatis verò non directè, cum poteſtatem ad id non habeat: conſecutiuè tamen abſoluit etiam à reſeruatis. Quoniam cum pœnitens per abſolutionem gratiam ſacramentalem accipiat: conſecutiuè, & extenſiuè abſoluitur ab omnibus. Eſt tamen alius abſolutionis effectus, liberatio ſ. à ligatura; qua peccator aſtringitur & ligatur ad confitendum ſua crimina, vt abſoluatur. Exempli gratia, Eſto alicuius mortalia ſint per contritionem dimiſſa; remanet tamen iſte Diuino iure obligatus, & in debito quodam, quo tenetur ſe ſacerdoti ſubijcere, eidemq. confiteri, & ab eodem abſolutionem procurare. Et antequam abſoluatur; dicitur in peccatis, ſaltem quò ad Eccleſiam manere. Ità licet pœnitens à confeſſario directè abſoluatur ab omnibus peccatis, ſuper quæ habet auctoritatem abſoluendi; & conſecutiuè etiam à reſeruatis, quò ad remiſſionem culpæ. Quò ad debitum tamen, quo tenebatur ligatus ſe confeſſario præſentare, & ab eodem beneficium abſolutionis præuia confeſſione obtinere; non eſt plenè per illam primam abſolutionem liberatus. Sed manet adhuc in debito confitendi alia peccata reſeruata,

Alter abſolutionis effectus.

uata, ei, cui reseruata sunt, vt ab illis legitimè per Ecclesiam absoluatur. Itaque absolutio à peccatis, quò ad culpam, partitionem non admittit, & est indiuisibilis: sed quò ad ligaturã, seu debitum præfatum, quod post iustificationem relinquitur, bene diuidi potest. Et contrariæ partis ratio, de absolutione concludit peccatorũ, quò ad culpam, et q̃ de se Deo peccatorẽ conciliat; non autẽ de absolutione, quæ est à præfata ligatura, & debito Ecclesiæ cõfitẽdi.

Absolutio quando admittit diuisionem.

25 *Ex quibus omnibus infertur Primo, ꝙ aliquando confessio nõ integra, vt est hæc, quæ fit superiori de solis reseruatis, sancta est, & sacramentalis. Nam licet per se, & formaliter confessio integra esse debeat, alioquin non esset confessio, sed confessionis simulatio; per accidẽs tamẽ, et materialiter poterit partialis esse salutifera, vt est in casu nostro; quando superior tantum reseruata sacramentaliter audire, & absoluere vult, & nõ alia. Non .n. huiusmodi confessio per se, et formaliter partialis fit: quoniam non intendit pœnitens voluntariè, ex verecundia, aut pusillanimitate, siue ex quacunq; alia illicita causa, aliquod tacere peccatũ; sed tantũ per accidẽs, et materialiter particularis est: vtputà ex carentia integri cõfessarij: hoc .n. confessionẽ partialẽ non annullat. Sicut vbi per accidens, non per se, confessionem dimidiari contingit .s. vel ex obliuione,*

Cõfessio non integra aliqñ erit sancta, & sacramẽtalis.

vel ex causis vrgentibus supradictis, vel vbi explicitè proprium aliquod non potest confiteri peccatum, absque reuelatione cõfessionis. In his enim casibus cum non per se, hoc est ex intentione, & libera pœnitentis scientia, sed per accidens dimidietur confessio, valida est, et sacramẽtalis: vt latè per Caiet præter prædictos in sum verbo confessio, videri potest.

Caiet.

Peccatū aliquod bis esse confitendum.

26 *Infertur secundo, quòd aliquod peccatum bis sit confitendum; vbi s. proprio confessario integrè confessus est, & ob defectum plenariæ auctoritatis super omnia peccata, iterum peccatum reseruatum superiori confiteatur, necesse est, si confessario auctoritatem non confert superior. Licet enim verum sit, neminem cogi posse ad confitendum bis idem peccatum; hoc verum est per se: vbi s. confessarius est integer, plenariam habens auctoritatem super omnia peccata. Sed vbi plenariam non habet: tunc per accidens est, quòd teneatur iterum confiteri potenti absoluere: vt absolutionis beneficium consequatur.*

Modus quo vtitur Religio pro absoluendis reseruatis.

Modus quo vtuntur Capuccini

27 *TV tamen scias, quòd licet iste sit Ecclesiæ approbatissimus vsus, & pro secularibus satis accommodus: nostra tamen*

Religio,

Religio, nō hoc. sed alio fratribus expeditiori, & commodiori vtitur modo. Considerauit enim, quòd si peccato irretitus frater deberet ad superiorē longè agentem recurrere; id sine eius infamiæ nota apud fratres, minimè esse posset; dum illum ad superiorem recurrentem viderent. Et si proprio confessario facultatem super reseruatis non habente, integrè confiteretur; confessurus, habita opportunitate, iterum reseruata superiori; multis interim spiritualibus priuaretur bonis. Quoniā interim semper vrgeretur scrupulis. Nec tā frequenter, vt est de more in nostra Religione, & prout deuotio suggerit, ad libitum quotidie Missas celebraret, vel Eucharistiam sumeret; quin prius de reseruatis potēti absoluere fuerit confessus, & absolutus. Cūm nullus, etiam cui ex officio incumbit celebrare; absque præmissa sacramentali confessione, ad sacramentum Eucharistiæ accedere poßit: nisi ex necessitate vrgente, hoc est ad euitandum scandalum, quod indè posset oriri. Vt constat ex Trid. Conc. seß. 13. c. 7. Et videri potest per Sot. 4. dist. 18. q. 2. art. 5. fol. 881. in casuū absolutione. Trident. Concil.

28 *Alium ergò statuit modum, quo prædicta euitantur; & fratrum conscientijs plenè consulitur. Qui est, vt ad superiorem ipsum, si præsens fuerit, recurratur; qui integrè omnia peccata, vel si legitimè fuerit impeditus,*

reseruata tantum audiat, & absoluat. De reliquis verò, pœnitentem remittat, à proprio confessario absoluendum. Aut reseruatis tantum auditis, ad proprium confessariū de omnibus integrè absoluendum pœnitentem, remittat, prout Ecclesia vtitur. Si verò absens fuerit, cuilibet proprio confessario data est facultas, vt pœnitentem suum, etiam ab omni culpa, & censura Ministro reseruatis absoluere valeat. Ità tamen, quòd teneatur pœnitens, habita superioris præsentia, se illi de reseruatis præsentare, eaq. illi confiteri, vt vel illa iterū absoluat, vel vt sacramentaliter tantum audiat, ad præstandum si opus fuerit, remedium. Ex quo modo, nec vlla infamiæ nota incurritur, cū superior absens non adeatur, sed eius expectetur præsentia: nec à celebratione quotidiana Missarum, vel à sacra recipienda Eucharistia, impeditur frater: cum integram à peccatis non reseruatis, & reseruatis à proprio confessario, cui est confessus, absolutionem sit assecutus.

Absolutio à casibus absente Ministro.

Obiectio

29 *Quòd si dicas, neminem absque proprio consensu à quocunque posse homine quantalibet iurisdictione illustri, obligari; ad iterum confitenda peccata, quæ ritè confessus est, & ab eis est absolutus. Vt dixit Gers. Alph. 33. litera e. Palud. in 4 d. 17. q. 5. Adria. de confess. q. 5. col. 3. et plerique alij DD. Hoc idem,*

ego

ego assero. Sed hic adest proprius pœnitentis consensus; ideóq; superiori reseruata, denuò confiteri tenetur. Quia dum pœnitens de reseruato peccato, à suo vult confessario absolui, qui minimè facultatem habet aliquem absoluendi à reseruatis, nisi cum hac obligatione, & ligatura se præsentandi superiori: eò ipsò, dum petit absolui, spontè se obligat superiori se præsentare, cum absque tali obligatione, & debito, absolui non possit. Et quia ad id absolutionem petens, spontè se obligauit, implere tenetur: vt ex prædictis Doctoribus patet. & latè disputauit Nauar. in cap. placuit. de pœn. d. 6. num. 107. & seq.

Solutio.

Potest quisq; se obligare ad reconfitēdum.

30 *Et ad hoc facit statutum, quod est inter Monachos Cistercienses: quo præcipitur, vt omnes monachi suis Abbatibus ea peccata, iterum confiteantur, quæ alijs confessarijs ab eisdem superioribus deputatis, prius confessi fuerunt, & ab eis absoluti. Quod non aliundè est, licet Maior. in 4. d. 17. q. 6. ex auctoritate prælatorum prouenire contendat: nisi ex eorundem monachorum consensu tacito, vel expresso. Quoniam qui illum profitentur Ordinem, tacitè se subijcere velle videntur, omnibus Ordinis statutis: & per consequens tacitè se obligare sua peccata bis confessuros. Ità in casu nostro, qui à reseruatis absolui volunt, ab eo confessario qui auctoritatem*

Statutū Cistercien siū se reconfitendi.

non habet absoluendi quempiam, nisi eli tali vinculo se praesentandi superiori; tacitè dum absolutionem petunt, ad se praesentandum superiori, se obligant; cùm sine tali obligatione absolutio sibi impartiri nō poßit, & nulla sit. Et sicut qui sacro Ordine se initiari permittit, tacitè ad castitatem se obligat, siue id votū tacitum appelletur, siue obligatio legis ex illo consensu tacito resiliens: sic qui à tali confessario vult absolui, se statim ad praesentandum superiori se obligat, semperq. tali debito erit astrictus, donec illud adimpleat. Et dum habita opportunitate in mora fuerit se praesentandi, semper erit in culpa; quoniam cum tali debito, & non aliter facultas absoluendi proprio fit confessario. De qua praesentatione neque conqueri, neq; grauari debet frater. Quia sicut secularis, (secundum probatissimum Ecclesiae vsum) si superiorem pro reseruatorum absolutione adierit, qui auditis reseruatis, nō absoluerit, sed integrè absoluendum ad inferiorem, seu proprium confessarium remiserit; duobus reseruata patefaciet peccata, superiori s. & inferiori, à quo est absoluendus. Idēq; est, si incœperit ab inferiori, qui nō potest absoluere (vt dictum est supra) ità & in Relig.

Dist. 32. c. placuit Episcopos. & 4. sent. d. 37

Praesentatio est obligatio volūtaria.

Conqueri non potest frater si duobus dicit peccata reseruata.

31 *Nec grauamen censendum est, propter peccati grauitatem, & nocendi periculum, praeter integram confessionem, reseruata ad supe-*

Praesentatio nō est grauamen subditorum.

superiorem deferri debere; vt quod expedit, præbeat remedium. Nam superior eodem sacramentali tenetur sigillo, quo inferior, peccatum sibi patefactum celare. Vt annotauit Sotus vbi sup. prop. 1. Est enim hæc præsentatio ex sacramentali confessione pendens; & pars quædã eius, ad satisfactionem pertinens: solutio .s. debiti, quo se pœnitens ligauit, vt à reseruatis absolueretur. Et pœnitens ipse non nisi sub sacramentali sigillo, reseruata peccata superiori confitetur; & vera confessio est, esto, quòd ab illis denuò non absoluatur: & ideò sub sacramentali sigillo habenda sunt.

32 *Et si fortè dicas, quòd huiusmodi modus videtur improbari à Palud. & Soto in locis præallegatis, illis verbis. Secundus modus dicendi est, quòd inferior audit totam confessionem, & de omnibus absoluit, remittit tamen eum ad superiorem; nõ quidem absoluendum à peccato sed vt liberetur ab obligatione præcepti, quo tenetur se præsentare superiori, cui reseruatur cognitio talium peccatorum. Hic verò modus longius, & peius à veritate distat: nam si inferior ab illis peccatis absolueret, non propriè dicerentur reseruata, &c.* Obiectio

Dico, quòd non est idem iste secundus modus à prædictis relatus, cum hoc, quo Religio nostra vtitur. Ibi enim non habet, inferior auctoritatem à reseruatis absoluẽdi, vt patet Solutio.

ex verbis illis Soti.[nā si inferior ab illis peccatis absolueret,non propriè dicerentur reseruata.]Et illis verbis Palud.[ex quo absoluere non possunt:] & ideò iustè dānatur. Alienum.n.à veritate est,vt quis absque auctoritate possit absoluere: vt patet p c.si Episcopus de pœn.et rem.lib.6. et decretū Sixti 4.in extrau.Et si Dominici:quibus decernitur nullū inferiorē posse à casibus reseruatis quempiam absoluere: aliàs ineptè dicerentur reseruata. Modus autē noster ponit inferiorem,seu proprium confessariū habere auctoritatem à superiori sibi delegatā absoluendi pœnitentem à reseruatis;cū debito se præsentandi superiori, ergò non est idem modus noster cū prædicto.

Instātia. 33 *Et si instes,quòd iste modus noster non videtur cōueniens; quia Ecclesia eo non vtitur.*

Solutio. *Fateor & ego, secundum communem ritum,hunc modū minimè seruari:sed conuenientissimus conuincitur ex rationibus prædictis. Quia per eum qualibet infamiæ macula tollitur,omneq. impedimentum,seu retardatio ad celebrandas Missas,& sacrā sumendam Eucharistiam,depellitur. Et satis nobis est,quòd nulli iuri, Diuino.s.vel Ecclesiastico contradicat, & iustè institui posit; quòd nemo(vt arbitror)negabit.Immo idem Palud. hoc ipsū,ibidē testatur,his verbis: [Si ille,qui inferiori confitetur,recipit absolutionē ab illo*

Modus præsentationis nostræ à casibus quā cōueniēs.

sibi

ſibi exponente, quòd non poteſt eum abſolue-re, niſi ſic quòd vadat ad ſuperiorem iterum confeſſurus: eò ipsò ſpontè ſe obligat ad iterũ confitendum, ex quò ſub tali pacto recepit ab-ſolutionem.] hæc ille. Idemq. aſſerit Nauar. in Manu. cap. 26. n. 12. illis verbis. [Quòd ſi ſuperior abſens inferiori facultatẽ dederit, vt à caſibus ſibi reſeruatis abſoluat; eo modo, vt iterum illi confiteantur, quando præſens fuerit: confeſſarius tenetur illum modum pœnitenti declarare: quem ſi acceptare noluerit, non debet eum audire, nec à reſeruatis abſol-uere: ſi conſenſerit, abſoluere eum, hæc ille.] Addens quòd ſi pænitens poſt habitã abſolutio nem, nolit ſuperiori cõfiteri, licet abſolutio ab inferiori facta, non deſinat valere, quãdoqui-dẽ fuit exhibita ab habẽte facultatẽ abſoluen-di, et ei qui denuò ſuperiori reſeruata recõfite ri promiſit, adeò vt omnis neceſſaria adfuerit conditio: tamen nouũ tunc pœnitens peccatũ mortale cõmittit, & in eodẽ ſemper eſt, dum. ſ. quod promiſit, implere non vult. Sicut qui in confitẽdo aliquorũ oblitus peccatorũ, ea cum memoriæ occurrerint, licet fuerit abſolutus, ſẽ per confiteri tenetur: et nouo peccato ligabi-tur, ſi ea confiteri noluerit eoq. erit aſtrictus, donec oblita cõfiteatur. Quod ex Soto nos ſu-pra annotauimus. n. 30. Toties pœnitentẽ pec care mortaliter; quoties habita opportunitate

Palud.

Nauar.

Nolens ſe præſentare iterum peccat.

habita opportunitate, superiori denuò non non confitetur reseruata; quæ cum hac ligatura fuerunt ab inferiori absoluta, & à pœnitente acceptata.

Cõclusio dictorũ. 34 *Erit ergò conclusio, quòd cum superior aliquos sibi possit casus reseruare, & de illis absoluendis inferiori, cui voluerit, facultatẽ facere possit, prout ei placuerit: vt suprà dictum est, num. 21. adeò vt possit alicui concedere facultatem plenam integrè absoluendi absque vllo alio reconfitendi debito: & semiplenam, vt quosdam peccatores absoluere possit, quosdam non; à quibusdam peccatis, & à quibusdam non; & non absolutè, sed cum ligatura reconfitendi reseruata ipsi superiori, quòd Medin. annotauit de conf. q. 11. Quòd confessarius inferior, cum non integram, & absolutam habeat à Ministro facultatẽ à reseruatis absoluendi quoscunque pœnitentes, sed limitatã; absoluendi, scilicet eos tantum, qui de reseruatis denuò ipsi Ministro voluerint confiteri: consequens est, vt sine hac ligatura, & debito superiori reconfitendi, nullus pœnitens absolui possit. Debet ergò confessarius hoc debitum pœnitenti patefacere; & si eum acceptare noluerit, non absoluat; quoniam absoluere non potest, nisi eos tantum, qui hoc debitum reconfitendi implere consenserint: nec aliter facultas absoluendi ei facta est.*

Medin.

est. Quarè inanis, & nulla esset absolutio, tanquam sine iurisdictione facta. Si verò debitum hoc acceptauerit, legitimè ipsum absoluet; eritq. pœnitens semper ligatus tali debito; donec superiori se repræsentet, eiq. reseruata referat peccata. Sicut enim vouere libertatis est; redditio autem facti voti necessitatis præcepti; vt dicitur in cap. Magnæ de toto. Et acceptare pœnitentiam à confessario impositam liberum sit cuique, qui inabsolutus abire vult; acceptatam verò necessitatis sit adimplere: vt latè per Nauar. cap. consideret, §. ponat se d. 5. nu. 3. & cap. si quis. nu. 17. discutitur. Ità licet in casu nostro, sit liberum pœnitenti, si velit inabsolutus recedere, ligaturam, et debitum se repræsentandi, & reconfitendi superiori, non acceptare: Si tamen acceptauerit, & absolutioni consenserit, implere necessariò tenebitur. Totiesq. mortaliter peccabit, quoties debitum prædictum nolle implere proponit; vel habita opportunitate, non implet. Sicut mortaliter peccabit, qui contra votum emissum proponit facere, vel facit; & pœnitentiam semel acceptam, quæ ei sit iniuncta præceptiuè, nolle facere proponit.

Quæ libera sunt, quomodo fiāt obligatoria.

35 *Idemq. per omnia dicendum est, etiam si hoc debitum pœnitēti à confessario non fuerit expressum; modo ipse pœnitus absolutioni con-*

Dubium præsentādi non o-

porter, vt si expressum. *consenserit. Dum enim ipse agnoscit confessarium nõ habere auctoritatẽ à reseruatis absoluendi, nisi ligando pœnitentem ad præsentandum se superiori; dum absolui petit, seu absolutioni consentit, tacitè ad recõsitendum superiori se voluntariè obligat: eritq. ad id ligatus, sicut qui expressè hoc promisit. Sufficit enim tacitus consensus ad obligandum pœnitentem, vt annotauit Nauar. in dicto cap. placuit. d.6.n.118. & suprà dictum est, dum de Cistercensium statuto diceremus, nu.30.*

Absolutio nõ fit conditionata.

36 *Admonitos hic esse confessarios opto, ne pœnitentẽ sub conditione absoluant: vtputà, te absoluo, & absolutum esse volo, si superiori te præsentaueris, sin autem minimè: quoniam absolutio non debet esse in suspenso. Argum. capit. Ad hæc quoniã, de appell. Et peccaret, qui sic absolueret; vt dixit Nauar. in cap. In princ. de pæn. d.6. nu.62 & in Manu. c.26. nu.12. Sed promittentem se præsentare absoluat: contradicentem verò dimittat.*

Reseruatum quãdo desinat esse tale.

37 *Sciant item pœnitentes, & memoriæ teneant, quòd vbi confitentur alicui habenti facultatem vel directam. vel delegatam à superioribus, vel à Iubileo, absoluendi ab aliqua excõmunicatione, vel casu reseruato, quibus ipsi tenentur: Si illa per obliuionem, vel inaduertentiam seu nesciẽtiam quia scilicet ignorabant illa esse peccata, non confitentur; & abso-*

absoluuntur à confessario ab omni excommunicatione; & peccato si & quatenus potest: Adeò absoluti sunt, vt licet teneantur illa cõfiteri, cum memoriæ occurrerint, & aduerterint esse peccata: poterunt tamen de illis à quocunque proprio confessario absolui; quoniam non sunt amplius reseruata superiori. Vt dixit Palud. in 4. d. 17. q. 5. nu. 11. in fine. quem sequutus est Gabriel. 4. dist. 17. quæst. 1. sub finem, & Adrian. IV. q. 4. col. 10. de confess. & Nauar. in cap. consideret. §. cautus num. 30. DD.

38 *Et nota quò ad absolutionem ab excommunicatione reseruata; quòd licet dictum sit, absolutam esse, & non amplius esse reseruatã, si confessarius ab omni excommunicatione, si & quatenus poterat, absoluit; quod passim ab omni prouido confessario ante absolutionem peccatorum sacramẽtalem præmittitur expreßè: sufficit tamen tacita, vt dixit Gerson. 2. par. alpha 33. c. de excõmunicatione, et irreg. Nam si confessarius, recta intentione super pœnitẽtem dixit: Absoluo te in nomine Patris, &c. non solum à peccatis, sed etiam à censuris absoluisse, iudicandus est. Quem sequitur, & cõmendat Nau. in dict. §. cautus propè finem. Quarè licet confessarius non expressè à censuris absoluerit, sed tantum generaliter dixerit, absoluo te, &c. si tamen rectam*

Absol. ab excõmunicatione quando sufficiat tacita.

Not.

habuit

habuit intentionem, (qualem putandum est, vel expressam, vel virtualem omnes habere confessarios) scilicet absoluendi à necessarijs: erit vtique pænitens à censuris absolutus.

Quis proprius sacerdos, seu confessarius sit censendus.

Proprius confessarius quis sit.

39 *PRoprius verò confessarius, (de eo loquendo, cui pænitens confiteri tenetur) ille est; qui supra pænitentem habet iurisdictionem absoluendi, vel ordinariam ex suo officio, vel delegatam. Ordinariã, vt sunt Guardiani, qui ad curam animarum suorũ subditorum eliguntur. Vel commissam, & delegatam; vt sunt cæteri sacerdotes qui in confessarios à prædictis Guardianis instituuntur, vt patet ex Palu. in 4. d.17. q. 3. art. 2. Quod intellige, de sacerdotibus, qui prius à Prouintialibus ad audiẽdas confessiones fuerunt admissi. Sic enim nostra religio, de more habet, & obseruat. Illi enim omnium suorum poterunt subditorum confessiones audire, eosq. de omnibus absoluere: ita tamen, vt reseruata Ministris crimina, (si quæ habẽt) denuò eis patefaciant. Simplices autem sacerdotes Ordinis, non nisi eorum poterunt confessiones audire, & absoluere, (modo, quo supra) qui eis à Guardiano fuerint assignati;*

Guardiani eligũt confessarios.

cum

cum super cæteros iurisdictionē non habeant delegatam, nec propriam ordinariam: quæ necessariò requiruntur ad absolutionem peccatorum, vt patet ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. & latè habetur à doctor. in 4. d. 17.

Ipsi autem Guardiani sicut omnes prælati Religionum vt Abbates, Generales, Prouinciales, Priores; ex concessione Greg. IX. de pæn. & remiss. cap. vlt. seipsos cui voluerint intra Ordinem confessario absoluendos subijcere poterunt. Vt annotarunt Palud. in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. Caiet. in summa. Absolutio cap. 2. & Sot. in 4. dist. 18. art. 4. q. 2. Cum eodem tamen debito se repræsentandi quo suprà; si fortè aliquo reseruato teneantur peccato. Simplices verò sacerdotes non eadem (vt censuit ibidem Sotus, & malè) gaudent facultate, vt sibi promiscuè quemcunque eligant sacerdotem, absque eo, quòd à superiori sit expositus: sed hoc cōceditur prælatis etiam inferioribus, qui sunt exempti: vt benè dixit Palud. vbi suprà. [Ex hoc ipso, (inquit ipse) qui sunt exēpti, vt Abbates, etc. & prælati, habent simile priuilegium cum Episcopis, in eligendo liberè confessorem. Si autem sic sunt exempti, quòd tamen nō sunt prælati, non habent istud priuilegium. Omnes enim subditi collegij, exempti seculares, vel regulares, suis prælatis immediatè confi-

teri

teri possunt, non alijs: nisi de licentia ipsorũ. hæc ibi.] Et hoc clare, extat hodie determinatum à Concil. Trid. sess. 23. cap. 15. cui Sotus morte præuentus, non interfuit. Tantũ ergò prælati Ordinis non subditi; simplices sacerdotes poterunt sibi confessarios eligere.

Fratres viatores qbus cõfitentur.

40 *De viatoribus autem, & fratribus hospitibus, quibus nam confiteri possint? ordinationes attendi debent superiorum, quid circa id disponant: quandoquidem hoc pendet à voluntate superiorum statuentium. Et hodie vsus habet, vt vbicunque fratres hospites se in locis nostris receperint, confiteãtur Guardiano loci, vel sacerdoti à Guardiano eis assignato, à quibus absoluentur, cum eodẽmet debito, quo supra: se scilicet Ministro præsentandi, si aliquo reseruato astringuntur. Qui si aliter fecerint, inutiliter absoluentur: quoniam omnes alij à prædictis, non erunt legitimi, seu proprij confessarij: ideò eorum absolutio nulla. Absolutè dixi.* Ministro. *Quia sufficit quòd pœnitens, se repræsentet Ministro Prouinciæ, in qua sua confessus fuit peccata. Secundum constitutionem Eugenianã, & ius commune cui standum est. Prædicta autem intelliguntur de fratribus hospitibus subditis. Nam si fuerint prælati; poterunt seipsos intra Ordinem cuicunque confessario, quem elegerint, subijcere: & ab eo, cum eodem*

Præsentatio fieri debet Ministro.

dem tamen debito absolui, si reseruatis subijciuntur: vt omnes (præter Ministros) sunt Ordinis prælati; Sic enim habet vsus Ordinis, ex voluntate saltem tacita Generalis Ministri; Et ideò donec aliter disponatur, sic erit seruandum.

Num concedatur fratribus extra Ordinem confiteri?

41 T*Oties (intra Ordinem) dixi; quia Sacerdotibus secularibus, seu alterius Ordinis non possunt fratres liberè confiteri. Cum enim fratres sui iuris nō sint, & absque suorum superiorum licentia, & eo magis ipsis contradicentibus, non valeant seipsos Sacerdoti, quem maluerint subijcere: constat, quòd dum Generalis nedum nō consentit, sed probibet, ne vllus fratrum extra Ordinem audeat confiteri: nullus vtique eorum poterit extra Ordinem confiteri. Eritq. nulla cōfessio, & absolutio attētatæ: cum super fratres huiusmodi electi in cōfessarios iurisdictionē non habeant. Hæc autē Ministri Generalis probibitio semper extitit; satisq. ex vsu, & antiqua consuetudine comprobatur: quæ etiā vim legis in hoc habet. Et de hoc insuper habetur statutū Clem iv. quo inhibetur vniuersis Ecclesiarū prælatis, & quibuscunque alijs ne confessiones fratrum Minorū præsu-*

Cōfessio facta extra Ordinem an valeat?

mant eorum prælatis inuitis. audire. Vt habetur in compend. Verb. confessio. n 1. & Bonif viij. Vbi sic habetur. Inhibemus vniuersis fratribus vestri Ordinis, ne aliquis eorum nisi in necessitatis articulo, alijs. quam prælatis suis peccata sua confiteri præsumant, vel alijs sacerdotibus eiusdem Ordinis, secundum Regulam, & ipsius Ordinis statuta, hæc ibi.

42 *Ex quo colligitur, nedum nobis omnibus esse prohibitum extra Ordinem cõfiteri, sed etiam ex consequenti, Ministris, etiã Generali, prohiberi, ne alicui sacerdoti, qui nostri Ordinis non sit, facultatem facere possint, audiendi fratrum confessiones: cum ex Papali prohibitione generaliter prohibeatur, ne extra Ordinem confiteri possimus. Quarè nec de prælatorum licentia possent nostri Ordinis fratres, extra Ordinem confiteri; nisi in necessitatis articulo, & nostri Ordinis sacerdotes non adessent.*

Ministri an possint concedere vt cõfiteamur extra ordinem.

43 *Et adeo Hugo, & Pisan. hic, & speculũ fol. 16. prædicta vera esse putant, vt asserant, etiam ex vi Regulæ, prohibitum esse Ministris, posse facere facultatem fratribus vt extra Ordinẽ valeant confiteri de casibus, ipsis Ministris reseruatis. Etenim Regula peccantes fratres, non ad alios, quam ad Ministros Ordinis mittit: Et ipsis Ordinis ministris, qui curam animarum fratrum habent,*

mo-

modum præscribit; vt in casibus sibi reseruatis, non extraneos ipsis fratribus cõfessarios, seculares, scilicet presbyteros, vel alios religiosos assignent; sed tantum huius Ordinis sacerdotes. Ait enim. [Ipsi verò Ministri si presbyteri non sunt, per alios sacerdotes Ordinis pœnitentiam iniungi faciant.] Satis ergò datur intelligi, ex ipsa Regula esse prohibitum, posse de reseruatis extra Ordinẽ confiteri; nisi in mortis periculo, deficientibus sacerdotibus Ordinis. Et satis hoc rationabile videtur; quoniam talia peccata extrinsecus detegere, posset in infamiam Ordinis redundare. Et Sacerdos Ordinis, melius scire potest, & scit, formam Regularis correctionis; tam ipsi fratri peccanti expediẽtem, quàm Ordinis puritati necessariam. In mortis tamen periculo, poterunt fratres deficientibus sacerdotibus Ordinis nostri, etiam absque licentia prælatorum alijs sacerdotibus confiteri, & absolui sine ligatura, & debito reconfitendi reseruata peccata Ministris: vt est communis regula doctorum. 4. d. 17. Et de hoc latè videri potest per Nauar. cap. primo d. 6. nu. 73. Excepto ergò casu mortis veræ, seu probabiliter imminentis non possunt fratres de reseruatis culpis extra Ordinẽ absolui, etiam de licentia Ministrorum, secundum prædictos. Quibus etiam Cordub. hic q.

In ar. mortis confessio fit cuicunque sacerdoti.

DD.

2. *consentire videtur; quia esset contra Regulam. [Et quicunque, inquit Hugo, contra praeceptum, & formā Regulæ per Sedem Apostolicam approbatæ, præsumeret confiteri, n pœnitens, sed inobediens censeretur, nec peccata dilueret, sed augeret. Hoc enim Dominus Papa, qui diœcesanos, & quoslibet alios confessores à fratrū confessionibus arcere utique potest, expressè inhibuit, hæc ille.] Nec obstat, quòd Clem. V. hoc non posuit inter obligatoria Regulæ: quia dici potest, multas esse conditiones, et circunstantias ex vi Regulæ obligantes, quæ tamen non satis explicitè computatæ sunt inter obligatoria Regulæ, vt patet super cap. 3. Quòd si ita esset, vt prædicti Doctores tenent, res esset maximi quidem momenti. Non enim possent prælati in hoc dispensare, cum non habeant facultatem super Regulam, nisi in casu veræ necessitatis, vbi necessitas ipsa dispensat.*

Cōfiteri extra Ordinem est côcessio.

44 *Et licet Leo X. concesserit, quòd prædicatores nostri Ordinis, et alij etiam fratres quādo sunt extra Monasterium, & non possunt habere copiam sacerdotis nostri Ordinis, quia non habent socium sacerdotem, & confessorem; possint confiteri peccata sua, alteri sacerdoti, alterius Ordinis, vel presbytero seculari dummodo fiat sine fraude, et dicantur prælato suo denuò reseruata; vt habetur per*

colle-

ctorem compendij. Absol. Ordin. §. 19. Et voluerit vt Generalis Minister in cap Generali, & quilibet Prouincialis in cap. Prouinciali, de cõsensu eiusdem cap. seu maioris partis, declarare possit, & valeat: vtrum à similibus concessionibus viuæ vocis oraculo tantum concessis, fratres debeant cauere, & non vti eis, vel vti, vti per eundem collectorem notatur, Verbo. Priuileg. fratrũ. §. 22. Quia tamen per nostras cõstitutiones omnibus priuilegijs Reg. nostræ contrarijs, renuntiatum est: non poterunt fratres etiã de licentia Ministrorum prædicta vti facultate cum sit cõtra Regulam: Et ideò non nisi in necessitatis casibus, poterunt extra Ordinem nostrum de reseruatis, confiteri, cum necessitas nullá arctetur lege. In articulo enim mortis, si haberi non possit copia proprij sacerdotis, potest quisque per quemcunque, (modo hæreticus non sit) sacerdotem, absolui à quibuscunque peccatis, etiam summo Pontifici reseruatis; & à quacunque excommunicationis censura. Vt patet per Tridentinum Concil. sess. 14. cap. 7. Vltra antiqua iura. cap. non dubium, de sent. excom. & Extrauag. Six. iv. cap. & si Dominici, de pœn. & remiss. Sic. n. Trident. Concil. [In Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis; atque ideò om-

Renũciatio priuilegiorũ.

In artic. mortis q̃libet sacerdos absoluit.

nes sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt.] *Dum enim res perpetuæ saluationis, seu damnationis agitur, ab hac luce exeuntis; nō vult pia mater Ecclesia vt tā salubri absolutionis remedio quicunque pœnitens carere debeat. Et ideò in mortis articulo nulla extat culpa reseruata, quæ absolui non possit: omnisque sacerdos etiam excommunicatus, suspensus, degradatus, irregularis, (modo hæreticus nō sit) erit legitimus confessarius, vbi proprius haberi non potest. Adeò vt semel absolutus si superuixerit, nō teneatur denuò reseruata peccata confiteri; cum de illis verè fuerit absolutus. Sed tantū pro excōmunicatione tenetur ad excōmunicantem, à quo de iure, communi erat absoluendus, recurrere quam citò cōmodè poterit; illius iussui pariturus, & satisfacturus, prout iustitia suadebit. Alioquin in eandē reincidet excōmunicationis sententiam, vt ex decreto Bonif. viij. cap. eos qui. de sent. exc. lib. 6. extat determinatum. Hæreticus meritò excipitur, cum amissa fide amplius Ecclesiæ membrum non sit. Quarè non solùm vsu iurisdictionis est suspensus; Verùm eradicata fide funditus iurisdictionē amisit. Et licet Ioan. Medi. de confess. q. 28 prædicta intelligat de simplici sacerdote catholico, non autem de suspenso, vel excommunicato nominatim,*

Absolutio ab excommunicatione in art. mortis.

Medi.

natim,

natim, seu notorio; quia ij non habent auctoritatem propinquam, hoc est iurisdictionem absoluendi, et ligandi, vt constat ex cap. duobus. de clerico excom. & cap. si celebrat de clerico excom. celebr. Secundum tamen communicrem Doctorum sententiam, valida est, prædictorum absolutio in mortis articulo. Quoniam pia mater Ecclesia, quò ad talis articuli tempus, non aufert, seu suspendit prædictis iurisdictionem: sed eo necessitatis articulo vult, quosque sacerdotes, legitimos confessarios esse posse.

45 *Nec articulum mortis accipiendum puto, ita strictè, vt Sotus voluit; vt. s. intelligatur tantùmodo, cum mors est in fieri, vel per infirmitatē, vel ministerio iustitiæ: sed etiam pro periculo mortis, vt dixit Palud. & Sylu. et* NAU. *Vt putà quādo in tali statu quis reperitur, in quo æquè indifferenter solent cōmuniter homines inde mori, sicut euadere: vt est in naufragio, in actu belli, & similibus. et de his latè videri poterit per Palud. 4. d. 20. q. 1. ar. 1. Sylu. verb. confessio, primo. § . 6. Sot. 4. d. 18. q. 4. ar. 4. Nauar. in Manu. cap. 27. n. 271.* Articulus mortis quid sit.

46 *Sed esto, quòd nō sit præceptum Regulæ de reseruatis extra Ordinem confiteri non posse: negari tamen non potest, secundū mentem Regulæ esse, vt extra Ordinē fratres nullatenus confiteātur, nisi in necessitatis articulo.* Confiteri extra Ordinem an ex Reg. prohibeatur?

lo. Hæc enim Regulæ intentio, ex verbis suprà positis patefit: & ex Bonif. viij. const. habetur expressum. Qui dum mandat, ne extra Ordinem fratres, nisi in necessitatis articulo audeāt confiteri; hoc ipsum de mēte esse Regulæ asserit. Quarè & contra Regulæ mentem, contra Papales prohibitiones probatur esse confessio, quæ per fratres (præter necessitatis articulum) extra Ordinem fiet. Et ideò inanis, et nulla erit, cum legitimis confessarijs nō fiat: nisi sibi à Ministris, ad id, facultas concessa fuerit. Poterunt enim Ministri (si prædictorum Doctorum non acceptatur sententia quòd præceptum sit Regulæ, saltem de reseruatis peccatis extra ordinem non confiteri) ex Sixto IV. vt habetur in comp. verbo confessio. §. 4. & Leone X. facere facultatem fratribus confitendi extra Ordinem, sed non secus, quàm in cap. Generali, seu Prouincialibus fuerit statutum, vt supra dictum est.

Nu. 44. *Et vsus habet, vt nunquam fratres extra Ordinem valeant confiteri; nisi in necessitatis articulo, vbi Ordinis nostri sacerdos haberi non potest, vt sic menti, & intentioni Regulæ conformemur.*

Articulus necessitatis qs sit.

47 *Neque hic necessitatis articulus sumēdus est tantum pro articulo seu periculo mortis: sed pro quacunque alia necessitate ad id iustè cogente. Quæ esse poterit, si necessariò ad*

cui-

euitandum manifestum scandalum, debeat sacerdos celebrare, & confessarium, seu sacerdotem nostri Ordinis, cui confiteatur, non habeat. Vel si in terris reperiatur infidelium, vbi nostri Ordinis sacerdos non sit, & huiusmodi. In tali enim necessitate possunt Ministri dispensare, & tacitè intelligitur dispensatum, & facta facultas. Quia nec Regulæ menti aduersatur, in casu necessitatis dispensare; & Papalibus constitutionibus prædictis, Sixti, Bonifatij, & Leonis, expressè conceditur. Not.

48 *Prædicta tamen semper intelligas pro culpis, seu absoluendis peccatis; non de censuris. Nam de his nec ex Regula, nec ex aliqua Papali constitutione, videtur prohibitum Ministris: alicui extra Ordinem posse committere potestatem absoluendi, vel dispensandi, vt iudicauerint expedire. Vndè vbi expediens fuerit, poterunt extra Ordinem prædictam committere facultatem absoluendi à censuris: & de Ministrorum licentia poterunt fratres extra Ordinem à prædictis censuris absolui, & dispensari, vt annotauit hic Cordub. q. 3. in fine primi puncti.* Absolutio à censuris potest fieri extra Ordinem, & quando.

Num fratres virtute bullarum, Iubileorum, &c. possint absolui à reseruatis, absque debito se præsentandi Ministris?

49 ET si quæras, vtrum virtute bullæ cruciatæ, possint fratres absolui à reseruatis intra, vel extra Ordinem, sine licentia prælatorum suorum, & sine debito se præsentandi? Dico, quòd si constaret manifestè de voluntate Papæ, quòd vellet cōcedere fratribus facultatem ad prædicta; tunc nullum esset dubium, posse fratres, sicut valent cæteri Christiani, vti eis. Constat enim, quòd Pontifex potest id concedere generaliter quibuscunque Christianis, etiam Religiosis; eo modo, quo vult. Quoniam totum hoc negotium tangens iurisdictionem prælatorū, & iudicium spiritualium; ordinationi, & potestati eius subijcitur secundum communiter Doctores, & latè habetur à Io. Medi. de confess. q. 35. Verum, quia nō semper constat de voluntate Pontificis; ideò stando in foro conscientiæ, securius est tenere quòd per tales gratias generaliter concessas omnibus Christianis; nō intendat Papa facere facultatem quòd fratres Minores possint indifferenter confiteri & absolui, intra, seu extra Ordinem a reseruatis, mo-

Fratres non possunt absolui virtute bullæ cruciatæ.

do

do quo ſupra dictum eſt. Et ſic plerique Pontifices (vt videri poteſt in compen. priuileg.) declarauerunt. Vt Six. 4. Innoc. 8. Alex. 6. Iulius 2. & Leo. x. Dixerunt enim hi, quòd licet in bullis quantumcunque generaliter dicatur, quòd omnes Chriſtiani, etiam Religioſi quicunque mendicantes poſſint abſolui, &c. tamen de ipſis fratribus Minoribus id non intendebant dicere. Ne per tales bullas daretur occaſio relaxationi diſciplinæ regularis, praua libertas, incentiuumq. peccatorum, ſeu pronitas ad liberius peccandum. Et ſimpliciter credendum eſt, alios ſucceſſores Pontifices ſic intendere, idemq. velle; quod & eorũ prædeceſſores. Non enim credendum eſt Summos Pontif. haſce velle facultates fratribus cõcedere; ſi ipſi eſſẽt plenè informati de relaxationibus, quæ ex prædictis facultatibus occaſionaliter in Ordine naſci poſſent. Vndè tales gratiæ quò ad fratres (ſaltem in foro cõſcientiæ) iudicari poſſunt vt ſubreptitiæ. Et clauſula generalis interpretari, & limitari debet, ſecundum ius Diuinum, & etiam humanum. Neque debet extendi ad ea, quæ quis nõ eſſet, veriſimiliter in ſpecie cõceſſurus; ſi ei omninò conſtaret de inconuenientibus inde ſequuturis. Vt expreſſè habetur in cap. In generali de reg. iur. in 6. & eſt communis DD. ſententia, et annotauit Nau. in man. c. 27. nu. 271.

Vndè

Vndè non erit tutum in conſcientia huiuſmodi vti bullis, alijsve facultatibus; confraternitatibus, alijsq. pijs locis, vel pœnitentiarijs conceſſis: niſi certè conſtet de voluntate Papæ. Per has enim cum ſint perpetuæ, & nedum ſemel, ſed pluries in anno, quiſque eis vti poſſit; Ordinis diſciplina relaxaretur, & pronitas fieret ad liberius peccandum. Et eſt credendum hanc eſſe Summorum Pont. voluntatem; vt fratres nullo modo abſque ſuorum Miniſtrorum licentia eis vti poſſint. Sicut per prædictos Pont. Sixtum, Innoc. & cæteros determinatum exiſtit. Et per Greg. xiij. fel. mem. noſtris diebus, dum Romæ celebraretur Capitulum Generale, fuit declaratum.

Fratres poſsũt abſolui virtute Iubilei.

50 *Quò ad Iubileos verò, qui aliquandò propter ſpecialem Eccleſiæ neceſſitatem fiunt à Summo Pontifice, vt omnes Chriſtiani cõfiteantur, ieiunent, orent. Et vt melius id faciant, conceditur auctoritas confitendi cuilibet approbato ſacerdoti, à quo poſſint abſolui à quouis etiam reſeruato peccato. Credendum eſt, quòd nos etiam huiuſmodi Iubileis vti poterimus; & abſolui ab omnibus peccatis etiam reſeruatis abſque debito præſentandi: ſemel tantum intra illud tempus, ſecundum tenorẽ Iubilei. Quod etiam à Pio V. & Greg. XIII. fuit fratribus declaratum, & ſic ſeruatur.*

Quot,

Quot, & qui ſunt caſus, qui in toto Ordine communiter Prouincialibus Miniſtris reſeruantur.

51 *VT autem quiſque frater ſciat, qui ſunt caſus reſeruati, pro quibus Prouincialibus Miniſtris, qui eorum aliquo eſt irretitus, ſe repræſentare tenetur: ſciat eos eſſe, qui à Clem. VIII. felic. recordationis fuerunt editi, & cunctis religioſis præſcripti. Et alij qui iuxtà eius decretum à generalibus Capitulis pro tota Religione, vel à Capitulis Prouincialibus pro ſingulis prouinciỹs facti ſunt, vel fient. Et circa horum abſolutionem, & præſentationem ſeruandum eſt decretum prædictum, quod & Sanctiſſimus Paulus V. eius ſucceſſor præcepit etiam ſeruari.*

IPſi verò Miniſtri ſi presbyteri ſunt, cũ miſericordia iniungat illis pęnitentiã: ſi verò presbyteri nõ ſint, iniungi faciãt per alios ſacerdotes Ordinis; ſicut eis ſecundũ Deum melius videbitur expedire. Et cauere debent, ne iraſcantur, & conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira, & conturbatio in ſe, & in alijs, impediunt charitatem. Tex.

Vbi

Ministri erga peccantes quomodo se gerant.

58 Ubi Pater sanctus mandauit fratribus suis, vt quam citius possunt sine mora, debeant ad Ministros recurrere pro culpis publicis reseruatis: hic ipsos instruit Ministros, vt in imponenda pœnitentia publica, ità fiat iustitia, vt & misericordiam comitem habeat. Non vult B. Pater vt deseratur iustitia & nulla pro culpis publicis imponatur pœnitentia; id enim esset cæteros prouocare ad peccandum, & maximum ad delinquendum præbere incentiuum: sed ità vult iustitiæ vinū infundi, vt oleum misericordiæ non desit. Adsit ergò in hisce castigandis criminibus iustitiæ zelus; sed moderatè sæuiens, non turgidus, & rigorosus. Qui enim ad pœnitentiæ Sacramentum recurrunt, licet pro peccatis publicis; quò ad fieri potest sunt confouendi gratia, ne confessio odiosa reddatur. Adsit item & pietas; sed nunquam plusquàm expedit, parcens; ne eisdem, & alijs ob nimiam indulgentiam occasio detur peccandi: sed misceatur semper lenitas cum seueritate, misericordia cum iustitiæ zelo.

Ira, & cōturbatiō quid sint.

59 Ideò cauere debent prælati, vt Pater Sanctus admonet, & Diuino, & naturali iure tenentur; ne ob alicuius peccatum, crudeli escandescant ira, & conturbatione. Ira enim, & cōturbatio, quæ ex consensu liberi arbitrij in maleuolentiam procedunt; charitatem, quæ

vita

vita est animæ, in se, & alijs impediunt. Et si nimiæ, licet ex zelo, sint; charitatis, & misericordiæ faciunt obliuisci. Nam Zelus decipit, quem modus non condit. Ideò hisce prælati carere debent. At si subreptitiæ sint, modò voluntatis rectitudo custodiatur; non vtiquè damnabiles erunt. Quoniam non est in hominis potestate, iræ subreptitios motus vitare; sed satis est viriliter infra terminos rationis cobibere. Iuxtà illud, Irascimini, & nolite peccare. Psal. 90.

Quòd si ab ira, & conturbatione crudeli cauere debent prælati, vt seruata charitate compassiua, pœnitentiam misericordem pro publicis criminibus reseruatis, valeant exhibere pœnitentibus: quanto magis cum misericordia, erit sacramentalis pœnitentia imponenda pro peccatis reseruatis occultis? Vt promptiùs, & fidentiùs (vbi opus fuerit) pro ijs ad Ministros fiat recursus?

Pœnitentia sacramentalis imponenda est cū misericordia.

60 *Immo sic prudenter, & fideliter in ijs Ministri se habere debent; vt nullo modo eam poenitentiam iniungant, ex qua aliqua oriri possit suspicio apud fratres, in praiudicium sigilli confessionis. Esset enim hoc contra ius naturale, Diuinum, & humanum. Et abstinere omninò se debent; cum fratres ipsis se præsentant, & etiam post ipsam præsentationem; ab actione quacunque, quam in*

Suspicio euitanda pro præsentatione.

præ-

præiudicium sigilli esse potest.

Nota valde. 61 *Vndè satis indiscretè, & infideliter facerent Ministri, si ad se recurrentes pro culpis reseruatis; à promotionibus, quas essent habituri, retraherent. Aut verbis duris alloquerentur. aut de loco, ad locum absque necessaria causa mutarent; & cum eis posimodum asperè se gererent, & alijs huius generis actibus suspectos illos redderēt apud fratres. Hæc enim non sine magno animarum periculo fierent. Qui enim ex infirmitate in aliquā reseruatam caderet culpam; fortassis non audebit ad Ministros recurrere. Immo sumet occasionem, vt ruat de peccato in peccatum: & per multa tempora sæpe sceleribus irretitus remaneret, vt dixit Vbertinus. Dulciter* Admonitio. *ergò, benignè, & misericorditer debent Ministri huiusmodi recipere, & tractare; eisq. particularem ostendere dilectionem, vt sic (vbi opus fuerit) ad eos recurrendum, incitentur. Qui enim ouem perditam, & naufragum filium piè, & misericorditer, vt ipse curari optat, non curat; nec pastor, nec frater est. Et vbi ex indiscreto zelo, indiscretè aduersus hos pœnitentes se habet; cœlum volentibus ingredi, claudit: emptasq. Christi sanguine animas, crudeliter per occasionē, necat. Non ergò irasci, vel indignari, (vt Pater sanctus docet) aduersus hos debent Ministri;*

sed

sed piè eos, amanterquè recipiant: vt hæc sacramentalis præsentatio non eis fiat ad interitum, & desperationem, sed ad salutem, & pacem.

62 *Scire tamen debent fratres, quòd licet vbi Minister (quod absit) esset diffamator, & reuelator confessionis, non tenerentur ei se præsentare: sed tuta conscientia differre poterunt præsentationem quousque absque famæ periculo repræsentare se poterunt. Sicut facere possent, quando probabiliter timerent ex præsentatione facienda, periculum peccandi obuenturum vel sibi, vel etiam Ministro, vtputà quia sollicitator esset ad malum. Vt dixit Ioan. Medi. de confess. quæst. 10. & annotauit Nau. de pœnitentia, d. 5. c. consideret. nu. 100. ex S. Tho. & Maio. in 4. d. 17.* Præsentatio quando nō sit facienda.

Non tamen excusarentur à præsentatione prædicta; vbi timerent, quòd post præsentationem accuratiùs solitò, ipsorum facta Minister obseruabit, & curam sit habiturus; nec adeò benè vt prius, de eis sit opinaturus. Nec item erubescentia, causa sufficiens censetur ad excusandum eos; immo quò plus verecundiæ patiuntur, eò magis satisfacient. Vt habetur de pœnitentia, d. 2. c. quod pœnitet, & annotauit Sylu. verbo confessor. §. 6. Et post ipsum Nauar. in man. cap. 7 in fine,

& in cap.placuit. de pœn. dist.6. num.149. Quarè vbi vita, vel fama vel animæ sibi fratres periculum probabiliter non timent: à prædicto recursu ad suos Ministros minimè ob timorem prædictum, vel pudorem, seu erubescentiam excusarentur.

Prælati debẽt esse sacerdotes.

63 Notandum est demum pro huius septimi capituli complemento, quòd illa verba Regulæ, [si Ministri presbyteri non sint, mittant:] dicta sunt pro Ordinis principio, in quo erat raritas sacerdotum, & eo magis, quo noster Seraphicus Pater ex humilitate legitur noluisse ad sacerdotium ascendere, sicut & Sanctus Benedictus fecit. Regulariter tamen, non expedit esse prælatos; qui sacerdotes non sunt. Quia cum prælati curam habeant animarum, suorum debent pecudum vultus agnoscere, & in via Dei ordinare; quod ijs, qui sacerdotes non sunt, haud benè quadrare potest. Et ideò, vt S. Bonauentura hic asserit, regulariter non debent, qui sacerdotes non sunt, esse prælati; sed tantum vbi necessitas, & ratio conuincat. Et hæc de septimo capitulo, sint satis.

De

De electione Generalis Ministri, & de Capitulo Penthecostes. *Cap. VIII.*

VNiuersi fratres vnum de fratribus istius Religionis teneantur semper habere in Generalem Ministrum, & seruum totius fraternitatis; & ei teneantur firmiter obedire. Tex.

1 *ABsoluto sacramentali regimine in superiori capite; In hoc octauo de generali, et intrinseco regimine agitur; in quo optimus regiminis modus præscribitur. Illud enim secundum Arist. in Poly. vtillimum est regimen; quod sic est monarchicum, quod tamen in primo omnes æqualiter comparticipant. Quoniam vnitas valet contra scissuras, & dissentiones: & faciliùs est inuenire vnum discretissimum, & optimum ad regendum, quàm multos. Et tamen melius, consultiùs, ac maturiùs videt, & prouidet vnus multorum consilio fulcitus; quàm solus. Et quæ plurium consilio, & assensu stabiliuntur; placidiùs, & concordiùs obseruantur. Ideò Pater Sanctus, et vnicum mãdat huius Ordinis*

Regimen debet esse monarchicum.

esse generale caput: & generalia vult fieri Capitula in quibus per Prouinciales, & Custodes cõstituatur, & eligatur Generalis Minister. Et vbi fuerit opportunũ, destituatur, & alter in eius locum substituatur, & subrogetur. Et per eosdem simul cum Generali Ordinis Ministro; ordinentur, quæ videbuntur expedire ad puram Regulæ obseruantiã.

Generali super oẽs est obediendũ.

2 *Mandat ergò vniuersis fratribus, eos omnes sub præcepto concludens quòd semper vnum istius Religionis fratrem professum, in caput vniuersale, & Generalem totius Ordinis Ministrum teneantur habere: cui firmiter ab eisdem omnibus, præcipit esse obediendum. Quod licet ex primo capitulo sequatur, debere scilicet fratres omnes, obedire successori B. Francisci; hic tamen voluit esse repetitum: vt ex ipsa repetitione, & firmitatis additione, apertiùs insinuetur; quòd Generali Ministro ab omnibus totaliter, & immobiliter, & præ cæteris prælatis Ordinis, sit obediendum. Sicut ipse dum subditus erat, vni, aut duobus obediebat; in Generalem tamen Ministrum electus; totius fraternitatis fratrum necessitatibus, cogitur obedire.*

Fratres vniuersaliter tenẽtur habere Generalem Ministrum.

3 *Et quia, omnibus præcipit fratribus, de habendo vnum Generalem totius Ordinis Ministrum, tanquam totius Ordinis caput; ideò nedum electores tantum ad eligendum eum,*

eum, sub praecepto concludit: sed omnes Ordinis fratres ad id procurandum. Tenentur enim prouinciales Ministri, & Custodes in Capitulo Penthecostes, & sibiipsis, & caeteris Ordinis fratribus, vnum huius Ordinis fratrem professum in Generalem Ministrum praeficere, vt expressè ex Regula habetur.

QVo decedēte, electio successoris fiat, à Ministris Prouincialibus, & Custodibus in Capitulo Penthecostes. Tex.

4 CVm enim electio Ministri Generalis, à Ministris Prouinciarũ, & Custodibus ex ipsa Regula fieri debeat; et generaliter omnibus praecipiatur fratribus vnum huius Ordinis habere in Generalem Ministrũ: constat, Prouinciales, & Custodes praedictos, ad eligendum Generalem arctari. Vbi verò praedicti nollent, aut nimium differrent prouidere de Generali, iuxtà formã praedictam: tunc omnes, & singuli de Ordine tenẽtur pro posse facere, vt omninò sicut Regula praecipit, vnus praeficiatur in totius Ordinis Generalẽ. Ex hoc enim, quòd omnibus fratribus generaliter ex Regula, praecipitur, vt vnum semper huius Ordinis habeant in Generalem Ministrum; constat, quòd nemo excipitur. Sed omnes fratres tenentur, quantũ in se est,

Electio Generalis pertinet ad aliquos, ꝓcuratio ad omnes.

& commodè poterunt, opportunè procurare; quòd prædicta electio Generalis Ministri omninò fiat; vel à prædictis electoribus, vel illis renuētibus à Papa, seu ab Ecclesia, seu à Sede Apostolica. Quia in obligationibus communibus, quando qui principaliter tenentur alicui obligationi satisfacere, non satisfaciunt; tunc quilibet alius tenetur ad id. Vt est communis Doctorum sententia in 4. dist. 36. super illud Gen. Crescite, & multiplicamini.

Obligatio communis.

5 *Quarè præceptum est Ministris prouinciarum & Custodibus vnum semper habere huius Ordinis fratrem in Generalem Ministrum per electionem; hoc est eligendo ipsum. Cæteris verò Ordinis fratribus per postulationem; hoc est, postulando, & opportunè procurando, vbi prædicti negligenter in dicta electione se gererent, vt vnus in Generale caput, & Generalem Ordinis Ministrum præficiatur omninò.*

Pręceptũ eligendi Generalem.

6 *Dixi autem opportunè quia non statim, vbi Generalis decesserit; alius est Generalis postulandus. Nam licet Regula mandet, vt vnus huius Ordinis frater semper in Generalem habeatur; non tamen illud [semper] intelligitur, vt decedente Generali, statim debeat congregari generale Capitulum ad præficiendum alium. Sed hoc fieri debet, vt in Regula dicitur, in Capitulo Penthecostes.*

Opportunitas electionis Ministri Generalis.

Gene-

Generalis enim eligi non potest à Prouincialibus, & Custodibus, nisi in generali Capitulo: et generale Capitulum non nisi in Penthecoste celebrandum est. Vt ex Regula habetur, & Vgo Barth. Pis. Petrus Ioan. & Ordinis Patres hic asserunt, & habetur in cōstitutionibus Mar. V. c. 8. Quarè cum Prouinciales, & Custodes in Capitulo Penthecostes, & nō prius Generalem Ministrum ex Regula, vbi prædecessor mortuus fuerit, vel insufficiens sit iudicatus, teneantur eligere: cæteri fratres non prius, sed quando prædicti Prouinciales Ministri, & Custodes negligentes extiterint, ad Generalem postulandum præceptoriè arctantur: quod Patres Ordinis in expositione super Regulam, tetigisse videntur.

7 *Et nota, quòd Generalis Minister ex Regula perpetuus est, vt ex illis Regulæ verbis comprobatur. [Quo decedente, electio successoris fiat:] nam decedere, est, è vita migrare. Vndè, S. Bonauentura per annos 18. Ordinem rexit, in officio Generalatus; & plerique alij per multos annos, Ordinis regimen generale habuere, vt in Cronicis Ordinis videri potest. Nunc tamen (sic Summis Pontificibus, rationabilibus causis ipsorum animum mouentibus, aliter disponentibus) temporaneus est; & in nostra congregatione non nisi per sex annos, vt ex nostris constitutionibus* Generalis ex Regula est ppetuus.

patet, esse poterit. Illud tamen verum est, quòd siue Generalis Minister per mortem esse desinat, siue per expirationem temporis sui officij siue per declaratam eius insufficientiam; sub eodem Regulæ præcepto, tenentur Prouinciales, & Custodes ad alterius Ministri Generalis electionem procedere. Et ipsis negligentibus, cæteri procurare debent; vt vnus præficiatur Generalis in Ordine, vt supra dictum est.

Quot Custodes ad electionem Generalis accedere debent, & an sub Regulæ præcepto arctentur ad id?

Numerus Custodũ pro Capitulo generali.

8 *NOta Item, quòd cum generaliter dicatur in Regula, per Prouinciales, & Custodes electionem Generalis Ministri fieri debere; per hoc videtur omnes teneri Custodes, ad generale Capitulum conuenire. Verum, quia Ordine multiplicato, multa orirentur incommoda ob multitudinem, si omnes Custodes ad hoc concurrere deberent. Ideò per Nicol. 3. statutum fuit, in c Exijt. §. insuper dubitatur, vt vnus tantum Custos pro vnaquaque prouincia debeat accedere, qui voces, & vices in hoc gerat omnium Custodum sua prouinciæ. Quod & Greg IX. ante ipsum respondisse dicitur. Hoc tamen, ex cõsuetudine*

tudini Ordinis approbata (vt Petr. Ioan. dixit,) & per Nicol. iv. indicta, ille vnus Custos nō habebat vim plurium vocum; sed vnā tantum vocem dumtaxat pro se, & cæteris habere poterat, ac pro vna tantum voce poterat admitti. Vt in compendio priuilegiorū videri potest tit. electio, nu. 5. Attamen quia ex Leo X. vt ibidem habetur n. 10 statutum fuit, vt ad electionem Generalis Ministri, omnes Prouinciales, & Custodes, siue vocales accedere teneantur; ideò nostra (de more) habet congregatio, vt omnes Prouinciales, et Custodes, seu vocales, qui in Prouincialibus capitulis electi fuerint, ad hoc, iuxtà numerū cuiuscunque Prouinciæ à nostris constitutionibus taxatum; ad dictam Generalis Ministri electionem accedant. Nec huiusmodi Custodū limitatio in aliquo Regulæ derogat puritati; immo Reg. intentioni consonat: dum nullam impuritatem inducit, et tamen finali ius intētioni, de eligendo Generali Ministro, commodius deseruit. Licet enim S. Franciscus generaliter de Custodibus sit locutus; voluit per hoc exprimere, quod secundum ordinis officia regularius esset. At vbi nimietas multitudinis, aut alterius incommodi obsisteret; non vetuit, posse generale Capitulum super numerum Custodum, vt iudicauerit expedire, ordinare.

Limitare numerū custodum non derogat Reg. puritati.

9 *Et nota, quòd licet Regula dicat Prouinciales Ministros teneri insimul ad Generale capitulum conuenire; vbi, & quando à Generali fuerit ordinatum. Illis verbis. [In quo Prouinciales Ministri teneantur semper insimul cõuenire, vbicunque à Generali Ministro fuerit constitutum, & hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem; sicut à prædicto Ministro fuerit ordinatum.] Et per hoc videatur, quòd non nisi Prouinciales ad præfatum Generale capitulum præceptoriè ex Regula teneantur accedere. Quoniam tamen electio Generalis Ministri, nedum à prouincialibus Ministris, sed etiam à Custodibus prædictis ex Regula facienda præscribitur: meritò vtiquè ad generale capitulum præceptoriè etiam Custodes conuenire tenentur. Prouinciales tamen directè ad id ex Regula arctari conuincuntur: quia eis expressè dicitur: [In quo Prouinciales Ministri teneantur semper insimul conuenire, &c.] Custodes autem indirectè, & per quandam consequentiam. Nam si ipsi Custodes etiam ac Prouinciales ex Regula præceptoriè arctari conuincuntur ad eligendum Generalem Ministrum, vbi è vita decesserit, vel ob insufficientiã venerit deponendus; & talis electio & inquisitio in Generali tantum capitulo sit facienda; profectò*

Prouinciales & custodes eant ad Capitulũ generale.

ad

ad omnia Generalia capitula præfati Custodes, sicut & Prouinciales Ministri ex Regula conuenire tenentur: nisi sint valdè rationabiliter excusati ex infirmitate, aut alio iusto impedimento.

10 *Et quia de Ministrorum Prouincialiũ, & Guardianorum electione, vel institutione, nullam penitus Regula mentionem facit: Inde est, quòd totam inferiorum prælatorũ institutionem, vt Hugo hic videtur sensisse, & expressè Petr. Ioan. dixit? ipsi Generali Ministro, & Capitulo Generali reliquit: ita vt vel ab ipso Generali Ministro instituãtur, vel ab eis, quibus à dicto Ministro Generali, & generali Capitulo ad id facultas facta fuerit. Et ex hoc illorum error conuincitur qui asserunt non esse Guardianis necessariò obediẽdum; cum non videantur ex Reg. institui, nec in Reg. nominari. Si enim tota vt diximus institutio pralatorum inferiorum, ipsi Generali ex Reg. & generali Capitulo relinquitur, quis dubitat, quòd eis teneamur obedire, quos Generalis, aut Prouincialis secundum Ordinem generalis Capituli, nobis dederint in prælatos? Indè est quòd ab initio ordinis, & ab ipso S. Franc. eius institutore, & à Papa confirmatore; semper Guardianorum officium approbata consuetudine, quæ vera iuris interpres est, fuit receptum,*

Prouinciales & Guardiani quomodo eligi debeant.

Petr. Ioã.

tum & approbatum. Et licet (vt dixi) Prouincialium sicut & cæterorum Ordinis prælatorum institutio, Generali Ministro ex Reg. sit relicta: Attamen per Clem. V. cap. exiui, in fine, statutum est, vt cum alicui Prouinciæ de Ministro fuerit prouidēdum; ipsius Ministri electio penes Capitulum Prouinciale resideat, quam idem Capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur. Ipsius autem electionis confirmatio, ad Ministrum pertineat Generalem. Et si quidem ad electionem huiusmodi per formam scrutinij procedatur, & votis in diuersa diuisis, electiones plures in discordia celebrari contingat; illa, quæ à maiori parte capituli numero, (nulla zeli, vel meriti, collatione seu cōsideratione habita) fuerit celebrata, (exceptione, seu contradictione, quacunque alterius partis non obstante) per dictum Generalem Ministrum de consilio discretorum de Ordine (prius tamen ex officio prout spectat ad ipsum diligēti examinatione, præmissa,) confirmetur vel etiam, infirmetur, prout ei secundum Deum visum fuerit expedire. Et si fuerit infirmata, ad Capitulum Prouinciale electio huiusmodi reuertatur.

Prouincialis quo modo eligitur.

12 *Cæterum si capitulum memoratum, die prædicta Ministrū eligere prætermittat; ex tunc Ministri Prouincialis prouisio, ad Genera-*

Generalis aliquādo eligit Prouinciales.

neralem Ministrum libera deuoluatur. hæc ibi. Ex quo habes, quòd licet ante dictum statutum Prouinciales Ministri, à Generali Ministro (vt hic Hugo testatur) prouincijs præficerentur; tamen post dictum statutum per electionem à prouinciali capitulo institui debent. Et non, nisi vbi in die sequenti post præfatum capitulum congregatum, non fuerit secuta electio; à Generali ministro præfici poterunt.

De absolutione Ministri Generalis, & alterius substitutione.

L*Ocutus de electione Generalis Ministri in capitulo Penthecostes facienda, vbi prædecessor è vita decesserit; de eadem nunc Generalis substituendi loquitur electione: vbi præsens ob insufficientiam à Generalatus Officio sit absoluendus.*

ET si aliquo tempore appareret vniuersitati Ministrorum prouincialiũ, & Custodum, prædictum Ministrum non esse sufficientem ad seruitium, & communem vtilitatem fratrum: teneantur prædicti fratres, quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in Custodem. Tex.

11 His

11 *His enim verbis satis constat sub vinculo præcepti, vt verbo illo [teneantur,] conuincitur; teneri præfatos Prouinciales Ministros, & Custodes ad absoluendum Generalem Ministrum insufficientem; & ad alium eligendum.*

Generalis insufficiēs quo modo ab soluēdus à generalatu.

Constat item non esse verum, quod aliqui dixerunt; minimè absolui posse Generalē huiusmodi, à suo Generalatus officio, absque duarum partium vocalium assensu. Sufficit enim ab vniuersitate electorum insufficiētem iudicari, vt iurè absolui possit. Id ex Regul. constat; dum vniuersitatem suffragantium, ad alium substituendum Generalem, astringit. Constat enim quòd dū alter substituitur, necessariò prædecessor absoluitur; cum duo non possint esse Generales in Ordine. Et ex sola alterius facta substitutione, illicò antecessor est absolutus; vt ex Reg. ipsa constat; quæ tantum de substitutione successoris loquitur, nulla de absolutione prædecessoris facta mentione. Quod ideò subticetur, quia necessariò consequitur ad illam, cum duo non possint esse capita in Religione. Et insuper vt per hoc discamus eo tranquillius, & reuerētius præfati Generalis absolutionem debere fieri, quo possibile sit; dum per solam successoris substitutionem, prædecessoris absolutionem insinuat.

Hug.

12 *Est*

12 *Est autem vniuersitas secundum iura, vt 4. Magistri. Hugo. Petri Ioan. & cæteri hic annotarunt; maior pars. Quarè non duæ electorum partes necessariò ad absolutionem Generalis requirũtur; sed sufficit, & necessariò exigitur, vt ex Regula patet, maior pars, idest, plusquam dimidia pars omniũ vocum. Nec requiritur, quòd maior pars attẽdatur secundum maiorem prudentiam, Zelum, vel meritum ipsorum electorum: sed iuxtà declarationem Clem. V. in dict. cap. Exiui. attendi debet secundum maiorem numerum vocum; nulla prudentiæ, zeli, aut meriti collatione, vel consideratione habita.* Vniuersitas quid sit.

13 *Constat insuper Prouinciales ministros, & Custodes in Generalis Ministri electione, vel absolutione, vim habere generalis Capituli: dum ipsa Reg. vult, vtrumque ab eis in Penthecostes Capitulo, plenè fieri posse. Sed quò ad alia pro Ordinis vtilitate tractanda, vim generalis Capituli minimè habent, absque præsentia Generalis; aut absque assensu, & auctoritate ipsius alibi existentis: cum ipse sit Ordinis caput cui omnes alij subijciuntur. Vt annotauit hic Petr. Ioann. Et satis ex eo probatur, quòd ex sepsis Capitulum generale congregare non possunt; sed vbi per Generalem Ministrum vbicũque ei libuerit, semel, vel pluries in tribus annis, vel in alio* Electores Generalis quã vim habeant. Petr. Ioã.

ma-

maiori, vel minori termino fuerit determinatum, conuenire tenentur. Vt ex textu Regulæ patet. Quod etiam de Commissario generali intelligitur; qui loco Generalis succedit, vbi ipse Generalis decesserit. Qui in nostra congregatione, vt ex nostris constitutionibus patet, est primus diffinitor Capituli generalis, vltimo loco celebrati. Quarè non nisi in absolutione, & electione Generalis, plenè habent vim Capituli Generalis. Et hoc tantum in Capitulo Penthecostes; extrà verò non possunt. Quia vt ex Regula patet, absolutio, & electio Generalis, à vocalibus facienda, non nisi in generali Capitulo fieri potest: & illud in dicto Penthecostes tempore; est celebrandum. Quod hic S. Franc. specialiter non meminit; quia hoc dixerat supra, dum de electione Generalis facienda ob mortem prædecessoris, locutus est.

De commissario Generali.

14 *Constat adhuc, quòd dum in Reg. dicitur, quòd teneantur præfati aliũ sibi in Custodem eligere, vbi alter sit absoluẽdus; quòd per Custodẽ (vt omnes Regulæ expositores aiũt) Minister Generalis intelligitur. Olim enim nomen Custodis, pro Ministro Generali, & Prouinciali, & Guardiano, vsurpabatur. Et similiter Custodia nomen, pro Prouincia accipiebatur: vt in fine huius capituli (secundũ, cõmuniter expositores,) sumitur. Quod ideo*

Generalis vocatur Custos.

cre-

credendum est, S. Franciscum omnes prælatos Ordinis, Custodum nomine, & Ministrorum sæpè appellasse; vt non secundum nomen dignitatis prælati gloriarentur, & extollerentur; sed potius secundum nominis significationem, præsint suo gregi prouidendo; eiq. necessaria ad salutem, ministrando. Et ideò nomen dignitatis subticuit; nomen actionis officij imponens, vt in hoc cap. constat. Vbi Generalis, appellatur minister, & seruus totius fraternitatis, et Custos. Et cap. 10. omnes prælati, nomine ministrorum appellātur. Ipsorum enim est ministrare, & seruire, gregemq. summa vigilantia custodire; & non in solo prælati nomine, sed in veritate consona nomini, præesse.

15 *Constat demum, quòd dum Reg. expressè mandat, debere Generalem Ministrum omninò absolui, & deponi, vbi insufficiens seruitio, & communi fratrum vtilitati, probatur; duæ secundum Pisanum, hic, & alios, nobis insinuantur causæ, quibus sit necessariò absoluendus. Prima est, vbi non adesset personæ sufficientia ad seruitium fratrum: vtpotè ratione infirmitatis, seu alterius impotentiæ, propter quam non possit personaliter debitè visitare fratres, nec commodè suum Officium, exercere. Altera, quando alijs necessarijs conditionibus, quas* Causæ absoluentes Generalem insufficientem à Generalatu.

Generalis Minister habere debet, ad suum officium debitè exercendū, careret notabiliter. Debet enim in se, & in alijs fouere virtutes, vitia execrari, & punire, afflictos consolari, cum sit vltimum tribulatis remedium, Non personarū acceptor, discretus in administranda iustitia, vt ex nimio rigore nullius anima occidatur, & ex nimia indulgentia Ordinis disciplina non dissoluatur. Quando enim ijs necessarijs conditionibus, & alijs quae à S. Bonau. in tract, de sex alis Seraphim, & in lib. cōfor. cōfor. 12. cap. 32. annotantur, notabiliter caruerit; insufficiens ad regimen, & communitati nociuus erit iudicandus. Vbi enim Regula dicit de insufficientia quo ad seruitium primam innuit causam; & vbi de insufficientia ad communem vtilitatem, secundam ostendit causam, ob quam meritò sit deponendus Minister. Includitur enim hic sufficientia discretionis, sanctitatis puritatis iustitiae, misericordiae, & aliarum necessariarum conditionū, ad tale officium vtiliter exercendum. Et insufficiens praelatus censendus est, vt habetur in apologia defensoria fol. 176. qui est notorius suae Regulae transgressor, vel iuris diuini, vel constitutionum: vel qui tandem est notoriè criminosus et scādalosus. Quod etiam verum est de quocunque praelato; quia in aedificationem dantur.

Munus prælati.

Insufficiētia ministri vnde agnoscatur.

16 Et

16 *Et nota quod licet præfatæ duæ tantum causæ sint, quibus Generalis Minister à suo officio absolui possit; id tamen intelligitur si absoluitur inuitus. Nam vbi ipse instanter gratiam peteret absolutionis; vel vbi ad aliquid aliud sibi, vel Ordini, vel ecclesiæ vtilius promoueretur: tunc vtique à suo officio absolui valet. Quod potius suæ est voluntariæ cessioni consentire; quam ipsum absoluere, seu deponere.*

Num Generalis Minister possit super statuta Capituli Generalis?

17 D*Vbium ex prædictis non aspernandum inter doctores controuertitur: Num scilicet Generalis Minister possit supra statuta Capituli generalis? Quidã dicũt, quòd sic: quoniam Generalis Minister, præficitur & eligitur tanquam supremum Ordinis caput; cui omnes alij, vt membra subiecti esse debent, & eidem ex Reg. firmiter obedire tenentur. Constat autem quòd Capitulum, & fratres non possunt Regulam immutare; ergò Generalis Ministri auctoritas statutis generalis Capituli præualet. Alij verò contrariam tuentur partem, vt sunt 4. magistri. Hugo. Pisa. Petr. Ioan. hic & Seren. consc. q. 90. Dicunt enim isti, quòd cum Regu*

Dubium. Generalis an sit super statuta capituli generalis?

la statuat, generale Capitulum certis temporibus pro cõmuni regimine Ordinis celebrandum; constat, quòd ad generale Capitulum pertinet ordinare ea, per quæ Religionis puritas, & perfectio potest custodiri: ità vt à nemine superiorum, vel inferiorum possit aliquatenus violari. Ergo si Capitulum generale propter vitãdum Religionis periculum, coarctat Generalis potestatem, vel prouincialium Ministrorum, declarando non expedire aliqua præcipere pro fratrum salute, & religionis vtilitate: Vel aliqua alia salubria ordinat, à fratribus omnibus obseruanda, pro ipsius Regulæ pura obseruantia: Quia id facit auctoritate, & facultate sibi à Regula tradita; non poterit Generalis Minister facere, & mandare contra dicta statuta, quin contra ipsam Regulam faciat, & sic extat determinatum in constitutio. Mart. V. cap. 8. Vndè licet Regula hic dicat, quòd teneantur omnes Generali, firmiter obedire. In illa tamen exceptione infra cap. 10. posita [si non sunt cõtra animam, et Reg. nostram] id totum videtur comprehendi, quòd præcipitur contra statuta Capituli generalis. Quoniam facere contra prædicta statuta, ex consequẽti est facere contra ipsam Regulam, dantem auctoritatẽ Capitulo generali. Frustrà enim B. Pater, celebrari vellet Capitulum genera-

nerale, nisi apud eum esse velit præcipuam auctoritatem ordinandi ea, per quæ Religionis puritas & perfectio valeat custodiri.

18 Vnde dic, quòd auctoritas Ministri Generalis non est ad infirmandum, quod fuerit generaliter ordinatum, per Capitulum generale: maximè si fuerit per Papam approbatum. Quod quidem verum est, vbi constat, quod talium statutorum mutatio, non est relicta arbitrio ipsius Generalis Ministri. Itē vbi statutum, est, pro pura Regulæ obseruantia, & bono Ordinis regimine. Nam si secus esset, & contra animam, vel Regulam esset: nec ipsum Generalem, nec Ordinem obligare posse asserimus. Et idem dicendum est, de statutis Capituli Prouincialis, quò ad Prouincialem. Et in firmamento trium Ordinum. 4 par. fol 93. habetur, quòd edita per Capitulum Prouinciale præsidente Ministro Generali, non possunt infirmari per Capitulum Prouinciale, sine auctoritate Ministri Generalis. Ratio est, quia contra superiorem; inferior præualere non debet.

Auctoritas Generalis quātum se extendat.

Tex.

POst Capitulū verò Pentecostes, Ministri, & Custodes possint, singuli (si voluerint, & eis expedire videbitur) eodem anno in suis custodijs semel fratres suos ad Capitulum conuocare.

Capitula Prouin- cialia quando sint celebranda.

19 NIbil ex Regula habetur hic sub præcepto, sed tantum datur instructio Ministris prouinciarũ, & Custodibus; quòd si eis expedire videbitur, semel eodem anno post penthecostes Capitulum, conuocare possint suos fratres ad Capitulum in suis Custodijs, seu Prouincijs. Per Custodiæ nomen, intelligitur, quod sub custodia, & cura prædictis committitur. Et hoc fortè est, vt ordinationes, & statuta facta in generali capitulo, celeriter in ipsis Prouincialibus Capitulis publicentur, & fratribus omnibus innotescant. Ex quo colligitur, vt Hugo annotauit hic, & Pisa. Custodes potuisse ex Regul. semel post ganerale Capitulum in suis Custodijs Capitulum celebrare: Sicut, & Prouinciales Ministri in suis Prouincijs. Et fortè hoc factum est, quia quando Regula data est, Prouinciæ erant latiores, quam nunc sunt; & per consequens Custodiæ diffusiores. Et quia facilius erat conuocare Custodiam, quam Prouinciam, ad manifestanda statuta generalis Capituli: ideo Custodibus concessit tale posse Capitulun, in suis Custodijs, celebrare. At quia hodie prouinciæ non sunt ita latæ, ideò apud solos Prouinciales est facultas, prouincialia congregandi capitula, (vbi eis videbitur necessarium.) non autem penes Custodes. Et hoc ex constitutio-

nibus

nibus Capituli generalis; cui ex Regula, data est facultas pro bono communitatis, salubria disponere, per fratres generaliter obseruanda. Et Generalis, & Prouincialium, & prælatorum omnium Ordinis, auctoritatem coarctare, prout Ordini iudicauerit expedire. Vt dictum est, in hoc cap. nu. 17.

20 *Hinc est, quòd de Capitulis prouincialibus quotannis celebrādis, non meminit Regula, nec de modo electionis, an scilicet fieri debeat per scrutinium, vel compromissum, vel per acclamationē? Ista enim & similia, potestati generalis Capituli secundum commune ius, reliquit statuenda. Et quia prædicta statuta variantur secundum quòd tempora exposcunt, vnde nihil certum de ijs tradi potest; Ideò pro prædictorum, & similium determinatione, ad dicta recurratur statuta, & ipsis stetur.* Modus capitulorum Prouincialiū

21 *Notandum verò censui ex dictis, quòd vocales Prouincialis Capituli, possunt, & tenentur deponere Ministrum Prouincialem insufficientem, sicut Capitulum generale, ipsum Ministrum Generalem. Quoniam vt ait S. Bonau. cap. 2. & habetur etiam in tractatu defensorio: mos Regulæ est, de similibus similia dare ad intelligendum; & minora in maioribus implicare. Idq. iure canonico decernitur, & Leo X. id expreßè dicit in bulla* Minister īsufficiēs deponi debet à vocalib⁹. Cap. cui licet de reg. iur. in 6.

vnionis, his verbis: [Poterut tamen præfati Ministri Prouinciales intra suum trienium à suis Capitulis Prouincialibus, quæ secundum Regulam, & consuetudinem celebrabũtur, si minus vtiles inuenti fuerint ab officijs prouincialium absolui. Et idem iudicium de Custodibus habeatur, hæc ibi.] Et tandem ius naturale idipsum dictat; membrũ enim inutile amputandum est. Notandum item, quòd quamuis Capitulũ Prouinciale sit maioris auctoritatis quam Minister Prouincialis, sicut de Capitulo generali, et Ministro Generali dictum est; tamen alij fratres, & tota insimul Prouincia non sunt maioris potestatis, quam Minister Prouincialis; nisi vt dictum est, sint in Capitulo Prouinciali.

Cõmunitas fratrum non est maior Prouinciali.

Guardianꝰ est maior toto conuẽtu.

22 *Guardianus verò est maior toto conuentu, etiam capitulariter congregato; quia non habet potestatem à conuentu, sed à Capitulo Prouinciali. Et conuentus prædictus non habet talem auctoritatem à Capitulo, super eum: sed si inutilis probatur, per Prouincialem statim poterit absolui. Et ideò qui voluerit sustinere, & pertinaciter asserere communitatem conuentus congregatam, esse maiorem suo Guardiano: tanquam subuersor sanctæ obedientiæ, & errans; secundum antiqua Ordinis statuta incarcerari debet.*

Quæ

Quæ electio legitima censeri potest.

23 *TAntum postremò annotasse volui; vt in qualibet prælatorum Ordinis electione, studeant electores in tam egregia Religione, habere pastorem, qui scientia moribus, vita, & exemplo, meritò valeat magis prodesse, quàm ambitiosè obesse gregi. Et omni postposito amore, odio, rancore, vel prece, in electionibus illum semper eligere studeant: quem digniorem, & idoniorem ad opus iudicauerint. Nam secus facientes, mortaliter peccabunt peccato acceptionis personarum, vt docet D. Tho. 22. q. 63. art. 2. ad 3. & communiter DD. Nam, licet secundum Caietani, & sequacium sententiam sufficiat aliquando electoribus, ad euitandum peccatum, idoneũ ad opus eligere; non tamen id erit vsquequaque. Ait enim ipse, quòd si electores in eligendo perspexerint ad id tantummodo, quod per se conuenit prælatura; hoc est, ad spirituale regimen, & gregis vtilitatem, non autem ad eligendæ personæ honorem, &c. sufficere videtur ad euitandum peccatum, si digniori postposito, minus dignus ad oneris officium eligatur: & si melius facerent, eligendo digniorem. Si enim in hoc peccarent, aut hoc esset respectu personæ dignioris, quæ* Electio quomodo faciẽda sit.

minus

minus dignæ postponitur, ac per hoc iniuriã ab electoribus ei irrogari videtur, & peccatum acceptionis personarum incurri: vel respectu gregis cui fit præiudicium, dum non magis idoneus, sed tantum idoneus ei præficitur. At nulla videtur iniuria irrogari digniori, si eo postposito, minus dignus eligitur, ad onus prælaturæ; cessat enim ratio acceptionis personarum, vbi non bonum personæ, sed onus distribuitur: quale est pastoris officium, per se consideratum. Per se enim consideratum pastorale officium, licet in se habeat annexa bona temporalia, vt sunt superioritas, honor, potestas &c. quæ tanquam bona communia Ecclesiæ eius sunt membris secundum ipsorum merita distribuenda: tamen in genere onerum & non honorũ, seu temporalium honorum reperitur. Quoniam huiusmodi superioritas, honor, & potestas; nõ concurrunt vt bonum personæ, quæ ad pastorale officium assumitur. Non enim ei donantur, vt benè sint sibi, sed ad vtilitatem, & profectum gregis: quoniam totum pastorale officium, ordinatur per se ad bonum, non pastoris, sed ouiũ Christi. Et ideò non in genere honorum, sed onerum, per se locatur. Idq. satis ex actu sibi proprio agnoscitur, qui est pascere oues, & agnos Christi: iuxtà Domini verbũ Io. 21. Pasce oues meas, pasce agnos meos. Et Apostolus

Officium pastorale nõ in bonum pastoris, sed ouium.

stolus

stolus loquens de Episcopatu, inquit 1. Tim. 3. quoniam qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat; non opes, non potestatem. Quia etiam hæc, ad opus, hoc est, ad gregis vtilitatem, seruire debent potius, quàm pastoris: & ideò onus magis, quàm honor cēseri debet. Sicq. in hoc nullum acceptionis personarum potest esse peccatum: cum in onerosis officijs acceptio personarum esse non possit, nisi fortè plus iusto grauando illum, cui dantur.

24 *Nec item ex parte gregis peccatur, dum ei sufficienter, prouidetur. Constat autem quòd sufficienter fiat prouisio, vbi idoneus pastor præficitur: quod indè conuincitur, quia grex non habet ius nisi ad sufficientem habendum pastorem; & vbi de sufficienti ei prouidetur, reclamare non potest. Et confirmatur hoc ex cæteris prouisionibus officialium, quæ in orbe fiunt; nam satis rationi satisfit, & regnis, prouincijs, ciuitatibus, &c. si de idoneo prouideatur rectore. Satisq. hoc ex testimonio Apostoli comprobatur, qui prima ad Tim. 3. & ad Tit. primo, scribens de conditionibus eligendorum ad Episcopatum; non meminit conditionis comparatiuæ, vt scilicet eligendus sit cæteris dignior: sed tantum conditionum positiuarum, vt .s. sit sobrius, castus, &c. Nec enim docturus Ecclesiam tantam subticuisset conditionem, si de necessitate,*

Idoneitas requiritur in electo.

tate, idoniores essent eligendi, & non sufficeret idoneos, & sufficientes ad pastorale opus assumere; cum ipse dicat Act. 20. Mundus sum à sanguine omnium, nō enim subterfugi quominus annuntiarem, omne consilium Dei vobis. Vndè cum nulla digniori in onerosis irrogetur iniuria, si postponatur; & gregi sufficienter prouideatur, vbi ei verè dignus pastor præficitur: & nulla videatur esse lex, quæ digniorem gregi præficiendum esse præcipiat; nullum videtur hic posse adesse peccatum, vbi electores tantummodò id spectent, quod per se officio conuenit pastorali.

Electio vitiosa qualis.

25 *Si tamen electores ad bona temporalia, dignitatis s. honoris, &c. directè eligendo, respiciant: exaltationem s. & dignitatem personæ eligendæ tantummodo, seu principaliter attēdentes; vitium per se incurrunt acceptionis personarum; dū digniori absque rationabili causa postposito, eligunt minus dignū, & mortale ex suo genere peccatum incurrunt. Quia dum directè ad temporalium bonorum, honoris s. potestatis, &c. distributionē attendentes (quæ sunt cōmunia Ecclesiæ bona, inter eiusdem Ecclesiæ membra secundū ipsorū merita distribuenda) minus dignum digniori præponunt, iniuriā digniori irrogāt. Et ideò mortaliter peccant vitio acceptionis personarū; dum personā causæ, meritisq. præponunt.*

26 Si

26 *Si verò non directè ad exaltationem personæ respexerint, sed principaliter ad spirituale pastoris officium, vtilitatem gregis spectantes, consequenter intenderint eligendæ personæ exaltationem: dum hæc temporalia, honorem. s. potestatem, &c. quæ spirituali pastoris officio sunt annexa, præter rectam rationem, minus digno suffragando, dispensant, postposito digniori; absque veniali culpa non erunt. Nam à mortali excusantur peccato, dum eligendo idoneum, non directè ad hæc temporalia distribuenda respiciunt; sed ad spirituale regimen, & vtilitatem gregis, cui, & prædicta temporalia seruire debent; cum hæc non concurrant tanquam bona personæ eligendæ, sed propter necessitatem, & vtilitatem gregis. Et actus humanus iudicandus ex suo genere est, secūdum id, quod est per se. Tamen quia præter rectam rationem faciunt, temporalia hæc Episcopatui annexa, aduertenter minus idoneo dispensando, magis idoneo prætermisso; veniale saltem peccatum incurrent, quod reductiuè, ad vitium acceptionis personarum spectat. Reductiuè, (dixi) quia in hoc actu, non directè, & per se intenditur dispensatio honoris, & potestatis, sed spiritualis regiminis; & illa sunt per viam concomitantiæ; & ideò à culpa mortali, excusantur. Quia (vt diximus)* Electio cum culpa veniali qualis.

mus) actus humanus iudicandus ex suo genere est, secundum id, quod est per se. Haec est Caietani sententia, in ientaculo 12. q. 4. & in summa verbo electio. Quem sequitur Nauar. in cap. sacerdos. §. quod autem, de poenit. d. 6. nu. 4. Et sequuntur Magistri illustrissimae Religionis Dominicanae, vt inquit Bañes de iust. & iure, q. 63. de acceptione personarum art. 2 fol. 187. At qui, talis (meo iudicio) intentionum distinctio, in praxi vix aliquandò erit. Ideò curent electores, vt ab omni culpa in eligendo immunes sint; digniorem semper inter concurrentes eligere. Nam ad hoc sub culpa mortali tenentur, vt habeatur in Tridentino Conc. sess. 24. de reformat. c. 1. Et docent Alex. Alens. par. 2. q. 136. ar. 1. D. Thom. vbi supra. Henr. Ganda quolib. 14. q. 11. Gabr. Biel. in 4. d. 15. q. 7. art. 1. Palud. in ead. dist. 15. q. 2. art. 2. Ang. Syluest. & caeteri Summistae tit. Accept. person. Quoniam secus faciendo, peccato acceptionis personarum peccabunt, vt praedicti DD. docent; quod quidem mortale est. Fit enim iniuria in re graui digniori; dum ipso postposito, minus dignus absque vlla rationabili causa ei praefertur.

Prouisio praelatorum quomodo facienda.

27 Et idem prorsus est iudicium de prouisore, hoc est de illo, qui per viam prouisionis absque electione praeficit pastorē. Cuiusmodi in

in nostro Ordine sunt Prouinciales, & Diffinitores, prouidendo de Guardianis. Quia hi propriè, non per electionem, sed per prouisionem præficiuntur; non enim ab inferioribus, vt sint ipsorum prælati, eliguntur; sed à superioribus, in Guardianos conuentus, prouidentur. Et sic de similibus dicendum.

De Prædicatoribus. Cap. IX.

FRatres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Tex.

1 *IN hoc nono capitulo de Generali Ordinis regimine, respectu exteriorũ agitur: præscribitur enim hic modus, qui circa prædicationis officium, qua populi sunt instruendi, seruari debet. Et tria, vt annotauit hic Hugo, prædicaturis dicuntur. Primo, quòd Ecclesiæ pacem seruent. Secundo, quòd non nisi missi, prædicent. Tertio, vt prædicando, ædificent. Pacem ergò primo cum Ecclesiæ prælatis, quibus in adiutorium dantur, adeò seruari mandat; vt prædicare non possint, vbi ab Episcopis, eis fuerit contradictum. Quod ex illis Euangelij verbis sumptum est. Matt. 10. & Luc. 9.*

Tria indicũtur prędicatoribus.

Luc. 9. *Et quicunque non receperint vos, neque audierint sermones vestros, exeuntes foras de ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris.*

Prædicare quãdo nõ liceat.

2 *Estq. hoc cunctis prædicatoribus præceptum, vt ex declaratione Clem 5. haberi potest. Nec decet Minores fratres, importunè, & præsumptuosè cõtradicentibus Episcopis prædicationi se ingerere: sed satis est, vt se promptos ad populi salubrem instructionem exhibeant. Itaque vbi eis fuerit probibitum, tum ad seruandam pacem cum Episcopis, tum ad euitandũ apud populum præsumptionis scandalum, ex Regula eis prædicare inhibetur.*

3 *Ex quo sequi videtur, quòd fratres vbique prædicare poßint de licentia probabiliter præsumpta Episcoporum, aut curatorum; etiam si ipsa licentia, sit petita, & non adhuc obtenta. Quoniam (vt ait S. Bonauentura) solum probibet Regula, ne prædicetur in Episcopatu; contradicente Episcopo. Vndè colligitur, quòd quando non contradicit, licitum est, ex vi Regulæ prædicare vbique de licentia præsumpta. Attamen quia per sacrum Trid. Conc. seß. 5. cap. vltimo, determinatum est, vt in ecclesÿs ipsorum Episcoporum in tota sua diœcesi non poßint Regulares prædicare, nisi babita ipsorum Episcoporum licentia. Et in ecclesÿs suorum Ordinum*

Trident. Concil.

num prædicare non possint, nisi post acceptam benedictionem ab Episcopis; quibus personaliter se præsentare tenentur cum licentia suorum prælatorum. Sic & non aliter nunc seruandum est; & qui aliter fecerit, Ecclesiastici mandati transgressor, probatur.

4 *Et si quæras, num annuente Episcopo, & approbante, vt frater per totam suã diœcesim liberè valeat prædicare; & contradicente parocho, prælato s. inferiori, nolente permittere prædicationem in sua parochia, licitum sit eo inuito, verbum Dei proponere populo? Respondeo, quòd sicut Episcopus ex sua ordinaria potestate & auctoritate, in tota sua diœcesi prædicare valet: ità quod per seipsum solum, non potest, per alios quibus hoc commiserit, poterit adimplere. Et mortaliter peccaret, parochus; si fratrem canonicè missum, nolit ad prædicationem admittere. Iuxtà illud Apostoli, Rom. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Itàque nullo iure probibetur frater ab Episcopo admissus; etiam contradicente parocho, in eius ecclesia prædicare, vt S. Bonauentura hic annotauit. Attamen si resistat parochus, & humiliter requisitus à fratre humilibus precibus, nolit annuere; melius erit ad euitandum scandalum, à prædicatione desistere. Exemplo Sancti Francisci dicentis in suo testamento:*

Parocho contradicẽte quare non sit prædicandum.

[Si haberem tantam ſapientiam, quantam habuit Salomon, & inuenirem pauperculos ſacerdotes huius ſæculi; in parochijs, in quibus morantur, nolo prædicare vltrà voluntatem eorum.] Cedendum enim eſt ad tempus malitiæ, ne ſcandalum ſuſcitetur; & denuntiandum eſt Epiſcopo animarum periculum.

5 *Secundum quod obligatoriè imponitur, (vt patet ex eodē Clem V.) illud eſt. Quòd nullus fratrū audeat populo prædicare, niſi à Generali Miniſtro ad prædicationis munus, fuerit admiſſus. Quod ex Mat. & Luc 4. deſumptū eſt. Vbi baptizatus Ieſus poſt peractum ieiunium cœpit prædicare miſſus à Patre. Et ex illo Apoſtoli Rom. 10. Quomodo prædicabunt, niſi mittātur? Vndè inquit Regula.*

Prædicator debet mitti.

Tex.

ET nullus fratrum, populo penitus audeat prædicare, niſi à Generali Miniſtro huius fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus; & ab eo prædicationis officium ſibi fuerit conceſſum.

SOli Generali Miniſtro ex Regula datur facultas approbandi fratres ad prædicationis munus; vt ſic totum generale regimen Ordinis tam intra, quàm extra, ipſi Generali Miniſtro euidenter appareat, immediatè eſſe ſubiectum.

6 Et

6 *Et licet ex declaratione Greg. 9. prædictorum examinatio, non nisi per eundem Generalem Ministrum fieri possit, nec per eum alteri prædicta examinatio valeat committi. Quia tamen, vt quatuor Magistri, & reliqui expositores dixerũt, hoc est, Regulã arctare; Ideò dicendum est, vt Inn. 4. in Regulæ expositione, dixit, quòd potest idẽ Generalis vices suas Ministris prouincialibus, & eorũ vicarijs, seu cõmissarijs, committere in hac parte; nondum examinandi, sed etiam approbandi, & ad prædicationis officium, admittendi in Capitulis prouincialibus, cum consensu diffinitorum. Quod iuxtà mentem Regulæ esse, probatur. Nam sicut Episcopi nonnulla sæpe, quæ ad ipsos tantummodo pertinent, alijs licitè, prouidèq. cõmittunt; & ipsi per alios prædicta facere probantur: Ità Generalis Minister tanquam Ordinarius, ordinariã habens ex Reg. potestatem examinandi fratres, approbandi, & ad prædicationis officium admittẽdi; idipsum per alios facere poterit. Et quod per alios eius auctoritate fit: ipse facere cõuincitur: vt benè Hugo hic annotauit, & quatuor Magistri ante eum. [Nam si Episcopi (inquiunt ipsi) per alios examinãt ordinandos, et Cancellarius Parisiensis examinat per alios in magisterio licentiandos; quarè similiter Generalis Minister non poterit per alios* Examen prædicatorũ potest alijs cõmitti à Generali

examinare? standum est ergò declarationi Innocentij prædicti, & Martini V. idipsum in suis constitutionibus asserentis c.9. & rationi prædictæ. Idq. satis expediens videtur ad euitandos discursus, & multiplicanda itinerum pericula examinandorum; quòd eorum examinatio Prouincialibus, seu alijs fratribus Ordinis literatis committatur.

Prouinciales possunt instituere prędicatores

7 *Immo Nic.3. in Regulæ expositione, & Clem.4. concesserunt, vt singuli Prouinciales in suis prouincijs, cum diffinitoribus, in Capitulis Prouincialibus congregatis plenam habeant auctoritatem, & facultatem examinandi, & approbandi fratres in sacra pagina eruditos, & quòd eis officium prædicationis, (Deum habendo præ oculis) committere valeant. sicut ex forma Regulæ poterat Minister Generalis: vt in compen. priuileg. tit prædicator. §.6. videri potest. Quam quidem licentiam præfati Ministri, (vt idem Nic. determinauit cap. Exijt. §. verum quia) reuocare, ac suspendere poterunt sicut & quando id eis videbitur expedire.*

Priuilegia damnantur.

8 *Et licet per prædictas concessiones, seu priuilegia, nihil carnale, aut temporale Religioni accrescat, sed solum, quod purè, & simpliciter spirituale est; attamen quia per impetrata priuilegia tota posset in posterũ perfectio Ordinis relaxari; meritò vsus congregationis nostræ*

habet,

habet, vt solus Generalis Minister prædicationis officium, (sicut Regula mandat) concedere possit. Prouinciales verò, seu alij, quibus à Generali fuerit commissum, examinare promouendos, & literas approbatorias, de ipsorũ laudabili vita, et doctrinæ suffiсiẽtia, Generali præfato facere poterunt; quod à quatuor Magistri, & Sere. consc. q. 95. satis videtur commendari.

9 *Et ex dictis habes, quòd ex præcepto Reg. nullus frater Minor potest populo prædicare; nisi à Generali Ministro debitè sit institutus prædicator. Quod cum in Reg. prohibeatur, non simpliciter, sed cũ illo aduerbio (penitus,) [Nullus frater penitus audeat populo prædicare,] constat, quòd neque in foro, neque in ecclesia, neque in altari poterit populo prædicare. Vox enim illa (penitus) omnem modum excludit. Populi autem nomen hic, omnes extra Ordinem nostrum constitutos, complectitur. Possunt tamen fratres, licet prædicatores non sint, verba exhortationis, & salutis, tempore, & loco opportuno, alijs dicere. Et tanquam euangelici homines, & mundi contemptores; in domo, in via, in mensa, & vbique bonis ædificare sermonibus, & ad pœnitentiam exhortari: quoniam hoc eis non interdicitur, sed tantum prædicationis ministerium.*

Generalis est, prędicatores approbare.

Examen prædicatoribus faciendū.

10 Habes item, quòd instituendus prædicator, necessariò examinari, & approbari debet. Quod quidem intelligendum est de eo, de cuius sufficientia non constat. vt S. Bonau. & Bart. Pis. hic annotarunt: & habetur expressum ex Greg. IX. & Inno. 4. super Reg. Si qui verò examinari non indigent, quia in Theologica facultate, & prædicationis officio sunt instructi; & probabiliter constat de ipsorum sufficientia, si ætatis maturitas, & alia, quæ requiruntur in talibus conueniant; poterunt absque alia examinatione, de Generalis licentia, seu mandato, populo prædicare. Pro quo facit, quod annotauit Glos. in c. nullus. dist. 24. quòd ignoti tantum sunt examinandi ad sacerdotium, licet ius dicat, absolutè, quòd examinentur.

Modus examinādi prædicatores.

11 Qui autem modus in examinando, & approbando, tenendus sit; de hoc Regula nihil dicit: ideo relinquitur dispositioni prælatorum, num. s. in Capitulis prouincialibus, aut extra Capitula fieri, debeant. Facienda est autem examinatio, non solum quò ad sufficientiam scientiæ; sed quò ad alias etiam circunstantias, s. ætatis, morum, prudentiæ, & aliarum conditionum expedientium ad assumendum prædicationis munus, in ædificationē Ecclesiæ. Et ideò Regula non tantum dicit, quòd sit examinatus, sed addit, et approbatus:

illud

illud dicitur quò ad doctrinam, hoc verò quò ad alias circunstantias. Ideò Mart. V. cap. 9. dicit, quòd nullus debeat institui prædicator nisi habeat ætatem aptam sacerdotio, scilicet quòd 25. annum attigerit; & quòd sit competentis literaturæ & vita, & moribus, comprobatus, cuius doctrina, & exemplo, populus meritò valeat ædificari.

12 *Et aduertant prædicatores, quòd non possunt prædicare cruciatã, aut aliud, discurrendo per terras, virtute bullarum, sine licentia suorum prælatorum. Quia non intendit Pontifex eximere fratres ab obedientia suorum prælatorum; nisi hoc expressè constaret esse de mente Papæ. Et idem dicendum est de illis, qui non sunt prædicatores. Quandoquidem Papa non intendit per tales bullas instituere prædicatores, eos qui aliàs non sunt à suis prælatis instituti.* Quid nõ prædicandum.

13 *Tertium est, vt ædificatio ex prædicatione sequatur, quòd solum admonitio, & exhortatio ex Regula est. Ideò B. Pater à Spiritu sancto edoctus, tanquam scientissimus prædicator, optimè prædicatores instruit, & informat, dicens.*

MOneo quoque; & exhortor eosdem fratres, vt in prædicatione, quam faciunt, sint examinata, & casta eorum Tex.

 elo-

eloquia: ad vtilitatem, & ædificationem populi, annunciando eis vitia, & virtutes; pœnam, & gloriam, cum breuitate sermonis, quia verbum abbreuiatum fecit Dominus super terram.

Quatuor à prędicatoribus obseruanda.

14 *QVatuor maximè à prædicatoribus obseruanda ad populi ædificationem, instruit Pater Sanctus. Vt scilicet sit prædicator in verbis irreprehensibilis; in fine, ordinatus; circa necessaria, & præsertim quæ audientium animum mouere solent, intentus; & ne grauet prolixitate, breuiloquus. Quò ad primum ergò, vt scilicet in verbis irreprehensibilis sit; prædicatoris inquit eloquia examinata, & casta esse debent. [Examinata] idest non temerè, nec inaduertenter prolata; sed prouida, discreta, diligenter circumspecta, & circumlibrata. Quia nullus (vt S. Bonauentura hic annotauit) prædicare debet, nisi sciat ipse sermonem facere, & sufficienter disponere: & nullus ex improuiso prædicare debet, nisi prius se disposuerit opportunè, & sufficienter studuerit. [Casta] hoc est, non impudica, nec lasciua, nec saporem impudicitiæ habentia: non scurrilitatem sonantia, non habentia aliquid impuritatis, aut erroris, aut hæresis, non malè sonantia, non suspecta, nec*

nec noua, aut extranea à Doctrina Catholicorum. Iuxtà illud Pauli. 2. Tim. 2. formam habe sanorũ verborum Item, deuitans prophanas vocum nouitates. 1. Tim. 6. Castitas enim hæc excludit corruptionem falsitatis; et immixtionem non solum enormitatis, immo etiã omnis vanitatis, seu verbi risum prouocãtis, seu faustum, aut impetum prædicantiũ.

15 Quo ad secundum, vt in fine sit ordinatus: ipsam finalem prædicationis causam describens, inquit [Ad vtilitatem, & ædificationem populi;] hoc est, non gloria humana, aut quid terrenum ex prædicatione intendatur; sed tantum populi vtilitas, & ædificatio: vtilis enim fructuosa, & non inanis prædicatio esse debet. Et ideò in cap. Religiosi, de excess. prælato. Clem. 1. sub interminatione maledictionis æternæ, religiosis inhibetur; ne in sermonibus suis, prælatis Ecclesiarum detrahant, nevè retrahant laicos ab accessu, & frequentia suarum Ecclesiarum. Item Mart. V. cap. 9. inhibuit; ne fratres prædicare audeant contra libertatem sanctæ Ecclesiæ, vel scandalum contra clerum, vel religionem aliquam excitare: aut personam aliquam criminaliter nominare. Finis enim prædicationis, vtilitas, & populi ædificatio esse debet.

Causa finalis prædicationis.

16 Quò ad tertium, pro causa materiali ad

quam

Causa materialis prædicationis.

quam prædicator intentus esse debet, inquit: [Annunciando vitia, & virtutes. pœnam, & gloriam.] His enim verbis, sicut Petr. Ioan. hic ait, sufficienter comprehenditur, quid sit homini vitandum, quid agendum, quid timendum, quid sperandum, quid desiderandum. Non enim seipsos, prædicatores prædicare debent, suam philosophiam ostendentes, & fimbrias magnificantes: sed vitia prædicent fugienda, & detestanda; virtutes enixè prosequendas, & confouendas; pœnam æternam timendam: gloriam firmiter sperandam, & efficaciter bonis operibus procurandam. Hæc enim præcipuè torpentium corda mouent, & communiter populo Christiano sunt magis necessaria: ideò de his potius, quam de subtilitatibus scholasticis est instruendus.

Causa formalis prædicationis.

17 *Pro causa verò formali quod quartum & vltimum est, breuitatem specificat, [cum breuitate, inquit sermonis.] Et exēplo Christi probat; quia scilicet [verbum abbreuiatū fecit Dominus super terram] Estq. hoc sumptum ab Apostolo. Rom. 9. licet ibi breuitas, dicatur, restrictio omnium legaliū ad vnum Christum. Et breuitas, est charitas, quæ cōtinet in se totam legem. Ad literam tamen studendum est breuitati: quia prolixitas, tædij mater est, & optima quæquam efficit onerosa;*

rosa; & generando fastidium, auditores mul toties retrahit ab auditu. Vbi si diligenter aduertas, optimè hic totam prædicandi formã, humilibus, & simplicibus verbis S. Franciscus docuit, & expressit. Vt scilicet (sicut diximus) sit prædicator in verbis irreprehensibilis: in fine, ordinatus; circa necessaria, & maximè motiua, intentus; & ne prolixitate grauet, breuiloquus.

18 *Perspicies item hic, quòd prædicatoribus ex intentione S. Francisci incumbit studere; quoniam sine studio non possunt prædicationis verba debito modo examinari: nisi desuper miraculosè donetur. Item quòd hæc Minoritana Religio ad prædicandum instituta est; cum in eius Regula inter omnes specialis mentio de prædicationis officio, contineatur. Vnde S. Bonau. in fine huius cap. inquit. Patet quòd fratres ex sua professione habent prædicare; in quorum Regula inter omnes specialis tractatus de prædicationis officio, continetur. Vnde certissimè constat, quòd nullis alijs Religiosis plus competit prædicare ex ratione sui status, quàm his, qui hanc Regulam profitentur. hæc ille,] & hæc de 9. cap.* Studeant prædicatores.

De

De admonitione, & correctione fratrum. Cap. X.

FRatres, qui ſunt Miniſtri, & ſerui aliorum fratrum, viſitent,& moneant fratres ſuos, & humiliter, & charitatiuè corrigant eos.

Regula eſt ciuitas Spiritualis.

1 *POſita in ſex primis huiuſce Reg. capitulis, debita Ordinis fundatione: deſcriptoq. in tribus alijs ſequentibus ſeptimo, ſcilicet octauo, & nono, debito eiuſdem Ordinis regimine; Nempè, de releuatione lapſorũ à culpis, in ſeptimo; de electione, & deſtitutione vniuerſalis capitis in Ordine, in octauo; Et de erectione aliorum à caſu, & de iuuamine ad ſalutem, per actum prædicationis, in nono. In his tribus vltimis ſequentibus capitibus, tanquã in tribus portis, quarti lateris, quo hæc Regul. quaſi ſpiritualis ciuitas clauditur; de regimine ſpeciali intrinſeco, agitur in hoc cap. X. de eodem ſpeciali extrinſeco in xi. & de finali in xij. & vltimo. De ſpeciali ergò intrinſeco regimine agens hic Pater ſanctus, primo de ſpirituali, & debita cura prælatorum in ſuos ſubditos: ſecundò de obedientia, & recurſu*

cursu eorundem subditorum ad ipsos: postremò de quadam Generali admonitione, & studio literarum prosequitur.

2 Quò ad primum autem dicit; quòd fratres, qui sunt Ministri, & serui aliorum fratrum; eos visitare, admonere, et humiliter, & charitatiuè corrigere, debent. Vbi aduertant Prælati Ordinis, ministros, & seruos suorũ esse fratrum. Nõ enim in Prælatorũ nomine, se exaltare, & gloriari debent; sed se Christi vicarios, qui non ministrari, sed ministrare venit, & imitatores tenentur agnoscere. Se ministerium, non dominium super fratres habere, sciant. Iuxtà illud Domini verbum: (Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos, non sic erit inter vos.) Seruos eorundem fratrum appellat: vt sic non tanquã domini potestatem in eos exerceant, sed ministerium. Et sicut seruis labor, & humilitas competit, sic Prælati se agnoscẽdo seruos; in labore vtiles esse debent, & in honore humiles: humilia sectantes exercitia, exemplo Christi, qui discipulis, pedes lauit, Vt sic eorum exemplo fratres discant, quod eis suggeritur faciendũ.

Ministri dicuntur serui fratrum.

Matt. 20. Marc. 10. Luc. 12.

3 At quia spirituale seruitium, corporali est præferendũ, et tũc Ministri suis subditis vtiliter seruiunt, quãdo ea, quæ ad salutem pertinent animarum, & curam respiciunt pastoralem,

Seruit Spirituale q̃d sit

ralem, eis ministrant: vt est doctrina lumen suppeditare indoctis, medicinam infirmis, verbera pertinacibus; meritò de visitatione, monitione, & correctione, per eos exercendis, agitur. visitent, moneant, & charitatiuè corrigant.

Actus tres prælatorũ visitatium. *4 Vbi tres prælatorum actus annotantur. Primus est, suos subditos socialiter visitare nedum ad agnoscendum si quid ipsorum corporeis expediat necessitatibus, vt eis valeant subuenire: sed multo magis ad vidẽdum frequenter ipsorum mores, ac illorum conditiones, diligenter circunspiciendum: vt quid pro ipsorum spirituali seruitio sit agendum, agnoscant. Et si agnouerint subditum non agere decenter, & debitè, prout ex professione tenetur: secundus eis præscribitur actus, qui est eum monere. Vbi enim crimen est secretum, vel tale, quòd absque scandalo aliorum dissimulari potest; non debet prælatus defectuosum subditum statim detegere, vel pœnitentia percutere: sed paterno affectu, benignè admonere; vt omissis quæ egerat, ad virtutes sectandas velociter assurgat. Qui quidem monitionis actus, etiam pro regulariter viuentibus, datur; vt sic admoniti non tepescant, sed in melius semper proficiant.*

Correptio fa- *5 At vbi monitionis non esset locus, quia nullus ex ea sperari posset profectus, vel fortè*

tè absque simplicium scandalo delictum dissimulari non potest; tertius proponitur actus qui est, defectus & excessus corrigere. Regularem enim Ordinis obseruantiam, disciplina conseruat. Et pereat necessè est Religio; vbi correctio deficit. Quarè prælatus dum non corrigit vitia, Ordinem dissolui patitur, & destruit.

cienda à prælato.

6 Hæc tamen correctio vt prosit, humiliter, & charitatiuè, vt B. Pater inquit, est facienda. Et si enim pastor aliquando rigidè agere debeat: modum tamen humilitatis, & compassionis affectum, nec in ipso rigore deserere debet; si corrigendis cupit prodesse. Et vsque adeò humilis debet esse correctio; vt saltem contumelia careat. Infirmas enim animas, sæpe ad irreuerentiam, & desperationem, contumelia mouet. Adeò charitatiua; vt odio, vel indignatione nil agat. Quoniam mendax in odientis, & indignãtis ore, videtur esse correctio. Quarè si zelus est adhibendus iustitiæ; humilitas, & charitas contumeliam penitus, & indignationem excludant.

Modus corrigendi.

7 Prædicta autem licet ex Regula præceptoriè Ministris non imponantur, vt ex Clementis V. declaratione patet; non enim inter præcepta, nec inter habentia vim præcepti, nec item inter æquipollentia præceptis, connumerata reperiuntur: vt in primo cap.

Visitatio, & correctio quo iure fiant.

vide-

videri potest: Ex iure tamen naturali, et diuino benè tenētur pastores, suos subditos visitare, & corrigere. Nisi enim ad visitationem, custodiam, ac vigilantiam tenerentur, non essent ipsi pastores. Pastorum siquidem est, custodire gregem, vigilare super eo, singulas visitare oues, & vnicui que tribuere, quod conuenit. Consolidare infirmum, sana-
Ezec. 34. *re ægrotum, alligare confractum, reducere abiectum, requirere perditum, custodire pingue, ac fortè. Et de hoc latè per S. Thom. & Caiet. 22. quæst. 185. art. 2. Et Adrian. in*
DD. *4. de correctione fraterna, & Gabrielem in canon. Missæ. lect. 74. & 75. & communiter Doctores. Et sic debent intelligi, & limitari expositores Regulæ: dicentes quòd sit obligatorium Ministris, subditos visitare, & corrigere; scilicet ex iure diuino, vel naturali, non autem ex vi Regulæ.*

8 Quis autem modus in visitationibus, & correctionibus seruandus sit à prælatis, ampliorem tractatum requirit; Interim videantur in locis præallegatis S. Thom. 22. quæst.
DD. *67. artic. 4. Syluest. tit. Inquisitio, per totum. Sot. de ratione tegendi, memb. 2. per totum; & præcipuè quæst. 6. & Nauar. de Iudicijs.*

Quando teneantur subditi reuelare prælatis crimina sibi nota.

9 *Subditi verò suis tenentur denuntiare prælatis, excessus cõfratrum suorum; publicos, semipublicos, & etiam occultos, si illi sibi mandauerint reuelari; modò contra ius naturale, vel diuinum, aut Ecclesiasticum, non faciant. Et ratio est, quia tenentur obedire suis prælatis, in pertinentibus ad suum officium, quando iuridicè præcipiunt. Immo etiam, illis non præcipiẽtibus, vbi probabiliter agnouerint, prælatorũ remedio peccantes fratres indigere: tunc aliorum culpas prælatis detegere tenentur. Naturali enim & diuino iure animabus proximorum, vbi alij, qui id faciant, non adsunt, tenentur ex charitate, prouidere. Vt de hoc latè videri potest S.Tho. et Caiet. 22. q. 68. art. 1. & Sot. de ratione tegendi, mem. 2. q. 2. & 7. ferè per totum. Sed quomodo sit hoc agendum, vt legi naturali, vel diuinæ non contraueniatur? & an forma Euangelica de correctione fraterna semper sit obseruãda ante denunciationem? ampliorem exigit tractatum. Ideò videantur S.Tho. vbi supra, Adria. et Gabr. & Syluest. locis præallegatis; & summistæ, tit. correctio, denunciatio, testis, &c.*

Crimina quæ, & quomodo publicanda.

DD.

Discretio prælatorū qualis sit.

10 *Admonuisse prælatos hic, tantum volui: vt circa lapsorum correptionem, maxima in eis discretio vigeat. Sicut enim tria sunt genera delinquentium; sic triplex est eis continentia necessaria. Quidam cum deliquerint, mox aut intus moti a Spiritu sancto, aut foris correpti ab homine, ad pœnitētiæ remedium confugiunt. His, ita clementer spiritualis medicus, temperata satisfactionis remedia adhibere debet; quibus, & satisfaciant Deo de offensis, & proximis de scandalo; vt cæteri peccare pertimescant. Et tamen propter leuitatem remedij, ipsos non pœniteat se pœnitentiæ submisisse. Iuxtà illud Apostoli Gal.6. si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis; considerans te ipsum) hoc est sic alteri facias, sicut tibi si delinqueres. cuperes clementer fieri.*

Alij cum delinquunt, tegunt, palliant, defendunt; & virus intus latet. Et licet rector ex certis inditijs deprehendat ibi saniem putridam esse collectam; si tamen non ità erumpit exterius, vel per euidens testimonium, vel per voluntariam confessionem, quòd possit opportunè ferro apertæ correctionis secari, ibi sistat. Si enim corripere voluerit, videbitur magis vitiorū diffamator, quam vitiosorum corrector. Cum ergò aliud congruè fa-

cere non possit, oportet vt dissimulet; et quod arguendo non valet, orando laboret obtinere: vt demum aut Deus citius corrigat, aut latẽtem eius malitiam detegat, vt aliquod remedium apponatur. Quod de Christo legitur fecisse cum Iuda; quem diu tacitè tolerauit, nec illum apertè corripuit; donec adeò eius iniquitas creuerit, quòd per se patenter erupit.

Alij tertio, offendunt grauiter apertè, nec debitam correctionem recipiunt; vel fictè recipiunt, quia verè non emendantur. Et infirmi ex eis fiunt deteriores, vel scandalizantur de ipsis, vel imitari eos incipiunt, dum vident eos impunè peccare: volentes etiam sibi parci, sicut & illis parcitur. Vbi enim quatuor ista conueniunt, scilicet apertè peccare; & grauiter; & non esse spem correctionis propter obstinationem, seu inueteratam mali consuetudinem; & alios infici eorum exemplo, vel scandalizari, quia talia tolerantur: quid restat, nisi ouem morbidam abijcere, & membrum putridum præcidere, ne sana indè inficiantur, & corrumpantur? Iuxtà illud Apostoli Galat. 5. Vtinam abscindantur, qui vos conturbant. Et iterum, Auferte malum ex vobismetipsis, quòd si infidelis discedit, discedat. 1. Corint. 7. Expedit enim, vt cuius vita in habitu religionis magis scandalizat simplices quam

ædificet; vt foris missus solus damnetur: quam quòd per eum sacra religio contaminetur: vel saltem perpetuis mancipetur carceribus.

Accusatio séper suspecta in principio. 11 *Illud item aduertant, vt omnes accusationes in principio habeant suspectas; donec veritas ex diligenti examinatione incipiat apparere. Aures etiam non præbeant multiloquijs quorundam: sed multiloquos specialiter in accusationibus suspectos habeant, nec facilè credatur eis.*

Perfecta limitatio auctoritatis prælatorum.

VBi de Visitatione, monitione, & correctione prælatorum, breuissimè dictum est; statim quæ præcipiendo fratribus, Ministri cauere necessariò debeant, subnectit dicens.

Tex. NOn præcipientes eis, aliquid, quod sit contra animam suam, & Regulam nostram.

Quid sit contra animam, & Regul. 12 *SAnè contra animam, et Regulam prælati præcipere non possunt, nec subditi obedire tenentur. Contra animam autem dico, non solùm peccatum mortale; sed etiam quod*

quod homini est occasio vehemens, siue incentiuum proximum ad peccatum. Contra Regulam, non solum, quod est contra praecepta Regulae: verum etiam, quod est contra statuta Ordinis, ad obseruandam Regulae puritatẽ vt 4 Magistri. Hugo. Pisa. Petr. Ioan. hic, & Seren. consc. q. 4. dixerunt Quoniam (vt supra diximus cap. 8. n. 17.) secundum communiorem sententiam; habet generale Capitulum facultatem ex Reg. faciendi statuta pro bono Ordinis regimine; contra quae, nullus Ordinis praelatus, nec ipse Generalis, vbi ei facultas fuerit interdicta, praecipere poterit. Vbi enim superior, quicunque ille sit, contra animam praeciperet; nunquam ei esset obediendum. vt docemur ex vtroque Tho. 2. 2. quaest. 104. art. 5. Quoniam huiusmodi praeceptum excederet limites potestatis super subditos; tãquam discordans à iure diuino, vbique iubente, purè mala, esse vbique detestanda. Declina à malo, & fac bonum. Quasi à facie colubri, fuge peccatum. Psal. 36. Eccl. 21.

13 *Idemq. dicendum est, vbi aliquid, quicunque Ordinis Praelatus cõtra Regulae praecepta, ex sola voluntate, absque vlla necessitate, aut vtilitate, seu rationabili causa praeciperet.*

14 *Patet hoc, nedum de votis essentialibus, obedientia scilicet, paupertate, & castitate:*

 sed

ſed etiam de alijs, quæ præceptoriè habentur in Regula. iure n. naturali & Diuino, in pluribus ſacræ Scripturæ locis expreſſè habetur, quòd vota reddantur; vt in Pſal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo veſtro. Et in Eccleſiaſt. 5. ſi quid vouiſti Deo, ne moreris reddere. At qui Religioſi voto ſe aſtrinxerunt ad ea, quæ in Regula ſub præcepto ponuntur: ergò de iure naturali & Diuino tenentur iſta ſeruare. Si igitur Ordinis Prælatus, ex ſolo placito, abſque vlla neceſſitate ſeu vtilitate Eccleſiæ, aut rationabili cauſa, aliquod prædictorum præciperet non ſeruari: non eſſet ei obediendum, vbi hoc manifeſtè conſtaret. Quia tunc eius præceptum eſſet contra præceptum Dei, de reddendo voto: à quo omnis poteſtas eſt. Et ſcriptum eſt, obedire oportet magis Deo, quàm hominibus. Act. 5.

15 *Immo idem dicendum eſt, de ijs quæ in Regula ponuntur, ad opera ſupererogationis ſpectantia; vtputà orare ſemper ad Deum puro corde, ieiunare in Epiphania, &c. Hæc enim vt talia, hoc eſt, quatenus opera ſupererogationis ſunt, pro ſolito placito, abſque neceſſitate, ſeu vtilitate, aut rationabili cauſa præcipere ne fiant, non poſſet Ordinis Prælatus. Et ratio eſt, quia non poteſt inferior pro ſolo placito abſque vlla rationa-*

bili causa: exhortationem probibere superioris. Vt exactè videri potest per Durand. in 2. sentent. distinct. vltim. quæst. vltim. à num. 6. Et habetur ex vtroque Thom. in 2. 2. quæst. 104. artic. 5. Panhormit. de rescript. cap. si quando. & Nauarr. in rubric. de iudic. num. 19. 81. & 89. Atqui æmulari charismata meliora; & ad ea quæ ante nos sunt, ad perfectionem vitæ spectantia currere; & magis de die in diem iustificari, & crescere in iustitia; Deus in Scripturis sacris pluries exhortatur: non potest ergò Religionis prælatus qui Deo inferior est, absque necessitate vel vtilitate, seu rationabili causa, contra eius exhortationem præcipere. DD. 1 Cor. 12. Phil. 3. Apoc. 22.

Et idipsum dicendum est etiam, quatenus Regula hæc nobis consulit, & ad illa adhortatur. Quoniam Prælati in religionibus instituuntur propter obseruantiam Regulæ, & ipsorum imperium, & auctoritas ad Regulæ obseruantiam tanquam ad finem sui principalem, ordinatur. Impossibile ergo est, quòd ipsorum præceptum arctare subditos possit, ad id, quod Regulæ puritatem diminuat, vel dirimat. Et si Regulares Prælati præcipiendi potestatem non habent, nisi ab ipsa Regula; quomodò ipsamet Regula erit sibi ipsi contraria; sui ipsius destructionem, aut diminu-

tionem intentans, contra seipsam prælatis au-ctoritatem præbendo?

16 Vbi ergò manifestè, absque vllo dubio cōstaret, quòd absque vlla necessitate, vel vtilitate, seu rationabili causa, sed ex solo placito prælatus Ordinis præciperet, ne talia vel similia supererogationis opera fierent: non teneretur ei frater obedire. Notanter dixi, vbi manifestè, & absque dubio constaret. Nam si non esset manifestum sed dubium: teneretur vtique subditus obedire, in ÿs, in quibus prælatus posset dispensare. Vt dicetur infra num. 26. 32. & 58.

Obedire Deo magis, quā hominibus debemus. 2.Cor. 13

17 Cùm ergò nullus in Ordine prælatus, ius habeat præcipiēdi aliquid contra Deum, nec insuper contra Regulā, vt dictum est, quoniā non in destructionē iuris diuini, aut Regulæ, aut animarū, sed in ædificationem dati sunt: meritò nec ipsi contra animam, & Regulam, quin in Deum peccent, imperare, et præcipere poterunt: nec eis subditi obedire tenentur. Sed respondendū est eis (obedire oportet Deo, magis quam hominibus.) Quod etiam ex ipsis verbis Regulæ patet, Vbi S. Franc. præcipiendo fratribus cunctis, vt suis obediāt Ministris, in omnibus, quæ promiserūt Deo obseruare: liberos eos statim reddit, à prælatorum mandatis, vbi eis aliquid contra animam, & Regulam mandaretur. Inquiens.

Fra-

FRatres verò, qui sunt subditi, recordentur, quòd propter Deum abnegauerunt proprias voluntates: Vndè firmiter præcipio eis, vt obediant suis Ministris in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare; & non sunt contraria animæ, & Regulæ nostræ. Tex.

Quænam sit fratrum Minorum obedientia?

18 *POstquam ordinauit prælatos ad subditos, statim subditos ad prælatos regulat; firmissimè eis præcipiens, vt in omnibus, quæ promiserunt Domino, & quæ contra animam, & Regulam non sunt, obediant. Ex bis verbis, in dubium vertitur inter Doctores, num fratrum Minorum obedientia generalissima ad suos prælatos esse debeat? ità vt teneantur obedire in omnibus, ad quæ se astrinxerunt expressè, & insuper in cæteris omnibus prælatorum mandatis, modo contra animam, & Regulam non sint: an tantum in eis, quæ Domino in Regula promiserunt? Et Ministrorũ nomine hic, vt inquit S. Bonau. Hugo, Pisan. & cæteri; omnes prælati Ordinis intelliguntur. Ideò enim dicit suis Ministris, & non addidit Prouincialibus: sed suis* Obedientia fratrũ Minorum quantum se extendát.

Mini-

Ministris nulla determinatione adiecta: vt de Prouincialibus, Custodibus, & Guardianis, hoc est de immediatis prælatis omnibus, quotquot sunt in Ordine, se hic loqui ostẽdat; qui de debita ad Generalem Ministrum obedientia in primo capitulo fuerat locutus. De prælatis ergò generaliter intelligẽdo, quidam sunt, qui adhærentes obedientiæ, quæ cõmunis est cæteris Religiosis omnibus, quæque distinguitur in obedientiam necessitatis, & charitatis, seu supererogationis: dixerunt S. Franciscum non arctasse fratres suos ad illam obedientiã quæ est supererogationis, quæ legem nescit, & non arctatur terminis, sed fertur in latitudinem charitatis. Sed volunt B. Patrem arctasse fratres suos, tantum ad obedientiam necessitatis; vt scilicet obediant suis prælatis in omnibus, ad quæ se explicitè in Regula astrinxerunt; et quæ ad ipsorũ obseruantiã spectant, vel euitationem transgressionis eorum, quæ implicitè in ea includũtur. Quod ideò dico implicitè, & explicitè: quia Religiosus non solum subditus est suo prælato, quò ad operationem, & exercitium eorum, quæ in Regula explicitè continentur; sed etiã quò ad omnia illa, quæ ad regularem vitam rationabiliter ordinari, aut reduci possunt. Vt sunt omnia pertinentia ad mutua obsequia fraternæ societatis, & communitatis,

Obedientia duplex, necessitatis, & charitatis.

Obedientia Regularis.

sine

sine quibus conseruari non posset, Ordinis regularis obseruantia: vt puta seruire infirmis, facere coquinam, colere hortos, facere sacristiam, & alia huiusmodi officia, & negotia Ordinis. Vel quæ ad culparum cognitionem pertinent. Ad quæ duo ferè omnia huiusmodi indifferentia, reducuntur. Alioquin oporteret inter prælatum, et subditum continua esse discrimina; an posset hoc præcipere? anve teneatur in hoc subditus obedire? cum non sit tale expressum in Regula. Vt de hoc videri potest S. Thom. 22. q. 104. art. 5. ad tertium, DD.
& Caietanus 22. q. 88 ar. 8. Et hoc vult dicere Reg. in illis verbis [obediant suis Ministris in omnibus quæ promiserunt] scilicet explicitè, vel implicitè, vt ait S. Bonauen. & colligitur ex Pisano, hic.

19 *Nec ad aliud prædicti autumant, arctari fratres ex vi professionis. Vnde ad ea, quæ supererogationis sunt, excedentia professionem; vt est ieiunare semper quarta feria, flagellari, & huiusmodi, non subsunt subditi suis prælatis regulariter; licet in casu, puta correctionis, subsint. Volentes quòd verba illa, [obediant Ministris, in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare] ad necessitatis obedientiam eo modo, quo supra dictum est, referantur.*

Professio ad quam obedientiam obliget fratres.

Quod autem sequitur, [& non sunt contraria

traria animæ, & Regulæ nostræ] ad obedientiam referunt supererogationis, & charitatis: voluntq. copulatiuam hoc loco, non continuare præceptum. Vel fortè prædicta verba, restringere præcedentia: vt sit sensus, quòd in omnibus obediant Ministris, quæ promiserunt Deo obseruare; modo nec animæ, nec Regulæ sint contraria. Et huius opinionis est Pisan. hic, & Serena conscientia quæst. 4. & Specul. fol. 14. Et pro se adducunt Sanctum Bonauenturam 2. dist. vltima, q. vltima, dicentem: [Obtemperare omnibus, quæ dicuntur, non tantum non est facile, immo impossibile: ideò fines ponuntur obedientiæ. Vndè in Regula S. Francisci, non simpliciter præcipitur, prælatis suis in omnibus obedire: sed in omnibus, quæ promiserunt Domino, obseruare, & non sunt contraria animæ, & Regulæ nostræ. Quarè concedendum est, quòd Religiosi, non tenentur in omnibus simpliciter obedire suis prælatis; nisi in ijs, quæ promiserunt, & non sunt contraria animæ, & Regulæ suæ.] hæc ille. Pro quibus facere videtur quod inquit Sanctus Thomas 2. 2. q. 104. ar. 5. quem sequitur Durand. 2 dist. vlt. & Io. Maio. in 4. d. 38. [Ad obedientiam (inquit ipse) perfectam, secundum quam subditus obedit in omnibus simpliciter, quæ non sunt contraria legi diui-

na,

na, vel Regulæ quam professus est, nullus tenetur debito necessitatis, sed solum ex honestate quadam: sicut semper tenemur æmulari charismata meliora.] hæc ille. *Quibus etiam suffragari videtur, quod S. Bern. de dispensatione, & præcepto, inquit.* [*Votum meum non augeat prælatus sine mea voluntate*] *Ergò non in omnibus; sed tantum in ijs quæ promisit, tenetur subditus obedire.* S. Bern.

20 *Alij verò volunt, non illam tantum hic contineri obedientiam, quæ solum obedit in ijs, quæ Regula seu statuta continent, secundum quæ viuendum est; ad quam de necessitate omnis Religio astringitur: sed illam etiam perfectissimam, quæ legem nescit, terminis non coarctatur, nec contenta professionis angustijs, fertur in latitudine charitatis. Et ad omne, quod iniungitur, modo contra animam, & Regulam non sit, spontaneè in infinitam libertatem extenditur. De qua signanter Petrus Apostolus ait 1. Petri 1.* [*Castificantes corda vestra in obedientia charitatis*] *charitatis inquit; per quam sequestrat eam ab obedientia seruili, non charitati prompta, sed obnoxia necessitati. Et huius sententiæ est S. Bonau. hic, & in primo cap. super Regulam. Inquit enim ipse* [*Sublimior est obedientia Monachorum, quàm secularium clericorum. Sed Monachorum obedientia*

Alia opinio.

Obedientia fratrū minorum legem nescit.

S. Bonau.

tia duobus constringitur. Primo, quia obedientiam vouent, salua stabilitate ad locum: secundo, quia ad nihil obedire tenentur, quod Regulam suam transcendere demonstretur. Illi ergò soli, gradus perfectæ abnegationis attingunt qui in omnibus etiam indifferentibus subsunt beneplacitis alienis; qui nullum habent patrocinium loci stabilis, vel regionis, ad quem eorum obedientia contrahatur. Qui nihil sibi obedientialiter impositum, possunt repellere quasi transcendens suam Regulam; nisi sit ipsi Regulæ contrarium, vel saluti, directè, vel aliqualiter. Vndè patet, quòd errant, qui dicunt, quòd in omnibus Religionibus obedientia sit æqualis.] hæc ille. Idemq.

Hugo. tenet Hugo hic inquiens, *[Perfectam hanc (vt creditur) obedientiæ legem, quæ nec contenta professionis angustijs, fertur in latitudinè charitatis, maximus perfectionis amator S. Franciscus, spiritus feruore instituit: vt scilicet fratres non solum in his, quæ promiserunt Domino obseruare, sed etiam in omnibus quæ non sunt contraria animæ, & Regulæ, obediant; hos duos obedientiæ limites tantum ponens.]* Idipsum Patres Ordinis

Patres Ordinis. in expositione Regulæ, hoc capite, astruunt. *[Habent (inquiunt) subditi præceptum, quòd obediatur exterius opere, in his, quæ Regula imponit: & in omnibus alijs, quæ expli-*

citè

sitè non tangit. Cū tamen sint talia, quæ non sint contraria animæ suæ, & Regulæ nostræ.] Hoc ipsum Petrus Io. hic asserit, his verbis. [Si autem vis scire, quomodo in ijs verbis, scilicet, quòd obediant in omnibus, quæ non homini, sed potius Deo promiserunt, & in omnibus, quæ non sunt contra animam, & Regulam, altissima & perfectissima obedientia, cum triplici rationabilissimo limite continetur; in quæstione de obedientia euangelica pro posse monstraui.] Idemq. Ioan. de Peccano hic asserit, & S. Bernardinus latissimè tuetur, in tractatu de obedientia fratrum Minorum, per modū dialogi, argumento 12. & D. Orbelli. 4. d. 38. q. 1. §. 24. Et quod maius est, idem habetur ex Pontificibus statutis. Martini V. in suis constitutionibus, cap. vlt. dicentis. Volumus, & mandamus vniuersis fratribus Ordinis, vt in omnibus ijs, suis prælatis obediant, & alijs licitis, quæ non sunt contra animam suam, & Regulam dicti Ordinis. Et Leo X. illis verbis. [Volumus, & mandamus, prout in dicta Regula S. Francisci continetur: vt omnes, & singuli fratres, in omnibus quæ non sunt contra Deum, animam suam, & Regulam fratrum Minorum, teneantur obedire.

Petrus Ioan.

Ioan. de Peccano.

S. Bern.

Orbell.

Mart. V.

Leo X.

21 *Ex quibus patet, non esse veram illam glossam, quòd illa verba [obediant Ministris,*

Reijciuntur glossæ falsæ.

in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare] referantur ab obedientiam necessitatis. Et quod sequitur, [Et non sunt contraria animæ, & Regulæ nostræ] non sit ex necessitate seruandum: sed tantum ex perfectione. Quoniam copula illa (et) vtraque copulando sub eodem præcepto concludit. Nec valet illa glossa, quòd verba sequentia prædicta, restringunt præcedentia illa verba, (Præcipio, vt obediant in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare.) Vt sit sensus, quòd obediant in omnibus promissis: modo non sint contraria animæ, & Regulæ. Hoc enim idem est, ac si diceretur, promissa Regula non obligat, si fuerit animæ, vel sibiipsi, contraria: quod absonum, & satis absurdum esse constat.

Soluitur obiectũ. 22 *Nec obstat, dictum S. Bonau. in 2 se. Ibi enim solum probat, quòd nullus absolutè tenetur in omnibus sine vlla limitatione obedire: Nam, vt ipse dicit, in aliquibus tenemur obedire Deo, in quibus non tenemur obedire hominibus. Ergò non tenemur obedire prælato in omnibus. Hæc ille. Quod nos fatemur; quia non in illicitis, nec supra Regulam suam Religiosi tenentur obedire, vt infra patebit. Sed cum hoc, Minores fratres in omnibus indifferentibus licitis, dummodò s. non sint contraria animæ, & Regulæ, obedire tenentur, vt patebit. Quod non solum ipse non negat*

ad

ad id teneri, quicunque ad hoc se obligauit: sed hoc astruit illis verbis: [Si loquimur de obedientia secundum necessariam obligationem, terminum habet, & mensuram: iuxtà magnitudinem voti emissi. Nota verba illa, secundum magnitudinem voti emissi. Si enim obedientia ità magna promittitur, vt nihil excipiat, nisi quod contrarium est animæ, & Regulæ: ad omnia vtique licita, quæ animæ, & Regulæ non sunt contraria, iuxtà voti magnitudinem tenebitur. Constat, quòd talis vniuersalis obedientia, cum his tantum duobus limitibus dari potest, vt docet Ricar. de Sancto Victore 1. par. [Potes, (inquit,) si volueris, nullam obedientiam indebitam tibi facere; si promittis coram Deo, & profiteris coram prælato tuo, obedientiam ad omnia: iam tibi de reliquo nulla obedientia erit indebita.] hæc ille. Atqui magnitudo voti obedientiæ fratrum Minorum, est cum illis tantummodò duobus limitibus, (modo non sit contraria animæ, & Regulæ.) Ergò vniuersalis ad omnia licita est, adeò vt supra eam addi non possit. Quod idem S. Bonau. in fine dictæ quæst. astruit. In Regula (inquit ipse) D. Francisci simpliciter præcipitur, quòd illius Regulæ professores nihil omninò habeant proprium super terram: simpliciter etiam præcipitur perpetuò continere, non solum ab Ricar. de Sācto Victore.

 actu,

actu, sed etiam à suspecto consortio, & consilio mulierum: sed non simpliciter præcipitur suis prælatis in omnibus obedire, sed in omnibus quæ promiserunt Domino obseruare, & nō sunt contraria animæ & Regulæ suæ. Nescio si ad aliquod istorum votorum, quisquam sciat plus addere: in hoc ergò perfectionis culmine, congruum est, prædictæ quæstionis terminare sermonem. Hæc ille. Si ergò ad dictam fratrum Minorum obedientiam, nihil addi patest, sed in culmine perfectionis est, vt Doctor Sanctus dicit: Est igitur vniuersalissima ad omnia indifferentia, cum his tantummodò limitibus, modò non sint contra animam, & Regulam. Alioquin nedum ipse Sanctus Bonauentura, (si aliud sentiret) sibiipsi esset contrarius, vnum asserens in primo cap. Reg. & contrarium in hac vltima quæstione lib. 2 sent. sed in hac eadem quæstione falsum, & mendacium diceret. Nam si Minorum fratrum obedientia, non esset ea, quam diximus, vniuersalissima: posset maior obedientia dari, vt à Ricardo à Sancto Victore, & ex se euidenter constat Quā tamen ipse S. Bonau. dari posse negat Ergò vniuersalissimam Minorum fratrum obedientiam ex S Bonauen esse constat; dum ad eam plus addi posse negat. Et sic S. Bon. in hac vltima quæstione, pro nobis est, non contra nos.

23 Et

23 *Et ex dictis patet responsum ad S.Thomæ, & sequaciũ, ac S.Bernardi auctoritates. Hi enim omnes intẽdunt dicere, quòd nullus obligatur obedire supra id, quod vouit; nec nos negamus. Atqui nos fratres Minores, specialiter præ cæteris Religiosis vouimus obedire in omnibus, quæ non sunt contra animã, & Regulam nostram: meritò ad hoc necessariò tenemur; quandoquidem non est supra id, quod vouimus. Quod quidem non aduertentes præfati Barth. Pisa. Spec. & Sere.consc. à communi tot illustrium virorum sententia, & vero sensu Regulæ recesserunt. Ideò non est de eis curandum. Sed asserendum est iuxtà prædicta, generalissimam esse obedientiam fratrum Minorum, & in omnibus debere parere; modo contra animam, & Regulam, quod præcipitur, non sit. Nulla enim ratio conuincere potest, vt vbi iubet homo, & Deus prohibet; hominem magis audias, surdus Deo. Valdeq. peruersum est, se obedientem hominem profiteri; vbi agnoscitur superioris propter inferiorem soluere obedientiam, diuinam scilicet, propter humanam. Meritò S.Franciscus obedientiam suorum fratrum sub præfatis duobus limitibus conclusit; dum prælatis dicit, [non præcipientes aliquid, quod sit contra animam suam, & Regulam nostram.] Et subditis imperat,*

Solutio ad auctoritates.

Obedientia Minorũ est generalissima ad omnia.

S.Ber.

quòd in omnibus obediant; modò non sint contra animam, & Regulam.

Quod mandatum censendum sit contra animam.

Præcipere contra animam quid sit.

24 *Contra animam censendum est, fieri præceptum, nedum cum mortale, seu veniale aliquod præcipitur peccatum: verum etiam cũ iubetur, quod de propinquo inducit in periculum mortalis peccati; seu proximum incentiuum est ad illud. Omne enim peccatũ contra Dei voluntatem saltem simplicem esse, & contra spiritualem animæ vtilitatem, & gratiæ, & virtutum profectum; nõ est qui neget. Impossibile autem est, Deum ordinasse aliquod consilium, aut votum contra ista. Immo omne votum vergens in detrimentum spiritualis boni; est illicitum, & inane. Iuxtà illud Eccles. Displicet Deo infidelis, & stulta promissio. Et habetur à DD. in 4. sent. d. 38. Patet ergò, quòd nullum peccatum mortale, vel veniale ad imperium, & præceptum prælati, agendum est: cum nullum votum obliget ad obediendum in malum. Falsum est enim, quòd quidam simplices dixerũt: omne scilicet veniale peccatum, esse à subditis perpetrandũ, quando eis imperatur, propter bonum obedientiæ. Nemo quidem sanæ mentis dicet,*

Veniale non committendũ ob bonũ obedientiæ.

quòd

quòd subditus teneatur aspicere mulieres aliquantulum impudicè; cogitare turpia; scurrilia dicere verba; primos carnis motus in se sustinere, vel ad modicum excitare; & consimilia facere propter obedientiæ bonum, vbi à suo superiori præcipiuntur; & tamen constat, quòd hæc non semper mortalia sunt. Immo rectè intuenti, in hoc dicto apparet cõtradictio manifesta. Faciens enim veniale peccatum, peccabit vtique venialiter; quia nullum peccatum est ordinabile in Deum. Et obediens suo superiori secundum quod debet; non peccat, sed potius rectè agit. Et sic sequitur, quòd rectè agere, erit peccare; quod est manifesta contradictio. Et ideò nunquam obediendum est superiori aliquod præcipienti peccatum, licet illud tantum veniale sit; sed potius, vt S. Thom. inquit, mors est corporis eligenda, quàm venialiter peccare. Quol. 11. art. 3.

25 *Vndè, ex S. Bernardo in Epistola ad Adam Monachum, scias quòd quædam sunt pura bona, quædam sunt pura mala, quædam sunt media inter hæc. Pura bona, sunt, vt fides, spes, charitas, humilitas, patientia, & id genus alia. Pura mala, vt furtum, sacrilegium, adulterium, superbia, odium, & cætera talia. Media inter hæc quæ quidem per se nec bona esse noscuntur, nec mala, sed indifferenter pro modo, loco, tempore,* S. Bern. Distinctio bonorũ, & malorum.

 vel

vel persona se habere possunt; sunt ieiunium, vigilia, lectio, & similia. In primis duobus, purè s. bonis, & malis; nulla à subditis superiori debetur obedientia. Quoniam nec pura bona omittenda sunt, etiam cum probibētur: nec pura mala patranda, quando iubentur. In medijs verò inter hæc, vtiliter à subditis superiorum imperijs obeditur; modò hæc media, in purorum bonorum, vel malorum, non transierint rationem. Vtputà, coniugio iungi, indifferens est, quia licitum est coniungi, & non coniungi: at si fiat coniugium, vel profiteatur castitas, in purorum bonorum transit rationem, vt non liceat factum dissoluere. Transit item in purorum malorum rationem, in Religioso, proprium possidere. Medium enim est hoc indifferens, homini seculari; quoniam licitum est ei possidere, & non possidere: Religioso autem professo, purum malum est. In medijs autem, quæ mediorum, & indifferentium rationem retinent; obediendum est prælatis, limitationibus suprapositis, num. 16.

In dubijs obediendum est superiori.

Obediendū est in dubijs.

26 *SCiendum tamen est, quòd vbi subditus rationabiliter dubitat, an quod præcipitur, sit peccatum, nec ne? tunc profe-*

ctò

ctò obedire tenetur. Nam in dubijs tenetur subditus superiorum imperijs obedire. Siuè dubitet, an quod præcipitur sit contra animam, vel Regulam? Vel, an Prælatus possit dispensare, vel non? Vel, an ex rationabili causa moueatur, vel absque ea, ex solo placito? Et generaliter, vbi est dubius an debeat obedire, nec ne? tenetur obedire. Vt dixit Syluest. tit Relig. 6 quæst. 6 Angel. tit. Religios. num 29. & ijdem, & cæteri Summist. tit obedient. Et habetur ex Sancto Augustino cap. Quod culpatur. 23. q. 1. [Vir iustus, (inquit ipse,) si fortè etiam sub Rege homine sacrilego militet, rectè potest illo iubente, bellare: si ciuicæ pacis ordinem seruans, quod sibi iubetur, vel non esse contra Dei præceptum certum est: vel vtrum sit certum, non est. Ità vt fortassè reum faciat Regem, iniquitas imperandi; innocentem autem militem ostendat ordo seruiendi.] Rationabiliter autem dubitatur, vel ratione materiæ perplexæ, vel ratione bonitatis prælati, aut ratione simplicitatis subditi. Rationabilius quidem dubitare in his potest simplex subditus quam discretus, & peritus. Et rationabilius dubitatur de imperio prælati stulti & discoli; quam de mandato discreti, & sancti; huius enim mandato tutè acquiescendum est. Et rationabilius dubitatur, Dubitand. ratio.

vbi materia eſt perplexa, quàm in manifeſtâ. Quarè irrationabile eſſet dubium; vbi dubitaretur de eo, quod apud omnes eſt notum. Nec huiuſmodi dubietas, quæ ex ignorantia iuris prouenit; excuſaret ſaltem à toto, vt latius de hoc diximus ſupra in præludio ſecundo.

Obedientia inducens ad peccatũ, nõ facienda.

27 *Vbi autem aliquid præciperetur, quòd de propinquo induceret in mortalis peccati periculum, ſeu proximum incentiuum eſſet ad mortale: non vtique tali eſſet parendum mandato, vt communiter hic expoſitores aſſerunt. Nullus enim Dei honorem, ſuæque animæ ſalutem zelans, ſe ſcienter exponet alicui graui, mortalis peccati periculo; ob bonum obedientiæ. cum ſcriptum ſit Eccleſ. 3. Qui amat periculum, peribit in illo. Et blaſphemum eſt dicere, quòd Chriſti conſilia, (vt eſt hoc, de viuendo in obedientia) extent contra Dei honorem, & noſtræ ſint ſaluti periculoſa; nos aliquo modo in mortalia impellendo peccata. Quarè vbi fratri mandaretur mulierũ confeſſiones audire: & per hoc valdè acriter tentationibus impugnaretur carnis; adeò vt probabiliter dubitaret, ſe caſurum in conſenſum, & voluntatem peccandi; non tenebitur in hoc, ſuo obedire ſuperiori: ſed potius tenetur non obedire; ne contra Dei legem faciat, ſe manifeſto exponendo peri-*

periculo. Vt 4. magistri, & cæteri expositores hic, asserunt. Idemq. dicendum est, vbi sacerdoti ignoranti, præciperetur passim secularium confessiones audire. Manifestum enim hic agnoscitur periculum; quia cæcus nescit de coloribus iudicare; neque dubitare, vel discernere potest, quæ in coloribus differẽtia sit. Et vt Christus ait, Matth. 15. Si cæcus cæco ducatum præstat, ambo in foueam cadunt. Et hoc ipsum dicendum est, si fortè præciperetur alicui nescienti natare, ingredi mare, seu ingens pertransire flumen, cum manifesto mortis periculo, aut alia huiusmodi facere; non enim in similibus obediendum est. Nisi in casibus priuilegiatis; vbi scilicet Spiritus sanctus, id inspiraret, & constaret de tali nutu, & inspiratione diuina; aliàs non. Quia esset peccatum temeritatis, & tentandi Deum: & sicut stultè id imperaretur, sic item stultè, & temerè executioni mãdaretur. Esset enim cõtra sui ipsius charitatẽ; nisi Spiritus sanctus ad id impelleret. Et sic de cæteris dicendum est: imperijs quæ ad manifestum letalis culpæ periculum inducunt.

Quod'nam mandatũ sit contra Regulam.

29 *Contra Regulam autem esse dicitur, quod contra prcepta, seu consilia Regulæ,* Qui l est facere

cõtra Regulam. *gulæ, est; vel contra constitutiones Ordinis, vt supra dictum est: secundum 4. magistros, & omnes. Et quidquid demum induceret ad imperfectionem, seu impuritatem Regulæ, aut ad extinguendum orationis spiritũ: contra Regulam censetur. In ijs ergò, quæ contra Regulam, vt expositũ est, præciperentur, obediendum non est: sicut nec vbi contra animam, aliquid imperaretur. Nisi talia essent, quòd prælatus in illis dispensare posset: quia vbi prælatus legitimè, & rationabiliter dispẽsando præcipit quilibet Religiosus subditus tenetur obedire.*

Dispensare dupliciter potest prælatus. 29 *Pro quo notandum est, quòd dupliciter contingere potest, prælatum dispensare. Aut quia id, quod mandat, consonum est Religioni, licet contrarietur præcepto Regulæ; aut quia Religioni nullatenus est consonum, & obuiat Regulæ. In primo modo, vtputà, si prælatus imperet subdito in sexta feria, in qua ex Regula ieiunandum est; quòd prædicet, aut legat, aut aliud negotium suæ consonum Religioni, faciat. Si subditus mandatum exequi non poterit, & simul implere ieiunij præceptum regulare, quia debilis est; poterit in hoc & similibus dispensare prælatus. Et proculdubio tenetur subditus obedire prælato mandanti, & dispensanti in ieiunio, aut in equitatu, & similibus. Quia in his casibus, pote-*

potestate non abutitur dispensandi, sed optimè vtitur ea; dum consonum negocium Religioni præcipit: & dispensando remouet impedimenta, quæ maius bonum impedirent. Si autem prælatus alio se habet modo in præcipiendo, & dispensando; scilicet quòd solum actum præcipiat, in quo absque necessitate dispenset: puta quòd nihil boni faciendi subdito imperet, sed qui solum præcipiat subdito vt frangat regulare ieiuniũ, vel quòd equitet; non tenetur, nec licitè potest ei subditus obedire. Quoniam huiusmodi actus non sunt Religionis vtilitati consoni; nec aliqua adest necessitas dispensandi.

Et hoc certissimum est, quòd vbi concurrunt hæc duo, nempè quod certum absque hæsitatione vlla sit subdito, prælatum præcipere contra Regulæ præcepta, & minimè dispensare eum posse, in ijs quæ præcipit; Vel quòd licet possit, dispensat tamen absque vlla rationabili causa: quòd subditus non tenetur ei obedire, nec potest. Quoniam nec prælatus huiusmodi habet facultatem præcipiendi contra Regulam, nec subditus contra eam facere potest. Vt videri potest per Caiet. in 2.2. q.185. art.2. Angel. tit. Religiosus. num.29. Syluest. tit. Religi. 6. q.6. & per summist. omnes tit. Dispensat. Et expressè habetur in hoc Regula cap.10. in quo inhibentur prælati, DD.

ti, contra Regulam præcipere, & subditi absoluuntur à talibus præceptis.

Dispensationi prælati non sēper est obediendum.

30 *Vndè generaliter dic, quòd vbi prælatus absolutè sine causa discussione aliquid cōtra regularem vitam præcipit dispensando; non debet, nec licitè potest ei subditus, obedire, vbi hoc ei cum certitudine cōstat; sed sequi debet suæ Religionis statuta. Quoniam dispensatio sine causa legitima sufficienti, ad relaxationem vergit: et non est propriè dispensatio, sed relaxatio, & dissipatio. Vbi verò aliquid ex causa legitima dispensando præcipit, tenetur subditus obedire. Quia ex quo legitima accessit dispensatio, opus illud pro tunc, non est contra Regularem vitam: & sic non excusabitur subditus huiusmodi nolens obedire. Vt videri potest per Caiet. 22. q. 104. art. 5. & q. 185. ar 2. ad secundum. Et habetur ex S. Bernardo de dispensatione, & præcepto.*

D. Bern.

Votū, inquit ipse, meū nonminuat prælatus, sine necessitate. vbi satis insinuat, quòd quando adest necessitas, prælatus potest dispensando præcipere Rationabilis autem causa est, aut necessitas cogēs, aut suadens pietas, vt ex eodem Caietano 22. q 88. art. 8 colligitur.

Præceptum prælati in re veniali, facien-

31 *Idemq. dicendum est, vbi aliquod præcipitur, quod ex suo genere, peccatū est veniale. Si enim talis sit actio, à qua superueniens prælati imperium, tollat rationem peccati;*

vtpu-

vtputà si aliquod verbum de se otiosum imperetur ad recreandum ægrotum seu tristem aliquem consolandum, parendum est superiori præcipienti: vt annotauit sanctus Bernardinus in tractatu de obedientia fratrum Minorum. cap. 12 §. primus limas. De mortalibus verò, & absolutè necessarijs ad salutem; certum est, quòd prælatus dispensare non potest.

dum est aliquando.

32 *Vbi ergò dispensatio non habet locum, vtputà quia id quod præcipitur indispensabile est, vel si dispensabile est, non adest legitima dispensandi ratio; nunquam prælatorum imperijs parendum esse, contra animam, & Regulam, vt expressè habetur in Reg. hac minoritana. Nullius enim prohibitio, valet obuiare præceptis, nullius iussio, præiudicare prohibitis. Vnde S. Bernardus dicebat Epist. 7. ad Adam monachū scribēs. [Si abbas meus, aut etiam Angelus de cælo contraria iusserit; liberè recusabo huiusmodi obedientiam, quæ me transgressorem voti proprij, & peierare faciat nomen Dei mei] Sed si subditus dubitat, an prælatus possit super tali præcepto Regulæ, vel tali actu dispensare? vel si adsit causa rationabilis, & sufficiens? & an benè discusserit illam, an non? tunc tenetur obedire. Quia in dubijs generaliter tenetur subditus, prælato obedire; vt supra*

Indispensabilia non sunt præcipiē da nec exequēda.

pra dictum est. nu. 26. ex cap. Quod culpatur. Et S. Tho. Gotfre. & Raym. & communiter doctores dicunt, quòd vbicunque non valet subditus sua diligenti inquisitione certificari de aliquo; tenetur obedire suis prælatis. De quo videri poterunt, Angel. tit. Religiosus. §. 29. Syluest. Relig. tit. 6. q. 6. Caiet. 22. q. 88. ar. 8. licet Adrianus in secundo quolib. aliqualiter dissonet. Et si subditus habet conscientiam, quòd obediendo in tali re dubia, peccet mortaliter; tenetur, vt inquit Adrianus deponere illam, & firmare sibi contrariam, scilicet quòd non peccat; & illa deposita, tenetur ad obediendũ. Stante autem conscientia quòd peccat, peccaret vtiquè si obediret; quia faceret contra conscientiam. Et vt dicit Gerson de consideratione peccatorũ, consideratione 16. quæcunque persona, quæ formatam habet conscientiã de aliquo, quòd sit peccatum mortale; & in illa conscientia illud facit, peccat mortaliter: licet res illa non sit mala. Iuxtà illud glossæ qui facit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. super illis Apost. verbis Omne quòd non est ex fide, peccatum est. Rom. 14. Quod de firma consciẽtia (vt Gerson dicit) debet intelligi. Nam propter quasdam faciles dubitationes, quæ habentur, & non est facilè expellere; quandoque non peccatur; quando habetur fortior con-

Obediendum non est, etiam cõtra cõsciẽtiam erroneã.

Adrian.

Gerson.

conscientia ad contrarium. Et non obediendo prælatis, etiam peccaret; quia eis, in dubijs tenetur obedire, & deponere conscientiam culpabilem.

33 *Idemq. dicit S. Bernardinus art. 7 quòd in omnibus dubijs, quæ non possent indubitanter declarari; subditi tenentur stare iudicio suorum prælatorum: & contrarium agentes sunt transgressores obedientiæ. Et Leo X. fol. 59. concessit Generali, Prouincialibus, et Custodibus quòd possint auctoritate suæ Sanctitatis, cum consilio aliorum fratrum, si res fuerint magni momenti, determinare in scrupulis, & rebus dubijs: & eorum determinationi subditi secura conscientia poterunt, & stare debent. Si tamen manifestè constaret subdito, quòd prælatus non posset in talibus dispensare; aut quòd non est causa rationabilis sufficiens ad dispensandum; & quòd mouetur prælatus leuiter sine causæ discussione: tunc non teneretur subditus obedire, quandoquidem eius præceptum, non est rationabile.*

In dubio standum est iudicio prælatorum.

Leo X.

In vanis, & fatuis non tenetur subditus obedire.

34 H*Is duobus ergò exceptis limitibus, contra animam scilicet, et Regulā, in*

Pręcepta fatua, &

vana non sunt exequenda. *in cæteris omnibus indifferentibus, nisi fatua, & vana sint, sed licita, & honesta, tenentur Minores fratres suorum prælatorũ imperijs obedire. Vbi enim manifestè constaret, vana fictitia seu fatua esse quæ iubẽtur; vt sunt omnia, quæ præter Regulam sunt, quæ nec in ea continentur, nec ad contenta in illa, seu ad vitæ spiritualis, profectum, expediũt; subditus nullus tenetur obedire. Et huius ratio est, quia nemo censendus est, profitendo Regulam, habuisse animũ se obligãdi vllo modo*
Not. *ad talia irrisoria, nugatoria, & fatua, quæ præter Regularem vitam sunt: sed ad ea tantum, quæ ad Regularem, & Religiosam pertinent vitam, & ad animæ profectum, conducunt. Atqui ius prælationis non se extendit vltrà super subditum, nisi in ijs, ad quæ se subditus obligauit; non ergò super huiusmodi fatuis, & vanis ius imperandi se extendet. Et cum his concordat, S. Tho. quolib. 10.*
D.Tho. *art. 10. & 22. q. 186. art. 5. ad 4. dicens quòd licet votum obedientiæ ad Religionem pertinens habeat quandam vniuersalitatem, & se extendat ad dispositionem totius humanæ vitæ: non tamen se extendit ad omnes particulares actus, quorum quidam non sunt de rebus pertinentibus ad dilectionem Dei, & proximi; nec ad regularem vitam, seu conuersationem, sicut est confricatio barbæ, spue-*

re

re in parietem; leuare festucam, respicere aues volantes, &c. Quæ fusius habentur in summa Ang. tit. Religiosus. §. 29. & Sylu. Religio. 6. q. 6. qui dicunt hanc esse communem opinionem doctorum.

Dixi si quæ iubentur non conducunt ad vitam spiritualem. Nam si prædicta quæ fatua & irrisoria videntur, non ioci, & risus gratia, sed ad mortificandum voluntatem, et ad subigendum & captiuandum intellectum subditorum ad superiorum obediētiam, mandarentur: tenentur, tunc Minores fratres obedire. Quia tunc non iocosa hæc sunt, sed res seriæ, maximè ad spiritualem vitæ profectum spectantes. Vndè plerique Sanctorum Patrum, similia huius gratia præcepisse legũtur; vt in eorum vitis constat. Et quia Minores fratres, in omnibus obedire tenentur, quæ contra animam et Regulam non sunt; in ijs etiam parere tenentur: & ita tenet Francisc. de Maron. quolib. quæst. 12. consid. 15. Obediendũ est in indifferẽtibus semper.

35 *Itaque in indifferentibus omnibus, quæ ad regularẽ vitam, & spiritualem profectum reduci possũt: tenemur nos Minores fratres, prælatorum obedire mandatis. Idq. ex sententia & dictis conuincitur S. Tho. 2.2. q. 104. art. 5. ad 3. et q. 186 art. 5. ad 4. Inquit enim ipse, quòd obediētiæ votum ad Religionẽ pertinens se extendit ad dispositionem totius hu*

manæ vitæ, quantum ad regularem conuersationem: & secundum hoc, obedientiæ votũ habet quandam vniuersalitatem. Hæc ille in d. q. 186. *Et in q. 104. dicit, quòd Religiosi obedientiam profitentur, quantum ad regularem conuersationem: & ideò iuxtà obedientiam qua suis prælatis subduntur, in illis solis obedire tenentur, quæ possunt ad regularem conuersationẽ pertinere.* Hæc ille. *Atqui nos Minores fratres, vniuersalem modo quo dictum est obedientiam, professi sumus: & ferè omnia indifferentia ex suo genere, ordinari rationabiliter possunt ad regularem vitã, ex intentione, seu alia circunstantia; ergò cadere possunt sub præcepto; sicut sub voto, & Minores fratres obedire tenẽtur. vt expreßè testatur S. Bonau. in cap. 1. super Regulam.*

Bonũ, nõ necessa-riũ ad salutem.

Et hinc est, quòd omnis Religiosus subditus, suis tenetur obedire prælatis, si qd, quod infra Regulam sit; ei præceperint: vtputà vt reficiat corpus, vt recreationi aliquantisper vacet & cætera eiusmodi. Hæc cum nec Regula prohibeat; nec alio prohibeantur iure, nisi certitudinaliter ei constet, quòd vergãt, in notabile detrimentum corporis, vel animæ, exequi necessariò tenetur; nam possunt ad Regularem vitam ordinari. Immo, & bonum, quod non est necessarium ad salutem, sed supererogatoriè fit; propter bonum obedientiæ,

omit-

omitti debet. vt habetur in c. quid ergò ex D. Greg. lib. 35. in Iob. cap. 12. Quandoquidem talis ieiuniorum, vigiliarum, et abstinentiarũ omissio, ad regularem vitã poterit ordinari: putà quia prælatus vult subditũ occupare in aliquo labore, & exercitio corporali. Tametsi peccaret prælatus, qui ex sola voluntate, absque vlla rationabili causa; ab huiusce modi bonis suum subditũ retraheret. Vt sup. nu. 26. dictum est. & annotauit Caiet. 22. q. 88. art. 8. Enimuerò opera supererogationis excedentia professionẽ alicuius Religiosi, non subsunt prælatis, quò ad executionem, & impletionem eorum; quia non tenetur subditus supra professionem suam, suis necessariò obedire prælatis talia præcipientibus. Quoniam supra professionem, vt dictum est, ius imperandi prælati non habent: vnde S. Bern. dicebat, votum meum prælatus non augeat sine mea voluntate. Attamen quò ad omissionem bonorum supererogationis, subsunt, & obedire tenentur subditi prælatorum imperijs, excepto transitu, ad altiorem religionem, seu statũ. Quoniam horũ omissiones, (vt diximus) ad regularem vitã, poterunt ordinari; in qua directe Religiosus est subditus suo prælato.

11. q. 3.

S. Bern. de dispẽsat. & præcep.

Hinc est, vt ex vtroque Thoma, vbi supra colligitur, quòd nullum Religiosi votum alicuius supererogationis boni, est firmum: quia

Votũ in supererogatorijs quare nõ est firmũ.

est subditus prælato in omnibus suis operationibus, & omissionibus, quæ sunt, aut possunt esse opportunæ ad Regulam, & ad ea, quæ ad regularem vitam spectare agnoscuntur. Et ideò firmum esse non potest; quia de re est, quæ sub prælati potestate directè, vel reductiuè collocatur.

Quid sit supra Regulam præcipere.

36 E*X dictis constat, parendum semper esse à Religiosis, suorum superiorum imperijs; vbi quod præcipitur secundum Regulam est; Siuè id quod præcipitur implicitè, siuè explicitè in ea contineatur: cuiusmodi sunt omnia licita, & honesta infrà latitudinē Regulæ, aut ei æqualia; sine quibus Ordo regularis, & plenior eius obseruãtia conseruari non potest. Idq. omnibus ferè doctoribus probatissimum est, et habet S. Tho. quolib. 10. art. 10. Videndum est tantum, nunquid in ijs, quæ supra Regulam sunt, & extra eius limites; superiorum sit parendum mãdatis. Et capio hic Regulam, non pro ijs tantummodò, quæ in Regula continentur expreßè; vt sunt præcepta, exhortationes, & consilia, in ea expreßè posita: sed etiam, pro ijs omnibus, quæ implicitè in causa continentur in ea, & prælatorum imperijs relinquuntur: vt sunt,*

Præcipere supra regulam quid sit.

quæ

quæ communitatis & fraternæ societatis obsequia, & culparum punitiones respiciunt. Et respondent ad hoc communiter doctores, quòd quando tantum ad maius meritum, aliquid supra Regulam promissam imperatur; non cogitur ex necessitate subditus, huiusmodi superioris imperio, obedire; sed si id faciat, perfectionis, non necessitatis est. Et huius ratio est, quia prælatus nil iuris amplius habet super subditum; nisi respectu eorum, ad quæ se voto obligauit: Vt inquit S. Thom. 2.2. quæst. 104. artic. 5. ad 3. & quæst. 186. art. 5. & communiter Theolog. in 4. sentent. distinct. 38. Vndè Durand. 2. distinct. vltima quæst. vltima inquit: obedientia maior, vel minor cuiuslibet Religionis consurgit, & attenditur à forma voti illius Regulæ, cui se quis obligauit. Atqui subditus non se obligauit, nec se voto astrinxit ad arctiorem vitam promissæ Regulæ limites excedentem; sed ad suam Regulam tantummodò: meritò in ijs, quæ promissæ Regulæ transgrediuntur limites, non cogitur parere mandatis. Hinc S. Bernard. de dispens. & praecept. inquit. [Nihil præcipiat mihi prælatus, eorum, quæ non promisi, nihil prohibeat eorum, quæ promisi; nec augeat, nec minuat votum meum.] Et Ricar. de sancto Vict. [Debitum (inquit) est, S. Bern.

 quod

quod præcipitur secundum ordinem; indebitum, quod supra professionẽ.] Et hoc etiam latè probat Gerson, in tractatu de vita spirituali Alphab. 60. lect. 5. & 6.

Obediendũ est aliquando præcipiẽti super Reg.

37 *Dixi si tantum ad maius meritum imponatur; obediendum non esse. Quia si non absolutè ob id sed ex causa rationabili aliquando alicui, uel aliquibus aliquid strictius super Regulam præciperetur, hoc est, quòd in Regula non habetur expresè. Vtputà si pro peccato commisso præciperetur in pœnam, ieiunare in pane, & aqua tot dies, vel se disciplinare, seu à carnibus abstinere tot menses: vel si pro impetranda pluuia, seu belli, aut alterius plagæ, remotione præcipiatur simul cum alijs fratribus ieiunare, vel se disciplinare, tot dies; obediendum est prælato; vt habetur, cap. dilectus secundo de simonia, et supra dictũ est. Quoniã hæc, verè non sunt supra Regulã: sed in Regula implicitè continentur. Vt omnis culparum punitio, & quod ad regularem vitam, conformatur. Vndè si prælatus cum maiori parte capituli faceret statuta arctiora, et præcepta daret strictiora, quæ conferrent ad reformandam Regulam promissam, & ad puriorem, & pleniorem eius obseruantiam; talia præcepta, & statuta non possent dici super, sed secundum Regulam, & intelliguntur in voto obedientiæ. Et ad hoc facit cap. Vnicum*

Statuta secũdum Reg. quę.

cum, de statu Regularium. lib. 6. vbi Monialibus indicitur clausura. Et hoc, quia talis clausura expedit ad obseruātiam castitatis, & indicitur secundum naturam rei; cum non deceat mulieres euagari.

38 *Sed fortè dices, ergò frater Minor, nec ad ieiunium, vel vigilias, vel alias, quasuis carnis macerationes, quæ in Regula non habentur expressè, poterit imperio prælatorum arctari, nisi in casu, & ex causa; non autem ob bonum obedientiæ, & absolutè, quia sic prælatus imperat. Nam hoc suprà promissam Regulam, & supererogationis esset, nō necessitatis in melius semper proficere; vt dicitur in cap. Gesta. distinct, 74. (Iustum est, vt nemo crescere compellatur, inuitus) Respondeo quòd rectè doctores asserunt, & ipsa ratio id conuincit, quòd extrà limites promissæ Regulæ, seu supra Regulam prælatus super subditum ius imperandi non habet; & per consequens non arctatur subditus ad obediendum in ijs. Attamen ad prædicta ieiunia, vigilias, carnisque macerationes quæ in Regula non habentur expressè, dicimus, Minorem fratrem ex solo imperio prælatorum arctari, & necessariò compelli. Quoniam, & si prædicta in cæteris religionibus sint supra Regulam promissam; in nostra tamen Religione non supra Regulam*

Dubium.

Solutio. Obedientia Minorū quā sit arcta.

gulam promissam (vt falsò supponitur) sunt, sed infrà limites Regulæ.

Obedientia minorum quibus limitibus concludatur.

39 *Obedientia enim Minorum fratrum, vt S. Bernardin. & Petr. Ioan, vbi supra, annotarūt, tribus tantū limitibus concluditur: manifesto scilicet peccato, manifesto peccati mortalis periculo, & manifesto Reg. promissæ contagio seu transgressione. Qui quidē ad duos (secūdum omnes) reducuntur limites; nil scilicet contra animam, & Regulam præcipi posse. His tantummodò exceptis, Minorum obedientia, ad omnia licita, & honesta prælatorum imperia, ex voto professionis astringitur, vt S. Bonauen. Hugo; & cæteri, quos supra nu. 20. recensui, testantur. Vndè & si in cæteris religionibus supererogationis sit tantum, non necessitatis Obedientiæ, superiorum mandatis in prædictis carnis macerationibus obedire: quia in Regula nec explicitè, nec implicitè continentur: in nostra tamen Relig. necessitatis obediētiæ est, obedire prædictis. Quia licet hæc sint supra statuta, seu specialia præcepta Regulæ, & in ea, non reperiantur expressa: non tamen sunt supra facultatem ab ipsa Reg. superioribus traditam; quæ est, in omnibus posse imperare, modo contra animam, & Reg. non sint. Nec supra statutum sunt, de obedientia subditis datum de obediendo in omnibus, quæ*

con-

contra animam, & Regulam, non existunt: Vt adnotauit S. Bernardinus in tract. de obedientia per modum dialogi, art. 13. arg. 12.

40 *Quarè licet verissimum vniuersaliter in omnibus Religionibus sit, quòd obedientia non se extendit vltra ius prælationis, & subditus vltrà promissum, non cogitur obedire, vt S. Bernardus, S. Bonau. Dur. & cæteri DD. in locis citatis, manifestissima ratione dixerunt: non tamen idem omnium prælatorum Religionum ius est, nec eadem est omnium subditorum debita obedientia. Sed vt idem S. Bern. & prædicti; & communiter omnes Theologi docent in 4. sentent. dist. 38. ius imperandi prælatorum secũdum promissam Regulam limitatur. Quod idem est, ac si dicatur, quòd obedientiæ debitæ cuiusque Religiosi mensura, est, votum quod vouit. Cum ergò debitum obedientiæ, ex voto promissæ Regulæ consurgat, & Minorum fratrum obedientiæ votum sit ad omnia, quæ contra animam, & Regulam non sunt; vbi ergò nil fratribus contra animam, aut Regulam præcipitur, prælatorum imperijs licitis, & honestis coguntur obedire. Quia nihil supra ius, & facultatem imperandi mandatur, sed infra limites facultatis prædictæ.* Obedientia Minorũ se extendit ad omnia licita, & honesta.

41 *Hinc est, quòd perfectissima huius Religionis obedientia, aliarum omnium Religionum,* Obedientia Minorum perfectissima est.

num, probatur; quia in nulla alia Religione talis obediendi forma expreßè creditur præfixa, sicut in ista reperitur. Et cũ huic obedientiæ nihil aliud addi poßit, quoniam si posset, non esset Regula in obedientiæ voto perfectissima sicut in alijs paupertatis, & castitatis votis, esse probatur, vt in primo præludio dictum est. Et habetur ex S. Bonau. in 2. sent. dist. fin. q. fin. Meritò Pater Sanctus, altißimã, & perfectissimam suis fratribus obediendi formam præcipiens; recordationẽ maximè vtilem ad obseruantiam talis, ac tantæ obedientiæ, præmittit. Inquiens, [Fratres, qui sunt subditi, recordentur, quòd propter Deũ abnegauerunt proprias voluntates.] Voluntatis abnegationem, ad obediendũ, præmittit: quia propriæ voluntatis abdicatio, est, obedientiæ fundamentum. Nam cum propria voluntas ea sit, quæ omninò Diuino imperio non ligatur, vel superiorũ Regulæ non adhæret; qui voluntatẽ propriam calcare non noue rit, obedientiæ virtutem adipisci non poterit.

In quo hæc Regula cum cæteris Religionibus in obedientiæ voto conueniat.

42 EX *dictis, constare facilè potest, commune omnibus esse Religiosis, minimè*

suis

suis teneri superioribus obedire; in his, quæ sunt contra Deum vel contra Regulam, quorum eis dispensatio non committitur. Quod enim nec bonum est, nec benè fieri potest; purum proculdubiò malum est: & ad nullius superioris imperium, est patrandum. Immo ab his non probibere prælatum suos subditos cum possit; in crimen ei reputatur homicidij, vt S. Bern. ait ad Adam Monachum, epist. 7. Commune item eis est omnibus prælatorum imperijs teneri obedire; quò ad ea omnia, quæ sunt, aut esse possunt ad Regulam, seu Regularem promissam vitam opportuna; seu reducibilia ad illam. Quæ in duplici genere sunt; vt annotauit Dur. 2. sent. dist. vlt. q. 4. Quædam reducibilia per modum præsuppositionis, sicut præcepta iuris naturalis, & Diuini, & ecclesiastici: quæ enim à Religiosis vouentur, præsupponunt hac. Et ideò Religiosi nō solum puniri à suis superioribus possunt, de eorum, quæ vouerunt transgressionibus, sed etiam de transgressione dictorum præceptorum; putà si sint fures, adulteri, periuri, ieiunia ecclesiastica absque necessitate soluentes; & sic de alijs. Alia autem reducibilia sunt, per modum cuiusdam consequentiæ: sicut ea, quæ pertinent ad obsequium communitatis, seu fraternæ societatis: & quædam similia, sine quibus bonus status Religionis

Obedientia Minorū in quo conuenit cum alijs religiosis

Durand.

Reducibilia ad regularē obseruantiam.

seruari

seruari non posset. In ijs ergò omnibus, quæ in Regula habentur expreßè, vel ad eam reducibilia sunt, secundum proprij vniuscuiusque voti rationem; commune est omnibus Religiosis, teneri obedire. Non in fatuis, & vanis, vt talia sunt.

43 *Commune etiam est omnibus; in his, quæ supra Regulam sunt nõ teneri obedire. Quia supra limites potestatis, talia prælatorum imperia sunt, vltrà quos se extendere haud possunt. Quarè non ex necessitate obedientiæ est eis in his obediendum, sed de perfectione, & supererogatione. Vndè S. Thom. 22. q. 104. art. 5. ad 3. triplicem dixit obedientiam esse: Vnam sufficientem ad salutem, quæ scilicet obedit in ijs, ad quæ obligatur: Aliam perfectam, quæ obedit in omnibus licitis: Aliam indiscretam, quæ etiam obedit in illicitis. Proprium verò Minoritanæ obedientiæ, est; simpliciter, & absolutè, in omnibus licitis, & honestis, superiorum imperijs teneri obedire, modò contra animam, & Regulam non sint. Adeò quòd si prælatus, vel constitutiones Capituli, præcipiant omnibus, vel alicui, quòd ter in hebdomada disciplinemur; seu quòd aliud opus satis strictum, & maceratiuum carnis faciamus, quod in Regula non continetur: licet alij Religiosi non teneantur in ijs obedire, nisi ex causa, vt dictũ est; nos tamen*

Obedientia triplex, sufficiẽs, perfecta, indiscreta.

Minores

Minores fratres simpliciter obedire tenemur. Sicut hodie in omnibus prouincijs nostræ Congregationis, huiusmodi habetur statutum; quòd ter in hebdomada fratres se flagellis cædant. Licet enim ad id sub culpa non obligemur; obligaremur tamen ex præcepto prælati, si præciperet. Nam hanc prælatis Regula dedit potestatem; adeò vt eis obedire teneamur in omnibus, quæ non sunt animæ, & Regulæ contraria. Quicquid circa hoc dixerint Pisa. Sere. consc. & Specul. Qui verè (bona ipsorum venia) fuerunt decepti ex verbis S. Thom. Durandi, Maio. loquentium cōmuniter de obedientia Religiosorum. In qua non includitur obedientia particularis, quam aliquis singulariter faceret alicui prælato; seu quam aliqua Religio specialiter profiteretur, vt nostra.

Statutum de disciplina facienda.

44 *Illud tamen puto verissimum, quòd si prælatus etiā cum maiori parte generalis Capituli, aliam vellet fratribus Religionē imponere, non tenerentur fratres obedire. Quoniam Minoritanā Regulam vouerunt fratres, non aliam. Nec ad aliam, hac dimissa, compelli poterunt, quin contra Regulam, & eius institutoris mentē, fieret. Si enim, vt supra diximus, prælati præcipiendi potestatem ab ipsa Regula habent, quis sanæ mentis diceret, quòd ad suiipsius destructionem, aut diminutionem pote-*

Fratres non possunt obligari ad aliā Religionem.

poteſtatem contulerit? Quod Ang. de Clauaſio annotauit tit. Religioſus, §. 29. ex Hoſt. in c. cum dilecti, quod metus cauſa, & ſequitur Sylu. Relig. 6. q. 6. & Cordub. hic, q. 2.

An libertates Regulæ cadant ſub præcepto prælatorum?

Dubium. Libertates Reg. quæ, & quot ſint.

45 *SEd dubitari poſſet, an libertates, ſeu conceſſiones Regulæ prælatorum imperijs valeant impediri? adeò vt ſubditus neceſſariò obedire teneatur. V. g. An prælati valeant imperare ſuis ſubditis, quòd ieiunent quadrageſimam Epiphaniæ? licet Regula dicat cap. 3. [Qui voluntariè eam ieiunant, ſint benedicti à Domino, & qui nolunt, non ſint aſtricti?] Quòd ieiunent die Lunæ, Mercurij, vel alijs diebus, præter eos, qui ſpecificantur in Regula? cum in ea dicatur, ibidem. [Alijs autem temporibus, non teneantur, niſi ſexta feria ieiunare?] Quòd non repetient de ſaccis ſua veſtimenta? cum Regula dicat c. 2. [Fratres vilibus veſtibus induantur, & poſſint ea repetiare de ſaccis.] Quòd non comedant carnes, vel oua? cum in Regula dicatur cap. 3. [Et de omnibus cibis, qui apponuntur eis, liceat manducare.] Quòd Miniſtri non congregent fratres ſuos ad Capitulum, in eodem anno, in quo generale Capitulum fuerit*

cele-

celebratum? licet Regula dicat, cap. 8. [Post Capitulum verò Penthecostes, possint Ministri, si voluerint, in eodem anno, semel suos fratres, ad Capitulum in suis Custodijs, conuocare. Quòd ieiunent corporale ieiunium, etiam tempore manifestæ necessitatis? licet legatur in Regula cap. 3. [Tempore verò manifestæ necessitatis, non teneantur fratres ieiunio corporali.] Quòd pro spirituali Regulæ obseruantia, nõ recurratur ad Ministros? cum Regula ipsa dicat, cap. 10. [Quòd vbicunque fratres agnouerint se non posse Regulam spiritualiter obseruare, possint recurrere ad Ministros. Quòd fratres vadant inter saracenos ad prædicandam euangelicam veritatem? cum Regula dicat, cap. 12. [Quòd illi vadant, qui Diuina inspiratione inspirati, eò ire voluerint.] Num prædicta, quæ ex Regula fratribus conceduntur; possint à prælatis probiberi, et impediri, ne fiant? vel imperari, quòd necessario fiant? cum libertates Regulæ, sint ad vtrumlibet?

46 *Ad hæc respondeo, quòd concessiones, seu libertates Regulæ sunt in duplici differentia:* Solutio. *Quædam sic fratribus conceduntur, quòd nõ apparet interdicta prælatis auctoritas probibendi, imperandiq. contra eas: vel in parte, vel in toto, vbi id rationabilis suadeat causa. Quædam verò sic conceduntur, quòd etiam* Libertates Reg. sũt in duplici differentia.

prælatis videtur interdicta potestas, contra eas imperandi. Primas quidem poterũt prælati, in parte, vel in toto ex causa rationabili probibere ne fiant; aut mandare quòd fiant. Quia licet liberum sit fratribus, ex Regula talibus vti libertatibus, vel non vti, exceptis vltimo loco positis, vt dicemus; modificatio tamen, quando, & quomodo talibus expediat concessionibus vti, vel non vti, regulariter pertinet ad prælatos. Et de boc videri potest Hugo super cap. 3. Reg. & S. Bernardinus in tract. de obedientia per modum dialogi, art. 3. arg. 12. & Cordub. hic, q. 2. Et ideò vbi imperium accesserit prælati, tenetur subditus obedire. Et buiusmodi sunt omnes quinque libertates per ordinem suprapositæ. Vtputà si præcipiatur ieiunium Epipbaniæ, vel aliud præter ieiunia Regularia; vel repetiare vestimenta de saccis; vel quòd comedantur carnes diebus licitis; vel congregare Capitulum prouinciale post generale celebratũ; aut bæc præcipiatur omittere; in bis enim prælatorum imperijs obediendum est: quanquam ex Regula, liberum sit fratribus, prædicta facere, vel omittere. Quia licet (vt ait Hugo super cap. 2.) prælatus absque iusta, & rationabili causa, concessiones Regulæ non debeat impedire: fratres tamen subditi eius mandatum rationabiliter factum, cõcessionibus prædictis

S. Bern.

Quæ Regulæ libertates possunt à prælatis imperari.

dictis praeponere debent. Et hoc, propter bonum obedientiae, ob pacem, & vniformitatē; quibus Regulae concessiones praeiudicare non debent; cum sine ijs, Religio non consistat.

47 *Et si instes, quòd cū hae libertates Reg. sint; praelatorum imperijs, nec praecipi, nec probiberi poterunt. Quia tunc talia imperia supra Regulam essent; quibus (vt dictum est) nullus arctari potest. Dico, praedicta in hoc sensu Regulae libertates esse; scilicet quia nullo particulari Regulae statuto praecipiuntur, vel probibentur: sed liberum relinquitur fratribus facere, vel omittere ea. Non tamen hoc modo libertates sunt, vt liberos reddant fratres ab illo particulari Regulae statuto, quo summa sit auctoritas pralatis in omnibus imperandi: modo contra animam, & Regulam non sint.* Dubium. Libertates cur possunt praecipi.

48 *Et si dicas, quòd in Regula expressè dicitur, quòd fratres non sint astricti ad ieiunandum ieiunium Epiphaniae. Et insuper, quòd non teneantur ad alia ieiunia corporalia, praeter illa, de quibus fit mentio in Regula: ergò quicunque haec praeceperit, super Regulam imperabit, & per consequens non necessariò eius est parendum imperio. Respondeo, quòd Regula non vult aliud dicere, nisi quòd ex particulari Regulae statuto, ad haec fratres non arctantur; at per hoc non vetat,* Obiectio. Solutio. Ieiunium Epiphaniae an possit praecipi?

quòd prælatus, cui summam in hoc capitulo imperandi potestatem tribuit, possit ad hæc, (cum sibi videbitur opportunum,) obligare eos. Nec ista duo contraria sunt, aliquem. s. non obligari nominetenùs ex speciali statuto Regulæ ad ieiunandum in Epiphania, vel die Lunæ, & Mercurij; & quòd prælatus in casu, & ex causa (cum ei videbitur) ad hæc de facto obliget. Sicut contraria non sunt, quòd Regula non obliget delinquentem tali culpa ex spetiali eius præcepto, ad talem, vel talem pœnam: & quòd prælatus possit hoc facere, & faciat. Ad regularem enim hæc vitam, reducuntur: & nullo modo supra Regulam sunt, vbi ex causa rationabili, præcipiuntur. Aduertant tamen prælati, ne Epiphaniæ ieiunium, absque magna, & vrgenti causa fratribus præcipiant. Cum Pater Sanctus liberum esse fratribus voluerit; illud ieiunare, vel omittere. Et contra mentem prædicti Sancti Patris esse videtur, & fortè non absque peccato, illud præcipere absque vrgenti causa prædicta.

Libertates Reg. quādo nō possunt præcipi.

49 *Verum tamen est, vt ex S. Bernardin. habetur, vbi supra nu. 46. q si prælatus etiam cum maiori parte Capituli generalis, prædictas libertates vellet arctare; ità vt huiusmodi arctationes ponerentur in Regula nominetenùs, tanquam communia præcepta ab*

omnibus

omnibus in Ordine regulariter obſeruanda; non vtique poſſet, nec ei tenerentur fratres obedire. Quoniam hoc expreſſè eſſet ſupra Regulam, & contra Regulam ipſam. Nam abſoluta eſſet regularium libertatum annullatio, & peremptio; ad quod prælatorum auctoritas non ſe extendit. Vndè dictus Pater S. Franciſcus, (vt in Chronicis Ordinis legitur;) prohibuit præceptum fratris Heliæ, tunc Vicarij Generalis; de non comedendo carnes in toto Ordine. At vbi prælatus ex cauſa rationabili in aliquo caſu, aliquid contra prædictas præceperit libertates; obediendum eſt eius imperio: quia hoc ad regularem vitam reduci poteſt.

50 *In alijs verò tribus Regulæ libertatibus; non poteſt prælatorum mandatum, ſubditos ad obediendum arctare. Vt eſt illa, quòd fratres ieiunare non teneantur tempore manifeſtæ neceſſitatis. In hoc enim interdicta videtur ſuperioribus auctoritas contrarium præcipiendi; & obligandi fratres ad ieiuniũ. Quoniam vbi manifeſta neceſſitas excuſat; iniuſtum, & irrationabile omne prælatorum mandatum, contrarium præcipiens, conuinceretur. Illa item, quòd pro ſpirituali Regulæ obſeruantia, poſſint ſubditi ad ſuos Miniſtros recurrere: non eo modo libertas eſt, vt liberum ſit fratri ea vti, vel non vti; ſed ſub* Ieiunium nõ poteſt præcipi in neceſſitate.

præcepto ad id cogitur. Et in hoc ſenſu libertas eſt; vt à nullo ſuperiori valeat impediri, vt infra patebit. Et ideò contra hanc libertatẽ, nullum erit prælatorum imperium, ad ſubditos arctandos. Idemq. dicendum eſt, (licet S. Bernardinus in dicto art. 3. arg. 12. videatur ſentire contrarium,) de tranſitu ad infideles, pro prædicando Euangelio. Cum enim Pater Sanctus ad tam arduum opus, Spiritum ſanctum velit eſſe motorem; conſtat, quòd in prælatis ad hoc non reſidet, coerciua poteſtas: vt in cap. 12. patebit. Et de ijs tribus libertatibus Regulæ, debet intelligi illa Sanctorum Patrum auctoritas, in hoc cap. Not. *[Si inhibetur, quod Regula concedit, & prohibetur id, quod præcipit, non debet ſubditus obedire.]*

An omne prælatorum imperium, obliget ad mortale?

51 *SEd fortè quæres, num omne prælatorum præceptum, obediendi ſubditis, neceſſitatem inducat, adeò vt eorum tranſgreſſio ſit mortalis? Ad id reſpondeo, quòd præceptum propriè ſumi poteſt, quatenus condiſtinguitur à conſilio, quod in beneplaciti libertate relinquitur. Et ſic ſumptum, (teſte S. Ambr. lib. 10. cap. 82.) inuitat voluntatem*

luntarios, astringit inuitos, & imponit necessitatem obediendi: adeò vt peccatum incurratur, si non impletur. Iuxtà illud, Quod præcipitur, imperatur; quod imperatur, necesse est fieri. 14. q. 1. c. Quod. Et in duplici est differentia: Nam quædam sunt præcepta antonomaticè, ità scilicet strictè præcepta; vt si homo ea transgrediatur, mortaliter peccet, & animam occidat. Vt habetur in Clementina, Exiui de paradiso, de verb. sign. in 6. cuiusmodi sunt, Non mœchaberis, non furtum facies, & id genus alia. Hæc enim, tanquam necessaria ad æternam vitam indicuntur; adeò quòd si contra prædicta peccatur, lethalis incurritur culpa; & anima vita gratiæ priuatur, & spiritualiter moritur: sicut corpus corporaliter moreretur, si venenum sumeret. Alia ita præcipiuntur, quæ si non seruentur, non per hoc peccatur mortaliter, sed tantum venialiter: adeò vt anima vita gratiæ nō priuetur, licet ægra reddatur. Vt sunt illa, Non dices verbum otiosum; iurationi non assuescat os tuum, &c. quæ dicuntur præcepta largo modo: sed propriùs, mandata, seu monitiones, sunt appellandæ. Quandoquidem non præcipiuntur tanquam necessaria ad vitam æternam, sed tantum vt spectantia ad integritatem vitæ; & ideò eorum transgressio mortalis non est.

Præceptum duplex est.

Trāsgressio venialis pręceptorum.

Verum est tamen, quòd licet prædictis contrauenìendo, non moriatur anima, nec vita gratiæ priuetur; aliqualiter tamen læditur integritas vitæ, ob venialem culpam, quæ incurritur. Sicut aliquis corporalis cibus nocens, licet penitus non interimat; obesse tamen potest integritati corporalis salutis, stomacho putà, vel capiti nocumentum inferendo. Vt latè de hoc prosequitur Gerson alph. 63. & in 5. & 6. lectione de vita spirituali, & etiam Caiet. 22. q. 104. art. 2. Et videri potest per S. Thomam 1. 2. q. 99. art. 5. & q. 100. art 9. & 22. q. 44. art. 1.

DD.

Præcepta non semper inducunt mortale.

52 *Nec item illa, quæ verè præcepta sunt, sic omnia strictè præcipiuntur; vt quomodocunque fiat contra ea, mortaliter peccetur, & Dei gratia amittatur. Licet enim strictè præcipiantur; non tamen in quocunque gradu, & casu, sub mortali culpa imperantur: sed tantum vbi tota præcepti latitudo transgreditur. Sunt enim quædam præcepta habentia quandam latitudinem, adeò quòd si transgressio totam eius latitudinem non exit, mortalis vtique non sit, sed tantum venialis. Vt est furtum de re parua, parua læsio famæ proximi, desiderium paruæ rei alienæ. Licet enim furari, lædere proximi famam, rem alienam concupiscere, sit contra Dei præcepta propriè sumpta: quia tamen transgressiones*

præ-

prædicta, respectu paruæ rei non totam præceptorum latitudinem exeunt; non nisi veniales erunt. Et idem est dicendum, vbi non præteritur præceptum ex deliberatione, & certa scientia, & consensu expresso; sed per ignorantiam inuincibilem, vel ex primo motu, absque pleno consensu. In hoc casu, (vt inquit Gerson Alphab. 32. de cognitione peccati,) non est aliquod ita strictum mandatum, quin aliquando transgredi possit, non peccando mortaliter; pro eò, quòd consensus est id, quod principaliter facit peccatum. Quarè non in quocunque gradu, nec in omni casu mortaliter peccatur, trãsgrediendo præcepta; sed in eo casu in quo strictè præcipiuntur, & tota præcepti latitudo transgreditur, & fit ex certa scientia, & pleno consensu; & absque vlla causa, vel necessitate rationabiliter excusante. Nam vbi necessitas, & rationabilis excusat causa; non est vlla lex obligans. vt dixit Gabriel 4.d.16.q.3.not.6. Et hæc vera sunt, in quocunque præcepto, siue Diuinum sit, siue humanum, Ecclesiæ.s. vel Regulæ, vel constitutionum, aut prælatorum. Quoniam, & leges humanæ iustæ, vim habent obligandi in foro conscientiæ à lege æterna, à qua deriuãtur: iuxtà illud Prou. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Vt in S. Thom. 1.2.q.96.

Ignorantia faciés culpã venialem.

Quæ excusant à culpa mortali.

DD. *art. 4. videri potest, & S. Bonau. 2. d. 35. circa literam, dicente: quòd qui non obedit prælato, peccat, sicut qui non obedit Deo: & latissimè per Gabr. in 4. d. 16. q. 3. not. 6. & per Gerso. fusius in alphab. 63. de vita spirituali, vbi supra, & Cordub. q. 3.*

53 *Modus autem cognoscendi, quando aliquid strictè præcipitur; regulariter agnosci potest aliquo horum quatuor modorum. Ex materia, quæ præcipitur: ex pœna, sub qua præcipitur: ex verbis, quibus aliquid præcipitur; & ex intẽtione præcipientis. Vbi enim materia, quæ præcipitur, necessaria est ad salutem; constat, quòd huiusmodi transgressio, est mortalis. Vt est illa, Non occides, non mœchaberis, & cætera præcepta Diuina, & naturalia ad salutem animæ spectantia. Verùm in præceptis humanis, impossibile est, ex sola materia agnoscere, quænam præcepta obligẽt ad mortale. Nam quædam minima sub mortali peccato præcipi videntur; vt patet de concidentibus cadauera, vt transferant ad alia loca; quod quidem ex se nullum est peccatum. vt in extrauag. Detestandæ, de sepultur. Ideò in his recurrendum est ad pœnam, vel ad verba sub quibus præcipiuntur.*

Præceptum quando obligat ad mortale.

54 *Et si fortè pœna est maior excommunicatio, vel aliquid simile, quod cum vita animæ non consistit; vtputà maledictionis æternæ,*

Excõmunicatio maior, est pro mortali.

næ, vel indignationis omnipotẽtis Dei, mortalis vtiq; huiusmodi erit transgressio. Vt patet de statu, regu. cap. Vnico. §. Et quoniam. lib. 6. & tenet Gabr. 4. d. 16. q. 3. nu. 6. & Sylu. tit, præceptum, circa finem. Et hoc verum est in omni excommunicatione maiori, siue illa sit latæ sententiæ, siue comminatoria. Cum hoc tamen discrimine, quòd transgressor præcepti facti à prælato, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ; mortaliter eò ipsò peccat, quò præceptũ transgreditur. Nam si secus esset, excommunicationem non incurreret; quia excommunicationis prædictæ pœna, tantæ indignationis est, vt non nisi propter mortalem incurratur culpam; vt sacris canonibus probatur. 11. q. 3. cap. Nullus, & cap. Nemo Episcoporum. Trãsgressor autem præcepti sub cõminata pœna, mortaliter non peccat, quousque ad hoc peruenerit, quòd verè dignus sit, vt actu excõmunicetur, & non prius; quia cũ præcedere debeat monitio, antequam huiusmodi excommunicetur; non peccabit mortaliter quousque monitorio resistat; quoniam non est adhuc dignus excõmunicari. At si monitus perseuerat in transgressione, verè mortaliter peccat; quia dignum se facit, vt excõmunicetur: vt dixit Caiet. in sũm. verbo, præceptum, & 22. q. 186. ar. 9.

Si verò pœna apposita simul cũ vita anima Pœna sine culpa

con-

mortali, quādo imponitur. *consistit vt suspensio, interdictum, irregularitas, vel aliqua pœna, aut corporalis ad tempus, non oportet in transgressione horū mortale incurri peccatum, vt idem Caiet. dicit, vbi supra, quem Cordub. sequitur hic, contra Syluest. tit. praeceptum contrarium asserentem. Vult enim Syluest. quòd mortale incurratur peccatum, vbi suspensionis, depositionis, vel interdicti fuerit apposita pœna: quòd sine ratione videtur dictum, cum irregularitatis & interdicti pœna, absque culpa; & suspensio, cum veniali tantū culpa incurri possit. vt per summist. in eisdem titulis, irregul. interd. & suspens. videri potest. At vbi pœna corporalis apposita sit magna, vtputà mortis, mutilationis mēbri, carceris perpetui, publicae flagellationis, & huiusmodi; mortaliter tunc peccaret transgressor, tali se exponendo periculo contra propriā sui ipsius charitatē: et quia huiusmodi pœnae poni non solent, nisi pro eo, quòd multum esset laesiuum iustitiae.*

Verba in pręceptis quā vim habeant. 55 *Si verò verbis spectandum sit, num quod praecipitur obliget ad mortale? quia fortè nec materia quae praecipitur est talis, quae ad mortale obliget, nec pœna vlla apponitur, quae mortalem culpam inducat. Dico, quòd cum hoc nomen praecepti, incertum sit pro quo nam accipiatur; an scilicet pro praecepto strictè sumpto, an pro praecepto largè sumpto,*

(quod

(quod propriè vt dictum est, mandatum est appellandum) cum vtrisque præceptis sit cōmune: Ideò non est facilè determinare, quænam voces præceptiuæ in iure communi, ad mortalem obligent culpam, quæve ad venialem. Illud attamen certum est, quòd cum præcipitur aliquid in virtute sanctæ obedientiæ, obligatio est ad mortale ex vi verborū: quia horum verborum connexio ex communi Ecclesiæ vsu, solita semper est, præcepti strictè sumpti vim importare. Et idem est, si dicatur sub pœna maledictionis æternæ, vel indignationis omnipotentis Dei: vt patet in cap. vnico. §. fin. de statu Regular. lib. 6. Certum item est, quòd illa verba, vim præcepti, vbicunque antonomaticè obtinent; quæ apud eos pro præceptis strictè sumptis, consueuerunt intelligi. Vt in Regula nostra est illa vox, (Teneantur) vt habetur in Clem. de verborum significatione, cap. Exiui de paradiso: Et omnia inhibitoria verba, quæ in primo capitulo numerauimus. Vt patet ex cap. Exijt, qui seminat, de verbo. sign. in 6. Et quæ non consueuerunt sic intelligi, huiusmodi præcepti vim non habent. Quia nominibus vtimur, iuxtà vsum. Rationabile item videtur, nedum in Regula nostra, in qua necessarium est, vt patet ex dicto cap. Exiui; sed etiam vbicūque illa inu.nitur vox (præcipio)

cipio) quòd ibi sit obligatio ad mortale: quia ex dicta Clem. Exiui, huiusmodi supponitur vocem, talis stricti praecepti vbique habere vim, vt omnibus patere potest, & annotauit Caiet. 22. q. 186. art. 9. Et nostra Religio habet, vt nunquam prælatorum præcepta obligent ad mortale; nisi quando dicitur, præcipio, vel per sanctam obedientiam iniungo, vt annotauit Hugo hic.

Not.

Prçcepta simplicia obligant ad veniale.

56 Cætera autem simplicia prælatorũ mandata scilicet, fac hoc, vel illud; solum præcepta sunt, largo modo sumpta, ad venialè tantum peccatum obligantia. Nisi aliundè certè, & indubitanter constet de intentione præcipientis; quòd scilicet intendat obligare ad mortale. Si enim scitur, quòd præcipientis intentio, fuit obligãdi ad mortale; mortalis erit transgressio: licet verba talia non sint, quæ præceptum videantur inducere. Nisi paruitas materiæ, vel insufficiens causa excuset, vt inferius dicimus. Idemq. dicendum est si verba strictè præceptoria sint, & constet, de intentione præcipientis, quòd non sit obligandi ad mortale; quia tunc transgressio non erit mortalis. Intentio enim præponderat verbis; & verba intentioni deseruire debent, non intentio verbis, vt l. non dubium C. de legibus. Quarè vbi de intentione constat præcipiẽtis, sufficit ad ligandum ad mortale, si ex causa fit;

Inteutio prçcipiẽtis quam necessaria.

ſit; quia ex intentione præcipientis pendet præcepti vis. vt per Gabriel, & Caiet. videri poteſt, in locis citatis ſupra nu. 54. & per Syluest. & cæteros ſummiſt. tit. præcept. & tit. lex.

57 *Dixi (ſi ex cauſa ſit,) quoniã vt Adri. quolib. 6. ar. 2. inquit, ſola prælati intentio nõ ſufficit ad obligandũ ad mortale, quomodocunque, et ſine cauſa fiat; ſed requiritur iuſta cauſa. Nã vt S. Aug. ait in lib. de lib. arbitrio. lex eſſe non videtur, quæ iuſta non fuerit. Iuſta autem lex, ſeu prælati imperiũ comprobatur ex fine; ſcilicet ſi ad aliquod commune, vel particulare bonum ordinetur. Et ex actore, quando ſcilicet præceptum non excedit poteſtatem mandantis. Et ex forma præcepti, videlicet ſi ſecundum æqualitatem proportionis, imponuntur ſubditis onera, in Ordine ad bonum commune. Vbi autem in præcipiendo nullum bonum intenditur; vel cõtra commiſſam poteſtatem ſit præceptum; vel inæqualiter, & ſupra vires onera diſpẽſentur: etiam ſi ad bonum communitatis ordinentur, iniuſtũ præceptum conuincitur, & magis violentia, quam lex obligans, eſt appellanda. Vndè tales leges, ſeu prælatorum imperia, non obligant in foro conſcientiæ; niſi fortè propter vitandum ſcandalum, vel turbationem; propter quod homo etiam iuri ſuo debet cede-*

re,

re, secundum illud Matth. 5. Qui te angariauerit mille passus, vade cum eo, alia duo. Et qui abstulerit tibi tunicam, dimitte ei, & pallium. Et hæc sententialiter habes ex S. Tho.

Causa præcepti debet esse iusta.

12. quæst. 96. art. 4. Dixi notanter (sine causa,) quia si aliqua adesset causa, licet non omninò sufficiens ad tam strictè præcipiendum; tunc licet ipse prælatus peccet abutens sua auctoritate; videtur tamen eius præceptum valere, & ligare saltem ad peccatum veniale: nam non obligare ad mortale, communiter tenent Doctores. Quia ad obligandum ad pœnam æternam nõ habet causam; quamuis habeat ad obligandum ad pœnam temporalem, & ad peccatum veniale, Vt tenet Adria. vbi sup. & Gabr. in 4. dist. 16. quæst. 3. not. 6.

DD.

Subditi obediant simpliciter.

58 Aduertat tamen subditus, quòd periculosum est ei, ad iudicandum se intromittere, an præcepti causa iusta sit, vel iniusta? Et nisi manifestè ei constaret, quòd esset iniusta, debet præsumi iusta; & tenetur sub mortali obedire secundum prædictos Doctores, & Gerso. Alphab. 63. litera. q.

An liceat subdito præter verba legis, aut mandati, facere aliquando?

Lex bona sem-

59 ET quoniam (vt ex dictis patet) præcipientis intẽtio magis spectanda est, quam

quam verba: & verba ipsa ad intentionem præcipientis, sunt interpretanda. Hinc quæri potest, cuius sit prædicta verba interpretari? Ad quod dico, iuxtà sanctum Tho. 1 2. q. 96. art. 6. quòd omnis lex, siue superioris mandatum, ad aliquod commune, seu particulare bonum, ordinatur: si verò, ab hoc deficit, virtutem obligandi, non habet. Contingit autem multoties, quòd aliquid obseruari, vtile sit communi saluti, vt in pluribus, quod tamen in aliquibus occurrentibus casibus, esset maximè nociuum. Vt putà, tenere clausas obsessæ ciuitatis portas, vtile quidem communi saluti est, ne liber hostibus daretur aditus. At si aliquando hostes, aliquos ciues insequerentur, per quos ciues ciuitas conseruatur; damnosissimum, tunc esset ciuitati, si eis, portæ non aperirentur. Et quia condens legem, seu statutum, aut præceptum aliquod mandans, non potest ad omnes singulares casus intueri; proponit legem secundum ea, quæ vt in pluribus accidunt, suam ferens intentionem, ad communem vtilitatem. Vnde si occurrat casus, in quo talis legis obseruatio, sit damnosa cōmuni saluti, non est obseruanda, sed sequenda est legislatoris intentio. Illud tamen aduertendum est, quòd si casus occurrens sit ambiguus, adeò vt in sua ambiguitate remaneat, num in tali casu, verba

per ordinatur ad bonum.

S. Thom.

Ambiguitas præcepti quo modo tollatur.

sint

sint obseruanda legis, an intentio? Tunc si est ambiguus sustinens moram, vt non subitum habeat periculum, cui statim occurri oporteat; non pertinet ad quemlibet, legem interpretari, sed consulendus est superior; qui propter huiusmodi casus, habet auctoritatem interpretãdi legem. Si verò ambiguus est, non patiens moram, vt possit ad superiorem recurri, & tamen in prædicta remanet ambiguitate; verba legis sunt obseruanda.

Intentio legis, nõ verba quãdo seruantur.

60 *Si autem occurrens casus sit ita ambiguus, quòd rationabile videtur, quòd si legislator adesset, hanc partam in hoc casu determinaret esse seruandam, scilicet verba legis esse omittenda, & seruandam intentionem; tunc si casus subitum habet periculum, vt moram non præstet recurrendi ad superiorem, verba sunt dimittenda, & seruanda legis intentio: quia ipsa necessitas interpretatur legem. Vbi autem occurrens casus, non esset dubius, sed manifestus, siue patiens, siue impatiens moræ sit; sine superioris consultatione, intentio est seruanda legis, prætermissis verbis: quia in manifestis non est opus interpretatione, sed executione, & necessitas non subditur legi. Et hæc ex vtroque Thoma. 12. quæst. 96. art. 6. & Gabr. in 4. distinct. 16. quæst. 3. not. 6. & Adrian. 6. quolib. art. 2. lit. 1. desumpta sunt.*

DD.

61 *Hinc*

61 *Hinc vniuersalis fit regula; quòd in ijs si quæ sunt positiui iuris, si absque contemptu ad refutationem finis, quis ex ignorãtia excusante, de qua in secũdo præludio tetigimus, aut ex apparenti sibi excusante necessitate, aliquod præceptum transgreditur; non peccabit mortaliter. Quia dum animum habet quòd nunquam contra tale præceptum committeret, si sciret se mortaliter peccare: sed potiùs credit ob existentem illam necessitatem se excusari à mortali, quamuis in veritate causa absque dispensatione minimè sufficiens sit, à mortali tamen excusatur. Quoniã bono animo id facit, putans quòd adsit aliqua causa rationabilis, ad tollendum præceptum. Nec est intentio piæ matris Ecclesiæ, vel Regulæ conditoris, aut cuiusque superioris præcipientis, hasce bonas animas tam hostili vinculo illaqueare: sicut illorum, qui sine vlla causa, & sine prædictis conditionibus eorum transgrediuntur imperia. Et propterea talis non incurret excommunicationem (apud Deum,) si excommunicatio tali esset præcepto adiuncta, licet in foro Ecclesiæ esset absoluendus, vt annotauit Caiet. in summa. Verbo præceptum. & habetur ex Palu. 4. dist. 15 q. 4. nu. 6. Adria. 6. quolib. ar. 2 Gabr. 4. d. 16. q. 3. not. 6. Vndè exempli gratia, siquis præceptorium ieiunium solueret, ex aliqua causa*

Trãsgressio iuris positiui quam inducat culpam.

Intentio piæ Ecclesiæ, & p̃latorum.

DD.

quam ipse rationabilem et sufficientẽ, ad frangendum ieiunium æstimaret, licèt verè non esset ex toto sufficiens; & si ex simili causa quis frater Minor portaret calceamenta, aut plures tunicas quam Regula concedat, aut equitaret, &c. nō nisi venialis esset transgressio cum putet sufficientem esse causam ad tollendum præceptum.

Transgressio pceptorũ, quando mortalis. *62 Et ex his habes, haud esse verum, quod Angelus tit. inobedientia asserit; transgressionem præcepti positiui non esse mortalẽ, nisi fiat ex contemptu. Ex quacunque enim causa ceu ira, vel libidine, siue negligentia, aut passione aliqua scienter fiat extrà latitudinem præceptorum strictè sumptorum; mortalis erit transgressio, licet non fiat ex contemptu. Vt ex vtroque Thoma. 22. q. 104.*

DD. *art. 2. patet. & Gabr. vbi supra. Sola enim voluntaria, transgressio præcepti obligantis ad mortale, inducit peccatũ mortale, nisi fieret ex surreptione, inaduertentia, aut ignorantia excusante, vt aliàs dictum est. Et solus contemptus, siue præcepti strictè sumpti sit, siue simplicis mandati; obligat ad mortale. Et ideò in constitutionibus fratrum Prædicatorum sub disiunctione dicitur (nisi propter præceptum, vel contemptum;) tanquam præcepti strictè sumpti transgressio, distinguatur contra transgressionem ex contemptu.*

ptu. Alioquin sequeretur, quòd qui ex cupiditate, aut voluptate absque contemptu contraheret in gradu prohibito ab Ecclesia; non peccaret mortaliter, & huius generis alia; quod nullus rationabiliter diceret. Et luculenter hæc videri poterunt per Syluest. tit. Inobedient. & per Doctores ab eo adductos. Nam si esset vera opinio Angel. seu verius cardin. nulla esset differentia inter præcepta Ecclesiæ, & eius consilia in obligando. Nam etiam consilia obligant ad non contemnendum. vt docent S. Bonau. in 2. dist. vlt. Scot. in 4. dist. 3. quæst. 4. Gabr. vbi supra. Et dicitur num. 63. Nec obstat illud S. Bernardi dictum, quod pro se Angel. adducit lib. 11. de dispensatione, & præcepto. [Non qualiscunque mandati præteritio, criminalem inobedientiam facit. sed repugnare, & nolle obedire. Et lib. 8. Si iubente seniore mihi silentium, verbum elabitur, reum me esse fateor. sed venialiter: Si verò ex contemptu sciens, et deliberans sponte in verba prorumpo, præuaricatorem me constituo, & criminaliter, hæc ille.] S. enim Bernardus de solis præceptis largè sumptis, loquitur; vt ex eius exēplis patet, & ideò ea vocat mandata; quorum transgressio nisi ex contemptu fiat, solum venialis est, vt dictum est.

63 *Et sic vbi ex contemptu aliquid fit, seu*

Contemptus mortalis qualis sit.

fieri omittitur, loquendo de contemptu propriè dicto; mortalis erit transgressio. Cuiusmodi est, quando subditus superioris mandatum, transgreditur, non ex ira, aut voluptate; sed quia ex intentione non vult obedire præcepto, & subijci superiori. Qui enim non obtemperat superioris præcepto, ea intentione, vt non obediat: verè contemnit superioris mandatum, seu mandantem ipsum. Et ideò ad transgressionem procedit, quia contra superioris mandatum, seu voluntatem qualitercunque insinuatam, vel creditam facere vult; & renuit ei subijci. Itaque idem est contemptus præcepti: & nolle ex intentione subijci & obedire præcepto. vt adnotauit Caiet. in summ. tit. Inobedient. & Sylu. & cæteri summist. tit. contemp. Et dixit Gerso. in moral. Alph. 24. l. Et hic verè proprius est inobedientiæ actus: sicut proprius obedientiæ actus est, facere, vel omittere aliquid ad adimplendam sibi agnitam superioris voluntatem. Vt ex vtroque Thoma 22. q. 104. art. 2. & quæst. 186. art. 9. ad tertium habetur, & Adrian. Sexto quolib. art. secundo, & Summist. tit. contemptus.

Qui sic transgreditur, siue id, quod præcipitur sit præceptum strictè sumptū, siue præceptum largè sumptum, seu mandatum, siue consilium tantum sit, aut Christi aut prælatorum;

torum; mortaliter transgreditur, secundum prædictos, & communiter Doctores. Quia licet subditus non teneatur ad seruãda prædicta omnia sub mortali, sed tantum ea, quæ strictè præcipiuntur: Præcepta autem largè sumpta, sub veniali tantum, & consilia sub nulla culpa: Quandoquidem consilia non vt necessaria ad vitam æternam proponuntur, sicut præcepta strictè sumpta; nec vt ad integritatem vitæ spectantia, vt præcepta largè sumpta; sed tantum vt conferentia ad vitam æternam. Vnde S. Hieronym. lib. 1. contra Iouinian. ad Eustochium de Custodia virginitatis, inquit. [Consilium qui libenter audierit, & fecerit, maiorem habet gloriam: At præceptum, qui non impleuerit, nisi pœnitentia subuenerit, pœnam euadere non poterit.] Attamen, mortalem incurrit culpam; qui hæc ex cõtemptu transgrederetur. Quia contra dilectionem Dei est, eius nolle præceptis, vel mandatis, vel consilijs, subijci; vt consilia sunt. Et contra dilectionem proximi est, si oportet illi subijci, nolle ei hoc debitum exhibere; quod est subijci illi. Vt ex dictis Doctoribus latius videri potest. Et Gerson. 2. part. Alph. 24. Gabr. vbi supra, & Caiet. in summa, verbo contemptus.

Vnde verbum otiosum dicere, aut iocosum

mendaciũ, & huiusmodi ex contemptu, mortale est peccatum.

Nota.

Contemptus Consiliorum est mortalis.

64 Mortalis item est culpa, nolle Religionem ingredi ex contemptu consilij Christi; quia & si ad tale adimplendum consilium, sub nulla culpa quis astringitur; tenetur tamen de necessitate salutis, Christi velle subijci consilijs, vt consilijs, quarè horum contemptus mortalis est. Inquit enim Gerson de vita Spirituali 3. p. alph. 60. lectio, V. legem consiliorum diuinorum nihilipendere velut inutilem; & tanquam obseruatores eorum, non inde perfectiores fiant, improbare: damnationem non euadit. Quod item in Moral. asserit. 2. par. alphab. 24. C.

Nota.

65 Ex quo habes, quòd præter communia Christianorum vincula, & tria insuper Religionis essentialia vota, & cætera præcepta, quæ in Regula expressa sunt, & à prælatis oretenus strictè fiunt, ad quæ sub culpa arctaris mortali, nisi aliqua supradictarum excuset causa; mortaliter etiam peccabis, si ex contemptu transgredieris quodcunque Regulæ mandatum, monita vel consilia. Quia dum hæc regularia contemnis, Deum in ipsa Regula contemnis, qui eam per suos Ministros tradidit; et ordinis superiorem, cui promissio facta est de subiectione ad illam. Quarè si ex contemptu renueris illud Regulæ adimplere

plere consilium, seu exhortationem [fratres quando vadunt per mundum, non litigent, neque contendāt verbis neque iudicent alios; sed sint mites, pacifici, modesti, mansueti, & humiles.] Vel illud. [fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter, & deuotè.] Vel illud. [Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, cui totaliter inhærentes, nihil pro nomine Domini nostri, sub cælo habere velitis.] Vel illud. [Vbicunque sunt, & se inuenerint fratres, ostendant se domesticos, inter se; & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam.] vel illud. [In prædicatione, sint examinata, & casta eorum eloquia, ad ædificationem populi.] Vel illud. [Attendant fratres, quòd super omnia, desiderare debent habere Spiritum Domini, & sanctam eius operationem; orare semper ad Deum puro corde.] Vel aliquid aliud, consiliorum, seu monitorum quæ in Regula ponuntur, mortaliter vtique peccabis. Quia renuere subijci Regulæ consilijs, seu monitis, vt talibus; directè est contrariari professioni suæ, quam quis de obseruanda hac Regulari vita prout in ipsa Regula præscribitur, Deo vouit.

Cap. 3. Cap. 5. Cap. 6. Cap. 6. Cap. 9. Cap. 9.

66 *Et licet multa prædictorum ad opera supererogationis spectent, & Religiosus non teneatur esse perfectus; & ideò ex necessita-* Contemptus perfectionis est mortalis.

te non obligetur ad illa: Attamen (vt supra in primo cap. dictum est) ex necessitate salutis, tenetur tendere ad perfectionem, secundum illa media; quæ in sua Regula ponuntur, & eo modo quo ibi exprimuntur; Ideò prædicta contemnens, professioni suæ, tendendi scilicet ad perfectionem, aduersatur. Contrarius enim est debito tendendi ad perfectionem, perfectionis contemptus: ac per hoc mortalis huiusmodi contemptus conuincitur: Siue sit quia renuit REgularibus consilijs; seu monitis, vt talibus subijci; siue quia perfectionem contemnat, vt ex vtroque Thoma habetur 2. 2. quæst. 186. dicto artic. 9. Idemq. dicendum est, de consilijs prælatorum; modo ipsa consilia rationabilia sint. Qui enim notabiliter vilipendit illa, seu prælatorum auctoritatem consulentium illa; mortaliter, (secundum omnes) peccabit: quia in hoc notabiliter damnificatur proximus in æstimatione, vel auctoritate, vel subiectione ei debita.*

Quotuplex sit contemptus.

Contemptus duplex sim-

67. NOta hic secundum Caiet. in summula, verbo, contẽptus, quòd huiusmodi contemptus dupliciter considerari potest; sim-

ſimpliciter. ſ. & ſecundum quid. Simpliciter quidem, quando ſubditus renuit ſuperiorum imperijs, vel monitis velle ſubijci, vt dictum eſt; ſecundum quid verò, quando ſolum contemnit in aliquo minimo, cum hac conſideratione & intuitu, quia minimum eſt. Qui hoc modo contemnit, quia nō abſolutè contemnit, ſed cum hac additione, quia minimum eſt, quod mandatur, aut conſulitur; non niſi venialiter peccabit. Quia, hic non tranſgreditur prælati imperium, vt faciat contra mandatum abſolutè, ſed cum additione diſtrahente; putà, quia minimum eſt, quod iubetur. Et illa minimi conſideratio, minuit rationem mandati, ſeu conſilij; ac per hoc minuit rationem contemptus, vt non niſi venialis ſit. Qui enim ſimpliciter, & abſolutè contemnit, haud quidem ſuperiorum imperium modificat, hac conſideratione, quia minimum eſt, quod mandatur: ſed ſimpliciter renuit, ſeu aſpernatur mandatum, ſeu velle ſuperioris ſubijci voluntati; & ideò mortaliter peccat. Quoniam eiuſmodi actus, eſt prælato iniurioſus; lædens quantum in ſe eſt, notabiliter proximum. Qui verò paratus eſt ſuperioris voluntati obedire, & contemnit facere hoc, quod prælatus mandauit, ea ratione, quia minimum eſt; putans in minimo nolle eum ſuperiorem

pliciter, & ſecundū quid.

Minima contēnere, quod peccatū.

ſtrictè

strictè arctare: non ruit in perfectum contemptum; quia non facit contra mandatum, vt faciat contra mandatum absolutè, sed cum hac additione in minimo; ideò venialiter tantum peccabit. Quoniam affectus eius detinetur illo minimo, tanquam non verè contemnat. Sicut in furto alicuius rei minimæ; sustentatur affectus illo minimi intuitu ac non furetur. Et ex hoc patet, quòd peccatum aliquod veniale, putà verbum otiosum, mendacium officiosum & id genus alia, committere ex contemptu, infra limites tamen venialis permanendo; hoc est, quòd non simpliciter renuat velle subijci Dei imperio sub veniali culpa prohibentis, sed cum hac consideratione quia veniale est, & venia dignum; non nisi venialis erit contemptus.

Contemptus subreptitius an sit culpabilis.

68 *Idemq. dicendum est, (vt ex Gers. habetur alphab. 34. lit. m.) Vbi contemptus non ex deliberatione, sed ex subreptione fuerit; hic enim non nisi venialis erit. Vndè si subdito perturbato, & occupato in diuersis, præcipiat prælatus aliquid agendum; & subditus ex subreptione respondeat, nolle illud facere, vel nolle ei obedire: & tamen postmodum ad se rediens, compungitur dolens, & sic adimplet mandatum quod antea renuerat: non nisi venialiter peccabit, modo ex vera subreptione id faciat. Nam si deliberatione, & ex*

animo

animo cōtempſerit; mortalis erit tranſgreßio. Sed hoc verum eſt, ſecundum Gerſo. 2. par. alphab. 34. lit. m. ſi huiuſmodi reſponſio ex ſubreptitio contemptu, vna, duabus, vel tribus vicibus fiat: nam ſi ex conſuetudine habet, ſic reſpondere, mortaliter peccabit. Licet enim nullum veniale peccatum, etiam centies, & millies repetitum, mortale aliquandò fiat: hoc tamen verum eſt, dum intra limites venialis exiſtit. Sed ſi circunſtantiam aliquam induat, ob quam mortale reddatur; non amplius veniale, ſed mortale erit: vt eſt in propoſito. Licet enim ſubreptitia ex contemptu reſponſio, etiam ſi millies fuerit interpollatis temporibus repetita, non niſi venialis ſit, quia ſemper eſt ex ſubreptione: ſi tamen in conſuetudinem ducatur, conditionem videtur induere, quæ ad mortale ducit. Quæ eſt, vel deliberatus conſenſus renuendi ſuperioris mandatum: vel ſaltem voluntatem ſe exponendi manifeſto periculo, ſuperioris contemnendi mandatum ex profeſſo, dum in conſuetudine ſic reſpondendi, perſeuerat. Et ſicut qui ſcienter ſe inebriandi periculo exponit, mortaliter peccabit; ſic, qui ſe periculo conſtituit ſuperioris mandatum pleno conſenſu contemnendi, mortaliter peccabit. Et hoc eſt, dum malæ conſuetudini, quam aduertit, non reſiſtit.

Veniale quomodo fiat mortale.

69 Hic

Frequentia peccādi nō est contemptus.

69 *Hic tamen aduerte, ne pro contemptu accipias ipsam peccandi, frequentiam; sicut Ioan. Andreas & Hostiensis, & alij plerique iurisperiti opinati sunt. Dixerunt enim hi: quòd qui passim, & frequenter transgreditur, contemnere videtur. Vndè inquiunt, quòd communio cum excommunicato frequens; erit mortalis. Quarè (secundum eos) frequentia peccandi, contemptus est; vel saltem contemptui comparatur. Idq. comprobant illa S. Aug. sententia, 25. dist. c. Vnum. §. multi. Ebrietas, si assidua fuerit, inter mortalia deputatur. Et illa, nullum peccatum adeò veniale est; quòd non fiat criminale, dum placet. Hom. 23. Et habetur in d. cap. Vnum. §. Quòd autem. Hæc autem opinio, quòd sola frequentia contemptus, sit mortalis; vel quòd mortale facit, quod de se veniale est; longè à veritate distat, nec cæteris placet. Minuta enim peccata sine quibus hæc vita non ducitur; plurimū ex consuetudine fiunt. Vt est iocosè, aut officiosè mentiri; verba dicere otiosa; plus sumere in potu, & cibo, quàm necesse sit; pauperes importunè petentes exasperare, & id genus alia. Et tamen constat, solum venialia manere; quantumlibet in consuetudinem deducta fuerint. Vndè cum Sancto Thoma 2.-2. q. 186. in dicto art. 9. ad tertium. & Adrian. 6. quolib. art. 2. lit. D.*

S. Aug.

lit. D. & cæteris ferè omnibus Theologis, tenendum est; non peccari ex contemptu, etiam si frequenter peccatum ex alia causa, puta ira, vel concupiscentia iteretur. Nec ex frequentia peccandi, veniale peccatum fieri mortale, etiam si millies iteretur; modò infra limites venialis consistat: sed ad mortale disponit.

70 *Quod autem dicit S. Augustinus, quòd ebrietas si assidua fuerit, inter mortalia deputatur: non vtiquè intendit, quòd assiduitas ob solam frequentiam actus, inducat mortale; sed quia esse non potest, quin is, qui assiduè inebriatur, aliquandò sciens, & volens ebrietatem incurrat. Frequenter enim vim meri; & suam ad se inebriandum facilitatem, expertus est. Et qui sciens, & volens, inebriatur; vel qui notabiliter negligit aduertere tale periculum, in quod ex ebrietate incidit, quod toties expertus est; & tamen deliberat bibere vinum, & non curat inebriari, mortaliter peccabit. Vt ex eodem S. Tho. 2. 2. quæst. 150. art. 2. ad 1. habetur, & Adria. vbi supra, & Gersone alphab. 34. Est enim ebrietas inordinatus vsus; & concupiscentia vini. Contingit autem tripliciter fieri. Vno modo quòd quis non æstimet, potum esse immoderatum, & inebriare potentem; & tamen bibendo inebriatur: & sic*

Ebrietas quãdo fit mortalis.

Ebrietas triplex est, secundũ S. Th.

& sic ebrietas nullum erit peccatum; cũ præter intentionem illa ebrietas accidat. Alio modo sic; quòd quis percipiat immoderatum esse potum, non tamen æstimet inebriare posse; & sic peccatum veniale esse poterit. Tertio modo esse potest, quòd aliquis benè aduertát immoderatum esse potum, & inebriare potentem: & tamen magis vult in ebrietatem incurrere, quàm à potu abstinere; & sic verè ebrius dicitur. Quia mortalia crimina specificantur nõ ab eis, quæ per accidens eueniunt præter intentionem; sed ab eo, quod est per se intentum. Et isto tertio modo sumpta ebrietas mortale erit peccatum; quia sic, homo volens, & sciens priuat se vsu rationis; quá secundum virtutem operatur, & peccata declinat. Et sic peccat mortaliter, periculo peccandi se committens: etenim ebrius vitia cauere non potest; & quæ sobrij cauemus, per ebrietatem ignorantes committimus.] hæc S. Thomas.

Assiduitas ebrietatis qñ est mortalis culpa.

Ex quò patet, quòd assiduitas mortalem facit ebrietatem, non propter solam iterationem actus: sed quia esse non potest, quòd homo assiduè inebrietur, & non incurrat ebrietatem, sciens, & volens; dum pluries vini expertus est fortitudinem, & suam ad ebrietatem, facilitatem. Idq. nihil ad intentionem Iuristarum; qui ex sola frequentia venialem actum, volunt fieri mortalem. Hoc enim

non

non est verum, nisi de illis venialibus, quæ conditionem mortalis culpæ induunt. Vt dictum est, de eo qui sciens, et volens se inebriat, vel notabiliter negligit euitare periculum se inebriandi.

71 *Quod item dicit S. Aug. nullum peccatum adeò veniale esse, quod si placeat, nõ fiat mortale: non est intelligendum, quòd qualibet complacentia venialis culpæ, constituat mortale: sed de illa intelligitur complacentia, quæ in pleno contemptu fundatur; si de veniali generaliter loquimur. Vel loquitur de veniali tantum ex circunstantia imperfecti consensus, quod ex se, mortale est: ideò dum placet, mortale fit. Vt doctè Gerson exponit libro 2. alphab. 34. lit. t.* Veniale, ex complacentia, quando mortale fiat.

Quotuplex sit peccatum veniale.

72 V*Ndè scias, veniale peccatum duplex esse, vnum ex suo tantum genere tale; vt verbum otiosum, mendacium, iocosum, &c. Alterum, veniale ex hoc tantum, quòd non sit cum deliberatione perfecta, sed in primo motu, vel quadam subreptione; licet ex suo genere sit mortale. Quandoquidem, nullum est mortale peccatum; quin ob defectum perfecti consensus intra metas solius venialis manere possit. Quò ad hæc peccata* Veniale peccatũ duplex.

cata venialia ex imperfecto consensu, verissima est Regula, seu S. August. sententia; quòd nullum peccatum est adeò veniale, quin mortale fiat, dum placet. Quia dum placet, exuit circunstantiam alleuiantem, ex qua erat tantum veniale, quæ erat subreptio, seu imperfectus consensus, & fit mortale; quia tale ex suo genere est, & modo fit ex complacentia, & pleno consensu. Si autem de venialibus ex genere, hæc est intelligenda sententia; tunc vera erit, si ex vero contemptu fiat; & hac ratione peccatum admittitur, quia probibetur, & displicet Deo. Dixi [vero contemptu] quia si contemnit secundum quid, quia s. renuit subijci voluntati Dei venialia probibentis; & illa vult cõmittere, quia ab eo tantum venialiter probibentur, & displicent; nõ nisi venialiter peccabit. Vt videtur sentire Gerson vbi supra, & patet ex Caietano supra, in summa, verbo, contemptus. Quia ille intuitus venialis, minuit de ratione veri contemptus, & ideò non nisi venialis erit transgressio: vt diximus supra num. 67.

Contemptus venialium, quando est venialis.

73 *Et ex bis babes, quòd statutariæ legis, seu superiorum præceptorum transgressio, mortalis semper est; si ex pleno fiat cõtemptu. Sine contemptu vero, interdum venialis est; vt si ex ignorantia excusante, vel ex primo motu absque pleno consensu, fiat. Interdum*

est

est mortalis, quando ex deliberatione, & certa scientia, & pleno consensu absque nulla legitima excusante causa, admittitur: licet absque contemptu fiat. Aliquandò verò pro occurrentium circunstantiarum varietate; nulla culpa erit.

An pœnalium constitutionum transgressio sit mortalis?

74 EX *ijs patet, quòd transgressio constitutionum purè pœnalium, quæ tamen nec pœnam talem habent annexam, ex qua transgressor ad culpam mortalem obligetur, vt est excommunicationis pœna, & aliæ, quas supra recensui nu. 54. sed aliquam aliam, putà priuationis vocis, suspensionis ab officio, & cætera id genus, seu sunt nostræ ferè omnes Ordinis constitutiones; verè non erit mortalis, nisi adsit contemptus: vel aliundè id, quod statuitur, culpam inducat mortalem; putà à lege Diuina, vel Ecclesiæ, vt ex vtroque Thoma habes, 22. quæst. 186. art. 9. ad primum.*

Trásgressio constitutionũ an sit culpabilis.

Sed si quæras, an huiusmodi transgressor, obligetur in conscientia ad has pœnas, si actu scilicet ei imponantur à prælato, & etiam si non imponantur? Respondet Caietanus 22. q. 186. ar. 9. quòd pœna quandoque in talibus

Pœnæ an statim incurrãtur.

statutis non est taxata, sed taxanda est à prælato. quandoque est taxata, sed non imposita, sed imponenda transgressoribus à prælatis. Et ijs duobus casibus non tenentur transgressores ad dictas pœnas; nisi eis imponantur à prælatis. Quia dum lex, seu statutum non ordinat, vt transgressores faciant talem pœnitentiam, sed vt eis imponatur: non tenentur ad amplius, quàm lex ordinat. Quandoque verò est taxata, & imposita in ipsis statutis, vtpotè, qui fecerit hoc, faciat hoc; ad huiusmodi pœnitẽtias tenentur transgressores etiam si nullus prælatus imponat. Hæc ille. Ex diametro contrarium sentit
Soc. *Sotus de iustitia, & iure, lib. 1. q. 6. art. 6. concl. prima. Lex enim pœnalis, secundum eum, ob id, quòd dicit ipso facto, vel ipso iure, aut quid simile; non obligat ad pœnam ante sententiam à iudice latam, sic vt reus teneatur in conscientia pœnam adimplere. Nam cum pœna, (vt nomen denotat,) passio sit; natura abhorret, vt idem sit agẽs, & patiens. Proindè lex, quæ reum, propriæ pœnæ ministrum, seu executorem faceret; non esset naturæ conformis. Atquè ideò cum humanæ leges à naturali deriuentur; nulla sic est obligatoria. Et illa verba [ipso facto] nil aliud dicère volunt; quàm tali facto, talem pœnam deberi. Cui non obstat, quominùs de quantitate.*

titate; & modo facti sit considerandum; si tanta debeatur pœna; cum alleuiantes possint adesse conditiones, & causæ. Et illa verba, [ipso iure] idem significant: à iure scilicet talem taxari pœnam tali facto: sed expendēdæ sunt causæ facti. Et hanc sententiam antè Sotum, videtur tenuisse Syluester tit. Assassinus, contra Panhor. Addit tamen, quòd si lex, seu statutum priuans aliquem bonis ipso facto, addat, quòd nulla requiritur declaratio super facto; tunc nulla requiritur declaratiua sententia, sed in conscientia teneretur reus ex ipso facto, ad pœnam taxatam. Solemnis est quæstio, & inter solemnes controuertitur Doctores, quos Syluest. & Sot. recensent. ipsi videantur.

75 *Et si dubites, an in isto vltimo casu incurratur aliqua culpa, si ipsa pœna taxata, & imposita, non sustinetur? Iam patet responsio; quòd licet quidam asserant, quòd incurratur peccatum, si pœnitentia taxata non fit; veriùs tamen videtur, nullā culpam incurri, secundum Syluestrum, Sotum, & alios plerosque. Sed quidquid sit, de hoc, constat, quòd nulla incurritur culpa; si pœna in nostris constitutionibus taxata, & imposita, non adimpletur. Et ratio est, quia vniuersaliter, nostræ constitutiones dicunt; Nolumus, quòd statuta, & constitutiones nostræ*

Dubium.

Culpa quando non sit, si pœna nō adimpleatur.

obligent ad culpam, sed tantum ad pœnam. At si transgressor in operando, aut omittendo quid contra statutum, excusatur à culpa; & omittendo pœnam, non excusaretur à culpa; particularis vtiquè esset illa lex, scilicet quòd constitutiones nostræ non obligent ad culpam respectu agendorum, sed benè respectu patiendorum. Atqui lex est vniuersalis, ergò nullo modo obligat ad culpam; nisi ex contemptu, vel cupiditate, vel negligentia. Alioquin sequeretur, quòd cum nos fratres Minores non aliter ad prædictas pœnitentias teneamur, nisi ex vigore nostrorum statutorum: quòd statuta prædicta obligarent ad culpam, absque contemptu; cuius oppositum in eis habetur. Illa verò obligatio, quòd teneamur implere statuta, vel pœnam impositam pati, contrafaciendo: valet ad hoc, vt prælatus possit iustè nos cogere ad illã patiendã. Siquidẽ prælatus statuti executor est; & ideò hanc, vel illam mandando, seu præcipiendo pœnam; eam pati, & acceptare tenemur: alioquin mortaliter, aut venialiter peccaremus; prout strictè, vel largè superior præceperit.

Trãsgressor statutorum quando peccet.

76 *Hic tamen nota, quòd licet verum sit transgressiones nostrorum statutorum non esse peccata; hoc tamen intelligendum est ex suo genere. Hoc est, quòd huiusmodi actus, siuè*

siuè commissionis, siuè omissionis sint; ex statutis Ordinis sub nulla culpa mandantur: immo extrà omne genus culpæ, statuuntur ex genere actus. Attamen ex parte operantis, potest talis actus, qui nulla lege, seu statuto est peccatum, ingredi genus culpæ, & fieri peccatum. Quod tripliciter contingere potest. Primo si operans, vel omittens contra statutum; id faciat ex contemptu. Qui enim ex contemptu statutum silentium frangit; peccat mortaliter, vel venialiter, secundum qualitatem cõtemptus, vt supra dictum est. Secundo, si id faciat ex cupiditate, seu libidine, aut nimia affectione. Quoniam actus quilibet, tametsi ex se culpabilis non sit, immo necessarius sit, & præceptus Diuino, & naturali iure, vt est comedere; si tamen ex cupiditate, aut nimia affectione fiat, peccatum est, secundum communiter Doctores, agentes de ieiunio, & temperantia. Multò magis ergò ille actus qui non est præceptus, sed excusatus secundum se à culpa, vt est quærere oua, caseum, &c. si ex nimia concupiscentia fiat, erit peccatum secundum qualitatem concupiscentiæ. Tertio, si id ex negligentia admittat, ità quòd ipsa negligentia sit causa illius. Vbi enim interuenit negligentia, vt causa; non euaditur culpa grauis, seu leuis, secundum qualitatem negligentiæ.

Negligẽtia quando sit culpabilis.

Peccatum enim illud est, quod contra debitum fit, vel fieri negligitur. Nec solum in operando indebitè, sed etiam in volendo indebitè opus aliquod peccatum est; cum culpa præcipuè in voluntate sit. In operationibus enim hoc inuenitur; quòd licet quis sine culpa possit voluntariè opus aliquod, puta orationem, lectionem, prædicationem, omittere, quia obligatoria in casu non sunt; si tamen orat, vel legit, vel prædicat, negligenter, vtique peccabit. Quia modus faciendi sub obligatione cadit; vt scilicet rectè, & benè fiat, quod fit. Idipsum in volitionibus dicendum est, vt scilicet qui vult, rectè, & debitè velit. Nam licet quis sine vlla culpa valeat aliquid nolle; si tamen vult, peccat, nisi rectè velit. Vndè in Religionibus, si quis absolutè non vult ire ad lectionem, vel orationem, quæ non sunt de præcepto, nulla incurritur culpa. Non ex parte omittentis, quia nec ex contemptu, nec ex concupiscentia, nec ex negligentia id facit; sed quia absolutè non vult. Nec ex parte actus omissionis, quia statutum ad nullam culpam constringit, & ex suo genere, vt supponitur, actus non est culpabilis. Si autem ire vult, sed negligentia, & pigritia detinetur ne eat; verè culpa inuenitur ex parte ipsius segniter, & indebitè volentis.

Tenetur

Tenetur enim ex quo vult, sine vlla mala conditione velle. Iuxtà illud Deutero. 16. Iustè quod iustum est, persequeris. Et ideò Religiosi dupliciter possunt in Regularibus obseruantijs, ex negligentia culpabiliter deficere. Ex negligentia inquam extrinseca; putà cum quis ex incuria, & mentis torpore, & pigritia omittit ire ad orationem, hora debita. Et ex negligentia intrinseca; putà cum ex affectus tepiditate, omittit ire ad orationem, ad quam vellet ire. Quia vbicunque negligentia inuenitur vt causa; culpabilis ex parte ipsius operantis, redditur actus. Stat enim, voluntariam transgressionem statutorum, non esse culpam ex genere suo: & tamen negligentiam eorundem esse culpam, ex parte operantis. Quandoquidem eiusmodi culpam, statuta humana nec intendunt, nec omninò tollere possunt: quia aliundè contra ius Diuinum, vel naturale contrahitur. Et hæc exactè, & luculenter videri poterunt ex Caietano 2. 2. quæst. 186. artic. 9. Quodquè S. Thomas ad primum, breuiter docuit illis verbis: [Transgressio statutorum, vel omissio, ex suo genere, non obligat ad culpam neque venialem, sed solum ad pœnam taxatam sustinendam; quia per hunc modum ad talia obseruanda, obligantur: qui tamen possent

Religiosi quando peccat ex negligentia.

Not.

DD.

venialiter, vel mortaliter peccare, ex negligentia, vel libidine, vel contemptu.] *Hæc ille. Cum quo concordat Hugo. cap.2. de negligentia loquens; vbi dicit, quòd vbique neglectus, qui languor inertiæ est, culpabilis est.*

Statuta, sunt perpetua, nō præcepta

77 *Statuta autem, seu constitutiones, perpetuas esse scias; & seruari debent quousque reuocentur. Præceptum autem, seu ordinationes prælati, expirant expirante ipso à suo officio: vt communiter tenetur, & habet consuetudo, quæ optima est legum interpres. De quo videri poterunt Summistæ tit. statuta, & constitutiones.*

Trāsgressio constitutionū an sit culpabilis?

Et ex dictis colligere facilè poteris, transgressiones declarationum Nicolai tertij, & Clementis quinti, non esse nobis culpabiles ex vi ipsarum declarationum, seu statutorum; nisi talis transgressio aliàs esset contra præcepta Dei, Ecclesiæ, Regulæ, vel prælatorum Ordinis, & nulla ratione esset excusabilis. Vel nisi ex parte ipsius operantis redderetur culpabilis; scilicet ex contemptu, vel cupiditate, vel negligentia, vt dictum est. & latè supra diximus in cap. 4. num. 55.

An Re-

An Regula nostra sit à Prælatis dispensabilis?

78 *NVm autem super nostram Regulam aliquando licitè fieri possit dispensatio? Dico, quòd dispensatio propriè est alicuius iuris aliàs obligantis iusta, & rationabilis relaxatio ab auctoritatem ad id habente. Vt enim licita ipsa sit dispensatio, iustam, & rationabilem ad dispensandum requirit causam; quæ si non adsit, dissipatio potius erit quam dispensatio. Exigit item auctoritatem dispensantis, saltem cum haberi potest, & non est periculum in mora; quia nullus est iudex in sua causa; sed superioribus demandata est cura, legis interpretandæ. Vt de hoc latè videri potest Caiet. iuxtà S. Thomā 22. q. 88. art. 12. & per summistas titulo dispensatio, & tit. Votum. Causa autem ad dispensandum iusta (secundū prædictos summistas, & Ioan. Pirinum in tract. super dispensatione fratrum Minorum, Corol. 3.) duplex est scilicet vtilitas, vel necessitas. Vbi enim aliqua vtilitas corporalis, vel spiritualis ipsius personæ dispensandæ, seu aliorum probabiliter ex tali dispensatione speratur: Vel aliqua necessitas corporalis, seu spiritualis dispensandæ personæ, seu aliorum communis immineat;*

Dispensatio quid sit.

Causa dispensandi duplex.

neat; licita tunc, & iusta videtur dispensandi ratio. Nec quæcunque parua vtilitas, aut necessitas rationabilis causa ad dispẽsandum omninò, vel circa omnia censenda est; quia in aliquibus requiritur maior, in aliquibus minor sufficit. Et ideò vigil debet esse prælatus ad iudicandum; sufficiens ne sit ad dispensandum vtilitas, vel necessitas, quæ verè proponitur? vt habetur 1.q.7. cap. Et si illa.

79 *Nunc sic ijs breuiter prælibatis, redeundo ad quæsitum, dico, quòd prælati Ordinis nostri, (vt de summo Pontifice taceam, qui ex iusta. & rationabili causa in tota potest Reg. dispensare) non possunt in tribus essentialibus votis dispensare; sicut nec aliarum Religionum prælati. Nec item dispensare possunt in alijs Regulæ præceptis eminentibus: nec etiam in illis equipollentibus, vel habentibus vim præcepti; in quibus constat sic velle Regulam arctare, & obligare fratres, sicut in eminentibus prædictis. Vndè, in illis octo principalibus præceptis inhibitorijs, supra in primo cap. positis; nullus Religionis prælatus, nec totus Ordo absque priuilegio, seu sibi facta auctoritate à Papa, dispensare valet. Nec item in illis equipollentibus, vel vim habentibus præcepti; in quibus, vel ex tenore literæ, vel ex fine intento, conuinci potest Regulæ intentionem esse, vt nullatenus*

Dispensare vota essentialia nõ possunt prælatis.

in

in eis dispẽsetur. Vt videtur esse illud, [Quòd vniuersi fratres teneantur habere vnum Generalem Ministrum.] Et illud, [Quòd Ministri, & Custodes vbi viderint Ministrum Generalem non esse sufficientem; teneantur eligere alium,] Et illud. [si quis fratrum in infirmitatem ceciderit; alij fratres ei seruire teneantur,] Et illud. [Quòd non prædicent, in Episcopatu alicuius Episcopi; cum ab eo illis fuerit contradictum.] In istis enim, manifesta, & notabilis apparet deordinatio, si non seruentur. Et ideò indispensabilia sunt à prælatis; sicut & illa eminentia præcepta, & alia huiusmodi; de quibus constare potest hanc institutoris Regulæ fuisse intentionem, vt nullatenus in eis dispensetur.

Cap. 8.

Ibidem.

Cap. 6.

Cap. 9.

80 *Quando verò non sic, de Regulæ intentione constat, quòd indispensabiliter arctet; tunc poterunt prælati, ex iusta semper (vt dictum est,) et rationabili causa, in occurrentibus particularibus casibus, dispensare: non autem generaliter quicquam, pro omnibus; & ad semper immutare. Nam hoc esset contra, et supra Regulam, vel nouam facere Regulã; quod nec totus Ordo potest. Et secundũ prædicta, limitandũ est dictum Aluari in Seren, conscien. quæst. 14. dicentis; quòd ad nullum Ordinis prælatum spectat, Regulam declarare, & dispensare. Quæ verò ista sint, quæ in*

Dispensatio quando liceat & ꝑ quibus.

casu,

casu, ex iusta causa, dispensabilia sint censenda; saluo omni meliori iudicio, videntur esse infrascripta.

Primum, ex cap. 2. de nouitijs à solis Ministris recipiendis ad Ordinem, & habitum nouitiorum, & professionem. Secundum, ex eod. de non habendo plures tunicas. Tertium, ex eod. quòd fratres induantur, vilibus vestimentis. Quartum, ex eod. quòd fratres non portent calceamēta. Quintum ex cap. 3. quòd clerici faciant diuinum Officium, secundum vsum S. R. Ecclesiæ. Sextū, ex eod. quòd fratres ieiunēt à festo omnium Sanctorū vsque ad Natiuitatē Domini. Septimū, ex eod. quòd nō possint equitare. Octauum, ex cap. 4. quòd Ministri tantū, & Custodes sollicitam curā gerant pro infirmis, & fratribus induendis. Nonum, ex cap 6. quòd recurratur ad Ministros pro casibus reseruatis. Decimū, ex c. 8. quòd Prouinciales teneātur ire ad Capitulū generale. Vndecimum ex cap. 9. quòd nullus prædicet; nisi à Generali ministro fuerit examinatus, et approbatus. Duodecimū ex c. 10. quòd recurratur ad ministros pro spirituali Regulæ obseruantia. In ijs quidem poterunt prælati Ordinis in casu ex iusta causa, dispensare; in cæteris verò non. Quidquid dicat Angelus de Clauasio tit. dispensatio. §. 8. Et tractatus defensorius contra deuiantes, notab. 3.

Dispensabilia in Reg. quæ sint.

§. nunc

§. nunc ad suum. Scilicet quòd nostri Ordinis prælati, in tota Regula ex iusta causa dispensare possunt, exceptis tribus essentialibus votis; sicut & cæteri aliarum Religionum prælati. Isti enim ideò generaliter possunt in tota Regula dispensare, præter tria essentialia vota, et delationem & formam habitus: quia in suis Regulis, nullum ferè obligatoriũ substricti præcepti vinculo cõtinetur, quòd in nostra non est. Multa enim ad obseruantiã regularem et actus exteriores spectantia in ea strictè præcipiuntur; vt in primo cap. videri potest. Quarè nõ in tota Regula, sed tantum in prædictis poterũt Ordinis prælati ex causa dispensare. Generales enim Ministri, poterunt in prædictis omnibus dispẽsare. Et quæ per ipsos tantum ex Regula proponuntur agenda; per cæteros poterunt expedire, illis suas vices committendo. Prouinciales item in omnibus prædictis poterunt dispensare: eis tantummodo exceptis, quæ solum Ministris Generalibus reseruantur. Poteruntque per alios ea expedire negotia, quæ sibi specialiter ex Regula explenda committuntur. Custodes verò, & Guardiani poterunt etiam, vbi iusta persuaserit causa dispensare in prædictis; his dumtaxat exceptis, quæ solis Generalibus, et prouincialibus ex Regula vel ex consuetudine reseruãtur: vt in 2. cap. n. 100.

Prælati dispẽsantes quales sint.

&

& in proprijs locis, vbi de prædictis agitur, latè videri potest. Et de his videatur S. Bonau. cap. 2. & 9. Hugo cap. 3. & expositiones sanctorum Patrum cap. 4.

Tex. ET vbicunque sunt fratres, qui scirẽt, & cognoscerent se non posse Regulam spiritualiter obseruare; ad suos Ministros debeant, & possint recurrere.

Prælati Ordinis, oẽs dicũtur Ministri.

31 *POsita subditorum debita ad suos prælatos obedientia; remedium hic fratribus pro debita Regulæ obseruãtia præbetur; vt scilicet ad suos Ministros debeant, & possint recurrere, vbi certitudinaliter nouerint, se Regulam spiritualiter obseruare non posse. Hic autem nomine Ministrorũ, omnes prælati Ordinis intelliguntur. In toto enim isto Capitulo, vt supra diximus; secundum communiter Regulæ expositores, per Ministros, S. Franciscus intelligit, omnes prælatos Ordinis. Quod ex eo patet, quia omnibus competit, & necessarium est; visitare, monere, & corrigere subditos suos. Omnibus itẽ prohibetur, nihil quod contra animam, & Reg. sit, posse præcipere. Nunquid item non tenentur subditi Generali, Custodibus, & Guardianis in omnibus licitis obedire, sicut et prouincialibus Ministris? An non, tenentur*

fra-

fratres in Ministrorum absentia, in præfato debitæ Regulæ obseruantiæ casu, ad suos Custodes recurrere, & in Custodum absentia, ad suos Guardianos? An tantum Ministri, & non omnes Ordinis prælati tenentur subditos suos humaniter recipere, & eorum animabus pijssime prouidere? Cum ergò prædicta omnia cunctis prælatis Ordinis sint cõmunia: constat, quòd non de solis Ministris Prouincialibus, sed de omnibus prælatis est sermo. Idq. item ex eo constat, quòd in cæteris Regulæ capitulis, vbi de Ministris Generali, & Prouincialibus agitur; in aliqua saltem capituli parte, Generalis, vel Prouincialium nomen exprimitur; sed in toto hoc capitulo, nullibi alicuius horum nomen recensetur. Ex quò apparet, quòd nomen Ministrorum hic; communiter ad omnia quorumcunque in Ordine prælatorum officia, se extendit; omnesq. complectitur prælatos: quorum proprium munus est, suis subditis ministrare, & seruire, & ideò Ministri appellantur.

82 *Dum ergò Pater sanctus, ad Ministros pro Regulæ obseruantia præcipit esse recurrendum; constat, quòd nedum ad Ministros Generalem scilicet, & Prouinciales poterunt subditi recurrere: sed ad Custodes etiam & Guardianos, cum sub Ministrorum nomine,* Recursus ad quoscunque prælatos faciēdus.

om-

omnes prælati Ordinis comprehendantur. Immo(vt videtur Hugo sentire)non statim ad Prouinciales deberent fratres recurrere; sed tunc, quando inferiorum prælatorum subsidio adiuuari non possent. Vbi enim à Guardianis, vel Custodibus opportunum ad Regulæ obseruantiam adhiberi potest remedium; superfluè ad Prouinciales recurritur. Verum quia Prouincialis Minister totam sub imperio suo prouinciam habet subiectam, ex quo liberiùs, & vtiliùs ad se recurrentibus poterit prouidere: ideò liber cunctis fratribus pro Regulæ obseruantia, ad eum indulgetur recursus.

Recursus fiat honesto modo. 83 *Huiusmodi autem ad Prouincialem recursus; non solum per corporalem accessum, sed etiam per insinuationem fieri potest. Et si corporali quis velit accessu recurrere honesto modo id faciendum est: cum alio fratre socio, à suo superiori sibi assignando, vt Religio nostra habet de more. Et ex Reg. satis probatur, hanc S. Francisci fuisse intentionem, vt fratres regulariter incederent; vt in 3. cap. patet: ne libera infirmis, & tentatis tribuatur facultas sceleribus intendendi, cum scandalo aliorum, et Ordinis ruina. Nec passim omni petenti assignandus est socius; sed postquã vera recurrendi necessitas superiori fuerit patefacta: ne cuilibet necessitatem fingenti,*

genti,

genti, libera extrà obediētiam vagandi præbeatur commoditas. Circà quod, statutum Ordinis est seruandum, quod habetur in cap. 10 constitutionum. Vbi declaratur, tunc prædictum recursum licitum esse censendum; cum frater Guardiano, & discretis conuentus, necessitatem suam declarauerit: & ipsi rationabilem esse petitionem iudicauerint. Quoniam (vt pluries dictū est) iudicio prælatorum est, in his, & similibus, standum.

Recursus, quando licit[us].

An fratres necessario teneantur recurrere ad Ministros pro Regulę pura obseruantia?

84 *ET quoniam causa, pro qua ad Ministros est recurrendū; ipsa spiritualis Regulæ obseruātia hic assignatur, et præscribitur: Ideò notandū est, duobus modis intelligi, Regulam spiritualiter obseruari. Vno, eam scilicet debitè, purè, religiosè sine trangressionis peccato, aut manifesto peccandi periculo, vt par est, seruare. Vt patet ex 4. magistris, Hugo. & Barth. Pisano, & Petro Ioan. cap. 10. & S. Bernardino, in tract. 2. de obediētia. §. Hos itaq. limites. Alio modo est, illam obseruare secundū suam perfectam puritatem, suumquè rigorem; sine vlla dispensatione aliqualiter etiam licitè relaxante; vt patet*

Reg. quomodo spiritualiter obseruetur.

in expositione sanctorum Patrum, & S. Bonauenturæ cap. 10. Vbicunque ergò fratres valdè probabiliter cognoscerent, quòd ratione loci, vbi commorantur, notabiliter impediuntur à debita, seu Religiosa Regulæ obseruantia; ita quòd sine peccato, vel sine periculo valdè propinquo ad peccatum, ibi commorari non possunt: tunc ex vi Regulæ, tenentur ad suos recurrere Ministros, pro sufficienti remedio ad debitam Regulæ obseruantiam.

Cõditiones recurrendi pro obseruantia. Prima cõditio.

85 *Vbi nota, tres simul conditiones requiri, vt hoc sit obligatorium ex Regula. Prima, quòd frater notabiliter impediatur à debita, & religiosa Regulæ obseruantia; adeò vt sine peccato, vel occasione, valdè propinqua ad peccatum, ibi permanere non possit. Dixi, impediatur à debita Regulæ obseruantia. Nam si à prædicta debita Regulæ obseruantia minimè impediretur; adeò quòd sine vllo peccato, & peccandi manifesto periculo esse possit; tametsi, à puriori & perfectiori Regulæ obseruantia retrahatur, non per hoc, tenetur ex Regula ad Ministros recurrere. Nam satis est, quòd debita Regulæ obseruantia non impediatur. Et idem dicendum est, si aliquando à præfata debita Regulæ obseruantia, impeditur; non tamen notabiliter, sed parũ leuiter: adeò quòd si frater fortiter agere velit, & cautè viuere satagat, potest ibi*

ibi sine notabili transgressione morari. Et ideò dixi, non simpliciter si impediatur; sed si notabiliter impediatur à pura Regulæ obseruantia. Et sic intelligit, & interpretatur hunc Regulæ passum, Hugo, & communiter expositores in hoc cap. Secunda est. Quòd fratres valdè probabilem habeant certitudinem de impedimento prædicto: nam si leuem haberent suspitionem, non sufficit ad obligandum, nec prælati tenerentur eis, de remedio prouidere. Ideo dicit Regula. [Quòd vbicunque sunt fratres, qui scirent, & cognoscerent.] scirent] scilicet certitudinaliter per experientiam [& cognoscerent] per rectum iudicium, se non posse Regulam obseruare spiritualiter, tenentur, &c. Tertia, (secundum Barth. Pisa. quem sequitur Cordub. hic q. 4.) conditio est; quòd impedimentum prædictum ratione loci proueniat, vbi fratres morantur. Vtputà (sicuti constat ex constitutionibus Martin. V.) cum tali loco est annexa proprietas, vel cura animarum, pueros baptizandi, & alia parochialia faciendi; vel quia domino reclamante, ibi fratres morantur; vel quia propter necessariorum penuriam, oportet eos in quæstibus, & congregationibus inhonestis, contra Regulæ puritatem, & vsum Ordinis generalem, excedere; vel propter inhonestam Tertia cōditio.

seu importabilem fratribus societatem, præsertim infirmis: vel propter quid simile; Quod cum sit indeterminatum, relinquitur iudicio prælatorum.

86 Quorum dictum licet sit verum, & omnibus sit consentaneum quòd vbi talia alicui loco adfuerint impedimẽta, tenentur fratres ex Regula ad suos Ministros pro spirituali Regulæ obseruantia, recurrere. Attamen vt
Petr.Ioã. *ex Petro Ioann. & communiter doctoribus habetur; nedum tenẽtur fratres ad suos Ministros recurrere, cum ratione loci eis impedimentum præstatur, ne purè possint Regulam obseruare; verùm etiam si aliundè quam ex loco, id eis impedimentum, adueniat. Vndè dicebat Hugo hic: [vbi ergò castitatem,*
Hug. *charitatem, paupertatem, quietem mentis ad Deum, vel alia, quæ ad Regulam spectant periclitari, seu notabiliter impediri, contigerit; vel certè intolerabilis alicui pro sua debilitate, vel alia necessitate opprimat rigor; fratres non solum ad Prouinciales, sed ad suos quoslibet indistinctè prælatos, secundum Regulam; habent recurrere. hæc ille.]*
Petr.Ioã. *Idemq. asserit Petr. Ioan. hic [Dantur, inquit ipse, de hoc casu alia exempla: vtputà periculum fornicationis, datum ab aliqua fœmina, quod commodè euitari non potest, nisi recedendo: vel periculum mortiferæ distra-*

ctio-

ctionis, & negotiationis, propter officium procurationis temporalium sibi commissum: Vel periculum alicuius pestiferæ societatis aliquorum fratrum: vel periculum ex continua mora cum aliquo sæculari principe, vel prælato, ex qua sibi videtur plurima pericula imminere. hæc ille.] Et *Vbertinus* Vbertinus.
dicit. [*Quòd non potest Regula spiritualiter obseruari, vtputà, si non permittuntur fratres vestimentis vilibus vti, et austere viuere, sicut Regula præcipit: Aut, quia habent fratres curam animarum, ad quam ratione loci tenentur: Aut, quia locus habet annuos reditus, & prouentus: Vel propter quæstus pecuniæ, aut aliarum rerum inordinatos, & prohibitos; Vel propter periculum pestiferæ societatis aliquorum fratrum Regulæ obseruantiam impedientium; Vel propter periculum lapsus carnis, datum ab aliqua fœmina: & similibus.*] Et addit. [*Et quidam ex nobis audierunt ab antiquis fratribus, qui à S. Francisco, & ab eius socijs, qui secū in datione Regulæ fuerant, proprijs auribus perceperunt; quòd vna de principalibus causis quarè hunc recursum S. Franciscus mandauerit, transgressoria fuit relaxatio cōtra paupertatis articulum. Quam cum præuideret Pater sanctus, aliquos Ordinis prælatos secaturos, & fratribus quò ad eam tyrannicè*

illicita imperaturos, ne id fieret, post Obedientiam à subditis, superioribus præstandam immediatè hoc apposuit præceptum, quod teneantur pro spirituali Reg. obseruantia, ad Ministros recurrere. Quia non potest promissæ Reg. transgressio per prælatum Epilogus *subdito imponi, quin potius prælatus in hoc suo debet subdito ministrare, & seruire pro pura Regulæ obseruantia, hæc sententialiter ille. In Seren. conscien. per ordinem alphabeticum lit. l.] Quod & 4 Magistri, & B. Bonauentura, videntur breuiter sensisse. Quare non solum ex* REGULÆ *præcepto ad Ministros est recurrendum, vbi periculum transgressionis Regulæ immineat ratione loci: sed ob quamcunque aliam causam iustam ad transgrediendum Regulam impellentem, vt patet ex dictis. Nec Mart. V. & S. Bernardinus in sua Epistola cap. 4. voluerunt aliquando dicere, quod sola transgressio, quæ ratione loci prouenit, sufficiens est causa, ob quam ad Ministros sit recurrendũ: sed hæc inter alias iustas causas computatur, & est.*

87 *Pro prædicta ergo pura, debita, ac religiosa, absque vlla mortali transgressione, aut transgrediendi probabili periculo ipsius Regulæ obseruantia, quæ ex prædictis, aut similibus causis impeditur: Non solũ possunt fratres, adeo vt à nemine valeant impediri; sed*

etiam

etiam sub præcepto tenentur, ad suos Ministros recurrere, vt ex textu Regulæ patet. Præfati autem prælati, sub mortali tenentur culpa, de opportuno eis remedio prouidere in prædictis. Ideò Pater sanctus dicit.

Ministri verò benignè, & charitatiuè eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipsos, vt dicere possint eis, & facere, sicut Domini, seruis suis. Nam ità debet esse, quòd Ministri sint serui omnium fratrum. Tex.

De charitate, & Ministerio prælatorum.

88 *Charitatiuè in corde, & benignè in vultu, & sermone; debent Ministri ad se recurrentes recipere. Et ità familiares illis se debent ostendere, vt recurrentes fratres, dicere, & facere eis possint, sicut, domini seruis suis. Non enim decet superiores signo, aliquo, verbo, vel facto fastum prætẽdere; qui subditos repellat fratres, à fiducia recurrendi ad Ministros, pro suis necessitatibus. Sed tan quã veri spirituales Patres: ad se recurrentes filios, familiariter in omni debent charitate suscipere; vt suas eis necessitates ostendere, suasque fiducialiter conscientias aperire audeant.*

Charitas, & benignitas ministrorum.

deant. Qui verò secus facerent, contra Regulam, vt dicunt communiter doctores, committerent. Quia si subditi ex Regula tenentur ad Ministros pro Regulæ obseruantia recurrere; ex eadem Regula, tenentur Ministri, eis sufficienter prouidere, & non austeritate repellere. Alioquin frustrà esset tale pro Regulæ obseruantia ad recurrendum mandatum; si non tenerentur Ministri paternaliter recurrentes recipere, & de opportuno remedio eis prouidere. Immo ad id etiam diuino iure tenentur; ratione sui officij. Inde est, quòd S. Pater dicit: [Ità quòd possint dicere, et facere, sicut domini seruis suis.] Quia sicut seruus domino; ità prælatus subdito, pro Regulæ obseruantia, vtiliter seruire, & iuuare tenetur. Remanet enim subditus in hoc liber, & dominus salutis suæ; cui non solum imponi non valet aliquid, quod sit contra Regulam nostram; sed ipse potest, & debet cũ omni tamen humilitate, dicere prælato, Tu mihi seruire debes ad spiritualem promissæ Regulæ obseruantiam. Nec tantum ipsi prælati, sed alij, qui quomodolibet à tali debito recursu, & necessario remedio fratres impedirent; mortaliter peccarent.

Not.

89 Et ex dictis colligere potes, quòd vbi fratribus certitudinaliter constaret, non posse Regulam spiritualiter, in sua sincerita-

te,

te, & puritate, seruare: non statim per seipsos superiorum suorum debent ordinationes infringere, sicut quidam fantastici, atque leues faciunt. Sed possunt, immo ex praecepto Regulae hic specialiter dato, tenentur ad Ministros recurrere, vt eis periculum suum denuntient. Non enim decet fratres cum suis superioribus contendere; sed pro spirituali Regulae obseruātia, recurrent ad Ministros.

90 *Pro puriori verò obseruantia secundum suam perfectam puritatem, & rigorem, sine vlla dispensatione etiam licitè in aliquo relaxante: an teneantur fratres eodem Regulae praecepto ad Ministros recurrere? Dico secūdum Cordub. hic, q. 4. puncto 4. quòd vbicunque fratres à praedicta obseruantia se notabiliter nouerint impediri, non tenerentur ex dicto Regulae praecepto, ad suos Ministros recurrere: liberè tamen possent eos adire, pro opportuno remedio ad obseruantiam praedictam. Et ipsi Ministri in hoc eis debent sufficienter prouidere. Et grauiter vtique peccarent, quicunque à tanto bono, eos impedirent. Quòd autem in praedicto casu, nullo astringantur praecepto recurrendi ad superiores: ex eo patet. Quia licitè viuere, & seruare Regulam possunt sine vllo (vt supponitur) peccato, seu manifesto peccandi periculo, quamuis aliqualiter relaxatè. Et licet melius esset,*

Recursus licitus p puriori obseruātia, nō tamen debitus.

esset, strictius, & perfectius viuere, & Regulam seruare: ad hoc tamen nō tenentur ex præcepto. Sufficit enim cuilibet, quòd sufficienter absque peccato viuat; & suam, ad quā tenetur, professionem seruet. Non enim quis præceptoriè astringitur ad viuendum eò purius, & perfectius, quò potest; licet id facere bonum sit, & ad id satagendum. Inde est, quòd licet fratres ex necessitate præcepti, non obligentur ad hoc; liberè tamen pro dicta puriori promissæ Regulæ obseruantia, ad suos possunt superiores recurrere. Quia nemo debet à meliori bono impediri; & licitū cuique est, maximè Religioso ad perfectionem contendenti, pro obseruantia consiliorum & puritate maiori, licitis medijs conari. Et satis hoc ex Regula videtur concedi, secundum S. Bon. & expositiones Sanctorum Patrum, in hoc passu Regulæ, ex illis verbis. [Debeāt, & possint ad suos Ministros recurrere.] debeant, scilicet obligatoriè, pro necessaria Regulæ puritate obseruanda. Poßint autem, pro perfecta & supererogatoria obseruantia eiusdem.

Prælati tenentur fauere perfectioni Reg.

91 *Quòd autem prælati teneantur eis sufficienter prouidere de tali remedio, & illos non impedire; ex iam dictis verbis Regulæ ad Ministros, charitatiuè, & benignè ad se confugientes recipiendi; iam patet. Et insuper*

per

per ex iure Diuino tenentur prælati, ad fauendum perfectioni Regulæ, & legis Christi. Quoniam non est eis data potestas in destructionem, sed in ædificationem, vt ait Paulus 2.Cor. 10. Idq. de Regul. cap. licet, habetur clarissimè. Ibi enim dicitur, quòd prælatus sine difficultate, & prauitate qualibet, debet subdito ad frugem melioris vitæ transeundi, indulgentiam concedere; ne videatur propositum impedire diuinitus inspiratū. Ibi enim dicitur, quòd talis mouetur ex lege priuata Spiritus sancti, consulentis sequi charismata meliora: & per consequens vbi spiritus Dei, ibi libertas. Quarè peccant prælati contra Regulam, & contra ius Diuinum, & humanum, si ad se confugientibus, de præfato remedio non prouident. Quinimmo, & qui eis essent impedimento ad dictum maius bonum assequendum: resistunt enim hi gratiæ Dei, & Spiritus sancti motui, ad maius bonum mouentis, & excitantis. Idq. patere potest ex simili. Nam si peccat, & resarcire tenetur, qui alium impedit à lucro temporali probabiliter acquirendo; quantò magis peccabit, qui aliquem retrahit, & impedit à lucro spirituali? Et tamen verum est, quòd perfectior, puriorq. Regulæ obseruantia; est aptior, & melior via ad charismata meliora acquirenda, & spiritualia bona augenda, quā Regulæ obser-

Not.

Impediētes perfectionem, peccant.

obseruantia, non ita pura, & perfecta. Prædicta tamen vera sunt, quando manifestè, & satis probabiliter constat, quòd satis quis impeditur à præfata perfecta Regulæ obseruantia: nam vbi hoc esset dubium, prælatorum iudicio standum est. Sciendum tamen est, quòd viuere secundum declarationes Nicol. III. & Clem. V. & alias approbatas, & receptas expositorum declarationes; est viuere secundum præfatam Regulæ puritatem, & secundum intentionem B. Patris nostri Francisci, sine vlla relaxatione: vt latè in tertio præludio, disseruimus.

Asperitates non sẽper cõcedẽdæ à prælatis.

92 *Aduertendum autem, quòd non passim prælati, petentibus subditis Regulã rigorosius quò ad exteriores, seu corporales obseruãtias obseruare; concedere tenentur. Vtputà, nudis pedibus ambulare, vnum tantum habitũ sine alia tunica portare, vestibus rudissimis indui, ieiunia Regulæ in pane, & aqua implere. Hæc enim passim concedere non tenentur: nisi vbi nullum corporale, seu spirituale, particulare, vel commune ex talibus corporalibus rigoribus timeretur detrimentum. Ex talibus enim rigoribus notabiliter excedentibus, propter humanam corporis, & animæ infirmitatem, quotidie declinantium; experientia nos docuit, multa pericula corporalia, & spiritualia prouenire. Quarè non debet præla-*

prælatus paßim hæc cōcedere; nisi de quorum solida virtute, atque diù probata, & sincera animi intentione, firmaq. constantia, & sancto proposito; & pariter corporis sana, robustaq. virtute, constiterit. Potius enim est, vt in obedientia, humilitate, patientia, plenoq. terrenorum omnium contemptu, & propriæ voluntatis abdicatione, oratione, & animi puritate, subditi exerceantur; quàm vt in his exterioribus singulares videri velint: vt latè differit Gerson in tract. de tentationibus diaboli, alph.70.

93 *At si sufficienter subditus à suo superiori minimè prouideatur, vt poßit ad obseruantiam puriorem transire: tunc per se poterit humiliter prius petita, licet non obtenta licentia, eò transire, vbi purius Regula obseruatur. Nam si qui vouit vnam Religionem minus strictam, licitè potest secundum Deum, & Ecclesiam, ad strictiorem transire: licitè ergò frater poterit à statu inferiori, quamuis licito, ad altiorem, & puriorem Regulæ promissæ obseruantiam euolare, petita prius (vt diximus) humiliter, licet non obtenta licentia.* Libertas subditi ꝑ obseruanda Reg.

Immo si viderit subditus, se esse in loco vbi sine peccato viuere non potest, & tamen ei prælatus de opportuno remedio prouidere nō vult: nedum potest, sed etiam tenetur, indè recedere, petita prius (vt dictum est) licentia;

quia

quia quilibet pro debita promissæ Regulæ obseruantia laborare tenetur, & debet. Et si prælatus oppositum præcipiat, etiam sub excommunicationis pœna; non solum non tenetur subditus obedire, sed omninò non obedire constringitur, pro debita suæ Regulæ obseruantia. Nec sine licentia obtenta, erit apostatare: nam talis non est censendus sine licentia recedere, sed cum licentia Regulæ, ad hoc specialiter obligatis; & cum licentia expressa Ecclesiæ, vt habetur in cap. licet, de Regul.

Not. *Tunc enim posset censeri apostata, & verè excommunicationem incurreret; quando nõ transiret secundum formam taxatam in dicto cap. licet; & in statutis Ordinis rationabilibus.*

Subditi quid facient in persecutione. 94 *Hinc colligitur, quòd si subditus probabiliter videat, & agnoscat se iniustè affligi, & acriter ab iniusto prælato malitiosè puniri; adeò quòd certè iudicet, se amplius persecutiones prædictas pro sua fragilitate sustinere non posse, quin de propinquo ruat in mortale peccatum impatientiæ, seu desperationis, &c. nisi inde recedat. Potest idem, & debet de licentia humiliter petita, licet non obtenta, inde licitè recedere: ad suum superiorem pro opportuno remedio, recurrendo. Nec tenetur ibi manere cum huiusmodi occasione propinqua ad mortale: etiam si sub excom-*

excommunicationis pœna, ei inhibeatur recessus. Quia dum ex illa mala sui iniqui prælati societate, præstatur ei impedimentum ad salutem, & occasio propinqua ad mortale, dum vires ad patienter ferendum non habet; potest, & debet ad suum superiorem prædicto modo recurrere, suam procurando salutem, quæ à nemine licitè probiberi sibi potest. Notanter tamen dictum est, si manifestè viderit malitiosè à suo prælato notabiliter, acriterq. se affligi: ac per hoc manifestè se videt in occasione propinqua ad mortale. Quoniam non sufficit fratri absque obtenta licentia, ad superiorem recurrere: si tantum leuiter ex propria affectione suspicetur, & iudicet de malo animo prælati, aut de suo periculo ad mortale. Nec videtur sufficere, occasio remota ad peccatum, nec si leuiter puniatur: sed requiritur, quòd sit certitudo probabilis de prædictis, & acriter affligatur. Et hæc dixi, ne quis ex sua affectione corruptus, sibi somnia fingat, vt vult. Ideò in propria causa semper sunt consulendi alij Deum timentes; & non est proprium sequendum iudicium, num licitus sit huiusmodi recursus, nec ne?

Suspicio non sufficit ad recursum.

Not.

Tex. MOneo verò, & exhortor in Domino Iesu Christo, vt caueant fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollecitudine huius sæculi, detractione, & murmuratione.

95 *POstquam S. Franciscus superiorum in subditos, & subditorum in suos prælatos in ijs, quæ ad regimen, obedientiam, & puram Regulæ obseruantiam spectant, præceptis ordinauit, & direxit expressis: generalem nunc omnibus superioribus, & subditis monitionem proponit; vt à præfatis malis se coerceant. Ab omni, inquit, superbia, hoc est omni specie superbiæ; hypocrisi scilicet, elatione, ambitione, conuicio, contemptu, arrogantia, irreuerentia, insolentia, ingratitudine; & ab omni (inquit) superbia, vt intelligant, quamcunque eos superbiam cauere debere, nempè cordis, conuersationis, sermonis, & operis, ne humilitas promissa depereat. A vanagloria, ne per eam, bonum quod faciunt, perdant. Ab inuidia, ne mutui boni desit dilectio. Ab auaritia, quæ in rerum terrenarum non habitarum cupiditate consistit, & in tenacitate rerum obtentarum; ne tanta promissa derogent paupertati. A cura, & sollicitudine huius sæculi, hoc est sæcularium rerum;*

Monitiones vtilissimæ.

rerum; ne à propria, & cæterorum procuranda salute, & profectu virtutū impediantur. A detractione, & murmuratione, ne charitas erga proximum periclitetur, & pax.

Ad quam culpam obligent hæ monitiones.

96 *SEd fortè dubitabis, cum hæc omnia tanquā mortalia ex Dei lege videantur probibita; cur hic Pater Sanctus monitoriè fugienda exbortatur? Ad quod dico, quòd in omni genere capitalium peccatorum aliquid est mortale, & aliquid est veniale. Superbia, mortale est peccatum, cum quis superbiendo putat gratiam, quam habet, ex seipso habere, nec Deum vult donatorem, agnoscere. Vel quia existimat se illam benè meruisse à Deo; quia Deus ita ei tenebatur facere, & secus faciendo iniustè fecisset.* Dubium. Solutio. Superbia quādo sit mortalis.

97 *Vanagloria, mortalis est culpa, quando quis vanāgloriam, & laudem quærit ad hoc; vt maiorem sibi vendicet licentiam, & viam ad facienda mortalia mala. Quia vbi finis est mortalis; mortalis ipsa vanagloria erit, quæ est ad talem finem. Vel quia vanè quis gloriatur de opere mortali; putà occidisse hominem probum, ignem iniecisse in magnum alterius iniustum damnum, fœminas bonas rapuisse,* Vanagloria mortalis.

vindicasse se iniustè de altero, & cætera id genus. Aut velle facere peccata ad vanã captandam gloriam, apud homines. Vel si faciendo aliquod ex suo genere opus bonum, putà eleemosynam, ieiunium, &c. ad hunc principalem finem facit, vt vanam captet apud homines gloriam. Vel si vanè gloriatur in aliquo indifferenti bono, putà in veste pretiosa, in pulchritudine, in diuitijs, ad finem malum mortalem, trahendi scilicet alios ad peccatum.

Inuidia quãdo est mortalis. *98 Inuidia, mortale de se peccatum est; quia de bono dolet alieno, & gaudet de malo. Vbi enim ex voluntate deliberata, & certa scientia, sine causa bona, quis de bono alterius dolet, vel gaudet de malo, mortaliter ex inuidia peccat; quia hoc est contra proximi charitatem.*

Auaritia quãdo est mortalis. *99 Auaritia, quæ inordinatus est appetitus habendi aliquid, mortalis de se est; vt ait D.Tho.2.2.q.118.art.1. siue sit in desiderando bonum alterius, ità vt auferretur, si fieri posset, siue in appetendo ad temporalem vtilitatem, aliquid sibi illicitum, putà prælaturã, aliudve regimen, &c. ad quæ munera se indignum agnoscit, aut agnoscere debet; siue sit in acquirendo per iniustitias, & fraudes, & vias illicitas mortales; siue sit in retinendo alienum scienter, & contra placitum eius, cuius res illa est, absque voluntate restituendi*

di eam tempore, & loco debito. Vel retinendo propria superflua, quæ nihil prosunt ad necessitatem, & ad statum personæ; adeò ardenti desiderio, vt potius eligatur, quòd res putrescant, & vastentur, quàm in vsum, & fructum aliorum tradantur.

100 *Cura, & sollicitudo huius sæculi, mortalis etiam culpa tunc est, cum res non necessariæ, & superfluitates nimis ardenti desiderantur affectu: adeò vt mens impediatur totaliter ad cogitandum de propria salute. Quarè qui sic de sæculo, seu secularibus rebus est sollicitus; vt contra Regulæ honestatem notabiliter faciat; vel vt illa dimittat, ad quæ ex lege aliqua obligante, vel voto Regulæ tenetur; mortaliter peccat.* Cura sæculi qñ est mortalis culpa.

101 *Detractio, item mortalis est, cum ex inuidia, aut odio, quis malè de altero loquitur. Vel si id solum faciat ex lubricitate linguæ, & facilitate loquendi: si tamen malum quod dicitur, in magnum alterius damnum cedere possit: quia cauenda est dicendi leuitas, quando ad grande alterius damnum, cedit.* Detractio quãdo fit mortalis.

102 *Murmuratio, etiam mortalis est, cum quis scienter impugnat Dei iudicia, aut superiorum auctoritatem; vel cum ad suscitãdum scandalum, ordinatur. Vbi enim prædicta ex deliberatione, certaq. scientia, & pleno fiunt consensu; mortalia sunt peccata absque dubio.* Murmuratio qñ fit mortalis.

At si per ignorantiam, aut ex primo motu absque pleno consensu admittantur sæpè sunt venialia. Superbia verò venialis erit, quando quis aliquam putat se habere gratiam, quam non habet: putà viriliter resistendi tentationibus, & mirabilia faciendi pro Deo: quia scilicet ad hoc satis bonas habet coniecturas, quanquam fortè non ità sit. Si enim hoc per ignorantiam ità esse putat, aut ipsum putare non est penitus affirmatiuum; tantum venialis erit culpa. Securius tamen est, neminem simpliciter talibus sic confidere, & inhærere; quin semper Diuinorum iudiciorum, & humanæ fragilitatis rationalis timor habeatur.

Superbia aliquãdo est venialis.

Vanagloria, quæ leuis est placentia in laude alicuius, non nisi venialis est culpa. Et generaliter vbi in aliquo bono subrepit opere; non quasi finis ad faciendum opus illud principaliter intentum. Quod clarius dicitur. Quicunque vanam laudem, seu gloriam inordinatè appetit, ità tamen, quòd Deum sibi cæteris omnibus præponit; nec aliquid contra Deum faceret, pro gloria assequenda; non criminaliter, sed venialiter tantum peccat.

Vanagloria venialis, quando.

Inuidia, quæ per deliberationem quandam; non tamen plenam, seu completam surrepit; venialis erit. Quia licet non repellatur in primo motu quamcitius fieri potest; quia

Inuidia venialis quando.

tamen depellitur antequam plenus habeatur consensus, & incipit displicere; non mortalis, sed venialis erit culpa.

Auaritia item, quæ in appetitu alienorum bonorum consistit, vel rei non sibi licitæ, venialis tantummodò culpa erit: si ex voluntate non absoluta sed sub conditione expressa, vel saltem subintellecta appetatur: vtputà, vellem hoc, vel hoc si absque Dei offensione, aut damno proximi, habere possem. Vel generaliter vbi amor rei, desiderium est rei exiguæ; vel ipsum desiderium exiguum, & paruum est, adeò vt nullo modo vellet pro illa re Deum offendere. Exiguitas enim rei, vel desiderij; à mortali (secundum omnes) excusat. Auaritia venialis, quando.

Idemq. dicendum est, de cura, & sollicitudine sæculi. Si enim talis est, quòd licet magno amore curis sæculi quis se occupet, non tamen tanto, quòd Deum velit offendere, & necessaria saluti omittere; veniale peccatum est tantum. Cura sæculi venialis, quando.

Detractio item, quæ non ex odio, aut inuidia nascitur, sed ex facilitate loquendi; si non in magnum, sed exiguum damnum cedit alterius; venialis est.

Murmur etiam, contra Diuinam prouidentiam, aut superiorum auctoritatem, si non ex superbia intellectus fiat, nolentis se in obsequium Fidei, & superiorũ captiuare; nec ex Murmuratio venialis, quando.

nimis deprauata voluntate, ſed ex quadam leuitate; nec pleno affectu, & conſenſu; crimen erit ex huiuſmodi circunſtantijs, veniale.

Cauſæ excuſantes à mortali.

Et generaliter tam in prædictis, quàm in cæteris criminalibus culpis; vbi per ignorãtiam inuincibilem, vel ex primo voluntatis motu, abſque pleno conſenſu delinquitur; non niſi veniale erit peccatum, & aliquandò nullum: pro eò quòd conſenſus eſt ille, qui principaliter facit peccatum. Vt de prædictis omnibus latè poteſt videri Gerſon tom. 2. ãlphab.32. de cognitione peccati.

Perfectio excludit venialia.

Propter hanc ergò diſtinctionem mortalis, & venialis culpæ; hæc in Regula exhortatóriè ponuntur. Quia cum ad perfectionem ſecundum noſtram profeſſionem tendere debeamus: à venialibus abſtinere, prout poſſibile eſt, conari debemus. Ne ijs neglectis, facilius in mortalia incurramus; vel per illa multis meritis priuemur.

Quem effectum producat culpa venialis.

Venialis culpa qd inducat.

103 *VEniale enim peccatum, licet lethiferum vulnus non ſit, quod vita gratiæ animam interimat, ſicut mortale facit peccatum: eſt tamen vulnus circa mortem, quia ad mortale diſponit. Et ſatis indignum*

eſt,

eſt, vt humilitatis, & perfectionis altiſſimæ profeſſores, rurſum ſuperbiendo proximis inuidendo, cupiditatibus, & curis, & negotÿs ſæculi, detractionibus, & murmurationibus, ſe iterum, (licet infrà terminos venialis culpæ) immiſcendo; ad animam enecandam, ſeu vita gratiæ interimendam, accedant.

Nec item venialis culpa, ſimul cum actu meritorio in eadem anima & tempore: ſe compatiuntur. Vt ſcilicet eadem oratio, eleemoſyna, ieiunium, & huius generis alia; quæ ex vanagloria, venialia redduntur, meritoria gloriæ, ſeu augmenti maioris gratiæ, ſint. Non enim idem actus meritorius eſſe poteſt, & culpabilis, licet venialiter: quia impoßibile eſt eandem animam ſimul agere meritoriè, & venialiter demereri; quoniam nullus peccando meretur vitam æternam. Nam tantæ vis, & malitiæ eſt veniale peccatum, vt tollat ab actu quem inficit meritum æternæ vitæ: quamuis prædictum meritum non tollat à perſona. Etenim multi ſunt ſancti viri, qui abſque eo quòd æternæ vitæ meritum perdant, peccant venialiter: Verum per illos actus qui peccata ſunt venialia, non merentur vitam æternam. Vt exactè hæc videri poſſunt per Caietanum tom. 1. opuſc. tractatu 31. reſponſ. 14. & 2. 2. q. 33. art. 2. ad 3. Et hoc, ſecundùm Gerſo. tom. 3. alphab. 63. Veniale non ſtat cum merito.

Ex quo praecipuè nobis studium literarum conuenire conuincitur: qui per praedicationis officium, saluti proximorum insistimus. Hoc enim praedicationis munus, sacrae Scripturae notitiam requirit, quae in plerisque locis subtili indiget expositione. Quarè ne ex imperitia, errores pro veritate doceamus; necesse nobis est, sacrae Scripturae habere studium, & Magistros. Vnde Nicol. in cap. Exijt. satis nobis studium literarum asserit conuenire. Quod & Martin. V. in suis constitut. cap. 10. confirmans, ait: [Exhortātes strictissimè in visceribus Iesu Christi fratres omnes; vt vbicunque viderint idoneos ad studia promouendos; totis viribus auxilium eisdem, consilium, & fauorem impendant: cum scientia, donum Dei sit, armatura ad defensandum sanctam fidem catholicam, corona Ordinis, lumen veritatis, & vita in tenebris ambulantium.] haec ille.

105 *Sed fortè studium literarum expressè suadere nō curauit; quia iam videbat nos satis ex naturali appetitu ad capessendas scientias, inclinari. Et insuper, ex statu nostro à mundi curis, & sollicitudinibus abstracto, et vtili exercitio praedicandi, in Regula demandato; satis ad sacras literas nos ordinatos supposuit. Ne autem putaremus, principale in chartis, & literis studium esse ponendum,* Studium literarū cur non suadetur.

sed

ſed magis ſpiritualis ſapientiæ prius, poſtmodum literarum ſtudium eſſe ſectandum; iuxtà illud Dauidicum Pſal. 118. Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me: Ideò prius ab immoderato, irreligioſoq literarum ſtudio nos retrahendo; cui potiſſimũ ſtudio ſit nauandũ ſtatim tradidit; inquiens. [Et attendant, quòd ſuper omnia deſiderare debent habere ſpiritum Domini, & ſanctam eius operationem.] Ac ſi dicat, non literarum ſtudium ſuper omnia ſectandum eſt; ſed ſtudendum ſuper omnia eſt; ad habendum Spiritum Domini, & deuotionis; cui & ipſum ſtudium literarum, & cætera omnia inſeruire debent.

Studium literarũ nó reprehéditur hic.

106 Non ergò ſimpliciter hic ſtudium diſſuadetur literarum ſi pro omnibus fratribus hæc paterna exhortatio eſt intelligenda; ſed ſuperfluum illud ſtudium, quod à ſtudio orationis, et deuotionis, et charitatis retrahit fratres, ſecundum communiter Doctores. Vnde Hugo dixit. [Neque enim S. Franc. reprehendit, aut diſſuaſit vnquam ſtudium literarum, niſi propter hoc, à neceſſarijs declinet vita ſtudentium: immo & deuotè ſtudentem, ſacræ promouent literæ ad virtutes. hæc ille.] Sed ſi ſimpliciter & abſolutè eſt intelligenda exhortatio; ad laicos tantum, & illiteratos eſt ſermo; vt omnes Regulæ expoſito-

Laici prohibentur ſtudere.

res

res fatentur. Vult enim Regula hic, vt quisque in sua vocatione permaneat; et non procurent laici ad clericatum, de laicatu ascendere; nec literas discere præsumant, vltrà suam vocationem. Et licet hoc ex Reg. non nisi tantum exhortatio eis sit; ex iure tamen Diuino prohibitum est laicis, studio literarũ incumbere: vt quisque iuxtà Apost. verbum Ephes. 4. dignè in sua vocatione ambulet, in qua vocatus est. Et ex statutis Papalibus prohibetur illis, de laicatu ad clericatũ ascendere: vt in compend. priuileg. titulo. Laici fratres, videri potest. 1. Cor. 7.

107 *Clericis verò minimè id dissuasit, sed magis voluit, quòd debitè, & religiosè studerent: cum ad confessiones audiendas, vel ad prædicationis munus, sint vocati. Quæ quidem absque literarum studio, minimè sine errore fieri poterunt. Vndè ipse B. Pater, cum paucas literas sciret, postmodum non solum orando, (vt dicit Hugo) sed etiam studendo profecit: & alios fratres in diuinis studere literis voluit: & vt sacræ Scripturæ Doctores, in maxima haberentur reuerentia mandauit. Cunque Euangeliũ dicat, Matt. 5. Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum: quis sanæ mentis dicet, quòd literatis sacrarum literarum studiũ, vetuerit Pater sanctus? Hæc enim scien*- Clerici hortãtur ad studiũ.

tia

tia nō solum ad aliorum eruditionem est vtilis; sed etiam ad propriam instructionem, vt seruus Dei sciat seipsum benè regere; virtutes à vitijs discernere; & notitiam Dei, & futurorum præmiorum clarius intelligere; & in omnibus cautius, & fructuosius conuersari.

Quòd gratia deuotionis, & orationis à fratribus sit expetenda super omnia.

108 N*On ergò studium vetuit literarū; sed magis necessarijs, magis insistendum esse suasit: inquiens. [Attendāt fratres, quòd super omnia desiderare debent habere spiritū Domini, & sanctam eius operationem.] Virtutes scientijs præponi debent; quoniam nulla potior sciētia, quam practica virtutum: meritò ergò super omnia spiritū Domini, et sanctam eius operationem desideranda, insinuandū fratribus erat à Seraphico Patre in Regula. Quoniam si huius Regulæ vitam, feruēter fratres debeant insectari: potius edocēdi à Deo sunt, per influxus gratuitos, et per affectus cordiales in solum Deū eleuatos & fixos, quàm per literæ studiū. Immo credo, quòd absque Diuinæ illuminationis radio & igniculo, nemo possit medullam san-*

ctarum

ctarum Scripturarum penetrare perfectè. Et fortassis, nec aliqualiter penetrare poterit, absque aliqua vanitate, & sine magna insipiditate. Et sæpe experientia docuit, quosdam simplices fratres, soli mentali studio & deuotioni vacantes, perspicatiores & longè peritiores in Diuinis sacrarum Scripturarum sensibus extitisse: quàm quosdam fratres literas profitentes, qui tamen sola albugine, seu cortice literæ suos habent oculos velatos. Iurè ergò à Seraphico Patre, literatis & illiteratis fratribus, duo hæc super omnia attendenda, & exoptanda proponuntur: Domini scilicet, habere spiritum; & sanctam insuper eius operationem. Spiritum Domini habendum, signanter dicit; quia potius est habere Spiritum Domini, quam habitus gratiarum, seu diuinarũ habere virtutum. Tum quia ipse Dominus est fons, terminus, et obiectum earum. Tum quia habitus prædicti, minimè haberi possunt, sine continentia, et immediata inhabitatione spiritus Christi. Tum quia ipsis gratijs, nihil appretiandum, vel quærẽdum; nisi ipsemet Domini spiritus, qui est supersubstantialiter omne bonum. Tum quia à suis fratribus quandã participationem Spiritus Christi desiderari vult; vt, quò fieri potest, conformes eius vitæ reddantur. Ideò dicit. [Et sanctam eius

Spiritus Domini quis sit.

ope-

operationem.] Vt ex Christi exemplo, nobis probaret quatuor actus esse summos, summoque ad eos conatu fore contendendum: quos prosequendo, subnectit dicens.

ORare semper ad Deũ puro corde, & habere humilitatem, & patientiam in persecutione, & infirmitate, & diligere eos, qui nos persequuntur, reprehendunt, & arguunt: Quia dicit Dominus, diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.

109 *SAnctam Domini operationem specificat per orare semper, et puro corde ad Deum. Et per humiliari infra seipsum. Et per patientiam in omnibus aduersis. Et per perfectam, omnium non solum amicorũ, sed etiam inimicorum, dilectionem. Orationem, tanquam præcipuam spiritus operationem, proponit. Quoniam (vt Apostolus inquit) spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, ideò ad orandũ semper monitoriè hortatur. Iuxtà illud Luc. 18. Oportet semper orare; et nunquam deficere. Quod simpliciter secundum S. Bonau. intelligitur, vt semper orare, sit horas canonicas quotidiè debito more dicere. Vel semper benèfacere,*

Operatio sãcta Domini quæ sit.

Rom. 8.

re, quia semper orat, qui semper benè operatur: Vel spiritum deuotionis, semper inuiolabiliter obseruare. Hæc enim deuotio, inter quascunque operationes, & occupationes gemitibus solet, & suspirijs inenarrabilibus, Christi clementiam implorare. Puro etiam corde orandum dicit; vt in oratione puri cordis, non solum communem abstinentiam & sobrietatem à delitijs carnis includat: sed etiam omnem abstersionem, & depurationem à quibusq. illecebris, & fantasmatum nebulis. Vt sic sereno mentis oculo, & puro orent corde; ac si in cælis essent, videntes faciem Dei sui.

110 *Et nota, quòd ter in Regula de oratione agitur; primo, in tertio capit. vt Diuini cultus primatum in oratione esse scias. Secundo in 5. cap. vt virtualis obsequij & laboris primatus, in oratione esse ostendatur. Tertio in hoc cap. 10. vt in oratione omnis studij sapiētialis sacrarū Scripturarum primatus, esse probetur. Iuxtà illud Apostoli Iaco. 1. Si quis indiget sapientia; postulet à Deo. Per ipsam enim orationem, & in ipsa, intimè & sapientissimè tenetur, gustatur, & cernitur summum bonum. De qua, pulchra videre poteris apud Gerso. alphab. 49. de oratione; & in Opusculis S. Bonauen. in Regulis nouitiorum capite 2.* Oratio ter nominatur in Regula.

Humilitas quam necessaria. *111 Post iugem autem, & puram orationem; ad humilitatem, patientiam, & charitatem hortatur. Humilitas post orationem immediatè subnectitur; quia ipsa Deo, & hominibus maximè grata esse assolet. Vndè Scriptura Diuina testatur, Spiritum Domini super humiles requiescere.* Isai. 57. *Et quia Minoribus fratribus iuxtà sui humillimi exigentiam status, proprijssima virtus esse debet; eam patientiæ præponit. Et quia ipsa humilitas fundamentum est patientiæ; sicut superbia impatientiæ fundamentū probatur. Iuxtà illud Prou. 13. Inter superbos semper sunt iurgia. Immo sicut supèrbia radix cuiuslibet improbæ affectionis est; sic ex aduerso omnem piam affectionem ipsa humilitas parit.*

Patientia quam necessaria. *Patientia deindè in persecutione, quæ est aduersitas ad extra; & in infirmitate, quæ est aduersitas ad intra, habenda est. In persecutione, quia scriptum est 1. Tim. 3. Omnes, qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem patientur. Tunc enim fratres verè Minores esse probantur; cum patientiam ad eos, qui nobis benefacientibus, damna, proba, & calumnias inferunt; placido corde seruauerint indefessam. Nihilq. mali pro malis, facto, verbo, rancore, vel signo responderint: sed magis orationis, & beneficiorum rependerint actiones. Et insuper si in infirmitati-*

bus

bus eandem seruauerint. Quæ tunc verè seruatur, quando frater infirmus paucis obsequijs, paucisque remedijs contentatur; iuxtà exigentiam paupertatis. In quo magis reperiuntur vitiosi, qui à seculo ad Religionem pauperrimi venerunt. De quibus S. Hieronym. ad Eustochium, inquit. [Sunt nonnulli viles, & abiecti in sæculo, qui quotidianis laboribus se vltra vires affligentes pro victu captando vilissimè, & vix satis fabis, & rapis cum pane hordeaceo saturantur: cum Christi verò ad mensam accedunt, & Christi militiam suscipiunt suæ egestatis obliti, lautiora quærunt, quam milites, qui sunt assueti magnificis, hæc autem omnia in Christi, & Apostolica vita, locum non habeant. hæc ille.] Infirmi quomodo se habere debent.

112 Charitas demum in eos, qui nos persequuntur, & irrationabiliter reprehendunt, & arguunt; rationabiliter exercenda monetur, vt veri Christi discipuli inueniamur: Qui inimicos diligendos mandauit, & orandum pro ijs, qui nos persequuntur, & falsi criminis impositione calumniãtur. Quoniam beati sunt, qui ob iustitiam, persecutionem patiuntur: & horum, regnum cœlorum esse, Scriptura testatur. Verùm quia incassum bonum agitur, si ante vitæ terminum deseratur: ideò sequitur hic. Charitas in persecutores.

Tex. QVi autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

113 *QVoniam tam in fugiendis malis, quàm in sectandis bonis; ipsa perseuerantia, & recta finis consummatio coronabitur. & hac de decimo capitulo.*

De suspectis consortijs mulierum, & ingressu Monasteriorum Monialium, & compaternitatibus vitandis. Cap. XI.

Tex. PRæcipio firmiter fratribus vniuersis, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierum, & quòd non, &c.

Castitas strictè pcipitur hic.

HAbito, in Decimo superiori capitulo, de speciali interiori regimine; quemadmodum prælati circa subditos præcipiendo, & subditi ad suos superiores obediendo, pro Regulæ pura obseruantia se habere inuicem debeant. In hoc vndecimo capitulo docemur, quonam modo ad exteriora regi debeamus; ad purissimam tuendam castitatem, & famæ sinceritatem ab omni turpitudinis labe. Et sicut sub præcepto firmissimo, Pater sanctus, receptionem pecuniæ

in 4. Regulæ capitulo probibuit fratribus, quod ad paupertatis puritatem spectat, dicens, [Præcipio firmiter fratribus vniuersis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant.] Et sub firmissimo item præcepto in 10. cap. in omnibus, quæ contra animam & Regulam non sunt, obediendum esse superioribus præcepit; quod ad humilitatem obedientiæ attinet, inquiens. [Firmiter præcipio fratribus, vt obediant suis Ministris in omnibus, &c. Ita nunc sub firmissimo etiam præcepto, pro sanctæ castitatis pura obseruantia, & famæ sinceritate, tria nobis intercedit: suspecta, scilicet mulierum consortia, ingressum ad moniales, & compaternitates. Vult enim Pater sanctus, nostram esse conuersationem purissimam, tutissimam, & clarissimam: & ideò hæc tria inhibet, per quæ solet infici puritas, periclitari securitas, & obscurari claritas.

2 *Sciebat sanctus Pater hominis fragilitatem, & pronitatem ad malum; hostis infernalis astutiam & sagacitatem; & mulierum contagiosam affabilitatem; ideò suspecta hic earum consortia in gestu, & consilia in affatu, suis fratribus interdicit. Nec tantum suspecta nobis mulierum, sed etiam cuiusuis personæ consortia, probibet; vt inquit S. Bonau. & cæteri expositores hic. Quia sicut Do* Consortia suspecta prohibentur.

minus noster probibendo mechiam, nō solum minorem probibet lapsum, qui est fornicatio, sed & omnem maiorem turpitudinem, qua corpus seminaliter inquinatur: Sic in proposito, probibendo hic B. Pater suspecta mulierum consortia; probibet & suspecta consortia virorum quorumcunque.

Consortia suspecta prohibentur.

3 Et per suspectum consortium, quod nobis ex vi Reg. probibetur. Bonau. intelligit, tum consortium cuiuscunque personæ, quod nobis enormis tentationis excitat stimulum, et crimini præstat fomentum; tum quod probabiliter potest apud aliud, vel alios, scandalum de impudicitia generare. Antonio autem Cordub. magis placet, quòd hic nobis tantum interdicatur consortium secundo modo dictum; scilicet, quod potest apud alios scandalum de impudicitia generare. Et ratio est, quia directè per castitatis votum, tenemur omnem vitare impudicitiam, corde, ore, & opere quomodocunque contrabendam; vtputà impudicitiam aspectus, tactus, affatus, & cogitatus carnalis. Et indirectè eodem tenemur voto, quascunque proximas vitare occasiones ad impudicitiam impellentes. Et sic suspecta quarumcunque personarum consortia, vel consilia, ex quibus probabiliter nobis ad immunditiam, seu contra castitatem, corde, ore, vel opere præberetur peccandi

occa-

occasio, videntur interdicta, ex ipso voto castitatis. quod Petr. Ioan. annotauit in fine huius capituli. Quarè non est, cur iterum sub præcepto, sint probibenda. Atqui ex vi voti castitatis, suspecta non tenemur vitare consortia, quæ alijs ad immunditiam, scandalum, seu offendiculum esse possent; licet ad hoc diuino, & naturali iure teneamur iuxtà illud Matth. 18. væ homini illi per quem scandalum venerit. Ideò B. Pater id nobis in hoc cap. specialiter interdicit. Sed quoniam Sanctus Bonauentura, & communis expositorum sententia habet, suspecta hic consortia non solum ad euitanda scandala, sed etiam ad puram mentis, & corporis castitatem seruandam, esse interdicta: ideò à tanto viro, & communi omnium sententia, non est tutum recedere.

4 *Et si quæras, quænam suspecta dicenda sint consortia ex quibus alij scandalum haurire poterunt? Dico ex pluribus id esse conditionibus spectandum; vtpotè ex genere ipsius actus, & ex circumstātijs personarum, loci, temporis, frequentiæ, &c. huiusmodi: vt dicunt quatuor Magistri, & cōmuniter Regulæ expositores in hoc passu. Vnde S. Bonau. dicit, quòd suspectum consortium, non solū est cum muliere, seu persona suspecta, sed etiam cum omni alia; vbi locus, tempus, ge-* Suspectū cōsortiū quid sit.

stus, aspectus, & alia indicia suspicionē probabilem immunditiæ generare solent. Scilicet si pro colloquijs habendis locus quæratur solitarius, aut obscurus; tempus nocturnū, aut aliàs importunum, putà quando fratres omnes sunt in Choro, vel in refectorio; si gestus sit dissolutus, putà nimia appropinquatio ad mulierem, vel nimia affixio oculorum ad faciem eius, vel manuum contactus. Item si talia consortia, vel colloquia fiant excluso aliorū auditu, licet non visu; & sunt cum eadem persona prolongata, aut frequentata, absque vlla manifesta, pia, seu rationabili causa. His enim concurrentibus vel in toto, vel in parte; suspecta ipsa consortia, vel colloquia communiter redduntur. Et in his maximè ætas, & conditio personarum attendenda est. Et Petr. Ioan. ait, quòd suspecta consortia, non solum per mutuam præsentiam, sed etiam in absentia multipliciter per literas, per dona, per nuntios, & cætera huiusmodi, sæpe contrahi solent. Et Hugo, Barth. Pisa. & Ioan. de Valentia dicunt, in hoc cap. 11. quòd si alicui fratri dissuadetur, & eò magis si prohibetur per prælatos colloquium alicuius mulieris, vel familiaritas alterius personæ, cum qua suspicio possit oriri; & ex hoc quòd timetur de impudicitia aliqua; si reiterat, iam de facto, se suspectum reddit. Et habetur

in

in constitutionibus B. Ioan. de Capistrano cap. 11.

5 Et ex ijs patere potest, quoties à multis mortaliter peccatur in familiaritatibus, et visitationibus frequentibus mulierum, seu iuuenum, licet malo animo non fiant; propter scandalum, & suspicionem sinistram, quam alij, & maximè seculares concipere possunt. V bi enim frequentia, aliquam ex suprapositis circunstantijs absque vlla excusante causa adiunctam habuerit; ex quo rationabiliter suspicio oriri potest: mortaliter peccabitur, ex scandalo dato. Qui enim aduertit, aut aduertere debens, alios ex suo (nulla excusante causa) agendi modo scandalizari, & proniores fieri ad peccandum; et nihilominus ab incepto non desistit; ex scandalo actiuo dato, mortaliter, seu venialiter peccabit, secundum scandali rationem. Quoniam quisque ab omni actu cui non aliundè est astrictus, desistere tenetur; quando timetur, aut secundum vehementem coniecturam timere debet scandalum passiuum pusillorum; quousque illud euacuatum fuerit. vt habetur in Gerson. to. 2. Alph. 24. lit. H. Familiaritas inducens peccatũ. Not.

6 Ingressus item ad Monialium monasteria specialiter prohibetur. Tum quia sub specie spiritualis amoris, occultiùs, faciliùs, & periculosiùs carnalis incentiuum amoris, & fami-

familiaritatis, insurgit. Tum quia horribilior hinc infamia, & scandalum oriri posset: Tum etiam quia ad sacratas Christi sponsas, purior, timoratior, et reuerentior quam ad alias, accessus esse debet, ideò dicit.

ET ne ingrediantur monasteria Monacharum: prẹter illos, quibus à Sede Apostolica cōcessa est licentia, specialis.

Accesfsus ad monasteria nó prohibetur.

7 *INgressus, non accessus ad Monasteria Monacharum, probibetur: qui tunc est, quando quis ad claustra, domos, & officinas interiores ingreditur. Quoniam nomine monasterij, prædicta tantum Nicolaus iij. intelligenda decreuit: pro eo, quòd, ad alia loca, vbi homines seculares conueniunt, vtputà cratem, loquutorium, Ecclesiam, &c. possunt fratres illuc causa prædicationis, vel eleemosynæ petendæ, accedere: quibus id à superioribus suis, pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum. Vt per dictum Nicol. iij. in cap. Exiijt. §. Denique, extat declaratum; & per omnes Regulæ expositores.*

Ingressus qualis ꝓhibeatur.

8 *Et licet, vsquè ad tempora Grego. IX. aliqui fratres intellexerint, & voluerint, hic tantummodo probiberi ingressum, ad monasteria pauperum Monialium S. Claræ inclusarum, cum de eis Sedes Apostolica curam habeat*

habeat specialem. Cuius gratia putabant dictum esse, in Regula (præter illos, quibus à Sede Apostolica, concessa est licentia specialis:) Per dictum tamen Greg. 9. & Nic. 3. declaratum est; generaliter id esse prohibitum de quarumlibet cænobijs Monialium. Quarè, licet specialiter pro monasterijs Monialium S. Claræ, secundum S. Bona. & Petrum Ioan. hic, ista intelligi possit prohibitio; quia præfata pericula fortius, & facilius insurgere cum huiusmodi Monialibus possent, quæ sub Ordinis regimine specialiter subsunt. Attamen pro cunctis quarumcunque Monacharum, seu sororum cænobijs; & Tertiariarum religiosarum collegiatarum, regularem vitam canonicè profitentium, siue inclusæ sint, siue non; ex Regula cunctis fratribus probibetur ingressus. Vt ex dictis Pontificibus, & Eugenio 4. constat. Et ità S. Bon. Hugo, & cæteri post dictum Greg. 9. expositores; & Collector compend tit. ingred. monast. in secũdo Notab. intellexerunt. Generalis enim probibitio cum sit; nullum Monacharum quarumlibet excipit cænobium. Et nos non ad intentionem Sancti Francisci, quam nescimus; sed ad literam, quam vouimus, & communem, ac rationabilem astringimur intellectum. Omnes autem mulieres communiter viuentes, & regularem obseruantiam canonicè

pro-

profitentes Monachæ; & earum domus, monasteria dici possunt. Quod annotauit Hug. hic. Ideò ab horum monasteriorum ingressu; generalis Regulæ probibitio arcet: licet Inno. 4. & Alex. 4. aliter senserint. Quorum declarationes per Nicol. 3 fuerunt abolitæ; prout videri potest in compendio vbi supra §. 8.

Monachi qui appellādi sunt.

9 *Immo secundum S. Bon. sicut Monachi appellantur, nō solum qui in collegio viuunt, sed etiam qui solitarij vitam degunt: sic & Monachæ, & Moniales, non solum collegiatæ dicendæ sunt; verum etiam inclusæ, & quæ solitariam vitam agunt. Ideòq. hæ, sicut collegiatæ vitandæ sunt; & eò magis propter maius periculum solitudinis. Cuius dictum impugnari ex eò posse videtur, quòd solitariæ licet Monachæ sint, non tamen earum habitationes sunt propriè Monasteria, seu cœnobia Monacharum. Monasterium nanque, collegium, seu communem Religiosarum mulierum ad simul habitandum, & conuiuendum congregatarum, denotat habitationem. Et ex Regula ipsa, non nisi ingressus ad monasteria Monialium, fratribus interdicitur. Nec ex declarationibus, & probibitionibus Papalibus ad præfatas solitarias accessus videtur esse prohibitus; vt in compendio, tit. ingress. monast. videri potest. Adhuc tamen videtur saltem ex intentione huius præcepti,*

minimè

minimè fratribus licere, talia Religiosarum solitariarum ingredi loca; propter eandem, periculi scilicet, & scandali, rationem; quæ æque in istis, & fortè magis solitarijs, & in illis collegiatis militat Monialibus. Quamuis stando in rigore literæ, oppositum probabiliter teneri possit.

10 *Ad loca autem interiora domorum, vbi mulieres honestæ, (quamuis bizochæ, seu tertiariæ sint,) collegialiter absque vlla tamen canonica professione conuiuunt: non videtur ex hoc Regulæ præcepto, nec ex Pontificum declarationibus, seu prohibitionibus interdictus ingressus. Quia huiusmodi mulieres, verè Monachæ non sunt; cum sub nulla Regulari canonica professione viuant. Sicuti veræ Moniales; & etiam tertij Ordinis sorores, viuunt: quæ sub similitudine monasterij Regularis in congregatione conuiuunt, sub canonica tertij Ordinis professione: vt ex Beato Ioanne Capistrano, in fine 11. cap. colligitur. & ex Cordub. hic, quæst. 2. habetur expressè. Ratione tamen periculi, vel scãdali, tenemur ab earum ingressu, & familiaritatibus frequentibus, seu suspectis cauere: sicut à suspectis consortijs aliarum quarumcunque personarum, vt supra dictum est.* Ingressus ad tertiarias an liceat?

11 *Ex licentia tamen Sedis Apostolicæ, licitum erit fratribus monasteriorum quarum-* Licentia ingrediẽdi monasteria.

rumcunq; Monacharum, seu sororũ ingredi septa; modo talis licentia specialiter fratribus sit indulta. Quoniam vt ex verbis Reg. patet, de licentia speciali Papæ, cõceditur fratribus præfata ingredi posse monasteria: vndè ex generali facultate, & indulto, minimè possent introire. Generalis autem facultas est, quando generaliter omnibus Christianis clericis, aut religiosis, in aliquo, seu aliquibus casibus præfata monasteria introire posse conceditur; nulla specialiter de fratribus Minoribus facta mentione. Virtute quidem talis generalis facultatis, quæ in bullis, & confessionalibus quandoque fieri solet: nos fratres Minores minimè præfata monasteria, licitè introire possemus. Quia cum ipsa Regula præcipiat, ne fratres ingrediantur monasteria Monacharum, (nisi quibus à Sede Apostolica cõcessa est licentia specialis) necesse est vt specialis pro Minoribus fratribus facultas fiat; vel quòd in speciali fiat mentio de illis; vel quòd aliquo modo constet de intentione Papæ, ad id præfatis fratribus facultatem indulgentis, alioquin contra Regulam peccarent.

Quando licitè ad Monasteria fiat ingressus.

12 C*Asus autem, in quibus ex Apostolicis priuilegijs, specialis facultas*

Mino-

Minoribus fratribus sit ingrediendi præfata monasteria; sunt septem. Primus, ex Pio 2. & Nic. 5. quod ingredi possunt claustra quarũcunq; Monialium (exceptis sororibus S. Claræ,) & alia loca, ad quæ sæculares ingrediuntur; quando à suis superioribus, quicũque illi sint, & Guardianis mittuntur ad prædicandum in præfatis locis, & non aliter. Excepi sorores S. Claræ: quia licet à præfatis Pontificibus generalis sit fratribus facta facultas pro quarumcunque Monialium monasterijs: per Leonem tamen 10. reuocata est, quò ad prædictas Sanctæ Claræ sorores. Ingressus ad monasteria quando liceat.

Secundus ex Innocen. 8. quòd confessores Monialium, tempore pestis ingredi poterunt earum monasteria ad celebrandum Missam; & ad audiendum confessiones illarum, quæ seruiunt pestilentiatis, & stant separatæ, nec cum alijs Monialibus conuersantur. Nã si huiusmodi Moniales pestilentiatis seruientes cũ cæteris conuersarentur; non videtur pro eis intelligenda prædicta concessio, cũ de illis loquatur, quæ ab alijs segregatæ sunt. 2. casus. Cõfessores ingrediuntur monasteria.

Tertius, ex Bonifacio 8. quòd fratres inuitati à prælatis Ecclesiasticis in suis diœcesibus, simul cum ipsis poterunt monasteria, & loca Monialium cuiuslibet Ordinis liberè ingredi ad defunctorum exequias celebrandas: ad confessiones infirmarum audiendas; 3. casus.

ad processiones generales, & prædicationes faciendas; ex quibus sorores excipimus Sanctæ Claræ: quia per Leo. x. quò ad has, huiusmodi facultas fuit reuocata.

4. casus. *Quartus, ex Leone X. quòd fratres vocati, rogati, aut incitati à prælatis Ecclesiarum, aut prælatis Religiosis, vel Visitatoribus, curã monasteriorum quarumcunque Monialium habentibus; ad hoc, quòd visitent prædicta monasteria, vel exerceant ea omnia, quæ in monasterijs sibi subiectis exercere valent. Aut ad hoc, vt cum ipsis prælatis, vel Visitatoribus ingrediantur ad videndum officinas, & totum interius monasterium; liberè præfata monasteria ingredi poterunt ad prædicta. Ità tamen, quòd si præfati fratres rogati, fuerint subditi; ad hoc suorum habeant licentiam prælatorum; & non aliter.*

5. casus. Ingressus pro Missa, & confessione. *Quintus, ex eodem Leo. X. quòd ægrotantibus Monialibus Sanctæ Claræ, adeò grauiter, quòd ad cratem ad audiendam Missam venire nequeant: potest pro illo tempore earum confessor, vel prælatus superior, ingredi monasterium ad celebrandã Missam; ne tales Moniales sine Missa remaneant. Tenetur tamen confessor celebraturus ingrediens; ad nulla alia diuertere loca, nisi ad altare. Nec immorari intra septa poterit monasterij; nisi pro eo tempore, quò indiget ad celebrandum.*

Nec

Nec cum sororibus alloqui potest; nisi pro rebus, quæ ad Missam celebrandam, exiguntur.

Sextus, videtur esse casus, in articulo extremæ necessitatis; putà si aliqua Monialis moriatur, & nullus inueniretur confessor pro audienda eius confessione. Vel ratione incendij; vel ruinæ; vel pro tuendis à quorumlibet violentia, monasterio, vel personis ibi degentibus. Quia extrema necessitas caret lege: & Vrbani 4. constitutionibus satis est conforme. Dixi in extrema necessitate, vtputà quando non est sufficiens copia aliarum personarum, quæ in tali necessitate possint, & velint succurrere. Quia vbi adessent qui sufficienter succurrerent, nō possent fratres, nisi illius obsequijs monasterij sint deputati, septa ingredi monasterij. Quoniam illis tantum à Gregorio ix. fit ad hæc spetialis facultas. Et Minores fratres, absque spetiali Sedis Apostolicæ concessione, Monialium monasteria ingredi nō possunt: vt ex Regula constat. Et annotauit Collect. compend. tit. ingred. monast. cas. 6. 6. casus. Ingressus pro periculo mortis.

Septimus erit. In omnibus alijs casibus in ipsarum Regula Monialium, & earum constitutionibus contentis. In quibus casibus, & quomodo, & quibus in ipsa Regula, & constitutionibus à Summis Pontificibus approbatis, conceditur: sic & non aliter licitus 7. casus.

erit

erit ingressus. Vt ex Eugenio 4. & Leo. 10. patet. De quibus omnibus videri potest Cordub. hic, q. 5. & Collector compendij, titulo ingred. monast. per totum.

Ingressus ad monasteria est mortalis culpa.

13 *Quicunque verò frater Minor aliter, quàm dictum est, monasteria quarumcunque Monialium ingressus fuerit, mortaliter contra Regulam, & probibitiones Papales peccabit; & censuras in eis taxatas incurret. Et tandem resolutio huius materiæ sit, quòd nullus frater Minor, qui curam, & regimen Monasterij Monialium non habet, nec earum obsequijs est deputatus; ingredi potest monasteria quarumcunque Monialium, (excepto articulo extremæ necessitatis, vt supra in sexto casu dictum est,) absque transgressione suæ Regulæ, et ordinationum Summorum Pontificum; & incursione censurarum, & pœnarum à Sacro Trident. Concil. sess. 25. cap. 5. de regul. & monial. Et à Gregorio xiij. const. 36. Vbi gratiæ. Et ab alijs Summ. Pontif. eius prædecessoribus inflictarum. Nisi à Sede Apostolica, vel à superioribus ad hoc facultatem habentibus, licentiam in scriptis habuerit. Iuxtà formam dicti sac. Conc. Trid. Quæ quidem inhibitio sicut vniuersalis est pro omnibus tam sæcularibus, quàm ecclesiasticis personis, & Religiosis; adeò vt nemini liceat cuiuscunque generis,*

aut

aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, abſq; ſuperiorū licentia in ſcriptis obtenta, ingredi ſepta monaſterij quarumcūque Monialium. Sic nec à ſuperioribus dari poteſt, niſi pro cauſis neceſſarijs, etiam vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti. Vt in dicto Conc. Trid. habetur, & in dicta conſt. 36. Greg. xiij. Vbi gratiæ, &c. Immo nec ipſi prælati tam ſæculares, quàm Regulares; quibus cura, & regimen monaſteriorum Monialium quouis modo incumbit; facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria prædicta, vllo modo ad libitum vti poterunt, ſed tantum in caſibus neceßarijs, à paucis, ijsq. ſenioribus, ac Religioſis comitati. Vt videri poteſt per conſtit. 75. Dubijs quæ emergunt, &c. editam à Greg. prædicto anno Domini 1581. Adeò vt qui cōtrafecerint, vltrà neceſſarios caſus ingredientes; ſi Pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice ab ingreſſu Eccleſiæ ſunt interdicti; pro ſecunda, à munere Pontificali, & à Diuinis ſuſpenſi, ac deinceps ipſo facto, abſque alia declaratione excommunicati. Regulares verò omni officio, & miniſterio priuati, excommunicationis ſententiam ſimiliter ipſo facto incurrunt.

Et ſecundum dicti ſacri Conc. Trident. & Gregorij prædicti determinationes, debent intelligi, & Regulari conceſſiones ſupra enar-

ratæ, & aliæ si quæ sunt: vt s. tantum in casibus necessarijs per eas intelligatur facta facultas, quibus sit, ingrediendi monasteria Monialium. Nam, vltrà casus necessarios, nullius roboris, & vigoris essent concessiones, & indulta si quæ essent, facientia facultatem prædictam ingrediendi Monialium monasteria: quoniam à dicta sacra Synodo Tridentina. & à Gregorio prædicto abrogata, & annullata fuere.

Illud tamen aduertendum est, quòd qui præfatam Monialium clausuram sufficienti facultate, & in licitis casibus ingreditur; debet exire statim, expleto negotio, cuius gratia ingressus est: vt ex ipsis Monialium Regulis & ex ipsis Summorum Pontif. concessionibus constat. Veruntamen si aliquantulum amplius ibi demoretur, ex quadam curiositate videndi, putà officinas, infermariam, totam domum, aut colloquendi cum aliquibus Monialibus, non propterea mortaliter peccabit, aut censuram aliquam incurret. Dixi ex quadam curiositate; nam si corrupta intentione faceret supradicta; tunc à mortali & à censurarum incursione, non excusaretur. Vt annotauit Collect. comp. tit. ingred. monast. in fine primi principalis Notab.

De

De accessu ad loca exteriora monasteriorum Monialium.

14 *DE accessu autem ad loca exteriora, seu omnibus generaliter patentia, vt sunt Ecclesia, crates, loquutorium; an nobis ex ipsa Regula sit prohibitus, nec ne? non est omnium eadem sententia. Quidam enim volunt, minimè esse prohibitum, quia Regula solum de ingressu loquitur; ideò non debet ad accessum extendi: cum ingressus, septa, & interiora monasteriorum respiciat, accessus autem, exteriora. Et huius sententiæ sunt Auct. tractatus decem plagarum, plaga 8. & 9. & Speculum fratrum Minorum, cum alijs quamplurimis. Idemquè videtur innuere Leo. X. in priuilegio, Accipimus. Alij verò contrariam asserunt sententiam; scilicet huiusmodi accessum ad exteriora, ex Regula esse prohibitum. Idq. ideò. quoniam S. Francisci intentio in hac prohibitione ingrediendi monasteria Monialium, ea fuit; vt omne amoueret periculum, & scandalum, quod facile ex conuersatione, familiaritate, & frequentia cum Monialibus insurgere posset. Et ideò ad talia adeundi monasteria licentiam Sedi Apostolicæ reseruauit. Huiusmodi autem periculum, & scandalum* Accessus ad exteriora monasterij, an liceat?

etiam ſequi poteſt ex ipſo acceſſu, & familiaritate cum Monialibus, in locis exterioribus prædictis; ſicut ex ingreſſu ad loca interiora, licet in hoc maius periculum eſſe poſſit. Ergò nedum ingreſſus, ſed etiam acceſſus ad alloquendas Moniales ex Regula nobis videtur interdici.

Ingreſſus, & accèſsus ſunt idē in Reg.

15 Nec vis in nomine facienda eſt, quia ſcilicet in Regula de ingreſſu, non autem de acceſſu, vlla fiat mentio. Nomen enim, ingreſſus, non ſolum ad interiora, ſed etiam ad exteriora monaſterij acceſſum complectitur: vt hic ex Hugone patet. Ingreſſum enim vocat, acceſſum ad Eccleſiam Monialium. Et Eugen. IIII. Nic. V. Pius II. & Leo X. vt in compendio videri poteſt, tit. accedere. Acceſſum ad Eccleſiam, & ad loca communia, quò ſeculares conueniunt, ingreſſum appellant. Quarè minimè, in nomine eſt facienda vis; cum vtrunque nomen, inuicem vnum pro altero, vſurpetur; ſed ad intentionem præcepti ratio adhibenda eſt.

Hugonis ſentẽtia.

16 Idemquè ex eiuſdem Hugonis, qui antiquiſſimus fuit in Ordine ante Nicol. III. poſt Gregor. IX. comprobatur ſententia. Ait enim ipſe, [Ex Apoſtolica indulgentia, monaſterio Monacharum ad interiores officinas reſtricto, Eccleſiam licet potiſſimam monaſterij officinam, ſicut & alia loca, vbi

vbi seculares conueniunt, in certis ingredi casibus possumus.] *Si ergò ex indulgentia Apostolica, scilicet ipsius Gregor. IX. monasterium ad interiores officinas, est restrictum: ex ipsa ergò Regula, omnia monasterij loca, probibebantur. Et hoc satis patet ex verbis Gregor. IX. & etiam Nicol. III. in Regulæ expositione. Quæ sunt ista.* [*Nos vtique generaliter id esse probibitum de quarumlibet cænobijs Monialium, respondemus. Et nomine monasterij, volumus claustrum, domos, & officinas interiores intelligi. Pro eò quòd ad alia loca, vbi etiam homines seculares conueniunt, possunt fratres illi, causa prædicationis, vel eleemosynæ petendæ accedere; quibus id à superioribus suis, pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum. Exceptis semper prædictarum monasteriorum inclusarum locis; ad quæ nulli datur accedendi facultas, sine licentia Sedis Apostolicæ speciali.*] *Hæc ille. Quòd si ipsi pro monasterio solas volunt officinas interiores debere intelligi; ergò ex Regula non solæ interiores, sed etiam exteriores intelligebantur. Et si ipsi exceptuant loca exteriora monasteriorum Monialium Sanctæ Claræ, vt scilicet absque Sedis Apostolicæ speciali licentia, ad ea accedi non possit: patet, quòd ex Regula, ad omnia* Ingressus quã strictè prohibeatur ex Reg.

generaliter aliorum monasteriorum Monialium loca, accessus erat prohibitus. Quandoquidem nihil nobis ex declaratione Papali vltra Regulam inhibetur; quod, (vt in tertio præludio diximus) aliàs ex Regula, vel alio non sit iure prohibitum. Quòd si ex ipsa Regula ad has Monialium Sanctæ Claræ exteriores monasteriorum officinas, est prohibitus accessus; ad omnes pariter aliorum monasteriorum Monialium videtur interdictus. Cum generaliter Regula (vt ipsimet Pontifices astruunt) de omnibus loquatur. Et prædicta cõfirmari videntur ex eo, quod Benedict XII. in suis constit. cap. 30. dixit. [Ministris quoque (inquit ipse) Custodibus, & Guardianis, districtius tenore præsentium duximus iniungendum, vt fratres dicti Ordinis sibi subditos arcere studeant, ab accessu ad monasteria Monialium quarumcunque, iuxtà Sancti Francisci Regulam, & Apostolica, ac ipsius Ordinis instituta.] Dum enim accessum ad monasteria quarumcunque Monialium ex Regula asserit esse prohibitum, satis habetur intentum: nisi pro accessu ibi, ingressum debere intelligi, dicatur. Constat ergò, quòd accedendi facultas ad præfata monasteriorum Monialium exteriora loca, non ex Regula, sed ex indulgentia Apostolica concessa est.

Quæ absque laxatione Regulæ esse constat: quia nunquam Regula dispensatione soluitur, vbi secundum quòd ipsá ordinat, agitur.

Prælati Ordinis dispensant in accessu ad exteriora monasteriorum Monialium loca.

17 P*Rælati autem Ordinis ad præfata quarumcunque Monialium, etiam Sanctæ Claræ exteriora loca, ex Papalibus concessionibus licentiare poterunt fratres; ad loquendum cum Monialibus, vbi eis opportunum visum fuerit, & ad alia opportuna exequenda. Quia licet Gregor. IX. & Nicol. III. huiusmodi accessum concesserint fratribus, quibus à suis superioribus id pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum; pro omnibus Monialium monasterijs, (exceptis Sanctæ Claræ) idquè tantummodo pro eleemosyna petenda, & prædicationis gratia. Eugenius tamen quartus generalem indulsit facultatem; vt scilicet fratres Minores ingredi possint loca quarumcunque Monialium, vbi seculares communiter intrant, de licentia suorum prælatorum. Et Nicolaus V. expressè id concessit pro monasterijs Sanctæ Claræ causa prædicationis.*

Prælati cōcedūt accessum ad monasteria.

Eugen. 4.

Nic. 5.

Et Pius secundus ob eandem prædicationis causam generaliter pro omnibus Monialium
Six.4. *monasterijs. Et Sixtus IIII.concessit, quòd fratres de licentia suorum prælatorum accedere possint ad loca præfata exteriora, ad quæ seculares accedunt, Monialium Sanctæ Claræ, & Sancti Dominici pro eleemosyna petenda, & causa celebrandi, & pro alijs lici-*
Alex.6. *tis, & honestis negotijs. Et Alexand. VI. idipsum concessit pro omnibus Monialium monasterijs (exceptis S.Claræ) non solum causa eleemosynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ: sed etiam pro spirituali visitatione consanguineorum, vel alia necessitate, & hoc de licentia Prouincialium. Et cum*
Eug.4. *Eugenij præfata concessio, generalis sit pro omnibus prælatis Ordinis, & pro omnibus Monialium monasterijs, & licitis causis; constat, quòd non solum Prouinciales ad id licentiare poterunt ex Apostolica concessione, sed etiam Custodes, & Guardiani, & quicunque in Ordine sunt prælati.*

Prælati inferiores quid cōcedūt in accessu.

18 *Nec præfata Eugenij concessio, restricta, & limitata tacitè videtur, ex præfatis concessionibus Nicol. V. Pij II. Six. IIII. & Alexand. VI. vt habet Collector tit. accedere ad monast. Adeò vt prælati inferiores Prouincialibus, licentiare non possint, ad exteriora quarumcunque Monialium loca,*

pro

pro quibuſcunque honeſtis cauſis. Sed quòd tantummodò licentiare poſſint ad monaſteria, quæ ſanctæ Claræ non ſunt, pro prædicatione tantum agenda, et eleemoſyna petenda, ex Greg. IX. & Nicol. III. Et ad ea, quæ ſanctæ Claræ ſunt, prædicandi gratia, ex Nicol. V. & Pio II. Et generaliter pro licitis, & honeſtis cauſis, nonniſi ad Monaſteria ſanctæ Claræ, & ſancti Dominici, vt ex Sixto prædicto, patet. Quarè ad monaſteria ſancti Benedicti, vel S. Bernardi, vel ſancti Spiritus, & aliorum, quæ ſanctæ Claræ, aut ſancti Dominici non ſunt; minimè licentiare poſſunt, pro viſitatione Spirituali cõſanguineorum, vel pro alijs licitis, & honeſtis cauſis, excepta prædicationis cauſa, & eleemoſynæ petendæ: ſed neceſſaria ſit ad hoc, Prouincialium facultas, vt ipſe compendij collector, dicit. Nam præfati Pontifices, noluerunt facultates ab eorum prædeceſſoribus indultas limitare, et reſtringere: ſed magis ad requiſitionẽ fratrum nouas, quæ petebãtur, conceſſerunt. Et licet aliquæ poſteriores facultates arctiores, & magis limitatæ ſint, quam facultates, quæ à prædeceſſoribus Pontificibus extiterũt conceſſæ: Id euenit, quia Procuratores Ordinis, qui pro tempore fuere in curia Romana; neſciẽtes indulta, quæ antea fuerunt conceſſa, procurauerunt eadem, vel conſimilia, Procurator Ordinis ſit vigilans.

vel

vel circa idem arctiora, vel strictiora, quam anteà fuerat concessum: vt ex prædictis concessionibus, intuenti patere potest. Alioquin, oporteret dicere, quòd ad sanctæ Claræ monasteriorum exteriora loca; ex nullius nostri Ordinis prælati, etiam Prouincialis licentia, haberi posset accessus. Quandoquidem ex Alexandri VI. vltima concessione, Prouincialibus tantum sit facultas licentiandi pro omnibus licitis causis ad exteriora loca quarumcunque Monialium, exceptis sanctæ Claræ. Quarè, si posteriores Pontificum facultates, priora arctant (& si nulla de arctatione fiat mentio) Pontificum indulta; pro nulla causa ad exteriora quarumcunque Monialium loca, poterunt prælati inferiores Prouincialibus, mittere: cum ex hac vltima Alex. concessione, solis Prouincialibus ad id fiat facultas. Nec ipsi Prouinciales ad ea, quæ sanctæ Claræ, sunt monasteria, facultatem impartiri possent; cum ista, in hac Alexandri facultate excipiantur. Quod quidem ipse collector non admittit. Ideò ea, quæ Eugenij est facultas, reuocata non est; sed in suo permanet robore. Ex qua nedum Prouinciales, sed omnes Ordinis prælati, ad præfata quarumcunque Monialium exteriora loca, ad quæ seculares communiter conueniunt: possunt pro licitis, & honestis causis

acce-

accedendi suis fratribus ex Pontificio indulto facere facultatem. vt notat Cordub. in hoc cap.

19 *Attamen, huiusmodi facultas potest in generalibus, seu Prouincialibus capitulis; et etiam ab ipsis Ministris seorsum arctari, limitari, & prohiberi: vt collector vbi supra annotauit. Et hodie, cunctis prælatis inferioribus Ministris; est prohibita. Ideò sciāt ij, quòd absque Ministrorum speciali eis indulta licentia, ad præfata licentiare loca non poterunt, absque culpa. Et qui eorum licentia, quam non habent, scienter ad ea accedere præsumunt; contra Regulam committunt. Quarè fratres facultate à suis eis indulgenda Ministris, vel ab eorum ad id tenentibus vicem, necessario indigent; pro accessu ad præfata Monialium loca, ne contra promissam Regulam faciant.*

Prouinciales cō cedūt ac cessū ad monasteria.

20 *Et insuper hodie, generaliter ex noua cōstitutione sacræ Congregationis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum Cardinalium super Regulares; omnes Religiosi (superiori, cui monasterij cura incumbit, Visitatoribus, confessario ordinario, & extraordinario cum ad tēpus deputabitur dumtaxat exceptis) etiam qui ex mādato suorum superiorum ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsa. um Monialium,*

Constitutio de nō accedendo ad monasteria.

seu

seu sororum Ecclesiis, siue oratorijs exterioribus extrà claustra existentibus, missi fuerint; absque speciali à dicta sacra Congregatione indulta eis facultate colloqui, seu tractare cum dictis Monialibus, seu sororibus, aut quauis alia persona intra clausuram degentibus, minimè poterunt. Sub pœnis priuationis officiorum ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendis; vt ex dicta constitutione patet; data Romæ, nonis Maij 1590.

Tex. NEc fiant compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione inter fratres vel de fratribus, scandalum oriatur.

Compaternitas, cur prohibeatur?

21 *COmpaternitatem demum, sub eodem præcepti vinculo; virorum, mulierumque interdicit. Et hoc ideò, ne hac compaternitatis occasione, aliquod zelotbipiæ scandalum inter fratres, vel de eorum pudicitia, aliqua infamia seu sinistra suspitio, oriatur. Cum ex compaternitatibus; mutuæ sæpe familiaritates, insurgant. Vbi nota, quòd licet in aliquo casu nullum constet ex compaternitate oriri scandalum; & deficiente causa, ob quam facta est probibitio, censeri possit ipsam probibitionem pro tunc cessare,*

re, & posse fratres in eo casu compatres fieri: veritas tamen est in contrarium. Quoniam cum prohibitio sit generaliter facta, licet causa, propter quam facta est, in aliquo particulari deficiat casu; simpliciter tamen, & generaliter omnes ligat. Vt notat Caiet. in 2. 2. quæst. 147. artic. 3 ad primum dubium. Pro quo facit, quod notat Ricard. 4. distinct. 4. quæst. 3. quòd iustificati in vtero matris, tenentur ad susceptionem baptismi. Quia licet iustificatus eo non indigeat, cum detur ad iustificandum, & ipse iam est iustificatus; tenetur tamen ad seruandam legem vniuersaliter datam, quæ ligat omnes. Not.

22 *Compaternitas autem in duobus contrahitur sacramentis; in baptismo scilicet, & confirmatione. Et quoniam tam in tradendo Sacramentum, quam in tenendo suscipientem illud, ipsa contrahitur compaternitas; ideò tam à baptizando, quam à tenendo suscipientem Sacramentum baptismi, vel confirmationis, ex Regulæ præcepto, fratres arcentur, vt Hugo, Barth. Pisan. & Petrus Ioann. hic astruunt. Cordub. verò hic quæst. 4. contendit, tantummodo ex Regula eam probiberi compaternitatem, quæ à tenendo suscipientem Sacramentum, contrahitur; non eam, quæ à tradendo consurgit.*

Compaternitas quibus contrahatur Sacramentis.

Et

Et hoc ideò, quia vt ipse dicit, propriè, & generaliter mos habet, hos præcipuè vocare compatres; qui de sacro baptismi fonte vel Episcopi confirmatione recipiunt: & vocabula sumi debent secundum propriam significationem, & consuetam acceptionem. Attamen, quia tam in actione tradendi baptismum, quam in actione tenendi suscipientem illum, vera compaternitas contrahitur; & Regula generaliter, non distinguens loquitur; ideò generaliter intelligenda est. Præcipuè cum eadem sit vtrobique probibendi ratio: scilicet scandalum, quod ex compaternitate oriri potest.

23 *Et sicut Monachis interdicitur, ne filium de baptismo accipere, neque baptizare, neque demum commatres sibi facere possint;* 16.q.1.& 18.q.2. *vt patet in cap. placuit, 2. & in cap. peruenit; ità S. Franciscus suis idem fratribus voluit interdicere.*

24 *Illud tamen aduertendum est, quòd licet generaliter fratribus baptizare ex Regula sit probibitum; hoc tamen intelligendum est, nisi aliter necessitas cogat. Periclitantem enim puerum, possent quidem fratres baptizare; vbi alia deesset persona, quæ posset & vellet hoc facere. Charitatis enim præceptum, quo proximum diligere tenemur, maximè in re spirituali, & necessaria; nec intelle-*

Baptizare licet fratribus in necessitate.

telle-

tellexit Pater sanctus, nec potuit irritare. Necessitas item nulla astringitur lege; sed quæ maior necessitas hac, quam animam proximi à damnationis æternæ periculo liberare? Extrà verò necessitatis casum, baptizare fratres non poterunt; quia non ad baptizandum, sed ad euangelizandum sunt vocati. Quarè, & à suspectis mulierum consortijs; & à quarumuis Monialium monasteriorum ingressu; & à paternitate quocunque modo contrahenda, fratres se abstinere tenentur. Vt sic tanto perfectius vitia declinentur; quanto arctius eorum occasiones deuitantur. Et hæc de XI. Capitulo.

De euntibus inter saracenos, & alios infideles, & de Cardinali protectore. Cap. XII.

QVicunque fratrum, diuina inspiratione voluerint ire inter Sarracenos, & alios infideles; petant inde licentiam à suis Ministris Prouincialibus. Ministri verò nullis eundi licentiam tribuant; nisi eis, quos viderint esse idoneos ad mittendum. Ad hæc per obedientiã iniungo Ministris; vt petant à domino Papa, vnum de sanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus; qui Tex.

sit

ſit gubernator, protector, & corrector iſtius fraternitatis. Vt ſemper ſubditi, & ſubiecti pedibus eiuſdem S Eccleſię; ſtabiles in fide Catholicà; paupertatem & humilitatem, & ſanctum Euangeliũ Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſimus, obſeruemus.

aegimen finale Ordinis Minoritani.

1 VBi de ſpeciali intrinſeco regimine, in decimo capitulo, et de eodem quò ad extrinſeca in vndecimo dictum eſt; de finali nunc Pater ſanctus regimine, quod ad noſtræ Religionis ſupererogatoriam, conſumatamq. perfectionẽ, & eius ſtabilem firmitatem ordinatur, in hoc 12. et vltimo agit. Eſt autẽ illud quo ſuperabũdãs, et ſupererogatiuus fructus intenditur: quo abundantius, & ſupererogatoriè noſter Ordo præ cæteris Eccleſiæ Dei ordinibus, ordinatur. Vt ſcilicet non ſolum fideles, ſed etiam infideles; verbo, & exemplo trahat ad fidem, & obſequium Chriſti. Ac, per hoc peregrinationi, & martirio; libenter pro Chriſti gloria, & animarum ſalute ſe exponat.

Motio ſpirit⁹ S. requiritur ad ſubeũdum martiriũ.

2 Verum quia ad hoc ſingularis exigitur motor, ad feruens deſiderium accendens; approbata perſonæ euntis, idoneitas; & condigna mittentis auctoritas; ideò tria hæc per ordinem tangit, & primò de motore dicit.

[Qui-

[Quicunque fratrum diuina inspiratione. Diuinus spiritus oportet, vt sit motor: Non enim ex animi leuitate, aut impetuositate, aut astutia fugiendæ disciplinæ, vel noua desiderio videndi regna, ad infidelium regiones est transeundum: sed sancto acquirendarum animarum zelo, ardentique desiderio pro Christi gloria sanguinem effundendi. Quæ quidem cum nonnisi à Dei Spiritu subministrari vtiliter possint; Ideò à diuina inspiratione inspirati, & non aliter ad prædicta aspirare debemus.

Et quoniam non omni spiritui credendum est, sed probandi sunt spiritus, si ex Deo sunt: ne, quæ Diuina creditur inspiratio, diabolica forsan sit suggestio, Ideò tam magni negotij desiderium feruens, per petitionis instantiam superioribus est propalandum; vt de volentium ire habilitate, dijudicent. Propterea subnectit Pater sanctus. [Petant inde licentiam à suis Ministris prouincialibus.] Non enim pro cuiusque sententia, & arbitratu, ad infidelium regiones est transeundum; sed maiorum consilio, & consensu, tantum est negotium assumendum. Et nota, quòd Pater S. non dixit, qui voluerint ire ad prædicandum Sarracenis: quia præter prædicationis causam, sunt et aliæ causæ eundi ad infideles. Nempè, desiderium marty-

Non omni spiritui credẽdum.

rij, aut obsequiosa associatio prædicantium, aut alius quiuis honestus eundi modus, conuersioni infidelium vtilis. Ideòque Pater S. absque alicuius particularis causæ expressione dixit; quicunque fratrum Diuina inspiratione inspirati, voluerint ire inter Sarracenos.

An fratres posint cogi, vt eant inter Sarracenos?

Minister nô potest cogere vt fratres eant inter Sarracenos ad prædicandum.

3 E*X dictis constare potest, minimè apud Ministros coerciuam residere facultatem, suis imperandi fratribus ad infidelium regiones migrandi. Idque tum ex illis comprobatur verbis. [Quicunque fratrum diuina inspiratione inspirati] tum etiam ex illis, [voluerint ire.] Dum enim tam magnum opus diuina vult Pater sanctus inspiratione esse subeundum; sanè constat non pro libera Ministrorum imponi posse voluntate, sed à Deo hoc debere esse motore.*

Dumque volentes ire recenseat, satis ad hoc minimè cogi posse conuincitur. Non enim tutum esset, (vt Beatus Ioannes Capistranus dixit:) sub tanto periculo ponere renitentem; & inuoluntarium ad martyrium, sub obedientiæ vinculo obligare.

Nec

Nec cum manifesto propriæ salutis periculo, superioribus, obediendum est; vt in decimo cap. diximus. Quarè secundum ferè omnes Regulæ expositores; volentibus tantum ire, hoc ex Regula videtur consultum.

4 *Et fortè (vt aliqui censent) non solum consultiuè, seu incitatiuè; sed etiam propheticè, hæc dicta sunt. Præuidit enim Pater sanctus, quòd sicut Apostoli primò ad Iudæos missi sunt ad prædicandum; postmodum verò ad gentium infidelium nationes: sic suus Ordo, post ad fideles habitam prædicationem; ad infidelium nationes Euangelicæ veritatis prædicandæ gratia, erat transiturus. Quod satis facti euidentia adimpletum esse conuincitur. Cum ipsemet Pater sanctus Mahumeticæ legis obseruatores ad lumen fidei deducere cupiens: anno à sua conuersione vndecimo, iter aggressus, Soldani præsentiam adiuit, & quinque, ex sui Ordinis fratribus, ad Miramolini regnum destinauit. Vt ipse Orientis, illi Occidentis Mahumeticis populis salubre Christi prædicantes Euangelium; quasi totum ad Christum conuerterent mundum. Et plerique, post eius ad cælum felicem transitum, feruens tanti Patris sequuti desiderium; præfatum opus subierunt, martyrij coronam adepti. Et vsque ad præsentem diem, ad infidelium re-*

Prophetia S. Frãcisci de eundo inter Sarracenos.

giones eorum Christo animas lucrandi gratia, Minores fratres transire non desinunt. Vnde non tantum incitatiuè, & consultiuè, sed etiam propheticè hæc Minoribus fratribus fuisse dicta probantur.

Ire ad Sarracenos prohibetur ex iure cõmuni sine licentia.

5 Notandum tamen est, quòd licet nihil hic præfatis fratribus ad infideles ire volentibus ex Regula præceptoriè imponatur: ex iure tamen communi, ne sine suorum prælatorum licentia humiliter petita, transire præsumant, obligatoriè præfigitur cap. Quam sit, de Iudæ. & Sarrac. & cap. cum ex iniuncto. de hæret. Nam licet idonei ad opus sint, & Diuinitus inspirati: apostatæ tamen sine superiorum licentia minimè ire debent. Quoniam Spiritus sanctus communiter non inspirat stãte lege, agere contra legem, aut contra aliqua præcepta Diuina, vel humana; dum vtraque, diuina scilicet inspiratio, & præceptum, æquè benè impleri possunt. Ideò si quis Diuinitus inspiratur ad infidelium regiones transire desiderio martyrij. aut conuersionis eorum gratia; siuè Pagani, siuè hæretici, siuè scismatici sint; tenetur petere, & expectare à suo Ministro, vel alio prælato; qui illam dare possit, facultatem. Quæ si sine rationabili causa ei denegetur, nunc si manifestè constiterit de irrationabilitate denegationis prædictæ, ipsumq; esse omninò idoneũ, & Di-

Licentia eundi ad predicandũ Sarracenis, sufficit petitã.

& Diuinitus ad tantum opus, sancto, & bono Zelo moueri: poterit petita humiliter prædicta licentia, licet non obtenta, opus consilij Diuini, & Regulæ, adimplere; eundo ad infideles ob prædictas causas. Argumento. cap. licet, de Regular. & non aliter. Nam qui cum sola humiliter petita, & non obtenta licentia ad infideles transiret; nisi manifestè de prædictis omnibus conditionibus ei constaret, temerè, & contra præceptum Ecclesiasticum, faceret. Et quia vix contingit, vt omnes simul prædictæ conditiones manifestè concurrant; ideò cauere debent subditi, absque suorum obedientia prælatorum, ad infideles meare. Quod sanctus Pater specialiter admonuit, dum inquit: quòd etiam qui Diuina inspiratione voluerint ire inter Sarracenos, petant à Ministris licentiam.

MInistri verò nullis eundi licentiam tribuant; nisi eis, quos viderint esse idoneos ad mittendum. Tex.

Idonei mittendi sunt ad Sarracenos, vt prædicent.

6 *MInistros hic instituit; vt tantummodò idoneis ad tam arduum ob eundum opus, faciant facultatem. Quoniam* Idonei tantū ad

Sarracenos mittēdi sun. *non omnes passim ad conuersionem infidelium, vel martyrium anhelantes; mittendi sunt. Nisi tanti executores officij, & ad docendum, industrij, & ad sustinendum agnoscantur constantes: nè vnde spirituale commodum quæritur, inde salutis dispendium subsequatur. Nisi ergò sint idonei quò ad perfectionem vitæ: quò ad veritatem doctrinæ; quò ad maturitatem conuersationis honestæ; quò ad rectitudinem, & zelum iustitiæ; quò ad industriam experientiæ; quò ad soliditatem patientiæ, & perseuerantiæ, non mittantur. Oportet enim vt interius sint spiritu feruentes; in fide stabiles; in spe, magnanimi, & fortes; charitate ardentes; prudentia, circumspecti; iustitia, recti; constantia, firmi; temperantia, modesti: humiles, in reputatione; patientes, in tribulatione; benigni, in conuersatione; alieni ab omni humana, & mundana ambitione; & totaliter inflammati in Dei, ac proximi dilectione: vt principaliter ad diuinæ potestatis, veritatis, & bonitatis gloriam propalandam, & infidelium salutem procurandam, ad sustinendum martyrium, disponantur. Vt annotauit B. Ioan. Capistran. in cap. 12. constitut. Sint ergò diligenti examine præcedente, probati in Regulari disciplina; qui licentiantur. Si suæ Regulæ diligentes obseruatores*

Conditiones euntium ad Sarracenos.

exti-

extiterint, sub voto obedientiæ, paupertatis, & castitatis; in diuinis laudibus, orationibus, vigilijs, ieiunijs, laudibus, & spiritualibus exercitijs feruentes: quasi mortui mundo, & Deo viuentes, laudabiliter longa perseuerantia floruerint. Qui tales reperti fuerint, & exterius sani sint corpore ad labores subeundos: idonei censeri vtique poterunt, vt ad tantū à suis Ministris opus, licentiam obtineant. Qui verò tales non fuerint; minimè mitti debent. Melius enim est in paruis proficere, quam in magnis deficere. Nec desiderio martyrij, præcipitanter agendū est, sed prudenter. Mortem enim pro Christo appetere debemus, et fugere, ordinate: vbi & quando expediens fuerit, ad Dei gloriam, & animarum salutem.

7 *Sciant tamen Ministri, quòd licet nihil præceptoriè quò ad prædicta: ex Regula eis imponatur sed instruãtur tantummodò quid eis sit agendum: obligatorium tamen est eis à iure Diuino, ne ineptos, & inhabiles mittant. neve habiles, & idoneos absque rationabili causa, retrahant, vel impediant. Teneantur enim ex officio suo, subditorum suorum saluti prouidere; eorumdemque salutis occurrere periculo: Et insuper irrisioni, & contemptui nostræ fidei, & honoris obuiare Diuini. Ideò inhabiles ad tam arduum opus* Ministri tenentur iure diuino mittere idoneos ad Sarracenos, vt prædicent.

in quo eorum probabiliter periclitatur salus, & fides nostra, Diuinusq. honor infidelium irrisioni, & ludibrio exponitur; licentiare probibentur. Idoneis autem, & habilibus; sine rationabili causa, licentiam denegare non possunt. Quoniam à consilijs Christi implendis, & à profectu fidei, & conuersione infidelium ad fidem; nemo quemquam idoneum, licitè retrahere potest absque rationabili causa. Non enim habent prælati potestatem in destructionẽ, sed in ædificationem, vt docet Apostolus; & nos annotauimus in 10. cap. nu. 15. Et est communis Doctorum omnium sententia. Et sic intelligendum est dictum sanctorum Patrum, et eorum, qui dicunt; præceptum esse subditis, absque suorum Ministrorum licentia, ad infideles non ire: & Ministris suo iudicio inhabilibus licentiam eundi, non tribuere, eamq. habilibus non denegare. Limitandum enim horum est dictum, vt velint dicere: quòd hæc sunt eis præcepta iure Ecclesiastico, vel Diuino; sed tradita in Regula, vt informatio, seu monitio. Nam, cum nullum in his præcepti verbum, aut vim præcepti habens ponatur: nec item inter æquipollentia obligatoria à Clem. V. connumerentur: constat quòd nullo modo ex Regula sint obligatoria.

AD

AD hæc per obedientiam iniungo Miniſtris; vt petant à Domino Papa, vnum de S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus; qui ſit gubernator, protector, & corrector iſtius fraternitatis. Vt ſemper ſubditi, & ſubiecti pedibus eiuſdem Sanctæ Eccleſiæ, ſtabiles in Fide Catholica, paupertatem, & humilitatem, & ſanctum Euangelium Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſimus, obſeruemus. Tex.

8 *PRo ſtabili autem ſui Ordinis firmitate, vult Pater Sanctus, quòd teneãtur Miniſtri ſub diſtricti præcepti vinculo, vnum à Domino Papa Sanctæ Romanæ Eccleſiæ petere Cardinalem, vel in generali, vel in particulari, aliquem petendo. In quorum defectu, alij Ordinis fratres, id facere tenentur: ſicut in obligationibus generalibus, alij aliorum defectus ſupplere tenentur: vt eſt communis Doctorum ſententia ſuper illud Geneſ. primo, Creſcite, & multiplicamini, &c. Adeò vt in Ordine, vnus ſit Cardinalis; qui iſtius fraternitatis, gubernator, protector, & corrector ſit. Intrinſecum enim Ordinis regimen, non adeò ſibi ſufficiens eſt, quin in pluribus conſilio, & auctoritate Papali, tam quò ad ſpiritualia, quàm etiam* Preceptũ de petendo Cardinali Protectore.

quò

quò ad temporalia pro suis vsibus debitè ministranda, plurimum indigeat. Egeat etiam scuto protectionis suæ, contra aduersariorum incursus. Et insuper correctione; vbi Minister Generalis, & Ordo, in aliquo notabili deficeret. Cumquè Papa in vniuersali totius Ecclesiæ regimine, sit quasi semper nimium occupatus: ideò vnum ex Cardinalibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ habere vult; qui tanquam vnus de assistentibus Papæ, vice, & auctoritate ipsius, facilè prædicta tria circa nos exequi, & implere valeat. Et ob prædicta tria, sibi tria nomina adscribit. Scilicet vt sit gubernator, quò ad spiritualia, & temporalia; nostris debitè vsibus auctoritate Papæ ministranda. Protector, quò ad aduersariorum incursus. Et corrector, in aliquo notabili Ordinis defectu.

Auctoritas Protectoris Cardinalis.

9 *Quorum verò gratia, hoc Pater Sanctus principaliter intendat; ostendit inquiens: [Vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem Sanctæ Ecclesiæ: stabiles in Fide Catholica: paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi obseruemus, quod firmiter promisimus.] Tria sunt, quæ dicit. Primum est, plena totius Ordinis subiectio ad Romanam Ecclesiam; quod est, contra scissuras scismatum: semper subditi, & subiecti pedibus Sanctæ*

ctæ

cta Ecclesiæ. Secundum est, stabilitas Ordinis in Fide Catholica: [stabiles in Fide Catholica] quod est contra errores hæresum. Tertium est, pura, & plena nostræ Regularis, & Euangelicæ professionis obseruantia: [paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium obseruemus.] Paupertatem, & humilitatem quas maximè dilexit, singulariter specificat, tanquam fundamentum, & basis totius Regularis obseruantiæ: reliqua verò omnia ad perfectionem vitæ spectantia, sub nomine comprehendit Euangelij: Sicut & in principio Regulæ fecit, inquiens, Regula, & vita fratrum Minorum hæc est, sanctum Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare.

10 *Et his, sit finis expositioni huius Regulæ nostræ Minoritanæ: quæ tanquam verè spherica, (vt benè Petrus Ioannes annotauit) circulariter se reflectit circa Christum, & Euangelium eius, tanquam circa suum intimum centrum. Et in puncto tantummodò tangens terrenarum planitiem rerum, in puncto scilicet, simplicis vsus facti; ad obedientiam Apostolicam, & sacrum Euangelium finaliter redit, ex quibus suum sumpsit exordium. Ad laudem, & gloriam sempiternam, veræ, æternæquè Trinitatis; Patris, & Filij, & Spiritus* Regula S. Franc. est spherica.

sancti:

ſancti: Beatæ ſemper Virginis Mariæ Matris eiuſdem Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti; Ac eius imitatoris Seraphici Patriarchæ Sancti Franciſci. Amen.

FINIS.

PVNCTA
SIVE DVBIA

Quæ in expositione cuiuslibet Capituli continentur.

In caput primum. fol. 43.

An

In caput secundum. fol. 66.

In

In caput tertium. fol. 219.

An

In caput quartum. fol. 314.

In caput tertium. fol. 219.

An

In caput quartum. fol. 314.

In caput quintum. fol. 388.

In caput ſextum. fol. 413.

In caput septimum. fol. 567.

Modus,

In caput octauum. fol. 627.

In caput nonum. fol.655.

HIc non mouentur dubia, sed solummodo declaratur textus.

In caput decimum. fol.668.

An

In caput vndecimum. fol.802.

In caput duodecimum. fol. 831.

FINIS.

INDEX RERVM MEMORABILIVM, QVÆ IN HOC OPERE continentur.

A

Ab-

Admi-

Ani-

Assu-

Capi-

D

Debi-

Diffe-

Dispo-

Ecclesia,

Ele-

Electores

Euan-

Fami-

F

Gene-

Hæresis

Ieiu

Impos-

Ingre-

Inten-

L

Labo-

Liti-

Omnia,

Orantes

Papa

nunquam

Præcepta

Præ-

Proprie-

Recon-

S

Sacer-

tificent

T

Verba

Vnum

FINIS.

REGESTVM

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm.

Folia omnia ſunt integra, præter †, & Mmm, quæ ſunt vnius, & dimidij.

NEAPOLI,
Apud Io. Iacobum Carlinum.
MDC.VI.